IO. DVBRAVII
OLOMVZENSIS
EPISCOPI
HISTORIA BOIEMICA.

A' CL. V.

THOMA IORDANO Medico nouis Genealogiarum, Episcoporum, Regum, Ducum CATALOGIS, necessariis, quinetiam ANNOTATIONIBVS sic ornata & illustrata, vt nunc demùm edita dici possit.

Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestatis.

BASILEÆ
APVD PETRVM PERNAM,
M D LXXV.

RVDOLPHO ET ERNESTO,
REGI ET REGNIS EXOPTATISS. FRATRIBVS AVSTRIACIS. IMPER. CAESARIS MAXIMILIANI AVGVSTI FF.

IOANNES CRATO à Crafftheim Medicus, S.

NON sum nescius, consimili plerunq fortuna & aliorum libros in publicum edi, & alienos liberos educari, vt nimirum pro gratia & laude, quam ij consectari videntur, quos labor & aliorum vtilitas delectat, vituperationem subeant. Est autem hic liber ante annos XXIII. instituto atque sumptu autoris Ioannis Dubrauij Olmucensis Antistitis in oppido Morauiæ Prostanna typis descriptus, sed (quod sciam) in celebri aliquo mercatu nunquam diuulgatus. Diu enim autor ipse exemplaria continuit, quæ eo demortuo in vicinis saltem locis sparsa fuisse comperimus. De veritate autem historiæ huius, aut styli puritate vel impuritate, nullum meum iudicium interponere debeo. Ad res ipsas verò respicienti attentius, cùm absq temporum annotatione in magna obscuritate versentur, sæpe ista legens lucem atque ordinem in iis desideraui. Et cùm alios aliter illa ipsa quæ Dubrauius narrat, exposuisse scirem, veritatem in collatione limandam esse necessarium putaui. Itaque Thomæ Iordano, ingenio & iudicio, artis etiam medicæ vsu præstanti viro, Marchionatus Morauiæ Medico hortator fui, vt cum Hungaricis, Polonicis & Slesiacis Historiis ista conferret, & si quo modo posset, dilucidiora & meliora faceret. Extant enim de Bohemicis & Morauicis rebus perpauca Latinè scripta, & præter Aeneæ Syluij Commentaria, seu potius opinionum commenta, fortasse nulla. Quid præstiterit Iordanus, in medio est. Mihi cùm hac in re morem gesserit, vt illi vicissim, dum has partes librum commendandi daret, obsequar, æquissimũ videtur. Quid verò Medicis cum historiis? & tantúmne à curationibus vestris otij? qui in alios inquirunt cupidè, forsitan obiicient. Velim sanè mihi otij esse plurimum: certè in nulla re quàm historiarum lectione consumerem libentius, non quòd Luciani præceptum, qui in Medicis historiarum cognitionem requirit, & illorum proprium esse historias scribere statuit, tanti faciam, sed quòd nulla verior, nulla rectior ad communem vitam rectè instituẽdam, seu, vt Polybius scripsit, πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, via atq ratio, historiarum cognitione esse videatur. Hæc enim, vt præclarè Marcus Cicero affirmat, est testis temporum, lux veritatis, vita memoriæ, magistra vitæ, nuncia veritatis. Vtinam autem ea lege, qua Historicum summus Latinitatis autor astringit, se teneri ij qui scribunt meminissent: cùm ne quid falsi dicere audeat, ne quid veri non audeat, vt suspicionem gratiæ omnem & simultã

tis vitet, sapienter præcipis. Uerùm longè aliter euenire res ipsa nobis tacentibus loquitur. Nam & noster autor suæ personæ quasi oblitus, Germanis hominibus verborum atrocitate sæpe odia aspera mouere conatur, & in narrationibus, quæ vt picturæ coloribus, quo eminere vel depressa esse videantur, illustrari oratione possunt, ita sui loci atq; ordinis fauet, ita præiudicat, vt planè ζῆλον ἄζηλον demonstret. Hæc verò, sicut multa alia, quæ credere pietas vetat, vel exagitare, vel deplorare hoc in loco nobis non est propositum. Illud vnum cauendum putaui, ne si Typographo, nulla mētione factа vel consilij nostri, vel operæ à Iordano sumptæ, detur, inconsideratus aliquis alieno labore parta verbis in se transferret, & hunc librum, quem autor in nomine Sacratissimi Imperatoris Cæsaris Maximiliani, parentis vestri primùm apparere voluit, à laudatissima familia Austriaca alienum faceret. Uobis autem, Serenissimi Principes, eum deberi nemo est qui nesciat, vtque hoc debitum publicè quasi profiterer, præclara vestra hoc tempore in regno Bohemiæ occupatio me admonuit. In ea verò cùm ita sitis coniuncti, vt perpetuò fraterna caritate estis coniunctissimi, ambos scripto isto, licèt timor & verecundia non mediocriter suspensum me teneret, compellandos existimaui. Explorato autem iudicio & sententia verè nobilis viri, D. Uuolfgangi Rumpfij, summi atque intimi à cubiculo vestro familiaris, cœpi confidere, hæc, quòd & libenter multumq; legitis historias, & verò quòd Ungarica atq; Bohemica singulari animo & cura amplectimini, non quidem tanquam ignota nec visa prius, sed vt debita & propria, grata acceptaq; habituros. Sciunt multi, & propemodum res ipsa in oculos incurrit, vos pietatis & sapientiæ studio nihil prius & antiquius ducere. Nihil verò ad hoc conducibilius esse, cùm historia omnme sapientiam contineat, (quemadmodū Nazianzenus inquit, ἱςορία συμφέρη ἐςὶ σοφία, & initiū atq; fons omnis sapientiæ, ἀρχὴ φρονήσεως καὶ σοφίας, vt Dionysius Halicarnasseus scripsit) quis nisi rerū omniū imperitus non intelligit? Quid autē Principem magis ornat? Quid Reipubl. Principis sapientia & prudētia vtilius. Itaq; præclarus autor Diodorus Siculus in historiarum neglectionē publicarū calamitatū causam confert, quòd nimirum, cùm tot aduersis casibus homines vrgeantur, & in eosdem toties incurrant, non lectione & consideratione exemplorum erudiantur. Sapere autem eos felicius, qui alieno periculo sapiunt, vetus est dictum: & à multis obseruatum, maximo & suo & suorum damno, Principes & qui ad gubernacula sedent, atq; cum imperio sunt, in historiarum ignoratione versari. Minus enim non necessaria mouerent, & maiori studio necessaria facerent, si vel ipsi, vel quos in consilium adhibent, historiarum periti essent, & quid sit Rempubl. constituere, quid item destituere, nossent. Siciliæ Regem Renatum, Andium ducem, Regnum & Neapolim amisisse inscitia historiæ, Gallici Scriptores testantur. Ac in promptu essent exempla, quæ regularum obsides à Platone vocantur, si exemplis in re manifesta opus esse videretur. Quosdam verò destitui in cognitione, literarum bono, quosdam inertiam tardare, vel alias occupationes pluris facere, compertum habemus. Proinde vulgatum est magis quàm intellectum illud, quod de Platonis principiis ingenij & doctrinæ sententia M. Cicero refert: Beatas fore Respubl. si aut docti, aut

cti aut sapientes homines regere eas cœpissent, aut qui regnant, omne in doctrina suum studium collocassent. Aliter autem olim ac nunc iudicatum, & melioribus temporibus in primis approbatam fuisse hanc sententiam Flauius Vopiscus testatur. Cum enim de nouo Imperatore creando Cornificius Consul ad Senatum retulisset, & Tacitum placere ostenderet, acclamatum ab vniuerso Senatu: Quis melius quàm literatus imperet? Neq; verò hoc de placido illo imperio quod legum autoritate continetur, intelligendum esse, sapientissimus Rex Alphonsus, tum alijs ab eo praeclarè dictis & factis, tum isto ostendit, quòd signis militaribus librum appingi iussit, & armorum leges ijs contineri multis verbis grauissimis testatus est. De L. Lucullo verò à quo M. Cicero omnem liberalem, & dignam homine nobili doctrinam perceptam affirmat, Plutarchus scripsit, & Cicero confirmauit, eum cùm ad Mithridaticum bellum à Senatu missus, Roma profectus, rei militaris rudis fuisset, in itinere & nauigatione legendis rebus gestis, tantum Imperatorem factum, vt nō modo, quemadmodum M. Cicero inquit, opinionem omnium quae de virtute eius erat, vicerit, sed etiam gloriam superiorum. Idq; eò fuisse mirabilius, quòd ab eo laus Imperatoria non admodum expectaretur, qui adolescentiam in forensi opera consumpserat. Non vtar pluribus exemplis, ne currentes, quod aiunt, incitare videar: nec meo testimonio in re manifesta opus est. Quis enim non videt, vos paterna illa elegantia, suauitate, humanitate, moderatione & facundia tinctos, & vt natura bona optimis literis confirmentur, studiosissimos? Non est meum in os laudare, neq; ad veritatem verbis addere quicquam didici: fateri tamen verum & honeste possumus, & debemus. Quàm multos ex omni memoria tot linguarum peritos Imperatores fuisse legimus, quot summus Imperator, & moderatissimus Christianae Reipubl. Moderator Parens vester est? Huius exemplo vos non tam excitare, quàm ea quae facitis, & ab ineunte aetate fecistis, comprobare aequum est. Memini cùm ante annos XI. D. Ferdinandus Imp. sacratissimae memoriae Auus vester epistolas primò ex Hispania à vobis missas acciperet, magna cum voluptate non modo literarum picturam nobis commonstrasse, verùm etiam diligentiam scribendi collaudasse. Imitantur hoc praeclarum exemplum laudatissimi Fratres vestri, Matthias atque Maximilianus inclyti Archiduces, ac maiori etiam studio, quàm quibusdam nulla liberali doctrina perpolitis, qui nimios quasi & immodicos eos in literis esse arbitrantur, rectum videatur. Sed verum hercle hoc verbum est: Homine imperito nihil quicquam est iniustius. Apollinaris quidam scripsit, vnicum nobilitatis iudicium literarum cognitionem virtutis studijs vigentibus fuisse. Quibus igitur notis isti belli aestimatores nobiles agnoscentur? Certè si vel princeps, vel in excelso Reipublicae loco positus, literas Latinas nesciat, cùm res magnae vbique ferè gentium Latinis literis contineantur, hunc nimium pauca scire consentaneum est. Macte igitur virtute atq; ingenio Matthia, Maximiliane, Alberte & Uenceslae, Caesarum progenies, ea via qua cœpistis ad summum decus pergite, & historiarum cognitionem, in qua toto animo estis, sapientiae & politicae prudentiae fontem, recteq; gubernandi certissimam normam & regulam statuite. Vos autem Serenissimi Principes, Ru-

dolphe Rex atq; Erneste, ad quos magnorum regnorum cura spectat, & iam propè in manibus est, cùm suos nosse salus sit Reipublicæ, haud dubiè ad ista quoque, qualiacunq; ea sunt, interdum cùm per occupationes licebit, respicietis: & quæ Regno Bohemiæ atq; Austriæ fuerit adiunctio, quæ multorum annorum, diuina quasi virgula monstrata, successio, videbitis. Vt verò quasi oculis obijciā, præcipua in pauca conferam. Ottocharus, hoc enim cognomētum Premislao Regi Boemiæ fuit, siue eò se à Polono discernere, siue Otthoni charum esse ostendere voluerit: is, inquam, Ottocharus Margaretham vnicam Austriæ hæredem in vxorem duxit, eamq; (vt opinio est) deinceps veneno sustulit. Diuinitùs verò in Rom. Regem electo Rudolpho Habspurgio, & Imperatore creato, quia in Austria minimè iusto dominatu Bohemus esse videbatur, sui officij eum admonuit: cumq; apud elatum animo Regem monitis nihil proficeret, ne quid detrimenti Respublica caperet, iusta aduersus illum arma sumpsit. Sed prius quàm armis contenderent, persuasus Rex obseruantiæ onus sibi imponi patitur, & vt in more est positum, acceptis vexillis, se clientem Imperatoris profitetur. Ibi Cæsar vt arctiori necessitudinis vinculo Austriam, (in qua de sententia Imperij primogenitus Rudolphi Albertus, Archidux Austriæ, Norimbergæ in comitijs, anno Christi 1284. celebratis, nominatus & Austriæ præfectus fuerat) cū Bohemia coniungeret, filiam Cuitam, quam Dubrauius Iuditham appellat, Uenceslao filio Regis Ottochari despondet. Agnes verò Ottochari filia Rudolpho II. Imperatoris filio in manum conuenit. Ad hæc Iglauiæ pactionem conficiunt, vt nullo legitimo hærede in Regno Bohemiæ relicto, vel superstite, ad Rudolphi posteritatem regnum deferatur. Uerùm infelix Rex, cùm in Bohemiam reuertisset, Bulgaræ mulieris iracundia exagitatus, tanquam graui dedecore se contaminasset, quòd Cæsari subiectum se palàm ostendisset, filiam monasterio includit, & sumptis armis Imperatori bellum mouet. Sed cùm, secundùm Aeschyli sententiam, Deus superbiæ & perfidiæ vindex sit, in eo bello non sine graui Imperatoris Rudolphi dolore, quem veris & manifestis indicijs ostendit, Ottocharus trucidatur. Itaque optimus Cæsar nihil eorum, quæ in rem filij Uenceslai essent, qui octo annorum puer erat, prætermisit, & vt rectè educaretur, Regnumq; optimè administraretur, singulari fide & voluntate procurauit. Simulac verò Uenceslaus ex ephebis excessit, & regere Bohemos imperio cœpit, filiam Cæsaris, ciuitate Egra in dotem accepta, & singularibus dignitatum ornamentis auctus, quæ etiam nunc Bohemici Reges obtinent, in matrimonium duxit. Cæterùm cùm demortua Imperatoris filia, Elizabetham vnicam Regis Poloniæ Premislai natam duxisset, Poloni licèt Uladislaum Lochicum, præteritis Silesiæ principibus, ad quos Regnum optimo iure pertinebat, iam elegissent, repudiato tamen Loctico, Uenceslaum Bohemum splendida legatione ad gubernationem Poloniæ vocant. Adit quidem Regnum: verùm consecratus, Henrico à Leippa Bohemo, præcipuæ nobilitatis viro, & alijs paucis in administratione absens vsus est, & filio Uenceslao ex Polona nato, Hungaricum etiam Regnum consilio & armis acquisiuit. Uerùm quia sibi ætatem grauem, filium in adolescentia leuitate quadam lubricum animaduerteret, nec tot Regna

à rerum

à rerum imperito iuuene regi posse videret, Otthoni Bauarico, qui Hungaricum ambiebat, Hungariæ Regnũ quasi de manu in manũ, cùm Coronam eam, quam Hungari Sanctam appellant, in sua potestate haberet, tradit. Moriens verò filio sexdecim annorum regnum Bohemiæ & Poloniæ singularibus verbis commendat. Sed cùm adolescens homo, vitæ suæ modum tenere nondum sciret, biennio pòst Olmutij, non quidem in tumultu, vt Austriacus scriptor commemorat, sed ex improuiso, à nescio quo adortus, occiditur. Reliquerat verò cum potestate in Bohemia affinem suum Henricum Carinthiæ Ducem, cui sororem Annam, quam Austriaci scriptores Agnetam nominant, in matrimonium dederat. Is igitur extincto Venceslao dominari incipit. Verùm Imperator Albertus Rudolphi primi filius, memor qua ratione Bohemi ex pactione Iglauiensi (cuius Dubrauius, quemadmodum etiam illius, quæ de successione in Regno Poloniæ hac ipsa in vrbe Vienna, cùm trium Regnorum, Hungariæ, Bohemiæ, & Poloniæ Reges hic cum Imperatore Maximiliano conuenissent, laudabiliter conflata est, nullo verbulo in sua Historia meminit) obstricti Austriacis essent, Regnum filio Rudolpho iustè & legitimè appetebat, & cùm Henricus cedere nollet, armis illum è Bohemia expulit, & vt Rudolphus filius occuparet, perfecit. Mortua verò erat Viennæ Rudolphi coniunx Philippi Franciæ Regis filia Blanca. Itaque vt maiori beneuolentia Bohemos sibi deuinciret, Venceslai senioris viduam relictam in vxorem duxit. Verùm cùm vix integro anno in Bohemia fuisset, vitam nescio quomodo amisit, & ex Austriacis principibus primus Pragæ sepultus est. Henrici verò Carni, vt hoc quoq; addam, deinceps non diuturna fuit gubernatio. Bohemi enim illius coniugis sororem Elizabetham, quam inclementius quasi carceri inclusam tractabat, è custodia liberatam, Henrici Imperatoris septimi filio Ioanni Comiti Lucelburgio in matrimonium Spiræ collocarunt. Ita rursus neglecta Austriaca familia in Lucelburgiorum potestate Bohemia fuit. Verùm non multo pòst Carolus Imperator quartus Ioannis Regis Bohemiæ filius, Rudolpho in Austriaca familia quarto, viro summo & Fundatori dicto, (quòd is ea, quæ à patre Alberto secũdo, cognomẽto Sapiente in Academia Viennensi, & summi templi ad Diui Stephani ædem administratione inchoata fuerant, absoluit & perfecit) filiam in matrimonium dedit. Sed minimè diuturna fuit hæc adiunctio. Nam cùm Rudolphus socerum Imperatorem singulari splendore equestri in Italiam comitatus esset, Mediolani obijt, eiusq; cadauer primum conditorio in æde Diui Stephani, quod sepulchrum ipse Archiducibus construxit, illatum est. Extinctum autem die Iacobi, quo D. Ferdinandus Imperator placidissimè ante annos decem ex hominibus beato exitu decessit, annotatũ reperimus. Filius deinde Caroli quarti Sigismundus, cùm fratri Venceslao, qui non modo imperij dignitatem amisit, sed & Bohemiæ Regnum, & se suosq; otio & negligentia perdidit, successisset, Archiducem Austriæ Albertum quintum, filiæ suæ Elizabethæ maritum, & sibi generum atq; successorem in Regnis & Imperio esse voluit. Voluntati huic fortuna quidẽ respondit, verùm minimè diuturna ea fuit. Nam cùm ex melopeponum intemperantiori esu dysenteria correptus esset, ea optimũ & in familia Au

)(4

ſtriaca Imperatorem quartũ altero Regni anno extinxit. Albæ regali is ſepultus eſt, cùm viuus Albam Græcam Regno Hungariæ adieciſſet. Ex eo verò Elizabetha Ladiſlaum poſthumũ ad Comarum peperit, cuius tutelam Fridericus tertius ſingulari fide ſuſcepit, & nõ modò diadema Hungariæ & Bohemiæ ſibi oblatum reſpuit, verùm Auſtriam ipſam anno 1457. Ladiſlao reſtituit. Hic Fridericus tertius, (quẽ rectius quartum, ſi Fridericum Pulchrum numeremus, appellare licet) ex Erneſto Archiduce Auſtriæ, matre Cymburga, Vithuldi Ducis Lithuaniæ, Regis Poloniæ, fratris filia, natus eſt. Res Imperij poſt Auguſtum diutiſſimè adminiſtrauit, & Ladiſlao adoleſcente in Bohemia extincto non modo Auſtriam totam recuperauit, verùm ſingulari beneficio Dei ad Oceanum vſq; illius iura extendit. Fuit enim magni illius Maximiliani primi pater, cui ducta in vxorem Maria Burgunda, Dei munere Belgium, Burgundiæ, Brabantiæ, Geldriæ, Lucelburgi, Lotharingiæ Ducatus, denique Comitatus ſummi Flandriæ, Holandiæ, Selandiæ, Hannoniæ, Picardiæ, Artheſiæ, Namurci acceſſerunt. Maximiliani verò filius Philippus non modo Hiſpaniam vniuerſam, verùm & Atlantici maris inſulas & Mediterranei, interq; has comprimis nobiles Corſicam, Sardiniam, & Siciliam, non ſine Dei numine, per quod Reges regnant, adiecit. Quæ verò & quanta, quàm magna atque ſingularia præpotens Deus & Regum Rex munera & beneficia in Carolum quintum, & Ferdinandum Imperatores ſummos, & paternum & maternum auum veſtrum cõtulerit, quantis & quàm veris bonis domum Auſtriacam & Rempublicam Chriſtianam eorum opera auxerit, hoc in loco commemorare & nimis longum eſſet, & cùm illa etiam nunc oculis omnium obuerſentur, ſuper uacaneum. D. Ferdinandus certè poſt diuturna ex Ladiſlai poſthumi obitu trium Regum, Georgij Bodebratij Bohemi, Matthiæ & Vladulai, certamina, ducta in matrimonium, extincto miſerè optimo Rege & adoleſcente Ludouico fratre, Anna Regina lectiſſima, Vladiſlai Regis Hungariæ & Bohemiæ, Poloniæ verò Sigiſmundi fratris filia, in Regno Hungariæ & Bohemiæ Ludouico ſucceſſit. Huius Imperatoris laudes nulla vnquam ſecula, licèt nondum ſcriptis comprehenſæ ſint, tacebunt. Eum ego ante vitæ exitum ſingularia quædam de optima in Rempublicam Chriſtianam voluntate ſua commemorãtem audiui. Poſſem recitare plurima, niſi mihi ſubuereri quiddam, quod ſcribere non debeo, in mentem veniret. Dion Hiſtoricus Titum Imperatorem moriturum dixiſſe, ſe vnius rei pœnitere, id verò quid eſſet nunquam aperuiſſe, ſcribit. Idem D. Ferdinandum Imperatorem dixiſſe multi ſciunt, verùm cùm nemo interrogaret, apertè protuliſſe. Vreret hoc quoſdam, continere igitur ſatius eſt. Illud reticere non debeo, quod crebris ſermonibus ante obitum vſurpauit, inter ſumma beneficia, quæ Deus in gubernatione Imperij conceſſiſſet, primum atque maximum, vero animi iudicio, optimaq; conſcientia hoc ſe ducere: quòd ad ſedandas diſcordias publicas animum adieciſſet, & tolerantiæ in religione formulam benigniſſimus Deus ſibi in mentem dediſſet. Eſt in viuis Ioannes Neuius, vir integerrimus, qui à Sereniſſimo Archiduce Ferdinando nobis in valetudinis Cæſareæ curatione additus erat, eo præſente mihi legendam dedit, atque vt apertis

verbis

verbis legerem, iussit, epistolam bene longam sua manu ad Electorem Mauritium multis verbis & sententijs accuratissime de pace publica, conscientiarum libertate, & Reipublicae salute scriptam. Hanc, inquam, si Censores quidam viderent, haud dubiè animaduerterent, quàm insigni, non modò Italus quidam & Gallus, verùm etiam nostri homines, qui de vna religione, (cùm nullo vnquam tempore non modò in vniuerso mundo, sed ne in vna gente quidem, vna & per omnia similis sibi religio fuerit, semperq́; Abelis iusti, & Cainica soboles, consimilia illis, quae principiò facta sunt, fecerint) clamitant, D. Ferdinandum Sacratissimae memoriae Imperatorem iniuria afficiant. Sed hos quasi in vlcere vngues non commouere satius est, ne commoti, exulcerata, quae D. Ferdinandus Imperator sanare studebat, grauius dilacerent. Istos verò ipsos autores esse sermonum omnium, quae de vobis mitissimis & concordiae atque tranquillitatis studiosissimis Principibus per Germaniam improbissimis sermonibus nuper sunt disseminata, nemo nisi qui haec non alibi, quàm in Cainico pectore atque cerebro nasci posse intelligit, dubitare potest, vel debet. Quae autem, malùm, haec confingendi & conficta spargendi licentia? De Alexandri Seueri Imperatoris imperio hoc praeconium refertur, fuisse illud ἀναίμακτον. Multò verius de optimi Parentis vestri Imperatoris Maximiliani secundi moderatissima Imperij moderatione hoc dici posset, nisi fata obstarent, & non modò furor bellicus, sed furiae Theologicae arma ministraret. Aeternus Deus, qui suo iustissimo arbitrio Regna dispensat, & progeniem iusticiae atque clementiae (quibus virtutibus, optimi Principes, proximè ad Deum homines accedere nō ignoratis) obseruantium benignè fortunat, vt Dauid cecinit, vobis & posteritati vestrae placida, felicia (quid aut est felix, nisi sit placidum & moderatum?) omnia concedat: & vt difficultates, quae rebus ruituris, & ad interitum accelerantibus incumbunt, sustinere possitis, praepotenti suae fortitudinis manu vos fulciat, sustentet, & defendat. Viennae, Idib. Iunij.

CIↃ IↃ LXXIIII.

)(5

DUCES SIVE PRINCIPES BOHEmiæ, post & ante assumptum Christianismum.

I. CZECHVS gentis conditor.
II. CROCCVS. Huic tres filiæ:
III. LYBVSSA, Bela, Techa.
IIII. PREMISLAVS arator ducit coniugem Lybussam. Ex hoc coniugio,
V. NEZAMISLIVS. Ab hoc
VI. MNATHA. Huius filius
VII. VOGENVS. Duo huic liberi,
VIII. VNESLAVS & Vratislaus, cui Lucensis & Zatecensis principatus destinati. Filius verò Vladislaus à Siderio confossus. Huius filius septennis Zbislaus à Duringo pædagogo interemptus. Veneslai filius
IX. CREVOMYSLIVS. Huius
X. NECLAN. Istius verò duo filij
XI. HOSTIVITIVS & Mystibogius, cui Gurimēsis attributa ditio, qui à diabolo est suffocatus, superstite filio Radislao Gurimense.
XII. BORIVORIVS, sed primus Christianus. Huic è Ludmilla Slauiborij Melnicensis filia
XIIII. SPITIGNEVS.
XV. VRATISLAVS & Boleslaus. Vratislaus è Drahomira Lucense.
XVI. S. VENCESLAVS cœlebs.
XVII. BOLESLAVS sæuus, & Premislaua, quę fratris Venceslai aurem abscissam ad limen templi repertam arcula incluserat. Boleslaus è Brenna genuit Strachyquam monachum Ratisbonæ, pòst Episcopum Pragensem tertium.
XVIII. BOLESLAVS Pius, Mladam monialem ordinis Diui Benedicti (postea Maria à Pontifice Max. denominata) Dombrauam, siue Dambroucam Meschonis Poloniæ Principis coniugē, ex qua natus Boleslaus primus Rex Poloniæ, ab Otthone tertio Imperatore salutatus. Boleslaus ex Hemma è Principibus Saxoniæ
XIX. BOLESLAVM à consobrino Polono oculis orbatum. Hic
XX. IAROMYRIVM, &
XXI. VDALRICVM filios habuit. Iste ex Beatrice rustica coniuge suscepit
XXII. BRETISLAVM primum Marchionem Morauiæ, qui ex Iutha vel Iuditha Otthonis Ruffi Cæsaris filia è monasterio Ratisbonensi rapta, genuit
XXIII. SPITIGNEVM, Vratislaum Olomuzij dominū & primum Regem, Cunradum Brunnæ dominum, Otthonem Znoymę dominum, & Iaromyrium Episcopum Pragensem.

PRINCI-

PRINCIPES BOHEMIAE XXIII.

numero, Stoymiro fratre Sucoslai Bilinæ exule in Bauaria, quem Stilfridum vocabant Germani, adnumerato, qui tertium locum obtinuit, licet citò exauctoratus.

I. CZECHVS.

II. Croccus.

III. Lybussa. — IIII. Premislaus.

V. Nezamyslius.

VI. Mnatha.

VII. Vogenus.

VIII. Vneslaus. — Vratislaus *Lucensis.*

IX. Creuomyslius. — Vlastislaus.

X. Neclam. — Zbislaus.

XI. Hostiuitius. — Mystibogius *Gurimensis.*

XII. Boryuorius — *Ludmilla.* *primus Christianus.* — Radislaus.

XIIII. Spitigneus. XV. Vratislaus. — *Drabomira Lucensis.* Boleslaus.

XVI. S. Venceslaus. XVII. Boleslaus *sæuus.* — *Brena.* Premislaua.

Strachyquas *Monachus.* XVIII. Boleslaus *Pius.* — *Hemma.* Mlada. Dombraua. — *Miesco Poloniæ princeps.*

XIX. Boleslaus.

XX. Iaromyrius.

XXI. Vdalricus. — *Beatrix rustica.*

XXII. Bretislaus. — *Iuditha Otthonis Cæs. filia.*

Spitigneus XXIII. *Dux.* Vratislaus *Olomuzij dominus I. Rex.* Conradus *Brunnæ dominus.* Ottho *Znoymæ dominus.* Iaromyrius *Episcopus Pragensis.*

VRATISLAVS, Conradus, Ottho, filij Bretislai Marchionis primi Morauiæ, Principis Boiemiæ 22.

CONRADVS Brunnæ dominus, ex Valdburgi suscepit Vdalricum & Leopoldum.

VDALRICVS Vratislaum, cui fuit coniunx Vasilca, fortasis Basilia Rutheni principis filia.

LEOPOLDVS Conradum Marchionem, cui tribuitur vxor Palatina Bauarica N. aliis Maria Henrici V Cæsaris filia.

OTTHO Znoymæ dominus, ex N. Belæ VI in ordine Regis Hungariæ filia, genuit Suatoplucum Marchionem, & Otthonem Nigrum: hic Venceslaum.

VRATISLAVS diademate regio primus ab Henrico III Cæsare dicto seniore cohonestatus est: huius vxor prima N. exulē maritum in Hungaria visitatura cum fœtu in itinere moritur: secunda Adelheid, Regis Hungarię Andreę filia, ex qua suscepit Bretislaum, Boryuorium, Boleslaum, Iudithā Vladislao I principi Polonię post Reges abrogatos nuptam. E tertia Boleslai Audacis siue Feri Poloniæ Regis F. Suataua, Vladislaū: N. Vicberti Lusatię Marchionis coniugem, ex qua Venceslaus Marchio Lusatię, Sobieslaum Principem Lucensem, & Henricum Episcopum Olomuzensem.

I. Interregnum. VRATISLAI successores annis 60. dicuntur solo principis titulo regia dignitate neglecta vsi: nimirū Conradus Brunnę dominus I.

6 Interreges. BRETISLAVS Vratislai F. II. Boryuorius Vratislai F. III. Suatoplucus Otthonis Znoymæ domini F. IIII. Vladislaus Vratislai Regis F. V.

II. BRETISLAVS è Lucretia principis Rhenani filia genuit Vladislaum iuuenem, ductorē copiarum in Italia loco patris pro Cęsare.

III. BORYVORIVS ex N. Leopoldi Austriæ ducis sorore Iaromyrium VI. Sobieslaus Princeps Lucensis ex Adleida filia Colomanni Regis Hungariæ. Vladislaū, Mariam Leopoldo Duci Austriæ locatam, Sobieslaum, Vdalricum, Venceslaum (qui Spitigneum à Premislao Ottogaro excæcatum) liberos suscepit.

II. Interregnum. 8 Interreges. VLADISLAVS Vladislai F. Vratislai primi Regis nepos, repetita regia dignitate à Friderico Barbarossa Cæsare coronatus, fratres habuit Theobaldum, Italica expeditione in castris Cæsaris mortuum, & Henricum Episcopū Pragensem, & N. Friderici Ducis Bauariæ vxorem. Coniuges duas, Gertrudin Conradi Cæsaris filiam, & Iuditham Landtgrauij filiam. Liberos quinque, Fridericum primum Interregem, qui ex Elizabeth coniuge genuit filiam N. Petro Nepotulo Emanuelis Imp. Constantinop. desponsam: Suatoplucum, cuius vxor fuit N. Geisæ II Regis Hungarię filia: Albertum

Albertum Archiepiſcopum Saltzburgenſem, Vladislaum Marchionem Morauiæ (& huic filius Vladislaus Marchio) Premiſlaum, poſtea Ottogarum. Vdalricus Sobieslai Lucenſis filius, ſecũdus Interrex. Sobieslaus frater, tertius Interrex. Conradus Leopoldi Znoymenſis filius, quartus Interrex. Venceslaus Otthonis Nigri filius quintus Interrex. Premislaus Vladislai filius poſtea Ottogarus, ſextus Interrex. Henricus Epiſcopus Pragenſis Vladislai filius Regis frater, ſeptimus Interrex. Vladislaus Marchio Morauię, Vladislai Regis filius, octauus Interrex.

PREMISLAVS Ottogarus Vladislai Regis filius III. Rex, è Conſtantia Belæ III. Regis Vngariæ filia genuit

VENCESLAVM Ottocarũ IIII. Regem, & Annam Henrico II. pio, Henrici Barbati Principis Vratislauiæ & Poloniæ filio, qui à Tartaris cæſus eſt, nuptam. N. filia Otthoni Marchioni Brandenburgenſi locata, ex qua Ottho Longus Marchio, comes expeditionis Ottocarii in Prußiam. Agnes ſpreto Friderico II Cæſ. monialis facta. N. filia Vdalrico Carinthiæ Principi nupta. Theodorici Marchionis Miſniæ F. ſterilitatis prætextu repudiauit Premislaus R.

VENCESLAVS Ottocarus è Kunigundi filia Philippi Cæſaris ante Otthoni à Vittelſpach Palatino pacta, Ottocarum quintum Regem produxit.

OTTOCARVS quintus Rex Margaretham Henrici VI Cæſaris viduam fratris Friderici Ducis Auſtriæ filiam hæredẽ prætextu ſterilitatis in cœnobium detruſit, ſuperinducta Kunigundi Roſcislai Regis Bulgariæ filia, è qua ſuſcepit Agnetẽ Rudolpho Duci Sueuiæ Rudolphi Habſpurgenſis Cæſaris filio nuptui traditam (hinc natus Ioannes Cæſaris Alberti parricida) & Venceslaum ſextum Regem. E concubina Nicolaum Ducem Oppauienſem cũ tribus filiabus locatis Vartẽbergo, Straconicenſi & Crauato Baronibus.

VENCESLAVS è Iuditha Rudolphi Habſpurgenſis Cæſaris filia genuit Venceslaum ſeptimum Regem, & Iuditham Ruperti filij Adolphi Naſſouij Cæſaris vxorem. Ex Elizabetha filia Premislai Principis maioris Polonię (poſt Rudolpho miti Alberti Cæſaris filio nupſit) Annam Henrico Principi Carinthiæ, & Elizabeth Ioanni Cæſaris Henrici ſeptimi Lucemburgenſis F. Regi Bohemiæ octauo, coniugio traditas procreauit. Habuit etiam præpoſitum Viſſegradenſem ſpurium.

VENCESLAVS ſeptimus iunior dictus, Violam Ducis Teſchinij filiam vxorem duxit: hæc poſtea Petro Roſenſi nupſit. Rex Olomuzij à ſicario interfectus liberis caruit. III. Interregnum.

I. HENRICVS Carinthiæ Princeps maritus Annę.

II. RVDOLPHVS mitis Dux Sueuiæ. Interreges tres.

III. FRIDERICVS Dux Auſtrię filij ambo Alberti Cæſaris.

IOANNES

IOANNES octauus Rex ex Elizabetha genuit Carolum (postea IIII. Rom. Imperatorem) Premislaum (infans hic cessit humanis) Ioannem Ducem Carinthię, Comitem Tirolis: demum Marchionem Morauiæ. Eius filij Iodocus Barbatus Cæsar designatus, & Procopius Marchiones Morauiæ: Mariam Caroli V. Regis Galliæ vxorem: Margaretham Ducis Palatini Bauariæ Hermāni coniugem, post viduam Casimiro Polonię Regi desponsam, sed ante nuptias mortua: Iuditham Friderico Marchione Misniæ repudiato, Ioanni II. Regi Francorum nuptam. E Beatrice Borbonij Ducis filia coniuge secunda, Venceslaum Comitem Lucemburgensem & Ducem Brabantiæ.

CAROLVS nonus Rex & Cæsar quartus, quatuor habuit coniuges, Blancam Philippi Comitis Valesiæ, post Regis Galliæ VI sororem: deinde Annam Palatini Rheni filiā: tertio Annam Bulconis Ducis Suidnizensis in Silesia filiam. Ex hac

VENCESLAVS decimus Rex & Cæsar. Extremum Elizabethā Bugislai Ducis Stetini Pomerani filiam, Casimiri Regis Polonię neptim, Ludouici I Regis Hungariæ consobrinam. Ex hac

SIGISMVNDVS vndecimus Rex & Imp. & Ioannes Lusatiæ Gorliziiq; Marchio. Ex aliis Margaretham Ludouici I Regis Hungariæ Poloniæq; vxorē, tum Elizabeth Alberti tertij Ducis Austrię coniugem. Venceslao Regi duæ fuere coniuges, Ioanna Comitis Hollandiæ filia prior: Sophia Palatini Baioari filia posterior. Totidem Sigismundo: Maria nimirum Ludouici I Regis Hungarię & Poloniæ filia hæres: secunda Barbara Hermanni Comitis Ciliæ filia: hinc Elizabeth, quam

ALBERTVS duodecimus Rex & Cæsar Dux Austriæ, vxorem duxit: ex qua

LADISLAVS decimustertius Rex posthumus. Incidunt

GEORGIVS à Kunstat Podiebradij dominus XIIII Rex, &

MATTHIAS Huniades XV Rex Bohemiæ & Hungariæ, necnon Elizabeth Casimiri Regis Poloniæ, & Anna Vilhelmi Ducis Saxoniæ coniuges.

VLADISLAVS XVI Rex, Casimiri filius, qui ex Anna Gandala Vascone

LVDOVICVM XVII produxit, & Annam

FERDINANDI Austrij, post Imp. Rom. Regis XVIII coniugem. Huius filius

MAXIMILIANVS XIX ex Maria Caroli V Rom. Imp. filia.

RVDOLPHVM XX procreauit.

Vratislai

Vratislai primi Regis successores primum interregnum constituunt, qui vt Principes Rempubl. Bohemam administrarunt.

1. Conradus septimestris Rex, Vratislai frater.
2. Bretislaus, Vratislai filius.
3. Boryuorius, Vratislai Regis filius.
4. Suatoplucus Otthonis Znoymæ domini filius.
5. Vladislaus, Vratislai Regis filius.
6. Sobieslaus, Vratislai Regis F.

Vladislaus II *Rex, Vladislai Principis filius, Vratislai Regis N. Interregnum secundum. Interreges* VIII.

1. Fridericus Vladislai Regis F.
2. Vdalricus Sobieslai Principis F. Vratislai Regis N.
3. Sobieslaus, Sobieslai F.
4. Conradus Leopoldi Znoymensis F.
5. Vēceslaus Otthonis Nigri F.
6. Premislaus Vladislai Regis F. post Rex tertius.
7. Henricus Episcopus Pragensis Vladislai F. Vladislai Regis frater.
8. Vladislaus Marchio Moraviæ Vladislai Regis F.

De his Aeneas Syluius. Et hos regis nomine abstinuisse constat, siue quia magis vi quàm iure imperarunt: siue quòd indultum Imperatoris Romani sumendæ coronæ more maiorum obtinere non valuerunt.

Episcopi & Archiepiscopi Pragenses.

1. Dethmarus.	9. Cosmas.	17. Henricus Interr. 7.
2. Adalbertus.	10. Hermannus.	18. Daniel.
3. Strachyquas.	11. Maynardus.	19. Andreas.
4. Theodatus.	12. Ioannes.	20. Ioan. Scholasticus.
5. Hellichardus.	13. Ottho.	21. Nicolaus.
6. Iso.	14. Daniel à Lippa.	22. Ioannes.
7. Seuerus.	15. Fridericus.	23. Tobias.
8. Iaromyrius.	16. Valentinus.	24. Ioannes.

1. Ernestus I. Archiepiscopus.
2. Ioannes, pòst Cardinalis.
3. Sbinco à Leporib.
4. Albicus.
5. Conradus Vuestphalus.
6. Rokizana.

Aliorum, si qui fuerunt, nulla hoc libro fit mentio.

Ob gentis cognationem & commercia: fœdera pacta & rescissa: connubia contracta: bella cũ Hungaris & Polonis gesta: & quia multorum Boemiæ Principum rebus desperatis Hungaria non minus quàm Polonia tutum præbuit asylum, tam qui Hungariæ, quàm qui Poloniæ rerum potiti sunt, ad historiæ perspicuitatem (vt quæ quòlocorum referenda sint, constet) nomina ascribere placuit.

POLONIAE, QVI CHRISTO nomen dedêre, Principes & Reges.

Miescho, aliis Miecislaus I Princeps Christianus, qui Dombrauam Bohemam vxorē duxit, pacto Christianismo.

1. Boleslaus Rex I ab Otthone Cæsare sacratus.
2. Miesco, vel Miecislaus Rex.
3. Casimirus Monachus Cluniensis in Burgundia.
4. Boleslaus Ferus vel Audax Regno priuatus.

Vladislaus princeps I.

Boleslaus Criuoustus. Huic filij quatuor,

Sbigneus nothus.

Vladislaus II.

Boleslaus Crispus eius filius, Lesco exauguratus.

Miecislaus senex.

Casimirus.

Lescus Albus.

Boleslaus Pudicus.

Lesco alter. Huius frater Lochtecus, alia matre.

5. Premislaus Rex.
6. Vladislaus Lochtecus.
7. Venceslaus Bohemus monoculus.
8. Casimirus Magnus II.
9. Ludouicus Rex Hungariæ.
10. Vladislaus Iagello Dux Lithuaniæ.
11. Vladislaus Varnensis.
12. Casimirus.
13. Ioannes Albertus.
14. Alexander.
15. Sigismundus I.
16. Sigismundus II.
17. Henricus Dux Andegauensis, Caroli IX. Francorum Regis frater, & successor, Henrici II. filius.

L

Reges

CHARACTERum significatio.
—Coniuges.
| Liberi.
N. Nomina ignota.
Pr. Princeps à rege primo.
Int. Interrex.
D. Dux.

BRETISLAVS I. Marchio

N. *Cum fœtu mortua.* —*Adleida Andreæ Regis Hungariæ filia.* —*Suataua Boleslai Feri Poloniæ Regis filia.* —VRATIS[LAVS] *R. Bo[...]*

Bretislaus. —*Lucretia Princ. Rheni F.*
| Vladislaus *iuuenis ductor copiarum in Italia.*
Boleslaus.
Boryuorius *3. Princ.* —*N. Leopoldi Austrij soror.*
| Hiaromyrius.
Vladislaus *5. Pr.*
N. —*Vi[...]*
| Venceslа[...]
Vladislaus. M[...]

N. —*Fridericus Dux Bauariæ.*
Theobaldus *in Italia mortuus.*
Gertrudis *Conradi Cæs. F.* —VLADISLAVS II. *Rex.*

Fridericus I. *Int.* —*Elizabeth.*
| N. —*Petrus nepotulus Emanuelis Imperatoris Constantinopolitani.*
Albertus *Archiepiscopus Saltzburgensis.*
Suatoplucus. —*Geisæ R. Hungariæ filia.*
Vladislaus *Ma[...]*
| Vladislaus *alter.*
V[...]

N. —*Iudith Rudolphi Cæs. filia.* —*Eli[...] R.[...]*

Ioannes *Præpositus Visegradensis post Episcopus Olomuzensis 24. spurius, Volko dictus.*
Iudith. —*Rupertus Nassouius Adolphi Cæsaris filius.*
VENCESLAVS *iunior.*

Blanca Philippi Comitis Valesiæ F. —CAROLVS IX. *R. Boiemiæ, post quartus Imp.* —*Anna Palatini Rheni F.* —*Anna Bulconis D. Suiodniecensis F.* —*Elizabeth D. Stetinensis F.*

Margaretha. —*Ludouicus R. Hungariæ.*
Elizabeth. —*Albertus Dux Bauariæ.*
Ioanna Comitis Hollandiæ F. —VENCESLAVS X. *R. & Imp.* —*Sophia [...] latini [...]*

Magdalena *sponsa Caroli VII. Regis Galliarum filia.*

Maria Burgunda Philipp[i] Hispan. Regis filia.

Intercedit GEORGIVS à Kunstat XIIII. Rex.

Boiemiæ.

Morauiæ, 22. Princeps Boiemiæ.

...LAVS I. Conradus.—*Valpurgis.* *I. Pr.* Ottho—*Belæ Regis Hungariæ filia.*

Vdalricus. Leopoldus. Suatoplucus 4. *Princ.* Ottho *Niger.*

Vratislaus.—*Vasilea Ruthena.* Côradus—*Palatina* 4. *Int.* *Bauarica.* Ottho *Marchio.* Suatoplucus. Venceslaus 5. *Interrex.*

...rtus *Lusatiæ Marchio.* ...s *Marchio.* Sobieslaus *Princeps*—*Adleida Colomãni R. Hung. F.* *Lucensis* 6. *Princ.* Henricus *Episcopus Olomuzensis Zdyck dictus.* Iudith.—*Vladislaus I. à regibus Prim. Poloniæ.*

...rin.—*Leopoldus dux Austriæ.* Sobieslaus 3. *Int.* Vdalricus 2. *Int.* Venceslaus.

—*Iudith Landtgrauij filia.* Henricus *Episcopus Pragensis* 7. *Int.* Spitigneus *exoculatus à Premislao.*

...bio *Morauiæ* 8. *Int.* PREMISLAVS *Ottocarus*—*Constantia Belæ Regis Hung. filia.* —*Theodorici Marchionis Misniæ F. repudiata.* 6. *Int. postea* III. *Rex.*

...SLAVS *Ottocarus* IIII. *R.*—*Kunigundis Philippi Cæs. filia.* N.—*Ottho Marchio Brandeb.* Agnes *monialis.* Anna.—*Henricus Pius Vrat. Pr. à Tartaris cæsus.* N.—*Vdalricus Carinthiæ Pr.*

OTTOCARVS—*Kunigunda Bulgara.* —*Margaretha Henrici VI. Cæs. vidua.* —*N. concubina ex qua* Nicolaus *Dux Oppaviæ.* N.—*Vartembergus* N.—*Straconicensis* N.—*Crauarus* *Barones.* V. *Rex.*

...beth *Premislai Poloniæ filia.*—VENCESLAVS VI. *R. senior.* Agnes.—*Rudolphus Dux Sueuiæ Rudolphi Cæs. filia.*

VII. *R.*—*Viola Ducis Teschinij filia.* Elizabeth.—IOANNES *Comes Lucemburgi* VIII. *Rex.* —*Beatrix Ducis Borbonij filia.*

Venceslaus *Dux Brab.*—*N. Alberti Comitis Hollan. F.*

Premislaus. Ioannes *Marchio Morauiæ.*—*Margaretha Carinthia.* Maria.—*Carolus R. Galliæ.* Margaretha.—*Henricus D. Bauariæ.* Iudith.—*Ioan. R. Galliæ.*

...docus *Barbatus Cæs. designatus.* Procopius *Marchio Morauiæ.* Ioan. *prius Episcop. Olomuzensis, post Patriarcha Aquilegiæ.*

... *Maria Lud. R. Hung. F.*—SIGISMVNDVS XI. *R. & Imp.*—*Barbara Comitis Ciliæ F.* Ioannes *Lusatiæ & Gorlizij Marchio.*

ALBERTVS XII. *R. & Cæs.*—Elizabeth.

LADISLAV XIII. *Rex.* Elizabeth.—*Casimirus Rex Poloniæ.* Anna.—*Vilhelmus Dux Saxoniæ.*

...*na Gaudala Vasco.*—VLADISLAVS XV. *Rex.*

—LVDOVICVS XVI. *Rex.* Anna.—FERDINANDVS XVII. *R. & Imp.*

MAXIMILIANVS XVIII. *Rex & Imp.*—*Maria Caroli V. Cæsaris filia.*

SERIES DVCVM.

Duces.

1. Czechus.
2. Croccus.
3. Lybussa.
4. Premislaus.
5. Nezamyslius.
6. Mnatha.
7. Vogenus. Voien Crommero. Vorcius Syluio.
8. Vneslaus.
9. Creuomyslius.
10. Neclan.
11. Hostiuitius.
12. Boryuorius I Christianus.
13. Stoymirus, Germanis Stilfridus.
14. Spitigneus.
15. Vratislaus.
16. S. Venceslaus.
17. Boleslaus saeuus.
18. Boleslaus pius.
19. Beleslaus excaecatus.
20. Hiaromyrius.
21. Vdalricus.
22. Bretislaus.
23. Spitigneus.

SERIES REGVM PRINcipum, & Interregum.

1. Vratislaus Rex.

Principes VI.

1. Conradus.
2. Bretislaus.
3. Boryuorius.
4. Suatoplucus.
5. Vladislaus.
6. Sobieslaus.

2. Vladislaus Rex.

Interreges VIII.

1. Fridericus.
2. Vdalricus.
3. Sobieslaus.
4. Conradus.
5. Venceslaus.
6. Premislaus postea Rex tertius.
7. Henricus Episcopus Pragensis
8. Vladislaus.

3. Premislaus Rex, postea Ottocarus.
4. Venceslaus Ottocarus.
5. Ottocarus.
6. Venceslaus.
7. Venceslaus iunior.

Interreges III.

Henricus Dux Carinthiae.
Rudolphus Dux Sueuiae,
Fridericus Dux Austriae, vtriq; filij Alberti Caes.

8. Ioannes Comes Lucemburgensis.
9. Carolus quartus Rom. Imp.
10. Venceslaus Rom. Imp.
11. Sigismundus Rom. Imp.
12. Albertus Rom. Imp.
13. Ladislaus.
14. Georgius à Kunstat Podiebradius.
15. Vladislaus.
16. Ludouicus.
17. Ferdinandus Rom. Imp.
18. Maximilianus II. Rom. Imp.
19. Rudolphus Rex Hungariae.

Reges Hu

TOX

Geysa.—*Saroltha.*

S. Stephanvs I. *Rex.*—*Gisela Henrici Imp. F.*

S. Emericus. Gisela.—*Vuilhelmus frater Sigismundi ducis Burgundiæ.* Andreas IIII. *R.*—*Agmunda*

Iudith *vidua Bretislai ducis Bohemiæ 22. Otthonis 3. F.*—Petrvs II. *Rex.*—*Soror Alberti ducis Austriæ.* Salomon V. *R.* *Sophia Henr. Imp. filia.* Dauid. Adelheit. *Vratislaus I. R. Bohemiæ.* Ge *con*

Adelheit.—*Borynorius princeps Bohemiæ.* Ladislaus. Stephanvs 2. IX. *Rex.*—*N. Rober Regis*

Qui Geisam magnum septimũ, Ladislaum secundum, filium Belæ cæci, eiusque fratrem Stephanũ annumerãt, XL constituunt Reges.

Constantia.—*Premislaus 1. Ottoca III. Rex Bohemi*

Venceslaus *Ottocarus IIII. Rex Bohemiæ.*

Intercedunt Venceslaus Bohemus XXII. & Ottho Bauariæ Dux XXIII. Reges.

Bela 4. XVII. *sub quo Tartari.*—*Maria lai E*

Stephanvs 5. XVIII. *Rex.* Bela. Kinga *siue* Ku

N. *Vestalis primùm, pòst Zauissio Rosensi Bohemo nupsit.* Ladislavs 4. Cauus XIX. *Rex.*—*N. filia Caroli de Apulia.* Maria.—*Carolus Rex*

Carolus *Martell.*

N.—*Maria Casimiri ducis Poloniæ filia.*—*Beatrix H ris filia*

Carolus. Ladislaus. *Elizabeth Steph nensis Bani f*

Catharina. Maria XXV. *Regina.*—Sigismvn *Rex.*

Intercedit Ladislaus 4. Polonus Varnensis XXIX. Rex.
Intercedit Matthias XXXI. Rex.

Ladislavs XXX. Elizabe

Vladislavs XXX

Iohannes Sepusius XXXIV.

Maria Philippi filia.—Lvdovicvs X

Maximil

ngariæ.
Y S

Michael.—*Russa siue Ruthena.*

Ladislaüs *Caluus.* Vazul.

Ruthena.

Bela VI. *Rex.*—*Meschonis R. Poloniæ filia.* Leuentha.

Geisa *magnus.* S. Ladislavs VII. *Rex.* Lampertus. N.—*Zelemirus Rex Dalmatiæ.* N.—*Ottho Marchio Morauiæ.*

rgiua *bina.* Colomannvs VIII. *Rex.* Almus. Pyrisca.—*Emanuel Græcus Cæsar.*

Bela 2. X. *Rex.*—*Helena Vri Macedonis filia.*

Guiscardi iciliæ filia. Nicolaus. Borychius *ex adulterio coniugis Russæ.* Geisa 2. XI. *Rex.*—*Minoslai Ruthenorũ principis F.* Ladislaus. Stephanus. Almus.

Stephanvs 3. XII. *Rex.* Bela 3. XIII. *Rex.*—*Philippi Regis Galliæ soror.* Arpad. Geiza.

nis Emericvs.—*Constantia Arragonia.* XIIII. *R.* Andreas *Hierosolymitanus* XVI. *Rex.*—*Gertrudis filia Bertoldi ducis Morauiæ soror S. Heduigis.* —*Filia Marchionis Estensis post expeditionẽ Hierosolymitanã.*

Ladislavs 3. XV. *R.*

Stephanus.—*Tomaßina Maurocena Veneta.*

Andreas *Venetus* XX. *Rex.*

Imp. Græci F. alijs Miecis- alizienſis principis F. Colomannus *Rex Haliziæ in Rußia.*—*Salome Lesci albi Poloniæ principis soror.* Andreas. S. Elizabeth *Landtgrauij Thuringiæ vxor.* N.—*Iacobus R. Arragoniæ.*

igundis—*Boleslaus Pudicus princeps Poloniæ.*

Claudus Siciliæ.

s Rex Siciliæ.—*Clementia Rodolphi Imp. filia.*

rici VII. Cæsa—Carolvs *Robertus* XXI. *Rex*—*Elizabeth Ladislai Lokteci Regis Poloniæ filia.*

ni Bos- liæ—Lvdovicvs XXIIII. *Rex.*—*Margaretha Caroli IIII. Imp. filia.* Andreas *Rex Neapol.* Stephanus.

vs XXVII.—*Barbara Ciliensis.* Adluga—*Iagello Rex Poloniæ.* Carolvs *paruus* XXVI. *Rex à Forgatio interfectus.*

Elizabeth.—Albertvs *Cæsar* XXVIII. *Rex.*

Ladislaus *Rex Neapol. Iadram in Dalmatia Venetis vendidit, vocatus in Hungariam contra Sigismundum.*

th.—*Casimirus Rex Poloniæ.* Anna.—*Vilhelmus dux Saxoniæ.*

I.—*Anna Gandala.*

XXIII. Anna.—Ferdinandvs XXXV.

anvs XXXVI.—*Maria Austriaca Caroli V. Imp. filia.*

Rvdolphvs XXXVII.

Epitomen hiſtoriarum Liuij Florus: Trogi verò Iuſtinus, non pari ſucceſſu meditati ſunt: cùm hic amiſſorum Trogianorũ commentariorum reus agatur. Compendium hîc minimè inſtituitur, ſed Lectoribus occupatioribus (non ſegnibus pigritiæ fomenta addendo) Summaria ſingulorum librorum indicis conſummatiſsimi loco eſſe poterunt.

SVMMA PRIMI LIBRI.

PROPOSITIO operis. Situs, ambitus, fines, oppida, fluuij, Bohemia, delicia ſoli, ritus, mores, primordia gentis: vbi Slauinorum omnium luculenta deſcriptio. Occaſio migrationis Croatarum in Bohemiam. Zechius patria ob homicidium extorris in Bohemiam cum Lecho fratre profugit. Hic in Poloniam gentis auctor. Polononorum & Bohemorum hi quaſi indigetes Dij. Democratia eiusq; incommoda. II Princeps Croccus vates. Slauinorum cultus ſacer. Suatouitus Rugiorum idolum. Croccus Rempubl. apud Polonos legibus exornat. In illius memoriam Cracouia extructa: Filia Crocci Bela, Teſcha, Lybuſſa diuinatrices magæ. III Lybaſſa patri ſurrogatur. Traducitur muliebris dominatus. Apologus Aeſopico ſimilis de Rege ranis dato. Deo auctore principes creandi.

SVMMA SECVNDI LIBRI.

IIII Premiſlaus (promethea dixeris) aruſpex agricola in maritum & dominatus conſortem à Lybuſſa adoptatus. Equi indicio deprehenſus ſuper vomere prandens. Præſagia de incrementis & duratione imperij Bohemici. Praga condita, etymon, & augurium de illius vrbis potentia. Vlaſta amazon. Conſpiratio muliebris. Prælium atrox. Aſylum mulieribus conſtitutum. Dolus in amatorios adoleſcentes Stiradius fraude circumuentus, crudele fœminarum ſubit ſupplicium. Immanis amatorum in infantes ſæuitia. Ars arte deluditur. Milada Vuiſſegradi conuiuij prætextu cum complicibus necatur. Vlaſta prælians ſuccumbit. Septenne puellarum imperium. Fodinas metallicas primus indagauit Premiſlaus. Moriturus crepidas & peram ſacris coronationis vſibus poſteris dicauit. V Nezamiſlius (epimetheus) huic Gurymenſis eſt æmulus: Cruenta acie captus truncatur nare & auribus. Salina reperta & inuidia amiſſa. VI Mnatha venator. Familia Verſouicenſis cæteris illuſtrior. Ambit principatum: ſuo ſe iugulat re comperta gladio. Mentio Caroli Magni ac bellorum cum Saxonibus & Hunnis geſtorum. VII Vogenus Martialem dixeris. Impubi tutor Rohouitius Verſouicenſis datus. Senem opulentum è ſublimi dat præcipitem. Viſſegrado excludit Vogenum. Fugit ad Zatecenſes: affectat vrbis dominium. Populatur Lucenſes Legatum principis capite truncat. Expugnatur latronum receptus: ipſe ſibi laqueum innectere cogitur. Prima Miſnenſium prædonum in Boemiam irruptio. Streka arx illis obijcitur: ea direpta à Miſnenſibus. Vogenus Morauorum compeſcit incurſus Saxones Miſnis coniunctos ingenti clade afficit. Lipniciam & Betouiam arces Morauorum ſuccendit & diripit profligato eorum exercitu. VIII Vneſlaus fratri Vratiſlao Lucenſem & Zatecenſem regiones concedit. Suppetias vterq; que ferunt popularibus contra Carolum Cæſarem. IX Creuomyſlius (cereus in vitium flecti) metallorum plus iuſto indagator. Hormirij lepida fabella.

SVMMA TERTII LIBRI.

X Neclan (hebes obtusus) contra quem Vlastislaus patruelis ad fastigium principatus aspirat. Vrbem Cognominem condit. Ferocia Vlastislai arroganti responso respuentis pacem oblatam. Edictum cruentum. Sagarum mendacia & impostura. Imbellis princeps. Siderio à Chaynouo equiti strenuo suas partes obeundas delegat. Vlastislaus confoditur. Siderius ab inuidis interemptus. Septennis filius Vladislai captus cum Duringo pædagogo in conspectum Neclan adducitur. Vita donatus à Duringo perfido necatur. Flagitium suspendio expiatur. Crasnizius Garimensis tetrarcha inhiat principatui. Montani elabitur casses. Curimum obsidetur & occupatur. Fugit Crasnitius ad Hormidurum Morauiæ Regem. Impetrat auxilia. Prælium inter Morauos & Bohemos commissum. Profligati Morauí. Crasnitius in acie occumbit: Rex verò peste obit. X I Hostiuitius princeps, cui frater Mystibogius instinctu Crosmilij Versouicensis bellum indicit. Casinum oppugnat Mystibogius. Luditur opera. Arbitris res commissa, qui controuersias sopiunt. Succoslaus Bilinæ præfectus res nouas molitur aduersus principem. Ei apponitur Cressus. Milesius Sucoslai filius in prælio interfectus. Mystibogius clàm coniuratis arma subministrat. Succoslaus arce expugnata à militib. obtruncatur: tum vndis mergitur. Factiosus & seditiosus Versouicensis. Mystibogius exercitum ducit contra Suatoplucum Morauiæ Regem. Huius filium Suatobogium Arnulphus Cæsar è baptismo suscipit. Dono dat annuũ boûm tributum à Bohemis Cæsaribus pendi solitum. Suatoplucus Nosislaum Mystibogio obijcit. Cæsi primò Bohemi, pòst redintegrato prælio victoria potiuntur. Giula Pannoniæ profectus Morauiam infestis armis impetit. Fulmine ictus animam reddit. Vagus fluuius Pannoniæ & Morauiæ limes. Mystibogius à Diabolo strangulatus.

SVMMA QVARTI LIBRI.

XII Boriuorius primus Christianus princeps. Occasio assumpti Christianismi. Methudium & Cyrillum Marouiæ prophetas audit. Regium titulum Slauini in Morauia à Constantio Pogonato Cæsare Græco acceperunt. Raslaus Morauiæ rex à Ludouico Cæsare oculis priuatus: ab eo Hormidurus, Suatobogius, Suatoplucus: cuius sedes Vesprinij. Per dolum Hunni extorserunt Pannoniam. Velegradi regiam condit. Simultates inter Arnolphum Cæsarem & Suatoplucum, eò quòd hic plus iusto Græcis esset addictus Cæsaribus. Filius Suatoplucus (vel Suotobogius) Cæsare in Normannis bellum gerente vastat Noricum. Sacrilegium in Methudium præsulem commissum. Proscribitur Suatoplucus à Cæsare, & regiones illius publicantur. A vicinis diripiuntur: ipse heremum ingreditur. Nitria Marcomanni regni vmbilico. Arnulphus Phtiriasi obit. Filius Ludouicus à Berengario regno & oculis exuitur. Morauiæ graphica delineatio, cum oppidis, fluuijs, terræ bonitate. Boryuorius suis inuisus ob susceptum Christianismum. Cedit furori coniuratorum ad Suatoplucum confugit. Comitia de nouo principe creando. XIII Placet Stoymirus frater Sucoslai Bilinæi ab Hostiuitio proscriptus. Reuocatur ab exilio Bauarico Stilfridus nominatus. Ob linguæ obliuionem priuatur dignitate. Armata comitia vincit Boriuorij factio. Reuocatur secum adducto Methudio. Ludmilla principis vxor cum patre totaq; familia sacra tinguntur lympha. Templa sacris vsibus eriguntur: scholæ extruuntur. Lingua vernacula in sacris vsi Bohemi. Quando ea exoleuit consuetudo, & cuius indultu permissa. Methudius & Cyrillus Romæ mortui in diuorũ accensentur catalogum. Quinquennium sedes vacat. Secundus Iohan. Morauus præsul. Principatu Boryuorius abdicat Spitigneo filio surrogato. XIIII Spitigneus, Deconius & Myrso gubernatores morũ additi. E bona indole malus fructus emergit. Proteruè patri monenti respondet.

Ex

Ex improuiso vitam finit. X V Vratislaus quem Methodius in pietate, Dobrosnus in ciuilibus erudijt. Boleslaus natu minimus filiorum Boiruorij moritur infans. Drahomira Lucensis Christianismum pollicita coniunx datur Vratislao. Fallit fidem datam. Venceslaus nascitur. Pietati addictissimus Vratislaus. Hunni Germaniam inuasuri in transitu Morauos populantur. Vratislaus exercitum conscribit aduersus Hungaros. Sumptum belli & stipendia soluunt isti impetrata pace. Henricus Cæsar Saxo Hunnos profligat. Venceslaum nepotem Ludmilla auia educandum suscipit neglecto Boleslao. Moritur Vratislaus; Drahomira Iezabel sacra Christiana prohibet. Persequutio in Christianos instituta iussu Drahomiræ. Vatinianum in Christianos odium, & crudelis Laniena Pragæ patrata.

SVMMA QVINTI LIBRI.

X V I S. Venceslaus principatum init. Boleslao portio hæreditatis trans Albim assignatur. Religioni est addictissimus Venceslaus. Ludmilla sicarijs submissis à Glote in templo interficitur. Vltio diuina in parricidas. Vindicta neglectus in Venceslao. Radislaus Gurimensis tetrarcha insultat Venceslao. Duellum. Auxilium cœlitùs missum Venceslao. Venia datur Radislao, inque integrum restituitur. Ottho Vormaciam ad conuentum Imperialem Venceslaum euocat. Prodigium in consessu principum. Diuorum petit à Cæsare reliquias. Rex salutatur. Abnuit. Tributum Carolinum remissum: insignia illi collata. Sancta Ludmillæ translatio. Aedes diuo Vito extructa. Morauia & Ratisbona antistites in Bohemia sacris præsunt. Drahomira in sacerdotes impia, econtrà Venceslaus beneficus. Venceslaus celebs perpetuò. Boleslao filius nascitur. Inuitatur ad natalitia Venceslaus. Trucidatur à fratre orant in templo. Strachyquas à terrore conuiuij dictus filius. Daniæ Regis somnium. X V I I Boleslaus sæuus amicos fratris potissimum sacerdotes persequitur. Terræ hiatu absorpta Drahomira. Necis auctores diuinitùs puniti in perpetuam generationem. Prodigijs territus Boleslaus de sæuitia nonnihil remittit. Ottho Cæsar Hunnos ad Augustam ad internecionem cedit. Senem operas seruiles detrectantem obtruncat Boleslaus. Ottho Cæsar Boleslauiam obsidet. Supplex Boleslaus pacem certis conditionibus impetrat. Translatio corporis Diui Venceslai additus miraculis. Emeranus Ratisbonensis Episcopus Venceslai templum sacrat. Strachyquas illi traditur erudiendus. Dombrauam filiam Meschoni Poloniæ principi pacto Christianismo despondet. Hungari Morauia, Boemiáque vastatis Austriam & Styriam petunt, illic profligantur. Morauii venas metallicas & argentarias diripiunt. Mulctantur à Boleslao. Deliberatio de Episcopatu Pragam inuehendo. Schismati à Pontificum obstiterunt.

SVMMA SEXTI LIBRI.

X X V I I I Boleslaus Pius. Strachyquas Monachus fit. Aureum sacerdotum seculum. Mlada, pòst Maria, soror, Romam profecta monialis ius nominandi Præsulis à Pontifice fratri impetrat. Dethmarus Saxo primus Episcopus Pragensis: secundus Adalbertus anteà Voytichius Slauonici Lybicensis comitis filius. Ab inimicis fidei malè accipitur. Prælio commisso Christiani superiores euadunt. Strachyquas Episcopatum resignare vult. Hic reijcit. Adalbertus Romæ fulmen pontificium in Boiemos procurat. Crabrones irritat. Fratres illius quinque iugulantur, quod ille Missam celebrans Romæ vidit. Strachyquas Episcopus Pragensis tertius. A dæmone inaugurandus occiditur. Reuocatur Roma Adalbertus. Diuertit cum Gaudentio ad Stephanum Hungariæ ducem, quem baptisat & Regem salutat.

Eidem Caesar sororem locat. Hinc sex comitibus in Bohemiam proficiscitur Adelbertus. Pluuia subingressum: hinc ortum adagium ominosum. Breunouiensem abbatiam è patrimonio extruit. Anastasius Episcopus Strigoniensis ex hoc contubernio. Noua conspiratio in Christianos. Velitantia certamina. Auxilio Iudaeorum pagani ceduntur: quibus ob rem bene gestam synagoga conceditur. Adalbertus transit ad Polonos cum Gaudentio. Hunc Gnesna Episcopum constituit, ipse in Prussiam contendit. Pecudibus illic concionatur. Martyrium subit. Gnezna corpus redemptum & sepultum miraculis claruit. Ottho tertius Caesar religionis ergo Gneznam proficiscitur: votum soluit. Stephanus rex Hungariae Adalberto Strigonij basilicam erigit. Hemma princeps Saxonia coniunx Boleslai. Theodatus Saxo sextus Pragensis Episcopus. Socij Breunouienses vitam asperam & solitariam eligunt. Mescho Poloniae princeps eos veneratur. Interfecti à pradonibus. Boleslaus rex Poloniae Boleslao Bohemo auunculo bellum indicit Versouicensis instinctu. Silesiam Glazsumque vastat. Domum reuersus Voldimarum Russiae principem hostem habuit. Boleslaus Bohemus damna vlturus Cracouiam deditione occupat. Crassotam vrbi praficit. Triumphans domum reuertitur, primus princeps Poloniae salutatus. Polonus frustra Cracouiae recuperationem molitur. XIX Boleslaus caecus, auarus, imbellis. Digressio de Electoratus institutione. Bersomitus Crassotae filius. Cracouia ob negata stipendia in Poloni potestatem venit. In Silesia occurrit Polono Bohemus. Astu colloquium instituitur. Cracouiensi conuiuio Bohemus oculis priuatur, consiliarij trucidantur. XX Hiaromyrius patre inepto ob caecitatem Principatus excipit habenas. Cochanus Versouicensis fraudis auctor sese insinuat Hiaromyrio: venationibus indulget princeps. Cochanus praetextu venationis principem arbori alligatum, telis confodere incipit vnà cum suis gentilibus. Houora venator ex improuiso superuenit. Liberationem principes diuo Iohanni Baptistae & Houorae acceptam refert. Hinc Baronis titulum ab Henrico Caesare impetrat à Quercu: praedia donat: summum Boiemiae venatorem constituit. Tredecim Versouicenses vita mulctati. Polonus Boleslaus Vdalrico principis fratri custodes ponit in aula Caesarea ipso assentiente Caesare. In Bohemiam exercitum ducit Polonus. Pragam occupat Hiaromyrius vissegradi sesquiennium tolerat obsidionem. Vdalricus delusis custodibus euadit in Boiemiam. Cochanus Vdalrico recuperationem Pragae spondet. Stratagema vsurpatum in recuperatione vrbis. Cochanus Polonum ducem saluum dimittit. Lis de principatu inter fratres. Vdalricus fratrum Hiaromyrium luminibus priuat, & ineptum Reipublicae administrandae facit consilio Cochani. Solus rerum potitur.

SVMMA SEPTIMI LIBRI.

XXI Vdalricus Beatricem rusticam vxorem ducit. Bretislaus primo anno nascitur. Ab Hellichardo Episcopo baptisatur. Boleslaus Poloniae rex Glacium tentat. Peste reijcitur. Morauiam populatur. Deinde Prussios petit & Saxones. Reconciliatur Hiaromyrio fratri. Aequo iure à fratribus Boiemia administratur. Lis de decimis inter agricolas & Episcopum. Versouicenses suspecti, Lithomirizium oppidum muniunt. Syba venenatum telum in cubiculum Vdalrici irrito euentu torquet. Latet auctor. Bretislao pater Morauiam regendam tradit sub Marchionis titulo. Expeditio Bretislai in Poloniam felicibus auspicijs. E manubijs Vngaricis Reheradense coenobium erigit. Iuttam vel Iudittham Otthonis Caesaris filiam à monialibus Ratisbonae rapit, Coniugem ducit. Bellum conflatum inter Henricum II Imperatorem & Boiemos. Iutta Caesarem cognatum placatum reddit elusis iuramentis. Spitigneus nascitur Bretislao. Bellum Henrici Caesaris in Hungaria Bretislai ope confectum, restituto Petro Rege pulso ab Aeba. Albertus Bauarus primus Austriae Marchio. Vdalricus moritur.

XXII Bretislaus victor. Iaromyrij ad Vdalrici cadauer contra Versouicenses querimonia. Cochanus Iaromyrium interficit. Deprehensus plectitur diro supplicio. Mescho Polonia Rex Boleslai F. mortem obit. Casmirus Meschonis F. Monachus Cluniacensis. Vindictæ auidus Bretislaus fecialem ad Polonos mittit. Iniquum fert responsum. Bellum denunciat. Expeditio Bretislai in Poloniam Cracouiam, Sydecam, Gnesnam occupat. Hic sanctorum corpora & Ecclesiæ thesauros aufert. Innumeros abducit captiuos. Præter dictas vrbes Posnaniam & Vratislauiam nondum emensa æstate expugnat. Accusatur Bretislaus apud tres Pontifices. à Casmiro apud Cæsarem. Huic arrogans satis datum responsum. Bannus imperij in Bretislaum. Bellum indictum. Cæsaris copiæ deleta. Saxones meliore fato præda onusti domos repetunt. Procopius Belina comes ob rem malè gestam crudele subit supplicium. Casmirus Polonus ope Cæsaris in paternum deducitur regnum. Ob Casmiri votum solutum (Cluniacensis iam fuerat Monachus) ieiunia, & tributum à P.M. Polonis indicta. Cæsar Pragam obsidet. Conciliatur Seueri Episcopi intercessione Bretislaus. Penduntur 150 argenti libra, & solennis promittitur obedientia. Ad Casmirum Polonia transit sola Vratislauia excepta. Ea pacto annuo tributo quoque Casmiro restituta. Hieronymus primus Episcopus Vratislauiensis. Latrones Vngaros binis prælijs superat Bretislaus annuente Andrea Rege Vngariæ. Diui Procopij vita & ἀποθέωσις. Borimius Versouicensis semina iacit dissensionum inter Bohemum & Polonum: Triginta comitibus crucis adijt supplicium. Pax perpetua inter Polonos & Bohemos sancita. Moritur Bretislaus quinque filijs superstitibus. Moribundi oratio & suprema voluntas de successione. Omnes Bohemiæ principes victorijs superauit.

SVMMA OCTAVI LIBRI

XXIII Spitigneus μισογέρμανος. Intra triduum Germanos solùm vertere mandat. Neque matre & Vestali comitissa exceptis. Occasio huius in Germanos odij. Mater Iuditha Petro Regi Vngariæ nubit: eo mortuo in Morauiam ad alios filios reuertitur. Cœnobium Prak ad Znoymam erigit. Tercentum nobiles Morauos ob Germanismum spoliat & carceribus addicit. Inhumanus in fratres. Vratislaus maior in Hungariam fugit. Cunradus & Ottho Pragam abducuntur aulicis ministerijs destinati. Coniunx Vratislai grauida in maritum susceptam indignationem excipit. Belina præfecto custodienda traditur. A Seuero Episcopo corripitur durius. Dimittit Vratislai coniugem incolumem. Hæc maritum conuentura, abortu facto, in itinere expirat. Andreas Rex Hungariæ sororem Adleitam Vratislao coniugem tradit. Spitigneus princeps fratribus reconciliatur restitutis bonis, somnio eiúsque interpretatione per Episcopum facta, territus. Bretislaus filius natus Vratislao ex Adleida. Seuerus principum victus precibus renunciat Episcopatum Olomucensem Iohanni. Vidua petit audiri à Spitigneo, fat memorandum facinus. Praga templum condit.

XXIIII Vratislaus. Diuidit inter fratres Morauiam Iaromyrius minimus se neglectum queritur. Spes Episcopatus Pragensis ipsi inijcitur. Placatur. pòst habitu resecto ad ingenium redit. Copijs Boleslai Audacis regis Poloniæ adiutus fratrem principatum obtinentem impetit irrito conatu. Mors Adleidæ coniugis Vratislai. Vratislaus primæ coniugis carcerem vlciscitur in præfecto. Deliberatio de successore Seueri in Episcopatu. Iaromyrius inuitò principe palmam obtinet. Vratislaus Suatauam Poloniæ Regis sororem coniugem tertiam ducit. Silesiæ descriptio. Iaromyrus Gerardus dictu. confirmatur ab Henrico Cæsare per Moguntinum Archiepiscopum. Repetit à Iohanne Olomucensem Episcopatum. Hinc dissensionum longa series. Excommunicatur. Romam citatur. Monasterio mancipatur. Mathildæ in-

gratiam Pontificis reponit Gerardum. Bella parricidialia in Germania, inter Cæsares Henricos patrem & filium. Henrico à Pontifice exauctorato sufficitur Rudolphus. Eo caso Henricus filius. Patri ob Lusatiam stipulatam Vratislaus, filio Henrico Leopoldus Austriæ Marchio auxilia tulêre. Leopoldus Morauiam infestis signis inuadit. Profligatur à Vratislao. Hic Henrico patri ad Rhenum suppetias fert. Simultates inter Cæsarem & Vratislaum. Pater carceri Leodiensi à filio inclusus moritur. Boleslaus Ferus Rex Poloniæ à Pontifice Maximo regno priuatus ob necem diui Sstanislai. Vratislaus cum fratre Gerardo Episcopo animaduertit in Magos & Iudæos.

SVMMA NONI LIBRI.

Vratislaus regium decus ab Henrico Cæsare Maguntinis comitijs adeptus. Coronatur Pragæ cum coniuge à Gilberto Treuirense Archiepiscopo. Gerardo à Cæsare adijcitur Olomucensis Episcopatus. Insolescit Gerardus. Æmulus illi à Rege frater datur. Collegium siquidem Canonicorum Pragæ instituit: eius præpositus & Cancellarij Regni dignitate cohonestatus. Lusatij inclinant ad Saxones. Vt in officio retineantur, mittitur Bretislaus filius cum Alexio strenuo milite. Conflictus Saxonum & Misnensium cum Boiemis. Interfecto Alexio Bretislao saucio cruentam reportant victoriam Boiemi. Lotharius vindex ex Italia. Infensus Vratislao ob antecessorem Henricum Cæsarem, cuius beneficio tenebat Lusatiam: huic Lotharius factus erat supplex. Deprecatur culpam vel potius excusat factum Vratislaus, & sic lis dirempta. Ottho frater Vratislai obijt filijs Suatoplaco & Otthone relictis. Hæres vult esse Rex ipse Cunrado fratre assentiente Gerardus in possessionem pupillos locat. Gerardo à Rege obijcitur Venceslaus litem moturus de Episcopatu Olomuzensi. Gerardus Romam ad Pontificem profecturus Strigonij moritur. Rex Pragensem Episcepatum ab Olomuzensi in perpetuum separat. Exuit patrueles Olomuzio. Substituit Bretislaum filium. Oppugnat Cunradum fratrem Brunnæ. Desiderius assentator aulicus iussu Vretislai necatur. Valdpurgis Conradi coniunx marito veniam impetrat. Bretislaus rebellis patri. Conciliatur per Conradum. Diffisus paterna beneuolentiæ ad Ladislaum Regem Hungariæ confugit, benignè illic habitus cum proscriptis compluribus Vratislaus præterito rebelli, contumacique filio, Cunradum fratrem successorem designat: illi quatuor liberorum tutelà commendat. I. Cunradus primi Interregni primus à Rege Princeps septimestris. Vdalrico & Leopoldo filijs Znoymam & Brunnam assignat. Episcopus Cabilionaus impostor. II Bretislaus secundus à Rege princeps auxilio Ladislai Regis Hungariæ patria principatum repetit. Filiam principis Rhenani ducit. Relapsi Boiemi ad Paganismum. Cosmæ Episcopi exhortatio ad Bretislaum. Decretum contra gentilismum. Bellum contra Vladislaum primum Poloniæ principem ob non soluta annua vectigalia. Nemine aduersante peruastata Silesia reuertitur. Sacri milites multa nefariè in Boiemia agunt. Vladislaus Polonus in Morauiam Boleslao filio damnis damna aquat. Morauiam populatur. Vlciscitur illatas iniurias Bretislaus capta & direpta Briga. Pòst Camineciam condit arcem munitam. Pecunia debita numerata Polonus pacem impetrat. In Lusatiam Versouicenses exulatum deportati. Mulsat Bretislaus Iudæos prætextu Apostasiæ. Exuit Brunna & Znoyma Cunradi filios. Præfecit fratrem Beryuorium. Illi in Austriam profugiunt. Pax æterna sancita. Filij Cunradi Morauia pulsi. Rex oppidum à Gotfrido Marchione pignori accipit: hinc ex Morauia prædas agit. Vdalricus capitur. Glacij carceri committitur. Rezium expugnatum à Bretislao & Godefrido restitutum. Boryuorius sororem Leopoldi Austrij coniugem ducit. Pestis atrox. Bretislaus ad conuentum Imperij Ratisbonam proficiscitur. Feudum accipit. Bori-

uorius successor instituitur. Boleslaus Polonus Vladislai filius ad auunculum Bretislaum uenit, illic aulæ fit magister. Reuersus à venatione princeps à Loreco Versouicense sagitta confoditur. Ipse per auia fugiens, præceps gutture fracto, quoque animam efflat.

SVMMA LIBRI DECIMI.

BO R Iuorius tertius à rege princeps: filios Conradi in integrum restituit. Vdalricus toti inhiat prouinciæ: Prensat aulicos, ipsum denique Cæsarem. Optio datur Bohemis. Amici reducunt Vdalricum: qui viso Boriuorij aduersario agmine, fuga sibi consulunt: hinc conatus Vdalrici fracti. Restituuntur duo Versouicenses ægrè assentiente Boriuorio. Bellum in Polonia inter Boleslaum distortum & Sbignaum nothum filios Vladislai principis. Boriuorius & Suatoplucus spurio fauent. Muneribus placati reducunt exercitum. Suatoplucus à Boriuorio muneribus acceptis fraudatus aspirat ad regnum. Prehensat potiores Boemorum procerum etiam ipsos Pragenses.: Pragam obsidet irrito conatu: vulpina omissa leoninam induit. Fingit Budiuoius per Hirutnum, Versouicenses (qui Pragam strenuè contra Suatoplucum defenderant)prodituros Boriuorium. Iussi puniri Boleslauiam ad fratrem principis transeunt. Ingens coniuratio aduersus Boriuorium. Fugit in Poloniam Sobieslao fratrum minimo spontaneo comite. Suatoplucus regnum vacuum occupat. IIII Suatoplucus à rege princeps Bohemiæ. Othoni fratri Olomucium tradit: patruelibus Znoymam & Brunnam restituit. Boriuorius Cæsari fit supplex. Citatur Suatoplucus. Reducitur à Saxonibus Boriuorius. Obstat Otho Suatopluci frater. Pragenses alieni à Boriuorio: omnia reperiēs aduersa exilium Polonicum repetit. Episcopus Bambergam concedit. Suatoplucus ius suum are redimit apud Cæsarem: Non est soluendo. Otho frater traditur obses. Iudæos, ecclesiasticos & mercatores expilat. Filius Suatopluci Bamberga baptizatur. pecuniam debitam Cæsar remittit, & Othonem dimittit. Bellum Cæsaris in Hungaria. Suatoplucus in commilitium accersitus. Nihil actum. Boriuorius à factione Versouicensi reuocatur absente in Hungaria Suatopluco. Inuectiua in Versouicensem, quam sequutum extremum supplicium cum totius familiæ internecione. Vltum veniunt Hungari à Morauis acceptas iniurias duce Suatopluco. Is sese opponit. Læuus à ramo illi excutitur oculus. Repetit Hungariam: diripit vicos & oppida celebria, prædasq; agit Suatoplucus. Colomanni regis Hungariæ bellum sopitum. Expeditio in Poloniam cum Cæsare. Glogouia vrbs ab vtroque obsessa. Suatoplucus à Sicario in castris Cæsaris occiditur. Soluitur obsidio dilapso milite Boiemo. Comitia Pragæ prætoria habita. Irrita habetur Cæsaris, qui fratrem Othonem suffecerat in castris electio. V. Vladislaus à rege princeps Bohemiæ. Othonem patruum Marchionem Morauiæ constituit. Hic Episcopo Olomuzensi Cremsirium vendidit. Boriuorius repetit Bohemiam à fratre. Ad comitia Ratisponam profecturus occasionem præbet Boriuorio clam Pragam ingrediendi. Reuertitur. Confligit feliciter cum Venceslao filio Egberti Marchionis Morauiæ. Otho tria milia Morauorum affert auxilio. Suspecta vires Othonis. Episcopus ad Cæsarem ablegatur nomine Vladislai. Cæsar in Boiemiam venit. Lusatius custodiæ traditur. Boriuorio adduntur custodes. Deliberatio de principe. Vladislaus Othoni prælatus. suffragatore Episcopo. Otho locupletior redditur donatione bonorum patrui Leopoldi. Vladislaus iunior Bretislai filius auxiliares copias ducit pro Cæsare in Italiam. Vladislaus Versouicensem ignominiosè multat, & prætorem Pragensem insolito contumelia modo afficit.

SVMMA LIBRI VNDECIMI

SOBieslaus fratrum minimus Polonis adiutus Bohemiam inuadit. Reprimuntur præda recepta. Suataua mater Sobieslaum principi reconciliat. Conceditur illi fruenda Lucensis regio. Otho conuiuij prætextu capitur: in carcerem Creuoclatensem abducitur suspectus de ambitu. Colloquium Stephani secundi regis Hungariæ cum Vladislao duce. Zolthus ambos committit principes suspicione repletos. Hinc prælium atrox. Zolthi supplicium. Fœdus ictum. Sobieslaus ducit sororem regis Stephani. Vladislaõ Bretislai filio ex Italia redeunti equestres instituti ludi. Semina dissensionum falsarumque suspicionum à susurronibus iacta inter Vladislaum & Sobieslaum. Vaceconem tanquam delatorem Sobieslaus interficit magno principis dolore. Fugit Sobieslaus ad Marchionem Lusatiæ affinem: ab Erknbergo capitur: scribæ ope euadit: Marchionis Lusatiæ consilio Cæsarem compellat: repellitur cum Marchione intercessore. Othonem, coniugis suæ & illius (sorores erant) intercessione pristinis restituit bonis & dignitati. Boriuorium fratrem regni consortem admittit. Terræmotus Tridenti. Vultauiæ exundatio insolens. Ruina arcis Vicegradensis læuo omine. Perperam accipitur, quòd Boriuorius faueat Germanis. Ne occulta odia in manifestum erumpant incendium in Bauariam Boriuorius, pòst in Hungariam (vbi fato fungitur) concedit. Germano Episcopo & Iudæo quæstore instituto Vladislaus offendit proceres. Iudæus baptizatus aram Christianam noctu demolitur. Punitur cum cæteris Iudæis. Sobieslaum Vladislaus à matre exoratus successorem instituit moriturus. Sobieslaus sextus à Rege princeps Bohemiæ. Otho Vicegrado non cedit, nisi omnium suffragio audiat Sobieslaum electum. Spoliatur Otho Brunnensi regione: ea Vratislao Vdalrici filio restituitur. Monasterij Tralizensis fundatores Otho ad Lotharium Cæsarem questum confugit. Cæsar in Boemos. A Sacellano Sobieslai Duci Venceslai hasta munito profligatur exercitus Cæsarianus. Captiuis restitutis pax facta. Sobieslaus Cæsari auxilia pollicetur aduersus Conradum & Fridericum competitores. Cum Bela cæco rege Hungariæ fœdus init Sobieslaus: Vratislaum Brunnæ Dominum capit: Venceslao Othonis filio Olomuzium donat: Bambergam cum Cæsare obsidet: Bauariam deprædatur: spolijs opimis onustus reuertitur. Lotharius baptismo filij sui (cui Vladislao nomen) interest, & confirmat Lusatiæ donationem. Cunradus Marchio capitur: Vicegradi detinetur. Insidiæ in Sobieslaum detecta. In conspirationis auctores seuerè animaduersum. Religio percellit Sobieslaum ob sublatos insidiatores. Episcopus Pragensis Hierosolyma reuersus innocens neque coniurationis conscius deprehenditur. Absoluitur & restituitur Episcopatui. Conradus & Vratislaus carcere liberantur. Venceslaus Othonis filius Sobieslao charus: Arcem suam templo Diuo Venceslao construendo donat. Cæsari Sobieslaus Romam ad coronam suscipiendam proficiscenti 300. equites addit Iaromyro Boriuorij filio duce. Certamen inter Bohemos & Germanos de statiuis. Bela cæco regi Hungariæ auxilia mittit contra Boleslaum Polonum, qui Borichium Colomanni spurium in regnũ Hungariæ intrudere conabatur. Conradus Polonorum sternit exercitum. Bela sororem Cunrado offert. Sobieslaus triennij neglecta tributa à Polono repetit. Hic falsè oratores mordet. Boemus in Silesiam, Morauiam petit Polonus cum exercitu. Damna vtrinque data. Lotharius Cæsar intercedit. Induciæ triennales constitutæ, pax pòst perpetua Glazij sancita. Nuptiæ Cunradi cum Belæ sorore. Vratislai cum Vasilia Ruthena, Mariæ filiæ Sobieslai cum Leopoldo Austriæ duce. Sobieslaus vacat vrbibus condendis & exornandis. Lotharius Cæsar moritur. Cunradus succedit. Astipulatur illi Sobieslaus. Proscriptus Henricus Bauarus competitor. Vladislaus Vladislai fratris filius à Cæsare successor instituitur. Gertrudis soror illi à Cæsare coniunx datur.

SVMMA LIBRI DVODECIMI.

Vladislaus princeps postea rex secundus. Solitudo nobilium cùm magistratuum iniret, & sacramentum exigeret fidelitatis. Suspicio. Cunradus caput aduersæ factionis. Consilium prudens de conniuendo Henrici præsulis. Cunradus Bela auspicijs Vladislaum profligat. Vladislaus cum fratre Henrico ad Cæsarem. Cunradus Praga exclusus sacra delubra arcis incendio absumit. Lotharius in Bohemiam profectus omnia pacata restituit Vladislao. Suspectus à functionibus ciuilibus amouet. Bellum Cunrado mouet, Bela iam mortuo. Eludit. Patrueles alij conciliantur. Syon cœnobium. Præmonstratensis ordo seminalium Episcoporum Olomuzensium. Vladislaus corrigit magistratus, causis, earumq; dijudicatione ad se translata. Episcopi censuram in sacerdotes agunt. Henricus domi parum proficiens Pontificem adire cogitat. Deflectit ex itinere, concordiam pariturus inter Vladislaum & Cunradum. Spoliatur viatico à Cunrado. Persequitur Romanum iter. Eugenius Papa Guidonem legatum mittit coercitum licentiam sacerdotum. puniuntur sacerdotes. Cunradus excommunicatur: censuram ecclesiasticam spernit. Vladislaus obsidet Cunradum *Znoymæ: pellitur* Cunradus. *Henricus præsul montem Oliueti monasterium Lithomysly condit.* Cunradus *in gratiam à* Cunrado Cæsare *recipitur, nomine dato sacræ militia. Bellum sacrum* Cæsaris *Cunradi, regum Galliæ, Hispaniæ & Angliæ. Manuel Græcus* Cæsar *prodit exercitum.* Cunradus *Cæsar à reditu conatur in Poloniæ regnum restituere Vladislaum à fratribus exactum. Boleslaus* Crispus Cæsarem *ludificatur.* Christiana *coniunx Boleslai Polonis infensa & ijs quoque exosa. Mors* Conradi Cæsaris *turbat transactiones* Polonicas, *Gertrudis quoque Bohema soror* Conradi Cæsaris *moritur: ita etiam Episcopi* Pragæ *& Olomuzij humanis cessêre.* Cæsari Conrado *Fridericus Barbarossa Episcopis alij sufficiuntur.* Cæsar *iturus in Italiam Vladislaum constituit vicarium. Nuptijs cum Beatrice Burgunda celebratis. Vladislaum regem* Bohemiæ *declarat, illiq; Iudith filiam Lantgrauij coniugem tradit.* Comes *est* Cæsari *expeditione suscepta contra Insubres. Non æquos domi habet censores ob coronam susceptam, coniugium contractum, & militiam externam. Excusatio verè heroica. Verona omissa rex* Brixiam *occupat.* Brixiani *coguntur auxilia conferre* Cæsari *contra Mediolanenses. Nobiles* Boiemi *vadum reperiunt in fluuio Abdua & primi transeunt.* Pontem *sternunt pulsis Mediolanensibus pontis custodia relictis. Laudenses accusant Mediolanenses: hi verò veniam supplices à* Cæsare *petunt. Anshelmus Rauennas Episcopus Mediolanensibus aduersatur: hostes declarantur imperij.* Crudelitas *patrata in Ekberti comitis aula præfectum à Mediolanensibus. Cingitur obsidione Mediolanum. Gualuaginus Angleria* Comes *præfectus Mediolani* Pontifex *Mediolanensibus fauet. Statius castra Ludouici* Palatini *inuadit: repellitur ab Vladislao rege. Specula Mediolanensibus erepta. Fridericus regis filius castellum capit. Virginum pudicitiam rex redimit à milite, & gratis suis puellas inuiolatas restituit. Statius erumpit.* Confoditur. *Bohemi vrbis portionem muro conscenso, portis effractis diripiunt. Deliberatio in vrbe de deditione. Obstat Gualuaginus, cui aduersatur* Blateranus. Rege Bohemia *apud* Cæsarem *intercessore vtuntur.* Conditiones *proposita & accepta. Triumphans* Cæsar *ingreditur vrbem. sacramentum fidei coronatus solenniter à ciuibus exigit.* Coronam *gratitudinis ergo* Bohemia *regi imponit.* Præmia *militibus* Bohemis *distributa. Mutata regni insignia ex aquila in leonem. Fuluus leo in album mutatus cauda bifurcata. locus.* Cui *competat auctoritate* Cæsarea *vis coronandi regem* Bohemiæ. *Sobieslaus Sobieslai filius cepit, rege absente, & diripuit Olomuzium.* Captus *carceri* Prenda *mancipatur. Longo pòst tempore* Cæsaris *intercessione liberatus.* Pons Pragensis *ab architecto Italo extructus. Noua Mediolanensium rebellio.*

SVMMA LIBRI DECIMI TERTII.

Daniel Episcopus Pragensis mittitur ad Regem auxilia accersitum contra Mediolanenses. Decernuntur auxilia ductoribus Friderico filio & Theobaldo Regis fratre. Rex bellum Hungaricum suscipit. Occasio belli. Præfertur ab Hungaris Stephanus Bele, Stephano Geysæ filio. Huius mater Vladislaum petit adiutorem, pacto filia matrimonio cum Suatopluco regis filio, adiecta dote satis ampla. Manuel Constantinopolitanus Imperator Stephani Belæ partes fouet. Pugna commissa. Graculi Hungarorum gens bellicosa & Albanorum. Rokitha miles Bohemus conciliationi studet. Ius Imperatoris Græci in reges Hungaros. Bohemus successionem non ætatem vrget. Causa potitur. Congressus Imperatoris cum Rege. Friderici filia desponsatur Petro nepotulo Manuelis. Regina Hungariæ munificentia. Mediolano Iudæorum ope potitur Cæsar. Excidium vrbis. Gualuagini pœna. Theobaldus regis frater in Italia militiam continuat. Daniel Episcopus apud Cæsarem manet. Fridericus reuertitur. Odia inter Cæsarem & Pontificem, Cæsarianis & Pompeianis similia. Alexandria extructa. Theobaldus & Episcopus in Italia moriuntur. Albertus frater regis fit Archiepiscopus Saltzburgensis. Rex ob senium deses Vogislaum onerum non honoris participem facit: apud monachos Strahouienses solitarius degit. Ob inuidiam Vogislaus à Suatopluco regis filio pugione vulneratur. Spontaneum subit exilium Suatoplucus. expiatum facinus. Rex Fridericum filium successorem designat, regni administratione prorsus abdicata. Patri & filio duobus seruire regibus molestum esse aiunt Bohemi. Vdalricus Sobieslai filius fratris Sobieslai decennalem carcerem remitti postulat à Cæsare. Hic ab Vladislao non impetrat. Noribergam rex euocatur. Dimittit liberum Sobieslaum. Hic non satis acceptus Friderico regis filio. Suspicionibus vtrumque replent gnathones aulici. Sobieslaus aulam Cæsarianam in Fridericum commouet. Vladislaus à Cæsare filij Friderici in regno confirmationem petit: haud æquum fert responsum. Cedit Rex cum coniuge in Lusatiam. Fridericus à Sobieslao pulsus, ad Hungariæ regem Belam fugit. Quarto pòst mense Rex fato functus:
Interregnum, *præfuit regno 35 annos.* Interregnum. *Fridericus I. interrex. Vladislaus secundus, Sobieslaus frater tertius. Præfectum Prinda, sub cuius custodia fuerat asseruatus, sua manu iugulat: facti pœnitet, quod publica pœnitentia testatum facit. Gualuaginus carcerem Germanicum effugit: concitat Insubres. Genua rebellis. Vdalricus auxiliares copias Cæsari ducit. Bohemi rapaces Vlmæ & in Alpibus palantes occiduntur. Genua subacta. Exiguo comitata redux Vdalricus. Domi in desertores animaduersum. Bellum Henrico Austriæ cum Conrado Znoymæ Marchionibus. Sobieslaus huic fauet. Austrius profligatus è ponte decidens ceruicem frangit. Causa mortis à Cæsare in Sobieslaum transfertur. Emericum regem Hungariæ fratri prodit Sobieslaus: citatur: morbum simulat. Fridericus princeps declaratur: Praga recipitur. Sobieslaus in Lusatiam. Popularis Fridericus cum coniuge. Cæsar Fridericum in Germaniam euocat. Sobieslaus noua domi molitur. Redeuntem Fridericum profligat conciso exercitu, tam Cæsariano quàm Bohemo. In Cæsaris contumeliam Germanum cataphractum terra obruit. Reparato prælio Sobieslaus ad Pragam sternitur: manu Friderici vulnus accepit. in exilio moritur. Ob rem bene gestam copias auxiliares præmijs afficit Fridericus.*

SVMMA LIBRI DECIMI QVARTI.

Fridericus exactionibus onerat Boiemiam: Notam delet electione fratris in Episcopum Pragensem. Nouum odium nobilitatis conflatum ex collatione magistratuum hominibus Germanis. Conradus Marchio captat occasionem regni inuadendi.

Clam

Clam agit. Friderico ad conuentum Imperij Ratisponam euocato Vicegradum occupat. Pragenses *sesquimensem resistentes se dedunt.* Cæsar Conradum *cum* Bohemis *proscribit.* Palatinus Bauarus *mediator. Superbum accipit resp nsum. Conradus mansuetior.* Pro *tribunali solenne à* Bohemis *de Friderici restitutione* Cæsar *exigit iuramentum. Hæresis* Picardæ *origo & auctores.* Petrus *Valdensis.* Pauperes *de Lugduno. Ludouicus rex Galliæ multos interimit, In* Bohemiam *reliquiæ eorum. Conradus extimulat Vdalricum & Venceslaum Sobieslai filios contra Fridericum. Tumultuario milite collecto Pragam inuadunt. Aduentu copiarum Friderici dilabitur latronum cuneus. Nouum exigit à nobilibus iusiurandum Fridericus. Fratrem minorem aduersus* Cunradum *(eò se Venceslaus receperat) armauit.* Betouiam *obsidet. Frustratus expectatione reuertitur cum exercitu incolumis.* Ratiborius *Versouicensis gentis suæ infamiam vindicaturus principumq́ Bohemiæ gratiam demeriturus, collecto equitatu Polonico Premislao aduersus* Cunradum *sese coniungit. Cruenta pugna. Victor* Premislaus, *quod Ratiborio acceptum habetur. Ea propter in gratiam recipitur. Insignia mutantur: pro naßa secures.* Prinda *donatur, vt fines Germanicos tueatur. Premislao Olomuzium aßignatum.* Cunradus *habitu tabellarij fit supplex Friderico. Ius eligendi episcopi Olomuzensis cui nam competat?* Saladinus *Aegypti Sulthanus occupat Hierosolymam.* Comitia *Noriberga. Fridericus* Cæsar *dux sancti belli. Fridericus* Cunradum *mittit. Philippus rex Galliæ &* Richardus *Angliæ socij belli. Armeniam* Cæsar *subiugat. Iconium capit. Fluuio mergitur. Anglus et Gallus æmuli. Saladini apohtegma. Fridericus: moritur. ei suffectus* Cunradus *IIII. Interrex. Henricus* Barbaroßæ *filius Siculum regnum inuadit contra Tancredum. Cunradus opem fert ipse. peste Neapoli moritur cum Othone patruele. Venceslaus Othonis filius. V. interrex trimestris à* Premislao *oppreßus fugit Bambergam ad* Cæsarem. *Premislaus* Vladislai *regis filius. VI. interrex quadrimestris.* Citatur *à* Cæsare. *Venceslaum reponi mandatur. Redit* Venceslaus. *A Marchione Lusatiæ interceptus vitam carcere finit. Filium Spitigneum Henrico episcopo commendat. Henricus Vladislai regis filius & episcopus & princeps. interrex VII.* Confirmatur *pacta pecunia à* Cæsare. *Soluendo non est. Purgat latronibus* Bohemiam. *Premislao Vladislao fratre in Marchionatu Morauiæ substituto ad Lusatium Saxoniam affligentem se confert. Henricus iussu Cæsaris* Vilhelmum *contra Lusatium & asseclas cum exercitu mittit.* Victoriam *reportant. Miles coerceri nequit. Emericus rex Hungariæ ad nuptias Henricum inuitat. Strigonij fœdus ictum. in reditu Morauicas euadit insidias.* Vlciscitur *inuitus. Seuerus sacerdotum censor. Petrus* Cardinalis *à via lata auxiliator. Tumultus à coniugatis sacerdotibus ad arma erupit. Puniuntur sacrifici. De bello vltra marino benignè Cardinali respondet Henricus. Resignat principatum fractis è morbo viribus. Premislaus &* Vladislaus *fratres ei regnum eripere conantur.* Vladislaus *capitur Henricus Egra moritur.* Vladislaus *VIII. interrex.* Premislai *sors misera in officinis lapidarijs. Morte Henrici* Cæsaris *exhilaratus in Boiemiam accelerat. Colloquium inter fratres. Spitigneus* Premislaum *intercipere conatus oculos amittit.* Premislao *cedit* Vladislaus *sola Morauia contentus.*

SVMMA LIBRI DECIMI QVINTI

Duo Cæsares, quod antea nunquam auditum. Philippus *dux Sueuiæ & Otho dux Saxoniæ.* Premislaus *anceps cui fauere debeat. Saxones prædas agunt in Lusatia. Conquerenti Premislao iniquiùs responsum. Philippo roganti suffragatur renunciato Othone Premislaus. tum etiam totam populatur Saxoniam. Premislaus Moguntiæ à Philippo Cæsare Rex Bohemiæ coronatur.* Perpetua *seruæ sibi postea*

reges successerunt. Philippus primo prælio inferior, pòst duobus superat Othonem. Bauarus Episcopus apud Philippum conquestus de effreni Bohemorum in prædando licentia. Alienatur à Philippo Premislaus. Corruptus à Lantgrauio Thuringia factioni Othonis adhæret: repudiat Misnensem coniugem in despectum Philippi. ducit Constantiam Vngaram. Quia esset Oitischar, Ottogari nomen à Bohemis inditum. longè lateq́; Philippi vastat ditionem. Subornat Philippus Theobaldum contra Premislaum ex consilio Marchionis Misniæ. Ferro & igne grassatur Premislaus in auctores. Congressus Cæsaris Philippi cum Premislao Egræ. Simultates depositæ. Venceslao Premislai filio datur sponsa Kunigundis Cæsaris filia prius Palatino pacta. Theobaldus in gratiam collocatus. Othonem Coloniæ Philippus obsidet. Ille ferox ex vrbe prodit. deseritur: in Saxoniam profugit. Vrbem Philippus occupat. A Palatino ob spretas nuptias Bambergæ interficitur. Otho Cæsar malo animo aduersus Premislaum. Magdeburgensis Episcopi prudens consilium. Principes reliqui transigunt inter Cæsarem & Regem. Ter centum cataphractos Cæsari coronam Romæ suscipienti addit. Domi filium Venceslaum coronat. Theobaldo Henrici Barbati filiam coniugem tradit. Armat eum vt socero contra Polonos opem ferat. Lis absq; prælio dirempta. Tartari primùm innotuerunt. Otho Cæsar à Pontifice excommunicatus, illiq́; imperium abrogatum. Surrogatur Fridericus Henrici filius 20. annorum. Otho vindicatum iniurias sese accingit. A Ludouico Galliarum rege profligatur, in Flandria. obijt præ mœrore. Fridericus munificus in regem Boiemiæ. Summa priuilegiorum amplissimorum. Rex parum religiosus sacerdotibus vectigal indictum: monachi prædæ expositi. Abbas Strahouiensis oratiuncula regem demulcet. Episcopus ex Austria regem anathemate petit. hinc Romam abit. Monasteria sunt penu regum Bohemiæ. Monachi sunt dispensatores. Decretum impetrat pro religiosis. Reuocatur Roma Andreas Episcopus cum legato Honorij Pontificis. Placatur Rex. Fridericus Cæsar excommunicatur. Vladislaus Marchio Morauiæ regis frater moritur Velegradi, vbi nouum templum condiderat. Laudes huius Marchionis & Roberti Britanni Episcopi Olomuzensis. Vladislaus filius patri in Marchionatu succedit. De Pragensi Episcopatu lis. Iohannes Scholasticus palmam obtinet. Cæsar conuentus agit Argentinæ. Rex Bretislaum agnatum cum ampla potestate eò mittit. Agitur de successore. Henricus filius eligitur stipulata in Palæstinam expeditione. Contra Pontificem Cæsar. Guelphorum & Gibellinorum nomen primùm innotuit. Leopoldus Austrius Cæsari militat in Italia, domui Fridericum filium præficit. Austrij latrones populantur Morauiam. Vladislaus cum Venceslao filio Regis par pari referunt. Leopoldus in Apulia moritur. Cæsar ab Innocentio Pontifice maximo ad Parmam taditur. hinc ad Cremonenses fugit. Diluuium in Phrisia. Cometes. Mesco Poloniæ princeps muribus arrosus. Terræmotus in Bohemia. Prodigia hæc regi veternum excutiunt. Filiæ regiæ iam nuptæ patrem inuisunt. Agnes repudiato Cæsaris coniugio fit vestalis. Fridericus Austrius Batouiam obsidet, Boceccus à Kunstat vel terret vel admonet hostes Fuga Austriorum. Oppugnatur Rezium. Fridericus prouocat ad duellum. Venceslaus accipit condistionem: tum ille fingit morbum. Austria vastata. Premislaus I. Ottocarorum moritur.

SVMMA LIBRI DECIMI SEXTI.

Venceslaus Ottogarus Luscus IIII rex Bohemiæ. Filium Premislaum Marchionem Morauiæ constituit addita Oppauia & Olomuzio. Constantia auia nepotis gubernatrix. Ea supra sexum prudentissima: arces in Hungaria & Morauia erigit: hic etiam cœnobia condit. Morchiones Brandeburgenses feudo accepto regis implorant contra vicinos episcopos auxilia. Decernuntur tria milia peditum, & equites tercentum. Vincuntur Episcopi vno eorum capto. Cæsar Fridericus Bambergæ con-

uentus agit. Filium Henricum perduellem in Apuliam relegat: pòst interficit. Magdeburgensis Episcopus Venceslaum *regem illic accusat pacis publicæ perturbatorem.* Priuatum *in conclaui inter* Cæsarem *& Regem iurgium.* Venceslaus *Cæsari extorquet de incolumi dimißione stipulationem. Abbas Fuldensis regi insultat. A Vozirio Comite malè accipitur. Ea propter dono accipit arcem Belinam. Rex Monoculus pro Ottocharo dictus, ob excußum à ramo inter venandum oculum. Cæsar offensarum immemor regem ad nuptias inuitat. Bello Austriaco cum Bauaro præficit. Occasio belli. Viennenses se regi dedunt. Nouaciuitatis irrita oppugnatio.* Venceslai *fidei commißa à* Cæsare *omnia bello parta. Fridericus Austrius viginti aureorum millibus redimit* Viennam. *Eam summam militibus congiarij loco distribuit. Liberalis rex. Historia de massa auri somnum impediente. Liberalibus liberaliter omnia affluunt,* Regis *apophtegma. Prodigus rex postea eget. Aeri dissoluendo noua instituit vectigalia. Nobiles instigant* Premislaum *Marchionem aduersus patrem.* Sternitur *acies* Premislai. *Veniam petit filius.* Custodia *traditur. Digreßio de Tatharis. Eorum Tetrachia quatuor.* Ruthenis *domitis Poloniam inuadunt, Batto &* Peta *ducibus. Boleslaus verecundus* Poloniæ *princeps cum matre & vxore Velegradum in Morauiam secedit. Diuiditur Tatharorum exercitus. Batto in Hungariam,* Peta *in Silesiam proficiscuntur. Vratislauiam expugnant vt prius* Cracouiam. *Henricus dux Lignicensis se illi opponit. Magister Prußia, Dipoldi filius Boleslaus, Mesco dux Opolij auxiliatores.* Conciditur *vniuersus exercitus à Tatharis. Lignizium resistit. Tathari Morauiam petunt. Sternbergius à rege auxilio Morauis mittitur. Tathari Olomuzium obsident. Incendijs in suburbana graßantur ædificia. Monasterium Gradicense euertunt. Duce Peta interempto caduntur Tathari. Dux Sternbergius ob rem feliciter gestam fundo donatur, & primus Morauia appellatur* Capitaneus. *Quid Tathari in Hungaria geßerint. Bela rex fugit.* Colomannus *frater occumbit prælians. Malè Bela à Friderico duce Austriæ tractatus: hinc in Dalmatiam fugit.* Venceslaus *rex munit oppida metuens reuersus Tatharorum: filium recipit, dignitatiq; pristinæ restituit. Veleslaus nobilis Hebræam virgunculam deflorat & iugulat. A virginis patre sicarius subornatus eundem interficit Veleslaum. Absoluitur in iudicio Iudæus. Indignè fert nobilitas, Iudæum nobili homini antelatum.* Coniuratur *in regem, Stiborio regni prætore duce.* Premislaus *cautior quàm antè cunctatur. Conspiratione detecta, auctores cum duce pœnam luunt. Cum sorore Agnete Rex Xenodochium* Pragæ *extruit. Odit campanarum strepitum. Reducitur in regnum Bela à Rhodiensi magistro &* Comite *de Frangepanibus. Diuertit ad Austrij ditiones. Hic vectigal exigit à singulis militibus. Dum negaretur, pugna oritur: Fridericus saucius paulò pòst moritur. Margaritha Leopoldi fratris Friderici filia hæres. Vdalricus Carinthiæ princeps Morauis adiutus Austriam sibi vendicat. Hi Bauarica accersunt auxilia.* Vdalricus *capitur. Morauí membris mutilantur. Ignominiam vlciscitur Premislaus. Vdalricus dimißus.* Præfecti *duarum arcium domino fidißimi. Austrij dominum quærentes, ad regem Venceslaum confugiunt.* Filium Premislaum *concedit. Ducit Margaritham hæredem, & legitimus Austriæ princeps declaratur.* Bela *rex Hungariæ ob interfectum Austriæ ducem ius sibi vendicat in Austriam.* *Bellum Ottocaro motum communi Hungarorum decreto.* Concurritur *infestis signis. Caduntur Hungari, & iniquas pacis accipiunt conditiones. Styri subiugati. Moritur rex* Venceslaus. *Celatur mors, donec arces oppignoratæ redimerentur.*

***

SVMMA DECIMI SEPTIMI LIBRI.

Ottocarus V. Rex Bohemiæ. Armatus ad regnum capeßendum ingreditur. Borißium ab Oßek patrem contra se irritantem capit: complices fugiunt. Admonitus rex eos persequi ceßat. Domi magistratus constituit: iudicia corrigit. Equitatus copiam vt pater equestria instituit certamina. Pacta pecunia Vdalrichus Carinthus prole destitutus ditiones suas Ottocaro concedit. Bellum Prutenicum Ottocarus suscipit. Crucem induit. Hostes aperto Marte non agunt. Profligantur duo duces antesignani. Baptizantur: eorum alteri Regium, alteri Marchionis nomen impositum. Regius mons ab Ottocaro, Brumsperg ab Episcopo Olomuzensi extructa oppida. Ampliauit Bohemicum imperium à Baltico ad Adriaticum mare. Bellum aduersus Belam regem Bohemiæ & Stephanum filium Styriam incursantes. Vires in Morauiam conuersa. Ottocarus inducias petit: interea res arbitris commissa. Stephanus errore ductoris regia in castra defertur, cùm Episcopum petijsset. Tumultuarium initiò, pòst iustum prælium. Memoranda Belæ strages inter Pohorlizium & Lauaz. Ingens præda & triumphus. Foroiulienses cum vicinis patrocinium Ottogari flagitant. Aureum abacum loco argentei mutat. E manubijs Hungaricis Hradistia oppidum & cœnobium condit locupletißimum. Brunonis Episcopi Olomuzensis patria, genus: Quomodo ad Episcopatum peruenerit. Eius laudes & beneficia in amplificando episcopatu. Lis Ottocaro cum coniuge de sterilitate. E pellice coniugis permissu prolem vtriusque sexus suscipit. Nicolaus spurius Oppauiensi ducatu donatus. Coniunx in cœnobium detrusa. E Kunigundi coniuge secunda Venceslaum suscipit. Stephanus Bela patre mortuo bellum Ottocaro mouet. Posonium Ottocaro se dedit. Arx expugnatur. thesauri regij direpti. Nauibus instructus Ottocarus Stephanum ad Iarinum inuadit. Ponte succiso merguntur Bohemi. Stephanus solutis castris Budam, hic Pragam redit victoriam vterque præ se ferens. Imperium Romanum per legatos Pragæ Ottocaro defertur. Quatuor imperij competitores domestici duo, totidem exteri. Deliberatio. Episcopus cum patre Burgrauio suadent. Camerarius aduersatur. Repudiat oblatam dignitatem Liberalis Ottocarus. Flagellariorum secta deleta. Pondera & mensura restituta. Latronibus via purgata. Rodolphus de Habsburg Imperator pronunciatur. Ad conuentum Norinbergensem recusat venire Ottocarus. Repetitur ab eo Austria à Cæsare, ita etiam Styria cum Carinthia. Iuramentum exigitur. Contemnit Ottocarus Cæsarem, paulò antè aulæ suæ præfectum. Delectus militum. Bellum exardescit. Congreßus fraudulentus in insula Danubij Kamberg. Paciscuntur nuptias. E quinque vexillis duo recipit Ottocarus. Præstat iusiurandum. Tentorium dolosum. Germanis deridendus, Bohemis execrandus exhibetur Ottocarus. Domi malè accipitur à coniuge: multat consiliarios: filiam Cæsaris filio desponsam sacrat. Bellum redintegratum. Milota Morauiæ capitaneus à Cæsare corrumpitur. Drosendorffio rex potitur. Cæsar ad Lauam. Dimicatur. Milota loco cedit suo, & viam fugæ aperit. Stirij fratres regem interficiunt. Dies Ruffi nefastus. Rudolphus Cæsar sacra & profana tam in Morauia quàm Bohemia populatur. Vencelai octennis filij tutoriam administrationem à Cæsare impetrat Otho Marchio Brandeburgensis maritus sororis Ottogari. Milota & Poloni mercedem proditionis accipiunt.

Summa

SVMMA LIBRI DECIMI OCTAVI.

Venceslaus Ottogari filius VI Bohemiæ rex, & Poloniæ rex declaratus. Marchio Brandeburgensis tutor. Perfidum Othonis consilium Bohemus exitiosum, nisi obstitisset Cæsar. Magistratibus constitutis Otho discedit. Bohemis arcis ingressu interdictum. Reuersus Episcopum Brandeburgensem adducit æquè aut minus religiosum. Vicarium relinquit. Sacellum hic regium spoliat, prædam cum Marchione partitus. Thobias episcopus Pragensis minitatur Pontificis indignationem. irritat crabrones. Mulctantur sacerdotes & subditi Tobiæ. Regina fallit custodes Germanos. ad Nicolaum mariti spurium Oppauiam fugit. Marchio reuersus curam administrandi regni episcopo Thobiæ & Theobaldo prætori regni concedit. Venceslaum in Marchiam suam abducit. Bene illi rem administrant. Regina Zauissio Rosensi adultero nubit, prius grauida ex eodem. Venceslaus quindecim annorum reducitur, solutis sexaginta milibus aureorum pro sumptu. Lætus Pragæ excipitur. Multis veniam delicti impertitur: illa & marito gratiam impetrat. Primum hic in aula dignitatis gradum adipiscitur. Insolens perinde vt Marchio, Rosensis, coniuge omnes querimonias apud filium diluente. Mortua regina auctoritas Zauissii imminuta. Nuptiæ Pragæ celebratæ cum Iudith Rodolphi Cæsaris filia:. Sumptus insani facti, conuiuiis splendidissimis adhibitis. Premislaus (potius Venceslaus) natus. Egram Cæsar venit. Dos ampla & priuilegia summa. Rex Bohemiæ elector et pocillator perpetuus. Zauissius eques Iohannita ducit Ladislai regis Hungariæ sororem, sacer sacram. Coniuratio in regem à Rosensi factione. Pietas Venceslai. Zauissius capitur. Restituit arces reginæ dotales. capite priuatur. Rex Hungariæ conscius à Cumanis trucidatur. Henricus quoque Vratislauiensis socius coniurationis veneno sublatus. Hæres Venceslaus ex pacto. Opoliensis princeps se Venceslao subiicit in perpetuum. Ab amita Griphina Leschi nigri vidua hæres Poloniæ instituitur. Thobias episcopus præcedit. Cracouiam ingreditur. Sandomiria obstat. Premislai maioris Poloniæ principis præsidia fulta. Siradum quoque Vladislaus Loktecus munit. Venceslaus Othone Marchione auxiliatore ambo occupant præsidia. Cæsar moritur. Albertus filius dotem reginæ Austriam inuadit. Reditum Venceslaus maturat. imperii decus sibi oblatum Adolpho Nassouio confert. Hic filio Roperto Venceslai filiam coniugem impetrat, Regina partu filiæ Iudith humanis rebus perfungitur, & filiola extincta. Poloni de rege deliberant, vsi Alexio inreconsultò bilingui. Premislaus coronatur rex Poloniæ. Octauo mense in Pomerania à Marchionibus Brandeburgensibus interficitur. Vladislaus ambit regiam dignitatem. Ob mores peruersos repulsam fert. Venceslaus rex Poloniæ inauguratus, ducta Premislai filia hærede. Gnesnæ coronatus. Posnaniæ nuptiæ peractæ, Vladislaus bonis exuitur in Hungariam profugus. Gubernatores à Venceslao in Polonia constituti. Redit Venceslaus in Bohemiam. Monetam meliorem cudit. Cotius Iegisperitus iudicia Bohemorum perscribere & ordinare vult. Impedit nobilitas. & gymnasium condere ab iisdem prohibetur. Fulgura metuit Venceslaus. Adolphus Cæsar ob auaritiam exosus. Ab Alberto Austrio prælians interficitur, & Cæsar hic declaratur. Pontifex Andream Venetum reiicit, & Carolum Robertum Hungaris obtrudit. Archiepiscopus Colociensis dissentit à Pontifice res nouas in Hungariam moliente. Venceslaus ad regnum Hungariæ capessendum inuitatur. Abnuit: verum filium Venceslaum Hungaris concedit. Pontifex excommunicat Caroli aduersarios: cùm nihil proficit, indignationem in Venceslaum seniorem transfert. incitat Albertum Cæsarem aduersus Venceslaum. Cæsar nouo exemplo decimas poscit ex argentariis Cuthnensibus. (Rex pauper calumniator) Negatur. Conscribitur vtrinque exercitus. Albertus adiutus Pontifice factionem Caroli fouet in Hungaria filio Rodolpho duce. Hic Morauiam vastat. Cæsaris præcursores montibus Cuthnensibus expilandis

inhiant. Aquis venenatis pereunt. Cæsar *exercitum reducit infecta re. Venceslaum filium ex Hungaria pater reducit. Dissolutè vixit filius in Hungaria. Corona redimitus in conspectum patris prodit. Corona quoque cum filio in Bohemiam abducitur.* Petermannus *Buda præfectus. Otho dux Bauariæ in regem Hungariæ electus aduersus* Carolum. *Recipit coronam & ius regni gratuitò à Venceslao. Iudæorum enorme facinus Christianis contumeliosum, sed seuerè punitum. Cachecticus Venceslaus. Moritur Pragæ habita exhortatoria ad filium quàm pientissima.*

SVMMA DECIMI NONI LIBRI.

Venceslaus iunior VII Bohemiæ *rex. Vix sedecim annorum cum regnare incepit. Lugubrem habitum citò deponit. increpatur à Dobissio gubernatore. in arces ab vrbe secedit. æqualibus colludit & compotat. Regnum Hungariæ oblatum. consentit. Captus Otho Bauarus rex Huugariæ à præfecto Transsyluaniæ, abdicat se regno. Carolus rerum potitur in Hungaria. Oppignoratas arces vi extorquet Venceslaus.* Bona *Marchioni in Misnia vendit. Ducit violam Ducis Teschini filiam. Annam sororem locat Henrico Carinthiæ duci. Vrgetur ad occupandum hæreditarium Poloniæ regnum. Vladislaus Loktecus ab exilio Hungarico reuersus, arces in* Polo*nia occupat. Conscribitur exercitus contra Polonos. Venceslaus à sicario Olomuzij interficitur. Conradus Thuringus in scalis discerptus. Mala Venceslai educatio. Regum apud Persas institutio.*

Interregnum.

Comitia cruenta. Bechinus *à Crussina interfectus. Henricus* Carinthus *ratione coniugis occupat regnum.* Pellitur *à* Cæsare. *Substituitur* Rudolphus *dictus Mitis Cæsaris Alberti filius. Ducit Elizabetham Polonam viduam* Venceslai *senioris. Auaritiæ deditus Rudolphus mercaturam exercet* Cuthnæ. *Excusat factum.* Contumaces Barones *ad officium cogit. Zuicouiam obsidet Henricus Rosensis, Hoditium ipse* Rudolphus. *Moritur in castris Rudolphus alui proluuio.* Repetunt *ius Anna & Elizabeth.* Vincit *factio aduersa. Fridericus dictus Pulcher frater Rudolphi* Cæsaris *Alberti filius. Cæsar filium deducit in* Bohemiam. Cuthna *exercitus cæsus: deducitur in hyberna. Regina senior in* Cæsaris *clientelam sese tradit. Cæsar à nepote Iohanne interficitur. Henricus* Carinthus *interrex absque æmulo. Præsidia Germanica ex oppidis reginæ eijcit. Henricus comes Lucenburgensis Cæsar creatus. Pontifex Adamitas Lugduni delet. Henricus non rex sed administrator conuasat omnia & in* Carinthiam *ablegat. Pragenses cum* Cuthnensibus *fauent Henrico præ cæteris, lucri gratia. Henricus odium sibi accersit. Tribunal erigit, citatis proceribus & condemnatis insontibus.* Vitam *promercantur, ductis Pragensium ciuium filiabus in vxores. Diffidentia inter Henricum & proceres. Patrio præsidio se munit Henricus. Elizabetham coniugis sororem Baroni à Quercu desponsare vult. Recusat virgo.* Carceri *Vuissegradi includitur.* Nymburgum *euadit.* Ciuibus *eius oppidi minatur Henricus nisi puellam dediderint. Rosembergius &* Vuartembergius *præsidio oppidum muniunt. Cohors prætoria Henrici* Carinthia *ob insolentiam* Pragæ *mulctata.* Petit *Henricus opem à Marchione Misnia. Mittitur Hoffensteinius, qui in aditu arcis sternitur & capitur. Marchio sinistro pugna exitu territus domum reuertitur. Cuthnenses deficiunt ab Henrico, alium postulantes regem. Nymburgi conuentus. Legatio ad Cæsarem Henricum pro rege decreta. Damnatur iudicio principum Henricus, quòd triennio feudum regni* Bohemiæ *à Cæsare non petiuerit. Fratrem Vualramum offert* Cæsar. *Bohemi filium flagitant. Scrupulosus* Cæsar. *Moguntinus Cæsari persuadet dandum filium. Spiram puella adducitur. Iohannes accersitus, amore puellæ exardescit.* Coloniensis

Archie-

Archiepiscopus coniungit. Nuptiæ celebratæ. feudum etiam traditum. Splendido comitatu Iohannes in Bohemiam proficiscitur. Henricus Pragam & Cuthnam munit. Oppugnatur Cuthna, pòst Praga. Irritatâ Misnensium præsidiariorum prædatoribus sese dedit. Henricus & Marchio discedendi potestate impetrata domos quisque suas repetunt. Iohanni liberum relinquitur regnum.

SVMMA LIBRI VICESIMI.

Iohannes Henrici septimi Cæsaris filius VIII. Bohemiæ Rex. Inauguratur Pragæ cum regina à Moguntino. Ad concordiam exhortatur Moguntinus, & nomine regio veniam largitur omnibus aduersarijs. Monet sui quoque regem officij. Latronibus vias tutas reddit. Morauiam purgat prædatoribus, arcibus quibusdam funditus euersis. Securitas restituta agricolis. Iohannes vicarius Cæsaris per Germaniam. Matthæus Comes Trinciniensis in Hungaria Morauiam vastat. Reprimitur à Iohanne, & ad pacem petendam cogitur. A Boleslao duce Vratislauiense Oppouiam emit. Nascitur regi filius Venceslaus, pòst Carolus dictus. Plurimùm cum Germanis consultat: illis magistratus confert succensentibus Boemis. Respondet ingeniosè. Iohannes indicit conuentum Norinbergæ vice patris. Auxilia decernuntur in Italia contra Robertum regem Neapolitanum. Ipse expeditionem suscipit: in itinere patrem sublatum veneno in eucharistia propinato accipit. Pergit cum Balduino Treuirensium Archiepiscopo Mediolanum. à Matthæo Vicecomite benignè accipitur. Hic dissuadet vltionem necis Cæsarianæ. Duo Imperatores: Fridericus Austriæ dux, & Ludouicus Bauariæ dux. Magnum imperij hinc detrimentum. Bohemi apud Iohannem repetunt pristinas de præfectis Germanis querimonias. Substituuntur Bohemi paruo regis lucro. Iohannes indignabundus secedit Lucemburgum. Absente rege opes corradit & cumulat Lyppanus. Reginæ ditiones illi quoque creduntur. Episcopus ad Pontificem Auenionem profectus, diuertit ad regem. detegit Henrici perfidiam. Reuertitur rex in Boiemiam. Capitur Henricus. Fugiunt complices. Dimissionem Henrici minis additis vrgent. Rosensi concedit Violam Venceslai coniugem, vt sibi se coniugat. Reginæ senioris oppida capiuntur. Vartembergus perit. Setdislaus à Stellis veniam supplex poscit. Vere nouo in Lansteinum arma conuersa. intercedit spirans minas Petrus Rosensis. minus gratum accipit responsum. Abalienatus etiam Rosensis, quapropter vterque se Friderico Austrio dedunt, rege valedicto. Rex auxilia Germanica accersit. Moguntinus partibus euocatis arbitrum agit, & feliciter componit dissidia. Rex Lucemburgum proficiscitur. Ludouicus ad Neuaium sternit Fridericum Austrium. idem Iohanni partem Marchionatus Brandeburgi (absque liberis mortuus erat Vuoldemarus) pollicetur, si se in prælijs non deserat. Fridericus Mildorfi capitur. Henricum fratrem Iohannes capit. Magno ære redemptum dimittit. Ludouicus sexaginta Bohemos nobiles ob rem strenuè gestam ornat. Solam Budissinam regi concedit gratis, pignori prius apud Marchionem depositam. Filio suo Marchiam assignat. Rex Gorlizium præterea in Lusatia sibi occupat. Aemulatio domi inter reginas. Calidam suffundit Henricus. Iohannes magistratibus constitutis filium Venceslaum in Gallias educandum abducit. Carolus hic vocatur. Regina Iohannem tertium filium enixa. Premislaus medius vita excesserat. Regina nullis regni negotijs se immiscet. Concitat Bohemiam Iohannes permutatione Bohemiæ cum Palatinatu. Ludouicus Cæsar apud Bohemos irritum facit hunc contractum, & reconciliat suis Iohannem. Reginam seniorem in Morauiam ablegat permutatis ditionibus. Claustrum regina in Suburbanis Brunnæ illa condit. Rex noctu amoribus indulgens vagatur, & parum abfuit, quin occideretur. Conuiuijs & compotationibus vacat, & ludis equestribus. Dulcianos fratres quatuordecim exurit. Bellum Lithuanicum suscipit. Vernerus Magister Prussiæ inuitat. Massouiam, Pomeraniam, omniaque

parta bello Magistro donat. Oculum rex in Lithuania amittit. Vladislaus Loktecus à Pontifice regni diadema obtinet, soluto denario Diui Petri. Inter Cæsares & Pontifices ferales dissensiones. Coniugia contracta à rege Iohanne. Maria soror Carolo regi Galliæ. Philippi Valesij soror Blanca Carolo desponsata Bohemo. Margaretham HenricoBauaro, Iuditham filias Marchioni Misniæ tradit. Iohanni filio iuniori procatur hæredem principis Carinthiæ filiam cum spe successionis. Redit Lucemburgam. Malè excipitur à Metensi & Leodiense Episcopis, & in Bauaria mulctatur. Regina è Bauaria reuersa &, ipso rege splendidius excipitur, quod regem malè habet. Iudith filiam regina Dresdam ducit ad sponsum Marchionem Fridericum Misniæ. Delatores accusant reginam quasi tributa impedientem. Regina arces oppignorat rex. Præpositum Vuissegradensem capit. Carinthiam filij hæreditatem, mortuo Henrico occupat. Vocatur in Italiam à Brixianis aduersus Ludouicum Cæsarem à Pontifice excommunicatum. Suscipit eorum patrocinium promisso stipendio. Præpositus carcerem effugit. Episcopo & Misniæ Marchione deprecatoribus reconciliatur. & Episcopatu Olomuzensi donatur.

SVMMA LIBRI VICESIMI PRIMI.

Bellum in Italia: Brixiani, Bergomates auxilio Iohannis oppugnant. Captum à Iohanne Bergomum. Roccam arcem illic condit. Cremenses pari modo se dedunt. Beltrandus Pontificius legatus vrbes expugnandas & possidendas Iohanni defert. Mutina cum Regio se dedit & Parma. Lucenses eijciunt Florentinos admissis Bohemis. Papia regi se subijcit. Encomia Iohannis in Italia. Ludouicus Cæsar Iohannem in conuentu imperij accusat. Treuirensis patruus impedit, quo minus declaretur rebellis. Cæsar vicinos Marchionem Misniæ & Ducem Austriæ contra Iohannem instigat. Marchio Misniæ filiam regi remittit, ducta Cæsaris filia. Otho Carinthiam postulat. Carolus è Gallijs reuocatus, magna Gallica nobilitate comitatus, summa rerum Italicarum præficitur. Dux Allobrogum affinis Carolo ceu inspector morum additus. Reuersus Iohannes demulcet Cæsarem. Misnium Gorlizio & Lusatia eijcit. Filiam illi pactam Iohanni regi Galliæ despondet. Otho Austrius quinquaginta millibus hominum Iohannem inuadit. Negligentia Othonis supina dilabitur exercitus. Iohannes ad populationes conuersus, damna dat Austriacis. Antipapa à Cæsare creatus à Bonifacio Pisano mittitur Papa Auenionem. Culpa in Iohannem reijcitur: Carolo venenum Papiæ propinatum, Vicecomite auctore. Congrediuntur in pugna Etrusci & Vicecomes cum Carolo. Clades immensa. victor Carolus. Iohannes pergit in Italiam. Otho Austrius amissa recuperat intra septimum mensem. Carolus cum patre in Bohemiam reuersus. Marchio fit Morauiæ præstito iusiurando vt Vasallus. Rex petit Lucemburgum: dehinc Auenionem Pontificem Cæsari placaturus. Actum agit. Vtrique infensus Cæsar Ludouicus. Moritur Regina Elizabeth septem liberis relictis. Falsam monetam cudit Iohannes. Redit in Lithuanicum bellum irrito euentu ob aeris humiditatem. Vastat Poloniam. Cracouiam obsidet. Pax 40000. aureorum à Polono redemta. Omnes propemodum Silesiæ duces in verba Iohannis iurant. Vladislaus Polonus ad Carolum Hungarum fugit ob auxilia. Carolus interea domi rem bene administrat. Carolus rex Hungariæ arbiter inter Bohemum & Polonum affines. Carolus Hungariæ rex Iohannis prius sororem habuerat coniugem, modò Vladislai Poloni. Transactum inter reges. Regia munera Bohemo ab Hungaro data. Soluit Bohemo pecuniam Polonus, & cedit Silesia tota. Iohannes non vsurpet titulum regis Poloniæ, nec posthac tributum exigat vllum. Cæsaris instinctu Carinthia mulier Iohannem maritum impotentiæ insimulat. Nubit Cæsaris filio Ludouico, & dotem reposcit. Filius Cæsaris contra

Iohan-

Iohannem in Carinthia transigitur. Ioannes Carinthia & coniuge cadit, comitatu Tirolensi contentus. E concubina hic Ioannes filium generat. Carolus militatum in Italiam proficiscitur. Ducit Rex Beatricem Borboniam. Vectigal nouum in Bohemia instituit. Archiuum Bohemici regni instituit. Carthusianorum coloniam deducit Pragam. Venceslaus è Beatrice natus: huic Lucemburgensis tradita prouincia, qui à coniuge dux Brabantiæ factus. Carolus Marchio Morauia Imperator designatus contra Ludouicum Bauarum. Bonna coronatur. Imperitia medici Hebræi & altero oculorum priuatur Iohannes Rex, priore in Lithuania amisso. Dißimulat caecitatem. Auxilia fert Regi Gallorum contra Anglos, Carolo quoque filio vsus comite. Ceduntur Galli ab Anglis. Iohannes in acie prælians occumbit. Cadauer Lucemburgæ sepultum. Dies Ruffi Bohemis nefastus. Comparatio Iohannis cum Ottogaro ob similem eodem die vita exitum.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SECVNDI.

Carolus I X Rex Bohemiæ, idem & Imperator ex Bohemis primus. Pietas Caroli erga Deum, propinquos & religiosos ordines. Iohannem fratrem pulsum comitatu Tiroli Morauiæ Marchionem constituit. Templa extruit, prouentus adijcit. Archiepiscopalem sedem Pragæ instituit. Ab eo coronatur Praga cum Blanca coniuge. Redimit arces. Dignos & fideles reditibus percipiendis præficit. Historia Theodori Monachi boni œconomi. Ad Magdeburgensem à Mindensi euectus Archiepiscopatum. Carolus vlciscitur eiectionem fratris è Carinthia. Ludouico in Marchia exurgit æmulus Valdemarus, qui finxit nomen Valdemari vita functi. Megalburgenses comites in Ducalem prouecti dignitatem, vt fauerent Valdemaro personato. Ludouicus confugit ad Danos. Hi malè accepti à Megalburgensibus. Valdemarus suppositiuus strenuè rem gerit. Extrema tentantur à Ludouico contra Valdemarum. Huic auxilia mittit Carolus. Non pugnatur. Ludouicus fratri Romulo resignat Marchiam, ipse Bauaria contentus. Carolus Imperator perlustrat Germaniam. Annam Palatini coniugem ducit vxorem. Conuentus imperij Herbipoli, vbi decreta in Italiam pro inauguratione profectio. Ludouicus conatur Cæsarem arcere transitu. Palatinus litem dirimit. Clinodia imperij Carolo restituit Ludouicus: ipse verò inuestitur Marchia Brandeburgica, comésque est Cæsari inaugurando in Italiam. Mediolani adsunt legati Lombardiæ. Accipit coronam ferream. Pisis obuiam veniunt Etrusci. Romæ accipitur splendidè. Arrogantia Senatorum vrbis Romæ & Scriba, qui Augustum se vocitabat. Hunc captum Pontifici mittit Auenionem. Coronatur cum Augusta. Oblatam à ciuibus vrbem tenuit: Pontifici vt sint obedientes edicit. Leges constituit opera Bartholi de Saxoferrato. Inuitatur, domum petiturus, à Gambacurtis Pisas. Coniuratio in necem Caroli perfidiosa. Conspiratio sedata conscijs partim interfectis, partim ære mulctatis. E multatitia pecunia militibus congiaria proceribus munera concessa. S. Viti reliquias à Papiensibus impetrat. Terræmotus in Alpibus. Damna sarcit Carolus. Splendidam & pomposã ab Italica reuersione. Carolus habet aulã tam exteris quàm domesticis principibus frequentatam. Lithomyslensem Episcopatum condidit. Nouam Pragam ædificat. Principes augusta palatia extruunt. Vissegradum nouo cingit muro. Monachos aduehit. noua facere tum collegia instituit. Turris ad pontem Pragæ illius sumptu ædificata. Regnum duodecim diuidit regiones additis præfectis. In desertores fidei Catholicæ seuera decreta. Anna Suidnicensis tertia coniunx. Salisburgum in Bauaria dos prioris coniugis. Dux Saxoniæ ad Hierosolymitanum bellum hortatur Carolum. Responsum heroicum. Græcorum Cæsar prius eliminandus. Sanctio Carolina in imperio decreta. Pœna grassatoribus constituta. Domi sesquiennis Venceslaus coronatur. Locupletat Carolus iam de hærede certus Boemiam. Carlesteinum ædificat duobus custodibus adiectis è procerum & nobilium ordine. Arces in confinijs emit. Marchiam Brandeburgensem emit ab Otthone, &

à regno incorporat. Leges condit & describi iubet. Ipsemet ius dicit. Historia de sacerdote. Pœna talionis exemplum. Vocatur in Germaniam. Legatis thesauros ostentat. Bellum in Italia prorogatum ob quartas nuptias. Carolus Cracouiæ nuptijs celebratis ducit Elizabetham Stetinensis Ducis filiam. Ex hac Sigismundus prodijt. Caroli gesta in Italia secunda vice. Corpus diui Sigismundi aduectum. Moritur Iohannes Marchio Morauiæ Caroli frater. Marchionatus aqua portione filijs diuisa. Laus Archiepiscopi Ernesti mortui. Successor Olomuzensis Episcopus postea Cardinalis. Cruciati contra Lithuanos. Crucigeri Argentinam obsident. Maturè aduolat Carolus. Iurgium inter ciues Argentinenses & Cæsarianos milites. Iohanna comitis Hollandiæ filia Venceslao nubet. Pretio corrupti Electores Venceslaum Romanorum Regem pronunciant. Cæsar reditus Imperij assignat Electoribus loco stipulatæ pecuniæ. Sigismundus quinquennis Marchio fit Brandeburgensis. Mater illi procurat Mariam Ludouici Regis Hungariæ filiam hæredem. Conueniunt Reginæ Tymaniæ & paciscuntur nuptias. Sigismundus in Hungaria educatur, vt moribus assuescat & linguam discat. Iohanni filiorum minimo Lusatia assignatur. Lex de Reginis viduis si imparibus nupserint. Murus per montem Petri dictus Praga. Conatur Danubium Vultauiæ coniungere. Exhortatoria ad filium ante mortem.

SVMMA VIGESIMI TERTII LIBRI.

Venceslaus X Rex Boiemiæ & Imperator Rom. Prodigiosa omina tam in baptismo quàm coronatione Venceslai religionis pessundatæ præsaga. Oscitantia Regis dat licentiam grassatoribus & prædonibus liberè impunéq; vagandi. Tres latronum arces destruit. Hungari populantur Morauiam: sed profligantur à Iodoco Marchione. Germani poscunt Venceslaum res imperij compositum eat. Ineptè respondet Clemo Bauarus insurgit contra Venceslaum. Pellitur trans montes, damnaq; accepta resarciuntur Bauariæ vicissim vastata à Sulcone Chotesio mensæ præposito. Bauarus is in Italia moritur. Vicecomes dux Mediolani à Venceslao creatur acceptis centum millibus aureorum. Bombardarum sub Venceslao inuentum. Obscœnis amoribus Rex indulget. Vxori conquerenti impudicè respondet. Aquis mergit Regina confessorem, quòd secreta noluit reuelare. Moritur ipsa quoque præ mœrore Regina. Balnea extruit dolosa ad necandos aduersarios. Carnifex Regis compater & comes assiduus. Arcem rex Cunratice dictam extruit. Captus Rex inaudito prius exemplo & carceri includitur fœdo. Balneum admissus seruili habitu à balneatrice remigio liberatur. Hanussius dux Ratiboriensis sæuitia Regiæ minister Carlsteino præficitur. Tres proceres necat. Sigismundus Rex Hungariæ Marchiam Brandeburgensem patruelibus pignori deponit. Secundò Rex capitur consentientibus Sigismundo & Iodoco. Pragæ clàm Grumlouiam, hinc Viennam deducitur ad Albertum principem Austriæ, pòst etiam Imperatorem. Iohannes frater & Procopius vindices Regis. Non reperitur in Boiemia. Euadit carcere Viennensi ope piscatoris. Vissegradum occupat. Plectit Pragenses. Piscatorem equestri ornat dignitate ob restitutam libertatem. Sophiam Palatini filiam ducit vxorem. Zyto Venceslaus Magus artificiosus. Eius præstigia. Luit pœnam à Diabolo sublatus. Bonifacius Papa Iubilæum instituit. Pragæ quoque celebrari permittis ritu Romano Pontifex Iohannes Hussus. Lis inter studiosos Germanos & Boiemos de suffragijs & votis. Superiores Boiemi 24000 intra occidium studiosorum Germanorum discudunt. Hussus contra indulgentias. Sacerdotum luxum & ambitionem reprehendit. Sulco Monachus astutus & facetus. Viclephi Alithia suggerit fomitem Husso. Summa eius libri. Comburuntur 200 exemplaria ab Archiepiscopo Sbinkone. Secedit Hussus in pagum. Hieronymus collega Hussi in scola acer disputator. Sectio. Senatus pro Doctoribus Germanis:

nis: plebs pro Hieronymo tanquam populari suo. Archiepiscopus in Hungariam petitum à Sigismundo auxilia sedandorum motuum proficiscitur. Posony vita functus. Albicus homo sordidus illi succedit. Reuertitur Hussius. Cruciata diuulgata à pontifice contra Ladislaum Regem Neapolitanum. Conuellit eas indulgentias Hussius magno populi applausu. Tres antesignani capti postridiè capite plexi. Honorificè tanquam martyres à suis sepeliuntur. Venceslaus conflagrationem Vuissegradi superstite cella vinaria nihili facit. Robertus Palatinus Venceslao remoto in Imperio surrogatur. Sigismundus illo mortuo Cæsar nominatur. Votum sibimet ipse dedit. Potiorem Europæ portionem peragrat inuitatum ad concilium Constantiense. Hussius sub publica fide Constantiam venit, tum etiam Hieronymus. Petrus scribit ad Iacobellum de vsu calicis in Eucharistia. Pragrauatur Hussius. Calixtini contra concilij decreta etiam infantes sacra cœnæ participes faciunt. Albicus emptum à Rege Archiepiscopatum, vendit Vuestphalo subcamerario. Infensus initio, Calixtinis pòst multum de feruore remisit. Nicolaus à Hussinez palàm templa petit Calixtinis. à Rege malum responsum. Secedunt in montem Thabor. 40000 hominum, illic cœnam administrant. De nouo Rege adducendo deliberatum. Coranda obstat indignante Nicolao. ei à Rege structa insidia. Oppatouitianum Monasterium spoliat Monachis trucidatis. Spreta senatus Pragensis auctoritas. Zisco Pragam venit. Occasio quæ emersit. Senatus Pragensis trucidatur. Perculsus rex enormi facinore ex ira in apoplexiam incidit & moritur.

SVMMA LIBRI VIGESIMI QVARTI

Interregnum.

Ob religionem bellum indictum. Aeneæ Syluij de augustis Boiemiæ templis testimonium. Hussius cum Hieronymo Constantiæ exusti. Cohortatio concilij ad Boiemos. Contumeliosè respondent. Grassantur in monasteria & ædes sacras. Regina è Vissegrado in Venceslai arcem fugit. Minor Praga mordicus veterem propugnat religionem. Muniunt sese. Consultatio de arcibus solo æquandis, nomine Regio explodendo se, et populari statu surrogando. Vissegradum dedit. Minor Praga oppugnatur. Domum Saxonum ad Pontem occupant, & Archiepiscopalem. Regina euadit. Arx Venceslai repulit Pragenses. Induciæ quadrimestres. Minorem Pragam occupant. Fossores Cuthnenses scrobibus multos Taboritarum præcipites dant. Sigismundus Boiemis diem dicit Brunnæ. Aduenit etiam Regina. Pragenses soli Brunnam cum pompa ingressi. Priuatis ædibus sacra suo more celebrant. Petitio Pragensium & ad eas Sigismundi responsum. Vratislauiam transit Sigismundus, illic de ciue Hussita sumptum supplicium. Cruciata promulgata contra Boiemos. Denunciatio vltimi diei. Asyla Taboritarum quinque vrbes. Zisco Pelsinæ monasteria populatur. Monachis infestus eò quòd sorori vitium obtulissent. Pelsinæ obsidentur Taboritæ. Incolumes deditione facta dimittuntur. Pactum Sigismundi cum Sophia regina de stipendijs militum. Mikesinus Zisconem pellit. Nullus dux Taboritarum. Vanceco sacrificulus Taboritarum Austium capit. Arcem Hradistiam demolitur. Sesemã Pominum crudeliter necat. Quatuor foris capitaneos eligunt: domi Pragenses quoque totidem. Apostata monachus auctor pellendorum calicis osorum. Apocalypsin interpretatur: Sigismundum suggillat. Pelluntur vrbe Romanenses. Vartembergius arcis præfectus nomen illis dat. Vissegradenses Pragensibus infesti. Vartembergius arcem Regijs ministris tradit. Perfidiæ accusatur à Taboritis. Cœnobia in agris succenduntur. Arx Rabi. Zisco equitatu vtitur. Sigismundus cum exercitu Cuthnam. Vocat Pragenses. Ii mandata contemnunt. Aduersum Thaboritarum auxilia. Orebitas ad Lipniciam Sigismundus delet. Ad Pragam castra posita. Thaboritæ in vrbem admissi. Insolentia mulierum Thaboritarum Pragæ perpetrata. Horum Michalco stragem edit. Damnum pensant succensis duobus monasterijs præcipuis;

Supplementis aucti. Taborita Sigismundum censent adoriendum. Hic Boleslauiam secedit. Ambiunt functiones magistratus in vrbe Pragensi Taborita. Extorquent vi. Noui prafecti instituti. Vetus religio explosa. Vtramque arcem oppugnant. Arx commeatu accepto deditionem recusat. Vrbes quadam recepta astu. Chodones mulctat Suambergius. A Thaboritis male acceptus Rosensis. Hradecium Regina à Thaboritis occupatum frustra recipere tentat Sigismundus. 150000 hominum aduersus Pragenses. Sigismundus arcem Pragensem ingreditur. Tripartito exercitu oppugnat Pragenses. Cadit Zisco Germanos ad furcas Pragenses. Persesibelli Germani spe omni abiecta. Induciæ diutissimæ pactæ. Quatuor religionis capita, quæ Compactata dicunt rata haberi volunt Bohemi. Eorundem refutatio & responsum prorogatum. Coronatio Sigismundi celebrata Praga. Militis stipendia è sacris conflatis soluta: hinc iocus in Sigismundum. Conuentus habiti Cuthnæ.

SVMMA VIGESIMI QVINTI LIBRI.

Sigismundus XI Rex Boiemiæ idem Imperator & Rex Hungariæ. Totus hic liber per digressionem vitam, educationem, & gesta Sigismundi continet. Sigismundus primum Marchia Brandeburgense à patre donatus. Eundem Ludouicus rex Hungariæ generum adsciuit desponsata Maria filia cum regni successione. Ablegatur in Poloniam, cum iurasent in illius verba. Flexu contumacibus Semouitum Masouiæ ducem rebellem inuadit. Rebus necdum confectis Ludouico mortuo ad regnum Hungariæ capessendum abit. Carolus rex Neapolis Andreæ filius iam Hungariam occupauerat. Hic matrem cum filia reginas capit. Coronatur Albæ inuitis aspectantibus reginis. A Blasio Forgacio Carolus iussu Palatini & reginæ senioris interficitur. Reuocatur è Boiemia Sigismundus. Exercitum conscribit. Caroli necem vlciscitur Croatiæ Banius, cedis auctoribus peremptis, Regina vndis submersa. Mariam abducit in Croatiam. Sigismundus cum Iodoco patruele exercitum ducit in Hungariam. Lætum omen puerorum obuiam venientium. Origo familiæ Orzagiorum in Hungaria. Banus Mariam liberam dimittit. Coronatur rex Hungariæ Sigismundus. Vltum Bani iniurias in Croatiam mouet castra. Fugit is in Bosnam. Illic captus carnifici traditur pœna proditoribus consueta puniendus. Ius Polonicum Vilhelmo duci Austriæ sponso Heduigis filiæ quoque Ludouici, sponte resignat. Ea tandem Iagelloni Lithuaniæ Duci in Vladislaum Christianum mutato per baptismum nubit. Triginta duos nobiles perduelles Budæ securi percussit. Stephanus Moldauiæ Vayuoda debellatus. Alexandrum Dacorum Vayuodam rebellem vincit. Hungaris eo bello primum innotuere Turci. Nicod expugnatum & munitum. Regina Maria moritur. Vladislaus Polonus affectat regnum Hungariæ superstite coniuge sua sorore Mariæ. Reprimitur eius conatus ab Archiepiscopo Strigoniense. Turci Mæsiam populantur duce Baiazetho Amurathis filio. Superbum responsum legatis Sigismundi à Turcis datum. Clades Sigismundi ad Nicopolim Gallorum superbia accepta. Conuentus Hungarorum in Hatuam. Rex Sigismundus capitur arcéq; Soklos includitur. Ladislaus Caroli casi filius ad regnum vocatur. Baiazethus Turcus à Tamerlane Scytha captus, & pro ludibrio circumductus. Ladislaus audita Sigismundi liberatione, Iadra Venetis vendita domum redit Neapolim. Sigismundus è carcere Morauiam petit. Literas Budam ad status Pannoniæ mandat. Armatus in Hungariam proficiscitur. Parcit rebellibus, donec Vayuodam Transyluanum in casses deducit. Eundem iugulari facit. Venetos are mulctat. Hermanni Ciliæ comitis filiam vxorem ducit. Imperator Francfordia declaratur. Benemeritus de ecclesia Sigismundus indicto concilio Constantiensi, cui triennium ipsemet affuit: Basiliensi verò præfuit. Monet Germanos vt liberos linguæ Latinæ assuefaciant. Honorem doctis habuit. Historia Georgij Fiscellini legum Doctoris. Liberalitatis exemplum.

Legati

Legati Concilij Egræ conueniunt Boiemos. Procopius cum Legatis disputat: acta concilio transmittuntur. Venetos Foroiulio & Taruisio exuit. Florentini frustra impediunt Arni transitum Pontificem adeuntem. Senis sex menses consumit. Romæ ab Eugenio papa coronatur. Gonzagam Marchionem Mantuæ creat. Reuersus contra Mahometem Turcam exercitum ducit. Pippus Florentinus Dux strenuus & acer. Postulatus à Germanis omnia illic reddit pacata. Ericum regem Romæ Slesuicensibus Comitibus conciliat. Auxilia petit contra Boiemos. Nihil ijsdem proficit. Zisco non Imperatori, sed latroni comparatur.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SEXTI

Contentiones inter Pragenses & Thaboritas de ritibus Ecclesiasticis. Thaboritæ gradus & honores in scholis tribui solitos antiquari petunt. Pragenses omnes ritus Romanos obseruant solo calice adiuncto. Distichon in calicem Boiemorum. Thaboritæ minitantur discessum ex vrbe. Apostata summum in curia locum occupat. Nouum senatum priore abrogato instituit. Dat potestatem diripiendi Monasteria. Aulam Regiam expugnat sacris vestibus ludibrio habitis. Ebrij Vissegradum inuadunt. Plurimi ex eis caduntur. Thaboritæ Pragam deserunt. Castra metantur. Duce Ziscone Riczianum expugnant. Vndecim sacerdotes flammis absumpti. Vlrici Rosensis ditiones expilantur. caupo sacræ scripturæ contortor. Concionis eius summa. Rex alia ex parte in suam plebem grassatur. Vissegradum obsident Thaboritæ. Arci præest Iohannes Bizkouitius. Alimonia obsessi destituuntur. Cæsar impeditur quo minus opem ferat. Henricus à Crauor præfectus Morauiæ caditur à rusticis flagellatoribus. Rex secedit Cuthnas dissimulans mærorem ex sinistro prælio. Vissegradum capiunt Thaboritæ. Regem æmulum accersunt. Polonus Vladulaus recusat. Vitoldus Dux Lithuaniæ accipit. Sigismundum Korybutum patruelem vicarium præmettit. Tandem domum reuertitur neminem ex potioribus procerum suffragatorem cernens. Noua his sacerdotum vtriusque sectæ de ritibus & habitibus sacris contentio. Egrediuntur vrbe Thaboritæ. Coniugis horam prædatrices & loccos muliebribus peruestigant. Fulsteinius nouæ arcis præfectus oppugnatur à Pragensibus. Dedit se. Arx flammis absumpta. Rex prouocatus non audet congredi: fugit in Morauiam. Zisco Pelsinam vexat. Induciæ. Consulitur rex Brunnæ moratus. Zisco ad Rabum altero quoque priuatur oculo. Flasca Thaboritas cædit. Hromanda præfecto & tribus præsbyteris combustis. Noui Thaboritæ ad Strasnizium in Morauia emergunt. Velegradum spoliant: abbatiam succedunt. Episcopus Olomuzensis auxiliaribus Hungaris à Sigismundo missis omnes pessundat. Adamitæ dicti fuêre. Et hos Zisco comprehensos exurit. Zisco cum Pragensibus Chumolouiam obsidet. Crudelitas ea vrbe patrata. Zacium, Slauam, Veronam, Brodam, occidunt, nemini parcunt. Cæteri metu perculsi sese dedunt. Archiepiscopus Vuestphalus nomen dat Thaboritis: Ad Iuromyrium caduntur: post deditos fide violata, pessimè tractant. Cuthnenses exorant Pragenses, vt sibi parcatur. Arcem Pragenses obsident. Induciæ, quibus exactis arce potiuntur: templa euertunt, Caroli monumento intacto. Caduntur à Marchione Misnense Pragenses. Czaslauiæ conuentus de eligendo alio Rege. Vitoldus accersi placuit. Morauí dubij. Zisco nullum vult regem. Legati ad Vitoldum missi. Oppauiæ à Duce capti, Noribergam Cæsari mittuntur. Crux promulgata aduersus Bohemos. Pragenses irati Carlsteinium obsident. Iocus præfecti de hirco. Eluditur Pragensium conatus. Viginti millia Silesij irrumpunt in Bohemiam. Damnis datis non viso hoste domum repetunt. Crasina versatur in periculo, quòd non persequitur Silesios;

Priucipes, Electores ipsimet in Boiemos arma expediunt. Retrocedunt & illi re infecta. Sigismundus suis copijs domare vult Taboritas. Albertus dux Austriæ gener ascitus. Friderico Marchioni Cæsar dono dat totam ditionem Brandeburgensem, è Comite Ducem creat. Cuthnæ Cæsar castra locat. Adest Zisco. Rex magnam accipit cladem. Fugit. Zisco Brodam usque vestigijs fugientium insistit. In Cuthnenses sæuitum. Iglauiam non tentat Zisco. Euantium Miglizium in Morauia capit. Cremsirium resistit cum Episcopo. Redit in Bohemiam. Paciscitur cum Ziscone Sigismundus, pollicitus Vicarij dignitatem in regno. Peste obit Zisco. Testamentum eius de pelle tympano obducenda.

SVMMA LIBRI VIGESIMI SEPTIMI.

A Zisconis morte Orphanos se Thaborita nominant. Duo Procopij duces suffecti, Tonsus & Minor. Campis non mœnibus fidunt. Lithomyslium occupant. Slauenses Pragensium confœderatos expugnant. Pragam inuadentes repelluntur. Factio diuersa: alia se Thaboritas antiquo nomine, alia Orphanos nominarunt. 12000 Germanorum cadunt ad Austium oppidum. Pelsina illis resistit. Decimestris irritáque soluitur obsidio. Elogium Pelsinensibus à Sigismuudo Cæsare tributum. Rhetium in Austria expugnant capto comite Hardegko. Bauaros Thaborita cadunt. Misniæ Marchionem profligant. Misniam, Marchiam, Lusatiam, Silesiamq́ populantur. Insignes imperij vrbes se muniunt, aliæ pacem petunt. Insolescunt Thaborita rebus secundis. Ad Caurimum & Brodam ad internecionem caduntur, à quibusdam proceribus vtroque Procopio extincto. Sigismundus ad Boiemos pacificatorias scribit literas. Legati Budam mittuntur Regem poscentes. Donati sunt legati. Euocantur Boiemi Iglauiam. Quibus conditionibus calicis vsus sit concessus à concilij Basilensis delegatis. Omnes Boiemorum petitiones ratas habet Sigismundus. Gratus ob id populo. Coronatur Regina. Tollitur è medio excommunicatio à præsule Constantiense. Aspirat Rokizanus ad Archiepiscopatum. Spe excidit: tum ad ingenium redit. Monachos sugillat. Rex reuocat sacerdotes Catholicos. Turbas mouet Rokizanus. Hradezium abit. Christannus Archiepiscopo substituitur. Bellum Turcicum Alberto duci Austriæ in Hungaria commissum. Boiemi dant nomina. Pauci reuertuntur superstites. Rex plus Romanis quàm Thaboritis fauet. Robozius rebellis cum perduellibus furcæ supplicium subit. Conuentus principum Imperij Ratisbonæ habitus. Pax firmata in Imperio. Itinera quoque secura reddit. Querelam instituit de fisci imperialis pecunia. Reuersus sacras sarcit ædes. De successore consultat. Albertum nominat generum. Regina Vladislaum Polonum ambit. Hungaris optimè consultum volens. Praga discedit hilaritatem vultu simulans. Barbaræ coniugi custodes addit. Ciliensis frater maturè fuga sibi consulit. Albertum hæredem instituit. Znoymæ moritur. Varadini sepultus.

SVMMA LIBRI VIGESIMI OCTAVI.

Budæ intestina dissensiones ciuium Germanorum & Hungarorum tempore interregni. Albertus Dux Austriæ gener Sigismundi XII Rex Boiemiæ, qui & Hungariæ Rex & Imperator. Coronatur rex Hungariæ Albæ. Boiemiam petit, quæ Casmirum Poloniæ regem 13 annorum elegerat. Vi arcem Pragensem ingreditur. Coronatur cum coniuge etiam inuitis Hußitis à Casmiro stantibus, & equitatu Polonico instructis. Cæsar quoque designatus. Hungari impedire conantur. Pacantur à Friderico Styriæ principe. Aquisgrani coronam accipit. Polonis minitatur. In Boiemia Ptasconem Polonicæ factionis Praga pellit. Georgius Podiebradius aliquot turmas Alberti profligat. Morauiam imperata facere cogit. Exercitus Alberti contra Ptasconem & Polonos. Absque pugna discedunt fame coacti. Casmirus Silesiam vastat.

Mar-

Marchio Misnensis domum reuersus, Boiemos sibi insidijs structis occurrentes conficit. Fridericus Marchio Silesiæ præfectus pessimè mulctat Polonos. Legatus Pontificius non pacem sed inducias impetrat. Molitur Albertus bellum Turcicum pro Despota Rasciæ pugnaturus. Alui profluuio moritur. Regina Barbara libera Hradezium in Boiemiam se confert. Ladislaus Posthumus Alberto natus. Coronatur quadrimestris infans rex Hungariæ. Filium cum corona Friderico Cæsari mater tradit. Hungari Ladislaum regem Poloniæ petunt: Boiemi Albertum Bauarum. Vladislaus accipit conditionem. Corona surrepta sancti Stephani: corona ex imagine ablata coronatur. Bauarus repudium dat Boiemis. Fridericum Cæsarem poscunt. Non vult regnum abalienare à nepote legitimo hærede. Concedit Boiemis regni administrationem. Maynardus & Ptasco gubernatores diuersæ religionis & factionis. Elizabeth regina Hungariæ contra Vladislaum insurgit auxiliatore Vlrico Ciliæ Comite. Iohannes à Brandesio Giscra miles strenuus. Præest urbibus metallicis. Regina moritur. Et Ptasco in Boiemia. Maynardus solus rerum potitur. A Thaboritis Georgius Podiebradius illi surrogatur, qui Pragam proditione occupat. Maynardus Podiebradum captiuus adducitur. Georgius senatum constituit, regiam usurpat auctoritatem. Zdenco Sternbergius arci præficitur nomine Maynardi, qui paulò pòst mortuus. Georgius repetit Ladislaum à Friderico Cæsare. Hic excusat ætatem regendo minus idoneam. Indoles liberalis Ladislai septennis in remunerando Giscra. Iohannis Hunnyadis genus. Italia feliciter contra Amurathem gesta. Decennales induciæ pactæ cum Turcis, pòst ruptæ auctoritate Pontificis per Iulianum Cardinalem. Cardinalis alter classe in mari Aegeo petit Turcas. Despota violationem illicitam fœderum clamitat. Dracula bellum dissuadet. Clades Varnensis Rege & Cardinale pereuntibus. Ladislaum Hungari repetunt à Friderico. Et hic ætas impedit. Hunnyades regni gubernator eligitur. Ladislaum Fridericus inaugurandus Romæ secum abducit in Italiam. Alberto fratri curam illius committit. Togatus & inermis proficiscitur Cæsar. Veneti honorificè eum excipiunt. Abacus vitreus à Morione præcipitatus. Senis sponsam Leonoram excipit. Romæ copulatur cum coniuge. Neapoli nuptiæ celebratæ. Reuersus experitur bellum Austrium duce Vlrico Ezingero. Præsides Austriæ ab hoc mutati. Oppugnatur Noua ciuitas. Podiebradius in Boemia promulgatur gubernator à Thaboritis. Barbara regina moritur Saducæa prorsus. Hæres Georgius. Vi urbes cogit ad parendum. Cæsar Ladislaum tradit Ciliæ Comiti, intercessoribus principibus quibusdam Germaniæ. Ladislaus Dux Austriæ declaratur. Iurat primus omnium Ciliensis. Georgius de rege deliberat. Sibi cautum vult Georgius à Ladislao. Articuli Ladislao proponendi. Ladislaus Posonij in Hungaria tanquam Rex dignitates distribuit, officia confert. Smirizius regem præmonens de cauendis insidijs capitis subit supplicium. Vlricus Ciliensis Vienna pellitur, Ezingeri artibus tam sublimi deiectus gradu.

SVMMA VIGESIMI NONI LIBRI.

Ladislaus ad regni fines à Bohemis excipitur. Annuit eorum postulatis. Aspernatur Rokizanum, alios sacerdotes veneratus. Ladislaus coronatur ab Archiepiscopo & Cardinale Strigoniensi. Ladislaus Alberti Austriæ filius XIII Rex Boemiæ & Hungariæ. Ambit Rokizana Episcopatum. Georgius legatos eapropter Romam mittit. Anceps à Pontifice responsum datum. Iohannes Capistranus Monachus Italus mittitur à Pontifice in Boemiam. Olomuzij concionatur & per interpretes dicta explicantur. Contra Rokizanum disserit de utraque specie sacramenti. Venceslaum Bozkouicium cum 2000 Subditorum conuertit. Huius filius Prothasius Episcopus

ſit Olomuzenſis. Prouocatur Capiſtranus à Rokizana ad diſputationem. Loca ſuſpecta. Roſenſis Capiſtranum receptum ſtatim iuſſu Georgij dimittit. Ad conuicia conuerſus Rokizanus. Domi pro Archiepiſcopo habetur. Celebrat diem Praga Georgio prodita. Contemnitur ipſius proceſſio à rege. Is ſacrificum Huſſitam ab ara remotum præcipitem dari iubet. Vratiſlauiam rex cum Georgio petit. Sororem Caſimiro Polonico deſponſat. Reconciliatur regi Ciliæ comes. Triumuiratus. Eczingerus profugus ad Cæſarem tranſit. Expugnatio Conſtantinopolis. In Hungariam ſe parat Turca. Hungari regis poſtulant præſentiam. Aemulatio inter Ciliæ comitem & Hunnyadem. Colloquium in Hungaria aperto campo pollicetur Hunnyades. Calixtus Pontifex de ſubſidijs interpellatur. Belgradi oppugnatum. Laus militis Boiemi. Victores paulò pòſt tam Hunnyades quàm Capiſtranus humanis cedunt rebus. Ladiſlaus & Matthias Hunnyades filij. Comes Ciliæ Belgradi interfectus. Diſſimulat rex dolorem. Solatur viduam Hunnyadis. Conſilium Hungarorum aduerſus Hunniades. Giſcra Ladiſlaum & aſſeclas capit. Ladiſlaus ſecuri percuſſus. Matthias Viennam captiuus deducitur, reliqui fractis carceribus euadunt. Octodecim annorum rex de coniugio cogitat. Magdalena regis Gallorum filia præ cæteris electa. De loco nuptiarum diſceptatio. Lis inter Ladiſlaum & Cæſarem de Auſtria, compoſita. Georgius Regem conuenturus Viennam ingredi non vult. Metu offenſionis rex progreditur in tentorio colloquuntur quatriduum. Pollicetur rex nuptias ſe Pragæ habiturum. Aſtrologus mala ominatur. Legati pro ſponſa in Galliam. Helcekus ſecretarius regius quæſtioni ſubiectus à Georgio, ſecreta regis pandit. Inuitantur principes plurimi ad nuptias. Bonum è Gallia de ſponſa accipit reſponſum. Gubernator ſumptus metuit. Rokizana ſectæ ſuæ abolitionem tot præſentibus vel affuturis magnatibus veretur. Trigintaſex horis à quo laborare cepit, moritur Ladiſlaus. Rege ſepulto regimen gubernationis Georgius ſuppoſititijs petit. Regis literis. Matthiam euocat Pragam. Reuocantur è Gallijs oratores. Suambergius conſulit Gallo, vt ambiat pro alterutro filiorum regnum Boemiæ.

SVMMA TRIGESIMI LIBRI.

Candidati pro regno Boiemiæ multi & potentes. Cæſar fratri vel patrueli deſtinarat. Caſmyrus Polonus & Vilhelmus Saxo ratione coniugum ſororum id ſibi vendicant. Rex Galliæ magnificis promiſſis. Non auditi Galli neque alij, niſi rege iam electo. Electio in prætorio Pragenſi. Concio Rokizani pro Georgio. Acclamatum prius quàm de electione inchoatum. Et Matthias Hunnyades rex in Hungaria eligitur. Georgius à Kunſtat Podiebradius XIIII Boiemiæ rex. Matthiæ Catharinam filiam tradit coniugem. Sollicitus interim de coronatione ſede Archiepiſcopali vacante, & Olomuzenſi nondum confirmato. Georgius præſtito Ponſifici iuramento ab Epiſcopis Hungaris coronatur. Formula iuramenti. Morauia Georgium Regem agnoſcit. Iglauia Huſſitam vrbe excludit. Obſidetur per quatuor menſes. Cæſar intercedit. Hinco à Vuetouia contumax Regi decem obſeſſus menſibus effugit: arx ſolo æquata. Sileſij & Luſatij tergiuerſantur Regi parum Catholico obedire. Vratiſlauienſem agrum rex populatur. Caſmirus rex Poloniæ ponſificis iuſſu arbitrium agit. Excipit Georgius principes Germanos feudum petentes Egræ. Hortantur principes regem vt redeat ad vnitatem eccleſiæ Romanæ. Pollicetur. Rex filiam nouennem Alberto principi Miſniæ deſpondet. Mittitur in Miſniam ne religioni huic conſueſiat. Legatos Georgius decernit ad pontificem, vt rata habeat pacta concilij Baſilienſis. Mittit Pontifex proprios in Boiemiã legatos. Non admittuntur à rege ob negatam cõfirmationem Compactatorũ: vnde regis dignitas et ſuæ ſectæ pendebat auctoritas. Trienniũ Vratiſlauienſibus indulgetur antequã Georgio iurent.

Ven-

Venceslaus administrator Archiepiscopatus Pragensis. Hinc noua iurgia. Exagitat Rokizana Monchos. Fantinus de Valle Pontificius legatus ad conuentum regni. Petit directum à Rege responsum in causa religionis. Fert diuersum quàm expectauerat. Regi aula natum. Iodocus Episcopus Vratislauiensis pro aduersaria parte perorat. Fantinus audiri vult in senatu. Oratio Fantini satis acris, qua Regem officij & iuramenti admonet: tum Rokizano sacris interdicit. Postridie malè à rege acceptus in carcerem deducitur cum regni Cancellario: alij fuga sibi consulunt. Ludouicus Bauarus Fantino dimissionem impetrat: hic moritur Ratisbonæ. Pontifex telum excommunicationis inhibet ad petitionem Cæsaris. Eripit Georgius Cæsarem è ciuium Viennensium captiuitate. Donatus ea propter are, & filij principes creati Munsterbergenses. Statua Georgio Pragæ erecta. Et in Morauia Rokizana sacerdotes instituit. Pontifex Vratislauienses in suam protectionem suscipit, absoluitque à iuramento. Georgius floccipendit. Matthiam Regem Hungariæ Pontifex conducit contra Georgium. Paulus II Pontifex abrogatum regni titulum Matthiæ confert astipulatore Friderico Cæsare. Catholici proceres Bohemi literas dant ad Regem suum. Zdenconem Sternbergium oppugnat Georgius. Morauia ad Matthiam transit. Zdenco par pari refert. Vratislauienses cum socijs Munsterbergum inuadunt. Henricum filium Rex contra eos mittit. Non expectant Silesij. Gradistha in Morauia fidem seruat Georgio. Matthias obsidet. Pellitur à veteranis Brodam vsque. Acies Georgij & Matthiæ inter Statium & Lauam. Misnenses in exercitu Georgij tumultuantur. Retrocedit Georgius. Matthias Trebitij Victorinum regis filium oppugnat. Capitur ab Hungaris Victorinus. Budam deducitur. Matthias repetita in Boiemiam expeditione interclusus ægrè se expedit. Rex Georgius Pontifici vult reconciliari. Obstat Rokizanus. Georgius Matthiæ duellum vel iustam pugnam offert. Vtrumq; accipit Matthias. Rari proceres in conuentu Pragæ indicto. timorē Regi incutiunt. Abalienati ad Matthiam defecerant. Resipiscere incipit Georgius. Impedit Rokizanus, quem rex repellit. Spoliat rex monasterium sanctæ Crucis. De successore sollicitus. Rex minus gratum accipit responsum. Liberis prædam diuidit spē regni deiectus. Rokizanus primò, pòst etiam rex, vterque moriuntur.

SVMMA TRIGESIMI PRIMI LIBRI.

Comitia Cuthnæ præter morem, quia Praga suspecta fuit. Proceres plurimi Matthiam regem poscunt. Vincit Vladislaus Polonus suffragiorum numero. Vladislaus Casimiri regis Poloniæ filius XV Boiemiæ rex. Matthias repulsam passus vi adoritur regnum. Coronatur Vladislaus à Polonis Episcopis. Virum se præbet rex Vladislaus. Non confligitur. Vladislaus feudum accipit à Cæsare. E sorore Ladislai natus Vladislaus idcirco Cæsaris cognatus. Reuersus probam cudit monetam. Cæsarem Matthias oppugnat, quòd Vladislaum inuestiuerit. Extorquet à Cæsare regalia Boiemiæ: at in tuto collocatus nihil præstat. Vratislauienses Matthiæ renouant iuramentum contra Vladislaum legitimum Regem. Casimirus Polonus cum Vladislao filio hostem Matthiam declarant. Vterque exercitus ad Vratislauiam castra locat. Primo impetu velitares Hungari ad vrbem repelluntur. Vratislauia erat Matthias. Polonis captiuis replentur carceres Vratislauiensium. Matthias Posnaniam vsque prædatores mittit exercitus. Reges coacti accipiunt à Matthia biennij inducias. Venefici à Matthia subornati in necem Vladislai. Seditio Pragensium mota aduersus Senatores. Inuehuntur concionatores Apostata in Regem. Hic Bachanalia cum Pragensibus celebrans duriter ab ijsdem sacerdotibus reprehenditur. Conuentus Pragæ. Filij regis Georgij repetunt pecuniam in vsus publicos erogatam. Indictum tributum. Conspiratio aduersus Regem quòd Hussitis mi-

nus esset propitius. Cedit Pragensium furori Cuthnas. Sutorem Polonum capit. Eripitur à comilitonibus. Virulentos concionatorum Carlsteino includit. Intercessione Varadiensis Episcopi dimittuntur. Congressus Matthia cum Vladislao Olomuzij. Splendidius Matthias. Transigitur inter Reges tam de ditionibus quàm de successione. Turbulenti Pragenses. Senatoribus necatis curiam cruentarunt, qui Romanis fauebant. Rex placatur intercessione filiorum Georgij. Senatum de integro à Rege constitui petunt. Durius excipiuntur à Rege: qui mitescit precibus Podiabradij. Dantur senatores noui, veteres senatores elapsi reuertuntur. Caudula ex eis vix ad regis latera tutus. Sagitta emissa in regem. Seditione à plebe mota. Placatur vulgus benignis verbis. Fugit rex in arcem Pragensem, eam ornat ædificijs pro perpetua Regum sede. Multis periculis expositus rex. Matthias auidus coniungendi Hungaris Bohemos. Secundò conueniunt reges Iglauiæ. Satisfactum de damnis vtrobique acceptis. Inops Vladislaus ob ademptam Silesiam & Morauiam. Bellum inter Cæsarem & Matthiam. Vienna potitus Matthias. Illic apoplexia moritur. Beatrix regina gubernat. Datur illi mariti eligendi potestas. Vladislaum eligit. Aduersa factio fratrem Vladislai Albertum. Corrumpit auro milites Beatrix. Proclamatur Vladislaus. Pater Alberto fauet contra Vladislaum. Pietate motus castris contra fratrem adesse noluit Vladislaus. Cæditur Albertus cum Polonis. Postea & Iohannes nothus Matthiæ præda militibus opima obtigit. Viennam Vladislaus Friderico restituit. Maximilianus in Hungariam cum exercitu profectus Albam diripit: templo intacto & milite à præda repulso. Ad Budam Maximilianus profligatus. Coronam accipit Vladislaus Pragæ. Matthiæ vexillum à sepulchro ablatum illi in manus traditur. Munera à proceribus Regi nouo oblata. Beatricem spernit. Citatur Romam. Auro redimit aliam ducendi potestatem. Vladislaus ducit Annam Gandalam. Turca ad Sabaziam ab Hungaris profligatur, ita tota Bosna recepta. Apud omnes ordines Pragæ magna confusio. Augustinus Episcopus titularis secta Pragensium. Mors fœda. Et Cuthnæ furum præfectorum magna copia, hinc seditiones & crebra opificum laniena.

SVMMA LIBRI TRIGESIMI SECVNDI.

Reditus Vladislai Pragam solennis. Primùm ratio sacrorum habita: pòst etiam Senatus emendatus Cuthnenses plectit: grassatoribus pœnam irrogat. Tabulæ iudiciorum publicorum ceu archiua in arcem translata & forum iudiciarium emendatum. Religionis controuersia composita. Gymnasium vult instaurare, sed impedit Coranda. Olomuzium rex diuertit lite discussa sat difficili. Lex apud Polonos sed barbara. Stanislaus Turzo Episcopatum Olomuzensem init. Eius encomium. Regi Anna filia nascitur Budæ: pòst Ludouicus astantibus arbitris ne suspicio esset de suppositio fœtu. Luit morte regina. Regina primùm regis abacū è solido auro exornauit: ipso quoque rege melius regni negocia & familiarem rem administrabat. Promissa Ludouici coronatione regi ægritudinem animi Hungari adimunt. Impunitas scelerum in Boiemia. Schliconum comitum vrbs Cubitum oppugnatur. Henrici Guttsteinij astu duo Suambergi capiuntur. Georgius Kopitliuski contra Pragenses insurgit. Sacerdotibus Pragenses molesti. Misera rerum facies. Postulatur regis præsentia. Mittit Varadiensem & Olomuzensem Episcopos. Conuentus Pragæ. Varadiensis petit tabellas & nomina coniuratorum. Discerpit & conscindit literas fœderatorum. Pòst ad pacatiora transit remedia. Picardis congregationes interdicta data optione num ad Calixtinos vel Romanenses se transferre voluerint. Ludouicus coronatur Pragæ: Triennis Ludouicus vigesimus sextus Rex Boiemiæ.

Auna

Anna quoque per iocum à patre coronatur. Rixa oborta inter Hungaros & Bohemos, quod malè cessit Hungaris. Principes Germani feudum accipiunt. Iudices plena in delinquentes puniendos armat auctoritate. Illis etiam ærarium commendatur. Prodigus Vladislaus. Cremsirij ad Stanislaum episcopum diuertit. Colloquium illic habitum. Pestis in Hungaria, cui liberos committere non vult. Iohannes Sepusius comes Trinzintensis Cremsirium venit. Vrget liberos secum adduci. Hungaria pacata Turcis aduersus Persas pugnantibus. Fœdus cum Selymo. Cruciata aduersus Turcas in Hungaria ab Archiepiscopo Strigoniense. Hinc bellum rusticum. Memorabili strage cæsi rustici seruili bello à Comite Trincinienſi. Anhelat ad regnum Sepusius, si potiretur Annæ nuptijs. Maturè anteuertendum censent. Placuit cum Maximiliano affinitatem contrahere. Congressus fratrum regum Vladislai Hungariæ & Bohemiæ, Sigismundi Poloniæ cum Maximiliano Cæsare Viennæ. Colloquij turbator Sepusius promulgata Turcarum populatione. Regibus insidias ab Imperatore strui rumor fictus. Sigismundus fratrem Viennam deducit. Coniugia stipulata. Ludouicus Mariam ducat, Anna Carolo aut Ferdinando nubat. Liberum datur Maximiliano vel ipse ducat, vel nepotibus locet, Excusat Cæsar ætatem. Bis Sigismundus Rex Poloniæ ab Episcopo Cremsirij exceptus. Mutum idolum Vladislaus. Negligens in administranda re domestica. Emendicabat prandium Budæ. Episcopus Quinqueecclesiensis peculatus quæstorem accusat Budæ. Vina aliunde pro regia mensa afferebantur. Eadem disciplina & in Bohemia Harpyarum inexplebilis auaritia. Rex & podagra & apoplexia lentus & tardus. Moritur Budæ, Regni Bohemiæ 45. & Hungariæ 24.

SVMMA LIBRI TRICESIMI TERTII.

Ludouico regi ad regendum per ætatem inepto gubernator ab Hungaris quæritur. Placet Iohannes Sepusius. Cæsar & Sigismundus rex Poloniæ iubent conuentus ea de re Hungarorum haberi. Adhibentur cum Bohemis etiam Morauï in consultationem. Episcoporum suasu non vult se Hungaris credere rex. Armati aulam adeunt poscentes regem. Ab arcis ingressu à Tomoræo repelluntur. Inermes postridie conueniunt. Rex pro tribunali. Gubernatorem renuunt. Palatinus designatur Stephanus Bathora. Peruersa Ludouici educatio. Marchio Brandeburgensis à ferijs eum auocat. Petit per legatos regni Bohemiæ vsum Ludouicus. Conceditur præstito consueto iuramento. Lites suas absque arbitris Bohemi componunt. De regijs debitis consultatio prorogata. Pragenses eodem etiam magistratu constituto ambas coniungunt vrbes. Arces prædonum demoliuntur. Solymannus Turca à Parthis profligatus. Reparatum damna Hungaros inuadit. Magno Ludouicus vulturem emit ab Agriense præfecto. Inhiat Belgrado Solymannus, cuius præfectus erat Valentinus Turca. Hic Budæ stipendium expectans, curam arcis nemini demandat. Centum aureis Belgradum fuisset seruatum. Dedunt se milites destituti duce & stipendio. Nec est Hungaris recuperandi animus. Rex omni caruit culpa, cum alieno pareret imperio. Lutheri dogma cepit. In Hungaria contra Lutheranos regium decretum promulgatum. Pragam venit Ludouicus cum regina. Iurat rex, & accipit à subditis fidelitatis iuramentum. In reginæ coronatione lis inter proceres et nobiles de gestandis regni insignijs. Deluduntur à rege. Stanislaus Olomucensis Episcopus reginā coronat. Magistratus constituti ex consilio trium legatorum Cæsaris atque Sigismundi Poloni, et Vaciensis Episcopi. Carolus dux Munsterbergensis capitaneus creatur. Adamus à Noua domo Cancellarius. In aula nullus ordo neque regula sumptuum. Petacet

ad impudentiam vsque Ludouici aulici. Perstringuntur à Tunkellio. Iglauienses ob mutatam religionem acerbè reprehenduntur à rege. Sperasus concionator carceri addictus. Per episcopum Olomuzensem solicitatur dux Opoliensis, vt sterilis heredem scribat Ludouicum testamento. Rhodus insula à Turcis expugnata. Nimia scelerum Budæ & impunis licentia. Emerici Iudæochristiani domus opulenta direpta.

FINIS.

IOHANNES Episcopus natus Pelsinæ, non ignobili Bohemiæ oppido. Fidem vel hoc facit, quod per occasionem honorificentissimam illius habet mentionem, cùm alibi, tum Hussitarum procellis penè obruta Bohemia: eos mordicus & constanter à patribus acceptam fidei normam retinuisse, nunquam etsi à Ziscone multorum mensium obsidione arctissima premeretur à fide regis desciuisse asserens: adeò vt digni essent, qui Sigismundo Cæsaris encomio ornarentur. Nomen Pelsinæ in faucibus omnium hæreticorum perpetuò amarescit. Familiæ cognomen cùm adhuc plebeia conditione frueretur, Sskala fuit: at equestri dignitate auctus, & in nobilium numerum accensus, tum primum Dubrauuiski dictus est. In Italiæ gymnasiis eam operam nauauit, vt L L. Doctor renunciaretur. Reuersus, Stanislao Thurzoni Episcopo Olomucensi semper à consilijs & rebus gerendis præstò fuit. Cum Vuilhelmo Barone à Kunstat legationis princeps Barrium profectus, Bonam Sfortiam Regi Sigismundo Poloniæ I. impetrauit coniugem. Congressu Regum Poloniæ Sigismundi & Vladislai Hungariæ Boiemiæque cum Maximiliano I. Rom. Imp. anno 1515. habito, cùm Sigismundus bis in itinere apud Episcopum Stanislaum diuertisset, colloquiò Regis & Episcopi se interfuisse, & paulò antè deplorandum regis Ludouici in campis Mohazianis interitum Budæ eidem Episcopo se astitisse, ipse de se vltimo libro testatur. Vienna cùm cincta esset barbaro Turcarum exercitu, ductor copiarum fuit Stanislai: Imperatorem vasallorum eius cum auxiliaribus Morauis strenuum gessit. Emicuitque maximè prudentia illius, cùm à morte Stanislai & Zaubeki Episcopatum adeptus, à Diuo Ferdinando Cæsare in Silesiam legatus mitteretur Vratislauiam. Non leuis controuersia inter Bohemos & Silesios oborta erat. Illi è Caroli IIII. Cæsaris bulla ius suum contra principes Silesiæ propugnantes, non licere vlli nisi Boiemo Silesiæ præfecturam gerere. Hi verò genus & dignitatem suam iactare, neque vllo modo passuros exterum rerum summæ apud ipsos præesse, asseuerebant. Magna dexteritate sopiuit turbas, quæ toti prouinciæ extremum minabâtur exitium. Deinceps ab eodem Cæsare missus ad Bohemos cum bello Smalcaldico tota propemodum regio ab eius se subduxisset imperio, auctoritate sua procerum plurimos, ne coniurationi nomina darent, maturè ab instituto reuocauit, socius tum illi à Carolo V. Cæsare Sigismundus Seldius iunctus fuit. Etiam victoria de Saxonibus parta, cum Ferdinandus causæ cognitioni perduelles se sistere mandaret, iudicij è Silesiis; Morauis, aliarumque gentium iurisperitissimis accersitis;

constituti, præses hic Iohannes fuit. Ferdinandi iustam indignationem mitigauit: & cùm plurimi plectendi essent, vt vitæ, fortunis, & immunitatibus eorum parceretur, qui sibi insontes viderentur, deprecatus est. Feriari si quando à Repub. datum est, ad solita studia animum reuocauit. Scripsit Commentarium insignem in quintum Dauidis Psalmum: *Verba mea auribus percipe Domine, &c.* Deinde libellum de Piscinis, & hunc Historiarum Boiemiæ in lucem edidit. Domi militiæque impiger, se & sacrorum peritum, naturalis philosophiæ non rudē, historiarum verò cognitione omnes ciues suos & populares antecelluisse, perpetuis lucubrationum suarum monumentis testatum abundè fecit. Vix integrum decennium Episcopatum gessit. Apoplexia mortuus anno salutis M D L I I I. V I I I. Id. Sept. Sedem concessit posteris Marco, quem Gulielmus nobili Vuizkouiorum gente ortus sequutus. hunc Iohannes Grodecius Silesius excepit, V I Ianuarij nuper extinctus. Hæredem Iohannes scripsit ex sorore nepotem Vuenceslaum Sskalam Dubratuiskium, cui arcem Blansko cum ditione emtam cum supellectile libraria & argentaria dederat.

Hæc ex relatione Magnifici D. D. Hanußij Haugiazij Baronis à Biskupiz Augustalis apud Morauos apochrysiarij deprompta sunt: qui cùm prima adolescentiæ tyrocinia apud Episcopum ageret, maiorem voluminum partem sua manu se exarasse professus, virum perpetua memoria dignum suo preconio fraudare noluit.

VITAE FINIS.

HISTO-

HISTORIÆ BO-
IEMICAE. LIBER
PRIMVS.

IOHANNE DVBRAVIO AVTHORE.

PRincipum Regni Boiemiæ,ipſorumq́; Regum nomina, ac mox facta illuſtria cõmemoraturo, iam inde à principio repetendum videtur de ſitu Boiemiæ, eiusq́; dotibus, deq́; incolarum moribus atq; origine,& ad quem modum Boiemi reipublicæ præfuerint, priusquam ſibi aut Principes aut Reges aſciſcerent.Nimirum ita magis plana aperta q; erunt omnia, quæ deinceps de illis ipſis Regibus prodituri ſumus. Nam vel inde ſtatim argumentum decerpere licet, quantũ illi ipſi Principes, vel Reges, magnitudine animi viribusque excelluerint: Quòd quum valentiſsimis atque bellicoſiſsimis, & per diſcordiam morum, atque linguæ, inimiciſsimis interiecti eſſent nationibus, nihilominus tamen regionem à maioribus ſuis partam atque relictam non ſolùm perpetuò incolumem retinuerint,ſed quòd eandem etiam finitimis pręterea trophæis ac triumphis exornatam, multarumque prouinciarum adauctam, ad poſteros ſuos velut per manus tranſmiſerint. Idque eo potiſsimum tempore, quo Germani Cæſatibus, Pannones Regibus, Poloni qua Principibus, qua Regibus, (ut cum aliàs maximè) flotebant. Sed iſta ſuis locis tempeſtiuius narrabuntur. Nunc quod ad ſitum,fineſque Boiemiæ attinet, dicemus. In Germania ſita eſt Boiemia, ea fines ab ortu ſolis ad Marcomannos & Quados, ab occaſu ad Noricos protendit. Meridionalem eius plagam Pannonia ſuperior, nunc Auſtria dicta, occupat: ſicut Saxonia & Miſnia, Septentrionalem. Vniuerſam Hercynia ſylua perpetuò ambitu cingit, clauditque circum vndique ad Amphitheatri faciem.Vnde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atque vtraque paulò amplius ducentis millibus paſſuum extenditur. Carolus Boiemiæ Rex, qui deinde imperio etiam orbis præfuit, in regiones illam duodecim deſcripſit, quarum vni duntaxat vocabulum à flumine Vultauia, quod Pragam interfluit, indidit: reliquas vndecim ab oppidis cognominauit. ſed nulla eorum, adeò aſpera prolatu habentur,vt niſi Boiemus ſit, aut ſermonis Boiemi gnarus, ægrè illa alio ere enunciauerit. Inter oppida Boiemiæ inſigniora numerantur, Marcomanniam verſus, quæ hodie Moraula appellatur, Mutha, Chrudima, Hradecium Reginæ, Pardubicium Lytomiſlium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominant, Glatouia, Domazlicium, Miſa, Tachouia, eminent. Ab eo verò latere, quód ad Auſtriam ſpectat, locum primum obtinet Buduicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici, Sicut à Miſnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Auſtia. Nam Quadis,nunc Sleſitis, Hiaromirium,Glacium,Curia,& quædam alia oppida proximant. Introrſus porrò celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelſina, Verona, Zatecium, Launa, Lana, Lytomericium, Taborium. Cæterùm omnibus anteſtat Praga,tanta magnitudine vrbs,vt vna tres ampliſsimas vrbes cõplectatur, Veterem,Nouam, & tertiam,quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vultauia diſiunctam. Ædificia in ſingulis, tam priuata, quàm

Proportio operis.

Situs Boemiæ.

Boiemiæ regiones xij.

Vrbes Bohemiæ.

Praga regni caput.

publica, dignitatis plena & magnificentiæ. Duas prætere a possidet arces, alteram Viſſegradum appellant, quondam Regum ſedes, nunc bellorum ciuilium iniuria, vaſta, & penè deſolata. Contrà, illa altera arx, quę minorem Pragam deſpectat, quemadmodum dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modò, ſed vrbis potius ſpeciem repræſentare videtur, tantùm videlicet loci mœnibus, ædificijsque occupat. Palmam inter publica opera ferunt, Templum, & Palatium illud Caroli, cuius ſtatim mentionem fecimus, hoc Vladiſlai Regis nuper vita functi opus. Quantum autem inter vrbes Praga, tantum inter flumina Albis flumen (vt rectè Tacitus ait) inclytum & notum ſupereminet. Sed hoc idem Tacitus, de illo, parum exploratè, quòd in Hermunduris oriri addiderit. Non enim apud Hermunduros Albis, ſed apud Boiemos oritur, in montibus, quos illi ipſi Boemi Cerconeſſos appellant, Septentrioni obtentos, & Morauis vicinos. Ex quibus ille profluens, magnam Boiemiæ partem, ac ferè meliorem irrigat: & poſtquam cæteros indigenas fluuios, nempe Vultauiam, Egram, Saſauam, Giſeram, Miſam exhauſit, auctior aquis factus, inde ad Miſnios & Saxones, poſtremò in Oceanum, nomine vbique ſuo euoluitur, Salmone piſce in primis fœcundus. At minores in Boiemia fluuij, riuulique, alicubi ramenta auri prouoluunt, alibi conchulas alunt, é quibus vniones eruuntur. Fontes autem calidi, aliquot in locis erumpentes, non modò lauandi uoluptatem, ſed auxilia etiam medendi hominibus afferunt. Porrò ipſum ſolum adeò frugum ferax & copioſum eſt, vt & has vicinis quoque regionibus largè ſuppeditet. Vina tamen parcius exhibet, & quæ nata ibi ſunt, languidiora apparent, quàm vt ætatem bene ferre queant. Contrà croco in Boiemia ſato inſunt cuncta, quæ in peregrino præcioſa habentur, ſuccus, color & odor: iam illa rara, ac prorſus beata telluris dos, quòd ex venis eius tanta vbertate argentum affluit, vt niſi parum aliquid ſilicis ad eas venas ſe admiſceret, nihil extra argentum haurires, cum alibi argentariæ valde dites eſſe perhibeantur, in quibus metalla, quarta ſui aut quinta, vel cum fœliciſſime, media parte argentea inueniuntur. Quin aurum quoque ipſum tale ſtatim, qualem natiuæ venæ ferunt, in puteis effoditur, qui de loco Giloua cognomen ſuum trahunt. Tenet fama Regibus Boiemiæ ſæpius inde allatas fuiſſe micas aureas puri auri, quarum ſingulæ pondo denum librarum graues erant. Sed nec vilioribus metallis deſtituitur, nempe ſtanno, plumbo, ære, ferro. Oſtentatq; præterea carbunculum, Calaim, amethiſtum, ex cotibus ſuis metallicis abruptum. Cęterùm ſecundum metalla non alia res magis Boiemos, quàm piſcinæ, quæ Cyprinos piſces alunt, locupletat, id quod aliàs oſtendimus edito de piſcinis libello. Nunc mores incolarum reddentur. Igitur vt verba ad compendium cõferam, tum morum, tum ipſius habitus, quem corpore Boicmi præ ſe ferunt, leo animalium generoſiſſimus, cuius ſyderi Boiemi ſubiacent, quaſi quandam imaginem exprimere uidetur, ſi vel celſam Boiemorum proceritatem, vel latum & validum pectus, vel rigidam fuluiſque comis veſtitam ceruicem: ſi deinde vocis ſonum arduum, ſi oculos micantes, ſi robur & fiduciam virium intueri volueris. Solet item leo contemptu in alia animantia, & nonnullo faſtu turgere ægreque exarmari, præſertim ſi per ferociam eum aggrediare. Nec ab hac parte Boiemus degenerat, ſed contemptum libenter erga alios verbo factoque oſtentat ſuum, ipſamque adeò arrogantiam, inceſſu, geſtu, pompa prodit. Eſt & feroculus cum faſtidioſè tractatur, inſuper auſis perinde vt leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus, interim tamen ambitioſus & glorioſus. Rurſusque, vti leo, cibi auidus, atque in eo condiendo inſtruendoque immodicè effuſus: vicini præterea Saxones eundem docuerunt nocturno certare mero, putere diurno. Sed neque in

Albis fluuius, Labe Bohemis

Fluuij Bohemiæ.

Dotes & deliciæ ſoli Bohemici.

Natura moresq; Boemorum.

cæteris quoque moribus Boiemi longè à Germanis diuortunt propter eandem vicinitatem. Hactenus de natura & moribus: sequitur gentis origo, in hunc usque diem per incerta aut per fabulas euulgata. Nam quid fabulosius, quàm originem referre velle ad diuisionem confusionemq́; linguarum, quæ tunc facta fuisse dicitur, cum in solo Babilonio turris Babel ædificaretur. Nam si vetus origo placuit, vtiq; turri illa vetustior Adamus omnium gentium cōmunis parens erit. Quare nugis omissis, veram narrationem de origine Boiemorum, qui hac ætate Boiemiam incolunt persequamur, si paucis ante indicauerimus, vnde natum sit Boiemiæ vocabulum. Non aliunde videlicet, quàm à Boijs, gente Gallica, ad mutandas sedes facili. Lege Liuium ab vrbe condita libro quinto, de transitu in Italiam Gallorum. Ibi clarè scriptum inuenies, Belloneso Gallo Italiam, Segoneso autem fratri eius sortibus datos Hercyneos saltus fuisse. Quo verò pacto ij Alpes transgressi in Germaniam peruenerint, ex istis Iulij Cęsaris verbis liquere cuilibet potest. De Heluetijs enim loquens, Boios inquit, qui trans Rhenum incoluerant, & in agrum Noricum transierant, Noriamq́; occupauerant, receptos ad se socios ascifcunt, hodieque Noria ab ipsis Boijs cognominatur Boiaria, vel vt nunc placet, Bauaria. His astipulatur Cornelius Tacitus, libro de moribus Germaniæ ita scribens: Igitur inter Hercyniam syluam Rhenumq́;, & Mœnim, amnes Heluetij, vlteriora Boij, Gallica vtraque gens tenuêre. Manet adhuc Boiemi nomen, significatque loci veterem memoriam, quamuis mutatis cultoribus, haud dubiè ipsis Sueuis, quos postea Boij inde expulerant, sicuti Noricos ex Noria. Quippe Sueuos non modo extra syluam Hercyniam, sed intra quoque vbi nunc Boiemia est sita habitasse, author est Strabo. Idemque locum ipsum Boiohemum nominat, & ibidem Marobodui Regiam fuisse scribit. Maroboduus enim eiectis Boijs, Marcomannos, seq; & regiam suam in Boiemiam transtulit, de qua rursus re sic Tacitus: Præcipua Marcomannorum gloria, viresque, atque ipsa etiam sedes, pulsis olim Boijs, virtute parta. De eadem re verba etiam Veleij Patetculi, qui Tyberio imperante historiam suam ædidit, huc reponemus. Nihil, inquit, erat in Germania, quod vinci posset, præter gentem Marcomannorum, quæ Maroboduo duce excita sedibus suis, atque in inferiora refugiens, cinctos Hercyniæ syluæ campos incolebat. Ac paulò post: Sentio, inquit, Saturnino mandatum, vt per Catthos, excisis continentibus Hercyniæ syluis, legiones Boiohemum id regioni quam incolebat Maroboduus nomen est, ipse à Carnunto, qui locus Norici regni proximus ab hac parte erat, exercitum, qui in Illyrico merebat, ducere orsus est. Hæc Veleius. Sed iam satis explorata vocabuli origine, ad primordia, & incunabula gentis Boiemæ, vt res & veritas se habet, stylum conuertamus. Sarmatia igitur illa, quem Ptolemeus ab ortu Lacu Mæotide, & Tanai, ab occasu Istula, à septentrione Oceano Sarmatico, à meridie Carpathijs montibus terminat, omnium gētium, quas nunc Sclauinas vocant, communis quondam patria fuit. Ipse porrò gentes varia sunt sortitæ vocabula: nam aliæ earum Hyrri, aliæ Scyri, aliæ Syrbi; aliæ Venedi appellabantur, de quibus in hunc modum Plinius libro quarto, cap. tredecimo, vbi de insulis Septentrionalis Oceani agit: Seuo, inquit, mons ibi immensus, nec Ripheis iugis minor, immanem ad Cymbrorum vsque promontorium, efficit sinum; qui Codanus vocatur, refertus insulis; quarum clarissima Scandauia est incompertæ magnitudinis. Ac mox deinde: Quidam hæc habitari Istulam vsque fluuium à Sarmatis, Venedis, Scyris, Hyrris tradunt. Nam de Syrbis libro sexto commemorat, quoniam propius ad Mæoticas gentes accedunt. Vetus autem omnium Sarmatarum mos erat Pomponio Mela autore, statis perpetuisque non vti sedibus, sed vt inuitauêre pabula, vel vt cedens & sequens hostis exigebat, ita res, opesque se-

Gentis primordia.

Etymō populi Boemi.

Sarmatia omnium Slauinarū gentiū partus ceu equus Troianus.

cum trahere solebant, castra semper habitantes, bellatores, liberi, indomiti. Proinde nihil mirum, si Augusti iam Cæsaris tempestate in Thracia, vt scribit Strabo, promiscuè cum Thracibus vixerint, si deinde littora occani, paludesque, & eas regiones, quas Vandali, populus quondam Germaniæ tenuerant, occupauerint, nomenque sibi ex deuicta gente, ut fieri interdum solet, adoptauerinr, pro Venedis, siue Vendis, Vandalos se cognominantes: illoque cognomine Gallias, Hispanias, & ipsam Africam penetrantes, in qua vsque ad Iustiniani Cæsaris tempora, regnum sibi constituerant, hodieque cognomen Vandalorum in regionibus, quas initiò propius oceanum ceperunt, tetinent. At Syrbi, superiore & inferiore Lusatia occupata, Lusatios se nunc appellant. Hyrri verò, & Scyri, vagam diu mercenariamque militiam, interdum etiam Alanis & Gotthis permixti militabant, donec cum cæteris Sarmatis in Illyria & Histria sedes suas figerent. Placuit deinde, uicitque apud illas gentes nouum Slouanorum vocabulum, ex commercio vnius linguæ natum. Id enim Slowo apud Sarmatas, quod verbum apud Latinos personat. Quoniam igitur omnes Sarmatarum nationes, latè iam tunc, longeque, per regna & prouincias sparsæ, unum tamen eundemque sermonem, atque eadem propemodum verba sonarent, se vno etiam cognomine Slouanos cognominabanr. Ab ipsa præterea gloria, quæ apud illos Sláwa appellatur, Slowútnij dicti. Græci hoc cognomen, postquam vim vocabuli non intelligerent, in Sclauenos, Itali in Sclauos detorserunt: Latini deinde Illyrios vocare cæperunt. Ex hac gente Diuus Hieronymus prognatus, suis popularibus vetus nouumque Testamentum sermone vernaculo interpretatus est, Gratiano & Theodosio imperium administrantibus: Illaque interpretatione, in hanc vsque diem Illyrij tum in hymnis diuinis, tum in sacrificijs vtuntur, vt mirer extare, qui prodant Sclauenos, sub Mauritio demum Cæsare Illyriam inuasisse, occupasseque. Ex Illytia igitur, quæ modò Croatia cognominatur, Boiemi isti nouitij ad hunc modum prodierunt: Czechius Croata, erat domi, & nobilitate & factione potens: is apud suos, fortè, an consultò, cædem insignem fecit: cuius nomine reus, ac citatus, die constituta ad causam dicendam non venit, acrius hinc vrgentibus eum aduersarijs, ac magna parte Croatiæ ius suũ aduersus contumacem atmis exequi parante, non expectauit Czechius, dum in vltimum discrimen salutem suam adduceret, sed amicorum parens consilio, se in viam per tempus dedit, eo prorsus animo, vt pro vetere patria nouas sibi quæreret sedes, quæ perfugium, simul & domicilium exuli forent. Migrauit unà frater Czechij nomine Lechus, & cum vtroq; cognati affines, amici, clientesq; & vernulæ, quos vxores atq; liberi, ac cætera hominum ingens turba, ad simul proficiscendum parata, longo ac frequẽti agmine subsequebatur, eo itinere, quod per Valeriam regionem, inter Danubium & Drauum fluuium sitam, & à Croatis tum possessam, illos vsque ad Pannoniam superiorem Morauis vicinam deducebat. Cum igitur in Morauiam diuertissent, & illam iam pridem à gentibus suis, quemadmodum & Saxoniæ bonam partem occupatam reperissent, paululum substiterunt. Interim Moraui peregrinationis causa cognita, hospites & populares suos docent, haud procul, regionem distare, quàm Germani Boeheim vocarent, ab eisdem Germanis quondam habitatam, nunc vastam penè & desertam, nisi quod Vandalorum nonnulli, & ipsi populares per Tuguria sparsi illam incolerent. Aut igitur hanc illis regionem, aut nullam aliam, ad capiendas sedes, quas non armati, sed togati quærerent, appositissimam videri. Hæc dicta eo procliuius approbauit Czechius, quòd in eo statu res suas conspiciebat esse sitas, vt non legere cõditioues, sed oblatas accipere magis conueniret. Redintegrato itaq; itinere rectà per Hercyniũ iugum vadens, se in Boiemiam, cum bona vbiq; pace

Venedi in Vãdalos, Syrbi in Lusatios, Hyrri in Illyrios transierunt.

Etymon Slauinorum.

S. Hieronymus Stridonensis Sclauus.

ἀφορμὴ migrationis Croatiorũ in Boemiã.

Czechius gentis cõditor & Lechus frater.

A Morauis in penitiorẽ Boemiã Czechius deducitur.

ce insinuauit. Ibi quàcunq; ibat, aspectus fidem faciebat eorum, quæ auribus paulò ante acceperat, incultam videlicet, desertamque esse Boiemiam, à pecudibusque, & armentorum gregibus potius, quàm ab hominibus obsessam, adeò bene multi in illa greges pecudum, rarissimi autem incolarum apparebant. Incolæ sanè inculti, intonsi, ac planè pastores: ij ignotæ primò gentis aduentu perculsi erant, mox audita vernacula lingua, intellectoq; hospites nō hostes aduenisse, mutuam salutationē fecerunt, hospitaliaq; dona hospitibus miserunt, lac, caseolos, carnem, ducesq; itineris dederūt, qui eosdem hospites in Boiemiam interiorem deducerent. Cum peruentum esset ad montem, inter duo flumina Albin, & Vultauiam assurgentem, (incolæ Rzip vocant, quasi tu speculam dicas, quoniā inde subiecta monti planicies, latissimè perspeculari potest) ad eum statim montē conscendit Czechius, perlustransq; oculis nunc cœlum & aerem salubrem, nunc terram vbere gleba conspicuam, nunc syluas & nemora pascuis idonea, nunc flumina aquis & piscibus redundantia, tacitum gaudium celare diutius nequiuit, sed manibus in cœlum sublatis in hanc vocem erupit: Dij (inquiens) vestram fidem, quantis me, fratremq; meū bonis, quantis amicos nostros cōmodis beatis, si hanc patriam nobis perpetuam efficitis. Pòst hæc cæsis quas secum adducebat victimis, sacrum suo more facit, descendensq; rursus in plana, simul vniuersos pari gaudio implet, spe allata finiendæ tandem vagæ peregrinationis, sede nimirum certa & stabili reperta. Mox vniuersos adhortatur ad ędificia & tecta constituenda, & inprimis, vt se ad agros excolendos conuerterent, ne ritu ferarum, venatu tantūmodo & carne vitam tolerare inhumanam cogantur. Croatæ erant tam ædificare, quàm agros colere docti: itaq; pro se quisq; animo alacri operam pollicetur. Nihilo tamen secius circuire singulos Czechius, operisq; interesse, & instare, ac promptos quidem laude, segnes verò castigatione, ad perficiendum quod inceptum erat, perurgere, quoad agris, pratis, ædificijs cultior Boiemia videretur. Auctis indies magis ac magis habitatoribus, ex frequenti tum Vandalorū, tum Dalmatarum in Boiemiam, tanquam in locum à bellis pacatiorē migratione. Lechus frater, ambiguum, inuidia an æmulatione, ut & ipse forsitan nouæ regionis, nationisq; author haberetur, Czechium adit, rogatq;, vt per eum sibi liceat cum ijs, qui sua sponte sequi voluerint, alias ad habitandū sedes vestigare, quas si non inuenerit, ad fratrem se reuersurum promittit. Quo facilè impetrato, montes transcendit Aquilonem versus, perueniensq; in illa loca, quæ in præsentiarū, partim à Slesitis, partim à Polonis obtinentur, pari ac frater fœlicitate illa nouis cultoribus complet, adhibetq; eandem curam, meditationē, diligentiam in agris, & ædificijs constituendis. Sed nec alia atq; Czechius animi moderatione, aduersus suos vtitur, æquo similiter cum suis iure, & sine vlla dominatus ambitione vitam transigens. Cuius rei causa, vtrumq; gens sua pòst mortem obitam æterna consecrauit memoria. Quippe in hunc vsq; diem Boiemi se à Czechio, Czechios, Poloni autem à Lecho, Lechitas, vtriq; conditores suos agnoscentes, appellant. Defuncto sine liberis Czechio, Boiemi ex vetere gentis instituto, popularem statum amplectuntur. Quale autē institutum hoc fuerit, Procopius in historia sua Gottica cōmemorat. Sclauinorum inquiens nationes, non ab homine aliquo vno regi, sed iam inde ab antiquo, plebeia, cōmuniq; libertate viuere, & idcirco de rebus omnibus, quæ cogitatu factúue grauiores occurrunt, cōmuniter deliberare. Ac tum certè, in nouo videlicet adhuc populo, Boiemis eo facilius persequi hoc institutum licebat, quòd nemo vnus inter illos emineret, vt præ cęteris ad illum regimen deferendum esse videretur. Dein quòd nihil superer at de quo valde certarent, aut in factiones discederent, cū in promiscuo vsu illis essent penè omnia. Alebat deniq; mutuam inter illos concordiam, quòd nullis adhuc externis natio-

Lechus à fratre secedit.

Boemorum et Polonorū dij indigetes.

Δημοκρατία apud Sclauinos.

nibus, quæ aut lingua, aut moribus essent discordes, immixti, sed gente, & sermone, & institutis pares Boiemiam inhabitabant, in eaq; societate, & inter se coniunctione, quam inter similes natura conciliare solet, magno cum consensu acquiescebant. At posteaquam alienigenæ paulatim in Boiemiam allabi, alijsq; eorum cōmunem agrorum, & aliarum nonnullarum rerum vsum irridere, alij à plebeia gubernatione abhorrere, agrestemque incolarum vitam fastidire cæperunt, sensim etiam æquabilis ille, popularisq; in Boiemia status labascere cæptabat. Amat enim varietatem, rerumq; mutationem, varium & mutabile vulgus. Et quoniam rarò usu venit, vt sine aliqua rerum interturbatione, bene in republica constituta immutentur, turbari tunc, & misceri cuncta malis concionibus, turbulentis cætibus, & rixosis contentionibus videres, dum alteri de vetere statu retinendo, alteri de abrogando rixantur, intereaq; reuerentiam aduersus magistratum exuunt, metum iudiciorum deponunt, leges populares cōtemnunt: Contrà audaciæ, & cupiditati frena laxant, quid per ius non licet, audacter ac cupidè peragentes, inuicem se deprædantes, inuicem ferientes & cædentes, atque vt vno velut fasce multa complectar, latrocinium ibi constituentes, vbi paulò ante publicum consilium fuit. Quibus malis tandem defatigati, victique, rursus animum ad reparandum reipublicæ statum conuertunt. Et cum democratia non placeret, respicere Monarchiam, qualis sub Czechio fuerat, incipiunt.

πᾶσαι μεταβολαὶ τ̃ πολιτῶν θανατοφόραί.

II.

Croccus populari spreto imperio ad ducale fastigium euectus.

Croccus tunc erat, in quem oculos suos omnes coniecerant, idoneumque esse putabant, qui in locum Czechij succederet, quoniā ante alios boni, iustique viri speciem præferebat, sermoneq; comis & affabilis habebatur, ac multitudini maximè gratus ex opinione diuinitatis, quam ex diuinatione augurioq; collegerat. Non secus enim ad eum viri, mulieresque affluebant, ac si adfluerent ad Apollinis oraculum. Et quamquam gratuitam, non autem quæstuariam diuinationem faceret, sine quæstu tamen illa ei non erat, vltrò consultoribus stipem obtrudentibus: qua ille auctus, prædium sibi Crocci cognomine ædificauit, haud procul à Stebna pago, quò postea animi venationisque causa Principes Boiemiæ frequentissimè secedebant: In eoque prædio suo Croccus tantisper habitauit, dum ad eum regimen deferretur. Non videlicet, vt ad Principem, qui ex arbitrio suo imperaret, sed vt ad Prætorem, qui ex æquo & bono ius diceret. Nōdum enim vllæ scriptæ extabant leges, sed id habebatur inter plebiscita, quod consuetudo & mores populi approbauerant. Hunc deniq; maiorum suorum vsitatum in iudicando morem Croccus precipuè retinendum putauit, nihil quidquā de illo immutans, imò vt illum magis adhuc confirmaret, quotiens litem cogniturus pro tribunali assideret, neminem quenquā, nisi vsu, & experientia, talium morum peritū in consilium aduocauit. Sæpius tamen res controuersas cōponebat, quàm iudicabat, quia magis aliquantò transactio popularis esse, quàm iudicium videbatur. Cæterùm valde superstitiosus Croccus erat, vt qui fontes, & lucos pro dijs coleret.

Numē vt Czechus Romulus.

Sed non ab re fuerit, posteaquā in superstitionē gentis incidimus, breuiter explicare, quā olim opinionem de Deo conceptam Sclauinorū natio habuerit. Igitur rursus à Procopio ea, quæ super hac re scripsit, ex Historia Gothica mutuabimur. In hanc itaq; sententiam Procopius, Syluas Sclauini, & Nymphas colunt, & Dęmones alios, ijsq; sacrificia faciunt, & inter sacrificandum vaticinantur. Habent præterea lege cautum, à maioribusq; traditum, vt inter numerū Deorum, vnum illum, qui sit fulminis fabricator, dominū omnium rerum, ac solum Deum esse credūt, illiq; boues, & hostias eius generis alias mactent, Fortunam verò quid ea sit, nec sciunt, nec vim vllam in homine habere fatentur. Sed quando, vel domi morbo languentibus, vel foris in prælio periclitantibus mors imminet, iubentur pro incolumitate sacrificare, habentque persuasum, per sacrificia salutem sibi redemptum

Religio siue cultus Sclauinorū sacer.

ptnm iri. Atq; hæc vetus quidem eorum superstitio. Successit deinde noua, Carolo magno rerum potiente, victoreq; Saxonum, & in his Sclauonorum quoq; quos Ruglanos cognominãt. Placuerat victori, vt gens victa, cultui præterea & sacris ritu Romano peragendis animos dederet, ac cum cæteris Saxonibus ad sanitatem paulò ante ab eodem Carolo reuocatis, vt templum diui Viti, maxima tunc in veneratione apud illas nationes habiti, tributis coleret.

Vitus tutelaris Rugiorum in Suatouitũ mutatus.

Pendebant Rugiani templo tributa, quoad incolumis viueret Carolus: ipso mortuo nec tributa dare, nec cultum retinere Romanum volebant, sed domi sibi fanum, & in eo simulachrum constituentes, stipem quotannis viri mulieresq;, vnum quisq; eorum per capita nummum fano inferebant. Et cum tributi reddendi nomine à finitimis appellarentur, contentos se esse domestico, & Vito, & tributo respondebant. Huic simulachro Suatouiti, hoc est diui Viti, vocabulum indiderãt. Effigies erat quadrifrons, qualis olim Iani apud nonnullos, vt circumstantes ab omni fani parte, conspectu simulachri perfruerentur. Dextra cornu, leua arcum gestabat, proximè suspensa erant, ensis, frenum, sella, iuxtaq; candidus equus stabulabatur simulachro cõsecratus: eum sacerdos fani alebat, seq; & populum opinione implebat, quasi Suatouitus, equo illo aduersus religionis suæ hostes militaret. Sæpe enim idem sacerdos, anhelantem adhuc & sudantem, à nocturna exercitatione diluculo eum spectatoribus ostendebat, sacraq; Suatouito, vino & placenta faciebat: vinum pridie solemniter in cornu, quod dextra gerebat, infusum, si postridie integrum sine vlla diminutione manebat, bonum incrementi liquidarum fluentiumq; rerum illius anni euentum significari dicebat: malum verò si quid de vino fuerat sua sponte diminutum. Habuit & placenta, à sacerdote & populo comesa, sua præsagia, futuram eius anni frugum copiam, aut inopiam præsagiens. Eratq; sacrificium vtrumq; ad mores gentis prorsus appositissimum, siquidem in hunc vsq; diem Sclauini placentis & vino nimium delectantur, tractantq; libenter arma & belligerantur, simulachrum illud vetus bellicosum armisq; instructum imitantes. Diu hæc superstitio, & cultus eiusdem simulachri, etiam inter Boiemos viguit, donec Diuus Venceslaus, Principem Boiemiæ agens, impetratis ab Othone Cæsare Diui Viti reliquijs, sanctum virum, idolo profano abolito, venerandum Boiemis exhibuit. Sed ne sic quidem memoriam Suatouiti delere ex mente Boiemorum quiuit: quippe nunc quoq; nullam magis solemnem Boiemi salutationem habent, quàm eam, quæ fit sub Viti nomine: excepturi enim vel hospitem, vel amicum, vel intimum quenquam peregre aduenientem, Vitei Vitei ingeminant, sospitati, quasi à Suatouito concessæ, ita congratulantes, quia fortè ita euenit vt peste circum vicinos increbescente, ipsi duntaxat, qui Suatouitum colebant à contagio integri & incolumes permanserint.

Idoli Suatouiti figura & ritus colendi.

Primo cõgressu Boemorum salutatio.

Sed vt iam à diuerticulo in viam redeamus, tanta cum laude & gloria Croccus rempublicam Boiemam administrauit, pagisq; illam arcibusq;, & alijs nouis ædificijs amplificauit, inuentis tunc fortè in fluminibus auri ramentis, vt non solùm domi apud suos, sed foris etiam apud Polonos gratiosus fuerit, adeo vt Poloni ad eum legatos mitterent oratum, ne grauaretur in Poloniam venire, ibi quoq; statum reipublicæ, & controuersias hominum compositurus. Venit ille, veniensq; ita est functus officio suo, vt Poloni, in honorem eius, arci nouæ & oppido, cui tunc primum fundamenta ad Vistulam flumen posuerãt, Croccouiæ vocabulum inderent. Nulla Crocco virilis sexus proles fuit, sed moriturus tres à morte sua filias superstites reliquit, omnes (vt ipse erat) fatidicas, vel magas potius, quales Medea & Circes fuerant. Nam Bela natu filiarum maxima, herbis incantandis Medeam imitabatur, Tetcha natu minor, carminibus magicis Circem reddebat. Ad vtramq; frequens multitudi-

Croccus Solonis vel Lycurgi munere apud Polonos perfunctus.

Craccouiæ in Polonia origo.

Filiæ Crocci seu sybillæ, Bela, Tetcha.

nis concurfus fieri,dum alij eorum formam fibi & amores conciliare,alij cum bona valetudine in gratiā redire,alij res amiffas recuperare cupiunt. Qua arte ita Belam excelluiffe ferunt,vt prouerbij vice,in re inuentu prorfus difficili iactaretur: ne Belam quidem reperire id poffe,quod fit perditum.hæc arcem Belinam,illa altera,arcem Thetin,ex mercenaria pecunia(nihil enim gratuitò
111 faciebant) ædificandā curauit.Liberalior in hac re Lybuffa natu minima apparuit,vt quę à nemine quidquam extorquebat,& potius fata publica omnibus,quàm priuata fingulis præcinebat: qua liberalitate,& quia non gratuita folùm,fed etiā minus fallaci prædictione vrebatur, affecuta eft,vt à viris comitia prærotia habentibus,in locum patris Crocci fubrogaretur.Vetus aūt mos etiam Germanis fuit,vt mulieribus fatidicis fummos haberent honores.Etenim fcribit Tacitus,fe,cum Vefpefianus Cæfar imperiū obtineret,vidiffe,Germanam Velledam diu apud plerofq; germanos numinis loco habitam, ne quis,vt rem nouam miretur,fi Boiemi Lybuffam vatem fuam fibi præpofuerint.Numini enim hoc magis,quàm homini datum eft. Ergo etiam multò tolerabilius vatem illam,quàm iudicē tolerabant.Lis fortè diriori cum tenuiore de finibus agrorum inciderat, eamq; litem ambo in foro Lybuffæ perfecuti funt,in quo palam cōuictus ditior, iniuriæ illatæ eft condemnatus.Non tenuit is infra dentium feptum iracundiæ vocem, fed ad fuos comites verfus, quoufq; tandem,inquit,vna muliercula tot viris infultabit,an non fatis aliun de nobis dedecoris fupereft, nifi vt quoq; cumulus imperij muliebris accedat? Quanto honeftius eft viros regi à viris,id quòd & natura & mores gentium approbant,quàm turpiter fubijci fœminæ,ad penfa inter puellas difpenfanda,quàm ad negocia virilia tractanda magis idoneæ. Ad hæc Lybuffa, vt erat animo mafculo prædita,ingenueq; & liberè educata. Quo pacto (ait) id quod nata fum negare ego poffim aut debeā?Planè ita eft vt dicis,mulier fum ego,fed ad quam tu quoq; cum cæteris iurifdictionem tranftuleris,non eo vtiq;,vt ex tua libine,fed vt ex æquitate ius æquabiliter dicerem, proinde aufer hinc intempeftiuam contumeliam,& vince fi potes argumentis, iniuriam tibi à me effe factam.At ille furibundus, minitabundusq; è confpectu fe proripit,nec abiens deftitit dominatum muliebrem, vt præpofterū,traducere multis rurfus mutationis rerum cupidis.Quo illa cognito & prætereà comperto, quòd viri nouarum rerum ftudiofi in arcem,Lybus nomine.(quam ad albim fluuium vbi nunc Colonia eft fibi Lybuffa conftruxerat)venturi effent:intromitti venientes iubet, ac prior ipfa loqui incipit inquiens. Dabitis mihi hanc veniam viri Boiemi, fi antea, quàm vos audiam, defenfionis meæ rationē putem habendam:ita enim vti faciam non magis innocentia mea,quàm pudor vefter flagitare uidetur.Nam fi ego indigna honore cuiquam veftrum effe videor, quia puella nata fum, vobis profectò erubefcendum, qui vltrò infignia honoris ad puellam detuleritis. Sin plus valuit, qualis qualis exiftimatio nominis mei, cuius gratia me publico magiftratu condecorandam putaueritis, meus ifte iam pudor meaq; culpa fuerit, fi impofitam mihi à vobis perfonā, non ea qua debeam virtute fuftineam. Hic verò ego nullius libentius quàm veftram imploro confcientiā.Nemo enim eft veftrū qui nefciat,quemadmodum me in magiftratu gefferim, geramq;, non aliter uidelicet ac pater meus fe geffit,qui ius æquabile perpetuò coluit,deditq; fedulam operam,vt pari inter vos iure,ita vt ciues inter ciues viuere conuenit,viueretis,fed nec aliter iuftus haberi potuiffet, nifi ad hunc modum in officio fuo fe geffiffet.Nec item ego fucceffione iufti patris in magiftratu digna erā,fi iniufta fequi,gratiamq; cuiufuis æquitati anteferre voluiffem:fed hæc voluntas iufticiæ paternæ mutandæ nec nunc mihi adeft, nec vnquam aderit,vobis autē difpiciendum eft, fit ne vobis omnibus propter vnius iniquitatem & importunitatem,præfens rerum

Lybuffa imperio præficitur.

Traducitur γυναικοκρατεία.

Excufatio Lybuffæ.

rerum status commutandus. Reticentibus ad hæc cæteris, iterũ is qui author seditionis fuit, Lybussæ sic insultat. An nõ animaduertitis, inquit, ciues, quàm inuita de lætioribus pascuis bucula ista decedat, sed iam vi inde exturbanda est, si sua sponte loco suo concedere viro alicui Principi noluerit. Nihil hac voce deterrita Lybussa, rursum cum viris, sed iam per apologum agit, inquiens. Mares quondã columbi dicuntur in comitijs suis Principem sibi palumbem fœminã delegisse, celeriterq; cõmutata sententia imperiũ eidem abrogasse, quod imperij mollioris indulgentiorisq; sub muliere turbam tæderet, illudq; mox ad accipitrem tanquam natura & sexu ferociorem transtulisse: porrò accipitrem imperio in columbos accepto, planè virũ se erga illos demonstrasse, assultu, raptu, laniatu, qualem morem in hunc vsq; diem posteri accipitris obtinerent in obuias columbas alis & vnguibus inuolantes, easq; discerpentes. Ne quid igitur simile columbarum ex mutatione magistratus Boiemis eueniat, ipsis quàm maximè intentis oculis, re adhuc integra esse videndum, ne post rem malè actam, serò facti pœniteat. Cum per hæc quoq: surdis narraret fabulam, iamq; insuper metueret ne arbitrio concionis princeps, qualem ipsa minimè cuperet, declararetur (talis verò erat qui Caurimensi vico præfuit, proximus dignitate à Croeco) orare Instituit, vt dijs potius quàm hominibus authoribus, vir aliquis in Boiemia Princeps crearetur. Orationi assentientes reuerti postridie omnes ad audiendum oraculum, quod dij per nocturna sacrificia propitiati de futuro Principe ædiderint, iubet.

Seditio aduersus Lybussam.

Apologus simi lis Aesopico de ranis petentibus abs Ioue regem.

Deo auctore principes creandi.

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER SECVNDVS.

Postridie mane ad horam reuersis omnibus (excitauerat enim per tempus omnes desiderium cognoscendi Principis, quem fata Boiemis destinassent) Lybussa in medium eorum cum puellis progreditur, & an pridianum mentis rigorem flectere viri nollent, principio interrogat. Respondentibus, nolle, tum deinde illa, quod bonũ ait faustumq; & fœlix sit. Dij mihi maritum, vobis Principem dant, Premislaum nomine. Obstupefacti ad nomen & hominẽ sibi ignotum, rogant Lybussam, vbi nam gentium vir ille vitã coleret? Virum esse indigenam Lybussa respondet, & si præterea fortunã quoq; viri scire cupiant, planè esse colonum & rusticum. Cæterùm vtriusq; rei causa Dij esse gratiam habendam, prioris, quòd oues vernaculas domestico pastori, nõ autem lupo externo committendas decreuerint: posterioris, quòd summum honorem ad infimam eoq; minus insolescentem hominis sortem transtulerint, eidemq; concesserint facultatem per sortes futura prædicendi. Eius adeo hominis si maturo conspectu perfrui concupiscerent, maturè esse deligendos legatos, qui illum adeant, principemq; consalutatũ in arcem Vicegradum deducant. Deligunt continuò legatos viros primores decem, quibus ad Lybussam adductis, ostendit eis Lybussa equum suum, instrato & sella constratum, mandatq;, vt decem equum sua sponte vadentem legati tanquã comites affectarentur, de via in nullam partem deflectentes quoad peruenerint ad aratorẽ ad mensam ferream prandentem. Quo demum viso salutatoq;, iniungit vt eundem aratorem Principem appellarent, indutumq; purpura & calceis quos dabat, vt rectà in arcem Vicegradensem adducendum curarent. Legati manda-

IIII.

Premislaũ & maritũ & potestatis consortem asciscit Lybussa.

Premislus arator equi Lybussæ indicio deprehenditur.

tis Lybussa acceptis, equi vestigijs insistūt quacunq; præiret, nec iam sine tædio, quippe paulò minus quinquaginta millia passuū pedibus emensi erant, cum ecce tibi equus, vt est ventū ad ripam fluuij Belinæ, quo loco pagus Stadicius visitur, subitò se de via in agrum conuertit recens tunc & pro meliori parte proscissum, pergitq; recto gradu ad aratorem, ac proximè accedens, poplites ei vnà cum ceruice, quasi venerabundus submittit. Sedebat immotus arator in stiua, atrumq; panem & caseolum de vomere, mensæ vicem fungente sustollens arrodebat, tantisper, dum legati mandata Lybussę exequerentur, eumq; Principem consalutarent: inde confestim exurgens, stimulum colurnum, qui iuxta aratrum iacebat arripit, vaditq; ad boues suos, qui proximè pascebantur ambo candidi, nisi quod maculis fuluis alicubi aspersi fuerunt: eos boues stimulo illo exstimulat, facessite hinc dicens sudoris laborisq; socij, retroq; vnde venistis protinus deuoluamini. Atq; illi repente ambo ex oculis in tenuem euanescunt auram, mox stimulum ipsum plantæ modo in terram pangit, qui puncto item temporis in Corylum coaluit, ternis ramis frondentem, quorum duo illico exaruerūt, at tertius nuces etiam auellanas ostendit.

Præsagia de incrementis & diuturnitate imperij Boiemici. Ab his tandem præstigijs ad legatos versus, eedamus inquit, pareamusq; numinibus ab aratro nos ad solium principale vocantibus. Quàm vellem tamē, cuperemq; vt paulò serius huc aduenissetis, tum videlicet, cum veruactum exarassem, maiora omnino tunc imperij olim incrementa forent, etiā si præsentia boni consulere iure optimo debeamus. Quo finito vestitū obsoletum rusticanūq; deponit, ac se purpura & calceis à Lybussa missis induit, lautiorq; iam inde equum conscendit, Vicegradum iturus ad celebrandas nuptias, & ad capescendum in Boiemos imperium. Cum paulùm processisset, hei mihi, inquit, manticulam in qua obsonium inerat & carbatinas quibus calceatus eram, charas mihi exuuias, mecum auferre oblitus sum, redeat oro vnus aliquis in agrum & ad me vtraq; referat. Qui retulit, quid est, inquit, princeps, cur tanti tu æstimes vilem perulam & agreste calciamentum, abijcienda mea opinione vtraq; potius, quàm oculis alicuius ingerenda, nisi rideri ob hæc à

Agathocles fictilibus cenabat. spectatoribus, quàm celebrari mauis? Immò celebrabor per ista inquit, magis, quàm deridebor, si fortunę meę ad posteros monumentū reliquero, quo submoniti successores principes, minus olim intumescant. Valde enim insolens princeps fuerit, quisquis crepundijs originis suæ tam agrestibus cōspectis, tumorem animi & inflationē non seposuerit. Captus tam tēpestiuo responso legatus, pergit inter eundum cætera exquirere. Quorsum videlicet prodigia de bobus, deq; stimulo tenderēt. Illud, respondit, ad gloriā suam pertinere, quod à bobus ad equos, vt dicitur, transcenderit, hoc ad filios quos habiturus esset. Vt enim duo rami ex stimulo prognati statim aruerunt, ita olim fata duos sibi filios ostensura esse tantummodo, ac mox è medio sublatura. Tertium tantummodo non solum ad lætas frondes, verumetiam ad vberes fructus proue ctum iri Et si vestro, inquit, interuentu aratio non fuisset interrupta, sed absoluta, futurum simul fuisset, vt stirps mea virilis nunquā apud Boiemos exare

Posteritas Premyslai quamdiu duratura. sceret. Nunc multa quidem sæcula illam esse duraturam, ad postremū tamen occasuram, cum nepos vltus fuerit auum. Post has similesq; verborum ambages arci Vicegrado appropinquantibus, viri Boiemi, qui ad Lybussam venerunt, magno alius alium anteuertendi studio obuiam procedunt, ac pro se quisq; gaudium aut officium ostentant: pari animi alacritate Lybussa eundem excipit, nuptiasq; pariter, vt dignum fuit, apparat: atq; ita quod nulla ratione, nullaq; persuasione consequi potuit, in arte & præstigijs consecuta est, vt imperium in viros mulier continuaret, vocabulum tantummodo principis inane Premislao relinquēs, ipsa vim potestatemq; imperij sibi perpetuò vsurpabat. Et quoniam parum laxè pro magnificentia habitare in arce Vicegrado

grado sibi videbatur, ad vrbem in loco arci propinquo edificandam animum adiecit, ipsaq; constituendis mœnibus & domibus areas atq; fines definiuit, iussitq; prima ædificij exordia architectos sumere eo loci, quo vir quidã colonus dedolaret sibi caudicem. Vadunt architecti mœniũ fundamenta designaturi, incidũtq; in colonum, ramos de trunco desecantẽ, cum vnus aliquis ex illo architectorum numero rogat, quidnam ex trunco adeo curriм detruncato effingere pararet? respondit ille patrio sermone, prah, id est limen, se sibi ad hostiolum suũ fingere, quo ad Lybussam relato, illa nomen vrbi Praha indit, ac sic inter eos qui circumstabant disserit. Quantumuis ipsum limen res contemnenda esse videatur, efficit tamen nõ raro vt magni principes impactis in limen pedibus, læsos se esse querantur, ita sperarent fore, vt maiestas & potentia huius vrbis, vel ipsos olim reges hostilia in eam parantes sit offensura. Accedet & hoc vrbis maiestati, quod duos habebit præsides, quorum vterq; suo cœlũ diuino capite cõtinget. Videre enim mihi visa sum, inquit, geminos oliuæ ramos ad aquilonarem vrbis partem diuinitus enatos, quorum sublimitas vsq; ad sydera pertenderet. Certam quidem spem omnes qui aderant animo præsumpserant, ita videlicet olim fore, vt prædiceret Lybussa, sed nemo tunc intelligebat quinã illi tam insignes viri essent futuri. Post aliquot sæcula tandem documentis apparuit visum tale, vaticiniumq;, diuum Venceslaum, diuumq; Adalbertum prænunciasse, quorũ alter Pragæ vt princeps, alter vt Pontifex præfuit, atq; ambo in cœlum atq; inter numina cœlestia relati sunt. Tres filios Lybussa Premislao enixa est, sed duo præmatura occubuerunt morte: tertius vtriq; parenti superstes fuit. Paulò ante obitum suum Lybussa discreto per ordines populo, nobilibus quidem magistratus atq; honores capiendi potestatem fecit: colonos verò & opifices intra suam quemq; eorum pelliculam continere se iussit. Obijt autem in arce sua Lybus, ibidemq; sepulta est, cuius obitu cura administrandæ reipublicæ tota ad Premislaum est deuoluta, virum pariter superstitiosum, vt vxor fuit, eademq; superstitione, qua vxor populum regentem, nisi quòd paulò ille agrestius. Erat inter alumnas Lybussæ puella quædam Vlasta nomine, præstigiarum patronæ diuinationumq; conscia peritaq;: cuius tutelæ Lybussa moritura puellas, quas in gynecæo habuit, vnã cum ipsa arce Lybus commendauerat. At illa arcis tutelam indepta, ex ea aspirare ad altiora cœpit. Itaq; apparato ad certum diem festiuo in arce conuiuio, eodem similes studij audaciæq; viragines inuitat. Vbi finis edendi factus est, amotis arbitris, Vlasta sic socias puellas adoritur: Doleo, inquit, meam, vestramq; omnium vicem, quòd non perinde vt dignitas nostra postulat, ius nostrum contra viros obtineamus, nimirum videlicet à morte Lybussæ in ordinem à viris redactæ, quasi simul cum Lybussa omnium aliarum mulierum virtus interijsset, cum ego hîc non paucas discipulas adesse videam, magistra etiam Lybussa præstantiores, sed nec ego libenter cesserim eidem Lybussæ de arte, quam de illa didici. Si igitur vna Lybussa ingenio, artificioq; tantum potuit, vt viros sub iugum suum mitteret, quid illis fiet postea, si nos simul omnes aduersus eosdem viros, pro dignitate pristina recuperanda conspirauerimus? Nec est quod rusticum Principem timeamus, rus enim ille merum olet, nec alia ei maior, quàm de rure cura. Vos modò mihi dextram in hoc date, ne me neue causam vestram, quouis metu obiecto prodatis, spondeo fore, vt breui in viros imperium recuperetis. Dant dextras, oblatamq; ab Vlasta potionẽ medicamento odij in viros temperatam, ordine delibant, remanentq; ibidem statim complures, quæ inuitatæ aduenerant, seq; equestri & pedestri, atq; aliorum militarium operum meditatione exercẽt: Inter hæc Premislao dormienti species puellæ per somnũ obiecta est, dextera pateram gestantis, eamq; Premislao propinare gestientis, quã cum ille

Praga ortus, etymon & augurium.

Mors Lybussæ.

Repub. prima constituta.

Vlasta amazon muliebre dominatum inchoat.

Somnium Premyslai ominosum.

accipere abnueret, puellam visam esse sanguinem ex eadem patera in terram fundere, malaq; multa capitibus virorum canere. Cōsternarus tali insomnio Premislaus, cœtum virorū ad se euocat, præmonetq; saluti suæ, rerumq; suarum vt custodes esse vellent diligentiores, ingens enim exitium eis à puellis, imagine, quàm per quietem vidisset, denunciari. Ibi aliqui risu, aliqui conuitijs etiam, dicta Premislai insomniaq; prosequi, pars verò puellis insuper applaudere, quòd virilia munia fœmineis miscerent. Quo Vlasta accepto, maiora indies infestioraq; tentare audet, ac modò greges in agris infestare, modò per vias obuios spoliare, modò ipsos agros populari, prædasq; omnium in arcem agere, viris etiam tum cuncta ista, vel dissimulantibus, vel negligentibus: donec negligentiam eiusmodi incuriamq;, atrocissimum facinus consilio Vlastæ immani commissum viris executeret. Instruxerat rursus in arce conuiuium Vlasta, iamq; non cœlibes modò puellas, sed ipsas etiam matresfamiliâs, quibus non admodum cum maritis conueniebat, ad id ineundum inuitauerat. Posteaquam satis ex largiore cibo potuq; conuiuium calere visum est, interrogat Vlasta nuptas, liberæ an seruę viuere mallent? libertatem præferentibus, instare eadem multis verbis, fomitemq; odij contra maritos illis subministrare, quoad vsq; intelligeret tanto eas furore, quanto cupiebat in maritos esse incensas: ibi cōsilium deinde suum aperit, noctemq; vnam omnibus præstituit, qua somno sopitos interficiant maritos, impetatq; vt cæde perpetratâ ad se cum spolijs maximè equorum & armorum mox reuertantur. Quod vbi est factum, attoniti inopinato patricidio affines cognatiq; & amici cæsorum, ad principem cum armis adfluunt, existimantes, promptum illum tanti sceleris vltorem se inuenturos: at ille satis se impediri quo minus festinaret, ad exigendas de mulieribus pœnas, sed & ipsis affinibus impendere exitiū dicebat, si per se vltionem properarent. Tum verò non contemptus modò, sed ingens insuper indignatio aduersus principem fuit, quasi miserias, necem deplorantium, ludibrio etiā magis, quàm auxilio dignas putaret. Igitur per se, sine principe cōglobantur, vadunrq; indignabundi, pœnas de puellis exacturi: & quacunq; incedunt obuios quoslibet agmini suo aggregant, eratq; agmen absq; certo duce & signis, prorsus inconditum. Contrà Vlasta per turmas composita venerat, primæ turbæ Milada, secundæ Hodeca, tertiæ Suatana, quartæ Radeca, præposita fuit. Ipsa Vlasta cum reliquis agmen claudebat. Cœpto prælio, viri paulisper impressionem sustinuerunt, mox procella equitum à fronte & à lateribus circumfusi in medio turpiter sunt cæsi. Ferunt Vlastam sua manu septem viros validos interfecisse, tanrumq; sui metū à victoria illa suscitasse, vt cæteri superstites viri multomagis de petendis inducijs, quàm de bello instaurãdo fuerint solliciti, i uterimq; & tributa Vlastæ pendebant. Induciarum tempore Vlasta tumulū ad Vultauiā flumen è regione Vicegradi situm occupat, illoq; fossa, aggere, & sæpibus communito, asylum mulieribus aperit, ac paulò mox affluente mulierum copia, arcem ibidem ædificat, appellatq; Deuinam, (quo vocabulo vernacula lingua puellæ cognominantur) vt inuidiā declinaret, quæ sine dubio exorta erat, si suo priuatoq; potius, quàm cōmuni omnium puellarum nomine arcem insignijsset. Vasta tunc, incultaq; circum illam loca erant, & si qui agri frumentarij propius apparebant, eos coloni puellis infesti, atabant, frumentumq; supprimebant, ne emendi illius potestas puellis fieret. Vt igitur sensit Vlasta se arcem sine commeatu tenere diutius non posse, rumpendas ante tempus inducias differit, nisi ante tempus fame mori, quàm per societatem viuere mallent. Decernitur statim ab vniuerso cœtu puellarum, vt traiecto Vultauia flumine in proxima principis horrea & armenta impetus fiat. Abripiebantur penè in conspectu principis frumenta ex horreis, gregesq; ex agris abigebantur, vel non auso illo, vel nolenre vim puella-

Coniuratio muliebris.

Vlasta prodit in aciem.

Asylum muliebre.

puellarum arcere,quasi fata ei nondum fauerent.Eo promptius Vlasta pergit insuper ire aduersus amicos principis,vt agros eorum populetur,prædas agat pecorum,& colonos in seruitutẽ adigat,miraturq́; non plus animi illis,quàm principi ad resistendũ adesse.Soli supererant iuuenes audaciores,qui interdũ postremum puellarum agmen,globis assilirent,lacerarentq́;. Illis in hunc modum insidias Vlasta instruxit. Componi iussit literas nominibus puellarum forma præstantium subscriptas, quæ se maritandi desiderio teneri, nec nisi vnam Vlastam sibi obstare,quo minus desiderio potiantur,assimularent. Hanc capi aut tolli facilè posse,si complures armati nocte illis constituta propius arcem accedant, eamq́; vnà cum domina à se illis traditam accipiant. Lectis huiusmodi literis iuuenes,amoribus persequẽdis,quàm dolis effugiendis curiosiores, præstitutã noctem bene multi conueniũt, & vsq; in vestibulum arcis sine iniuria intromittuntur: progressi vlterius,alij eorũ de ponte præcipites, alij post vestibulum neci dantur,sine vllo solatio vltionis, quia per cœcas tenebras vlcisci non licebat.Luce orta, primus huius cædis nuncius ad Styradiũ, præcipua authoritate & gratia apud principem insignẽ peruenit,quo ille vehementer permotus in conclaue Principis irrumpit, & vincente pudorem dolore,Quid est(inquit) Princeps,quod iam amplius expectes,si te neq; parricidiũ muliebre in maritos cõmissum,neq: strages nuper tot virorũ, neq; hac nocte totidem penè iuuenũ,ad vindictam sumendam haud cõmouet?an non cogitas,quo loco sis?quàm sustineas prouinciam? nõ certè eam,vt hîc sedens ariolum nobis agas,sed ne nos consilio in periculis,auxilio in prælijs, vindicta in sceleribus admissis destituas:quod nisi nunc feceris, teq; à torpore,quo nimis diu intorpescis excitaueris,scias fore,vt quos tu in præsens deseris,ab eisdem mox,vt deserare.Post hæc dicta abire parantem,retinet princeps,rogatq́; ne ipse etiam Stiradius vltro sibi malum accersire velit, fatis reluctando, nec expectando dum illa suo decreto,tẽpus vindictæ constituant.Rogat ille vicissim Principẽ,vt desipere desinat,ommissoq́; vano augurio,certa ac sibi suisq́; conducibilia,cum ratione vt persequatur.Porrò Vlasta à coryceis subausculantibus, quos mercede corruptos in aula Principis habebat, edocta, quàm malè Stiradius in puellas animatus esset, vi aut fraude quàm primum tollere eum statuit. Prior occasio componendæ fraudis aduenit, quam hac ratione composuit: Certior facta daturum se esse in viam Stiradium, vt litibus quarum arbitrium susceperat, finem imponeret: Ad proximam syluam, quà ei fuerat eundum, puellam elegantem, cui Sarca nomen, arbori alligat,iuxtaq́; lagunculam mulsi plenam,& corniculum venatorium suspendit,monstratq́; cætera,quemadmodum videlicet illam aduersus Stiradium esse oporteat subdolam. Introeunti syluam Stiradio, Sarca voce clariore quiritari,opemq́; implorare incipit: ad cuius vocem, cum vnus comitũ de via deflexisset,ac mox reuertens Stiradio renunciasset,virginem esse adolescentulam,& nisi ornatus fallere,genere non ignobilem,quam nescio quis ad arborem loris deuinxerit. Non temperat sibi Stiradius,quin ipsemet speculator adeat,visaq; adolescentula loramentis circum arborem obligata, authorẽ iniuriæ requirit. Hîc illa lachrymabunda ad quemnam alium (inquit) mi domine, hæc iniuria,quàm ad Vlastam illam mulierum crudelissimam eiusq́; comites pertineat? Cum quibus ego, quia sceleris societatem contra viros nullo pacto inire volui,multis prius cõuitijs & probris malè accepta,deinde ad hoc,quod vides,exemplum,arbori circumligata sum,sagittis nisi interuenisses peritura: nam in hoc iam arcus intentos nonnullę habebant vt in me tela torquerent, sed simulac hynnitum atq; strepitum equorum tuorum audiuêre, continuò illæ se in pedes dederunt,tanta festinatione,vt & hanc lagenam,& hoc cornu quod in arbore cernis secũ auferre oblitæ fuerint.Fac igitur mi domine,vt te

Stratagema in adolescẽtes amatores.

Stiradius Principi ignauiam exprobrat.

Stiradius dolo circumuentus immane fœminarũ subit supplicium.

misereatur puellæ indigna ferētis, indigniora q; mox laturæ si periclitanti per tempus non subueneris, me q; parentibus meis non restitueris. Tanta per hęc miseratione Sarca Stiradium impleuit, vt suis ipse manibus nodos funium, quibus illa retrorsum innodata fuit, resolueret. Tum perfida Sarca, repente, vt est vinculis soluta, in terram velut impos animi prouoluitur, ac paulatim deinde animum recolligens, seseq; attollens, lagunculam deposcit, quasi vires corporis sorbitiuncula mulsi recreatura, nec tamen ipsa quidquam exsorbet, sed mulsum medicatum Stiradio exhauriendum propinat, intereaq; dum is poculo indulget, ipsa cornu inflato concinit. accepto signo fraudis consciæ puellæ, subitò è latebris in comites Stiradij effunduntur, ac partem eorum concidūt, partem fugant. Dein Stiradiū ex potione venefica tam mente quàm corpore velut attonitum inuadunt, rapiuntq; ad supplicium, quod rota peragitur, horrendum, atq; proximè arcem Vicegradum, confractum membratim corpus, & radijs rotarum insertum constituunt, vt ex conspectu horrendi

Sarca sylua à perfida puella cognominata. supplicij dolor principi increscat. Sylua illa, in qua Stiradius interceptus fuit, in hunc vsq; diem Sarca vocabulum à puella insidiatrice retinet. Ac nequod exemplum sæuitię muliebris in ipsarum imperio desideraretur, sæuitiem aduersus teneram quoq; ætatem crudeliter distrinxerunt, pueris & adolescenti-

Sæuitia in infantes. bus, quoscunq; nactæ erant, dextræ manus pollices amputando, dextrosq; oculos eruendo, ne postquam in viros adoleuerint, gladios commodè tractare, neúe in arcū aciem intendere possent. Hinc tandem à veterno excitatus Premuslaus ad referendam Vlastæ gratiam cœpit aduigilare, placuitq; suis illam

Sic ars deluditur arte. artibus per dolum & insidias adoriri. Igitur certum ad illam hominē allegat, qui mitti ad se fide publica vnam è sodalitio puellam secretorum Vlastæ maximè consciam postulet. Venit Milada, ea coram queritur princeps, se iam pridem tædio dominandi affici, cum ipsa quoq; ætas & tempora sibi fuissent ad dominandum accommodatiora. Nunc senem atq; identidem languentem quomodo non tædeat eius dominationis, quæ laborum atq; periculorum sit plena? sibi igitur locum paratū esse & prouisum, vbi ociosus priuatusq;, si per Vlastam licuerit, cum suis transigat. Cæterùm de arce Vicegrado, quæ imperij in Boiemia sedes haberetur, ita secum statuisse atq; decreuisse, vt illam sua sponte ad Vlastam transferat, nihil addubitans, quin Vlasta beneficij huius memor, senem se iniuria omni & calamitate vnà cum filio adhuc impubere prohibeat. Laudato Principis, confirmatoq; consilio, Milada ad dominam redire festinat, vt lætissimo illam nuncio statim adimpleat, horteturq;, vt celeriùs oblata munera plena statim manu capiat, dilationem enim obesse, quàm prodesse sæpius. Arridens Vlasta, iubet Miladam ea quæ hortaretur, exequi, ac postridie mox cum delecto puellarum globo ad Premislaum reuerti, vt possessionem arcis Vicegradensis ab eo acciperet, simulq; sponderet Vlastam in locum patris sibi Premislaū sumere, nec secus filium eius, quàm fratrem suum curæ sibi perpetuæ futurum. Redijt igitur Milada, multis stipata puellis in arcem, expositisq; Vlastæ mandatis, concedi sibi de arce postulabat. Hic valde comiter Premislaus Miladā appellat, rogatq; vt antea quàm cessio

Milada conuiuij pretextu Vissegradi iugulatur. fiat, ipsa cum toto comitatu secū prandeat. Quo impetrato, multa rursus comitate hylaritateq; inter prandendum illam permulcet, vsq; dum sibi videretur tempestiuum esse, destinatas insidias perpetrare. Tum ipse de mensa assurgit, quasi ad purgandum, sistendumq; narium sanguinem, quem sibi largius profluere assimulabat, re vera, vt signum daret armatis ad irrumpendum ex latebris, conficiendumq; sanguinarias puellas eodem genere leti, quo ipsæ nuper iuuenes, fraude ad se illectos cōfecissent, cæde nimirum, & præcipitio. Extra vnam ancillam, quæ custodiendis equis relicta, & mox inter primū tumultū elapsa erat, cæteræ omnes chlamidibus nudatæ, vel fenestris deiectę, vel

ferro

ferro transfossæ sunt. Celeriter in tanta vicinitate ancilla, quæ fugerat ad Vlastam cum tristi hoc nũcio peruenit. Poscit subito Vlasta equũ & arma, iubetq; socias item puellas repente armari, & quà breuissimus per Vultauiam transitus est, illac trãsire. Cum propius rotam, in qua Stiradius nuper pendebat, accessisset, erumpit cõtinuò ex arce virorum agmen, equis, & clamidibus puellarum, quæ occisæ erant, ita exornatũ, vt primo eorũ aspectu dubitare cœperit, an vera de nece puellarũ ancilla renunciauerit, sed vbi ex propinquiore loco, fraudem subesse virorum personatã cognouit, solita in viros rabie fertur. Cæterùm, vis maior penes viros, quàm penes puellas fuit, libenterq; viuam Vlastam intercepissent, sed nequaquã viua capi potuit, tantũ animi ad tuendum se, nec aliter quàm pugnando occumbendum superfuit. Occisa Vlasta, cædes inde nõ pugna fuit: Ita à ptæpostero nouã Amazonũ erubescendoq; imperio; Boiemi post septimum tandem annum se vindicarunt: Ac ne quis muliebres pugnas, vt rem vanam fictamq; derideat, sciat antiquissimum morem in Sarmatia fuisse, autore Pomponio Mela, vt fœminæ cum viris bella inirent. Idem enim Mela, arcus inquit, tendere, equitare, venari, puellaria pensa sunt, ferire hostem, adultarum stipendium est, adeo vt nõ percussisse, pto flagitio habeatur, sitq; eis pœnæ virginitas: Vt Spartanos sileam, apud quos similiter virginibus palestra, eurotas, sol, puluis, labor, militia, in studio fuerunt, prodente Cicerone. Atq; Plato ipse, nónne artes gymnasticas, & res bellicas æquè mulieribus, atq; viris in sua republica attribuit? ne quis nimis barbarum morem, virgines arma tractare autumet: Sed vt redeamus ad Premislaũ, sublatis è medio tumultuosis puellis, magna inde tranquillitate principatum inter viros vsq; ad mortem administrauit, primusq; repertis argenti metallis, argentarias in Boiemia coluit. Moriturus, proferri ex arcula sua manticã, & carbatinas, quasi insignem aliquã supellectilem, atq; in loco religioso seponi iussit. Non temere alias promendam, palamq; spectatoribus ostendendam, nisi in comitijs, creando principi habendis: Custoditaq; est solemniter extrema eius hæc voluntas, non solum à profanis principibus, sed deinceps etiam à Christianis regibus, vt eo videlicet die, quo inaugurabatur Rex, vnà cum ipsa corona & sceptro aureis, vilia hæc quoq; insignia, sacrorum minister ad aram inferret, Regi illa oboculos commonendi gratiã obtrudens, vt primæ suæ originis memor fortunam reuerenter haberet. Sed vt pleraq; alia antiquæ consuetudinis non spernanda exempla, sic huiusce moris vsurpatio paulatim exolcuit. Decessit Præmislaus successore filio Nezamislio, quasi tu dicas, hebeti, nulliq; excogitationi idoneo. Is igitur, vt nomini suo respenderet, nihil ipse suo ingenio excogitare, nihil sua industria efficere potuit, sed quicquid ageret id alieno præsidio agebat, prorsus vt solis auribus sapere cum diceres. Et si diuinare est, (vt Ausonius dixit) nomen componere, quod videlicet sit morum & ingenij futuri indicium, egregius certè vates haberi debuit Premislaus. qui filio rerũ suarum incurioso vocabulum Nezamislij, id est Epimethei, indiderit, cum ipse tanquã prouidus nomen Promethei possederit. Etenim quem Prometheũ Græci, eum Boiemi sua voce Premislaũ appellant, rursus quem illi Epimetheũ, Boiemi Nezamislium dicunt Hic tamen ob patris memoriam, fauorem ordinum obtinuit, atq; ab illis more solenni in arce Vicegradensi princeps cõsalutatus est, indignissimè ferente vicino, qui oppidũ Gurimense tantum nõn Principis titulo possidebat. Se enim, quàm Nezamysliũ digniorẽ esse ad ineundã legitimi principis dignitatem existimabat. Impetũ igitur in agros Nezamislij semel iterumq; facto magnas inde prædas agebat, sperans futurũ, vt ille, metu bellorũ consternatus, de loco cederet, vitam priuatam amplexus. Quod postquam fieri non videt, malefacere pergit, hancq; malefiçij causam prætendit, quasi pater Nezamyslij, pagũ quendam attrectasset, sibiq; vendicasset, qui pri-

Vlasta præliãs occumbit: vnà excussum est puellare iugũ.

Metallorũ indagator Premyslaus.

V.

Nezamislius: F. Epimetheus, pater verò Prometheus.

Gurimensis æmulus.

dem in ius, ditionemq; Gurimensem concesserat. Prouocauit ad iudicium Princeps, sed æmulus prouocantē ridebat, ludebatq;. Veniunt tandē vltro nobilium primores ad principem consilij inopem, ei suadentes, vt duce & militibus lectis ferociam Satrapæ contundat, & rebellem vel ad officium, vel ad pœnam pertrahat, se quoq; cum suis affuturos, vbi adesse illos voluerit. Ad locū cui Styrbow vocabulum, copiæ sunt contractæ, præliumq; ibidem atrocius initum, quàm vt iniri in tanta hominū paucitate debuerit, inter affines & cognatos, interq; ciues nuper in Boiemia, velut in vna ciuitate coalitos. Nam omnes, qui in prima acie stabant, occisi sunt, numerus virorū amplius quadringentorum, victrice tamen acie principis, cæteri aut vulnerati, aut elapsi, aut capti. Inter captiuos, belli quoq; concitator, & author fuit, aliquandiu latitans: dein cognitus, & ad principem deductus, quē ille aspicere dedignatus est. Cæterùm Duci certaminis potestatē dedit statuendi de illo pro arbitrio suo: Dux falce ferrata, nare & auriculis derasis amputatisq;, cum magna ignominia dimittit incolumen. Pax inde tranquilla fuit, sed non ociosa, nobilitate plebeq; occupata in ædificandis nouis ædificijs, arcibusq; & oppidis, aut syluis radicitùs exstirpandis, agrisq; inarandis. Affulserat simul & spes salis inueniendi, quo planè Boiemia caret, iamq; inuentus fuit fons aquis salsis scaturiens, ad quem multæ operæ, salis coquendi, ac noui oppidi cōdendi gratia, vndatim adfluxerant. Durat in hunc diem oppidum, à sale Slana vernacula lingua nuncupatū. Cæterùm sal breui tempore euanuit, vel ipsis aquis sua sponte factis insulsis, vel hominum potius culpa, aliorum alijs inuidentium lautiorem fortunam, qualiter tunc Zatecenses affecti fuisse dicuntur, per inuidiam Slanensibus denunciantes, ne salinas instituerent: alioqui nouū opus se manu violenta inhibituros. Instant operi Slanenses, secumq; aduersarios cōgressos, plusquā centum interficiunt. Zatecenses ægritudinem animi ex clade acceptā totum annum dissimularūt, quo euoluto, suo dehinc tempore Slanenses incautos adoriuntur, cædunt, fugantq;, & omnes circū salinas demoliuntur, obstructo fonte salis robore lignorum, moleq; lapidum, ne qua facultas cuiquā instaurandi superesset, simulq; oppidū statim occupant, deductis eò colonis suis ciuibus, qui ex frequentia multitudinis ciuitati suæ oneri esse videbantur. Nam ex Serbijs gente similiter Sarmatica, qui nunc Lusacij appellantur, plerìq; desertis in superiore Lusatia iugis montium, ad plana & saltuosa loca, qualia Zatecenses incolunt, Lucenses inde cognominati, immigrabant, Nezamislio interim pulchrè secum agi existimante, quòd neminē sibi tam infestum cerneret, qui aduersus se hostilia apertè inceptaret. Post huius obitum Mnatha filius in legitimo principatu successit: haud æquè ac pater ingenio hebes, animoq; stupidus, sed neq; ille tamen quicquā amplum, atq; magnificum ad imperandū attulisse visus, dum in venationibus sæpius, quàm in serijs rebus agendis sese exercet. Tanto namq; studio venandi tenebatur, vt triennio continuo post adeptum principatum, in secessu arcis, largam ceruorū, aprorum, vrsorum, atq; aliarum ferarū venationem suppeditantis, perdurauerit, cura interim ac præfectura Vicegradi, atq; etiam iurisdictionis, vni Versouicensium (quę tunc famili a dignatione cæteris antecellebat) commissa. Cæterùm paulò minus euenit, quin iuxta prouerbium, ouem lupo commisisse videretur, Versouicio iampridem ambiente principis locum, si qua se occasio offerret. Oblata porrò videbatur, alijs absentiā principis accusantibus & negligentiam, alijs solemnē causarum cognitionē desyderantibus, sine qua fieri nō posse dicebatur, vt pacatè suum quisq;, proprieq; obtineret. Plurimis præterea ad officium principis haud pertinere susurrantibus, vt priuatas suas voluptates cōmunibus vtilitatibus anteponeret. Itaq; occasione hac ille vsus, exulceratos illorū animos magis adhuc lingua sua aculeata exulcerare aduersum principē pergit. Nullis in illum

Plectitur Gurimensis.

Salinæ repertæ, inuidia amissæ.

VI.

Mnatha venationibus indulget.

Versouicenses affectant principatum.

illum verborum cōtumeliis parcens, ac contrà de se ingentia pollicens si princeps in locum illius declaratus fuerit. Quo audito, rei nouitate qui tunc aderant obstupefacti (nec enim principis mutationē per querelas suas, sed vitæ illius morumq; emendationē exoptabant) rogitant ad deliberandum eius diei moram, posteroq; die manè se redituros ad consultandum super illo negotio spondent. Mora impetrata, extrudunt cōfestim ex numero duos viros præstantiores, qui curriculo ad Mnatham currant, ipsumq; doceant quo in periculo sita sit vita & dignitas ipsius, nisi prima statim luce insidiis occurrat. Adest ille ad tēpus, seq; inter suos occultat, ne prius agnosceretur, quàm arcē introiret. Ibi accersito Versouitio, Quid hoc rei, inquit, est? Nónne ego te præfectū arcis hinc secedens reliqui? finesq; tibi præscripsi, quibus intra officiū vicarium recōtineres? Qua tu audaciā, munera insuper principalia tibi vsurpare ausus es, vt istos pro imperio ad te vocares? nouaq; cū iis consilia, nouosq; conuentus celebrares? An quia tu principem tuū per summā perfidiā prodere eras promptus, istos quoq; tui similes futuros putasti? ignatus quod sicut malus nisi malè, ita bonus nisi bene agere nesciat. Quare vtrumuis tibi horum elige, vt aut tuo te gladio trāsfodias, aut acerrimas proditorū pœnas palam subeas. Stringit ille protinus ensem, illoq; in conspectu omniū supplicium de se sumit. Cū dauere elato seniores populi Mnatham submisse deprecantur, vt in paterna auitaq; arce ac sede resideat, vtq; animū & voluntatē ad publica negotia administranda, maiore quàm hactenus industria curaq; conuertat, suiq; adeundi liberiorē potestatē præbeat. Et si quando relaxandi animi cupido interueniat, vt se quidem daret iocunditati, sed caueret ne venationes negotiis seriis anteponeret. Formidabiliores namq; instare venationes dicebant. Hinc Gallis & Germanis, cum Imperatore Carolo, non Saxones modò, verum etiā Vandilos & Serbios populares suos oppugnantibus: hinc Hunnis, gente omnibus feris ferociore crudelioreq; Pannoniam repetentibus. Ab omni itaq; parte vigilante opus esse principe, qui ante tempus prospiciat, ne omnia imparatis veniāt agenda. Approbat magis consilium Mnatha, quàm exequitur, iterum ad eundem relapsus secessum, ibdemq; ex pestilenti tandem lue mortuus, filio adolescentulo hærede relicto, cui Vogeno nomen (bellicum quiddam hoc vocabulum personat) huic tantisper datus tutor, dum posita prætexta, virilem togam sumeret. Rohouitius autem Versouicensis erat, cui tutela illa ac planè totius principatus administratio demandata fuit, opinantibus cunctis talem in administratione officii futurum, qualis in vita priuata fuerit, in qua illi ad speciem comitaris, æquitatis, moderationis nihil deerat. Sed non temerè à veteribus dictum est, Magistratus indicat virum. Id quod breui tempore apparuit, vt ille simul omnia malè diu dissimulata per vitam priuatā vitia in magistratu profunderet, agrestem arrogantiam, peruicacem contumaciam, summam iniquitatem & auiditatem, qua succensus, ad patrandum vsq; cædem intolerabilem exarsit. Senex quidam erat ordinis equestris, amissa vxore, & liberis, viduus orbusq;, cæterùm opibus pollens: Hunc sæpius captando blanditiisq; & aliis illecebris venando, cum sese nihil proficere videt, ad cœnam vocat, senem poculis prouocat, conuiuium ad solis occasum producit, sublataq; mensa inuitat ad ambulatiunculam, postremò seductum in locum arcis arduum, de Saxo agit præcipitem, affingens vertigine ex ebrietate correptum sua sponte decidisse. Sed nō latent diu enormia scelera. Ipse namq; paulò post semet prodidit, dum à morte interfecti in omnes illius fortunas sua libidine inuadit, frustra cognatis & affinibus lamentantibus, quoad rerum omnium potestas in manibus Rohouitii erat. Properatum igitur cum virili togā, qua cum induissent Vogenum proceres, fidem ei suam, vt principi obligant, & ad sedem principalem, in arce tunc Vicegradensi positam deducere parant. Arci

Versouicensis proditione cōperta, suo se iugulat gladio.

Prima Caroli Magni mentio ante quē ambigue ne dicam incerta sunt tā Polorū quàm Boemorum de suis originibus narrationes.

VII.

Vogenus ac fi dicas Martialis.

Rohouitius Versouicensis tutor principē impubi datus.

Senem opulentum è sublimi dat præcipitē.

Principē tam puberem Vissegrado excludit.

appropinquantes,portas clausas, quemadmodum aliâs fieri solebat Rohouitio absente reperiunt. Rari itaq; eum abesse, pulsari magno strepitu, portasq; aperiri iubent . Ibi randem Rohouitius de fenestra prospectans caput exerit, voceq; alta exclamat inquiens,Si vt priuatus, tutelæq; suæ creditus Vogenus veniat, se vt priuatum eum admissurum : sin secus , neq; de arce, neq; de iure suo cõmuni omnium sufragio ad gubernandum regnum sibi acquisito,concessurum.Gliscente verborum contentione, admouet quidam securim, portasq; perfringit, per quas cæteri quoq; irruperunt . Aegrè Rohouitius muro clam demissus elabitur,paulisperq; in arce quadam sua subsistens,dum comi-

Fugit ad Zatecenses.

tes videlicet cõtrahit,cum illis ad Zatecenses profugit, adijcitq; ad dominandum vrbi animum . Quo ciues intellecto , renunciant illi, si ab incepto non desierit,simili eum præcipitio periturum,atq; senex ille,ab eo nuper præcipitatus,miserè perijt. Non erectis vt aliâs,sed demissis auriculis , ut iniquæ sortis asellus, ista audiens ; eijcit se protinus foras , locumq; de proximo quàm potest ad muniendum idoneum occupat, illumq; cæsis arboribus & vallo , fos-

Populatur & sternit Lucenses.

saq; communit , atq; inde in Lucenses hostiliter grassatur, tanta audacia, vt ab ipsis mœnibus pastores cum gregibus ad asylum suorum latronum abigeret, tantoq; successu , vt quum à ciuibus plenis repente portis effusis iam interciperetur, clamitans ille, pugnamq; suos iterare iubens, non solum manus ciuium euaserit,sed occisis illorum centum, & alterum præterea tantum

Legato caput præscindit.

captiuorum secum abduxerit. Aliquanto tamen eam rem Vogenus mitius tulit, quàm quòd legatum suum , contra ius Gentium capite truncauerit,caputq; eius clam ad portas arcis Vicegradensis in mantica suspenderit . Itaq; conuocatis ad consilium subditis armariq;,& ad certum diem in armis apparere iussis,ipse quoq; princeps,armatus ante agmen progreditur ad expugnandum Rohouitium : qui cum à pugna, cui se parem esse non videbat , ad obsidionem tolerandam animum conuertisset,indignum militibus visum, trahere secum iuuenem principem ad obsidium latronum. Illo igitur in oppido relicto , ipsi duabus ex partibus clausum intra vallum Rohouitium oppugnare contendunt,irrito plusquã vnum mensem conatu. Eruptione tandem latronum facta, multisq; illorum interfectis, milites victores cum victis in vallum

Laqueo vitam finit Rohouitius.

penetrant,ibidemq; Rohouitium capiunt,& ad principem deducunt, nihil aliud rogantem,nisi carnifici vt ne traderent. Concessum vt ipse sibi laqueum indueret ac se in quercu iuxta viam posita, suspenderet . In eadem paulò post

Naualis Misnẽsium prædonũ in Boemiã prima excursio.

regione, Misnij(portio est Saxonum) primi externorum, ad populandum Boemiam , remigio lintrium & scapharum , quas aduerso Albi flumine agebant, irruperunt , prædas hominum atq; iumentorum ex agris Litomericensibus ac Belinensibus abigentes : & priusquam oppidani ad arcendam vim aduenarum concurrerent, secundo rursus flumine cum præda effugientes. Consilium principi datum, vt proximè Albim firmam conderet arcem, ex qua inhi-

Straka arx latronibus compescendis extructa.

beri hostibus licentia nauigandi , latrocinandiq; posset. Arci nomen Straka fuit: Sed vt canis à corio nunquã absterrebitur vncto, nisi ei crura perfregeris, sic tum Misnij dulcedine prædæ capti , ad degustatum bolum ore semper hiabant. Itaq; omissa nauigatione, ad montes & syluas, subter quas Albis illic labitur, deflectunt, præmissis ad explorandum suis, sicubi stratis arboribus aut custodijs obiectis itinera essent impedita . Fortè in duos sibi obuios illi incidunt, atq; vtrumq; corripiunt, cognitoq; ex noua illa arce eos venisse, ambos ad Centuriones suos adducunt. Interrogati seorsim, hæc pariter respondent: Nudiustertius Præfectum arcis ad Vogenum esse profectum, cura arcis quinquagenario cũ quinquaginta militibus cõmissa, reliquã manum esse opificũ, quoniã opus arcis nondũ esset absolutũ. Læti ex hoc sermone Misnij, cõtinentri agmine præuios illos subsequunt, iussis ita dispensare iter, vt circiter quartã

noctis

noctis vigiliam ad arcem peruenire possent. Inde magno tumultu, locum qui nondum obstructus erat, aggrediuntur, opifices semisomnes interficiũt: mox per milites ad resistendũ excitatos, vi & ferro sibi viam, vsq; ad quinquagenarium aperiunt, quem statim captum in Misniam mittunt, direptaq; & combusta arce, ad vastandos alios pagos conuertuntur, prædamq; recuperata nauigatione, per Albim ratibus auehunt, breui tempore ad oppida quoq; expugnandã se reuersuros palàm denunciantes. Redierat tunc Vogenus ab expeditione cõtra Morauos facta, qui Boiemiam, similiter atq; Misnij, incursionibus ac deprædationibus infestabant, saltusq; similiter & iuga montiũ occupabant, atq; inde in pagos & colonos impetum faciebant. Quem quidem tumultum princeps interuentu suo repressit: sed non planè compressit, quia nusquã in apertum Morauus, aut in aciem descendere voluit. Et principem illuc reuerti res hortabatur, vbi maius periculum imminebat. Nouo igitur delectu habito, castra aduersus hostes promouet, cum iam illi viribus Saxonum aucti, Lucensiũ mœnibus insultarent: sed appropinquante principe obsidionẽ omittunt, seq; ad locum, ad quem Bilina fluuius in Albim influit, conferunt, vt ibi manus cũ Boiemis conserant. In duo cornua hostes diuisi erant, dextrum Saxones, sinistrum Misnij tenebant: contrà Boiemij vtrunque. Dato pugnæ signo fit acris vtrinq; impressio, & planè commoritura dimicatio alteris in alteros, propter mutuum odium, sine vllo mortis metu ruentibus, neutrisq; loco suo demigrantibus. Quo Princeps conspecto, submittit ad Cadanum, à quo etiam oppidũ Cadana vocabulum obtinet, qui ei nunciet tempus emergendi ex insidijs adesse. Aduolat mox ille cum suis, ac latera hostium inuadens, perturbat illorũ ordines. non expectant amplius Boiemorum Triarij, qui fustuariam inire pugnam solent cum flagellis, quibus frumenta in areis flagellant, sed strepitu ex illorum agitatione cõmoto, haud sine terrore hostes adoriuntur, plagas ingerunt, crura & ossa cõminuunt, ac reliquos in Albim flumen agunt. Non alia antè Boiemorum pugna adeò atrox fuit, nec ad audaciam Saxonũ retundendam conducibilior. Ab hac cura liberatus Vogenus, intendit animũ in vltionem Morauorũ, qui paulominus sexcentos Boiemos in oppugnatione arcis Lipnicæ occiderunt, quam arcem Morauí sibi in Boiemia in hoc excitauerãt, vt propinquum ac tutum in illam à prædationibus in Boiemia factis receptũ haberent, illiusq; præsidio plus, quàm viribus freti, debachari grassariq; indies magis ac magis haud desinebãt, plurimumq; Gzaslauiensibus incõmodabãt. Quorum querelas tam frequentes diutius ferre Princeps non sustinens, impetum tandem expellendi Morauos è Boiemia cœpit, veniensq; ad Lypniciã arcem, eam exercitu circumdedit, ita vt nec introire, nec exire quisquam posset. Sed neq; ea res Morauos terret, cõmeatu abundè instructos, & ad defendendũ se animo paratos. Iacula hincinde telaq; volare cœpta, sed Morauorũ ex loco superiore missa, rarò frustra cadebant, complutesq; Boiemos interficiebant, similiter cadebant, qui succedere vallo, fossamq; complere conabantur. Quare commotus Princeps ignem iactare in sæpes, arborumq; strues, & alia septa lignea iubet, atque illa vento coorto succensa, repente tam validas excitarunt flammas, vt cætera quoque arcis loca, & ipsa lignea inflammarentur, ardérentque intus omnia, adeò, vt qui in arce clausi erant dubitarent, quid peterent, quid vitarent. Præstare tandem vnus illorum dicit, eruptione facta, vel mori potius per virtutem, quàm per ignominiam flammis torreri. Hæc dicentem, atque erumpentem, extra pauculos, qui mox intercepti sunt, sequuntur alij omnes in vnum quasi globum conglobati, quia viderant dispersos esse Boiemos, & ad comburendam arcem intentos. Hinc minore cũ periculo ac cæde Morauí per vacua penè Boiemorum castra euadunt. Mox tamen princeps quoq; suos in vnum contrahit, simulq; hortatur, vt instent fugienti-

Capta & direpta arx à Misnijs.

Morauos Vogenus repri mit.

Cadanus.

Saxones & Misnij memoranda strage affecti.

Expeditio in Morauos.

Lipnica arx flãmis absumpta.

bus, vltionemq; maleficiorū & iniuriarum de illis exigant, nec prius finē persequendi, quàm in Moraula, faciant: Currentes (quod aiunt) incitabantur, adeò sua sponte ad insequendū prompti erant. Quum nouissimū agmen assecuti, nonnullos neci dedissent, alij summum collem ad resistendū capiunt. Sed ne in loco quidem superiore consistere illos Boiemi patiuntur: imò dilapsos, per syluas proximas, vsq; in Betouiam, arcem in Morauia sitam, insequuntur, atq; inde quoq; hostes expellunt, arcēmq; demoliūtur. Posthac Vogenus pacatiorem Boiemiam habuit. Hic duos post obitum suū filios superstites reliquit, Vneslaum natu maiorem, & minorē Vratislaum: huic proceritas corporis, & forma principe digna, plusquā alteri lenocinari visa est. Sed vicit alter tamen ętatis prærogatiua, qua vt prior erat, partes quoq; priores in successione principatus abstulit. Ac ne quando fratrū concordiam indiuiduus principatus dirimeret, ita inter illos hæreditatē diuidi placuit, vt septentrionalis plaga, ad quam Lucensis seu Zatecensis regio posita est, Vratislao attribueretur, totam autem reliquam Boiemiam Vneslaus, tanquā Boiemiæ princeps, vt obtineret. Sorte sua vterq; cōtentus, fraternam inter se beneuolentiam colebant, mutuaq; sibi inuicem auxilia præstabant aduersus Carolum Cæsarem, Saxones etiam tum & Vandilos, ipsosq; præterea Boiemos oppugnantē. Vratislao, qui prior decessit, Vlastislaus filius, in principatu Lucēsi hęres fuit, sicut Vneslao, paulò post mortuo Creuomyslius, quasi tu latinè dicas flexanimus, quod à recto animū deflecteret ad curua & obliqua. Sic olim pertinax Cæsar Crestologus est appellatus, quòd bene diceret, & male faceret. Deprauati autem parumq; synceri animi Creuomyslius aduersus Horymirium hāc memoriam ad fabulam vsq; cōmemorandam reliquit. Annonæ fortè caritas tunc inualuerat, eiusq; rei culpam vulgo omnes principi assignabant, quòd aratores ab agris colendis, ad metalla effodienda transferret. Nemo tamen pręter Horymirium inuentus, qui hāc culpā principi exprobrare auderet. Huic cū mox horrea arderent, iuxtaq; schedæ essent repertæ cum hac inscriptione contumeliosa. Fame pereat, qui inter frugum aceruos famem timebat: Quas adeò schedas satis constabat fossores metallorū sparsisse Horymirio infestos, quasi non solùm principis, sed illorū quoq; lucra intercipere satageret. Igitur tanquā incendij reis dicā illis Horymirius scripsit, sed illi conscio principe ad dolum versi, officinā quandam suā nullius pręcij, sua sponte exurunt, accusantq; vicissim Horymirium velut inflāmatorem manifestariū. Cæteri qui cognitioni interfuerunt, suis Horymirium sentētijs absoluerūt, solus Creuomislius prauo capitis sui indicio insontē damnauit. Sequitur nunc fabula, quam historiæ non inseruissem, nisi adeò scriptis aliorum inuulgata, fidemq; tantā apud Boiemos adepta esset, vt iuxta adagiū veriora ijs, quæ apud Sagram acciderunt, cōtinere videatur. Ferunt igitur Horymirium post damnationē sui precibus egisse cum principe, vt sibi ante suppliciū subeundum, inscendere equum, quē insignem habuit, ac bis terq; intra arcem Vicegradensem, portis arcis occlusis obequitare liceret: atq; illum precibus tanquā ludicris & friuolis annuisse. Vadit Horymirius ad sternendū sella equū, & verba quædā ei, ceu auscultanti atq; intelligenti dicit ad aurē. Mox illo inscenso, arcem saltabundus perequitat, tanto equi ardore, vt impetū illius eques vltrà nō sustinuerit, quo ille à porta vsq; ad portā, & ab illa per muros, & flumē transuolauit, insessorē in altera Vultauię ripa incolumen sistens, eo loci, quo i n hodiernū diem è regione arcis Vicegradensis pagus Slijchow, ab aspersione cognominatus, situs est: quoniam idē equus ad alterā ripā, aqua conspersus, hoc verbo Slijchow, visus fuisse narratur. Id videlicet fabulæ defuerat, vt equus etiam cum suo Horymirio, cui per tempus salutē attulit, loqueretur. Nihil est, quod pręterea aliud hic princeps memoratu dignum gesserit.

Profligati Morani. *Betouia solo equata.* VIII. *Vneslaus & Vratislaus fratres illi principatui, huic Zatecensis & Lucēsis obtigit regio.* IX. *Creuomyslius ad mala procliuis.* *Fabella de Horimyrio.*

HISTO-

HISTORIÆ BO-
IEMICAE. LIBER
TERTIVS.

DEfuncto Creuomyslio filius ipsius Neclan principatu po- X.
titur. Neclan autem Boiemis est, vir imbellis, & ad feriendũ *Neclan.*
hebes, vt esse cuneus solet, qui aciem gerit obtusam, & ad
findenda ligna ineptam. Ad hunc sanè modũ, ingenio ani-
moq; degenerem, cum Vlastislaus patruelem suum esse vi *Vlastislaus ad*
deret, bello terrendum principatumq; illi armis extorquẽ- *principatus fa*
dum putauit. Cuius rei gratia, armorum officinas per oppi *stigiũ aspirat.*
da sua instruit, & vndecunq; potest artifices opificesque contrahit, atque ex
in prouiso cum armata manu in fines Neclan populabundus insilit, repertoq;
loco intra duos montes, nouo condendo oppido idoneo, cõdere protinus id
cœpit, atq; ex nomine suo Vlastislauiam vocauit. Pauore Neclan perculsus, du- *Crudelitas arro*
os ex intimis aulicos ad patruelem legat, pacem & mutuam amicitiam oratu *gantiæ iuncta.*
ros. quos ille quasi exploratũ missos, coclites domũ remittit, suo vtriq; effos-
so oculo. Superuenerunt mox alij, qui iratum muneribus haud spernendis pla
carent. Sed & illi dicta contumeliosa, minarumq; plena retulerunt. Sic oratio-
nem suã Vlastislao finiente, non muneribus, sed toto principatu misso opus
esse, si suam orexim sedare Neclan voluerit. Strictum deinde ensem per Lucen *Bellum indicit*
sem regionẽ, cum eiusmodi edicto circumferri iubet, Vt mares omnes qui en- *Vlastislaus.*
sis longitudinẽ corporis proceritate adæquarent, militatum venirẽt, alioquin
ense illo perituri, quicunq; illorum militiam detrectauerint. Ad hoc tam durũ
asperumq; edictum, cum maior quàm animo præceperat multitudo conue-
niret, tũ quasi de victoria futura certus, multa vana gloriabundus iactat, & in
primis pedites ad barbaram crudelitatẽ acuit, iniungens, vt nemini prorsus tã
in via quàm in acie parcerent, nõ seni, non iuueni, non puero, nõ puellis, quin-
etiã lactentes infantes ab vberibus matrum abreptos cõfoderent, ipsis matri-
bus in hoc duntaxat in columnibus seruatis, vt illæ pro infantibus suis catellos
Lucẽsium post hanc victoriã nutrirent. Tum ad equites cõuersus, abijcite in-
quit scuta, quibus in fuga & cęde hostiũ nihil opus est: ac vice illorum, accipi-
tres, falcones, cæterasq; aues rapaces in manus sumite, vt illarũ ingluuien ho-
stili carne saturetis. Hęc ferox Vlastislaus. At Saga mulier, quam in oppido suo *Sagarum ænig*
habebat, alium prælij euentũ futurum priuigno suo canebat, illũ clàm submo *mata fallacia.*
nens, vt si domũ ex prælio cruẽto & infausto superstes reuerti cupiat, eum qui
primus hostium sibi ocurrerit, gladio transfoderet, atque utramq; eius auri-
culam amputaret, secumq; celeri cursu domũ repetens, ad vxorem suã refer-
ret. Habuit tunc & Neclan in exercitu suo Sagam quoq; suam, quæ Asello dijs
suis ad fontem quendã immolato, secunda omnia & prospera diuinabat. Cæte
rùm principem ignauum timidumq;, ad aciem ne diuinatione quidẽ sua pro- *Torpor et igna*
trudere valuit: in morem enim soricis in conspectu felis apparere non auden *uia Neclan.*
tis, in tabernaculo illo, quasi in cauernula sorex delitescebat: ptopius deinde
accedente Vlastislao, atq; instantibus omnibus, præsentiamq; ipsius multũ fla
gitantibus, Syderium à Chaynouo equitẽ strenuum, qui æmula facie persimi *Syderius à*
lis habebatur, equo & armis suis armat, magnisq; precibus rogat, vt personam *Chaynouo*
& nomen principis gerat, omnesq; ducis partes in prælio obeat, relaturus ob *supposititius*
istud officiũ honores à se & præmia lauta. Quod est calcar equo sponte currẽ- *Princeps.*
ti. Hęc fuerũt dicta promissaq; principis ad exstimulandũ Syderiũ, vt tãto vide-
licet promptius libentiusq; iussa capesseret, atq; omnia in acie præstaret, quæ

ducem strenuum præstare oportet. Prælium in campo Turscho commissum fuit, meliore successu eorum qui scuta retinuerunt, quàm qui illa abiecerunt. Mirabatur simul & indignabatur Vlastislaus vbi vidit Neclan (hunc enim se videre putabat) quouis aliàs lepore pauidiorem, tunc in prima acie velut leonē versari. In ipsum itaq; inflammatus, infestusq; hastam dirigit. Cui hastatus occurrit Syderius, Vlastislaumq; cuspide transfixum, equo moribundum deturbat. Ab occasu ducis, tanta repēte consternatio, tantusq; stupor equos pariter atq; homines Lucenses incessit, vt nec vltrà progredi, nec retrò pedem referre possent, à Saga, suo quisq; loco ne profugerent, miro stupore iniecto affixi. Extra vnum priuignum, qui domū reuersus, non hostē, vt opinabatur, sed vxorem suam gladio confossam, & auribus truncam repetit, feroq; tandem agnouit, à nouerca nurui infestâ, hanc cædem fuisse procuratam, siquidē auriculæ illæ, quas secum retulit, capiti vxoris admotæ protinus in loco suo coaluerūt.

Vlastislaus in acie confossus.

In hac pugna Syderius cecidit non tam ab hostibus, quàm à suis, qui virtuti & gloriæ ipsius inuidebant, oppressus. Inde porrò ad euastandam rapinis incendijsq; totam Lucensem regionē itum, vrbem namq; Zateciam latis fossis altisq; muris tutam, capere non poterant. Sed instar vrbis captæ erat captiuus Vlastislai filiolus, apud mattonā Vlastislai affinem, vnà cum pedagogo quodā Duringo interceptus, & ad principem Neclan adductus.ª Quo ille conspecto, cum vix septimū annum ageret, misericordia puelli motus, reduci continuò eum, curæq; illorum restitui, quorum tutela eius à parente demandata fuit, iubet, assignatis insuper agris quibusdam pupillo, ex quibus commodius honestiusque nutriretur. Placebant agri Duringo, sed nisi pupillo sublato, spes assequendi illorum nulla aderat. Victus igitur agrorum sacra fame Duringus, nefārium consilium interficiendi pupilli capit, beneficium principis sic interpretans, quasi ille non misericordia, sed metu inuidię adductus, puero ad tempus pepercerit, cæterùm gratiorem illi maturam hostis mortem, quàm longiorē illius vitam futuram. Amputat igitur illi caput, linteoloque inuolutum, secum ad principem defert. Prandebat tum forte Neclan, cum introgressus Duringus, se quoque fertum prandenti afferre diceret, non edule quidem, sed tale potius, quale ei solidam in posterum securitatem spondeat. Et cum dicto, amoto linteolo, caput puerile, ita vt adhuc erat cruentum ob oculos prandētis obtrudit. Cruore viso Neclan adeò subito obriguit, vt velut semianimis aliquantisper in mensā iaceret. Recepto dein animo sententiæ eorum subscribit, qui censuerant, & ad hoc coegerant Duringum, vt ipse se, versa facie, vultuque ad Duringiam suam, in arbore Alno pensilem faceret, quæ quoad arbor illa steterat, Duringi Alnus dicebatur. Sed vt ille haud absurdè dixit, leone dormiente, mediam illius ceruicem vel murem percurrere, ita tunc, Principe per inertiam & ignauiam stertente, multi mures ad rodendum illius principatum suboriebantur, præter alios Crasnitius iuuenis ferox & iactabundus, ac sibi proptereain primis placens, quòd Tetrarcha Gurimensis regionis diceretur, cum interim nihil in arca nummaria possideret nummorum, qui belli nerui sunt, quod ei imminebat, qui ad principatum alterius per vim eripiendum anhelabat: Vana nihilominus fiducia atq; audacia elatus, dum sibi persuadet, cum omnium meticulosissimo principe negotiū fore, villas quasdam principales diripit, & agros quoquo versus deuastat. Hac indignitate, Montanus vir ex ordine equestri commotus, adit principem: si iubes, inquit, hostem ego tuum, aut viuum aut mortuum tibi sistam. Vicinus enim ego illi habito, cognitaque & explorata itinera & omnia diuerticula habeo, ad quæ sæpissime ille diuertere soleat. Laudat princeps, strenuum & promptum militis animum, ac præmia pollicetur, si destinatum facinus peractum fuerit. Montanus cum duodecim viris delectis, in saltum se abdit secundum viam, quam

Syderius malè re bene gesta muneratus.

Duringi Alnus.

Crasnitius Gurimensis negotiū facessit Neclan.

Montani Equitis frustratur Conatus.

quā animi laxandi gratia Gurimensis sæpius terere solebat, in appropinquantem subito impetu magnoq; clamore insilit. Clientes re improuisa territi, ac suspicantes maiores copias intra syluam latere, fugæ se mandant: interim Gurimensis equum in Montanum concitat, manuq; ab illo vulneratus, fugit & ipse, Montanumq; se persequentem velocitate equi frustratur. Postquam insidiæ non successerunt, obsidione cingi oppidum Gurimense, quo Crasnitius se receperat, qui præter libidinem dominandi, nullam aliam belli causam habebat, placuit. Missæ à principe de consilij sententia copiæ, cum prope oppidū castra posuissent, cottidie oppugnationem continenti labore vrgebant. Oppidani vbi intelligunt, quintum iam diem tam acriter se ob vnum Crasnitium peti, cum silentio noctis per murum demittunt, ac mane ipsi de deditione agunt. Qua non impetrata, muro & turribus præsidio completis, se oppidumq; ad octauum vsq; diem fortiter defendunt: eodemq; die tandem victi, ad internitionē à victoribus cæsi sunt, saluis oppidi ædificijs, in quæ nec ferro nec igne sæuitum est. Crasnitius in Morauiam ad regem Hormidurum perfugiens, illius opem ad recuperandum principatum amissum, quasi non fecisset, sed accepisset iniuriam, supplex implorat, persancteq; illi iurat, nullum posthac dominū nisi Regem Morauiæ se agniturum. Rex qui iampridem cupiditate regnandi in Boiemos flagrabat, tam equitum quàm peditum cateruas (magna ea manus fuit) cum illo in Boiemos mittit. Vltra oppidū Czaslauiam Morauis occurrunt Boiemi, pugnamq; illorum excipiunt, violentius instantiusq; equitibus pugnantibus, quàm peditibus: non enim diu peditum acies impressionē Boiemorum sustinuit. At equites præliari vrgereq; Boiemos non ante destiterunt, quàm viderent Crasnitium cum equo confossum in terram defluxisse. Interea Rex Morauiæ dū retractare arma, viresq; reparare studet, peste interceptus moritur. Læto principe Neclan, fortunæq; suæ gratias agente, cuius fauore, citra sementem (vt dicitur) citraq; arandi laborem omnibus victoriæ commodis frueretur, vsq; ad exitum vitæ suæ: Hostiuitius natu maior filius, in locum patris ab ordinibus suffectus, grauiter ferente iuniore fratre, cui Mystibogio nomen, quòd in nullam partem principatus, non ad Lucensem, non ad Gurimensem regionem ascitus fuerit, sed vt planè alienus ab hæreditate prætetitus ac neglectus. Sic affecto Crosmilius Versouicensis se in amicitiam insinuat, iram iuuenis acuit, cupiditatem inflammat, & ad paternum principatū assequendum impellit, promittens non hortatorem solùm, verùm etiam auxiliatorem cum suis omnibus, tam affinitate quàm familiaritate sibi coniunctis, se futurum. His auditis iuuenis hostilem aduersus fratrem induit animū, hostiliterq; cum turba temere collecta agros fraternos inuadit. Mox auctis viribus oppidum Casinum, in alto monte situm, vnde longè despectus in campos patebat, & receptus in illo tutus esse videbatur, instanter oppugnat. Sed non cunctatur Hostiuitius oppidanis laborantibus venire subsidio, virtuteq; militum nixus, promiscuam ex gregario milite turbā facilè disijcit, fratremq; cum Versouicensi in fugam vertit. Apparebat non sublatam per hæc, sed exacerbatam potius inter fratres contentionem, ex qua ad colonos in primis & agricolas, magnum per populationem agrorum detrimentum redundaret, si nemo esset, qui discordes fratres ad concordiam reduceret. Qua de re Hostiuitius admonitus, causam finiendarum simultatum fautoribus concordiæ committit. Illique hac lege rem controuersam composuerunt, vt apud Hostiuitium, ad quem de iure gentium, tanquam ad seniorem fratrem successio spectaret, principatus remaneret Pragensis, & interim Mystibogius, tanquam iunior, contentus vt esset possessione bonorū quæ Gurimensis possidebat. Quòd si Hostiuitius prior decederet, frater vt ei succederet, non autē filius: fratre mortuo, vt rursus legitimus succedendi ordo ad liberos Hostiuitij

Obsidetur Gurimum.

Crasnitius Hormiduro Morauiæ Regi se subijcit.

Crasnitius in pugna cōfossus.

XI.

Hostiuitius Princeps.

Mistibogius fratri bellum mouet calidè affundēte Versouicense.

Lis per arbitros definita.

rediret, exclusis Mystibogij liberis ad Gurimensem hæreditatē. Finita hoc modo inter fratres offensarum acerbitate, atq; vtroq; sua portione contento, non tenuit se intra fines suos, eodē Versouicense incentore, Sucoslaus Bilinæ præfectus, sed maiora quàm pro facultate conatus, hostem se Principi denunciat, iactans se quoq; ex eo ligno factū, vnde principes dedolantur. Huic Princeps, Cressum audacia parem, opibusq; non multo inferiorem aduersarium opponit, eidemq; iniungit, vt damna per latrocinia illata, talione retaliet, & si prætereà possit, Sucoslaum quoq; intercipiat. Accepto imperio Cressus, possessiones & agros hostis flamma ac ferro populatur, nec prius vastandi finem facit, quàm se ei Sucoslaus cum filio Milesio infestus obijcit. Initur prælium vtrinq; cruentum: Quippe ex vtraq; parte amplius trecenti uiri sunt interfecti, & in ijs Milesius, nescio tunc patre, existimāteq; quòd se fugientē filius sequeretur. Nece mox comperta, iurat manes Milesij, capite principis, eiusq; filij morte se expiaturum, simulque iniuriam Mistibogij vlturum. Currit ad Mistibogium Versouicensis, narratoq; ei Sucoslai iuramēto, quo se ad vindicandum ipsius iniuriam obstrinxerat, à iuuene impetrat, vt tres militum centurias clàm armaret, quas ille per syluas & diuerticula ad Sucoslaum adduxit. Milite accrescente, creuit rursus Sucoslao audacia, nondū tamen ad prælium ineundum, sed incursandos duntaxat agros, maximè circum Budinam, vbi Cressus habitabat, & circum Melnitium, quòd appidum Salinborius incoluit sitos. Vterq; horum principi perchatus, ideoq; ne desertos auxilio amicos relinquere videretur, Impetum Hostiuitius caput adoriendæ arcis, in quam se hostis abdidit, illiusq; expugnandæ & euertendæ, ne denuò latronibus receptaculum esse posset. Expugnatis munitionibus, & in ijs plerisq; militibus ex vtraq; parte confossis, arx scalis tandem capitur, cum ipso Sucoslao, qui ad Ducem perductus, veniam vitamq;, humili, (ex tam inflata arrogantia) degeneriq; voce precatur: Faciliore in illum principe, quā futurus erat in Versouicensem, qui inter primū tumultum per fenestram arcis elapsus est. Hanc uerò in Sucoslaum sententiam princeps dictauit, vt incolumi vita perpetuò attineretur carcere. At miles custodibus ereptum, in vitam quoq; illius crudelissimè deseuijt, manus enim illi pedesq; detruncat, ac totum reliquum corpus in Egram flumen proijcit, & submergit. Non cessat interim profugus Versouicensis furere cum tota gente sua, principibus semper infestissima, rursusq; inter ipsos fratres odia serere, ac Mistibogium ad spes & cupiditates nouas impellere conabatur. Sed nulla ratione Mistibogius pellici ad rebellandum denuò fratri potuit, quanquam auidus amplificandi sui principatus erat, sed hanc amplificationem aliunde quàm ex fratris fortunis quærendam ratus, animum ad Morauiam intendit, decerpere aliquid sibi de illa meditans, rege præsertim absente. [b] Rex tunc Morauorum Suatoplucus erat, ad Cæsarem [c] Arnolphum profectus, cui adeò commendatus fuerat, vt Cæsar filium eius [d] Suatobogium è sacro fonte leuauerit, transferens in illum hoc boum tributum, quod Boiemi à Carolo domiti, Cæsaribus pendendum receperant. Igitur in fines Morauiæ penetrans Mistibogius, complures Morauos circumuenit, captosque in Boiemiam abduxit, prædam cum fratre partiens, quam ille Regi mox à reditu suo in Morauiam restituit. AEgrè verò Mistibogius id tulit, quòd frater captiuos reddiderit. Inter suos iuueniliter hæc iactans: Non tot frater meus Morauos restituere sufficiet, quot ego illorum vel capiam, vel occidam. Sed posteaquā cognouit copias aduersus se in Morauia comparari, suppetias qui ferrent, mitti sibi à fratre postulabat. Hortatur ille fratrem, ne pergat irritare crabrones: satius esse conciliare sibi Regem qui plus posset, quàm illi, eum suo forsan malo repugnante. Ingrata Mistibogio hæc fratris adhortatio fuit. Itaq; ad illos cōuersus, quos nuper in Moravia secum habuit, Cedimus'ne? inquit, commilitones

Sucoslaus Bilinem Principi insultat.

Cressus opponitur.

Milesius Sicoslai filius Cæsus

Fœdus Sucoslai interitus.

Principes exosi familiæ Versouicensi.

De hoc bello altum apud historiographos silentium, nec nisi mera coniectura.

tones Morauis, ceu frater suadet, an potius resistimus illis quos paulò ante vicimus? Cunctis velut vna voce respondentibus: Instandum esse coeptis, Morauosq; persequendos: dat vela ventis Mistibogius, bonamq; pergentibus aurā precarur. Nosislaum à vico in Morauia Nosislauia nuncupatum, suis copijs Rex Morauiæ præfecerat, mandauitq; ne cui alij nisi Mistibogio, ditioniq; & subditis eius noceret. Quæ mandata dum exequi parat præfectus, occurrit illi Mistibogius, suis nondum omnibus coeuntibus. Nam & Czaslauienses & Malinenses aberant, & Chrodus miles strenuus, alio itinere eum bona militū manu ibat. Placuit igitur certamen differri, donec conuenirent omnes. Contra Mistibogius dicebat, quidquid temporis intercederet, hoc omne victoriā morari, datoq; signo prælium incipit, quod quidem hastati, scutatiq; parumper sustinuerunt, cæteri cum ipso Mistibogio in fugam vertuntur. Nosislaus veritus ne ad insidias deuenirent, fugientes nō est insecutus, sed ad populationem agrorum se conuertit, cum postridie tandem Mistibogius collectis ex dissipato cursu militibus, Chrodo quoq; sibi adiuncto, non iam ad arbitrium suum tantùm, sed ad cæterorum præterea consilium refert, vt consultent, quæ nam via ineunda sit ad arcendum hostem, adeò effusé populationem facientem. Conclamant omnes, ignominiam temeritate acceptam, redintegrata cum hostibus pugna esse abolendam. Iussi nocte illa quiescere, ac mane statim corpora cibo curare, vt si longior pugna illos exciperet, viribus sufficeret. Inde classico signum profectionis datum, militibus quadrato agmine incedentibus, ne ad subitum hostium accursum, ordo illorum tam facilè turbaretur. Sed apud hostes ex successu ea negligentia fuit, vt ne speculatores quidem haberent, qui cum silentio explorarent, quid hostes agerent. Turpius igitur quàm pridem Boiemi locis pulsi, fugatiq;, & omnib. rebus, quas interceperant spoliati sunt. Ex hac quoq; pugna Mistibogius captiuos ad fratrem misit, breuiq; plures se missurum gloriabatur, erectus ad spem nuncio turbatæ pacis, quæ aliquandiu tranquilla inter Vngaros & Morauos fuerat, tunc verò illam præfectus Panno niæ, quem Vngari [e] Iulam uocabant, (nondum enim Reges nouerant) facto in Morauiam per incursiones impetu, turbauerat, vnde satis negotij adesse Morauis ad sustinendos vel solos Vngaros, nedum alios insuper hostes irritandos prospiciebat. Hac deniq; spe prouectus, nouam propius Morauiam sibi arcem, vocabulo Oheb, cōmuniuit, ex qua in agros hostiles excursiones faceret. Sed non diu Iula Vngarus à tumultu excitato superstes fuit, telo fulminis supernē misso interfectus. Ne igitur posthac Vngari, tam facilè Morauiam incursarēt, Suatoplucus Rex, qui satis prouidens est habitus, primum ad vada fluuij Vagi, qui Morauiam à Pannonia tunc velut limes dirimebat, Castella inædificare, præsidiaq; illis imponere, tum deinde montes, syluis desectis sepire, & alibi fossis ac vallo munire, postremò arces & oppida mœnibus eingere, murisq; firmare. Atq; id tunc maximè facere, cum iam nemo restaret, qui regnum ipsius temere infestaret. Nam Mistibogius quoq;, insolito genere mortis animam nuper efflauerat, à Demone sub humana specie ipsum inuadēte, soffocatus. Atq; hoc ex pietate sua, quam Christiana religione eximiè coluit Suatoplucus tulit solatium, vt uiderer inimicos suos absq; opera sua, sineq; magno detrimento suorum diuinitùs fuisse prostratos. Nam aduersus Hostiuitium Mistibogij fratrem, quanquam & ipsum AEthnicum, adusq; tamē vitæ ipsius finem pacem, fidemq; seruauit incorruptam. Ac tantùm de principibus, cum Christianismo nullum commertium habentibus.

Suatoplucus Morauus Nosislaum Mistibogio apponit.

Cæsi primò Bohemi, mox recdintegrato prælio victoria potiuntur.

Mistibogij letū horrendū.

[e] *Zbislaus quibusdam dicitur Comitis Thuringi tutelæ à patre creditus. Hic verò amputato infantis capite truncum sub glaciem Egræ fluuij condit: caput Principi offert, qui detestata illius perfidia, optionem dedit, num proprium in se conuertere fer-*

rum:aut præcipitē de rupe se dare,vel ceruicem laqueo frangere velit: extremū elegit.
[b] *Mistibogius Suatopluco Regi Morauiæ bellum infert, quod in dubium venire posſit,cum Neclan paulò post Hormidurū mortuus sit.Et Mistibogius nō Suatobogio (qui Hormiduro successit) sed Suatopluco bellum mouerit.*
[c] *Arnolphus imperare cœpit anno Christi 887.mortuus 900. hinc temporum series conijcienda.*
[d] *Primum Morauorum Christianum fuisse Suatoplucum, & è sorore Arnolphi natum Suatobogium Polonus scriptor affirmat.*
[e] *Giula vnus è septem capitaneis, qui secundò in Pannoniam sunt ingressi habetur Anno mundi 4706. Christi 744. À morte Attilæ 301. Et hæc non quadrant ad Arnolphi Cæsaris tempora.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER QVARTVS.

XII. Boriuorius primus Christianorū Boemiæ Ducum.

XII. MEliore Boiemiæ fato,incrementoq́;,Boriuorius Hostiuitio
prognatus,regimen paternum excepit,nec enim diu illud,
vt impius & profanus, sed vti religioni Christianæ deditus
rexit. Hoc verò modo ille Christianismum subijt: Diuerte
rat ad Regem Morauiæ Suatoplucum, partim officij, par-
tim amicitiæ paternæ confirmandæ gratia,venitq́; eo for-
tè die & tempore ad regem salutandum,quo ille à sacrosan
cto Dominicæ cœnæ conuiuio,in aulam reuersus,mensæ accumbere suæ para
bat. [a] Reddita igitur salute rex: Ignoscas (inquit) Boieme hospes,quòd ad prā
dium hoc nostrum in præsentiarum non inuitêre. Nec enim fas est, nec iura
Christiana sinunt, reuertenti à mensa viui Dei,eum conuiuā habere,qui men-
sæ Deorum mortuorum accumbere, deq́; illorū sacrificijs participare soleat.
Proinde si tibi nostra conuiuia arrident, fac vt simul tibi nostra etiam arrideat
religio. Ac tum demum noster eris, & valde gratus conuiua.Pupugerunt ista
animum Boriuorij,sed magis adhuc eidem cogitationem de mutanda super-
stitione iniecerunt, honores ab Arnolpho Cæsare ipsi Suatopluco habiti, po-
steaquam religione Christiana inicitatus fuit.Nam tanta inde Arnolphus be-
neuolentia,tantoq́; fauore Suatoplucum prosecutus est,vt in gratiam eius ve
nire in Moraniam ad diem nō grauaretur,ad quem inuitatus erat,vt filiolum
suum è sacro fonte leuaret. Vbi hac prætetea in illum vsus est liberalitate, vt
tributum illi attribueret,quod Princeps Boiemiæ Cęsari tunc pendebat.Cum
itaq; non solùm honorificam Boriuorius, sed etiam fructuosam videt esse reli
gionem Christianam, ad illam vehementer aspirare cœpit: Sed meliore mox
spiritu afflatus fuit,quum Diuum Methudium, Diui Cyrilli collegam, ambos
Morauiæ & primos Antistites, de fide & religione Christiana differentem au-
diuit.Alios videlicet honores,& alia præmia cultorib. illam suis polliceri,neu-
tiquam fluxa & caduca,sed planè stabilia atq; æterna,si quis illa per baptismū,
qui fidem perficit,consummauerit.Adfuit spiritus sancti gratia,animumq́; Bo
riuorij,luce fidei Christianæ sic illustrauit, vt ibidem statim,cum bene multis
suis clientibus, aqua salutari à Methudio ringeretur: deinde vxor quoq; eius,
cui Ludmillæ nomen, in Boiemia ab eodem tincta fuit, & magnus præterea
Boiemorum vtriusq; sexus numerus ad baptismum adfluebat.

Occasio assumpti Christianismi à Boriuorio.

Diui Methudius & Cyrillus Boriuoriū sacro fonte abluunt.

Origo Regni Morauiæ.

Sed quoniam mentio regni Morauiæ incidit, prius inuenias, qui tibi re-
gnatum esse in Morauia dicat,quàm qui ostendat,vnde Regia Maiestas in Mo

rauiam à Sclauinis tunc possessam,se insinuauerit, forsitan alienū à proposito non fuerit, praesenti narrationi adiungere ea,quę super hac re vel legimus,vel accepimus. Qua tempestate Constantius, cui Pogonato ex barba cognomen fuit,imperium apud Graecos obtinebat,Bulgari rerum nouarū cupidi,ascitis in belli societatem Sclauinis popularib.suis,impetum in Thraciam fecerunt. Vtrisq; Constantius cum exercitu robusto,ad locū quem Honglon vocant,maturè occurrit pugnandi auidus,si pugnę copia facta fuisset. Verùm enim Bulgari iuxta ac Sclauini pugnam extrahere,seq; loco & castris munitis continere malebant:interim occasioni intenti,si videlicet aliqua ex contemptu sui,quia laterent, negligentia ad Caesarianos transiret. Vbi illa apparuit,castris patefactis incautos Caesarianos assiliunt,fugant,concidunt,eoq; Constantium redigunt,vt de Mysia praeterea illis concedere cogeretur,quam ad inhabitandum Bulgari sibi delegerunt. Persuasis Sclauinis,vt ipsi Pannoniam occuparent,iā pridem Hunnorū discessu, nuperrimè autem Auarum in Italiam migratu, desertā.Septem Sclauinorum nationes in exercitu vno tunc fuisse,Pannoniamq; & Morauiam ad incolendum occupasse dicuntur.His simul omnibus,cum nomē imperij Regium placeret,nec inueniretur Principe Morauiae alius dignior qui regnaret,illum potissimè regnare, & posteros eius iusserunt. Nonnullorū tamen nomina interciderunt, credo quòd nulla insignis res per illos gesta fuerit,aut nullus extiterit author, qui illa cōmemoranda receperit. Pòst interiecto annorū fermè [b] sexaginta spacio,nomen Regis [c] Raslai,quē propter foedera violatā,Ludouicus imperator exoculauit:dein Hormidori,& Suatobogij,ac maximè Suatopluci,inclaruit,qui citra & vltra Danubium latissimè regnauit. Id temporis Vesperini in Pannonia ferè assiduè morabatur,cum Hunni ad inuadendam denuò,repetendamq; Pannoniam,quam à morte Attilę annis tercetis destituerant, impetum coepissent, legatos Vesperinum ad Suatoplucum praemittentes,cū munere & precibus.Munus erat,Equus candidus,freno,sella faleris,auro radiantibus instratus. Preces verò erant,vt Hunnis domo extorribus,aliquis in tam amplo regno angulus,quem incolerent, attribueretur.Rex multitudinis Hunnorū ignarus, ratusq; opiliones quàm milites esse,qui sibi locum aliquem ad pascendum in Pannonia, campis spaciosissima quererent, accepto equo,precibus legatorum annuit.Pergunt rursum legati,vt pro tā precioso equo, ipsis liceat aulusum terrae Pannoniae cespitem secum auferre, atq; ad suos illum perferre. Ad haec subridens Rex,quidni liceat,inquit,vili cespite preciosum mutare equum? Nec enim suspicabatur quidquam legatos per dolum agere,sed mox insidiosa patuit legatio,Hunnis, postquam ingressi sunt fines Pannonię,non amplius angulum aliquem,sed simul vniuersam Pannonię terram à Suatopluco repetentibus; tanquam ab ipsis vnius equi praecio emptam,eiusq; rei apud se extare pro arrabone cespitem iactabant. Septem Hunnorum agmina incedebant, & in singulis militum amplius ter dena millia inerant,vt non modò,non opponere se illis,sed ne ostendere quidem Suatoplucus auderet.Fugiebant simul plurimi subditorum,regemq; trans Danubium cedentē, vel anteibant,vel subsequebantur.Ipse Rex maiore nobilioreq; parte regni ab Hunnis spoliatus, quanquam reliquam Pannoniam, inter Vagum & Danubium positam, adhuc in officio retineret, nō in illa tamen,sed apud Morauos,in oppido Velegrado,regiam sibi & posteris constituit. Quonam modo Moraui Regnum adepti sint,hactenus dicta sufficiant.Nunc eadem narrationis serie dicendum, ad quem modum illud amiserint.Incesserat post longam, & mutuam beneuolentiam, quae inter Suatoplucum Regem, & Arnolphum Caesarem, vsq; ad arma simultas, contentioq;, accusante fidem Regis Caesare, quasi magis ad Constantinopolitanum,quàm ad Romanorum respiceret imperatorem: Rege contrà se defendente atq; dicente, conuenire officio suo,vt

Flauius Heraclius Constātinus V. Pogonatus, regnauit anno Christi 670. obijt 686.

Suatbem simpliciter Vngarici annales vocant.

Danubij vorticib. submersū in fuga Vngarici annales produnt.

Regni decus ōmissum in Morauia.

Simultates inter Arnolphũ et Suatoplucũ.

maiestatem Græci quoq; Cæsaris debito honore conseruet, à quo maiores olim sui, regni decus, ipse deinde fidem Christianam acceperit, habeatq; in hũc diem bonam regni sui partem ad Daciam pertinentem, cum finibus imperij illius tanquam vicini coniunctam. Sed hæc contentio, extincto Suatopluco, simul extincta est citra puluerem & sanguinem. Atqui maior deinde, filio Suatoplueo regnante, simultas recruduit, posteaquam ille capto ad insidiandum tempore, quo Arnolphus Nortmannis subdomãdis implicitus erat, Noricum magna vi externorum quoq; equitum populabundus ingressus est, magnaq; cum præda & spolijs, magno Cæsaris dedecore domum vltus redijt. Accessit ad audaciæ illius cumulum, insolentissimus in præsulem sacrificantem insultus, Methudius Præsul erat, diuis postea adnumeratus, ad quem Rex misorat, ne prius sacra obiret, quàm ille à venatu reuerteretur. Expectat præsul plus satis temporis, dein meridie iam instante, ac magna plebis multitudine (quia moræ longioris tædebat) dilabente, neglecto regis imperio ad aram se recipit, sacraq; more solemni facere incipit. Ecce tibi rex, turba venatorum, canumq; grege stipatus, subitus in templum insilit, ad aramq; cum ingenti strepitu, boatuque & latratu se applicat, ac ægrè manus à violando præsule abstinet. Cæterùm omnia quæ in ara deposita erãt, sacra profanaq; disturbat & disijcit. Hunc tantum Dei verius quàm sui contemptum, ipse præsul Deo vindicandum reliquit, ac inde protinus in Boiemiam migrauit. Nec longè aberat detractæ religionis suæ vindex Deus, sicut nec Cæsar contemptæ suæ dignitatis, sed vterq; per tempus suum, à contemptore eam pœnam exegit, qua subdomantur superbi & impij. Nam Cæsar regnum illius per edictum publicauit, deditq; illud diripiendum vicinis gentibus, Vngaris, Polonis, Austriacis, reliqua pars quæ nunc extat, vltro se fidei potestatiq; Boiemorum permisit. At misericordię plenus Deus, qui non vult mortem peccatoris, sed magis vt conuertatur & viuat, de Rege multarum gentium, humilem inopemq; sibi fecit Heremi cultorem, ad montem cui Sembor vocabulum, quem tres duntaxat Heremitæ, vitam aridam, duramq; viuentes, incolebant. ijs Rex quartus additus, nemini contubernalium de tolerantia patientiaq; concessit. Nec nisi ante extremum diem, quis esset, se illis prodidit, à quibus etiam. Nitriæ in Pannonia conditus fuisse dicitur, & donec appareret conditoriũ, hoc elogium insculptum habuisse fertur. Regem Morauiæ Suatopluecum, in medio regni sui sepultum iacere. Tam latè olim, tamq; longè prospectabat Morauia, quàm veteres Marcomanniam vocabant, quia fines Germaniæ, qua Danubio in Pannoniam pergitur, terminabat. Quippe Germanis Marck, limes dicitur, atq; inde Marcomanni limitũ finiumq; accolæ appellati. De quibus Arrianus historicus, in cõmemoratione Germaniæ: Earum gentium inquit, postremi sunt, Quadi ac Marcomanni, deinde Iazijges Sarmatarum gens, pòst hos Getæ, deinde Sarmatarum magna pars. At inpræsentiarum, quoniam circumscriptos Mora fluuio habet fines, ab eodem fluuio incolæ Moraui, & ipsa regio Morauia appellatur; quam & hic pro statu præsenti, statim repræsentabimus, si ad hoc vnũ præuertamur, quod ad vindictam Dei in eos pertinet, quicunq; maiestatem illius consimili modo læserint. Arnolphus enim Cæsar, qui Suatobogium propter temeratam ab ipso religionem, fideique erga se violationem, nullo ferè negotio, sed tantùm edicto promulgato, ex tam inclyto (vt diximus) illum regno deturbauit: Idem post multas alias, cum summa laude partas victorias, quando animum ad ipsas rapinas, templorumque, ac templis deseruientium spoliationes conuertit, facinusq; quod in alio vltus est, ipse imitandum susciperet, iusta ac manifesta numinis ira, non multum dissimili quoq; pœna est punitus. Quemadmodum enim Regia in Morauia potestas, in Suatobogio, ita imperij maiestas, quã tunc Galli sibi vsurpabant, in Arnolpho defecit, qui etsi filium ᶜ Ludouicum

Suatoplucus vltimus Rex Morauiæ.

Sacrilegiũ in præsulem commissum.

Regnum Morauiæ publicatum potestate imperatoris uicinis præda fit.

Sobor mons ingens editus ad Nitriam. Suatoplucus heremita.

Morauiæ regiones & nomen à Mora fluuio.

Aliàs præterq; in baptismo semper Suatoplucum nominat.

haberet,

haberet, (quem ad spem imperij enutriuerat) sed & is quoq;, dum patri succedere conatur, Veronæ captus, & à Berengario, ad quem Itali summam imperij detulerant, interfectus est. Ipse præterea Arnolphus pater, fœdo mortis genere, quo olim Sylla dictator, nempe pediculari, obijt. Sequitur iam de Morauia, quam, vt nunc se habet, tribus è partibus iuga montium, aut syluæ, saltusq; aut fluuij limitant: ab Oriente ab Hungaris, ab Occidente à Boiemis, à Septentrione à Slesitis. Nam à meridie Austriam versus plana est, & alicubi Thaysa flumine; alibi riuo quodam ignobili ab illa dirimitur. Amnium in Morauia Princeps, Mora habetur, qui Olomuclum principem ciuitatem circumfluit, & ab illa in Pannoniam defluens; in Danubio se tandem suis & aduentitijs aquis auctus exonerat: Nam & Nigrim & Suitanam, qui Brunnam ciuitatem dignitate proximam Olomucio: dein Thaysam, qui Znoymam, obitu Sigismundi Cęsaris memorabilem. Postea Iglam, qui Iglauiam pręterfluit, Mora recipit, ac Danubio mox reddit. Cæterùm Odera fluuius, haud procul Olomucio ortus, suo vocabulo vsque in Oceanum delabitur. Sunt qui illum à Ptolemeo Viadũ vocari autument. Nostrates Oderam nuncupant, ab aucupib. vocabulo mutuato, qui speculas auibus speculandis captandisq; cõstitutas, Odri appellãt, hodieq; huiusce modi speculæ in Morauia ad fontẽ Oderæ ab Aucupibus constituuntur. Sed nec Hanam pręterire libet, quamuis tenuibus interdum aquis fluentem, attamen eos agros rigantem; quibus non alij in Morauia sunt, à frumento fertiliores, ita vt frumentarij coloni, à largo frumenti velut vbere, iure suo illos, Sumen Morauiæ appellent. In illis præterea sæpius quàm in alijs nummismata Marci Antonini, Commodiq; & aliorum nonnullorum Cæsarum, tam aurea, quàm argentea exarantur. Quæ sanè, fidem bellorum cum Marcomannis olim in Morauia gestorum, manifestam faciunt. Hoc verò iam mirabitur aliquis, & est profectò admiratione dignum; inueniri in Morauia Thus, & Myrrham, non ex arbore desudante, vt alibi, lectam, sed è solo terræ erutam, vno tantum diu in loco, cui Gradisco nomen, in quo adhuc diem Thus, non solùm id quod masculum vocant à similitudine testium, sed quod alia præterea virorum mulierumq; membra ostentat, effoditur. Nuper autem Venceslaus, vetere procerum familia, eorum qui à Quercu cognominantur clarus, dum in agro suo Sterenbergensi fundamenta aggeri piscinario molitur, corpus hominis integrum inuenit, quod nihil nisi Mirrha erat, quam ille per amicos distributam, nostri quoq; etiam tum priuati memor, nos plus media parte lacerti humani donauit, quo aliquoties pro suffitu vsi sumus. Regionis positio, quatenus interius patet, campestris, campiq; sunt molli & pingui solo, ideoq; segetibus valde idonei, sicut colles vinetis, propter terram vineis magis quàm in Boiemia amicam; itaque & vbertate & bonitate vini antecellit. Culta verò tota, cultoribusque adeò referta est, vt nullum gregibus armentorum, quæ nisi in solitudinibus cõmmodè pasci nequeunt, locum reliquerit. De cætero Morauis sermone, ritibus, moribusque; perinde morati vt Boiemi sunt. Nunc ad Boriuorium in Boiemiam redeamus, malè à Boiemis ob nouam religionem acceptum. Nam plerique ne aspicere quidem eum dignabantur; & quoties spectandum se offerret, pręsenti vultus demittebant. Alij tacitè pręterëuntem execrabantur, maior denique populi pars; alium principem deligendum, istum verò è Boiemia pellendum censebat. Tantum odium animis in religionem Christianam imbiberant. Nihil eorum nescio Boriuorio: Nihil enim eum celabat Slauiborius Melnicensis; qui ei socer erat, ac tunc Ludmillam filiam, Boriuorij vxorem, vnà cum paruis liberis in domo sua custodiebat. Huius hæc sentẽtia fuit, vt tẽpestati ad tempus cæderet Boriuorius, seq; rursus in Morauiam ad Regem Suatoplucum, etiam tum superstitem conferret. Rex causa reditus intellecta, pecuniam, arma, milites, quibus perfidos puniat, seque

Morauiæ descriptio.

Fluuij & vrbes.

Odera fluuius vnde dictus.

Hana Sumen Morauiæ.

Nummi veteres.

Thus & Myrrha mumiã re dius dixeris, vel electro quid cognatũ.

Boriuorius domi exosus ob dogmatis Christi professionẽ.

Slauiborius Melnicensis pater Ludmillæ coniugis Boriuorij suadet genero exiliũ.

in locum pristinum reponat, vltrò offert. Ar magis Boriuorius Methudio præsuli obsequitur, ad patientiam parumper tolerandam inuitanti. Interim Boiemi principe exulante, inter se turbulentissimè agere, sine metu, sine lege viuere, alij alios pulsare, spoliare, interficere, multi per vias impunè grassari, quando nemo existeret qui authoritate principali iniurias prohiberet. Coijt tandem senatus Boiemorum, & de Principe vel reuocando, vel nouo deligendo consilium inijt: Paucis reuocari Boriuorium placuit, cæteris omnibus vociferantibus, ab aratro potius rusticum quemuis, quàm Boriuorium, Deorum ipsorum contemptorem ad principatum vocandum esse. Gliscente contentione, ac nemine alteri de ambitione concedente, vnus aliquis Stoymirum nominat, quem Hostiuitius princeps in exilium ad Bauaros egerat. Frater hic Suconslai Bilinæ quondam Tyranni fuit, magnoque tunc potentioris factionis consensu, princeps Boiemiæ declaratus est. Eunt mox in Bauariam qui quærant, percunctentur, inuestigent, vbinam locorum lateat. Aegrè inuentus, propterea quòd Bauari eum non Stoymirum, sed immutato nomine, Stilfridum appellabant. Ac iam tredecimus ab exilio eius circumuolutus erat annus, quo in tempore, vsum quoque loquendi vernacula Boiemorum lingua planè amiserat, sed neque illa loquentes intellexerat. Breui itaque mensium interuallo, fastidire illum Boiemi, uelut mutum & surdum principem, eódem vnde venit ad Bauaros extrudunt, ornatum quibusdam munusculis. Maiore dein frequentia Pragam ad comitia conueniunt, & inde à mœnibus ad campum secedunt, quasi liberius absque plebe promiscua, alienisque arbitris de principe dicendo tractaturi. Sed iam aduersa Boriuorij factio conspirau erat, occulteque armata venerat, vt dato signo impetum in illos faceret, qui Boriuorio studerent. Ea re Slauiborius comperta, fautores Boriuorij præmonet, vt succincti clàm ferro, ad dimicandumque parati in campum discendant. Quò posteaquam ventum est, verba primus facit ad concordiam propensa, rogans amicè omnes, vt omissis altercationibus, vno omnes suffragio principem nominarent, qui de domo esset principum, sermonisque Boiemi non ignarus, ne vt modò accidit, Domino muto seruire Boiemos pudeat, tedeatque. Et quoniam nota res, etiamsi mala fuerit, ipso iam prouerbio dicatur esse optima, sibi videri, commodissimum forè, vt princeps Boriuorius, qualis qualis sit, tanquam omnib. notissimus reuocetur. Exclamat coniuratorum signifer, fiat in partes discessio. At is qui proximus ei adstabat ex factione Boriuoria, faciā inquit, vt statim, quò velis nolis discedas, exertoque gladio, caput illius abscindit. Ingruunt cæteri, feriunt, pellunt, proterunt aduersarios. & ad extremum compellunt reuocationi subscribere: Ita Boriuorius dignitati suæ, post decimum mensem restitutus, secum in Boiemiam Præsulem Methudium ex Morauia abduxit, vt ab impietate, quos posset, ad pietatem conuerteret, eosque in consortium Ecclesiæ sanctæ adscriberet: Quorum Ludmilla Boriuorij vxor, prima erat, dein liberi vtriusque: Mox etiam Slauiborius cum tota familia sacro lauacro est ab eodem Methudio tinctus. Defectu templorū uni Deo consecratorum, sparsim tunc Methudius per ædes profanas rem diuinam faciebat, semenq; verbi Dei disseminabat, haud tanto profectu, auctuq;, inter raros & dispersos, quanto fieri poterat in cœtu multorum: sed nec tanta dignitate in angulis, quanta in templis sacrorum illi, sacrificiorumq; obeundorum potestas fuit. Non cunctatus igitur Boriuorius, ad templum Pragæ ædificandum curam adiecit, condnctisq; operis, fundamenta templo sub titulo diuæ virginis, in loco maximè conspicuo, quem Curiam Lætam vocabant, ponere iussit. Extruxit deinde in arce Vicegradensi sacellum diuo Clementi, cuius corpus Cyrillus Antistes, ex Chersoneso Pontica in Morauiam attulit, ac deinceps Romam secum extulit, clarum miraculis ac venerandum, ideoq; templo

à Boriuo-

Popularis licē tia nisi frenetur Principis authoritate dānosa.

XIII.

Stoymirus e-xul in Bauaria.

Exauctoratur.

Comitia cāpestria & armata.

Reducitur Boriuorius.

Multi à Methudio baptizantur.

Templa extruuntur.

à Borinorio decoratum. Alterum idem mox facellum diuo Petro & Paulo ducibus ad Christianismum, doctoribusq; gentium, in colle Zyderaſo à Pragensibus dicto, exædificauit: atq; in omnibus istis locis ſacris, ſacerdotes à Methudio præſule conſecratos constituit, illisq; ſtipendia de ærario ſuo dari iuſſit. Scholas præterea instituit, in quibus Scholaſtici Latinis literis diſcendis, à Boiemis prius planè ignoratis, vacarent. Naſcitur interim Boriuorio ex Ludmilla filiolus, nomine Boleſlaus, Methudioq; præſuli tingendus, vngendusq; offertur. Ibi Boiemi Methudium adoriuntur, ab ipſo exigentes, ne ſermone Latino, quem non intelligerent, ſed Boiemo ſibi vſitato ſacra & ſacramenta perageret. Hanc rem ille Romam ad Cyrillum collegam, atq; is ad Nicolaum Romanum Pontificem retulit. Ambo collegæ ob eam relationem, non Pontifici modò, ſed frequenti etiam patrum concilio deridendos ſe propinauerunt: Cum ecce tibi, de improuiſo vox hæc ſua ſponte, in tali frequentia inſonuit: Omnis ſpiritus laudet Dominum, & omnis lingua confiteatur eum.[f] Qua voce perculſus Romanus Pontifex ſecundum petitionem Boiemorum reſpondendum Cyrillo duxit. Cæterùm, nō intra multos annos, mos ille vernacula lingua inter ſacra cantandi viguit, abolente illum rurſus Pontifice Romano, cum daret Boiemis Antiſtitē, (Nam diu ſatis Boiemi, à priuatis ſacerdotibus, ſacrorum religionisq; diſciplinam percipiebant) eidemq; præſcriberet, ne à ritu ceremoniisq;, & cantu Romano vllam in partem deuiam ageret. Non autem ſoli Boiemi & Moraui, ſed præterea in Myſia Bulgari, & horum populares Gazari, doctrinæ iſtorum duorum Morauiæ Pontificum, Cyrilli & Methudij, acceptum referre debent quòd ſint Chriſtiani, neutri horum tamen in ſede ſua pontificali mori contigit, ſed vterq; Romam ſecedens, ibidem vitam cum morte commutauit, ibidemq; in numerum diuorum relatus eſt. Interim in Morauia, annis quinq;, interpontificio durante, tandem Ioannes Morauus in locum Methudij cooaptatus eſt. Sed nouus ſubitò metus Boriuorio iniectus eſt, ne denuò res ſua tumultu aliquo interturbaretur. Non enim tacito murmure ſolùm Idolatræ, verumetiam aperto clamore, ſignificabant ſe mutationem religionis, ſed nec Principem illius authorem, diutius laturos, qui inter ſacella & aras cum Sacerdotibus deliteſcens, præ illis cætera omnia ſuſq; deq; habenda duceret. Itaq; offerendum illeratus, quod forſan amiſſurus erat, vocat ad ſe in arcem Vicegradenſem ordines, illisq; coram principatu ſe abdicat, & ad Spitigneum filium natu maximum, cum ipſa arce illum defert: Additi iuueni rectores, Detonius, & Mytſo, viti à fide & prudentia, religioneq; ſibi probati, qui illum patrijs virtutibus & bonis moribus regerent. Borinorius ſe cum vxore Ludmilla ad arcem cui Tetin vocabulum, contulit, Paulo Sacellano ſecum pertracto, quem ſecundum præſulem, ante alios ſacerdores pietatis & religionis ergò ſuſpexit. Porrò Spitigneus principatum ingreſſus, permodeſtè ſe, atque ciuiliter erga omnes geſſit, ab omnibusq; laudem ex eo, & charitatem conſecutus eſt: Parentes præterea, hac re in primis ſibi arctius deuinxit, quòd religionem illorum imitatus, loca quoq; religioſa frequentanda & condenda ſuſciperet. Nam templum diuo Petro & Paulo in oppido Budeco, non longe à Praga, ſito, condidit, iuxtaq; ludum literarium aperuit, celebritate ſtudioſorum omnibus tunc alijs antecellentem. Senſim deinde ſui arbitrij factus, plura iure ſuæ poteſtatis, quàm de ſententia tutorum agebat, ac ſæpius religioni aduerſos, quàm illius cultores in conſilium vocabat. Nihil adhuc tamen ſiniſtri de filio parentibus ſuſpicantibus, donec veniens in arcem Tetinenſem Spitigneus patrem & matrem ſalutaturus, ipſe ſe proderet, quàm conſtanter, quamq; ſincerè religionem ſuſceptam coleret. In diſceſſu namq; patre filium adhortante, vt Chriſtianos de meliore nota ſibi commendatos ha-

Scholæ conſtitutæ.

Boleſlaus filius Boriuorij baptizatur.

XIIII.

Spitigneus patre abdicante.

Indoles optima in vitioſos erupit mores.

Proteruus & insolens erga parentem. beret, illorumq; numerum vt indies adaugeret. Et quos ei adiutores publicorum negotiorum dederit, ne quid temere sine illis transigeret, respondit contumacius filius. Aeque ditioni suæ subiectos esse qui non Christiani, atq; illi qui Christiani dicerentur, proin æqualiter vtrosq; augeri decere, vt decus Boiemiæ frequentia habitatorum exaugeatur. Videant autem Detonius, & Myrso, vt intra modum suum se côtineant, parendo potius domino suo, quàm illi leges aliquas præscribendo: præteriisse enim tutelę illorum tempus. Hoc tam acerbo responso parentibus reddito, discedit Spitigneus, ac statim in via morbo tentatur, & post diem octauū in arce Vicegradensi moritur. Corpus ad diuæ Virginis tumulatum. Reuocabatur ad principatum Boriuorius, quoniam

XV. *Vratislaus.* alter eius filius Vrarislaus impar oneri ferendo propter ætatē adhuc teneriorem esse videbatur. Sed obtinuit Boriuorius vt idem Vratislaus succederet, quem ipse suis præceptis institutisq; formandum recepit. Atq; vt præterea in absentia patris haberet, quorum authoritate in officio religionis contineretur, egit cum Methudio præsule, vt quoties à diuinis negotiis vacare liceret,

Methudius & Dobrosinus rectores. iuuenis modestiam, religionemq; & fidem corroboraret. Dein Drobosino affinitate sibi connexo, iniunxit, ne à latere filii discederet, sed præsens semper illum submoneret, quid sequi in vita adhuc lubrica, quidúe fugere oporteat. Interuenit iis luctus Boriuorio & Ludmillæ, humano more lugentibus, filioli Boleslai occubitum, auxit dolorem orbitatis metus, cum solus ex liberis Vratislaus superesset. De danda igitur ei vxore maturè deliberant, atq; ita secum decernunt, non aliam esse dandam, nisi Christianam. Sed præualuit sententia

Drahomira Lucensis Vratislai coniunx aliena à Christianismo. amicorum, vt Drahomiram Lucensem, qua domi nulla genere illustrior, nec forma præstantior inueniebatur, (nondum enim extra Boiemiam principes matrimonia contrahebant) vxorem duceret, præsertim spondentem, quòd à Cathechismo ad baptismum ventura esset, sed tam Catechistas, quàm sponsores audacter vt mulier fefellit. Siquidem longè sæuiorem, immaniorem q; in Christianos, quàm Iezabel in prophetas se exhibuit. Boriuorius nuptiis filio celebratis, ad otium & rerum diuinarum contemplationem in arcem suam reuersus, ibidem templum Archangelo Michaeli, alterum Ludmilla diuæ Catherinæ dicauit. Ac semel tantùm deinceps filium inuisens, vt nepo-

Venceslaus Vratislai.F. tem suum Venceslaum, quem Drahomira enixa est, conspiceret, eademq; opera, vt puerperæ animum obstinatum, si qua ratione posset, induceret ad deponendam superstitionem. At illa ad dolos, ceu ad proprias mulierum maleficiarum artes conuersa, moras doli plenas nectabat, Boriuoriumque spe inani lectabat, donec is ægritudine, velut somno pressus, obdormiret in Domino, & in æde à se recens condita, atq; Methudio præsule consecrata, ritu Christiano funetaretur. Nam antea principes Idolatræ omnes, sepultura asini, vt

Vratislai religiosa pietas. ait propheta, in locis profanis sepeliebantur. Vratislaus igitur, patre & præsule, qui Romam abierat, destitutus, pleraq; matris Ludmillæ consilio, ác præcipuè ea quæ ad religionem pertinent, administrabat, rem Christianam magno studio amplificans, Ipsosq; Christianos ab omni periculo tutos reddens, cohibita ante alios Drahomira vxore, Christianis infestissima, ne quid apertè cū suis in illos auderet. Apposuerat insuper Ludmilla nurui custodes, qui vel occultas insidias obseruarent, si quas illa aduersus cultores pietatis strueret. Ergo tali securitate oblata, religio se, nō solùm intra mœnia Pragensia, sed extra etiam per vicos & pagos largè diffundere, largasq; aquas ad baptismum quotidie affluentibus suppeditare. Deniq; Vratislaum incitare, vt templū sub nomine diui Georgii, in monte qui Pragæ minori imminet, à fundamentis exci-

Bellum Hunnorum aduersus Saxones. taret, ampliterq; illud dotaret. Longo dein satis tempore, domi forisq; rebus quietis, subitò nunciatur, Hunnos vel ut nunc vocant, Hungaros, dum Alemaniam, Saxoniamq; petunt, in fines Morauiæ deflexisse, ibidemq; incolas popu

latione,

latione,& omni rapinarum genere miseranda calamitate affecisse. In re adeo inopinata haud potuit Vratislaus per tempus occurrere,opemq; ferre Morauis, sed paulo pòst contractis in Boiemia copijs, Morauos quoq; armatos se expectare iussit,vt communibus viribus, minore cum periculo hostem inuaderent,vindictamq; de iniuria illa ab illo caperẽt. Agmina ducentibus in Pannoniam,Legati Hungarorum in via se offerunt,(abhorrebant videlicet,in discessu suorum à bello Vngari) Vratislaum magnopere orantes ne longius cum exercitu suo progrediatur,paratos se esse ad damna farcienda, quæ ipsis ignaris sint Morauis illata à popularibus suis, quos illi ad Germanos, non autem Morauos vexandos miserint. Iussi pecuniam adnumerare,qua & stipendium militi exolui, & res quæ inter populandum amissæ erant,redimi possent:tum Morauis quoq; imperatũ vt syluas Pannoniæ aduersas succiderent, viarumq; aditus omnes extra vnam militarem vt includerent, ne sic impunè hostis incautos assultaret. Interim Hungari in Germanica expeditione,multo suorum sanguine audaciam suam expiauerunt. [h] Siquidem Henricus Saxo, quem sibi Germani,quemadmodum Itali Berengarium,creauerant Regem, ingenti clade,strageq; illos affecit, ac magna ex parte insolentes illorum in Germaniam excursiones coercuit,repressitq;. Domi forisq; rebus compositis Ludmilla Vratislai mater, per speciem visitandi salutandiq; Drahomiram nurum suam Pragam adijt. Reuera vt alterum filiorum (duos enim habebat Venceslaum & Boleslaum) sibi dati nutriendum impetraret. Cui cum oblata esset tam à patre,quàm à matre legendi,vtrum accipere vellet, potestas, Venceslaum in quo melior indoles meliorq; spes elucebat sibi adoptauit, aluitq; deinceps pro suo, præceptorem ei adiungens Paulum sacrificulum suum, virum opinione sanctitatis celebrem. Hic domi aliquandiu puerum docuit,post author fuit, vt Budecum, de quo oppido nunc diximus, ad Nycenum præsbyterum ludi illic magistrum mitteretur,inquiens,maiores ibi eum in literis & disciplinis Christianis profectus facturum, inter multos condiscipulos Christianos: Nam hæc præcipua cura erat auiæ, vt nepos Christianam religionem ante omnia disceret coleretq;: Obierant tunc Romæ ambo Morauiæ præsules, & Cyrillus & Methudius, claraq; in obitu, & post eum sanctitatis suæ ædiderunt miracula, quæ mox illos in cathalogum sanctorum retulerunt. Memor igitur Vratislaus beneficiorum,quæ sancti viri in parentes suos,seq;,& totam gentem suam contulerunt, memoriæ huius voluit & apud posteros extare monumentum. Nempe templum sub nominibus illorum consecratũ,quod ipse in eo loco ædificauit, quem Boleslauiam, ex Boleslai filij eius nomine,in hodiernum diem appellant,atq; inde breui tempore migrauit ad dominum, corpore ad diui Georgij relicto,in quo templo sepeliri illud moriens iusserat. Ac nunc quoq; illic iacet, lapideo Mauseolo conditus. Marito funerato filijsq; adhuc ætate imbecillioribus, Drahomira regimen inuadit, ac statim odium in Christianos malè diu dissimulatum detegit,edicto proposito,vt templa Christiani occluderent,à cultu ceremonijsq; abstinerent. Sacerdotes populum ne docerent, nec ludimagistri discipulos. Secus facientibus carcer,exilium,mors denunciata. Pragæ magistratus immutati,& pro Christianis idolatræ crudelissimi substituti, quorum instinctu clam,palamq;,ac semper impunè,fidei cultores indignè tractabantur,occidebanturq;. At si quis ex Christianis vel se defendendo,vnum illorum aliquẽ interfecisset,pro vno in decem capita animaduertebatur. Sed ne hac quidem pœna inexplebilis Drahomiræ feritas farciri potuit,nimia cupiditate ardente pellendi delendiq; quàm primũ omnes Christianos. Accito igitur sæuissimo in Christianos ciue,quẽ Pragensibus prætoris loco præfecit,execrabile illi desideriũ animi sui indicat, illudq; ab illo expleri,dolo aut vi impensè rogat,preciũ operæ bene nauatæ amplum

Educatio S. Venceslai.

Mors Methudij & Cyrilli.

Drahomira marito extincto in Christianos persecutionem instituit.

Prætor Pragensis minister crudelitatis Drahomiræ.

promittens. Reuerſus ille domum, magnam vim armorum occultè ad ſe, ab ſeditioſis & facinoroſis hominibus comportari, ipſosq́; ad diem certum adeſſe iniungit. Ea re quocunq; modo prodita, in ancipiti Christiani erant, cedere ne malo, an illi reſiſtere deberent: confirmato tandem ad reſiſtendũ animo, & ipſi clam in loca oportuna gladios & arma inferunt. Hoſtium amplius ſexcenti, iſtorũ quadringenti conuenerant, primumq́; domos ſuas ab impugnatione hoſtili propugnabant, mox eruptione facta, per cuneos ordinati, impetum in hoſtes circa domos diſperſos faciunt. At illi numero maiore nixi facilè in vnum conglobantur, ad vtrorumq́; clamorem, vulnera, cædem, vndiq; concurritur, & ab vtraq; factione pugnatur acerrimè. cadunt vtrinq; & hinc & illinc crebri, forumq́; & vici & plateæ ſanguine fœdantur, victoria tamẽ certaminis penes Christianos fuit. In hoc certamine ab vtraq; parte octingenti deſyderati ſunt. Drahomira ex crudelitate in crudelitatẽ muliebri impotentia ruens, poſteaquã primæ inſidię euentu ſuo caruerũt, nouas rurſus per eundem prætorẽ, aut verius carnificẽ ſuum adornat, illisq́; viam ipſam præſtruit, dato publicè mandato, ne quis intra vrbem cum telo gladióue ambularet, ſed arma quiſq; ſua, vt in domum prætoriam inferret, repetiturus illa, vbi euidens cuiuſq; neceſſitas poſtulauerit. Chriſtiani etſi perfidiam Drahomirę ſemper haberent ſuſpectam, ne tamen mandata illius contemnere viderentur, arma in locum deferunt, ad quem aduerſam quoq; factionem deferre conſpiciebant. Interim quies & pax inſidioſa vrbem tenebat, donec maturũ Chriſtianos adoriendi tempus ſe offerret. Ad hoc facinus patrandũ, nox multa à prætore delecta, ne in die, vti nuper, tumultus fieret in populo, multiq́; percuſſores circum domos Chriſtianorum diſpoſiti: alĳ prætérea in ſubſidĳs occultè ac ſine ſtrepitu collocati. Tum quibus præceptũ datum erat in domibus, cubiculis, lectulis, Chriſtianos ſemiſomnes, ſeminudosq́; plures quàm trecentos obtruncãt. Læta vehementer hac clade Drahomira, ſed nec dum ſatiata, reliquis inſuper Chriſtianorũ qui ſuperfuerant, improbam ingluuiem quærebat implere. Denuò igitur ſanguinario prætori ſuo dat negotium, ne quẽ Pragę Chriſtianum incolumẽ relinquat, ſed clam, palamq́; obuios quoſq; ſine vllo diſcrimine, vt de medio tollendos curet. Ille ſicarĳs & carnificibus ferro ſuccinctis ſtipatus, per forum incedere, nulli Chriſtiano obuio parcere, adeoq́; omnes terrere, vt foro abſtinere cogerentur. Hac neceſſitate coacti, enſes & tela quę celauerant, domiq́; ſuæ quiſq; ſibi retinuerat, rurſus ad tuendum ſe promunt, mori pugnando, quàm in tanto metu domi reſidendo viuere præoptantes. Vbi igitur multos ſimul in publicum cum telis, Prætor furibundus prodire videt, exclamat magna voce, reos eſſe crimine læſæ maieſtatis Chriſtianos, qui mandata Drahomirę tranſgreſſi eſſent, ideoq́; morte dignos, atq; omni ſupplicio. Et cum dicto concitat turbam in Chriſtianos, qua illi diſiecta, diſſipataq́; fugientem Prætorem vſq; in domum illius perſequuntur, ibidemq́;, ſerò licet, confodiunt. Si parens Drahomiræ occiſus fuiſſet, maiorem ipſa dolorem accipere non potuerat, quàm accepit ex nece miniſtri crudelitatis ſuæ, omniumq́; ſcelerum conſcĳ, quæ in Chriſtianos ipſa deſignauit, vel adhuc deſignare cogitauit, modò diutius carnifex ille perduraſſet incolumis. Quaſi igitur intempeſtiuè ablatũ, tanto dolore, plangoreq́;, ac tanta indignatione proſequebatur, vt cum Chriſtianos, qui Pragæ erant, perdere nequiſſet, ad incendenda, perdendaq; illorum templa manus admouerit, ſubiecto igne templo Teynenſi, mox diui Georgĳ, in quo maritum eius ſepultum eſſe diximus. Tum verò ſecundum tam impia, tamq́; immania matris facinora Venceslaus qui hactenus, ne in principatum ſuccederet, ætatis ſtudiorumq́; excuſatione vtebatur, auiæ maximè hortatu, pollicentis, ſe quoq; curarum nepotis fore participem magno omnium aſſenſu, regimen in Boiemos ſuſcepit.

Prætor interfectus.

Templa Chriſtianorum ſuccenſa.

Incidiſſe

[a] *Incidisse ferunt in Arnolphi Cæs. Imperium & Michaelis IIII. Porphyrogeniti Græci Cæsaris ætatem. Volaterranus hoc contigisse ait, anno Christi 998. sed falsò cum antè sit Arnolphi memoratũ seculum.*

[b] *A morte Pogonati ad mortem Ludouici senioris Regis Germaniæ (obijt is anno Christi 878) qui Raslaum luminibus orbum reddidit, intercedunt anni 190. Auctor sub Barbato Morauos regnare cœpisse: sexagesimo pòst, Raslaum regnasse perhibet. Dauus hic sum non Oedypus. Hungari Suatoplucum in secundum ingressum locant, qui fuit anno Christi 744. tum à Pogonato erunt anni 58. quod magis ad mentem auctoris (num ad veritatem dubito) facit. quia missus faciendus erit Ludouicus.*

[c] *Raslis non à Ludouico Imperatore Pio, sed ab eius filio Ludouico Rege Germaniæ qui cum Marcomannis plurima dicitur gessisse bella (hic etiam Germanicus dictus, pater Carolomanni & Caroli crassi) oculis est priuatus. Perperam nonnulli hic tribuunt Ludouico Balbo Pij Cæs. F. cum Balbus Caroli Calui fuerit filius.*

[d] *Reges Morauiæ:*
- *Raslaus.*
- *Hormidorus.*
- *Suatobogius.*
- *Suatoplucus. huius filius Suatobogius, postea verò Suatoplucus dicitur, nisi duos illi fuisse dixerimus.*

[e] *Ludouicus IIII. Arnolphi. F. vltimus è Caroli Magni linea recta, obijt Ratisbonæ anno 911. Sed Ludouicum Bosonis Regis Prouinciæ filiũ, Regem Italiæ Neapolim, Ludouici III. Imperatoris, Veronæ Berengarius abdicare coegit, sũ oculis regnoq; priuauit.*

[f] *Nicolaus Magnus Rom. P. M. incidit in annum Christi 858. in Ludouici III. ætatem, tertium inquam, ab Arnulpho.*

[g] *Anno Christi 860. Bulgari religionem acceperunt: 30. annis pòst alij Slaui, Suatopluco vel Sueropilo rege. Blondus.*

[h] *Henricus Auceps Imp. appellatus anno 919. obijt 936. Victoria celebris aduersus Hunnos ad Mersburgum Saxoniæ oppidum, vbi 40. milia Hunnorũ cæsa perhibentur.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER QVINTVS.

AD tollendam fraternam discordiam, quam plerumq; inter fratres bona indiuidua suscitare solent, in ipso statim principatus introitu decernitur, vt Boleslao fratri iuniori pars aliqua hæreditatis assignetur, finesq; vtriusq; ditionis constituantur. Boleslauia ei assignata est cum territorio suo vltra Albim, ita vt Albis fluuius citra vltraq; terras finiret. Mater iuniorem filium moribus suis congruentem secuta est: Venceslaus principis thronum solus Pragæ obtinuit. Alius fortasse mutato honore, id quod subinde vsuuenire videmus, mores quoq; aucta dignitate & potentia immutaret: at Venceslaus ab omni ambitione inuictus, demissius penè princeps, quàm priuatus agebat, aliquantoq; diligentius obseruabat, ne quid de instituto prioris vitæ apud auiam transactæ intermitteret. Nam & noctibus intentius quàm prius ad psallendos psalmos, laudesq; Deo dicendas vtebatur, & dies per plura pietatis officia transigebat, crebrius in funus prodeundo, languentes inuisendo, laceros nudosq; conuestiendo, pauperes alimentis sustentando. Instituerat præterea sibi inediæ ac vigiliæ quoddam, quasi cum auia certamen, experiri satagens, ipse, an illa sæpius ieiunaret, peruigilaretq;. Interim Drahomira dirumpi præ inuidia, secumq; nefaria aduersus socrum meditari, quòd illa maiore gratia apud Venceslaum, quàm ipsa mater polleret, religionemq; Christianam

XVI. *Sanctus Venceslaus.*

Boleslao fratri hæreditatis portio tributa.

Volaterranus duos fratres Caino & Abeli comparat.

Venceslai pietas.

nimis prolixè proueheret. Nec longius nefariè meditata perficere distulit, quàm inuenit cædis perficiendæ audaces sicarios. Instante exitij die, quē Ludmilla futurum diuinitùs præuiderat, vocat ad se clientulos omnes, mercedemq́; cuiq; suam dissoluit. Et præterea quicquid in penu, in cella, in horreis, in loculis redundaret, id sua manu in sinus, vsusq́; pauperum transfudit. Post hæc remotis arbitris, ac solo adhibito Paulo sacerdote, ante aram prouoluitur, factaq́; exomologesi de manu eiusdem sacerdotis, sacrosanctum vitæ accepit viatieum, mox inde fini suo propicium Deum exorat, cum ecce tibi eadem hora submissi à nuru, Thomas & Gumo, nō tam genere, quàm scelere nobiles in sacrarium irrumpunt, ac velo, quo sancta vidua caput velatum habuit, elisis faucibus prostratam suffocant. Non defuère qui Venceslaum ex cæde auię vehementer perturbatum ad vlciscendum inflammarent. Alij, si ipse vlcisci nollet, sibi hanc dari prouinciam deposcebant. Vtrosq; ille, quàm potuit, grauissimis verbis corripuit, quòd aliena à pietate erga qualemcumq; matrem, aliena deinde à modestia, & tolerantia Christiana suadere auderent, ignari, aut parum memores, quid ore suo dicat Dominus: Mea vltio est, & ego retribuām illis in tempore. Quemadmodum euenit, anno nondum reuoluto, vt ambo sceleris ministri, nō solùm miserè, sed etiā notabiliter extinguerentur: notam videlicet vterq; suam ad posteros transmittens. Nam cum alter eorum barbà rutila insignis, alter malè pedatus esset, non aliter nati natorum, & qui hodie nascuntur ab illis, vel ruffescunt, vel à pedibus laborant: nam vtraq; familia apud Boiemos etiam nunc extat. Cæterùm impiæ matri, ideo impunitas diuturnior concessa videbatur, vt filij pietas, quò diutius illam materet insectaretur hoc clarior euaderet. Tametsi alios quoq; præter ipsam matrem, molestos sibi infestosq; habuit, quasi parum idoneus ad exequenda Principis munia, quæ exequi, non per sacra & ceremonias, sed magis per arma & acies oporteret. Ante alios autem Radislaus Gurimensis princeps, Mistibogij filius, hac vana spe inflabatur, quasi solo armorum terrore Venceslaus expugnari posset, agros eius incursare, armatosq́; illi viros ostendere incipit: nec vllos legatos de pace agentes audire vult: imò quò magis Venceslaus paci studuit, eò maiorem etiam suspicionem pauoris aduersario faciebat, adeo vt superbissimè tandem Venceslao responderet: Se, nisi tradito sibi totius Boiemiæ principatu, ab armis nō discessurum. Coactus igitur à suis Venceslaus, militem atq; aciem contra Radislaum instruit: vidensq́; omnino iam sibi dimicandum esse, classicum cani vetat, priusquam ipse Radislaum alloquatur. Data alloquendi potestate, Si aliter, inquit, nisi prælio res pacificari nequit, cur non potiùs sine magna aliorum clade, sine multo insontium sanguine, ipsi inter nos singulari certamine decernimus? victoriæ permissuri, vter vtri iustiùs imperare debeat. Perinde quasi iam manibus victoriā Radislaus teneret, conditione propositа lætari, instareq́;, & ad pugnam ineundam festinare. Loriculam super cilicinam vestem indutus, paruoq́; ensiculo succinctus erat Venceslaus, cum in arenā prodiret. At Radislaus cataphractus hastatusq́;, cum longa insuper machæra contra sese inferebat, erecta vtrinq; acie velut ad nouæ rei spectaculum. Nouum enim esse videbatur, vt ipse Venceslaus pro imbelli habitus, componere se cum bellatore auderet. Vbi sub ictum ventum est, alter signo crucis frontem pingit, alter hastam vibrare festinat, idemq́; subitò angelos videt, atq; hanc vocem velut ab homine promptam, ponè se exaudir: Ne feri. Ac nemine conspecto, qui illam promiserit, vim numinis, fauore propitio Venceslaū prosequentis veritus, humi procumbit: veniam audaciæ exposcit, seq́; potestati victoris permittit. Alleuat prostratum Venceslaus, dataq́; venia, & dignitate ei restituta, monet vt contumaciam in obsequiū debitum vertat, ne pòst grauius ab irato numine plectatur. Hæc in Germaniam celeriter nunciata, aulam Cæsaris

Sancta vidua Ludmilla à Thoma & Gumone submissis à Drahomira in templo necatur.

Nulla necis maternæ vlciscendæ libido.

Sicarijs diuinitus inflicta pœna.

Radislaus Mistibogij Gurimensis F. aduersus Venceslaũ insurgit.

Monomachia Radislao oblata.

Prodigium.

Cæsaris, apud alios admiratione, apud quosdam irrisione affecerunt. Otttho tunc regnabat, qui Germanorum primus coronam Cæsaream legitimè sibi traditam in Germaniam intulit, vir illo honore, ob celebrem pietatem & raram in bellis fœlicitatem non indignus, nec alienus à Venceslao, propter eximias ipsius virtutes: & qui vnà cum alijs Germaniæ Principibus, maiestatem Cæsaream officiose comiterq; conseruabat. Is Ottho deliberandi causa, diem ad conueniendum principibus Vormaciam edixerat, quò vbi Venceslaus quoq; euocatus sine vlla dilatione venisset, dicitur, postridie dum solemne sacrificium cunctantius sacerdos facit ipse similiter cunctantius curiam introijsse, eamq; moram, quasi ex ambitione nata fuisset, principes adeo ægrè tulisse, vt conspirarent, ne quis ipsorum venienti assurgere, neu supra se locum considendi date vellet. Persuasum deniq; Cæsari fuisse, vt sine vllo honore Boiemum, velut arrogantem transmitteret. At Cæsar ex conspectu duorum angelorum, qui Venceslaum in curiam deducebant, subitoq; ibidem disparuerant, obstupefactus, throno exilit, aduersum vadit, ipsumq; Venceslaum tantumnon adorat, ac manu mox sua ad subsellia perductum, assidere sibi proximum iubet. Cæteris vehementer factum admirantibus, Cæsar facti causam aperit, uicissimq; miratur, quòd nemo præter se quisquam angelos, tam clarum manifestumq; sui spectaculum exhibentes, oculis suis aspexerit. Hic Moguntinus Pontifex, se quidem nihil planè vidisse inquit, cæterùm horrore quodam se perfusum fuisse confitetur, ac tunc demum famæ quoq; nuper inuulgatæ, quemadmodum videlicet interuentu numinis ab hostis impetu seruatus fuerit Venceslaus, fidem se habere, quando in præsens paria numina, eundem à calumnia vindicauerint: quare inde simul vniuersi errati veniam deprecantur. Cæsar præterea hunc tam liberalem hospiti habuit honorem, vt potestatem ei petendi concederet; quicquid petendum sibi à Cæsare putaret. Existimabat autē Cæsar, gloriosa eum & ambitiosa petiturum. At is brachium diui Viti ex Gallia, sub Ludouico pio Corbeiam in Saxoniam translati, magnaq; religione in Boiemia culti: dein Sigismundi quoq; Burgundiæ regis, propterea quòd Vandalicæ nationis fuerit, reliquias sibi dati postulauit. Ad quæ postulata Cæsar subridens, feres tn, inquit, primo quoq; à reditu nostro in Saxoniam tempore, quas habere cupis reliquias: interim dona Cæsare digna à nobis accipe, Regium in primis decus quo te ex dignitate tua meritò decoramus, deinde * tributo absoluimus, quod Carolus quondā soluen dum Cæsaribus instituerat. Iussit postremò & insignia sua Venceslaum ferre, fuscam aquilam in clipeo candido. Facilè hoc, & illud alterum de tributo amplexus est Venceslaus, sed idem caput suum diademate cingi, seq; Regem inungi, aut rex à suis appellari nullo pacto sustinuit: quanquam à Cæsare, atq; ab alijs regibus, & principibus, Rex in epistolis salutaretur. Allatis ex Saxonia sanctorum corporum Pragam reliquijs, Venceslaus omnia alia ædificia missa faciens, applicare architectum manus ad ædem diuo Vito designandam, construendamq; imperat. Subijciens dignissimum esse, vt profanis ædificijs sacra anteuertant. Cæterùm antequam illa inchoata erat, iam in templo diui Georgij à patre suo extructi Venceslaus locum sepulchro, in quod auia Ludmilla transferretur, delegerat, simulq; absoluerat, ita vt nihil iam reliqui superesset, nisi vt translatio funeris ex arce Thetin, in arcem Pragensem à sacerdotibus perageretur. Auertere vnus aliquis ab instituto Venceslaum cupiebat, inquiens, iam pridem corpus auiæ computruisse: quandoquidem plus triennium esset, cum illud terra obrutum iaceret, proin nimis feram fore eius corporis translationem. Excipit Venceslaus, & si quidem iam in pulucrem sit redactum, vel ipsum puluisculum perferri ad me cupio: sed contrà fortasse eueniet, ac tu mi pater autumas: fac modò vt desyderio meo vnà cum

Ottho Magnus Aucupis F. imperare cæpit anno 936. fuit Magni ducis Saxoniæ nepos.

Vēceslaus Vormaciam ad Imperialia proficiscitur comitia.

Secundum prodigium.

Sacras reliquias Venceslaus petit.

Rex salutatur: tributo absoluitur, insignis donantur.

Abnuit regiā dignitatem.

Delubra extructa.

cæteris morem geras. Paret ille, seq; suis collegis addit comitem, vsq; ad lo-
Translatio corporis D. Ludmillæ.
cum vbi sepulta erat Ludmilla sepulchro recluso, nares statim omnium odor perfudit suauissimus, adhucq; suauior arcula reclusa, in qua corpus tabe incorruptum, integrumq; iacebat, nisi quòd parum quiddam ei de naso decerpserat arculæ tabella confracta, quam incuriosè quidam tractauerat. Igitur læti re præsenti sacerdotes, feretrum subeunt, corpusq; miraculis clarum, quo iubet Venceslaus deportant, cōduntq;. Sed enim Architecti quoq; in templo diui Viti proximo operas vrgent, vt opus celerius excrescat, festinante Venceslao ad noui templi dedicationem, sanctarumq; reliquiarum consecrationem.

Ius præsulis Ratisbonensis in Boemia & Morauia.
Ac tunc primùm creandi Pontificis mentio orta: siquidem nullus ad eam vsq; diē Pontifex in Boiemia creatus erat, sed à principio Morauię Antistes, postea ex Bauaria Ratisponensis, officio Pontificali apud Boiemos fungebatur. Idem Ratisponensis in Morauia quoq; aliquandiu faciebat, quamdiu videlicet vacua sedes ibidem suo Præsule fuerat, nempe annis quinq; & triginta. Quan-
Diuus Volffgangus Episcopus Ratisbonensis.
quam igitur Venceslaus Ratisponam pro Pontifice (diuus Volffgangus tunc Pontifex ibi erat) qui templo diuo Vito destinatum in arce Pragensi dedicaret, suos quosdam miserit, non ideo tamen curam remisit quærendi viam, qua facillimè ad inducendum Pragam Præsulem, vt instituerat, peruenire posset, sed has eius pias curas, sicut plerasq; alias ad religionem pertinentes, mater nimis impia interturbare non destitit. Pari modo, vt mater, Boleslaus filius moratus, armatusq; ad turbandam, & oppugnandam fratris pietatem fuit. Nam si aliâs vnquam educatio ostendit, quantum momenti afferat ad ingenerandos hominibus mores, tum certè in illis duobus alumnis, ex iisdem
Educationis fructus.
parentibus prognatis mirificè demonstrauit. Nam Venceslaus qui à Ludmilla muliere religiosa eductus à puero fuerat, omnibus pietatis, & cuiusuis prætere a virtutis numeris vir absolutissimus euasit, sicut è diuerso Boleslaus tum
Boleslaus matrisat.
impius, tum sæuus, tum indomitus & violentus: quia Drahomira, quæ Boleslaum aluit, comparibus vitiis infectissima erat, paratissimaq; per quamlibet occasionem, incrementa bonæ religionis impedire, ac potissimum in sacerdotes desæuire, quasi penes illos culpa resideret, quòd disciplinæ (vt ipsa dicebat) ignauissimæ deditus Venceslaus, maiorem diei, noctisq; partem, circum sacella & aras aliasq; ceremonias, quam in negociis seriis, & ad Principem pertinentibus contereret: quodq; illorum ipsorum sacerdotum instinctu, neque reuerentiam erga matrem, neq; charitatem erga fratrem continuaret.
Implacabile in sacerdotes Boleslai odium.
Itaq; custodes plagosi per vias appositi erant, qui ictu plagarum sacerdotes prohiberent, quo minus Venceslaum per quotidiana officia adire possent. Qua de re factus certior diuus Volffgangus, venire in Boiemiam ad dedicandum templum supersedit, hac excusatione vsus tanquam breui futurum esset, vt Antistes Pragæ inauguraretur. Cæterùm nec Venceslaus fauorem erga sacerdotes, cultumq;, nec vicissim illi officium solitum, qualicumq; iniuria accepta, interrumpi sibi permiserunt. Furente indies magis ac magis Dra-
Venceslai benignitas.
homira, cum quotidie fermè audiret, tanti esse Venceslaum in sacerdotes obsequii, vt ipse suis manibus vinum inter sacra, libaq; & thura illis subministraret, vt identidem illos domi quemq; suæ inuiseret, necessariisq; rebus ante tempus succurreret, vtq; à seruitute profana multos redimeret, & ad seruitia Dei illos conuerteret. Vt deniq; noctu plerumq;, vel in ipsa hyeme nudis incederet pedibus ad templa, in quibus peruigilia celebrabant sacerdo-
Podiuinus Venceslao intimus.
tes. Ferunt Podiuinum, qui intimus Venceslao, & assiduus comes fuerat, malè aliquando à frigore & niuibus acceptum fuisse, quamquam ipse calceatus, ducem suum discalceatum subsequeretur, rursus tamen subitò incaluisse, cum primum videlicet pedes suos quemadmodum iussus erat, vestigiis ducis impresserit. Paulisper inter hæc suam rabiem Drahomira remisisse videbatur, postquam certior facta erat, Venceslaum tædio vitæ aulicæ & curarum

rum publicarum, circumspicere locum sepositum, in quem cum sodalibus diui Benedicti cucullatis, ipse quoque sodalis futurus diverteret. Nam & Romam ad Pontificem suos iam misisse inaudierat, qui peterent, vt illius authoritate liceret, in Boiemia eiusmodi sodalitium institui. Sed dum Romanus Pontifex legatos diutius propter domesticas seditiones retinet, dumq; interim Venceslaus de consuetudine sua, deq; sacris & ceremonijs nihil quidquam intermittit, non sustinens vlteriorem dilationem impatientissima mulier conceptum iampridem de tollendo Venceslao parricidium exequi properat. Natalis tunc dies infantuli, recens ex Boleslao æditi se obtulerat. ad hunc simul con celebrandum mater iuxta atq; Boleslaus frater verbis suauissimis Venceslaũ inuitant, gaudio ipsorum cõmuni oblatum esse tempus dicentes, quo tota domus Principalis meritò gaudere debeat, nato ex Boleslao Principe, qui spem successionis in principatu Boiemiæ continuaret. Siquidem Venceslaus præter aliã rebus in alijs abstinentiam & continentia, constantiaq; seruatæ quoq; in omne æuum suum virginitatis suæ clarus fuit: Et Boleslaus tunc primũ pater esse incepit, producto ad spem successionis filiolo. Hoc igitur modo inuitatus Venceslaus, tametsi multo satis tempore, à quouis, matris fratrisq; contubernio se remouisset, attamen, vt antiquum seruaret morẽ suum, nemini cuiquam, non solùm natura coniunctissimis, officium suum denegandi, ad natalitia se Boleslauiam uenturum ad diem recepit. Interimq; in cubiculum secedens, quos fidelissimos habuit, secum ad fenestrã seducit, iubetq; eos in atriũ Pauli presbiteri, frequentia sacerdotum refertum despicere: ac mox altè suspiria ducens, quàm cuperem inquit, vanus videri augur, vtinamq; fiat, vt irritũ venti secum auferant meum augurium, videre tamen mihi iam videor, eum locum, qui mea cura, tanto sacerdotum cœtu, quantum cernitis celebratur, paulò pòst discessu hinc meo, repente desertũ iri, cędem videlicet sacerdotum futuram per ista diuinans, quæ illis ab interitu suo immineret. Cæterùm qui tunc præsentes aderant, non intelligebant, quorsum dicta hæc tenderent. Podiuinus tamen, scopum coniectura attingebat, cum ducem suum reuocare à proposito Boleslauiam eundi tentaret, sed in cassum. Olim namq; pro religione & pietate Venceslaus, nullũ periculum, nullum casum, nullum vitæ discrimen sibi vitandum putauit, ideoq; die lustrali appetente, nihil amplius mora tus, quàm dum se apud sacerdotem expiat, dum aræ adstat, dum sacrosanctum delibat libum, extremum salutis viaticum, inde continuò Boleslauiam petit. Sed neq; Boleslaus procrastinat fratri ire obuiam, eum complecti, gratulari aduentui composita adulatione. Conuiuio dein mater adhibita, quanto magis ad omne facinus exercitata erat, tanto blandius hospitem filium habuit, traxitq; in seram noctem conuiuium. At Venceslaus, quanquã intelligeret quò tenderent blanditiæ, & quamobrem produceretur conuiuium, non tamen omisit, quin de media nocte surgens, iret in templum, vt orationes solitas deo optimo cõmemoraret. In ea re occupatũ inuadit Boleslaus frater, à matre ad scelus vigilantiore excitatus, ac primo ab ictu suo frustratur, ense sibi de manibus ob inspetatum stuporem elapso, mox redeunte animo & furore, quẽ sceleris participes clientuli extingui non patiebantur, ictum repetit, ac facilè inermem fratrem, patienterq; plagam excipientem, interficit: dissimulataq; necce mane statim filium lustrat, nomenq; ei inter lustrandum, Strachyquas, à terrore conuiuij muruato vocabulo, quod ipse terribile parricidio effecerat, indit. Adeo gloriari in malitia etiam sua gestiebat, qui potens erat in iniquitate: nescius adesse Deũ bonis omni tempore, tum in vita tum in morte, quemadmodum illustrissimo tunc patuit exemplo. Eadem quippe nocte Rex Danię (vide quanto interuallo à Boiemia semotus) per quietem se admonitũ oraculo testatus est, vt martyris Venceslai in Boiemia à fratre obtruncati, memoriã sibi

Boleslao infãs natus.

Vẽceslaus perpetua virginitate celebris.

Inuitatur Venceslaus ad Natalitia.

Præsagia de cæde sacerdotũ.

Boleslauiam profectus Venceslaus.

Venceslaus à fratre in templo orans trucidatur.

Strachyquas filius Boleslai.

Somnium Regis Daniæ.

colendam susciperet, id quomodo ab ipso factum, cerimoniæ, sacerdotes, templum in Dania diuo Venceslao dedicatũ declarant: Vt interim alia penè infinita miracula data opera trãseamus, partim quia nota & illustria, partim quia decantata à nostratibus, diebus penè omnibus habentur.

XVII. *Boleslaus Sæuus.* Boleslaus, parto audacia & scelere principatu, audacter etiã illũ, & nõ sine scelere ab initio gessit, idq; nõ obscurè. Siquidem clara voce, omnibus qui aliqua cum diuo Venceslao familiaritate coniuncti erant, ac præcipuè sacerdotibus, quicumq; sua sponte Boiemia non decederent, carcerẽ, exilium, cædem denunciauit. Adiecit mater, ne cæsi terræ mandarentur, sed abiecti, vt in campis iacerent, esca dilanianda canibus, alitibusq;. Intra breue igitur tempus vaticiniũ diui Venceslai completũ fuit, vaticinantis, Fore vt à discessu suo, atrium Pauli presbiteri sacerdotibus uacuum redderetur. *Podiuinus laqueo plectitur.* Correptus inter præcipuos ad suppliciũ Podinius quoq;, totum bienniũ in furca sub dio pendens, nulla tabe violari, nedum corrumpi cõficiq; potuit, donec post haustam terræ hiatu Drahomitam, sepeliretur. Nam quo manifestior grauiorq; pœna appareret, quæ meritò de crudelissima atq; impijssima muliere exigenda fuerat, eo loci, quo adhuc insepulta iacebant ossa occisorũ sacerdotum, terra sua sponte dehiscens, viuã Drahomiram, *Drahomira terræ hiatu absorpta.* vnà cum curru, & qui simul vehebantur absorbuit, auriga solo incolumi, qui ad aram iuxta sitam, (nunc hand extat) equo desiliens accurrit, cum fortè tintinnabulũ tinnire audisset, vt corpus Domini adoraret, execrante illum Drahomira omnibus maledictis. Quare locum eum etiamnum, vt execratum, funestumq; declinant viatores, qui arcem Pragensem ab occidentali plaga petunt. Quanquã terra eodem loci in statum pristinũ coherstrit. Puniti & illi diuinitùs, qui Boleslaum affectati, gladios etiã suos aduersus diuum Venceslaum *Necis conscij omnes diuinitus puniti.* strinxerunt: pars enim eorum mente alienata, in rabiemq; versa præcipites ex alto deorsum se dabant: quidam in eos gladios, quos nudauerant incumbere. Ad hæc, templi paries, quem propè occisus fuit diuus Venceslaus, velut cædis ipse quoq; conscius, aut potius, vt testis foret sceleris sempiterni, nulla vllius opera abstergi eluiq; potuit à cruore, quo respersus ex corpore diui Venceslai fuerat. *Prodigijs territus de sæuitia remittit Boleslaus.* Hæc tandem tot prodigia, tamq; varia supplicia, Boleslaum exterruerunt, vt mitius deinceps cum Christianis agere, sæuitiamq; suam aduersus illos remittere inciperet. Accessit præterea nouus ex Cæsare Othone terror, minitante fratricidij vltionem, cum primum Hunnicum bellum confecisset. [b]Quippe Hunni ex Pannonia usq; in Sueuiam progressi, vrbem Augustam obsidione premebant, tanta suorum multitudine, vt dubitauerit Ottho, prodire ne in aciem contra tantas copias, an castris se tenere securius fuerit: sed dubitantem Vldricus, Augustæ præsul, in diuorum numerum postea relatus, indicto vnius diei ieiunio, ad ineundam pugnam impulit: certam ei victoriam (si pugnauerit) promittens. Nec fefellit, tantam enim inter Hunnos stragem Ottho edidit, vt Lycus Augustanus fluuius, mutatis in cruorẽ aquis, alueum suum fœdauerit. Capti in eadem pugna duo Hunnorum duces, supplicia crucibus luerunt. Ex Cæsarianis maximè insignis Conradus, Otthonis gener cecidit. Atq; hoc interim spacio, quod per moras huiusce prælij interiectum fuit, Boleslaus, vicum quem inhabitabat, fossis, vallis, mœnibus cingendum, muniendumq; suscipit, & quo celerius susceptum opus perficiat, vicinæ nobilitati iniungit, vt certum quisq; paterfamiliâs colonorum suorum numerum operi continuando attribuat. Cœpit abnuere operam eiusmodi senex quidam nobilis, inquiens: Exemplum se à maioribus non accepisse, vt ædificandis muris operam aliquam locaret, sed vt potius pro salute principis in campo, & in ipsa acie siue eques, seu pedes dimicaret. Hic sæuus Boleslaus *Crudelis Boleslaus.* (sic iam is passim cognominabatur) solita sæuitie incensus: At ego, inquit, nunc statim exemplum in te statuam, quo cæteri admoniti discant parere

princi-

principibus, non autem imperia illorum contemnere, ſtrictoq; gladio miſerandum ſenem confodit, ac denuo vicinis iniungit, vt iuſſa obedienter faciant. Operi abſoluto, cinctoq; oppido, nomen Boleslauia manet. Huic oppido cum Ottho appropinquaret, miſſis obuiam legatis Boleslaus pacem magnis precibus cum ipſis oppidanis cœpit petere. Valde præciſe Ottho eis reſpondit, aliter pacem coire non poſſe, niſi dedito ſibi fratricida Boleslao.[c] Porrò Boleslaus, omnibus rebus ad ſuſtinendam obſidionem neceſſarijs, frumento, pecore, telis, armis, viris inſtructus in oppido erat. Non ita Cæſar foris commeatu abundabat, vacuis vbiq; ex vicino horreis, & pecoribus in ſyluas longius abactis. Vnde paulò poſt factum, vt Cæſar ob rerum penuriam mutata duriore ſententia, animum ad molliora inflecteret. Cum igitur denuo Boleslaus, quanquam ſatis vt dixi inſtructus, conſcientia tamen ſcelerum timidus, gratiā Cæſaris ambiret, pacemq; oraret, eam his tandem legibus impetrauit.

Prima erat, vt commiſſa piacula omnibus modis expiaret. *Cōditiones pacis Boleslao propoſitæ.*

Altera vt exules Chriſtianos reuocaret ab exilio.

Tertia ad tributum nuper remiſſum, denuo exſoluendum reciperet.

Vltima, vt eadē conditione atq; cæteri Germaniæ Principes, in nomen Cæſaris iuraret. Obſidione ſoluta, Boleslaus ſuis præcipit, vt è conſpectu ſuo ſepulchrum & corpus Venceslai remoueant, idq; noctu, per multas tenebras Pragam transferant, occulteq; ſine arbitris condant in æde diui Viti ab eodem Venceslao ædificata. Grauiter nimirum ferebat ſigna & prodigia, identidem ad corpus ſanctum, nunc in cæcos, nunc in claudos, nunc in ſurdos ædi: putabatq; fore, vt illo ad diui Viti ſepulto, Vito etiam potius, quàm Venceslao miracula ædita attribuerentur. Sed vide, vt ſe innocentia & ſanctitas, vt deniq; ipſa veritas contra aſtum, & improbam calliditatem perfacilè defendant. Plauſtro corpus impoſitum fuit, iuſſuſq; auriga quantum poſſet accelerare, vt ante lucem è Boleslauia Pragam perueniret. At aurigam magis equi, quàm ipſe equos regebant, itaq; cum primo ad amnem cui Rochetnicze vocabulum, aquis tunc multis redundantem, deinde ad Vultauiam adhuc redundantiorē ventum eſſet, nō ponte, vt ille volebat, ſed plena olueo, vtrumq; amnem equi tranſeunt, pedibus tantum non ſiccis, mox vltra Vultauiam ad carcerem arci Pragenſi ſubiectū, immobiliter ſubſiſtunt, nec inde vlla vi ſe amoueri patiuntur niſi die clariſſimo, cum iam multorū aliorū ſpectatorū oculis res eſſet teſtatiſſima, corpus diui Venceslai vectores vehere, id quod obſtinatè prius illi negabant, quàm vincti ad vnum omnes è carcere illo dimiſſi fuiſſent. Corpus prætetquā quod à corruptione poſt triennium incolume repertum eſt, inſuper etiam ab omnibus vulneribus erat percuratum, vna tantùm auricula capiti defuerat, eam Premyslaua Venceslai ſoror ad limen templi, in quo occiſus frater erat inuentam, arcula clauſam habuit. Cæterùm re, vt geſta fuit cognita, ne quid de corpore ſancto deſideraretur, eandem ſtatim Pragam miſit; ſtatimq; illa capiti ſuo adhæſit. Ab iſto dein tempore Boleslaus deſijt cum numine fraterno luctari. Imò togatus à ſacerdotibus, quos de exilio reuocaue rat, vt templum Pragæ, in quo diuus Venceslaus requieſcebat, conſecrari pateretur, adeo ſe facilem ad exorandum illis præbuit, vt de fiſco ſuo pecunias in viaticum addiderit. Quo lautius Emeranus præſul, è Ratiſpona Pragam deduceretur. Et præterea filium Strachyquatem, poſtquam paulò adoleuit, imbuendum bonis artibus, & religioſis diſciplinis, Ratiſponam ad eundem præſulem miſit, relicto domi iuniore filio Boleslao, quem vt hæredem principatus alebat. Ipſe deniq; totam vitam, paulatim ciuilioribus moribus, humanioribusq; mutare aggreſſus eſt, ac ſic iam Chriſtianiſmo affectus eſſe videri voluit, vt filiam ſuam, nomine Dombrauam, deſpondere principi Poloniæ Meſchoni, alia conditione noluerit, niſi vt ante ſponſalia eiurata veteri ſuper-

Fratris & in cadauer inuidia.

Tranſlatio S. Venceslai.

Nuſquam alibi huius fit mētio.

Strachyquas Emerano præſuli Ratiſponenſi erudiendus traditur.

Boleslaus docile educatur.

Dambroucam filiam Mieclaus Poloniæ princeps pacto Chriſtianiſmo vxorem ducit an. 965.

stitlone,ritu Christiano ille tingeretur. Nam idem Boleslaus ab infantia protinus, Vratislai patris cura, tinctus erat, sed ne quid dignũ baptismo faceret, mala educatio perfidæ matris in causa fuit. Vix enim verbis exprimi potest, quantum refert à quibus, & quoquisq; modo fuerit educatus. Inter hæc nõ mediocrem hinc Boleslao formidinem incusserunt[a] Hungari latè depopulata Morauia, vnde proximus in Boiemiam patet excursus, quẽ se illi facturos vti minabantur, ita re ipsa mox approbarunt. Ad eum cohibendũ duos exercitus Boleslaus comparat: Alterumq; ad oppidum Czaslauiam: alterum ad arcem Ohebum collocat, atq; vtrumq; fossis cingit, sudibusq; præacutis aduersus equestrem Hungarorum impetum munit. Extrahere illi in apertum Boiemos, frequenti assultu crebraq; telorum iaculatione nitebantur: sed Boiemi tela excipere, obsideriq; cum pedestri exercitu, quã contra tantam vim equitum, cum pauxillo equitatu in aciem descendere malebant, donec tædio morę Hungari ad populandam Austriam, & inde ad Carinthiam deflecterent. Vbi à principibus illarũ Alpium, Gotefrido, Erhardo, Tyrolo, & à Gregorio Aquileiensi patriarcha male mulctati, retrò ad sedes suas cum ignominia redire coacti sunt.

Bellum Hungaricum.

Cum qua item Morauí redierunt, qui in Boiemiam ad intercipiendos puteos venis argenteis scatentes de improuiso venerant, & amplius sexaginta puteorum fossores occiderant, cadaueribus illorum in cauernã quandam metalliciam proiectis. Subitò nàmq; & tumultuario milite Boleslaus submisso, maiore Morauorum strage cladem suorum rependit, & reliquos in turpem fugam vertit. At illi argento, quasi Loto degustato, nec cæde, nec contumelia absterreri potuerunt, quin ad dulcem fructũ in Boiemia colligendum reuerti festinarent, adiunctis duobus equitum millibus, quos ex Hungaris in societatẽ prædæ sibi consociauerant. Primo & altero prælio cum Boiemis occurrere ausis inito, cum in vtroq; superiores euasissent, gloria elati, nuncios vtriq; & literas ad suos mittunt, inuitantes ad prædam participandã, & ad nouas in Boiemiam colonias deducendas. Interimq; ipsi nouũ sibi, proximè Curimense oppidum, Castellũ condunt, ac in tantum ciues pauorẽ adducunt, vt pedem porta efferre non auderent, præsertim principe ipsorum nusquam apparente, nec quoquã existente qui docere posset quidnam cum illo actum fuerit, aut vbinam locorũ perierit. Boleslao itaq; se dediderunt, & ab eodem suppetias sibi ferri petierunt. In procinctu erat tunc Boleslaus, copiasq; trifariam diuisas habebat, tribus constitutis ducibus, qui agmina ducerent, carris ab vtroq; latere circundata, præcedentibus ac subsequentibus equitibus, vt si qua per viam imposita esser dimicandi necessitas, pugnam expedito exercitu subiret. Qua nusquã in itinere oblata, ad castra hostium propius castra sua metatur, & omnes milites intra carrorum ambitum continet, ab ijsq; fossas cæcas, vijs transuersis, in quas Hungari equites præcipitarentur, fieri iubet: Ipse cum trecentis equis locũ insidijs aptum occupat. Hungari cum ipsis Morauis multitudine & recentibus victorijs sibi fidentes, aciem priores ostenderunt: quã vbi duces agminis Boiemorum conspexerunt, portam decumanam recludunt, & per illam equitem pediti mixtum in hostes emittunt, qui à primo statim impetu, vt moniti erant, retrò in castra notis vijs se referunt. Hærent à tergo, cedentibus Boiemis, Hungari, & cum ipsis equis hauriuntur à fossis, cratibus & straminibus intectis, ibidemq; plurimi opprimuntur. Adest mox & Boleslaus cũ suis, lateraq; Morauorũ inuectus, turbat ordines illorum, & dissipat: perterritisq; tam equitibus quàm peditibus, adeo instat, vt ne ad oppidum quidem nuper à se extructum respicerent, sed fuga sibi vtriq; salutem quærerent. Oppidum receptum ac solo æquatũ, secureq; inde metalla circa Lipniczіam & Zdiaram, atq; alia Morauię vicina loca ab opificibus scrutabantur.

Bellum Morauicum ob fodinas argentarias.

Gurimeses Boleslao se dedũt.

Hungari cum Morauis à Boleslao sternuntur.

Orta tunc primum post victoriam illam satislautam, à Boiemis Christla-

nis

nis Episcopi mentio, Boleslao coram memorantibus, tum indecorum sibi, tum indignum videri, vt Moraui, Bauarique & Milnij, ac cæteri finitimi suū domi haberent Episcopum, cuius præsentia atq; authoritate, religionis cultus & retineretur, & amplificaretur: solam Boiemiam, in tanto iam fastigio collocatam, Præsule, velut altero dignitatis oculo, carere, ac foras quasi luscam ad alienos Pontifices prospectare, quoties pontificalia munera in Boiemia essent obeunda. Quo audito Boleslaus interrogat: Quonam id pacto fieri queat, vt Pontifex in Boiemia constituatur? Edoctusq; viam à Christianis, Legatos ad Romanū Pontificē mittit oratum, vt ædem Diui Viti in arce Pragensi sitā, Prę-sulis honore sublimem facere dignaretur. Sed ille tunc rerum status Romæ erat, eaq; ambitione atq; æmulatione pontifices inter se agitabant, vt alij alios sede deturbarent, vrbeq; fugarent, alij captos aut in vincula, aut in cœnobium conijceret, alij nec mortuis sepultisq; parcerent. Quippe Stephanus in Formosum mortuum tanta rabie desæuijt, vt cadauer eius sepulchro eruerit, erutumq; in Tyberim proiecerit. Hoc verò omnibus quasi solemne erat, vt poste rior prioris acta rescinderet. Quæ partim videntes, partim audiētes legati, inanes reuerti, quàm dubia incertaq; de institutione præsulis futuri ad Principem referre maluerunt.

Deliberatio de Episcopo in Bohemiā adducendo.

Schismata dissidiaq; Pontificum.

Stephanus Papa VI.

Vixere circa annum 885.

a *Superius ab Arnulpho in Morauia Reges translatum esse tributum dictum. De eo coniectura potius, quàm certa scientia ariolari quid licet. Aiunt quotannis boues centū & viginti, Item argenti pustulati quinquaginta pondo eo quòd Romano Imperio Ducatus Boiemiæ subiectus esset, pendere coactos. Argenti puri 150. Marcas censent.*

b *Bellum hoc incidit in annum 954. vel 955. vbi Leel & Bulcha Duces Hungari ab Henrico Bauaro suspēdio necati, licet Hungari annales ante Otthonis tēpora euenisse dicant sub Conrado Vormaciense, quē patrem (perperam) statuunt Conradi Saliqui Imp. Occubuêre Conradus sapiens Dux Sueuiæ & Francorum, Burkardus Dux Sueuiæ è Ludgarda filia gener Otthonis, sagitta traiectus.*

c *Bogislaum Bohemiæ Ducē sibi reluctantē perdomuisse Otthonē Hungarus inquit. Proditione Tugemiri ducis pecunia corrupti totam ditionē Slauorum citra Odram in potestatem Cæsaris venisse, Polonus scriptor asserit. Germani totos 15. annos durasse: sæpe intermissum rursus repetitum bellum. Diuturnitate fractum Boleslaum in Imperij fidem concessisse prodiderunt memoria.*

d *Hungari Morauia & Bohemia hostili manu vastatis citra Danubiū arma verterunt, Carniolam, Styriam & Carinthiam inuaserunt. Dum eorū incursiones Gothefridus Morauiæ Dux, & Eberhardus Corinthiæ Princeps cum Gregorio Aquileiensi patriarcha coercere nituntur, acerrimam pugnam conseruerunt: ibi quamuis plurimi ex Hūgaris occubuerint, desideratis tamē ducibus, profligatoq; patriarcha, dissipato et fugato exercitu præda onusti direptis trib. regionib. cū victoria in Pannoniā rediêre.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER SEXTVS.

XVIII.

Post Boleslaum sæuum, Boleslaus natu minor filius cognomine Pius, quia maior Strachyquas, Ratisponę in cœnobio attōsus, bardocucullum induerat, Princeps declaratus est. Huius inter alia pietatis opera, non vltimo sanè loco numeraueris, viginti templa à fundamentis excitata, singulaque cerimonijs, sacerdotijs, censu & agris exculta dotataque. Haud aliter igitur sacerdotibus id temporis vsuuenit, ac

Boleslaus Pius.

Strachyquas ad D. Emeranum, Ratisbonæ fit Monachus.

venire gallis solet gallinaceis, qui in primo gallicinio, alta etiamtum & opaca nocte, rarioribus in locis,& valde pauci numero perstrepunt. At ijdem aurora appropinquante, certatim omnes,quisque in corte sua,plausu,alis,concentu, personant: Ita Sacerdotes aurora illis sua, ex propitio Boleslao resplendente, multi simul per multa templa matutinas Deo laudes alacri voce psallebant, Nec iam alia re vlla magis in politia sua, quàm præsule egere videbantur. Erat Boleslao soror,cui Mlada nomen,virginitate & religione conspicua:ea vbi cognouit Otthonis Cæsaris authoritate ac maiestate Romæ pacata esse omnia, certumq; tandem & legitimum ibidem extare Pontificem,de fratre impetrat, vt sibi Romã (vnde in Boiemiam manauit Christiana religio) inuisere liceat, & quando ab alio,quàm à Pontifice Romano Antistes Pragæ institui nequeat, se quoq; id effecturam,vt citra cunctationem ille instituatur, recipit. Romam igitur veniens,in hospitium Sanctimonialium, sectam diui Benedicti affectantium se contulit: longè enim lateq; eius sectæ laus tunc diffusa erat,multique religiosi tam ex virili, quàm ex muliebri sexu nomina in illam dabant. Sed nec Mlada dare suum nomen diutius morata est, quàm vt edisceret ea, quæ ante sectæ professionem ediscenda fuerant. Instante die quo virgo nobilissima capi,flammeoq; velari à Pontifice debuit,venit ad templum in templum Ioannes Pontifex Romanus,qui sibi vltro capiendi velandique illam munus desumpserat. Cæterùm cum ennnciare nomen Mladæ ,tanquam Barbarum nequiuisset, vocabulo id Mariæ permutauit; Mariaque inde ab omnibus, quæ prius Mlada, vocabatur. Ac Pragam reuersa, virginem vestalem, apud ædem Diui Georgij virginibus vestalibus dicatam, egit, obrulitque fratri Diploma, quo idem Ioannes Romanus Pontifex nominandi Pragæ præsulis Boleslao potestatem faciebat. Atque is Dethmarum quendam è Saxonia oriundnm, in eademque Saxonia sacris & religione,apud sodales Magdeburgenses initiatum, de sententia omnium sacerdotum primum in Boiemia Antistitem nominauit,curæque habuit,vt solemniter,& more aliorum in Germania Pontificum, à Moguntino Præsule,tanquam suo Metropolite, inauguraretur, vtque Regalia (quemadmodum vocant) ab Otthone Cæsare acciperet. Nouo Præsule instinctore, Slauonicus, Libicensis Comes (sic enim qui vicariam principis iurisdictionem regionatim per arces, vel oppida administrabant tnnc appellabantur,vt nunc quoqne apnd Hungaros Comites vocantur, & apud Polonos Palatini) filium suum Voytichium, egregia indole iuuenem, quem in aulam Cæsaris mittere destinarat, mutata sententia Magdeburgum misit, vt ibi eisdem Institutis & præceptis, in eodem quo Dethmarus cœnobio edoctus erat, imbueretur. Ea namque tempestate cœnobitæ non minus in erudiendis discipulis, quàm cerimonijs procurandis occupati fuerant. Imò pleraque cœnobia, id erant tunc,quod nunc sunt Gymnasia. Præfuerat vrbi Magdeburgensis presulis nomine Adalbertus,quem primum omnium Ottho Cæsar Metropoliten ibi instituit, virum à commendatione virtutum celebrem. Huic cum Voytichius ab omni item virtute commendatus esset, solemni more eum in religione Christiana confirmat, & pro Voytichio, nomine sibi ignoto, Adalbertum eum suo vocabulo appellat, sicque deinceps nominatus est. Accidit fortè vt è ludo literatio domum reuertenti, Dethmarus Pragensis pontifex vita decederet, continuò Boleslaus Princeps, manus Adalberto inijcit & frustra tergiuersantem, Pontificem magno collegij sacerdotum assensu declarat, ac non multo pòst Veronam ad Otthonem Cæsarem ire iubet, regalia iura petiturum. Grauissimè antea Dethmarum Christianæ religionis hostes ferebant, multò nunc grauius Adalberto succedente commouebantur, veriti ne hic Pontifex, quantò necessitudinibus, nobilitateque & gratia apud principem præpolleret, tantò faciliùs omnem illorum superstitionē deleret.

Mlada soror Romam proficiscitur. Maria à P.M. nũcupata.

Monialis fit ordinis Benedictini.

Iohãnes Papa IX. anno 897.

Auctoritas Boleslao præsulis creandi concessa.

Dethmarus Saxo Canonicus Magdeburgensis fit Episcopus Pragensis.

Voitichiũ Sclauicopatre Stresilaua matre natum.

Adalbertus I. Archiepiscopus Magdeburgi ab Otthone constitutus.

Voytichius, nomine mutato Episcopus fit Pragensis.

Nam

Nam præter cætera, non minor in sermone eius, quàm in vita grauitas inerat, ac censoria prorsus obiurgatio, cum maiore libertate coniuncta, quàm vt il- *Seueritas in uitijs taxandis Adalberti.* lam delicatiores aures ferre possent. Quare etiam pleraque nobilitas, dum impietatem suam infamari, dum crebra diuortia, & mox noua coniugia damnari, dum barbarum, in emendis vendendisque Christianis seruitijs morem traduci, ægrè sustinet, insidias illi tendere, quibus semel iterumque interceptus, ac ludibrio habitus, seculis insuper suis despoliatus est. Ad coercendam eiusmodi licentiam audaciamque hominum malè feriatorum, cum Boleslaus cohortes aliquot Christianorum contraxisset, intercessit Adalbertus, seque quamuis excipere fortunam, subireque vim atque iniuriam malle dixit, quàm vt Christianum sanguinem cum profano misceri videat. Quo audito Boleslaus, cohortes dimittit, ac paulò post plures maioresque cogit. Tanta enim aduersæ factionis indignatio contra Boleslaum, qui Christianos armauerat, coorta fuit, vt furor eius & vis ex Lucensibus maximè conflata, nisi prælio inhiberi haud potuerit. Auxerat hostium animos locus, quem sibi ad Aegram flumen, non longè à Stranouo egregiè munierant, indeque multum Christianis Albim accolentibus incommodabant. Ad hunc locum infestis *Prælium inter Christianos et Ethnicos commissum.* signis conuenientibus, pro se vtrique alteri alteros lacessere, commissaque acri pugna, & multis vtrinque prostratis, ad extremum Christiani palmam obtinuerunt. Hæc dum geruntur, Strachyquas frater Boleslai, ex Ratispona Boleslauiam, ac mox cum eodem fratre Pragam uenit. Huius domi suæ copiam nactus Adalbertus, multis coram verbis conqueritur de gente, nimis aduersus plerasque studia contumaci. Tentanti enim sibi eonantique omnia, per quæ indomiti subdomari debuerint, non modò conatum sibi non successisse, sed etiam ob illum se in tantum venisse multorum odium, vt aliqui nihil libentius agant, quàm quòd nomen suum adlatrent & execrentur: nonnulli perniciem insuper sibi planè moliantur. Quòd si Strachyquas ea, qua est existima- *Adalbertus Strachiquati Episcopatum offert. Abnuit.* tione & authoritate propter fratrem principem apud Boiemos, in locum sui succedat, nihil se addubitare, quin plus ille uno nutu suo, quàm ipse vel sexcẽtis verbis, ad sanandos morbis varijs implicitos proficiat. Hęc loquens ibidem statim ei insignia Pontificatus, nempe infulam, & pedum vltro exhibet, oratq; vt Pontificem Pragensem libens volensque agat. Reijcit à se ille pedum cum infula, & velùt indignabundus: Tantáne inquit animi leuitate præditus tibi esse videor, vt quam mihi semel sumpsi personam, eam retinere nequeam? Ego verò illam & retinebo perpetuò, & tanti Capitium meum, quo caput & collum amictum vides faciam, quanti tu Pontificalem tuum habitum. Ad hæc ingemiscens diuinansq; Adalbertus, Magno inquit cum dolore hoc tibi *Præsagium.* dico frater. Honorem hunc vltro à me delatum, quē nunc valde respuis, posthac non sine maximo tuo malo requires. Atq; inde Adalbertus, quemadmodum iam pridem destinauerat, præsentiam sui Boiemis irreligiosis, & ad se opprimendum paratis, subducens, Romam paucis conscijs petit, ibiq; à Pontifi- *Romæ it Adalbertus.* ce impetrat, vt Boiemos iugum Christi palam excutientes diris deuoueat. Ad hanc execrationem adeo exarserunt, vt cum de absente Adalberto vltionis *Excõmunicati Boiemi.* pœnas, quas vellent exigere non possent, impetum in fratres eius germanos facerent, & simul quinq; numero, per rixam à se de industria excitatam interfecerunt: Soblebotium, Spirimirum, Prebislaum, Boritam, Gzaslaum. Tra- *Fratres Adalberti necati.* dunt Boiemorum annales, Adalbertum, cum eo fortè die quo fratrum occisorum exequiæ in Boiemia celebrarentur, solemne sacrum Romæ Pontifice Romano præsente faceret, seq; vt fieri solet, post calicis subleuationem, ad silentium vita functorũ memoriæ dedicatum, tacitus cõponeret, amplius duas horas, haud secus quàm stipitē aræ affixum stetisse immotũ, fuisseq; ob rã inſolentē moram à Pontifice correptum. Ad hęc illum respondisse, se interea dũ

ad aram tam diu ftaret, in Boiemia exequijs fratrum fuorum interfuiffe, ac dum Romam ad rem diuinam peragendam redire feftinat, alteram è duabus chirotecam, ibidem in Boiemia ad ferettum reliquiffe. Deliria illum fundere cæteris exiftimantibus, Pontifex, qui bona multa, miraque prædicari de Adalberto inaudiuerat, iftam rem inquifitam noluit omittere. Compertoq; ita vt narrabat, illam fe habere, chirotecamque relatam: alteri quam retinuerat planè refpondere, in admirationem verfus, Adalbertum cœnobio fancti Alexij accuratè commendauit. Quo Romæ abfente, erupit tandem latens Strachyquatis defyderium potiundi Epifcopatus Pragenfis, non audente Boleflao votis eius refragari, ne honori fratris inuidere videretur. Datis itaque literis tum ad Otthonem Cæfarem, tum ad Præfulem Moguntinum, inaugurari illum poftulat. Quod munus dum Præful Moguntinus obit, illeque fe ante aram de more profternit, continuò inuadit eum malignus, vexatque, & eo vfque concutit, donec ex ore fpumabundo animam exrrudit. Ex hoc tam horribili & prodigiofo cafu, non minus Boleflaus quàm Moguntinus exrerritus, vterque fuos Romam ad Adalbertum allegat, qui ei reditum in patriam celerem, ad recuperandum Pontificatum perfuadeant. Illoque Romæ manendi propofitum retinente, cum fodalibus, quorum fodalitia profeffione etiam religionis approbauit, ambo rurfus per legatos Romanum Pontificem aggrediuntur, orantes vt vel inuitum Roma extrudat ad Ecclefiam fuam Adalbertum, fi bene confultum Boiemis, qui Romanam religionem affectantur, velit. Ceffit tandem authoritati Pontificis Romani Adalbertus, difcedensque Roma cum Gaudentio, quem loco fratris habuit, Anconam diuertit. ibique confcenfa naui, Segniam in littore Dalmatico pofitam appellit, atque inde fe in Pannoniam infinuat, à præfectis adhuc, quos Capitaneos vocabant, gubernatam: Quorum præcipuus nomine [a] Stephanus erat. Hunc vbi in humanitatem propenfum, atque erga Chriftianos fatis hofpitalem, & præterea linguæ Sclauonicæ haud ignarum accepit Adalbertus, deflexit in aulam eius, habitaque vna & altera de fide & baptifmo concione, adeò attentum facilemque ad fufcipiendum Chriftianifmum expertus eft, vt breui temporis interuallo tingi, cum plerifque aulicis fuis oprauerit. Hinc à baptifmo Pontifex Romanus, coronam ei Regiam detulit, & Cæfar fororem fuam eidem nuptum dedit. Adalbertus comitatu auctior factus: nam fex prçterea fratres contubernales, ex contubernio ad diuum Alexium Roma digreffi, ipfum apud Hungaros affecuti funt, nec diuelli ab eo vllo modo potuerunt. Cum ijs igitur Boiemiam ingreffus, quæ fumma tunc ariditate ob inopiam cœleftium aquarum laborabat, tanta repentè imbris copia ad introitum eorum cœlo fe effudit, vt pleraque loca planiora ftagnauerint: Hoc alij religioni patrum tribuebant, alij in Monachorum fuggillationem vertebant. Eftque hodie in ore Boemorum velut adagium, vt fi fortè obuios in itinere habeant viros religiofos, dicanr: Pluuia haud dubiè pluet, poftea quam Monachi peregrè ambulant. Cæterùm idem Adalbertus maiore honore à Boleflao excipi non potuit, quàm eft poft reditum exceptus, locoque fuo, & bonis quibufdam paternis reftitutus. Ea ille bona paulò poft in officia pietatis diftribuit, & vnà cum Boleflao principe cœnobium, quod Breunouiam vocant, ædificauit, ac munificentiffimè dotauit, deductis in contubernium fodalibus, quos ex Italia fecum adduxit: illique nomine Abbatis præpofito Anaftafio, qui pofthac apud Hungaros Strigonienfem egit Pontificem, viro tantæ fanctitatis & virtutis, vt mortuum difcipulum precibus fuis à morte excitauerit. Sæpius in hoc contubernio Adalbertnm, quàm in domo fua pontificali repetiffes, adeò moribus & natura cum Sanctis illis patribus congruebat. Sed nec Boleflaus à confuetudine illorum abhorrebat,

Strachyquas abfente Adalberto ambit Epifcopatum. Inaugurandus III. Epifcopus Pragēfis à dæmone ftrāgulatur.

In Bohemiam extruditur inuitus Adalbertus.

Brounouienfem abbatiam Adalbertus è patrimonio fūdat. Anaftafius.

bat, festis præsertim diebus, sponte veniens (vt bonis mos est) ab bonorum conuiuia, quæ à precibus illi incipiebant,& cum precibus finiebant magna cum modestia & disciplina, atque abstinentia ciborum. Atque hîc rursus odium impiorum, aduersus vtrumque recruduit. In Boleslaum, quasi religioni Christianæ plus æquo deditum: in Adalbertum, velut censoria obiurgatione vehementer in eos acerbum, qui diem Dominicum non sanctificarent, sed operis commercijsq; profanis, & negotiationibus illum pollueren. Aut qui matrimonia sine auspice sacerdote contraherent, illaq; diuortijs pro libidine quisque sua disturbarent. Quare denuò inita coniuratione, impij in montem non longè à Praga secedunt, excursiones ex illo populationesque in Christianos facientes,& aliquoties leuibus cum milite Boleslai pugnis decertantes, nunquam tamen pelli de monte potuerunt. Inclinante tandem autumni tempore, ac iam noctibus frigidioribus instantibus,& hostibus igidigenes faciendos magis, quàm ad vigilias obeundas intentis, Christiani, admixtis sibi Iudæis, incautos ex inopinato adoriuntur, à fronteque & à tergo in quoscunque incidunt eos obtruncant. Insigniores in fugam effusi, tenebris & syluis tegebantur, sed ibi quoque plerosque Iudæi deprehenderunt, interfeceruntque, ac permissu Pragensium, Synagogam inde Pragæ sibi constituerunt. Ergo rursus post nouam cædem, insons & incruentus Adalbertus, inuidiæ cedendum, alioque demigrandum sibi putauit. Sub hac namque lege, Roma se à summo Pontifice extrudi sustinuit, vt si morum patriæ insolentium tæderet, sibi verrere solum, ibique munere Pontificio defungi liceret, vbi ex functione sua fructus aliquis pietatis legi posset. Animis itaq; suorum, quos Breunouiæ relicturus erat, prius confirmatis, inde continuò cum fratre Gaudentio ad Polonos, Christianismo nuper initiatos se confert, quibus in religione corroboratis, ac Gaudentio (quemadmodum orabant) Præsule illis Gneznæ relicto, ipse ad vicinos Prussios iter vertit. Nihil ea tempestate Prussijs, aut si mauis Prutenis crassius, nihilque indocilius apparebat, adeò vt pingui eorum, & ad audiendum, intelligendumque Euangelium, hebeti aure offensus Adalbertus, nouos sibi in grege armentorum & pecudum quæsierit auditores. Atq; res tum dictu mira contigit, vt starent arrectis auribus boues, equi, asini, capræ, sues,& quasi bene per Adalbertum monita sentirent, intelligerentque nutu illa capitum approbabant. Cum interim Prussij, brutis illis magis bruti, tam insolito spectaculo non modò ad nullam pietatem flectebantur, sed etiam ad summam per hæc crudelitatem efferari, sanctum uirum septem spiculis adorti sunt: nec satis habuerunt totidem vulneribus senile corpus confodere, nisi insuper etiam caput mortui amputarent. Boleslaus Poloniæ princeps, ex sorore Boleslai Boiemiæ principis prognatus, cum precibus non posset, precio à truci gente corpus redemit, illudque Gneznæ sepulturæ tradidit. Adeò non vulgaribus clarum miraculis, vt [b] Ottho tertius, qui eodem tempore Imperio præfuit, voti reus factus ob recuperatam valetudinem, quam Adalberto acceptam retulit, Gneznam ad sepulchrum eius adierit, gratiasq; Deo egerit, qui per sanctos quoq; suos miracula inter homines ederet, atq; inde passim apud cæteros quoq; Germanos, Adalbertus inter diuos haberi cœptus est. Porrò Stephanus Pannoniæ rex, Strigonij in arce sua Regia, primus ei templum constituit, addiditq; templo Pontificem, vt diximus Anastasium, quem Adalbertus contubernio Breunouiensi præposuerat. At Boleslaus domi adnitente vxore Hemma, quam ex domo principum Saxoniæ sibi matrimonio coniunxerat, Theodatum, origine etiam Saxonem, ac tunc Otthonis Cæsaris à sacris & ab epistolis assiduum, Adalberto successorem dedit. Præter Anastasium autem & Gaudentium, alios insuper sex contubernales Breunouia habuit, uti uitæ sanctimonia celebres, ita celebritate hominũ minimè gaudẽtes. Illi igitur

Conspiratio Ethnicorũ in Christianos Iudæorũ auxilio sopita.

Synagoga Iudæis concessa.

Adalbertus in Poloniam.

Razimum Poloni dicunt.

Martyrium Adalberti Tischusij in Prussia incidit in annum 988. alij 997. Hic verò est annus mortis Geisæ cui interfuit Adalbertus.

Pari auri pondere cadauer redemit Ottho III.

Theodatus Saxo IIII. Episcopus Pragensis.

desiderio solitudinis (quū migrandi ex Boiemia in Poloniam consilium cœpissent) occiso Adalbetto, ad Gaudentium diuerterunt, cupidissimū illos penes se retinendi, nisi quòd cupidiùs illi secretum sibi dari ostendiq; petebant. Euictus precibus Gaudentius, deduci illos in locum planè solum, longeq; ab hominib. semotum iubet. Nacti illi quem optabant secessum, in eo tuguriolum, & iuxta sacellum ex lignis coagmentum sibi cōstituunt. Nomina contubernalium: Matthæus, Benedictus, Ioannes, Isaac, Christinus, Barnabas. Frugalitatis omnium istorum, innocentiæq; & continentiæ atq; vigiliarum inditium hoc fuerit, quòd non solùm ab iniuriæ noxa, sed ab omni prorsus specie mala abstinuerint, quòd famem sæpius pane solo, rarò olere adiuncto, quod sua sibi manu seuerāt legerantq;, explebant, sitim autem aqua semper sedabant, quòd à pecunia possidenda ita temperauerint, vt ne teruncium quidē in zonis suis, aut marsupijs suis possidere vellent: quòd denique stratis humi in matta scirpea corporibus cilitio vestitis, somnum ante mediam noctem interruptum habuerint, & quasi iam aurora illis illuxisset, reliquum noctis dieiq; perpetuò in hoc vigilauerint, vt Deum peccatis hominum offensum, assiduis deprecationibus placarent. Nam ipsi ita propitium illum habebant, vt morbo impeditos homines, aut à malo dæmone obsessos, sola oratione percurarent, liberarentq;. Quoniā autem rumor iam pridem de bona istorum vitæ consuetudine, ad Meschonem principem Poloniç peruenerat, inuasit eundem Meschonem cupido videndi & alloquendi viros ex rumore sibi laudatos. Vbi igitur ad latebras eorum peruenit, summotaq; affectantium turba, ipse cum paucissimis sacellum, in quo sacros psallebant hymnos, introijt, offusa subitò oculis & animo suo religione, perinde est permotus, atq; si inttoijsset penetrale numinum, non hominum. Deniq; illos velut præsentia numina veneratus est, tractauitq; liberaliter à pecunia, quam abiens illis etiam inuitis reliquit, præsidium futurum inopiæ, quam summā adesse cernebat. Sed enim illi, qui non adumbratam, non coactam, sed solidam, atq; vltroneàm colebant paupertatem & continentiam, magisque pietatis officijs quàm vllis diuitijs ditescere quærebant, accersito Barnaba, quem panis & olerum dispensationi præfecerant, tollere eum exitialem pecuniam, & ad Meschonem continuò referre iubent Abeunte Barnaba superueniunt latrunculi quidam, & in tugurium noctè irrumpunt, quæsitaq; inibi, & non inuenta Principis pecunia, iram & furorem in cædem insontium virorum conuertunt, occisi ad vnum omnes, ac solus Barnabas per absentiam incolumis est seruatus, cum magno animi sui dolore, quod præsens eandem cum interfectis martyrij palmam assecutus nō fuerit. Nihilominus sui similis permanens, vitam quam cœpit colere puram inculpatamq;, ad fatalem vsq; exitum non desijt. Post quem in tumba Gneznæ, in quam ante se interfecti sodales elati sunt, conditus est, [c] otium tum à proditionibus satis diutinum fuit, cum rursus Vetsouicenses diu intermissam domi in principes suos coniurationem, foris apud Polonos illam instaurarent, nacti Boleslaum Polonum, qui nepos ex sorore Boleslai erat, nouis suscipiendis consilijs aptum. Nouum videlicet prorsus fuit, vt nulla accepta iniuria cognatus, nouum contrā cognatū suum bellum tentaret, quod maiores sui nunquam tentare voluerunt. Persultans itaq; Silesiam; quum ad fines Boiemiæ, qua parte Glacense oppidum, Silesiam à Boiemia dirimit, peruenisser, regionemq; illam hostiliter diripuisset: misit Boleslaus questum illatas iniurias, repetitumq; res ablatas. At Polonus regno nouo ferox, per contemptum renunciat, Principia ista esse dolorū, quæ nimis intempestiuè deplorarentur: reducit nihilominus tamē omnes inde copias, adeò celeriter, vt fugæ similis discessus eius videretur. Subitò videlicet illi hostis in regno exortus est, Voldimirus Russiæ princeps, qui expugnata arce Premislauia, in totam mox Rudimensem Regionem

Breunanouicēses heremitæ. *Miracula.* *Bolislao Regi Meschones F. Poloni hoc tribuunt.* *Martyrium.* *Anno 1008.*

gionem imminebat. Boleslaus occasione temporis vsus, expeditionem in Poloniam suscipit, Cracouiam rectà contendit, sperans quod accidit, se illam pręsidio desertam inuenturum. Quippe nullum intus præsidiũ Polonus reliquerat, iubens se subsequi, in quocunq; aliquid roboris inerat. Eò magis timidos ciues Boiemi perterrent, ignem, cædes, rapinas minitantes, nisi cõfestim sese dederent. Aperiunt illi portas, Legatosq; de deditione mittũt. Accepta Cracouię possessione, ac locis quibusdam vrbi vicinis Boleslaus potitus, omnib. his Crasotam, exercitus sui antesignanum, virum manu, & consilio promptum, cum valido præsidio commeatuq; copioso præficit, iubetq; aducrtere, ne quid noui oneris ciuibus, aut colonis imponatur, neúe illis à militibus noceatur, pro ingenio præsidum illis fortunam esse, si uideant æquum & humanum præsidem, haud grauatè illos iugum ferre. Contrà si acrius insolentiusque agi secum experti fuerint, iugum excutere, cornuaq; attollere eosdem solere. Posthæc magna cum gloria domum redit, quòd primus omnium fines Boiemiæ vsq; in Poloniam propagauerit, quòdque primus non solùm Boiemiæ, sed insuper Poloniæ quoque princeps salutatus fuerit. Polonus tot incommodis à Boiemis & Russis, aut, vt nunc vocant, Ruthenis, acceptis, cum Valdimiro fœdus init, ac de recuperanda Cracouia sollicitus, curam omnem ad pellendos inde Boiemos conuertit: idq; facilè factutum docet, nullo Boiemorum exercitu ibi existente, sed præsidio tantùm vrbi relicto, eoque infirmo. Quòd si etiã validum foret, ignominiæ tamen tollendæ causa, ne videlicet pulcherrimam totius Poloniæ vrbem Boiemus diutius possideat, etiam difficilia aggrediunda, atque omnia alia commoda negligenda esse. Adstrepente turba, mœnibus Cracouiæ appropinquat: intra quæ iã Crasota stationes, vigilias, aliaque diurna ac nocturna munia distribuerat, funditores & sagittarios in muris constituerat, aciemq; eruptioni & pugnæ, si illa opus foret, composuerat, dato omnibus præcepto, ne quis iniussu suo de statione sua se commoueret. Adequitant propius Poloni, ea audacia obsessos in prælium elicere cupientes, sed pars illorum telis, pars saxis obruta, cæteros ab assultu temerario cautiores reddiderunt. Tentant rursus per cuneos & turmas oppugnationem, secumq; scalas ferunt, sed rursus multis cum vulneribus, multaque cum cæde depulsi retrocedunt. facta mox in illos nocturna eruptio, tota illorum castra clamore tumultuque, ac tanto errore perturbauit, vt ab hostibus in semetipsos auerterentur, mutuaque inter se cæde caderent: nullus enim Dux, nullus ordo, nullus certus exhortator aderat, sed omnia per tenebras, sors apud Polonos agebat. At Boiemi ordinibus tectotibusque distincti, suo insuper claro simbolo ab alienis distinguebantur, neque quem alium nisi hostem ferirent, neúe diutius, quàm signum receptui datum esset. Tum verò Polonus, postquam segniorem infelicioremque oppugnationem quàm futuram sperauit, videt, nec vllam spem deditionis, vrbe, & milite, & frumento, ac reliquo commeatu abundante, moram in tædium vertens, quippe nihil Polonis ad exequendam longiorem obsidionem pigrius, tædiosiusque, illam in præsens omnium voluntate omittit, castraque dissoluit. Scripserat ad Boleslaum Crasota, si maiora sibi auxilia è Boiemia submitterentur, cõfidere se vltra acquisitos Cracouiæ limites, aliquid præterea finium adijcere posse. Rescripsit paucis Boleslaus, Christianum esse, quod adest boni consulere, alienis abstinere. Tu igitur rectè feceris, si parta tueberis, alienam messem non messueris. Non enim te neq; subsidio, neque annona, quoties vsu venerit, egere sinemus. Post hæc breui de hac uita migrauit ad Dominũ, magno sui desiderio apud omnes ordines relicto: quoniam sicut dicebatur, ita verè pius fuerit. Huic filius nomine item Boleslaus XIX. successit, eo ferè tempore, quo in Germania comitia Cæsari creando, ex noua Romani pontificis sanctione indicta fuerunt. Nam cum antea imperium ve-

Cracouiam Boleslaus occupat præficit Crassotam.

Cracouiam strenuè recuperare Rex Polonus studet.

Crasota strenuè rem gerit.

Modestia Boleslai Bohemi.

Regnasse dicitur annos 32.

Boleslaus III. cecus.

lut hæreditarium Cæsares sibi vendicabant, intra domum quisque suam hæredem summæ potestatis sibi quærentes, consultius, Reiq́ne publicæ Christianæ conducibilius visum est, vt imperaturus omnibus, ex principibus omnibus vnus ad imperãdum maximè idoneus deligeretur. Pontifex igitur Gregorius quintus, & Ottho tertius Cæsar, ambo Germani, sibique inuicem cognatione innexi, ac pariter in hoc proni, vt honor summæ dignitatis in Germania perpetuò resideret, ad id efficiendum hac arte vsi sunt, vt delectores numero sex, omnes Germaniæ principes nominarentur. Italis facilè assentientibus, atque etiam cupientibus, vt Cæsar tanquam imperij Pontificis Romani æmulus, quàm longissimè ab Italia amoliretur: Gallis verò iniquissimo ferentibus animo, quòd nulla illorum ratio habita fuerit, quorum Imperium antiquius erat, oblitis credo, quòd simul cum stirpe Magni Caroli, magnitudo quoque Cæsarei nominis apud illos desierit. Additus tamen sex illis principibus posthac Rex Boiemus fuit, elector septimus ad tollendam discordiam, quæ inter pares numero, pari suffragio concurrente, nonnunquam intercedebat. Sed ad rem.

Electoratus institutio.

Nõ erat cordi Boleslao militia, partim vt tumultuosa, dein vt sumptuosa, præsertim in eroganda pecunia astricto tenaciquè. Appellabat sæpius cum præfectus Cracouiæ, cùm per internuncios, tum postremò per filium suum Bersomitum, vt stipendium præsidio, vtque subsidia noua mitteret, quoniam non vna iam calamitas accepta esset ingruentibus Polonis, sed præterea plerique militum oppressi. At ille, ne arcam ære exinaniret, curaque se prægrauaret, moras nectere, diemque de die trahere, donec Cracouiam, & quod in illa præsidium erat, amitteret. Serò tandem ad sua tuenda, expeditionem in Slesiam sumere coactus est. Polonus initio statim principatus Boleslai, mores ipsius & animum ad cauendos dolos simplicem, credulumque à Cochano Versouicensi, qui in Boiemia habitabat edoctus, ea præ cæteris cogitare, quibus per astum Boleslaus caperetur. Ergo anteqnam hostile quidquam vel prædando, vel populando facerent Boiemi, Polonus legatos ad Boleslaum mittit, qui cõmemoratis quæ incommoda, quas impensas & rerum iacturas bellum præcipuè longum afferat, inducias paciscantur, eamque Boleslao offerant conditionem, vt ad quemcunque principem vellet, ad eum arbitria pacis deferret: aut si ipse cum illo transigere mallet, vt in colloquium, habitu pacato & sine turba veniret. Pactis inducijs deligitur colloquio locus, ad quem cum conuenissent, & vterque tabernaculum suum constituisset. Venit Polonus ad Boiemum, ore bona verba ferens, sed mente praua struens, quæ tamen exequi tũc non potuit. Igitur compositis ibi hac lege rebus, vt ne alter alterum bello deinceps lacesseret, sed quemadmodum cognatos decet, vt perpetuam inter se gratiam & amicitiam colerent. Instat blandissimis verbis Polonus petere, ne grauetur Boleslaus Cracouiam non amplius quartum inde lapidem distantem, se conferre, ibique hospitem & conuiuam suum agere. Plerisq; suspecta hæc inuitatio erat, suadebantque Boleslao, vt sobrium & cautum se ad credendum Polono præstaret. Aderat ibidem Cochanus Versouicensis, castra Boleslai affectans, quo facilius eum per obsequium falleret. Hic multa oratione fidem Poloni tutatus, eò ad extremum rem adduxit, vt palam ille Boleslao dextram, fidei pignus daret, promitteretque se incolumem eum à se ex conuiuio dimissurum, & quasi saluis inducijs, inuiolatoq; iure hospiej, & promissi vinculo facere videretur, integro quidem corpore & vita, sed admota oculis lamina ignita, exoculatum abire inde permisit. Huicque tam Barbaræ perfidiæ, hanc præterea crudelitatem, in eos, qui illum tanquam perfidum cauendum consuluissent, adiecit, vt iugulatos muris præcipitaret, sperans per tale facinus, quemadmodum illum Versouicenses inflabant, principatu se Boiemiæ potiturum. Nec enim Boleslaus luminibus orbus, ad regendos Boiemos idoneus

Boleslaus auarus, iners et in bellis.

Ob negata stipendia Cracouiam amittit.

Tocharē Bonfinius vocat.

Dolus Poloni in Boiemum.

Oculis priuatur Bohemus à Polono.

neus amplius videbatur. Quod ipse sua quoque sponte agnoscens, simul atq;
domum sui; deducentibus reuersus est, continuò Hiaromirium natu maio- XX.
rem filium, in solio suo, approbantibus cunctis ordinibus collocauit. Ipse de- *Hiaromirius*
inceps vitam priuatam, solitariamque vnà cum vxore egit, donec ex animi & *patri similis.*
corporis ægritudine consumptis viribus, exoptata morte expirauit. Cocha-
nus spe sua deiectus, quam magnam aluerat, si Polonus Boiemiæ principatum
fuisset consecutus, cœpit illius perfidiam & scelus apud nouum Boiemiæ prin
cipem fictis verbis acriùs traducere, quàm si alius ex animo insectatus fuisset,
vt per hunc fucum proditionem obtegeret, seque in aulam & familiaritatem
Hiaromirij insinuaret. Simili Hiaromirius ac pater ingenio erat, simplici vide- *Simplex Hia-*
licet ac minus callido, quàm vt fucata à synceris internosse posset, eoque simi *romirius.*
liter etiā insidiosa assentatione illusus & captus est in ipsa venatione, cui mul-
tum indulgebat, venatoremque suum, vel serijs actionibus interuenire patie-
batur, dummodo nunclum afferret, lautam præsto esse venationem. Houo-
ra venatori nomē erat. Hunc igitur Versouicenses ad se familiariter inuitant, *Ouaras Bonfi-*
festiuamq; ei in syluis suis ceruorum & aprorum copiam ostendunt, non du- *nio.*
bitantes quin re ex Houora cognita, princeps ei rei primum quemadmodum
euenit præuerti cuperet. Cochanus deductoris sibi officium sumpserat, tan-
quam alijs in lustrandis ferarum lustris peritior. Vbi ad lustra ventum est, &
alij venatorum plagis furcillatim explicādis, alij canibus copulandis, ad suaq;
loca deducendis occupati essent, Houora omnibus præposito, Cochanus in-
terim Principem à turba per sermonē de venatione institutum in syluam in-
teriorem abducit, nactusque idoneum sceleri perficiendo locum, validior
imbecilliorem equo deturbat, nec exurgere deturbatum antea patitur, quàm
alij conscij, qui à tergo cunctatius subsequebantur acurrerent, ij loris, quæ se-
cum gestabant confestim expeditis, Principem & dominum suum, in modum
contemptissimi seruuli arctis reuinciunt, vinctumque ad quercum deligant
seminudum, ne à scopo corporis tela aberrarent. Ipseque primus in illum ar- *Versouicenses*
cum suum Cochanus tetendit, ac primus telum suum in eundem intorsit: de- *prætextu vena*
promebant mox item alij quoque Versouicensium sagittas quisque suas ad *tionis princi-*
iaculandum, cum ecce tibi Houora improuisus adest, obstupefactusq; horren *pem arbori al-*
dò spectaculo, repentè ad venatores cum magna voce reuolat. Principem per *ligatum Spicu*
insidias interceptum interfectumq; esse clamitans: concurritur vndiq; ab om *lo traijcere vo*
nibus, festinaturq; ad comprehendendos insidiatores, sed anteuertit fuga Co *lunt.*
chanus, captiuitatem xiij. tamen alij Versouicenses comprehensi duro clau- *Tocharum ali*
duntur carcere. Atq; ibidem simul hæc res mira accidit: Quòd Hiaromirius, *qui vocant.*
qui multis telis confixus, ac pro mortuo à tortoribus relictus erat, sospes & *Vulnera diui-*
incolumis repertus fuerit. ipse diuo Ioanni Baptistæ salutem acceptam resere *nitùs sanata.*
bat: eum enim statim sibi ab inuocato numine ipsius adsuisse, atq; vt innoxia
tela corpori infigerentur, sanctis manibus moderatum fuisse affirmabat, iusf-
sitq; eodem loci aream pro templo sub titulo Diui Ioannis ædificando, desi-
gnari. Habuit & Houoræ fideli clientulo hunc honorem, vt eum præfectura
venatoria eiusq; posteros, & insuper agris & pagis circum Stembnam sitis ho
notaret, primumq; inter Boiemos authoritate Cæsaris Henrici ad eum proce *Origo illustris*
rum gradum proueheret, qui nūc Barones à Quercu in Boiemia appellantur. *familiæ Baro-*
De Versouicensibus intereeptis sumptum supplicium, singulijq; eorum securi *nū à Duba in*
percussi sunt. Ipse Cochanus scelerum caput in Poloniam transfugit, vt ibi Po *Bohemia.*
lonum doceret, sua suorumq; gentilium opera esse factum, vt Hiaromirius vel *Tredecim Ver*
iam sit mortuus, vel breui moriturus. Superesse vnicum Vdalricum successo- *souicensiū sup*
rem, nunc in aula Cæsaris degentem, ad quem si in tempore Legati cum lau- *plicio extre-*
tioribus donis mitterentur, Vdalrici quoq; potiundi spem non defuturam: *mo effecti.*
quo sublato, securum deinceps illum, ociosumq; in vtramq; aurem dormire

Cōsiliū de exscindenda stirpe principum Bohemiæ. posse. Probato Boleslaus vehementer consilio, eodē tempore copias in Boiemiam deducendas contrahit, & Legatos ad Cæsarem proficisci iubet, qui per insimulationem rebellionis seditionisq;, tradi sibi in custodiam Vdalricum postulent. Cæsar Henricus tametsi aliàs integer, ac pietate insignis haberetur, tamen acceptis tunc muneribus, tale quiddam passus est, quale de Ioue cantatur, in hunc modū, Placatur donis Iuppiter ipse datis. Cæterùm hactenus precibus Poloni subscripsit, vt ipse in aula sua custodes suos Vdalrico adderet, nō autem vt eum in manus Poloni traderet. *Boleslaus Rex Poloniæ in Bohemiam exercitum ducit.* In via iam Boleslaus erat, Bolemiçq; appropinquabat, cum reuersi à Cæsare legati, captum Vdalricum ei referunt: atq; hæc magno cū gaudio ab illo sunt accepta, sed illud rursus non sic æquis auribus de Iaromirio auditum, quòd emersisse è malis, paratusq; ad defendendam Pragam, ad quam Polonus totam belli tempestatem conuertebat, esse diceretur. Ex finibus igitur Boiemiæ, vt longè lateq; terrorem Pragensibus incuteret, Polonus in itinere viros, castellaq; temerè munita capit, prædamq; pecorum, & aliarum rerum agrestium diripit, ac militi distribuit, propiusq; mœnia accedens, nullam fœlicem arborem, aut nouam vinearum consitionem integram relinquit. *Praga capta.* Post vnum tandem mensem, Praga ei proditur, saluo dimisso præsidio, quod Iaromirius vrbi imposuerat, illiusq; bonam partē in arcem Visegradum traduxerat, in qua obsidionem Polonorum amplius sesquiannum tolerauit. *Obsidio Wissegradensis.* Interea Vdalricus, custodes apud Henricum frustratus, in Boiemiam occultus venit, casuq; dum per viam errat, in arcem Bercouicensis, qui mox in eundem honoris gradum, ad quem Houora effectus est, diuertit, ibique alios nonnullos equestris ordinis viros reperit. *Vdalricus Iaromyrij frater in Bohemiam venit.* Qui omnes ad insperatum Vdalrici aduentum gaudio elati, salutem ei & libertatem gratulabantur, bene sperare iubentes: saluo enim Vdalrico cætera quoque futura salua. Atque inde curas inter se partientes, quem quisque necessarium, aut notum habebat, cum illo rem communicabat, familiamq; quisque suam domi armabat. Hæc quanquā secreto agerentur, aderat tamen coriceus, qui quæ acta dictaque sunt, subauscultans, Cochano illa renūciauit, iam pridem indignanti, non haberi sui eam à Polono rationem, quam expectauerat, sed Polonos sibi ferè in omnibus præferri, cum ipse tamen Pragam ei intra vnius mensis spacium asseruerit, contra illi alterum iam annum, vnam oppugnent arcem, nec hactenus expugnare possint. *Versipellis Versouicius.* Rursus igitur mutato animo, ad spem nouam perfidam inflectit mētem, ac sine mora certum quendam fidumq; hominem, ad Vdalricum mittit, per quem clàm nunciat, consilium recuperandæ Pragæ se habere, idque exequi & perficere velle, si præsentis beneficij, quàm veteris in Principes iniuriæ Vdalricus memor esse maluerit. Quo is audito stabat perplexus, acciperet'ne oblata à proditore, quæ non ex recta voluntate proficiscerentur, an planè reijceret beneficium, cuius mox authorem fieri puderet. Donec Bercouicensis in aurem illi vetus verbum insusurrat, malum malo mederi interdum expedire. Facta igitur fide Cochano pollicetur obliuisci præteritorum, & si promissa apparuerint, gratum præterea ac memorem se erga illum futurum, velle tamen ex internuncio intelligere viam cōsilij eius ad recipiendam Pragam, quam cum tanta Polonorum multitudine possideret Polonus. Tum ille consilium aperit, ita videlicet, Cochanum composuisse cum pastore, quo Pragenses in pecoribus ad pascua propellendis vterentur, vt ad diem ad quam tu venires, locumque vrbi proximum, cum manu aliqua fallendo hosti apta occupares sōlitò maturius: pellendo ille instaret pecori, & postquam ad portam veniretur, segnius vt gregem exigeret, moras de industria nectendo, signumque aliquoties inflato corniculo pastorali dando, ad quod tu ex insidijs occurreres, portæque tibi apertæ appropinquares. *Consilium de Praga à Polonis recuperanda.* Nam quod ad ducem & milites Polonos attinet, vtrosq; maximo apud Pragenses laborare odio, illum propter arrogantiam

rogantiam & immodesta imperia, istos propter insolentiam, libidines, rapinas, & quotidianam temulentiam: occasione itaque tantum (inquit) fuerit opus leui ciuibus, ad deturbandos Praga Polonos. Talibus persuasus Vdalricus, lætusque de numero militum, qui illi in dies singulos accrescebant, festinemus, inquit, ò socij ad redimendos nostros ab inimicis nostris, sed dispersi per multos tramites meliùs latebimus, quàm si vno agmine transierimus: satis est nos proximè vrbem coniungi. Probato consilio diuersi abeunt per loca cuique nota, atque omnes illic tandem congregantur, vbi nunc Cœnobiũ Strahouiense Pragæ imminet, tunc sylua ingens & densa erat. Cochanus simulac Vdalricum adesse cognoscit, fidem seruat, bene mane pastorem cum grege extrudit, portam reserat, classicum intonat, Vdalricum vnà cum suis Pragam intromittit, ac omnia in vrbe tumultu & clamore cõplet, vociferari vulgò iubens, fugate, pellite, ferite Boiemi Polonos. Interim tamen mores quoq; suos ipse retinet, quibus in vtramque partem nutabat, claudicabatque. Subitus namque, ac velut ex motu illo vehementer perculsus, Polono adfuit, illumque somno adhuc deditum excitauit ad celerem fugam incitans; priusquam vel opprimeretur vel caperetur: deduxitque vsque ad vicinam portam, atque inde cum plerisq; equitibus citra vllam iniuriam emisit. Sed & reliquã multitudinem magis irrisu contumelijsq; ac verberibus, quàm cædibus Pragenses insectabantur. Praga recuperata, fratribusque sibi inuicem rem bene gestam gratulantibus, ac in fraternum contubernium coeuntibus, repentè inter eosdem exoritur dissidium, dum vterque sibi imperium in Boiemos vendicat. Iaromirius tanquam senior, Vdalricus tanquam victor, aderatque sua vtrique factio ad eundem scopum tendens, vt quando lis iure nequeat, pugna transigeretur. Vtrisque pertinacissimè Theodoius Pragensis pontifex obstitit, donec vtroque in sententiam suam adduxit, vt principatus inter duos fratres æqua portione, parique iure diuideretur. Hoc priusquam esset perfectum, adit Vdalricum secreto Cochanus, eumque talibus affatur verbis: Vide etiam atq; etiam princeps, quid agas, in quale & quantum periculum te coniecturus sis, si consortem principatus admiseris: iam olim omnium ore celebratum esse scis, Nullam regni fidam esse societatem. Quæ autem vita est semper timere, semper sibi cauere, nec ullo tempore tutò viuere? Quin tu igitur aliquid excogitas, quo modò solus sine æmulo regnes. Agedum inquit Vdalricus, ostende nunc ipse tu modum expediendæ eiusmodi curæ. Non moratur Cochanus: Erue inquit oculos æmulo, vna hæc operá te quoq; curá omni eruisti. Impium primò, & nefarium, (vt erat) Cochani consilium Vdalrico visum, deinde superante regni cupiditate, eademque omne discrimen inter fas & nefas auferente, Iaromirio manus Vdalrici iussu iniectæ ad excludendos oculos, quibus exclusis, simul quoq; ab administrando regno Iaromirius exclusus est, ac solus inde regnauit Vdalricus.

Praga asserta. *Versouicensis Bohemo restituitur.* *Dux Polonus euadit.* *Iurgium inter fratres de principatu.* *Iaromirio oculi à fratre eruti.*

ª *Stephanus natus dicitur anno 990. viuo patre Geisa ab Adalberto baptizatus, rudimentis pietatis imbutus, & communibus procerum Hungariæ suffragijs non vt pater, Dux, uerùm Rex Salutatus, quod aliqui ad annum 1001. alij ad 1000. referunt. Pater Geisa obijt 997. anno, quadriennio post Astricus, postea Anastasius Archiepiscopus Colocensis Benedicti VII. P. M. consensum impetrauit, quod ad annum 1001. accedit. Cæsar autem Henricus II. qui & Sanctus, vt Bambergensis & Claudus dicitur sororem Giselam coniugem illi dedit. Hũc pontificem duplicis crucis insigne tradidisse Stephano (à sequentibus vsurpatũm Regibus) eo quod & Rex & Apostolus esset Hungarorum, auctor Decreti Pannonici asserit.*

ᵇ *Ottho Ruffus Cæsar sepulcrum Adalberti inuisit, quo tempore Boleslaum Poloniã*

principem amicum Romani Imperij & regem salutauit tradita in vxorē Rixa Hezzonis Ernfridi filia è Sorore Machtildi nepte sua Mieciślao filio Boleslai. Eius beneficio Polonia esse caput regnum, quod & Hungaris nonnulli tribuunt, qui licet antea titulum vsurparint, tamen post Otthonem confirmauit Henricus Sanctus, Anno 1001. quo etiam Romæ obijt Ottho.

* *Vniuersam hanc belli Polonici historiam patriarum rerum scriptor longè aliter refert suggillato etiam Aenea Syluio & Hageco, quos hic auctor imitatus est.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER

SEPTIMVS.

XXI. *Vdalricus.* NE is absque vxore planè solitarius ageret, initio statim principatus, animum ad matrimonium appulit, sed aliquandiu incertum, vnde nam coniugem sibi peteret, quandoquidem externa in Germania, in qua magnam ætatis partem contriuit, nescio quare non satis placebant gynecea, & domi nulla talis extabat sponsa, cum qua pro dignitate sponsalia contrahi posse viderentur. Euenit fortè, vt à venatu reuertens, incideret in puellam rustici cuiusdam hominis filiam, linteolorum tunc sordes ad fontem eluentem. huius specie pellectus, adequitat propius, illamque intuens alloquitur familiarius, ac mox cæco adeò carpitur igni, vt nec dignitatem eam, quam sibi paulò ante in consilium de vxore ducenda aduocauerat, respiciendam, nec quenquam prorsus hominem sibi audiendum putauerit, qui aliter quàm per nuptias huiusce puellæ, ignem haustum exstinguendum suaderet. *Bozenam vel Bocenam rusticam cōiugem ducit* locatus inter dissuasores, se vna nocte effecturum, vt quæ heri virgo rustica fuerit, eadem cras fieret princeps mulier. quoniam principis vxor eadem gauderet cum marito dignitate. Extra aulam tamen, impar hoc coniugium suggillatione haud carebat, præsertim in cœtu matronarum nobilium, procaciter ignobilitatem Beatricis (id nomen sponsæ erat) incessentium. *Dotes Beatricis.* Sed breui à nuptijs tempore, Beatrix tantum generosæ indolis specimen, tum morum elegantia & modestia, tum verborum comitate & ciuilitate, tum vita denique casta & pudica ostendit, vt non in minorem sui admirationem, quàm prius inuidiam, matronas etiam nobilissimas conuerterit. *Bratislaus nascitur.* Ea primo statim matrimonij anno filiolum peperit, quem Helichardus Pragensis Pontifex, qui in locum Theodati cooptatus est, aquis lustrauit, tinxitque Chrismate, ac nomine Bratislai tinctum nominauit, ipso parente accessione filij adeo exhilarato, vt diem lustricum publico conuiuio, choræis, hastarum concursu, donatiuo concelebrauerit. *Helichardus V. Pragæ Episcopus.* Interrupit mox hæc gaudia molestus nuncius, Boleslaum Poloniæ principem aucto exercitu reuertere nuncians, tectaque Glacium petere, cui municipio Vdalricus virum fortem & strenuum, cognomine Valdecum præfecerat, illique robustum addiderat præsidium. *Polonus Glacium obsidet. Valdeckus miles.* Horum virtute, obsidio, cui ferociter Poloni instabant, sustentabatur, quoad pestis castra illorum tam exitiosa inuaderet, vt intra dies decem, paulò minus bis mille Polonorum prostrauerit. *Pestis sternit Polonos.* Qua clade perterritus, Boleslaus, mutat locum, sequecum armatis in Morauiam, nihil in tali tempore hostile metuentem, transfert. *Morauiā populatur.* Ibique pleraque ædificia & agros, aut vastat, aut occupat: denique Boiemos, qui auxilio missi ab Vdalrico temerè occurrere

curtere ausi fuerunt, inito eum ijs certamine fugere coegit. Ipse dein Prussiæ tumultu domum reuocatus, bellum aduersus Prutenos, & vicinos saxones suscepit. Paulatim inde animum Vdalrici subire cœpit pœnitentia admissi in Iaromitium facinoris, simulq; desiderium erescere, quouis modo pro illara fratri iniuria satisfaciendi, quando res in integrum restitui non potuit. Dat itaq; non obuio euiq; amico, sed ipsi Helichardo Pontifici negocium, vt hanc causam de reconciliando sibi fratre meditandam, & quàm primum conficiendā suscipiat, se paratum esse inquiens facere, quicquid faciendū sibi Pontifex iniunxerit, etiam si ante pedes fratris stratū iacere oporteat, se libenter, dummodò pacatum, sibiq; reconciliatum illum habeat, prosternere velle. Mouerunt ista Iaromirium, mouit insuper ipsius Pontificis oratio apta misericordiæ concitandæ, & dolori consolando, ita vt se idem Iaromirius fratri non admodum difficilem ad ignoscendum exhiberet. Communi inde duorum consilio administrata est respublica Boiema, atq; vtrumq; Præsul orat, vt litem decimarum cognoscant, cogniraq;, id quod æquum fuerit pronuncient aduersus eos, qui non expectato decumano, pro sua libidine manipulos ex agris amouent, auehuntq;, aut planè integris decimis Pontificem fraudāt. Principes altera quoq; audita parte, quæ irem palàm de decumanis querebatur, quòd post corrupta demū in agris, aut à pecoribus depasta frumenta, ad exigendas venirent decumas. Litem ita moderati sunt, vt aratoribus permitterent manipulos ex agris in aream tempestiuè auferre, sed his duntaxat, qui cū Pontifice iusto precio, aut certis in singulos actus, & iugera frumenti mensuris decidissent. Eadē lege in Morauia in Pontificatu Olomucensi, quem Heliehardus vnà cum Pragensi procurabat, decimas exegisse dicitur. Sępiùs pòst hæc à Boiemis submonitus Vdalricus fuerat, vt expeditionem in Poloniam ad vindictam de Boleslao sumendam faceret, ob multas & insignes illatas iniurias, atq; cæteris illam insigniorem, quòd parentem principem orbare luminibus per summam perfidiam ausus fuerit, semper illo vel dissimulante vel frustrante monitores. Autumant aliqui, pudorē Vdalrico obstitisse, quo minus id in alio damnare properaret, quod ipse in fratrē admisisset. Vix alios obsequiosiores, quàm Versouicenses tunc habebat, sed nullis etiā minus, quàm illis se credebat: memor prouerbij, Lupos pilum mutare, non morem. Itaq; à Syba Versouicensi, fiducia familiaritatis magnopere contendente, vt conuiuio suo Princeps interesset, negauit palàm illi dicens: Nonne apud sapientem legisti? Melior est buccella sicca cum gaudio, quàm domus plena victimis cum iurgio? secura enim mens, quasi iuge conuiuium. Perculsus inexpectato responso Syba, tacitus inde ad Bersoslaum Versouicensem abijt, apud quem conquestus est grauiter de ignominia à suspicioso principe, non sibi solùm, sed toti præterea familiæ illata: subiunxit Bersoslaus, Caueat sibi vt velit princeps, etiam qui cautè viuit, cautus non rarò decipitur. Nos modò ne nobis desimus. Placere autem sibi ante omnia ad arcendam principis vim, si quando illa ingruat, Lythomirium oppidum suum, vt muro ac mœnibus, communi omnium gentilium ope atque opera muniatur. Id quod magno studio Versouicenses persecuti sunt. Inter hæc properat vt Vdalricus per insidias vita priuaretur. Solitus erat de nocte frequenter solus vigilare, ac deinde percursis psalmis & hymnis, lumine extincto somnum repetere. Talem eius consuetudinem obseruans insidiator, nocte quadam scalis fenestræ admotis, intentoque arcu, sagittam toxico tinctam in Vdalricum detorquet, ita proximè caput volantem, vt capillos eius perstringeret. At ille subitò, candela de mensa proiecta vnà cum candelabro, per tenebras se in lectulum suum recipit absque strepitu & vllo clamore. Mane scalæ sunt inuentæ, & sagitta parieti infixa. Cæterùm proditor vel

Interuentu Episcopi fratres principes reconciliantur.

Controuersia de decimis definita inter Episcopū & agricolas.

Vlcisci nō vult Vdalricus patris iniurias à Polonis illatas.

Syba Versouicensis taxatur scommate.

Machinationes in Vdalricum.

Syba venenatū telum torquet in Vdalricum irrito euentu.

ſtudioſiſſimè quæſitus, inueniri haudquaquam potuit. Suſpicio tamen omnibus inerat, ſcelus tantum, ad neminem quenquam alium, niſi ad Verſouicenſes pertinere. Adoleſcebat tum Bretislaus, adoleſcentiamq; ſuam per liberales mores, & magnificum animũ ita patri approbabat, vt is non expectato diutius, quàm dum virilem togam indueret filius, Morauiam inde continuò illi Marchionis titulo adminiſtrandam commendauerit. Nam antehac à præfectis Morauia regebatur: Sed ex re magis eſſe viſum eſt, quando hinc Polonus, hinc Hungarus hoſtis inſtaret, vt Marchio illam, tanquã dignitate & authoritate priuatum quemuis magiſtratũ antecellens, regeret.[a] Porrò Hungari, infeſto ſuo in Morauos animo fugam Andreæ, Belæ, Lauenthæ, qui ſobrini Stephani Pannoniæ regis erant, prætendebant, ægre ferentes, quòd à Morauis illi à fuga & exilio reciperentur. At Poloni, ſine vllo prætextu hoſtes ſeſe fatebantur, ac ſepius Morauiam incurſabant, ſarcire in illa iacturam, quam nuper in Boiemia acceperunt cupientes. Prius igitur Inſolenti eorum cupiditati obuiam eundem putabat Bretislaus: nec diſtulit Itionem, cum primum ſe copia eundi obtulit. Poloni aduentu Bretislai cognito, in ſyluas ſe abdunt, ſuccisiſq; circum ſyluæ marginem arboribus, Boiemos aditu arcent. Sed tanta iuueni duci ſuperfuit audacia, vt cuncta tranſiliret obſtantia, ſeq; in ſyluas penetrare ad perſequendos hoſtes omnium primus auſus fuerit, ſequutaq; eſt hanc audaciam ea fortuna, vt citra ſui ſuorumq; ſanguinis effuſionem victor euaſerit, adeò videlicet hoſtibus ſepto (cui fidebant) interrupto, nulli niſi ad ineundam fugam ſupererant animi: tot ex fuga tamen, tamq; frequentes capti & retracti ſunt, vt per centurias diuiſi, æſtimatiq;, centuriatim Hungaris velut pecora diuenderentur. Præter nobiles captiuos, quos ad patrem in Boiemiam Bretiſlaus miſit, atq; ille ambiguũ, cui gratificaturus rurſus in Poloniã eos gratuito remiſit, cætera præda fruendá militibus relicta. Hinc maioribus peditum, equitumq; copijs ex Boiemia accitis ſe firmans Bretislaus, Pannoniam ſeditionibus domeſticis perturbatam ingreditur, & quantum inter flumina Vagum & Danubiũ ſpacij fuit, plana loca omnia populatur. Veniensq; ad Danubij ripam è regione Strigonij, ibi demum turmas Hungarorum & eo hortes, ſed in altera ripa, conſpicatur. Neutris ad trajciendum lintrium copia præſto fuit, itaq; vano inuicem terrore aliquandiu ſe deterrentes, poſt retro pedem vtriq; ferre. Ac Bretislaus quidem cum tanta præda, vt & militi ex illa, & architectis atq; opefis, à quibus Monaſterium Regtadenſe in Morauia ædificandum conductum erat, ſatis fieret. Nactus inde ocium Bretislaus, de ducenda vxore cum pauciſſimis deliberabat, vtq; ſciret vnuſquiſq; quid ſibi in deliberando eſſet ſequendum, ad patris exemplum ſe initurum coniugium negauit, non quòd matris pœniteret, ſed ſuam cuiq; ineſſe dicebat peculiarem voluptatem, qua quiſq; duceretur, præſertim in vxore deligenda. Sanè ſibi nullum niſi illuſtriſſimum placere matrimonium. Hic alijs, alios in Germania principes, quibus filiæ eſſent nubiles, à nobilitate & dignitate celebrantibus interpellat aulæ Magiſter, in hæc verba: Si illuſtriſſima quæritur ſponſa, quid Cæſaris filia illuſtrius? Supereſſe Iuttham Othonis Cæſaris, cui Ruffo cognomen, filiam forma & cæteris naturæ bonis dotibus egregiè dotatam, ſed ad quam arduus & difficilis eſſet aditus. Quoniam clauſam eam clauſtris, virgo veſtalis, tanquam affinem Ratiſponæ attineret. Nihil arduum amanti videbatur, aliam tamen quàm amoris cauſam peregrinationi deſtinatæ obtendebat, nimirum religioſam, quaſi videlicet religionis gratia reliquias diui Volfgangi Ratiſponæ ſitas inuiſurus eſſet, ideoque & perſonæ religioſæ, & pauci comitum, qui præſenti noſſent ſeruire ſcenæ, à Bretiſlao in viam aſſumpti erant. Salutatis à primo Ratiſponam ingreſſũ reliquijs, diui

Bretislaus I. Marchio Morauiæ.

Expeditio Bretislaui in Polonos felici ſucceſſu.

Vile Polonorũ precium.

Petrus & Aba de regno certabant.

Regradēſe cœnobium è manubijs Hungaricis.

Bretislaus animum ad ducendam vxorem adijcit.

Iuttha vel Iuditha Othonis III. imp. filia Ratisbonæ apud moniales educatur.

diui Volfgangi, cætera deinde vrbis templa per similem religionis fucum venerabundus obibat, donec ſe in loca ſeclusa in quibus ſacratis Deo virginibus ipſa Iuttha ab affine educabatur, inſinuaret. Ampla enim donaria templo illi Bretislaus conſecrauerat. Proximus conclaui, in quo puellę diuerſabantur, hortus erat deambulatorius, in hoc Iuttham à cœnaambulantem arripit; ſecumq; ad fores, volentem an inuitam pertrahit, vt equo ad hoc præparato imponat. Ferunt vno gladij ictu ferream catenam foribus oppoſitam cum diſſecuiſſe, atq; omnes fruſtra habuiſſe, qui ſe cum rapta fugientem perſecuti erant. Pro patrono, clienculi nonnulli, & comites in ipſa vrbe comprehenſi, pœnas ſupplicio exſoluerunt, quanquam ſanctè iuraſſent, culpæ ſe non eſſe conſcios. Inter hæc Bretislaus die noctuq; fugæ inſiſtens, rectà curſum in Boiemiam ad ipſum parentem direxit, expoſitaq; re, vt geſta erat, facilè obtinuit, vt in manus ſuas, auſpice Helicardo Pōtifice, Iuttha ſolemniter veniret.

Iuttham Bretislaus vi rapit

Sed enim Cæsar[b] Henricus eius nominis ſecundus, raptæ cognatus, facinus tam audax tanta indignatione accepit, vt iuſiurandum concipere non dubitauerit, ſe non ante exercitum ſuum è Boiemia reducturum, quàm in medio regni loco ſoliū ſuum conſtitueret. Iurat item magno animo Bretislaus, ignem ſe in mediam Germaniam tam proximè regiam Cæſaris illaturum, vt ſplendore illius & luce, oculi Cæſaris perſtringantur. Bello & copijs vtrinq; conflatis, Vdalricus ante profectionē ægritudine correptus domi manere cogitur, valde inuitus & anxius, eò quòd timebat, ne ſe abſente filius audaciæ nimius, aliquid pœnitendum cōmitteret, ſi ſe temerè ſexaginta lectis millibus, quæ Cæſar in Boiemiam ducebat, objiceret. Simili cura Iuttha pro marito erat ſollicita, & magis aliquantum anxia, quòd propter ſe præſens bellum videretur eſſe ſuſcitatum. Ea igitur Vdalricum adit, & ſi illę ſibi permittat, vt marito inſcio in Cæſaris Caſtra tranſeat, pacem ſe inde relaturam recipit. Amplexus nurum ſocer conſilium eius laudat, adiunctiſq; deductoribus iubet dextro pede ire atq; redire. Vbi ad Cæſarem deducta eſt manibus grauidum vterum complexa lachrymansq; orare incipit, vt priorem apud ſe Cæſar potioremq; honeſtatis cognatæ ſuæ, eiuſq; quod in vtero geſtaret cauſam, quàm iniuriam à Bretislao acceptam duceret. Neq; enim ſibi iam integro ſtatu, pudoreq; ſaluo, reditum in paternam domum patere, neq; partum mereri, vt aliter quàm deceat in lucē ædatur, alióue vocabulo quàm quòd ex legitimo naſcitur matrimonio appelletur. Si maritus affinitate Cæſaris indignus ſibi contigiſſet, nullum prorſus verbum, pro indigno facturam fuiſſe, ſed Cæſari libenter per miſſuram fuiſſe, vt dolorem ſuum iniuriamq; cognatę ſuæ, ad deſtinatam viri dictam perduceret. Nunc palam eſſe quanta nobilitate & potentia Bretislaus inter principes polleat, tanta procul dubio, vt ſi Ottho pater viueret, generum ſibi hoc digniorem deligere vix potuiſſet. Se quidem non contendere, quin melius à principio fuerit, ſi nutu Cæſaris, aſſenſuq; principium neceſſariorum nuptiæ coijſſent, coheſiſſentq;, ſed poſtquam aliter caſus tulit, nec infecta fieri queant quæ iam facta ſint, clementiam Cæſaris inuocare, miſericordiamq; implorare, atq; per cœleſtia numina omnia, veniam audaciæ, pacemq; ſe obſecrare. Et ad cognatos principes, nondum deterſis ab oculis lachrymis, cōuerſa, ſupplex ſingulos nominatim appellat, vt pro ſe quiſq; quantum poteſt iratum mitiget Cæſarem. Prono ad preces Iutthæ Cæſari, iuſiurandum obſtabat, quo ſe alligauerat, non exceſſurum Boiemia, antequam in medio regni ſede poſita conſideret. Sed reperti ſtatim ſunt interpretes, qui dicerent, perinde togatum Cæſarem, atque armatum, implere iuſiurandum. Ergo pace data, acceptaque, Boleslauiam, quæ vmbilicum terræ obtinet, inermis ingreditur, ſedetq; velut victor in ſella Regia. Pulchrè item Bretislaus iuramentum ſuum vel impleuit, vel eluſit, dum ignem in

Raptū Iutthæ Cæſar vlciſci ſtatuit.

Iuttha Cæſarē cognatum placatura in caſtra proficiſcitur.

Simile de raptu Sabinarum legitur.

Veniam impetrat

Eluduntur iuramenta vtring.

solo Germanico, Cæsare prospiciente, rugurijs aliquot subijcit, & paucos agellos proculcat, quorum detrimenta ære mox adnumerato resarcit. Porrò Iutta paulò post confectam pacem, noua Vdalricum lætitia afficit, dum cum ex patre filio duntaxat vnico florente, auum præterea virili ædita prole facit. Nepoti nomen Spilrigneo inditum, lustrico die, quem obiuit Iso in pontificatu Helicharco succedens, vir genere & vita clarus, ipsaq; canitie venerandus, nec minus laudandus à bona consuetudine, qua consueuit obuios quosque mendicos, minimum quatuor in singulos dies epulis suis alere. Sanè Bretislaus concesso à patre reditu cum vxore, & recens nato infante in Morauiam redijt, ibiq; audito, bellum à Cæsare Hungaris, propterea quòd regem suum Petrum regno expulissent, parari, comparat & ipse pro exule regi copias, easq; cum Cæsarianis ad Rabum fluuium, propè Iaurinum fluentem coniungit. Auctus tunc aquis Rabus, progressum in vlteriorem ripam, vbi hostis erat, per aliquot dies impediebat. tandem vado reperto, transeunt flumen, primò auxiliarij duces, Bretislaus cum Morauis, & Albertus cum Bauaris, dein Cæsar cum reliquo exercitu. Quibus conspectis appropinquat continuò hostis (Abam vocabant, qui eum sibi pro Petro regem constituerant) signumq; suis dat, vt antequam castra metaretur Cæsar, prælium per turmas inciperent. Concurrunt inter se equites Hungari, pelluntq; retro ij qui cum Aba erant, illos qui Petrum affectabantur. Non deest persequentibus Aba, sed vestigijs illorum assiduus insistit cum tota equitum multitudine, quæ tanta ei superfuit, vt præter frontem Cæsarianorum, latera insuper & tergum circumfunderent. In extremo periculo Cæsariani erant, si non Bretislaus, apertis ad torquenda tela militi sagittario locis, proturbasset non semel ingruentem multitudinem, donec bona pars equitum fauore Petri, Abam in prælio destitueret, mox etiam fugientem occideret. Tam magna autem cæde, præsertim Bauarorum militum, præsens victoria Cæsari constitit, vt cædis locus, amissorum Bauarorum vocabulo, hodie quoque insignis perduret. Aba interfecto, factionem eius secuti vno consensu omnes ad Cæsarem legatos mittunt, seq; imperata facturos dicunt. Imperat ille, vt Albam, cui Regali cognomen, conueniant, ibiq; in obsequia regis Petri, more solemni iurent. Ab vtroq; Bretislaus, & Cæsare & rege liberalissimè habitus, donisq; ingentibus onustus, cum hac præterea spe dimittitur, tanquam maiora posthac, & meliora expectare deberet. Grati etiam aduersus Albertum erant, qui iacturam militum insigniorem fecerat, data ei dono regione, quam de superiore Pannonia auulserant, ipse Austriam postea vocauit, eamq; Marchionis titulo obtinuit. Miserat Vdalricus ad Bretislaum literas, vt si se adhuc superstitem videre cuperet, aduentum acceleraret, sed antevertit mors, sustulitq; prius de medio Vdalricum, quàm Bretislaus ex Morauia ad Boiemiam veniret. Exequijs tamē interfuit vnà cum Iaromirio patruo, audiuitq; casum suum pristinum ad feretrum miserantem, in hæc verba: Non tibi, inquit, mi frater, hanc culpam attribuo, quòd orbus luminibus vitam infœlicem viuo, quin potiùs vt in pace æternùm quiescas, Deum deprecor. Nec enim ad te hoc tam atrox facinus, sed ad execrandos Versouicenses pertinet, qui cum me interficere non possent, quod morti proximum est, adempta dulcissima luce, perpetuas mihi tenebras execrabili persuasione obtruserunt. Apprehensa dein Bretislai manu, fili, inquit quem ego nunc omnibus coram in locum patris coopto, ipse de omni principatus administratione vltrò tibi concedens, fac vt olim tam patris, quàm meam tui patrui vicem doleas, digna à proditoribus pœna exacta. Hæc celeriter ad Cochanum perlata, acerrimum Iaromirij hostem, tantum illi furorem concitarunt, vt Bretislao præterea cædem minatus fuerit, velut ipse deinceps in vacuum principatum

Bretislaus filius Spitigneus in lucē editur.

Iso VI. Episcopus Pragensis.

Anno 1042. vel 1044. 4. In lij.

werlorn Bayer weßnemeth, ac si dicas, perditio Germanorum.

Mors Vdalrici.

Inuectiua in Versouicios.

XXII. *Bretislaus.*

cipatum successurus, tanta dementia senis animum occupauit. Exploratum igitur habens locum, in quem quotidie ad requisita naturæ Iaromirius secederet, spiculatorem in insidijs collocat, qui per obscæna cuspidem adigeret. Hoc scilicet ad vitam cæcitate defotmem Iaromirio deerat, vt mori etiam nisi turpi cæde ei non contingeret. Latuit author cædis tantisper, dum spiculator precio fraudatus promisso, illum tandem impunitate concessa proderet, minasq; Cochani indicaret, quibus Bretislao quoq; perniciem minitabatur. Iuuenis promptus velocibus continuò mittit, qui Cochanum volentem aut nolentem adducant, inficiantemq; facinus per spiculatorem reum conuincant. Nec vno supplicio contentus, primum nares amputari, mox oculos erui, deinde vmbilicum præcidi, atq; omnia intestina extrahi, mergiq; aliquoties non tamen submergi, postremò caput collo inbet decollari. Conuersus inde ad conciliandum sibi popularium fauorem, paci fauentium, vrbanam Pragæ quietem per triennium tolerauit, nullis se temerè nisi ciuilibus negotijs officijsq;, perinde vt Vdalricus pater facere consueuerat, implicando. Decedit interim [e] Mescho Poloniæ princeps aduerso rumore, tanquam per segnitiem & ignauiam regiones aliquot Vandalicas, à maioribus suis virtute & industria partas, turpiter amisisset. Lætus andinit Bretislaus inertiam Principum, imbelleq; ocium palam ab omnibus damnari, ansamq; inde arripuit quietis abrumpendæ, quam cum graui tædio iam pridem sustinebat: & quanquam diceret, multò gratius sibi futurum fuisse, si à Boleslao superstite, pœnas exoculati per fraudem aui exegisset, tamen ne hoc quidem ingratum fore, si vel paulò serius iusta in conscios vindicta appareuerit. [f] Sine Principe tunc Poloni administrabant Poloniam, non hæredis defectu (nam Mescho Casimirum filium superstitem relinquerat) sed quòd nemo sciret, vbi nam gentium is Casimirus ætatem degeret. Degebat autem apud Gallos in sodalitio Cluniacensi abstrusam, quoniam cucullatus, & in Diaconum attonsus esset. [g] Bretislaus igitur, absente Principe, ad præfectos Polonos mittit fecialem, qui res aui sui à Boleslao in Polonia interceptas, repetat. At illi arroganter feciali respondent, se tunc demum, post restitutam Polonis Pragam, de restituendis Bretislao rebus cogitare velle, nunc cogitandi ocium non esse. Ab hoc responso Bretislaus delectum habere, militemq; statim ad arma vocare properat. Et quo citius conficiatur, funem ex subere in torquis modum intortum, circum vicos & pagos ferri iubet, cum hac denunciatione. Suspendio illum periturum, quisquis idoneus militiæ receptus, illam obire detrectauerit. Maior etiam quàm vsus poscebat, militum numerus, hoc metu proposito infra breue tempus contractus fuit: domiq; sunt relicti inhabiliores, & tantummodo selectiores stipendia facere iussi. Cum ijs Bretislaus per strages, magis tamen pecorum & ædificiorum, quàm hominum Cracouiam vsque, nemine sibi obstante penetrauit. Nec Cracouia diu obsidionem sustinuit. Cæterùm post deditionem quoque factam, obtinere non potuit, vt ædificia illa, in quibus à Boleslao ipsi auo eruti oculi fuerant, ne à milite demolirentur. Inde iter factum ad arcem Sydceam, in quam nobilitas deserta vrbe perfugerat, qui arcis situm perspecturi antecedebant, reuertentes docuerunt: Egregiè quidem illam, & natura & opere contra quoslibet repentinos impetus esse munitam, sed circumuallati eandem posse, ideoq; videri expugnabilem. Accedit propiùs Bretislaus, eademq; contemplatus quæ speculatores, fossa, vallo, castellis arcem circumuallandam decernit. Crebris hostes eruptionibus opus ne fieret prohibere conabantur, sed omnibus eorum conatibus paruo Boiemi negocio occurrebant, partimq; trucidabant, & partim viuos capiebant. Opere nondum absoluto, exoritur nox ventis & pluuijs tempestuosa, atq; ita obscura, vt

Cochanus Iaromyrium interficit.

Pœnas luit proditionis.

Bellum Bretislai in Polonia. Anno 1038.

Inficiatur Crommerus, asserit & Bonfinius.

vix proximum quisq; videre posset. Non prætermittit arcis præfectus occasionem, sed huiuscemodi noctis opportunitate ad fugam capescendam vtitur, fugitq; cum paucissimis conscijs. Mane fuga præfecti inuulgata, tanta desperatio omnium animos inuasit, vt protinus ad Bretislaum mitterent, qui se paratos esse de arce cedere, & quæ imperauerit facere, dicerent. Imperat vt arce & armis traditis decedant, inermesq; ab exercitu ne recedant, priusquã Gnesna, Polonis metropolis reciperetur. Pleriq; eorum fidei immemores à Castris se subduxerunt, ex quibus retracti duo Versouiensses, iam olim profugæ, gladio percussi sunt. Cæteri Poloni sub custodibus asseruati, spectatores calamitatum esse cogebantur, quas oppidani castellaniq; amissis omnibus bonis sustinebant: complura enim oppida & castella, ante deditionem à Gnesnensibus factam, capta & direpta fuerunt. Gnesnæ imprimis de corporibus diuorum Adalberti, Gaudentij, Christini, aliorumq; ipsius sodalium, tollendis deliberatur. Causam deliberandi præbuerunt extracti templis pro mortuis, ij qui temerè manus admouere sepulchris sanctorum tentauerant. Post multam deliberationem, Seuerus Pontifex Pragensis, in locum Isonis cooptatus, & tunc expeditionis Bretislai comes, supplicationem & ieiunium triduanum indicit, adhibitisq; deinceps Sacerdotibus, citra cuiusq; noxam corpora inde omnia aufert. Aufert mox item Bretislaus donaria templi preciosissima, crucem auro, magnitudine, pondere insignem, nempe libras auri tercentas librantem: tandẽ auri tres tabulæ ex ara sublatæ habebant, & præterea gemmas & vniones auro cariores, quanquam ne ab argenteis quidem inauratisq; vasis, & simulachris est temperatum. Nam reliquorum ornamentorum, quibus templa Gnesnensia liberalitate multorum principum erant exornata, non facilè quis numerum inierit: multò adhuc difficilius captiuorũ, quibus Boiemiam, vbiq; locorum refersit, assignauitq; nonnullis propè syluam incultam, quam Cirinam vocant, ad colendum, & areas ad ædificandum, miscellaneamq; turbam reliquam Hungaris in seruitutem distraxit: Sanctas autem reliquias, & alia templorum spolia preciosiora partim in arcem Pragensem, partim Boleslauiam, partim etiam in Morauiam deportanda curauit. Atq; in tanta victoria, hoc sibi præclarum in primis putauit, quòd quatuor insignes vrbes Gnesnam, Cracouiam, Poznaniam, Vratislauiam non tota æstate transacta expugnasset. Post tam grauem acceptam plagam Poloni, magno cum gemitu & querelis in vnum locum congregantur, sed non vna eademq; omnes sententia. Nam alij Romanum Pontificem, alij Cæsarem, alij Casimirum hæredem sibi futurum constituebant vindicem. Vt igitur singulis factionibus satisfieret, deliguntur qui Romam, qui ad Cæsarem, qui ad Casimirum inuestigandum eant. Stephanus Præsul Gnesnensis delectus, qui causam Romæ ageret, egitq; illam acerrimè, atq; ita peregit, vt damnato non solùm Bretislao, sed etiam Seuero Pragensi Antistite, iuberet Romanus Pontifex, quæ ex Polonia auecta, & asportata erant, ea suis templis restitui statim omnia. Prouocat Bretislaus ad alterum Pontificem, à quo malè similiter acceptus, mox ad tertium (nam tres eodem tempore Pontifices Romanum Pontificatum sibi per seditiones vsurpabant, Benedictus, Siluester, Gregorius) quos ad extremum omnes Bretislaus, præda retenta frustratus est. Seuerus interim absolutus cum ostenderet alienæ, non suæ culpæ, reum se subijci. Sed Bretislao, posteaquam Casimirus in Gallia inuentus fuit, casumq; regni sui apud Henricum Cæsarem deplorasset, idem Henricus, grauior vltor, spoliorumq; exactor imminebat, exasperatus tum contumacia, quòd ad causam dicendam vocatus Bretislaus parere contempserit, tum literis eiusdem Bratislai asperius scriptis, vt in quibus inerat Cæsarem insolenter facere, qui noua, libertatiq; contraria, aduersus Boiemiæ Principes imperia incipiat, nunquam antea neq; auditum, neq; factum

Arcis Sydecæ deditio.

Gnesna capta.

Seuerus VII. Episcopus Pragensis.

Thesauri Gnesnensis Ecclesiæ in Bohemiam asportati.

Sors iniqua Polonorum.

Præpostera cura.

Quatuor insignes vrbes breui subegit tempore.

Vindice destituti Poloni.

Henricus Cæsar Casimirum defendendum suscipit.

factum à Cæsaribus fuisse, vt iuberent causam Principes Boiemiæ dicere, de prada per victoriam intercepta: sed quemadmodum belli, hostibus suis inferendi, ita prædæ seu retinendæ, seu dispensandę arbitriũ semper penes ipsos victores fuisse. Quòd ad Polonos attinet, authores illos iniuriæ faciundę extitisse, ideoq; pœnas, & meritas, & iustas sibi tandem exoluisse, quas iamdudum auoq; patriq; suo exoluere debebant. [k] Atqui Henricus legem à Conrado Cæsare, socero suo paulò ante obitum promulgatam, in hanc ferè sententiam pro se habuit: Principes imperij, quisquis es, pacem colunto, iuri & legibus obtemperanto, nec vllo pacto otium imperij turbanto, quiq; non paruerit, capitale esto. Ex hac igitur lege Cæsar, Principes & vrbes imperij contra Bretislaum, tanquam publicæ quietis turbatorem armat, diuisisq; bifariam copijs, cum altera parte copiarum ipse Bauariam, cum altera Bernardus Saxoniæ princeps bello clarus, per Misniam procedit. Ad eum modum & Bretislaus vires suas dispertit, seq; Cæsari, Procopium Belinæ comitem Bernardo opponit. Mandatq; vt in syluis loco iniquo & impedito Saxones adoriatur. Nam ipse etiam idoneum insidijs, in sylua Hercynia, & montibus Bauariæ incumbentibus locum occupauit, eumq; cæsis circum castra arboribus vndiq; muniuit, vt si insidijs deprehensis, impetus aliquis in castra factus esset, ei faciliùs opposito vallo, & lignorum congerie obsisti posset. At Cæsariani fisi multitudine, inexploratò, & cum magno Boiemorum contemptu syluas transibant, antecedentibus Badensi, & Vasserburgensi Ducibus. Quod vbi Bretislaus animaduertit, passus est bene multos ira incuriosè incedentes præterire, mox deinde signo ad erumpendum suis dato, interruptos, disiunctos & à mutuo auxilio destitutos assilit, atq; ingentem Germanorum stragem ædit. Adeò enim aduersa sibi omnia hostes, in sylua ramis densissimis clausa, habuere, vt neq; plures simul ordinem tenere, neq; se inuicem confirmare, neq; longas hastas protendere, neq; prospicere potuerint, quid à quaq; parte caueri oporteret. Itaq; in tanta eorum perturbatione, magnoq; pauore, facile Bretislao erat, velle suum pro arbitrio exequi. Ipse Cæsar cum paucis retrocedens, vehementer erubuisse dicitur, quòd victum se videret ab hoste, quem ipse non vidisset. Aliquantò meliùs Princeps Saxoniæ rem suam gessit, reducto in Saxoniam non solum incolumi, sed etiam præda onusto Saxone. Idq; Procopij culpa commissum esse arguebatur, quòd nec in syluis, nec in apertis campis hosti se ille obijcere auderet. Obiectus itaq; idem carnifici est, primò excæcandus, tum deinde manibus atq; pedibus truncandus, postremò submergendus in flumine Belina, ad quod immoto agmine substiterat. Vix potuit grauior pœna proditioni constitui, quàm est constituta tunc pauori. Sed impauidus & audacis animi Dux noluit nisi audaces habere tribunos militum: oderatq; desertores non minus quàm proditores. Porrò Cæsar impatientius indies fugæ dedecus ferens, duces denuò accersire, nouaq; sibi & domi & foris parare auxilia aduersum Bretislaum festinat, eoq; celeriùs Casimirum Polonum in patriam deducendum, additis aliquot cohortibus & turmis curat, vt is regnò maturius inito, maturius etiam subsidio veniat in Boiemiam. Sacris vt dictum est initiatus, & veste religiosa vestitus Casimirus fuerat: sed interueniente Romani Pontificis assensu, sacram personam profana mutauit, nihil sibi de priore statu retinens, nisi consuetudinem attondendi decurtandiq; capillos, cum alij Poloni sic passim cæsariati ambularent, vt Cincinni dorsa illorum qualiter mulierum flagellarent. Permanet in hunc vsque diem apud Polonos ieiunium, & tributum à Romano tunc Pontifice ad expiandam religionem à Casimiro profanatam institutum. Nam & ieiunatur ab illis in singulos Mercurij dies, & quotannis ab vnoquoq; soluitur [l] denarius, qui sancti Petri cognominatur. Sed vt statim memini Cæsar doloris im-

Contumax & proteruus Bretislaus.

Otthardum alij dicunt.

Bretislaus Procopium Saxoni obijcit, ipse Cæsarē aggreditur.

Badensis & wasserburgensis Duces.

Primā Cæsaris expeditionem interclusa obsepiaq; syluarū succisione itineraredidère inuia.

Saxo feliciùs dimicauit.

Procopij formidinis atrox pœna.

Pontificis indulgentia Casimirus cucullū exuit.

patientia bellum renouare festinabat, reparatoq; iam & adaucto exercitu, iter in Boiemiã, præmissis latè exploratoribus, & insequentibus agminibus, diligentius quàm nuper munitus faciebat: mirabaturq; nemine adesse vspiam, qui sibi vt nuper transitum per syluas & montes inhiberet. In plano deinceps & aperto, factus ab incolis certior, euictum Bretislaum quorundam precibus, qui & dignitate & consilio pręopollebant, vt tuta magis aliquando, quàm semper audacia consilia caperet, propterea in campum apertum non venire, quòd Pragæ mœnibus magis, quàm aciei fideret, pragam ire contendit, milleq; passibus castra à mœnibus ponit: & antequam propiùs accedit, semel iterumq; per turmas equitem diuisum ad experiendum, qualem in resistendo Boiemi animum haberent, præmittit: & posteaquam accipit, neq; vires, neque audaciam hostibus deesse, toto cum exercitu muris appropinquat, pedestriq; simul & equestri acie instructa, copiam pugnandi Bretislao facit, eo intra mœnia nouis circum munitionibus communita sese continente, denunciat Seuero Pontifici, cui paulò ante regalia obrulit, vt fidei nuper præstitæ memor, ad se ex vrbe in castra veniat. Venit ille Bretislai permissu, seq; apud Cæsarem incusantem, quòd arma cum hoste imperij consociasset, vi & necessitate excusat. Mox in partem seductus, & à Cæsare de his quæ ille scire voluit interrogatus, ita solerter ad omnia respondit, ita crimina Bretislao obiecta pruden ter diluit, ita certa ratione difficultatem expugnandæ Pragæ approbauit, vt Cæsar verbis eius placatus, diceret: Fac vt dignum esse maiestate nostra, & principis tui existimatione videbitur. Reuersus ille Bretislao persuadet, vtilius esse amico quàm inimico frui Cæsare, mulctanq; aliqua portione prædæ, quàm de summa rerum periclitari [m]. Mille igitur & quingentis argenti libris, atq; solemni obsequio, quòd Principes Cæsari exhibere solent, pax & amicitia redempta fuêre. Conciliatus & Romanus Pontifex Bretislao erat, ipso voto quòd de instituendo sacerdotum collegio, & templo Boleslauiæ ex manubijs Polonicis ædificanda vouerat, absolueratq;. Interea temporis cuncta ferè in Polonia ad Casimiri reditum mutata erant. Polonis videlicet à Bretislao domi tumultu Hungarico impedito, ad præsentem Casimirum certatim desciscentibus, paucæ reræ in Slesia à præsidio Boiemorum arces, & ex vrbibus sola Vratislauia, quam vt rursus assequeretur Casimirus, ne stipendiarij quidem & vectigalis principis conditionem sustinere grauabatur. vectigal Bretislao in singulos annos auri triginta, argenti centum libras appendebat. Caruit Pontifice illa tempestate Vratislauia, idq; solùm ei ad cæteram vrbis magnificentiam defuerat. Vt igitur de Pontifice quoque gloriari posset Casimirus, de sententia suorum Præsulum sedem Ricinensem transtulit Vratislauiam, iussitq; ibi Hieronymum non amplius Ricinensis, sed deinceps Vratislauiensis Pontificis titulo præsidere. Hoc verò negocij Bretislao cum Hungaris erat: Crebris excursibus populationibusq; vexabant Morauiam, agrestesq; ex illa familias vnà cum pecoribus abducebant, latè diffuso terrore per equites, quorũ illis copia aderat, & Morauis inopia: ideoq; ad Bretislaum confugerunt, auxiliares equites petitũ. Atq; ipsemet auxiliator illis aduenit. Et quoniam [n] Andreas tunc apud Hungaros fama inclyta regnabat, propterea quòd Hungaros, relicta superstitione, ad quam maior pars illorum redierat, coegerit Christianam religionem rursus colere. An igitur ipsius voluntate & assensu maleficia illa in Morauia fierent, per legatos explorari placuit. Andræa renunciante, nec suam in hoc, neq; publicam culpam esse, quòd nonnulli qui se quottidianis latrocinijs alunt per Morauiam grassentur: Proin se non impedire, quominus Bretislaus periculi suorum habeat rationem, puniatq; Latrones pro arbitrio suo. Velegradi erat Bretislaus, cum prædatores Morauiam ingressi, suo illam more prædari inciperent, haud procul

An. 1052. Praga obsidetur ab Henrico Cæsare.

Episcopũ memorem iusiurandi Cæsar euocat.

Tributarius Bretislao ob Slesiam Casimirus.

Bicinensem sine. Smogorouiensem episcopatum Vratislauiam transtulit Casimirus.

procul à Velegrado. Ibidemq; ſtatim illorum turmis occurſum eſt, & inito prælio equeſtri, atq; ducentis in illo Hungaris interfectis, reliqui fugã ad montes adornant. Mox aucto illi numero infeſtiores redeunt, cæde & incendijs obuia complentes. Ergo etiam prælium acrius quàm nuper fuit, vt in quo mille ducenti hoſtium deciderunt, & Boiemorum atq; Morauorum non niſi centũ deſiderati. Ita latrocinij externi factus finis, & Bretislaus ad pietatẽ verſus Reygrãdẽnſe cœnobium pridem inchoatum, tandem abſoluit. Per idem tempus Procopius pietate, atq; innocentia vitę adeò clаruit, vt penatibus diuis adnumeraretur. Patria ei Boiemia, & parentes item Boiemi erant, à prima ſtatim pueritia ſolliciti, vt filius ipſorum Chriſtiana diſciplina imbueretur, cumq; ſtudia tunc ad religionẽ conducentia, non apud alios in Boiemia, niſi apud viros ſacris iniciatos vigerent, puerum collegio ſacerdotum in arce Vicegradenſi erudiendum obtulerũt. Poſtquam adoleuit, ingeniumq; & mores collegio ſic approbauit, vt idoneus haberetur, qui collegarum numero adiungeretur, maluit ſodalem, in ſodalitio Breunouienſi, quàm collegã in collegio Vicegradenſi agere. Captus deinde amore vitę ſolitariæ, Breunouia relicta, ſpeluncam quandam Saſauæ flumini incumbentem, laruiſq; & lemuribus infamem ſibi inhabitandam delegit, eam ſimul atq; ſubijt, continuò omnes illæ terribiles viſu formæ dilapſæ ſunt, haud ſecus, ac dilabi ſolent tenebræ luce immenſa, vnaq; etiam metus eſt depulſus ab accolis, qui adire ſpecum ſibi metuebant. Igitur cognoſcens Procopius fruſtra ſecretum à ſe, fugamq; hominum quæri occultandi ſui finem fecit, ac paulò poſt, ſuæ ſectæ aſſectatores in contubernium contrahens, ſacra cum illis, & munus vigiliarum, precumq; & ieiuniorum obiuit, tametſi nihil in iuuenta ægrius, quàm famem toleraret. Ob quam rem Præſide Breunouienſi aliquando indignante, atq; id agente, vt abductum in agrum, ieiunare propter cibi inopiam vſq; ad horam præſtitutam cógeret, Procopius famelicus conſpecta arbore corno, ſuſpirare intimis pectoribus, conqueriq; de hyeme incipit, per quam videlicet fieret, quò minus id temporis corna eſui matura reperiret. Induit ſubitò ad ſuſpiria eius arbor & folia & fructus, conuertitq; rei nouitate in ſe omnium oculos: ſed & Procopium mirabantur, tam auide in oblatos fructus inuadentem: atq; ab eo tempore indulgentiùs in continuandis ieiunijs eſt habitus, donec proceſſu temporis & ætatis, rabidam orexim conſilio atq; ratione ſummoueret, abſtinentiamq; deinceps ſic coleret, vt illius exemplum ſeipſum alijs præberet. Non ſolum autem ſuperſtes, verùm etiam in ſepulchro dormiens multa & præclara ædebat miracula. Bretislaus eo loci, quo iacebat, memoriæ eius templum excitauit, addiditq; illi ſodales cœnobitas. Poſt ſupplitium de Cochano ſumptum, Bormirius Verſouicenſis, ad vetus familiæ ſuæ aſylum in Poloniam penetrauerat, motum aliquem nouum ibi aduerſus Bretislaum concire cupiens: quod vbi efficere haud potuit, manum latronum ſatis validam in Polonia excitat, vt prædatum ſecum illam in agros Boiemiæ, iuxta Glatium ſitos adducat. Non carebat ſuſpitione Caſimirus, quaſi eo conſcio aut diſſimulante, Poloni fines Boiemiæ incurſarent. Eò magis Bretislaus inſtare, vt abſq; dilatione exercitus in Poloniam ſcriberetur, ſed obtinuerunt ſeniores, priuſquã id fieret, vt legati ad Caſimirum irent, qui dedi ſibi latrones ad ſupplitium poſtularent. Quod ſi recuſatum fuerit; bellum apertum denunciarent. Caſimirus legatos benignè ac lautè tractauit, & hactenus illos apud ſe retinuit, quoad Bormirius Verſouicenſis, cum alijs triginta anteſignanis Cracouiam adduceretur. Tum ad legatos: Cras, inquit, non verbis, ſed re ipſa ſuſpitionem de me conceptam reuincam, teſtibus oculis veſtris, quibus plus quàm auribus credi ſolet. Iubetq; luce orta ſtatim captos omnes in conſpectu illorum crucibus ſuffigi, inter quos altiſſimus pendebat Bormirius. Ad vitam

Diui Procopij vita & actiones.

Bormirus Verſouicenſis turbas in Polonia ciet.

Legati ad Caſimirum Verſouicenſes poſtulatum.

Verſouicenſis cũ triginta cõplicibus furcã ſubijt.

Perpetua inter Polonos & Boiemos pax sancita. præterea suam Casimirus obtulit pacis inter Polonos & Boiemos conditionem, si vicissim Bretislaus ad supremum vitæ diem pacem se seruaturum promitteret. Accepta conditio est, præsertim illam offerentibus ijs, qui ingentia nuper incommoda sustinuerant, & vtrinq; fideliter custodita fuit. Cæterùm alibi à Bretislao ocij impatientissimo, belli materia quæsita & inuenta est lacessentibus denuò Hungaris, Regi quoq; suo etiamtum rebellibus, quòd ad Scythicam reuerti superstitionem prohiberentur: tempestiuum itaq; visum, instaurare protinus in tales expeditionem: & si non fuerint in Morauia reperti, in Hungaria illos esse vestigandos & subdomandos interceptis illorũ quoq; domicilijs, per impietatem profanatis: & locis præterea aliquibus Morauiæ vicinis, quę illi olim Morauis per vim, aut fraudem auulserunt. Ad id vsq; temporis Boiemi suo Marte, suisq; viribus bella gerebãt.° Bretislaus primus fuit, qui in hac vltima sua expeditione contra Hungaros equitatu præualentes suscepta, equites sibi ex Germania mercede conduxit, & ad oppidum Chrudim, paruo à Morauia interuallo distante, secũ abduxit: quos dum ibidẽ cum alio exercitu hylaris & lætus recenset, ac postea liberalius cœnat, seq; plusculum inuitat, feruentissima per noctem febre corripitur. Quę postquam æstum non remittit, sed capitis insuper & pectoris dolores acres cõmouet, finem vitæ adesse sentiens, attollit oculos, vidensq; præter filios suos coràm, alios quoq; frequentes proceres de salute sua omnes sollicitos, laudato officio, iubet illos

Morituri Bretislai oratio. bene sperare. Pro me enim vno, inquit, etiamsi ego vobis nunc auferar, quinq; filios, Spitigneum, Vratislaum, Conradum, Otthonem, Iaromirium vobis superstites relinquo: hi facilè desyderium mei leuare poterint. Sed illud potius vobis curandum, omniq; ratione prouidendum erit, vt ea quæ nunc est inter fratres coniunctio, concordiaq;, post obitum quoq; meum perduret inuiolata. Nam quæ sit illorum ætas videtis, ea nimirum, quæ siue publico, siue priuato muneri obeundo, iampridem habilis habetur, extra vnum Iaromirium, in

Ad concordiã exhortatur liberos quem Pædagogus adhuc suo fungitur officio. Vt igitur nullus de hoc metus sit, ne quid per imbecillitatem ætatis noui moueat, ita valde metuendum, ne maiores natu fratres, dominandi cupiditas transuersos agat, fraternamq; violet beneuolentiam, si fortè vnusquisq; ad principatum aspirare, quàm alij locum cedere contenderit, immemor verborum Domini, dicentis: Omne regnũ in se diuisum desolabitur. Sed quanquam meliorem ego spem mihi de filijs meis spondeã, ipsos videlicet sua sponte ab omni dissidio domestico esse temperaturos, cum omnes rem maximè impiam esse sciant, fratrem fratri moliri insidias, tamen mutua defensio, multò mihi tutior videtur, vt in qua multi, quæ in rem communem sint consulere, viq; maiore malum arcere possint, si absq; assentatione æquos & iustos consiliarios, defensoresq; communiter præstiterint. Cuiusmodi ego cum vos fore confidam, occultare præsentibus nolo, quale decretum quondam inter filios decreuerim. Nihil vtiq; noui, aut insoliti statuens, sed quod ordo primùm naturæ, dein ius Gentium præscribit, id confirmans. Nempe, vt ex filijs, ne alius ad paternam regni successionẽ,

Hereditas principatũ inter fratres diuisa. nisi natu maximus prouehatur: cæteri fratres, sorte quisq; sua contenti sint. Iuramento à cunctis in hoc decretum præstito, tum Bretislaus, Spitigneum eis Principem totius Boiemiæ nominat, atq; inter alios fratres Morauiam in hunc modum diuidit. Vratislao Olomuncensem, Conrado & Ottoni, Brunnensem ac Znoymensem regionem attribuit. Iaromirium verò ad ludum literarium amandat, eiq; successionem Pontificatus Pragensis destinat. Quibus sic compositis, animaq; in manus Domini commendata, emittit spiritum. Corpus inde Pragam à filijs relatum, & in arce Pragensi ad Sanctum Vitum

Bretislai encomium. conditum. Nullus In rebus bellicis ex Boiemiæ hactenus principibus, Bretislao par fuit. Nullus enim tam fœliciter aduersus Cæsarem & Germanos rem

suam

ſuam geſſit. Nullus tam latè Hungariam ad vſq; arcem & oppidũ Strigonium vaſtàuit, ramq; crebris & varijs prælijs ipſos Hungaros afflixit, nullus Poloniã, ita vt ipſe, debellauit, & ad triburum Boiemis pendendum redegit. Domi item in adminiſtanda Republica habitus clariſſimus.

a *Filij Ladislai Calui patrui ſancti Stephani à cuius morte Petri & Aba (qui & Ouo & Albuinus dicitur) ſeuitiam metuentes in Morauiam, hinc in Poloniam exulatum profecti ſunt.*

b *Secundus dicitur hic Henricus Niger iuxta Italorum ſupputationem, qui Aucupem quòd Italiam non adierit è catalogo Imperatorum excludunt, & S. Henricum vel Claudum primum conſtituunt.*

c *Petrus è ſorore ſancti Stephani patre Vuilhelmo fratre Sigiſmundi Regis Burgundiæ natus, ſecundus rex Hungariæ ob tyrannidem regno pulſus. Et Aba maritus ſororis diui Stephani ſuffectus.*

d *Albertus Bauarus (ſoror eius nupta fuit Petro Regi) qui & Bambergenſis Leopoldi. F. Alberti N. Othonis III. pronepos, primus Marchionatus Auſtriæ titulo & prouincia ab Hungaria reſecta donatus.*

e *Conrado Saliquo Imperatore ob imbellem inertiam Miecislai Regis Poloniæ plurima prouincia ad Pomeraniam & Saxoniam Marchiamq; Brandenburgenſem ad littus Balthicum Romano Imperio vectigales facta ſunt.*

f *Ob impotentem Rixæ matris dominatum Polonia vterq; pulſi. Caſimirus Lutetiæ artibus liberalibus addictus, pòſt in Burgundia ad Cluniacum ordinis D. Benedicti fit Monachus.*

g *Auita bona Bretislaus à Polonis repetit: incongruo accepto reſponſo bellum parat.*

h *Gaudentij corpus ſuppoſititium pro Adalberti corpore aiunt (hoc enim templi cuſtodes defoderant) Boemos accepiſſe Poloni ſcribunt.*

i *Schiſmate decimotertio Benedictus IX. Silueſter III. Ioannes XX. Contra hos Papa factus Gregorius VI. ab anno 1032. vſq; ad annum 1045.*

k *Conradus Saliquus pater non ſocer fuit Henrici.*

l *Confertur alendæ perpetua Lucerna in æde D. Petri Romæ, denarius Polonus S. Petri dictus.*

m *Coëgit priſtinum ſolutis tributis iugum Boiemos Subire. Hunc Henricum dicunt alij 500. Marcarum argenti & boum vectigal primum Boemis impoſuiſſe ob conceſſam illis Morauiam.*

n *Andreas Rex Hungariæ cæpit regnare Anno 1038. Stipulato paganiſmo regnum conſequutus Andreas. Poſt ad verum Dei cultum reuerſus, latrocinijs infeſtam reddidit Hungariam.*

o *Bretislaus ſubacta Polonia ter Pannoniam dicitur inuaſiſſe, neq; mediocria damna intuliſſe, ſed tertiò ingreſſus repentina febre correptus pedem referre coactus eſt.*

Bretislai filij	*Spitigneuś*
	Vratislaus
	Conradus
	Otho
	Iaromirius

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER OCTAVVS.

XXIII. *Spitigneus μισογέρμανος*

QVemadmodum parens inter filios hæreditatem distribuerat, sic partē quisq; suam ab ipso funere adηt, torum autem Boiemiæ principatū Spitigneus solus possedit, à puero statim hominibus Germanis infestissimus, tum verò adepta nocendi quoq; potestate, adeò in illos implacabilis, vt contra sententiā virorum primorum, exemplum insolens detestantium edictum proponeret, quo intra triduum Germani omnes è Boiemia pellebantur. Ac ne respicere personas, matremq; suam ab alηs secernere videretur, illam quoq; in Germaniam, saluis rebus suis reuerti iubet. Restabat virgo vestalis diuo Georgio in arce Pragensi consecrata, nobilibus in Germania parentibus orta, quippe parentes eius ea dignitate fuerunt, quam nunc Comites vsurpant, quæ religione se tutam existimans, abitionem etiam post edictum dissimulabat. Hîc ille atra bile percitus, denunciari protinus virgini iubet: Nisi ante noctem cœnobio egressa fuerit, nihil posthac illi aduersus imperium Principis, aut flammeum, aut velum profuturum.

Edictum contra Germanos vt triduo solū vertant, ne matre quidem excepta.

Origo implacabilis aduersus Germanos odη.

Causam tam intemperantis denunciationis, ex hac offensa ferunt obortam: Muro cingendam arcem Bretislaus conduxerat, metiriq; se præsente spacium illius iusserat, cum Spitigneus filius, etiam tum adolescentulus adesset. Metienti Clybanus proximè cœnobium obuiam fuit, qui cursum funiculi à via detorquebat, quoniam parens furno parci iniunxerat. Quo paulùm progresso Spitigneus subsistens, Clybanum inuadit, illumq; vi sua demolitur, his præterea verbis insultans: Non amplius Germana hæc sanctimonialis rostas ex hoc Clybano edet placentas. Ad quæ illa commota: Videte, inquit, robustum Boiemum, quàm strenuum facinus designarit, fictilem vnus solus fornaculam diruit, quam vix tres validissimi iuuenes Germani proturbassent, dignus scilicet ob hanc victoriam corona triumphali. Arriserat dicenti Iudith mater, quæ tum præsto fuit, & perinde atque illa sanctimonialis filium offenderat, tanquam parum Boiemis propitia. Iudith tamen à filio contempta Petro Regi Hungariæ, nuper ab incolis regno pulso denupsit, ac post eius obitum in Morauiam se ad alios suos filios contulit, pietati & religioni ibi dedita. Huius pietatis eius hoc est monumentum, quòd nunc Lucense Cœnobium appellant, insigne opibus iuxta Znoymam situm, sed id suo post tempore ædificatum.

Iudith Bretislai vidua Petro Regi Hungariæ nubit.

Pruk monasterium Iudith condit.

Anno 1059. Iudith mortua.

At in præsens Spitigneus cum accepisset, apud Morauos se malè audire propter edictum contra nationem Germanam promulgatum, vltioni intentus trecentos simul viros nobiliores acciri ad se nominatim ex Morauia imperat, qui sibi ad oppidum Chrudimum occurrant. Faciunt imperata Moraui, ad vnumq; omnes protinus capiuntur, & per municipia diligenter custodiendi traduntur, armis & equis spoliari, quos Spitigneus suis distribuit, atq; cum illis & reliquis copηs Morauiam ingressus est. Cuius aduentu Vratislaus conterritus, Olomucioq; diffisus, quò frater iter suum conuerterat, ad Pannoniam transfugit, hospitaliter à Rege exceptus. Quàm verò ægrè Spitigneus tulerit, fratrem sibi elapsum fuisse, vel hinc coniectura capi potest, quòd neq; in vxorem eius, quæ tunc grauida Olomucη relicta fuit, apertisq; vltro portis, Leuitum

Trecentos Morauos spoliat Spitigneus.

Vratislaus frater profugus ad Regem Hungariæ Andreā.

intra

intra Mœnia recepit, clementem, humanumq; se exhibuit, sed illam quoq; velut captiuam, Belinæ præfecto custodiendam vinciendamque attribuerit. Vnde tanta insuper Conradum ipsum, & Otthonem trepidatio occupauit (nulla enim prouisa habebant præsidia, quæ fratri sic subdolè cum Morauis agenti opponerent) vt ambo spontaneam illi facerent deditionem, sed iussi sunt cum illo Pragam ire, venientesque istic ministerijs aulicis alligati sunt, Ottho quidem venationibus, Conradus verò regalibus epulis præficiuntur. Inter hæc Seuerus Pontifex idoneum tempus adeundi principis nactus, eiusmodi verbis illum compellat: Officij sui esse, vt Principem submoneat, si quid ab illo gestum videat, quod pios multorum animos offendat, deque Principis existimatione multum detrahat, Videri autem plerisque hanc impietatis insignem esse notam, quòd matrona illustris, culpæ nullius conscia, quòd vxor fratris eius, quòd partui propinqua, sordido, seque indigno carcere detineatur. Quid enim indignius quàm Principem mulierem seruili custodia contineri? Plurimum sanè interesse inter viros ac fœminas, ab illis sæpius misericordiam sine reprehensione subtrahi posse: at mulierem calamitosam, nisi propitius quis respexerit, à nemine vnquam laudabitur. Nihil autem Principi in vita contingere posse fœlicius, quàm laudem & charitatem subditorum suorum assequi. Hæc enim vera ac propemodum sola haberi præsidia vitæ, sine metu à Principibus degeudæ: ac nulla re alia sic illa comparari, vti mansuetudine morum & facilitate, ipsi quoque Domino adeò perplacente, vt dicat: Misericordiam volo potius quàm sacrificium: Ab eodemque spiritu, præterea doceri nos, vt ad hunc modum deprecemur Deum: Cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis: quantò magis homines meminisse oportere, vt misericordiam hominibus sui similibus, deposita indignatione tribuant. Mitigatus per hæc Spitigneus, vinctam exolui iubet, concessa ei facultate vel manendi in Boiemia, sumptum Principe in res necessarias suppeditante, vel accepto viatico abeundi quò placeret. At illa cum rectà in Pannoniam ad maritum nimis per viam ire festinat, concusso ex itinere vtero, subsistere in Morauia cogitur, nec vltra triduum vitam istic prorogat. Quo Vratislaus comperto, non solùm vxorem sibi, verùm etiam id quod in illa conceptum erat simul interijsse, aliquot dies clausus intra cubiculum, ingentem luctum continuauit. Per eos tandem, quos Rex de suis consolatores submiserat, in conspectum Regis adductus, ab ipso Rege admonetur, ne doleat, neue animo succumbat propter casum, qui iam erigi in pristinumq; statum restitui nequeat. Sperandum esse viuis, auctoriq; vitæ fidendum. Hęc tristia illum breui, lætioribus mutaturum: se verò interim curaturum de matrimonio renouãdo, deq; vrbe Olomucio recuperanda. Vtriusq; rei paulò post Vratislaus compos factus est. Nam sororem ei suam Rex, Hungaris assentientibus, despondit. Nomen illi Adelheida fuit, & Spitigneus non expectans, dum armis Hungaricis frater in Morauiam reponeretur, ex familiaribus amicis duos ad illum allegauit, qui de reconcilianda fraterna gratia agerent, simulq; pollicerentur omnium quæ ablata illi in Morauia fuissent in solidum restitutionem. Hi responsum iussi referre: Ita demum Vratislaum promissa fraterna rata habiturum, posteaquam viderit duos quoq; reliquos fratres in bonorum possessionem reductos. Animum hæc Spitignei suspensum reddebant, in diuersasque illum sententias trahebant: modò enim placuit Morauiam rursus inter omnes fratres diuidi, modò vtilius securiusque esse videbatur, vt ipse Conradi atque Otthonis portionem sibi retineret. In hoc cogitationis æstu fluctuanti, dicitur, per quietis speciem Diuus Vitus se obtulisse videndum, grauiq; ac seuero illum sermone corripuisse, quòd odiū implacabile aduersus necessitudines foueret: Nihilo lenior in subditos, quos

Inuectiua oratio Seueri aduersus Principem Episcopo digna.

Relaxata Vratislai coniunx Seueri & optimatum intercessione exacto mense edito fœtu immaturo, maritum petitura in itinere animam efflat.

Adelheidã filiam Andreas Rex Vratislao desponsat.

Reconciliatur fratri princeps Vratislaus.

S. Vitus Spitigneo in somnis apparet.

sæuè, & atrociter, auareq; tractaret, in foribus adesse vindictam, quam, nisi resipuerit, Dominus illi retribueret. Consternatus hoc tam tristis somnij aspectu, Seuerum Pontificem accersiri iubet, metumq; nocturnum, & curam præsentem suam eo coram explicat. Ille cœlitus demissum numen affuisse interpretatur. Nec enim ad bonam frugem, nisi bonum quoque Angelum conuertere homines solere, idcirco Deo gratias agendas pro munere hoc gratuitæ misericordiæ suæ, parendumque esse diuinis monitis, quorum contemptus nunquam fine certa pœna trāsmittitur. Mirabilis subitò facta est in Spitigneo metamorphosis, heri lupus rapax, hodie adeò mansueta ouis, vt vellus sibi sua sponte auelli sustinuerit. Vocatis enim continuò fratribus suis, Conrado atq; Otthone, simpliciter illis atque apertè peccatum suum indicat. Se, inquiens, cupiditate plura habendi, ambitioneque latius dominandi, bonis illos à patre assignatis nuper interuertisse: nunc pœnitentia gestorū immutatum, vtrique quod suum est, fraternè reddere, fraternaque deinceps omnes fratres suos beneuolentia prosequi velle. AEquè miti ac benigno mox animo scripsit ad municipia, vt laxatis custodijs, liberos Morauos qui nuper capti erant, redire in Morauiam sinerent. At Vratislaum Olomucij in domicilio suo inuisere digna tus est ipso natali die, quem filiolo ex Adelheida nato, ritu Christiano per baptismum celebrabat. Filium à fonte Seuerus pontifex suscepit, nominauitque eum auito nomine Bretislaum. Postquam satis epulatum, satisque conuiuatum erat, Vratislaus adiunctis sibi Conrado & Otthone fratribus (nam ipsi quoq; conuiuæ aderant) Seuerum orare incipit, vt vna vxore contentus, cum altera diuortium faciat. Nonaginta enim propemodum annis ambitu Pragensium Antistitum, Olomucensis Ecclesia suo sponso caruit, dum vtrumque sibi pontificatum Pragensis Episcopus vsurparet. Atque hanc in primis Seuerus tunc excusationem habuit, cur non statim petitioni subscribere posset, quoniam vetus res, non autem noua intercederet, quæ sine collegij Pragensis sententia confici à se solo nequiret. Non cessabat vrgere Vratislaus, iam Spitigneo quoque adiutore, vt de iure interim suo Seuerus decederet, cętera se cum fratre principe in Boiemia curaturum. Dat manus tandem Seuerus, Pontificatumque Olomucensem ad Ioannem, quemadmodum Vratislaus petebat, transfert, sibique Pragensem retinet: Pragamque inde principem suum comitatur indies magis ac magis apud plebem gratiosiorem, quando neque illius commoda negligeret, sed perinde aduersus infimos atque supremos æquitatem præ se ferret. Cui rei hoc vel præcipuum exemplum in procinctu erat iam equo insidens, vt destinatū iter prosequeretur. Equitanti occurrit quædam vidua, vociferans rogansque, iustitiam sibi contra aduersarium, multò se potentiorem administrari. Expectare princeps illam, dum reuerteretur, iubet. Contrà illa, moram hanc sibi periculosam allegat, quoniam vadimonium in proximam horam promissum sit, quòd deseri sine iactura causæ suæ nequeat, profectionem autem absque nocumenti detrimento posse deferri. Ablegat illam Princeps ad alios iudices ordinarios. At illa exclamat: Male rem suam procuraturam, si alij illam, quàm suo iudici, sibi à Deo constituto commendauerit. Victus hac voce, equo descendit, cognitionique amplius duas horas vacat, ac demum post sententiam latam, interruptum Boleslauiam iter continuat. Appetente mox festo die translationi Sancti Venceslai dedicato, Pragam reuersus, vt vidit ad sepulchrum tantam domesticorum, aduenarumque frequentiam confluxisse, quantum locus ille propter sui angustiam capere non potuerat, religione tactus, quòd laxiora ipse Palatia, quàm Diui templa haberent, nouo operi excitando curam intendit, dirutoque sacello vtroque, quorum alterum diuo Vito, alterum diuo Adalberto consecratum fuerat, aream longè ampliorem mensus, omnibus tribus in illa, vnum satis magnificum

Seuerus Episcopus somnij interpres.

E lupo in ouē mutatur Spitigneus.

Pœnitudine du ctus omnib. satisfacit.

Bretislaus Vratislai F. ex Adelheida Hungarā è qua Iudith & Ludmillam dicitur suscepisse.

Seuerus Pragæ Episcopus, Olomucensem vi ctus principū precibus Iohā ni resignat.

Clemens in viduā Princeps.

Templum augustum Pragæ exædificat.

cum superstruxit templum. Cui quo minus fastigium,tectumque imponeter, mors intercessit.Hanc pulchram sibi memoriam apud superstites relinquens, quòd malè probatos ab initio mores bene verterit, cum plerumq; alij principes in deterius mutent, vel bene cœptum vitæ institutum. Pragam à funere Spitignei Vratislao,Conrado, Otthone conuenientibus,in eo conuentu ab omnibus ordinibus Vratislaus post Spitigneum natu maximus Boiemiæ Princeps declaratur, & ab eodem Morauia,inter duos iuniores fratres sic bifariam diuiditur. Regio illius orienti exposita,in qua vrbs Olomucium sita est,& circum montes ac syluæ venandi copiam suppeditant, Otthoni tanquã venationibus dedito, fruenda conceditur. Illa altera occidua, cum Brunna pariter & Znoyma,Austriæ proxima, Conrado linguæ Germanicæ gnaro defertur. Nec multo pòst, Iaromirius quoque superuenit,inuidiosè,iracundeque cum fratre expostulans, nullam sui ab illo in distributione Morauiæ habitam rationem, quasi ipse non suus hæres, sed alienus esset, quem præterire liceret, æquè eodem se parente, atque Vratislaus,& cæteri fratres prognatum esse,cur æquam cum alijs portionem accipere non debeat? præsertim cum sciat,à parente Morauiam trifariam fuisse diuisam, vt illam tres, non autem duo fratres possiderent. Vnde hanc fratri authoritatem in suum fratrem, vt ei ius suum in bonis paternis adimat, nisi patrem quoq; simul ei auferre velit. Prouocat irem Vratislaus ad parentem, eiusq; vltimam voluntatem, qua voluit,decreuitque,vt pars hæreditatis Iaromirio dominus esset. Ideoque literis datum imbuẽdum, vt aptus olim Idoneusque hæres in domo Domini factus, æternam assequeretur hæreditatem, interimque oppido Hradecio,cum illius commodis frueretur: sed nec oppidum hoc, nec fructum eius illi se auferre,imò auctum potius maiore censu, illud ei in manus tradere. Quum per hæc placare iratum non potuerit, literas dat ad Conradum & Otthonem, vt Pragam statim veniant.Vnaque cum illis rursus Iaromirium adoritur,sed iam precibus cum eo agens, vt ne contra voluntatem patris niti vellet, quam semel approbauit.Eadem Conradus atque Ottho precantur, & insuper bona fide pollicentur, neminem in Pontificatu Pragensi, Seuero ætate tam grandi, nisi Iaromirium successurum. Hac spe delinitus, persuaderi sibi patitur, vt ad tertium sacerdotij gradum ab eodem Seuero promoueatur. Sed breui posthac iuuenis,ad iuuenile& inconstans redijt ingenium, vt eum facti huius pœniteret, quòd Leuita fratrum suasu factus fuerit.Abiecta igitur veste talari,derasoque toto planè capite, non tantùm vertice, sagum induit,tonsusque se clàm in aulam Regis Poloniæ Boleslai, cui Audax cognomen, subducit. Ibi militem libentius & aulicum,quàm domi altaris ministrum agere sustinens: aulicamque mox audaciam, impetrato à Boleslao tumultuario milite vsurpans, terrere Vratislaum, Boiemiæque appropinquare ausus est. Sed hanc eius temeritatem Vratislaus paruo negotio repressit, fugientemque insequutus est vsque in Poloniam. In qua edoctus, Regem ipsum celeritate miranda,cum magnis copijs aduentare, exposcentibus qui cum ipso erant viris præstantioribus, retro pedem retulit, maiore exercitu,si opus foret,Polono occursurus. In reditu mors eum Adelheidæ vxoris excepit, tristis illa quidem propter multa ei solatia domestica erepta, sed æquiore tamen lata animo, quia suo tempore à Domino præfinito venerat, quàm intempestiua illa prioris vxoris, iniuria hominum ante tempus ei ablatæ. Ad quam iniuriam vlciscendam, quum intentus esset, occasio hæc se ei obtulit. Pragam ad Seuerum Præsulem venit Præfectus ille Belinæ, qui vxorem Vratislai parum decore, parumque reuerenter vinctam, in arce sua attinebat, petitum, vt nouum templum, in fundo suo iuxta Belinam fundatum solemni more præsul dedicaret, quo facilè impetrato, vadit protinus ad principem, existimans offensæ oblitum, posteaquam eius nul-

XXIIII. *Vratislaus.*

Morauia inter fratres diuisa.

Iaromyrius fratrum minimus admitti vult ad hæreditatem.

Spes iniecta Iaromirio Episcopatus Pragensis.

Habitu leuitico repudiato, aulicus fit Boleslai Audacis Regis Poloniæ.

Lacessit Vratislaum.

Mors Adelhei dæ coniugis.

Anno 1062.

la tam diu fieret memoria, ad eandemq; illum dedicationem, verbis valde supplicibus inuitat. Paucis ille respondet: Veniam, inquit, & quod facto opus erit, faciam. In meliorem quàm dictum erat sensum hæc accipiens præfectus, domi lautè prandio apparato, cum magno gaudio principem expectat: verùm ille post dedicationem templi à Seuero perfectam, oppidum Belinam intrat, iubetq; Seuerum, prandium quod præfectus foris ad templnm apparauerat, prãdere. Ipse clausis portis oppidanos in domũ prætoriam contrahit, acceptoq; ab illis fidei iuramento, nounm eis præfectum (ipsi comitem vocabant) instituit. Is erat Cogeta Vysseborius, parẽti Vratislai Bretislao percharus. Huic iniunctum, vt illico mittat, qui deiectum loco præfectum comprehendant, vinctumq; ad Principem adducant. At lictoribus anteuertit amicus quidam præfecti, in aurem illius, mensæ etiamtum assidentis, insusurrans. Ademptum illi esse cum oppido magistratum, & mox affore qui illum capiant. Expauefactus inopino illo nuncio, surgit continuò à mensa, seq; abdit in abstrusum locum, ac proxima nocte de consilio Seueri fugam instruit, atq; ita spplicium euadit. Bona tamen illius à Vratislao proscripta sunt, quorum meliorem partem Sacerdotia tenuiora abstulerũt. Nam ipse princeps in vsum suum ex illis ne teruncium quidem conuertit. Non enim auaritia, sed dolore accensus, ad persequendam vltionem aduenerat. Comperto deinde Polonos denuò aduersus Boiemos in Slesia grassari, decernit & ipse delectum militum, eisq; oppidum Glacium nominat, ad quod præstituto die conueniant. Nam hoc oppidum in Slesiam totum prominet, vtpote vltra Boiemiæ montes in plano situm, quondamq; numeratum inter Slesiaca oppida, quibus tunc magna ex parte Poloni dominabantur, assiduò satagentes, ut Glacio quoq; rursum potiri possent. In hoc oppidum castris prius circummetatis diuertenti Vratislao, nuncius affertur, Seuerum diem suum obijsse, vacareq; Pontificatũ Pragensem. Eodem tempore Conradus & Ottho, de hac ipsa morte certiores facti, expeditum Iaromirij familiarem, cursim in Poloniam currere hortantur, dantque eidem occultas literas ad fratrem Iaromirium perferendas. Quibus perlectis, citò equo in Morauiam ad fratres suos deuectus: coram, inquit, quem quæritis adsum. At illi sago exutum, induuijs rursus Sacerdotum eum induunt, barbaque & corona abrasa, nitidnm ad Vratislaum Glacium deducunt, rogantes in demortui Pontificis locum eum suffici. Nihil minus Vratislao placebat, quàm vt frater suus, tam vita quàm studio à religione auersus, Pontifici Seuero, diuinarum rerum sacræque disciplinæ obseruantissimo succedere deberet. Sed ne ipse sibi, suo responso maiorem conciliaret inuidiam, hanc rem ad cæteros ordines, qui extra mœnia in castris erant reijcit. Veniensque postridie manè ad castra, de substituendo nouo Pontifice ad consiliũ Procerum, equitumq;, & sanioris populi partẽ refert. Proposito illis, Præsuleq; nominato equestris ordinis Lanesio Saxone, quẽ à sacris Sacellanũ habuit, nuperq; propter bonas literas ac mores probatos, eundem Lythomericensi Ecclesiæ præposuit. Contrà pro Iaromirio acriter contendebant fratres Principis Conradus & Ottho, tanquam consponsores pro hac successione, si præmoreretur Seuerus. Gliscente vtrinq; altercatione, dum alteri Lanesium approbant, alteri Iaromirium præferunt, assurgens Cogeta Visseborius, Viderint ait illi quid agant, qui Bretislai acta facere irrita conantur, quibus is, præter filios, etiam subditos suos sibi obligauit, vt operam Iaromirio in Pontificatus successione, cuius gratia ad Scholas relegatus fuerit, nauarent. Se memorem promissi, tam patri mortuo, quàm filio superstiti fidem integram seruare, atq; à Iaromirio stare velle. Excipit Zatecensis præfectus aliquãto ferocius: Videte, inquit, viri Boiemi, quid inter Spitigneum paulò ante defunctum, & principem hunc nostrum intersit: ille multũ in hoc prouidisse existimatus, ideoq; summè à vobis laudatus est, quòd

Cogeta Visseborius Belinæ præficitur.

Crudelitatẽ in coniugem patratam vlciscitur Vratislaus.

Ad Glacium Vratislaus exercitũ cogit aduersus Polonos.

Mors Seueri Episcopi.

Ambit Iaromirius.

Vratislaus Lanesiũ Saxonẽ euehere studet.

Impedit Visseborius.

quòd Germanos Boiemia expulerit, aliquando Boiemis exitio futuros, si inuaserent: iste secundum à se locum, huic nescio cui Germano vltrò defert, vt dum vnum, plus etiam quàm fratrem suum honorat, cæteros Germanos ad reditum in Boiemiam inuitet, quemadmodum fieri quotidie, aulamque principalem compleri illis cernitis: adeò scilicet à Principe nostro amamur, vt vix locum in aula illius honestum obtineamus. Iam verò & Sacerdotes illi domestici tantum sordent, vt nullum eorum dignitate maiore putet dignum. Quum si vel Iaromirius non extaret, complures alij reperiantur, qui huic Saxoni genere, disciplina, pietate vel pares, vel longè superiores sint, & perinde pariter, aut magis etiam idonei ad Pontificatum gerendū, si modò suis à Principe qui externis fauor adesset. Sed faueat quisque cui velit, se posteaquam in causa præsente, decus patriæ, dignitas Iaromirij, fides sua quam Bretislao obstrinxerit, periclitentur, moti malle, quàm causam hanc deserere. Apparebat ex strepitu vtriusque factionis, rem ad seditionem & arma venturam, si non Vratislaus discessu concilium turbulentum diremisset, ac per internuncium renunciasset, se de sententia sua non Visleborij, neque Zatecensis Præfecti metu cedere, sed Conradi atque Otthonis fratrum gratia hoc facere, vt Iaromirius tantopere exoptatum munus sibi habeat. Ac mox in aliorum contemptum, cum Boleslao Polonæ Rege de fœdere ineundo agit, illudque per instauratum tertiò matrimonium, Sorore Regis, cui Suataua nomen, vxore ducta, compositis prius quibusdam in Sylesia rebus confirmat. Locus monet, vt de hac ipsa Sylesia, quæ iam pridem tota sub imperio Boiemorum constituta est, pauca dicamus. Hæc quondam à Quadis sicut Morauia à Marcomannis regnabatur. Quados autē Cornelius Tacitus inter Germanos numerat, illisque ad memoriam vsque suam, Reges ex Gente ipsorum mansisse scribit. Manserunt tamē & postea, vt Marcellinus longo post tempore refert, de Constantino Imperatore loquens: Perrexit, inquit, in regna Quadorum, qui Sarmatis locorum confinijs & feritate iunctissimi sunt. Quadis sanguine regio ortus iuuenis Zizais nomine, pacem impetrauit, redditis prius captiuis, & datis obsidibus. Meminit præterea Araharij Quadorum Regis, veniam similiter ab eodem Constantino petentis. Tandem Lechus frater Czechij, de quibus ante dictum est, in illam regionem penetrans, Poloniam campestri planicie, quam vernacula lingua Pole dicimus, appellauit. Durauitque illi hoc vocabulum, quamdiu sub ditione Polonorum erat. Postremò Boiemi illam nacti, quū vidissent, prǽter Polonos, Misnios quoq; ac Pomeranos, Marchitasq;, & aliam miscellaneam turbam illò velut inserpere, paulatimq; irrepere, à serpendo Slesitas natiuo suo sermone appellare cœperunt. Nunc Sylesitæ vocari malunt, patriamq; Sylesiam: cuius olim termini, quemadmodum item Morauiæ, spaciosissimè diffundebāntur: at in præsens, non vltra his centum passuum millia in longitudinem porriguntur. Latitudo verò circiter octoginta millia continet. Regionem Odera nobilis fluuius, qui in Morauia haud procul ab Olomucio fontem suum habet, perlabitur: nobilissimamq; illic vrbium Vratislauiam alluit, ac suo nomine mare Baltheum irrumpit. Ager illi frumenti & pabuli ferax, sed vinum & crocum ferre contumax: quoniam vtraque non amant cœlum solumque asperius, rigidiusque. Gens ad arma prompta, bellisque gerendis idonea: in præsentia verò ad liberales quoque disciplinas, & literas eleganter pertractandas, egregiè apposita, nec tot Principibus, quot ante sepius inter se dissidentibus obnoxia: ideoque minus timida ne multitudo imperatorum iuxta vetus prouerbium, Cariam perdat. Hactenus de Sylesia. Nunc ad Iaromirium in Boiemiam reuertemur. Qui vt Pontifex est nominatus, id statim egit, cutauitq; vt inauguraretur & confirmaretur, vtrumq; horū Henricus Cæsar, eius nominis tertius, Pontifice Romano cōtempto, violenter

Iaromirius Episcopatu potitur. VIII. Episcopus Prag.

Suetochna Boleslai feri Poloniæ Regis soror Vratislao nubit.

Silesiæ descriptio.

Quadi.

Slesiæ etymon à serpendo.

Odera.

Vratislauia.

Bellicosi Silesij.

Henricus Cæsar Iaromyriū confirmat.

sibi vsurpauit,vnde primus etiam imperatorum,post Arcadium diris Pontificijs est petitus: Maguntiæ eo tempore Cæsar erat, cum se Iaromirius ab illo confirmari, suamq; dignitatem pontificiam consumari oraret. Quo imperato,dar ille inaugurandi negociū Moguntino Præsuli,qui mutato nomine Gerardum pro Iaromirio nuncupauit, remisitq; inauguratum Pragam ad oues suas pascendas antea commonefactum, vt offensarum acerbitate deposita, mutuam cum Vratislao fratre suo beneuolentiā coleret. Bene aliquandiu inter illos conueniebat,sed posteaquā Gerardus auaritia succensus,ambire Olomucensem præterea Pontificatum cœpit prætextum habens, quòd Seuerus in damnum successoris, nihil potuerit in coniunctione Pontificatuū demutare, Vratislao contradicente, patrociniumq; Ioannis Episcopi Olomucensis suscipiente, rursus ex hac contentione noua simultas coorta est, quam mox Gerardus exacerbauit, verberibus mulctato Ioanne, quòd sibi de Pontificatu Olomucensi cedere noluerit. Hanc tam insignē iniuriam Vratislaus vnà cum Ioanne, Romam ad Pontificem Romanum referendam censuit. Relator futurus erat sacrificulus Ioannis, vir industrius, ac sæpe in curia Romana versatus:sed & illum Gerardus per insidias literis & viatico spoliatum, additis plagis pessimè accepit. Legat demum Vratislaus suos legatos melius quàm prius comitatos:atq; ij Romā incolumes peruenientes, isthic obtinent, vt senatusconsultum fieret in ipsotum sententiam de [b] Rudolpho Cardinale Pragam mittendo, qui præsens causam controuersam, tanquam iudex cognosceret, dijudicaretq;. Veniens ille citat Gerardum ad causam dicendam,ac semel iterumq;,& tertiò per contumaciam apparere detrectantem, ab officio Pontificali suspendit. Edicitur protinus ab alijs sacerdotibus, ad factionem Gerardi pertinentibus,velut iusticium. Nam & templa passim clauduntur,& sacrificia intermittuntur,cum hac denunciatione,non prius se ad illa redituros,quàm censuræ vinculum aduersus Gerardum laxatum fuerit. Irritatus audacia illorum Cardinalis,ferit contumaces omnes anathemate. Nec vrgere illos,deuouereq; desinit, quàm iureiurando Gerardus, de se Romæ sistendo promittit, venitq; ad vadimonium promissum, sed in causa cecidit, relegatus in cœnobium,vt priuatam cum contubernalibus vitam viueret, posteaquā Antistitis munere defungi,aut nescierit,aut noluerit. A quo sodalitio paulò post certior factus adesse Romæ [c] Mathildim, quæ gratia & authoritate apud Romanum Pontificem, ante alias Italiæ matronas præpolleret, quam quidem Gerardus pro cognata sua agnoscebat, quando vt ipse,ita illa quoq; generis sui originē ad Cæsares Germanos referret. Illam continuò precabundus adit, rogans, ne se in periculo positum illa ope sua apud Pontificem destitueret. Mathildis necessitudine, quæ sibi cum Gerardo intercederet,comperta,benignis verbis recreatum,secum ad Pontificem adducit,factaq; perblanda oratione,pristinum fortunæ habitum cognato impetrat. Tragico per idem tempus facinore domus Cæsarum exagitabatur, filio cum patre,ac vicissim patre eum filio belligerante. Initium belli parricidialis & causam,insectatio Pontificū religionisq; contemptus præbuit,quem Henricus tertius præ se tantum ferebat,vt Sacerdotia pro libidine sua instituerer ac venderet,adulterinos Pontifices Romam induceret,schismata suscitaret, bellaq; impia conflaret. Itaq; Saxones insolentiam eius non ferentes, Rudolphum è sua gente, Cæsarem à se declaratum ei opponunt. Quo victo ac profligato,in eius locum Henrici filium, & ipsum nomine Henricum sufficiunt. Huius factionem Leopoldus Austriæ Marchio (vtendum est enim vsitatis vocabulis) plurimum fouit. Sicut Vratislaus patris Henrici, à quo bonam Lusatiæ partem mercedis loco adeptus est. Cæterùm Leopoldus, vt Imperatori suo studium suum, lacessito Vratislao magis approbaret, Morauiam persultat,ac omnem circum Znoymam regionem deuastat.

Gerardus Geboardus alijs dictus.

Inuito Vratislao Ioannē Olomuzensi Episcopatu deturbare conatur.

Bellū inter Cæsares Henricos III. & IIII. patrem & filium. Anno 1077. Rudolphus creatus. Rudolphi coronæ Pōtifex Gregorius VII. ascripsit: Petra dedit Petro: Petrus diadema Rudolpho.

uastat. Conrado, qui tunc Brunnæ erat obijcere se tantæ multitudini non ausο, ægro id animo Vratislaus accepit, fratrique rescripsit, vt comparatas cum Otthone in Morauia copias habeat, illò deducendas, quò mox iusserit. Ipse domi robur militum sex millium deligit, pariq; corporum & animorum robore duo millia Bauarorum Ratisponæ, apud vrbis illius præsulem, Leopoldo infestissimum contrahit, sibique Conradum & Otthonem in Austria occurrere iubet. Præceperat iam Leopoldus castris suis locum, in eoq; se vsque ad Vratislai conspectum tenebat. visa dein acie eius, in qua Bauari ad dextrum cornu, Moraui ad leuum, mediusque cum Boemis Vratislaus stabat, instructus & ipse suo ordine pergit obuiam, protractoq; aliquamdiu certamine, & complu ribus vtriusque partis hinc & inde cadentibus, auertitur tandem Austriaca acies. Ipse denique Leopoldus salutem suam fuga redemit, castris ad diripiendum victoribus relictis. Hic est ille Leopoldus, qui cum parente suo Alberto, Hungaris eam Pannoniæ superioris portionem ademit, quam nunc Austriam vocamus, tunc Marchiam orientalem appellabant, illamque sibi ac posteris suis propriam dicauit. Victor Vratislaus ad Henricum seniorem in Germaniam transit, in qua plena omnia armis inuenit, cum pro se vterque pater filiusque tenderent, atque ille inferioris Germaniæ principes, hic Francones & Saxones armaret, cum quibus præter parentem, communem etiam patriam ferro & flamma popularetur. Ad Rhenum tandem conuenere, in cuius ripa citeriore filius, in vlteriore pater castra metatus est. Et quanquam alueus alti fluminis obstaret, quo minus impia signa acie cōcurrerent, per turmas tamē, qui Rhenum lintribus traiecerant, plus quàm ciuili inter se prælio confligebant: non ciues solùm cum ciuibus, sed ipsi etiam affines cum affinibus, cognatique cum cognatis hostilissimè præliabantur. Tanta tunc Germanos sitis sanguinem ex suo corpore hauriendi inuaserat, tardos interim ad bella externa suscipienda, ad quæ illos tunc Christiani varijs in oriente cladibus fatigati, aliquotque prælijs à Sarracenis & Turcis infracti, assiduis precibus, cæterùm frustra, vocabant, vt periclitantibus succurrerent. Quum igitur vsque ad tædium, alteri iuxta Rhenum, alteros sine copia pugnæ respectarent, affertur Vratislao, pabulatores Germanos, inter pabulandum inuasisse Boiemos, & complures illorum per summam iniuriam sauciasse. Eam iniuriam Vratislaus ad Cęsarem refert, negligenterque, vt sibi videbatur, ab illo habitus, commeatum abeundi petit, subuereri se assimulans, ne qua seditio, aut inter militem Germanum & Boiemum contentio in castris ociosis exoriatur. Imò, inquit Cęsar, nobis quoque hæc stat sententia, vt in præsens castra soluamus, nulli vsui idonea, postea quam pars aduersa flumen traijcere non audet. Ita sine prælio vtrinque discessum. Haud diu latuit Henricum iuniorem, per cuiusmodi dissidium à patre suo Vratislaus diuerterit. Ante igitur quàm interrupta coiret gratia, Vratislaum cuius in primis præsidio fultus pater staret inuictus, magnis & multis honorum diuitiarumq; pollicitationibus occupat, si patre deserto, suas partes tuendas susciperet, aut si id graue ei videretur, vt bello saltem pręsenti supersedeat. Instaurabant enim tam pater quàm filius bellum, in quo victus tandem, & in potestatem filij pater redactus, Leodij pedore carceris miseram exhalauit animam, Pijs tunc omnibus asseuerantibus, tam grauem, tamq; manifestam pœnam, Deum vindicem ab Henrico, tanquam erga matrem Ecclesiam impio exegisse. Nam sub idem tempus, hic ipse Deus iustissimus, impietatem Boleslai Poloniæ Tyranni, qua se, per insectationem sui Pontificis S. Stanislai, dein per necem eiusdem parricidialem impiauerat, iusta euidentiq; vindicta vltus est. Regno illi per Rom. Pontificem ademptο, actoque in exilium, & in tantam amentiam deiecto, vt vagus syluas pererraret: à suis denique canibus deuoratus esse traditur. Sanctitatis porrò diui Stanislai, inauditum prius,

Victus Rudolphus dextra præcisa ad Elystrum Anno 1080 Mersburgi sepultus.

Austrius filio Bohemus patri (pacto Lusatiæ premio) opem ferunt.

Austrij Morauiam incursantes à Vratislao fusi.

Albertus quiir restitutione Petri Regis Hungariæ Austriā adeptus.

Fulmen & terror Hungariæ nominatus.

Ad vtramque Rheni ripā pater et filius pro Imperio decertaturi castra locant.

Simultates inter Cæsarē & Vratislaum.

Henricus filius Vratislaum ad se pellicere conatur.

Cæsar Pater Carcere Leodiensi extinguitur.

Anno 1106.

Boleslao Poloniæ Regi & successoribus ob necem S. Stanislai regnum abrogatum.

tunc verò à cunctis, qui in aula regia aderant, oculis conspectum, hoc argumentum fuerit, quòd Petrum quendam triennio exacto vita functum, sepultumq; ad ferendum veritati testimonium contra Regem, ius Ecclesiæ oppugnantem, ad vitam reuocauerit, deductumq; sua manu ante tribunal Regium cōstituerit, pauitante quidem ad vocem eius effero Rege, nō tamen vitia ingenij emendante: quanquā & Vratislaus, & vxor ipsius Suatana, quæ Boleslai soror erat, inuitare illum ad meliorē frugem non destiterint. Idē Vratislaus, Gerardo Præsuli, ac fratri suo auxilio fuit, in abolendis tollendisq; Magorum portentis artibusq; maleficis, quas tunc multi viri mulieresq; nimis licenter exercebant, mentes hominum fascino turbantes, boumque & pecudum lac, segetemq; alienam pellicientes, atq; ipsa interdum elementa dęmonum violentia concutientes, per quæ imprudens vulgus à syncera in Deum fide euertebatur. Nec tamen aliter Gerardo malis obuiam ire, quàm per censuram Ecclesiasticam licebat: eam illi non pluris quàm plumbeum gladium æstimabant. Ergo non ferrum tantùm, sed ignem præterea & aquam Vratislaus maleficis admouit, aliosq; securi feriri, alios flammis exuri, Sagasq; nonnullas aquis submergi iussit. atq; hac animaduersione in authores amplius cētum districta, reliquos desinere artem vetitam damnatamq; metu similis pœnæ coegit. Mox etiam Iudæos exterruit, gentem perinde ac Magos ad malefaciendū, præsertim Christianis, factam, recensum illorum per domos Pragæ agens, & ad certum numerum illos redigens, superfluis Boiemia expulsis, ne malis dolis, fraudeq; & fallacijs, ac funesto in primis fœnore, regno suo subiectos trucidarent.

Inquisitio in Magos primū ecclesiastica post etiam criminalis & ciuilis exequutio.

Iudæi ad certū numerum redacti.

[a] *Coniunx Vratislai grauida, carceri traditur, Lesca arce: tam dura & immani custodia seruata dicitur, vt alterutro vterq; noctu pede vno compede constringeretur.*

[b] *Rudolphus Apochrysiarius à Gregorio VII. Papa missus, Pragā Geboardo sacris interdixit. Romā euocatus Mathildis patrocinio, in cuius genus sanguinem maternū referebat, abrogato anathemate in pristinam dignitatem Pontificis auctoritate restitutus est.*

[c] *Gothofridi Lotharingi vxor Beatricis filia, & Henrici Nigri è sorore neptis. Beatrix enim Bonifacio Hetruria oriundo, viro quondam potentissimo nupserat. Mathildis cum Godefrido Luca, Parma, Regio ac Mantua (Mutina) imperauit. Item eā partem Hetruriæ ac Vmbriæ quod Petri patrimonium appellamus, hanc quoque possedisse & Ecclesiæ legasse tradunt.*

HISTORIÆ BOIEMICAE, LIBER NONVS.

Tempus [a] hoc narrationis sequētis insigne erit, restituta Boiemis Morauisq; Regia dignitate, qua ab excessu Suatopluci in Morauia regnantis, carebant. Et quanquam Ottho Cæsar, vti diximus, sua sponte rursus illam diuo Venceslao detulerit, delatam ille tamen, vti vir sanctus, & ab omni ambitione prorsus alienus, vsurpare abstinuit solito Principis Boiemiæ titulo contentus. Cæterùm [b] Henricus post obitum patris sui, celebrem Principum conuentum Moguntiæ celebrans, secumq; reputans, qua potentia, quas regiones, quos populos Vratislaus regeret, nempe Boiemos, Morauos, Slesitas, Lusacios, à quibus maius periculū, quàm ab alijs nationibus esset pertimescendum: quoniam Germanis permixti, ipsam Germaniam

maniam inhabitaret: ideoq; paci & concordiæ subditorum consulens, securiusq; ac firmius vinculum ad illam conseruandam esse ducens, si beneficio potius, quàm imperio sibi Boiemiæ principes obligaret, accitum in medium principum, sua voce Boiemiæ Regem Vratislaum declarat, mandatq; Gilberto Treuerorum præsuli, vt eundem more aliorum Regum solemni, vnà cum vxore Pragæ inungat, & coronet. Ibidem in Gerardum quoq; fratrem Vratislai beneficium egit, pontificatum Olomucensem, Ioanne tunc mortuo, cum Pragensi denuò coniungens, illumq; Gerardo cõferens eadem licentia, quam paulò ante in patre detestatus, & bello persecutus est, quòd Romano Pontifice spreto, Præsules pro sua libidine instituerit. Cæterùm Gerardus tam latam ditionem assecutus, nequaquam vlterius se intra officij debiti regiones continuit, aduersus Regem adeò insolens, vt ne togatus quidem in curiam ad consultandum, aut in templum ad rem diuinam peragendam, si rex ibi aderat, venire voluerit: non quòd vlla noua iniuria ab illo fuerit lacessitus, sed tantum vetus valuit simultas, memoriaq; fauoris, quem Rex Ioanni Olomucensi Præsuli, quoad vixerat perpetuum exhibuit, vt se Gerardus quoq; pertinacem fratri exhiberet inimicum. Sed quæ Vratislao magnitudo animi inerat, risu magis quàm stomacho eiusmodi fratris insolentiam transmittebat, rationem interim tamen dignitatis suæ habens. Nam in altera vrbis arce, quam ᶜ Vissegtadensem vocant, templum omnibus sacerdotalibus officijs, dignitatibusque & priuilegijs æquè insigne instituit, atq; erat illud alterum in arce sancti Viti, solo Pontifice excepto, in cuius locum, authoritate Pontificis Romani, Præpositum substituit, qui dum sacra facerent, non ipse tantùm, sed etiam cæteri illius administri pontificalibus infulis ornati incederent. Additus Præposito Magistratus, vt Archigrammateum tegni, nunc Cancellarium appellant, ageret, & cum illo honor principalis, ne in hac quoq; parte multum Pontifice inferior esset. Quoties igitur cumq; solemnis feriarum dies occurreret, non ad Pontificem, sed ad Præpositum sacrificia peragentem Rex diuertebat, hocq; modo artem fratris, arrogantiamq; arte sua eludebat. Ad alia mox intentus, quę post mortem Henrici Cæsaris, sub Lothario Principe Saxoniæ, Imperij successore in Lusacia inciderant, Syrbijs in illa, vel vt Germani cognominant, Vandalis res nouantibus, ac magis ad Saxones, quàm ad Boiemos respectantibus, posteaquam Saxonem Cæsarem nacti erant. Ad hos compescendos, arcemque Gnosdecam ab illis dirutam, rursus instaurandam permuniendamque Vratislaus, filium Bretislaum cum Alexio rerũ militarium perito, mittit. Haud procul à Gnosdeco vicus erat, Kylcbus dictus, frequens habitatoribus, qui ante alios munitionem ædificiumq; arcis impediebant. Hunc cum duo iuuenes Boiemi equestri genere nati, sine vllo maleficio prætercquitarent, coorti in illos vicani, ambos crudeliter interficiunt, crudelia inuicem à Boiemis passi, ferro & igne, agrorumq; vastatione. Qua de re Misnenses & Saxones, Lusacijs finitimi commoti, clàm exercitum conflant, obseruantq; Boiemorum itinera, vt securos negligentesq; per opportunitatem inuadant. Opportunitas assiliendi illos adesse visa est, ad flumen quod illi traijciebant, præmissis curribus præda onustis, solutisq; ordinibus, & interim Bretislao exutis armis in flumine natanti. Anni enim tempus calidissimum erat, ipseq; iuuenis, quo minus Soli ac pulueri assuetus fuit, eò molestius tædia æstus, atq; viæ ferebat. Natantem vt vidit Alexius, protinus misit qui illum commonefaceret: Non esse isthic Boiemiam, in qua tutò lauari nudarique liceret, Sed Lusaciam ad omnem malefaciendi occasionem intentam, in qua inermem apparere haud expediret. Ferocitet ad hæc iuuenis, se inquit, domi mansurum fuisse, si ab hoste sibi timeret: sed nihil mirari, si Alexius senecta exanguis, & perinde trepidus, verba irę metu senili titubantia loquatur, oblitus domestici Prouerbij, quo iuuenes & stre-

Gilbertus Treuirẽsis Archiepiscopus Regẽ cum Regina coronat Pragæ.

Henricus Olomuzẽsem episcopatum gensi coniungit.

Gerardus Episcopus in Regẽ fratrẽ proteruus.

Aemulus Gerardo obiectus wissegradensis Præpositus qui etiam Cancellarius declaratus.

Luderus Rex Rom. salutatus Anno 1125.

Lusatij à Vratislao ad Saxones inclinant.

Bretislaus Regius puer ad eos Compescẽdos proficiscitur.

Alexius miles.

Egregia Bretislai indoles.

nui Boiemi vterentur, dicentes: Qui sibi à strepitu timet, is ab ingressu syluæ sibi temperet. Vix hæc renunciata sunt Alexio, cum ecce tibi turma equitum hostilis à tergo erumpit, agmenq; vltimum Boiemorum assilit. Confirmat Alexius suos, detractaq; vna & altera cohorte, cum parte equitum ad occurrendum hostibus properare iubet. At illi metu de industria simulato, retro sensim cedunt, Boiemosq; ad vallem supinam, in qua insidiæ instructæ erant, pertrahunt. Ibi circumuentos magnaq; ex parte cæsos, fugientes reliquos, cum omnibus suis copijs, vsq; ad flumen persequuntur, impetum illorum Alexio fortiter sustinente, quoad Bretislaus iam armatus, cum cæteris suis cohortibus subsidio venit. Eius interuentu acerrima pugna instaurata est: Saxonibus victoriȩ instantibus, contrà Boiemis, sanguine Saxonum occisis per insidias populatibus suis parentare conantibus. Ad extremum, interfecto etiamtum Alexio, maximum incitamen ad prælium continuandum, victoriamq; hostibus extorquendam Bretislaus præbuit, in prima acie versans, primusq; se casibus & periculis obijciens, dum culpam temeritate sua contractam, delere, vel vitæ iactura parat. Victoria igitur adeò cruenta fuit, vt ipse etiam lęuum humerum grauiter saucius, corpore suo sanguinem profuderit. Deniq; Rex parens illam, vt funestam potiùs quàm lætam habuit propter Alexium amissum. Lotharius, qui tunc in Italia erat, cognito, quæ se absente in Saxones gesta essent, domum redire ad vltionem de Boiemis sumendam properat, reuersusq; Legatos Vratislai domi reperit, qui ad se purgandi Regis ipsorum gratia venerant, dicentes: Non imperio aut voluntate regis cōmissum esse cum Saxonibus prælium. Nec enim aduersus Saxones, sed aduersus Lusacios à Rege exercitum missum esse, per quem rebelles ad officium & obedientiam reuocarentur: Vnde verò acciderit, vt se hisce rebus Saxones immiscuerint, Regem in huuc diem satis admirari non posse, quando nulla à Boiemis iniuria offensi fuerint, nullamq; causam habuerint, cur vltrò ipsi primum insidijs, mox aperto Marte Boiemos inuaserint, magnamq; illorum stragem ediderint cum magno regis dolore. Sed neq; doloris magnitudine Vratislaum adeò commoueri, vt ab officio in Cæsarem amico deficiat, modò Cæsar pristinum animum retineat, suosque à maleficijs arceat. Tardius accepta satisfactio, propterea quòd Vratislaus [e] Lusaciam beneficio Henrici Cæsaris possidebat, quem [d] Lotharius etiam mortuū oderat, memor ignominiæ qua ab illo affectus erat, dum ad gratiam recuperandam aliter non admitteretur, nisi pedibus nudus, saccoque indutus ante Henricum procideret, veniamq; lęsæ fidei peteret. Rebus tandem cum Lothario compositis, rursus domi Vratislaum fraterna excepit discordia. Obierat diem suum Ottho Marchio Olomucensis, [f] duosq; filios Suatoplucum & Otthonem superstites reliquerat: Horum Gerardus tutela suscepta, ius hæreditatis contra Vratislaum, qui sibi successionem vindicabat: tutabatur, subscribente Conrado: induxeratque ambos in vrbis & aliorum bonorum possessionem. Ob hanc rem Vratislaus indignatione motus, Venceslaum quem à sacrificijs habebat, æmulum fratri comparat, qui illum de Pontificatu Olomucensi submoueat. Variæ hinc cogitationes, Gerardi animum diuersa agitantem, sollicitum habebant. Viribus enim ad resistendum fratri se imparem agnoscebat, & ad Cæsarem iter præclusum erat: quoniam Lotharius omnia iura [g] libertatesq; Pontificias Romano Pontifici restituerat. Romam igitur queribundus ire parat, itinere in Pannoniam deflexo, vt inde mari Adriatico in Italiam transiret: sed vix æger Strigonium attigit, ibique ex eadem ægritudine vitam finiuit suam: à cuius exitu nihil prius habuit Vratislaus, quàm vt Olomucensem Episcopatum à Pragensi disiungeret, suo vtrique vrbi Episcopo peculiari in perpetuum assignato. Pragensem tunc Cosmam nominauit, virum senecta & disciplina

Alexius occubit.

Præclarum rei militaris speci mē Bretislaus edidit.

Vratislaus Cæsarem placare vult.

Venceslaū Gerardum de Episcopatu Olomuzensi litem mouet.

Cosmas IX. Episcopus Pragensis.

ſciplina venerabilem, ac eodem tempore Decanum, vt vocant, in collegio ſacerdotum agentem: deditq; Olomucenſi collegio poteſtatẽ, quem vellet Pontificem ſibi legendi. Delegerunt ex corpore ſuo Andræam familia Dubrauicia ortum in Morauia nobili. Curam deinde ad expellendos Olomucio filios Otrhonis fratris, Suatoplucum & Otthonem conuertit, eisq; in adminiſtranda vrbe Bretiſlaum filium ſubſtituit, quem mox ſecum Brunnam ad oppugnandum Conradum duxit. Ibi dum copias per ſtationes diuidit, atq; ſuum cuique locum attribuit, Deſiderius in aula præcipuus, qui Regem cum Bretiſlao comitabatur, pro conſueta libertate & familiaritate, Memineris, inquit, ô Rex, vt caſtra Bretiſlai ad ripam fluminis conſtituas, ne ei deſit copia natandi, præſertim in tam feruido calore. Senſit morſum Bretiſlaus, indigniſſimeq; tulit, patre cō ram ſibi exprobratum eſſe veterem in Luſatia natatum, tacitus tamen dolorem tunc deuorabat, poſtquam viderat parentem dicto Deſiderij arridere. Cæterùm ad ſuos reuerſus palàm indignari, malaq; multa dicere in caput Deſiderij, atq; illo die præ ira cœna abſtinere, vbi paulùm inde per noctem illa reſedit, mane ad Conradum patruum ex ſuis fidum quendam occultè mittit, qui iniuriam ſibi à Deſiderio illatam deploret, conſiliumq; requirat, quid ſit opus facto. Ille ſe cadem flamma ardere, qua aduſtus eſſet Bretiſlaus reſpondet, ac niſi illa quam primũ vnà cùm flammiuomo (quem Deſiderium eſſe volebat, præſentis belli facem) extincta fuerit, Vratiſlaum ab incendio, quo ambo ipſi tandem comburantur non ceſſaturum. Maturat hinc Bretiſlaus Deſiderium de medio auferre, interficiendi eius conſilio cum tribus tantùm inito, quorum vni mandat, vt ad ſe Deſiderium accerſat, dicatq; ſibi eſſe opus eo conuento. Venit ille Derſimirio ſodali ſuo duntaxat comitatus, nihil videlicet ſiniſtri de Regulo ſuſpicans, atq; ille nō longè ſeductum verbis eiuſmodi inuadit: Quod ego ſcelus tantum in te admiſi, vt me idoneum putares, quem ore tuo mordaci nuper læderes? an tibi aſſentatori impudentiſſimo alia ratio aucupandi gratiam apud parentem, quàm per contumeliam filij defuit? quem ego, ſed non es dignus vt gladio meo pereas, chirotecaq; in vultum illius proiecta, quod ſignũ erat, vt tum illum percuſſores adorirentur. Redeuntem ad Derſimirium, multis in via vulneribus confodiunt, interficiuntq;. Currit ad Regem Derſimirius, illumq; de eo, quod accidit edocet, vehementerq; aduerſus filium concitat, ita vt ſtatim ad ſe vocari illum iuſſerit, haud dubiè pœnam condignam ab illo exacturus, ſi non ille hoc futurum præſentiens ſe ſubduxiſſet, caſtraque ſua vltra flumen tranſtuliſſet, vt ipſas quoq; aquas, ſi qua vis ſubitò ingrueret, pro monimento haberet. Sed ab inſequendo filio parens conſilio procerum eſt reuocatus, conſulentium in aliud tempus vltionem eſſe differendam, & in præſens ad id quod inſtaret præuertendum. Ac paulò pòſt Regi nunciatur, adeſſe Valpurgim Conradi vxorem, plenamq; mœrore aditum ad Regem petere. Quæ vbi in tabernaculum Regiũ deducta eſt, talia ſupplex, lachrymanſq; precata eſſe dicitur, vt ad mitiora flecteret Rex animum: non enim alienum, ſed fratrem eſſe, ac iam ſolum eum reliquum ſupereſſe quem oppugnaret, nullius planè delicti reum, niſi peccatum ſit, mutuò ſe diligere fratres, hoc namq; adhuc bello huic prætendi, dignum videlicet Conradum eſſe, qui omnia extrema cum domo ſua ſuſtineat, propterea quòd in Otthonis fratris, quàm in Regis amicitiam propenſior fuerit, nouum prorſus crimen, ac noua querela, quę de remiſſiore inter fratres charitate queritur, cum non remiſſius amare, ſed odiſſe fratrem, culpa tandẽ & crimen habeatur. A quo crimine, quantum maritus ſuus alienus ſit, vel ipſo Rege teſte comprobari poſſe, qui Conradum ad omne officium, tum intra, tum extra regiam exequendum, ſemper promptiſſimum habuerit: Sed non eſſe mirum, ſi fraternam beneuolentiam lingua mala verterit in odium, quando filium etiam à patre diſtrahere potuit. Et quis iam

Andreas Dubrauicius Epiſcopus Olomuzij.

Patruelis Olomuzij poſſeſſione (ſubſtituto Bretiſlao filio) exigit.

Conradus frater Brunnæ obſidetur.

Deſiderius Cōlax aulicus.

Deſiderius interfectus.

Rex offenſus.

Valpurgis Conradi coniunx iram deprecata mariti veniã à Rege impetrat.

ſcire poteſt, quonam vſq; deinceps progreſſa fuiſſet, ſi vindex malorum Deus iter illius non interrupiſſet? Sublato diſſidiorũ authore, vt tanto celerius domeſtica inter ſuos rediret concordia, quam vt Rex amplecteretur, fratremq; & filium pluris, quàm occiſum delatorem æſtimare vellet, proſtrata in genua per miſericordiã Dei ſupplex cœpit deprecari. Alleuat Rex deprecantem, iubetq; tam Conradum, quàm Bretiſlaum ad ſe acciri: Et illum quidem benignè appellat, veniamq; liberaliter concedit: filium autem, cum hoc dicto à ſe dimittit, recte an perperam feceris, olim ſenties. Ergo Bretiſlaus quum haud ſublatam, ſed dilatam potiùs iram paternam ſecum reputat, ſalutis caſtris à Brunna, in oppidũ Hradecium Boiemiam verſus diuertit. Eódem ſecuta eum bona pars militum, quorũ numero in dies ſingulos accreſcente, ita vt iam ter mille ſub ſignis armatos haberet, ſigna tollere, rectaq; Pragam illos petere mandat, veniensq; ad fluuium Rokytnice dictum, qui mœnia præterfluit, hæc dicenda patri, Conrado pręſenti cõmittit. Adeſſe, quem abſentem tantopere circummiſsis etiam exploratorib. requireret, proinde ipſe quoq; propius accederet, vt pœnis de filio, ſi quas promeruit, exigeret. Ad hæc tam impia, tamq; inſolentia filij verba tantum pater exarſit, vt niſi Conradus frater ſe extemplo interpoſuiſſet, nihil moræ inerat, quin totius vrbis vires ad ruinam filij conuertiſſet. Nec amplius tamen quicquã Conradus tunc apud Vratiſlaum, quàm olim Ioab à Dauide, in cauſa Abſolonis filij rebellis impetrauit. Similiter videlicet Rex ad preces eius reſpondit, dicens: Reuertatur filius in domũ ſuam, & faciem meam ad preſens ne videat. At ille omnia domi ſuſpecta habens, in Pannoniam ad Regem Ladiſlaum, cognatũ ſuum conferre ſe maluit, à quo in gratia & honore habitus, lautiſsimisq; alimentis atq; ſtipendijs ſuſtentatus, hoc inſuper obtinuit, vt cæteris quoq; comitibus ſuis à Vratiſlao proſcriptis, agri, etiamſi nõ culti, omnes tamen immunes ab Ladiſlao aſſignarentur, in loco vltra Vagum flumen Morauiæ proximo, quem Banouo appellant. Elapſo dein ſatis longo tempore, vt Vratiſlaus animaduertit, filium non ſolùm de contumacia nihil remittere, ſed magis adhuc inſoleſcere, inuitato rurſus Pragam Conrado, in celebri ordinum conuentu ſucceſſorem ſibi eum in regno declarat, eidemq; filios ſuos reliquos, Boleſlaum, Boriuorium, Vladiſlaum, Sobieſlaum diligenter cõmendat. Bretiſlao per ſilentium tranſmiſſo. Igitur Boiemi Vratiſlao ad ædem diui Petri Vicegradenſem, ab ipſo conditam funerato, regieq; ſepulto, Conradum inde Regem ſuum ſalutant, paulò plus quàm ſeptem Menſes regnantem, & iccirco propter vitæ breuitatem, nulla re ad poſteros memorabili, inſignem: niſi quis memoria dignũ putauerit, quòd illo viuente, Robertus quidam, qui ſe Epiſcopum Caualonenſem mentiebatur, Boiemiam, Coſma nondum inaugurato, adueniens, plurimos per ſycophantiam, perq; ſacrilegium, ære multo circumduxerit. Nam eiuſmodi nundinas ſacrorũ inſtituerat, vt in illis nulla ſacramenta, niſi cum licitatione venderet. licitatoresq; ex ſuis appoſuit, meros AEruſcatores, ac perinde atque ipſe erat, homines profanos. Ergo poſt diſceſſum eius clandeſtinum, impoſtura tandem patefacta, expiare Coſmas neceſſe cuncta habuit, quæ impius ille & ſacrilegus profanauerat. Porrò Conradus filijs duobus relictis. Vdalrico & Leopoldo, inter quos Brunnam & Znoymam ęqua portione diuiſerat, vita exceſſit. Ambigebãt diu ordines, num Bretiſlaum ab exilio ad regnum paternum reuocarent, vt cuius etiamtum veteres mores ſuſpectos habebant, an domi potiùs eligerent vnum aliquẽ ex fratribus eius, qui regnaret. Accepto mox deinde, Bretiſlaum magno Hungarorum comitatu, quẽ ei Rex Ladiſlaus addiderat, finibus Boiemiæ appropinquare, ſine vlla amplius dubitatione Legatos conciliandi fauorem illius gratia, obuiam longiſſimè mittunt, qui aduenientem cum debita honorum obſequiorumque appellatione exceptũ, Pragam deducerent. Ibi pręter omnium opinionem Bretiſlaus, regiam administra-

Bretislaus patri minimè fidit.

Bretislaus lacessit patrẽ, in eum contumeliosus.

Ignoſcit filio pater.

S. Ladislaus Bretislaũ exulem recipit cũ toto comitatu.

Subſtituto fratre Conrado et excluſo filio Bretislao, Vratislaus moritur.

Neq; Cõradus neque Bretiſlaus, neq; ſuccedentiũ poſt principũ quiſquã vſq; ad Vladislaum, regium nomẽ vſurpauit, ducis tantum vſi nomine.

Conradus Septimeſtris princeps I. à rege.

Robertus Epiſcopus Cabilionẽſis impoſtor.

Bretislaus ope Ladislai Regis Hungariæ patria dominatui reſtituitur II. A rege princeps.

administrationẽ modestissimè iniịt,ac tantam omnibus benignitatem exhibuit,ut in conuiuio,quod per triduũ cum ordinibus celebrauit, ad nullã perpetuò mensam assideret,sed singulas obiens,singulis præsentiã sui cõmunicauerit,alios conuiuarũ perblandè compellans,nõnullos poculorũ insuper inuitatiunculis prouocãs,deniq; summos,medios, infimos ciuilissimè tractans. Et cũ cœlebs tunc adhuc esset,conuiuæ epularũ hylaritate, principisq; comitate prouecti, ad vota & preces cõuertuntur, rogantes principem,vt solitariã vitam,& perinde inamœnã,coniuge accepta mutaret.Id quod breui ab illo factum est:nam Lucretiã principis Rhenani filiam duxit vxorẽ. Cætera in Boiemia tranquilla erant,nisi quòd ad vomitũ superstitiosi rursus reuertebantur, Lares & Lemures colentes, victimasq; tum ad fontes, tum ad lucos & cõpita mactantes,aliaq; Magorũ maleficia exercentes,per quæ plurimi à vera religione auertebantur.Hæc Cosma graui cum querela principi suggerente,& præterea cõmemorante, quæ quãtaq; mala ad religionis innouationẽ in Pannonia nuper acciderint,dum multi ibi nobiles ignobilesq;,sacri profaniq;,& inter illos aliquot Pontifices,à Christianismo descire nolentes interfecti fuerint.[h]Postremò ipsi Reges.Petrus & Andreas,qui ruenti ad impietatẽ populo,interinitia non statim obstiterant,infœliciter occubuerint: decernit edicto Princeps, vt religionis nouatores omnes, viri fœminæq;, intra certũ tempus regno expellantur.Ad hæc instituit, eodem Cosma suggestore, vt parochi oppidatim, vicatimq; domũ cuiusq; oppidani,cum hymnis ac diuorũ reliquijs,in peruigilio natalis Domini introirẽt,notarentq; diligenter eos,qui cum veneratione ad ferendũ signo S.Crucis osculum accederent, Christianos se esse agnoscentes,aut tanquã inimici Crucis accedere contemnerent,vel se inde furtim subducerent,quos deinde princeps, vel ipse præsul puniebat.Scripsit hinc militẽ Bretislaus,quẽ aduersus[i] Vladislaum Poloniæ Regem: debitum annorũ duorum tributum non persoluentẽ,(mille argenti, & triginta auri drachmæ fuerunt)in Poloniam duceret.Ad Hradecium oppidum,iuxta Albim situm lustratus exercitus est, & inde porrò in Slesiam, Polonis tunc subiectã, abductus ad arcem,cui Beceri vocabulum,vnde populari Slesia à Boiemis cœpta,secundũ Oderam flumen, vsq; Glogouiam, tanta populatione, vt in medio locorũ interuallo,neq; iumentũ, neq; hominem facilè reperires. Duos deinde menses propè Glogouiam statiua habita, vt si quis ex Polonia vltor se offerret,copia illi dimicandi haud deesset.Nemini cõparente, cum longè maioribus spolijs quàm census erat debitus,in Boiemiam est reditũ.Hac enim ratione Bretislao properante, quòd à Cosma præsule, cui se absente regni cõmisit regimen,acceperat,[k]peregrinos homines,qui peregrè ad recuperandam terram sanctam per Boiemiam proficiscerentur,parum se in obuios quouis in loco,imò etiam in vicis repertos,Hebræos gerere, vt quos inuitos ad baptismũ pertraherent, nonnullosq; occiderent peruicacius renitentes. Ad eam uim comprimendã opus esse præsentia armati Principis.Multos namq; mortales,ex omnibus ferè nationibus,pia arma indutos,per diuersa itinera ad ferenda Christianis in oriente, contra Sarracenos dimicantibus subsidia, festinare dicebat: sed non omnes vbiq; locorum piè agere.Cæterùm antequam Bretislaus redijsset,iam peregrini milites in Pannoniam concesserant,alijq; terra per Thraciam & Macedoniam,alij mari Adriarico Constantinopolim petebant.Inter hæc Vladislaus Polonus,Boleslaum filium adhuc tyrunculum armat,rectore ei dato militiæ gnaro, qui illum ad Morauiam modis omnibus vastandam, quibus nuper Slesia vastata fuit,deduceret.Rector iussa Regis promptius accepit,quàm executus est, non ausus vltra extremos Morauiæ fines, & Slesiæ conterminos progredi, ne quis fortè intra penitiorem Morauiam casus iuueni regulo contingeret, ob quem ipse quantumuis insons, noxæ dederetur. Paucis itaq;

Popularis Bretislaus.

Lucretia coniunx.

Defectio Boiemorum ad idolatriam.

Edictum contra idolatras, & inquisitionis ritus.

Vladislaus filio & Sececho Palatino Cracouiensi par pari refert.

g 4

pagis incensis,pecoribusq́; abactis retrahit copias,ac patri filium quasi victorem restituit.

Bretislus vlciscitur in iurias. Cis Bardum.

At Bretislaus,intimam rursus Slesiam percursat,similemq́; priori calamitatē incolis, eis vltraq́; Nysam fluuium incolentibus affert. Ac mox arcem Brigam,ripæ Oderæ impositam,cum Ipso oppido vi accipit,militiq́; illam diripiendam demoliendamq́; tradit.Ipse haud procul inde nouā sibi construit arcem indito illi nomine Camence(nunc ibi cœnobium visitur) sparsoq́; rumore,se ex ea arce castra Vratislauiæ esse admotnrū. Vnde multū Vratislauienses territi, multis cum Vladislao precib. agunt, vt vel periculū quod imminet abillis amoueat,vel cum Bretislao,tanquam affine suo in antiquam redeat concordiam.Soror enim Bretislai Iudith nomine,Vladislao matrimonio coniuncta fuit,ex quo prognatus est Boleslaus. Cæterùm Versouicenses, nequaquā abstinere potuerunt,quin inter affines & cognatos discordias sererenr. Misit tamen in præsens Vladislaus pacis conciliandæ Legatos, atq; illi rem turbatā prius in tranqnillum conferre nequiuerunt, quàm collata & adnumerata fuisset pecunia,qua vno & altero anno pensionē interruptam sarciret.

Tributo penso placatur Bretislaus. Versouicenses deportari iubet in exilium Lusatium.

Ante castra soluta Bretislaus,Mutinam Versouicensem ad se in tabernaculum seuocans,Si pro petfidia tua vt dignus es,te tractare deberem,iamdudum nec oculi, nec ipsum caput tibi superesset, sed vt cognoscas quantum mihi à carnificina meotū abhorreat animus,per me licet vt viuas quoad poteris.Cæterùm caue,ne vnquā amplius in Boiemia appareas,datisq́; deductoribus,qui eum in Syrbiam Lusatiæ regionem exulatū deducerent,ipse bona eius,quæ in Boiemia possedit,fisco addixit. Pari domi seueritare aduersus Boseium Versouicensem usus est, quem vnà cum vxore & duobus filijs, Pragæ naui impositum,& per Vultauiam in Albim transuectū,secundo dein flumine in eandem

Ad Polonos illi confugiunt.

Syrbiam perducendum curauit,bonis similiter omnibus mulctatum. Ambo hi exules,non diu pòst ad vetus Asylum suum in Poloniam se contulerunt.Atqui Bretislaus fiscū suum ex bonis confiscatis tumescere animaduertens, pinguiore adhuc farctura illum infarciendū ratus,thesauris Iudæorū manus inij-

Expilat Iudæos Bretislaus.

cit.Illorū quoq; perfidiam accusans, quòd abolito baptismo,ad hebræismum reuerterentur, aditq́; sine sacris, vt ille dixit, hæreditatem illorum offertissimam. Posthæc Morauiam petens, sibiq́; Boriuorium fratrem adiungens, ac multos præterea comites,quasi filios Ottonis Olomucij inuisnrus,cum quibus sibi bene conueniebat, de via recta in aliam declinauit, quæ Brunnā fere-

Conradi filios exosos habet. Brunna & Znoyma eijcit. Boryuoriū fratrē substituit.

bat, vt Leopoldo & Vdalrico filijs Conradi improuisus superueniret, vtriq́; iampridem infensus, velut sibi ad obsequium conrumacioribus. Eo metu principibus suis ex arce dilapsis, Brunnenses vrbis portas Bretislao illico aperiūt.Nec is vltra ibi moratus,quàm vt curā vrbis Boriuorio permitteret, hinc properus fugientes parrueles Znoymam vsq; insequitur:illò namq́; ex fuga se contulerant, atq; illic etiam defensione omissa, quia nullum præsidium nec cōmeatus aderat in Austriam perfugiunt,seq́; fidei Gottofridi Austriæ principis cōmittunt.Bretislaus Znoyma quoq; Boriuorio attributa, Olomuciū tandem diuertit,expectans ibi rempus,quod instabar ad fœdus cum Rege Hungarorum Collomanno feriendū.[1] Sic enim inter ipsos conuenerat,vt ad limites

Colloquiū Bretislai cū Colomanno rege Hungariæ. Conradi filij ex arce Rax Morauiam populantur.

Regni Hungariç certo die vterq; appareret,atq; vterq; bona fide mutuā pacē amicitiamq́; pacisceretur. Hæc pactio,pacificatioq́; vltra fluuiū Ostroua,in loco cui Lutzko nomē,peracta fuit. Cæterùm Vdalricus & Leopoldus,dum vitam in Austria vagā, certæq́; habitationis incertā prætendunt, à Gottofrido obtinent,vt eis arcē Morauiç proximā,quā Rax vocant,tenui accepta pecunia oppignoraret. Ex hac arce toti Znoymensi regioni plurimū rapinis & spolijs incōmodabant,audacibus quibusq́; prædonibus in societatē prædarū assumptis, donec Vdalricus incautiùs obequitans, à Morauis interciperetur. Huius cōspectu Bretislaus data opera vitato,iubet captū in arcē Glacensem accuratè custo-

custodiendũ seponi,cõtineriq;.Non ideo minus Leopoldus cœpta prosequebatur,vltra etiam Znoymã,in bonis Boriuorij grassatus, pernegante Gottofrido id suo fieri assensu nutuq;.Nam & pecuniã se Leopoldo rursus obtulisse,vt sibi de arce cederet,ac nisi illa restituta esset,Austriæ se illi amicitiaq; sua interdixisse dicebat.Cæterùm Leopoldum omnia illa valde contemnere.Quæ vbi vera esse Bretislaus comperit, Gottofridũ ab omni cura sollicitudineq; iubet esse vacuum,se enim suo milite impensisq; suis effecturũ,vt arcem ab illo recuperatam sibi habeat:vaditq; ad illam oppugnandam, maiore militum nixu & conatu, quàm effectu, propter ingentẽ vim telorum tormentis excussorũ, in eos qui arcẽ subire audebant, vulneratiq; retro cedebant. Imperat Bretislaus cruces passim erigi,suppliciumq; infame omnibus obsessis,nisi vltro sibi ab illis arx dedita foret,denunciari. Sed has quoq; minas,ignominiæ quàm periculi propiores spernentibus, iterum testudine ex suis facta,in montem arcis succedit,vallumq; & sepes vi summa diruit, sed iterũ iaculis & saxis, telisq; repellitur: potiorem deinde salutis suorum,quàm festinationis suæ rationẽ habens, copias cũ Boriuorio filio diuidit,obsessosq; opere militari circumuallare parat,ita vt omne illis effugiũ adimat.Obsidione durante, in eam cibi inopiam obsessi venerũt,vt frumento omni &pecore absumptis,equina carne famem extremã tolerare necesse habuerint. Opportunè tandẽ coorti hymbres, aquas fluminis,quod subter arcem fluit,in tantum auxerant, vt summas illæ ripas transcenderẽt,pellerentq; milites ad mutanda stationibus loca.Ibi Leopoldus scapham piscatoriã nactus,illa quàm longissimè potest auehitur.Mox pedibus ad clientẽ sibi fidum de via deflectit,ibi se ad tempus occultans. Clamorem cæteri tollunt, quibus fugæ spes nulla erat, deditionemq; arcis spondent,si incolumi corpore inde abire liceat.Ergo propere,inquit Bretislaus,ab arce & oculis nostris malè meriti facessant,ne si tardauerint,comprehensi pœnis debitis inuoluantur. Ita recepta arx,& Gottofrido restituta fuit. Cum eodem affinitas per Boriuorium contracta,dum is patruelis eius,nempe Leopoldi Austriæ principis nuper mortui,sororem sibi matrimonio iungit. Nuptiæ Znoymæ apparatu Regio celebratæ. Graue inde tempus ex pestilentia fuit, sequenti hyeme luem tanto promprius per contagia vulgante,quanto contagium facilius in hypocaustis vaporarijsq;,ex promiscua cohabitandi cõsuetudine contrahitur, vt alter de altero venenum letale hauriat. Quo quidem tempore Cosmas quoq; Pragensis pontifex in aduersam valetudinem incidens, spiritum suum in manus Domini deposuit. Ei successorem princeps cum collegio sacerdotum, Hermanum dedit, quem Vratislaus Rex à sacris ministrum habebat,dein templo Boleslauiensi eundem præposuerat,vnde ad Pragensem cathedram translatus est. Neq; multò post ᵐ Cæsar,appetente festo die Paschæ, conuentum principum Ratisponæ celebraturus, inter cæteros Bretislaum etiam ad eam celebritatem inuitauit. Is Boriuorium præterea fratrem & Hermannum designarum Pontificem sibi adiunxit,ibatq; mille amplius delectis equitibus, vnoq; colore vestitis comitatus.Propinquanti Ratisponę Cęsar ter mille ferè passus obuium se in itinere obtulit,manuq; desilire equo paranti iniecta, eques equiti dextram porrigit, ac comiter salutat, receptumq; intra secures suas, sibi proximum adequitare iubet.ⁿ Actum dehinc inter alia negotia publica, vt Bretislaus solenni principum electorum more,Cæsareæ maiestati solitum honorẽ haberet. Allata mox vexilla regni & prouinciarũ,quarum dominus ac princeps erat Bretislaus,ipseq; Cæsar corona & sceptro ornatus in throno Cæsareo sublimis residens, Ragalia (quæ vocant) per vexilla Bretislao, Hermanno autem pontifici per sceptrũ in manus oblatum distribuebat. Ac ne uacuus inde Boriuorius inhonoratusq; discederet,approbat diplomate suo Cęsar fraternam hanc inter ipsos compositionẽ,

Retium à Bretislao expugnatur.

Leopoldus clã fuga elabitur.

Boriuorius ducit Leopoldi Austriæ filiam.

Pestis.

Hermãnus X. Episcopus Pragensis.

Bretislaus à Cæsare inuestitur principatu Ratisbonæ.

Boriuorius Cæsareo priuilegio Bretislai hæres instituitur.

vt si quid humanitùs Bretislao, priusquam Boriuorio eueniret, tutela liberorum Bretislai, cregni successio, ad neminem quenquam, nisi ad Boriuorium pertineret. [a] Gratissimus in reditu eius aduentus in Boiemiam, Boleslai Poloni ex sorore nepotis fuit, eò maximè quòd non inuitatus, sed sua sponte, nec vt hospes tantùm, sed vt aulicus futurus veniret. Concesserat filio pater Vladislaus roganti, vt paulisper secederet, vitamq; & mores aliarũ quoq; gentium introspiceret. Atq; ille ad Bretislaum cognatũ suum in Boiemiam se contulit, mansitq; in aula eius aulæ magister, qui tunc magistratus apud Boiemos honorificentissimus erat. Sed vt non solùm honore, sed censu quoq; antecelleret Boleslaus, vectigal, quod ex Polonia adferebatur, ad eundem in solidum detulit. Breui tamen pòst, Vladislao aduersa valetudine grauiter laborante, in Poloniam est reuocatus. Ex comitibus eius nobilioribus, Lorecus tantum Versouicensis in Boiemia substitit, literis Bosegij & Mutinę exulũ, de quibus diximus, retentus, vt haberent per quē Bretislao insidiarentur, bonaq; ab eo intercepta recuperarent. Secessu inprimis Stębnensi Bretislaus vtebatur, quoties venationi sibi indulgendum putauit. Tunc verò ipso quoq; tempore prouocante (instabat enim Natalis Domini dies) venationi intentus, Stebnã maturè cum venatoribus venire occupat, venaturq; vnũ & alterum diem hylaris & securus. Ac rursus ad tertium diem venatũ educit omnes, permanetq; in syluis à mane vsq; ad crepusculum noctis, ita vt necesse habuerint lucernas & faces accendere, qui Principem, necubi oberraret, in pagum deducebant: nihil minus quoquã tunc illorum, quàm de insidiatore cogitante, cũ subitò Lorecus clam de latebris erumpens, venatoribus se, quasi vnus ex illis esset immiscet, principemq; à tergo cũ arcu tacitus assectatur: & antequã pagum pertingeret, vi tanta in illum sagittã dirigit, vt in alterã corporis illa partem transuolaret. Delabitur inde sensim equo princeps, largumq; ex vulnere cruorem effundit. Cuius sistendi gratia ipsumq; in pagum deferendi, alijs circumstantibus, alijs sceleratissimũ tortorem persequebantur. Quem tandem in quodam prærupto viæ loco, in quem per tenebras vnà cum equo cecidit, inuenerunt. Ceruix equi fracta fuit, ipse ense cõfossus, suane manu, an casu de vagina ense decidente non satis apparuit. Porrò Bretislaus ad vsq; tertiũ diem vitam produxit suam, multò interim plura de regno Dei, quàm de regno Boiemiæ cum præsentibus commentatus. Ad extremum præsbitero aduolutus, factaq; exomologesi, ab eodem pane viuo pastus, sacroq; oleo perunctus, cum hac voce Domini ad eundem Dominũ emissa: In manus tuas Domine, cõmendo spiritum meũ, expirauit. Corpus eius Pragam ad ædem diui Viti elatum, ibidemq; solito principum more sepultum.

Fatalis Bohemiæ principibus Versouicensis familia.

Lorecus Versouicēsis inter venandum sagitta traijcit Bretislaum.

Lorecus quoq; confossus.

Ottho Marchio Olomuzensis { *Suatoplucus*, *Otho* }

Vratislaus { *Bretislaus*, *Boriuorius*, *Vladislaus*, *Sobieslaus* }

Conradus { *Vdalricus*, *Leopoldus* }

[a] *Vratislaus primus Boiemiæ principum ab Henrico IIII. (si Aucupem excluseris aliàs V.) in Regem Boiemiæ euectus Comitijs Moguntiæ celebratis Anno 1086. XVI die Iunij Poloniam quoq; illi tributam tam Hungari quàm Germani annalis perhibent, quod verisimile ob exaugurationem Regis Boleslai.*

[b] *Henrico qui Leodij obijt in carcere coronationem acceptam referunt, quod temporibus magis quadrare videtur non filio vt auctor putat. Hic Senior est dictus.*

[c] *Permissu Alexandri III. Papæ Vratislaus collegium Caconicorum instituit Vuisse*

gradi:

gradi: ad cuius ædificationem suis humeris duodecim terræ cophinos gestasse dicitur.

d *Lotharius adhuc Dux Saxonũ (eam prouinciam Henrici V. beneficio possidebat) rebellis Cæsari fit. Attamen cũ Mathildi Angla Moguntiæ nuptijs celebraturus Cæsar Lotharium supplicem longa cinerea veste indutum, bellíq; moti culpam deprecantem admisit: illiq; ignouit data fide, à qua paulo pòst se auertit.*

e *Lusatiam non huius quinti, sed quarti senioris beneficio possidebat Vratislaus, vt auctor paulo antè est testatus.*

f *Otthonis filios Gerardus Olomutio præficit cõtra Vratislaũ, astipulatore Cunrado.*

g *Bernhardi Clareuallensis abbatis hortatu. Sub hoc Lothario, & Gratianus Pontificum Decreta compilauit.*

h *Ob Petri tyrannidem Andreas è Polonia exul accersitus ab Hungaris, concesso paganismo regnum impetrauit. Tum Gerardus Episcopus Chanadiensis. Bistricus & Beneta Episcopi cum multis millibus Christianorum martyrium subiere. Licet regnum adeptus cruentum reuocauit decretum. Rex vterq; violenta morte periêre.*

i *Primus Poloniæ à regibus princeps Boleslai feri exaugurati filius regio nõ vsus titulo, sed principis & hæredis Poloniæ. Iudith soror Bretislai ex Hungaria illi cõiunx erat.*

k *Petrus Heremita Gallus è Palæstina reuersus Vrbano P.M. nomine diui Petri iniungit, vt cõcilio Clarimontano in Aruernis habito sacrum bellum indicet. Postea nomen dedit & Godefridus Bilioneus Anno 1095. Godefridus iter ingressus 15. Augusti. Ladislaus Rex Hungariæ expeditionis caput morte est præuentus. Hunc Sultanus Niceæ concidit cum toto exercitu.*

l *De hoc Hungari ne γρῦ quidem, sed colloquium habitum & affinitatem contractam referunt cum Boleslao Duce Poloniæ.*

m *Lotharium hunc fuisse Cæsarem suspitio est, quia illius ante quoq; facta mentio.*

n *Aut honores hi ab Henrico V. filio sunt Bretislao delati: vnde vocis affinitate Henricum V. dicunt Vratislao regiam concessisse dignitatem.*

o *Polonus scriptor inquit Bretulaum conspectum nepotum è sorore Boleslai desiderantem eò venisse Boleslaum paucos dies commoratum arce Cæmenicia donatum, paulò post ad patrem fuisse reuersum.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER DECIMVS.

POst Bretislai cædẽ, Boriuorius iam antea Princeps & à fratre, & à Cæsare designatus, Pragæ solemniter honorẽ init, nõ tam iure, quàm multorũ fauore. Quippe Vdalricus Cõradi filius, quantũ ætate illum, tantum iure antecellebat. Quare vt eius quoq; beneuolentiã, sponte oblato beneficio conciliaret, laxatis vinculis liberũ ex arce Glacensi abire iubet. Mox Leopoldum fratrem eius ab exilio reuocat, atq; vtriq; Brunnã in Morauia, & Znoymã, quas vrbes ipse possidebat, restituit. Grata in præsens, sed non diu, hęc beneficia, præsertim Vdalrico qui toti regno inhiabat, persuasusq;, nisi auro præsente nõ admodũ se in aula Cæsaris proficere aliquid posse, ad congerendũ vndecunq; aurum partim ex tributis, tum à Danistis studiũ conuertit, ac deinde auro argentoq; refertus, Ratisponã ad Cæsarem vadit, illum deprecaturus, vt mutaret sententiã, quam contra ætatis prærogatiuam, contraq; ius Gentium de successione principatus ad Bretislai importunas preces censuerat. Vbi ille immotus decreto suo nititur, in eodemq; animi habitu diutius permanet, Vdalricus interim, nunc eos qui aures, tum qui oculi & lingua Cæsaris dicerentur, postremò

Boriuorius II. à rege princeps.

Ad Seniorem iure pertinebat principatus.

Vdalricus solutus carcere.

Vdalrici ambitio inexplebilis.

Corruptus Cæsar auro fauet Vdalrico.

ipsum Cæsarem, tanquam caput inaurat, à quo etiam tandem impetrat Ius legittimæ suæ successionis, sed hac conditione, vt liberũ sit Boiemis, aut Vdalricum, aut Boriuorium habere Principem, vtrum videlicet horum magis idoneum, habilemq; approbauerint. Aderant tunc Principes nonnulli Ratisponæ, propinqua necessitudine cum Vdalrico coniuncti (maternũ enim genus ab illis ducebat) cũ idem Vdalricus se magnificè iactaret, de studio & fauore nobiliorum in Boiemia, ac diceret, aduentu tantum suo, illoq; maturo opus esse, cætera in procliui fore, sed absq; amicorum subsidio armato, vanam videri illò profectionem. Pollicentur quidam eorum auxilia, & præstant. Vdalricus verò Freysingensis præsul, & Fridericus sororis eiusdem præsulis maritus, ac Sigardus à Sala Comes, per se quisq; sui agminis ducem profitentur: quibus accessit Leopoldus frater Vdalrici, cum valida Morauorum manu. Isq; cæteros in Boiemiam deduxit, ad locum in quo Melina oppidum iacet. Haud procul inde Boriuorius ex duobus collibus, multò validiorem, tam ex Boiemis, quàm Morauis exercitum ostendit: siquidem ambo ex Morauia fratres, Suatoplucus & Ottho patrueles Vdalrici, à parte Boriuorij cum suis stabant. Ad quos proximè adstantes se reflectens Boriuorius, vos, inquit, inter vos iudicate, vter tenacius securiusq; equum teneat: is ne, qui per frenum, an qui per caudam illum retinet? qualis est Vdalricus, qui caudæ principatus manũ admouit, cum ipsa cauda mox occasurus. Porrò Germani principes tanta multitudine Boiemorum, quantum ex aduerso cernebant, territi, Vdalricum infestius interrogant, vbinam essent Boiemi illi nobiliores, qui ipso dunraxat viso, ceu iactabat, se officiaq; sua ad ipsum cõferrent? Ecce videre se eos, videriq; inuicem, nec tamen quenquam mouere Joco suo, sed omnes pugnæ signum expectare, vt iam non solùm decepti, despectiq; abs te, sed proditi etiam esse videamur, nisi nos ex hoc periculo in tutum reduxeris. Frustra Vdalricus excusationem orditur, frustraq; retinere diutius amicos conatur, præsertim Freysingensem præsulem, qui proxima statim nocte desertis castris, rebusq; suis in illis relictis omnibus, per calles saltuosos in vicum, qui Haber dicitur, euasit. Hinc metus in omnes & fuga aliorum quoq; sine sarcinis & impedimentis, vt Boiemi prædam nacti, à consectandis fugientibus abstinerent. Sed ne sic quidem integri omnes incolumesq; aufugere potuerunt, pars à militibus leuioris armaturæ, pars ab agresti turba oppressi, aut spoliati. Ex eo tempore neq; tantum animi, neq; virium colligere Vdalricus quiuit, vt principatum Boiemiæ palàm inuadere auderet. Multum etiam Boriuorio tunc molesti, Boseius & Mutina Versouicenses erant, dum aliquoties reditum ab exilio sibi denegatum, pertinaciter obtinere contendunt, non per propinquos & affines suos modò, verum etiã per aulicos insigniores, ægerrimè id ferente principe, quòd cum paulò antè clamarent ferè omnes, crucifigendos esse principum parricidas, nunc extare non paucos qui eum patria, bona quoq; illis reddi postulent. Ibi ex intimis non nemo propius accedens, Tu igitur ait Princeps, vt lupum circumerrantem plagis irretias, vltro illum cibo oblato inescabis? vt verò hostes tuos in potestatem tuam redigas, non illis patriam cum patrimonio restitues? ijs tandem victus, reuerti vtrumq; ex Polonia in patriam permittit, alteriq; eorum oppidum Mutham, & alteri Lithomeritium restituit.[a] Per id tempus in regno Poloniæ, res admodum commotæ erant, fratribus inter se de hæreditate paterna contendentibus. Duos filios Vladislaus rex sospites reliquit, Boleslaum legitimè natum, & Sbigneum nothum, quem pater adeò sibi charum habuit, vt æqua penè regni portione illum cum legitimo filio exæquaret. Dissidio hinc orto, atq; vtroq; ad arma spectante, & bellum Sbigneus factione apud Polonos inferior, à Boiemis & Morauis auxilia emercatur: Boriuotius Chlumetium, Suatoplucus, qui Morauiam obtinebat, suum quoq; tribunum

Vdalricus cum exercitu Boiemiæ principatum aggreditur.

Boriuorius resistit.

Deseritur à suis Vdalricus.

Profligati Germani.

Versouicenses duos in integrum restituit.

Chlumetius.

bunum militum copiis suis præfecit, iamq; ambo illi viribus coniunctis progressi vsq; ad oppidum, quòd Byton Poloni vocant, fuerant, cum Boleslaus legatos ad Boriuoriũ mitteret, petitum: Ne se, sororis ip sius nepotem, dum alieno gratificari studet, iret oppugnatum. Si quam iniuriam vel priuatim, vel publicè se accepisse Sbigneus existimaret, legibus illam, non autem armis persequendam duceret. Paratum esse Boleslaum iudicio, iudicibusq; parere. Ad hæc Boriuorio respondente: Non amplius in potestate sua se habere milites, qui in Poloniam abierint. Legati munera promunt, multamq; pecuniam per Grabissium, & Protiuitium, à consilio Principi proximos adnumerant, per illam deniq; impetrant, vt Chlumetius cum Boiemis ex Polonia reuocaretur. Reuocat mox & Suatoplucus suos, expectatq;, dum in cõmunionem eorum, quæ allata dona erant, ipse quoq; admitteretur: vbi nihil vltro à Boriuorio sibi offertur, appellare eum incipit, & postquã ne appellando quidem aliquid extorquere potest, auaritiam Boriuorij detestatus, viamq; sibi ad principatum Boiemiæ sternere aggreditur, summo cum studio id agens, vt quos audacia & manu promptiores ex Boiemis esse nouerat, eos sibi largiendo, pollicendoq; adiungeret. Asciuit præterea Pragensium quoq; nonnullos, quos sibi opportunos fore credebat, per quos facilius vrbem reciperet. Pragam enim recta petere, tanquam regni caput destinabat, peregitq; destinata, sed non quo sperauit successu. Quanquam enim Boriuorius aduentum Suatopluci hostilem altè dissimulauerit, præsidium tamen militum delectorum occultè præparauerat, quod arci Vicegradensi, in quam se concluserat, & vrbi, quam Hermanno pontifici tuendam commendauit, per tempus imposuit, atq; ita defectio vrbana, quã Suatoplucus expectabat, intercepta fuit. Inde placuit traiecto Vultauia flumine, minorem vrbis partem, ac perinde infirmiorem aggredi, sed illa quoq; strenuis defensoribus munita erat, qui hostes à porta & muris longiùs propellebant. Ergo desperata Suatoplucus vrbis expugnatione, retrorsum Morauiam agmen reducit, Boriuorio aliquatenus eum insequente, mox deinde subsistente, dum ne suis quidem omnibus satis fidit. In Morauia consilio Suatoplucus aduocato, queritur de fortuna parum prospera, deq; illis qui ipsum fefellerunt. Interea tamen animum adipiscendæ Boiemiæ auidum occultare nequit, sed apertè consilium modumq; requirit illius consequendæ. Budiuoius, Hroni filius, vsu rerum, factisq; cæteros antecedere videbatur. Is orsus infit dicere: Longiùs hoc abs te, ô princeps, abscedat, vt plaga vnã, nec magna accepta, animo protinus concidas. Vsitatus hic fortunæ ludus est, quẽ inter homines, præsertim in area Martis ludere illa soleat, vt nunc istum, nunc illum victorem faciat, ita vt non valde tutum sit, res nostras fortunæ casibus permittere, nisi arte casus corrigere quis sciat, quemadmodum vulpem hanc artem probè nosse constat, qua aduersus lupum viribus multò præstantiorem sæpissime præpollet. Huius itaq; induendum esse exuuium, posteaquam Leonis non profuit, & fraude potius, quàm vi, principatu Boriuorium euertendum. Si hanc curam princeps sibi delegauerit, curaturum se vt tectè curatam esse illam gaudeat. Vtraq; ille manu Budiuoium cõplexus, toto inquit, pectore curam mei trado tibi, memor, gratusq; olim erga te futurus. At ille Hyruinum, veterem Boriuorij aulicum, hominem versipellem subornat, qui lamentabundus, queribundusq; in Boiemiam proficiscens, Boriuorio inopinanti se offerat, cum istiusmod aduersus Suatoplucum querelã, quasi satis non habuerit, carcere, vinculis, fame, tenebris in eum sæuire, ob nullam prorsus noxam. Sed quantum in illo erat, dederat insuper eum exoculandum, si ab hoc supplicio ope diuina liberatus non fuisset. Hanc tam insignem iniuriam cum priuatus ipse vlcisci nequeat, se ad Boriuorium confugisse, venisseq;, vt ei proditores nominet, quorum consilio, conatuq; Suatoplucus eum

Auaritiæ insimulatur Boriuorius.

Suatoplucus affectat principatum.

Pragam tentat frustra.

Budiuoius vulpinam induere Suatoplucum iubet.

Hyruinus histrionem fabulæ gerit veterator insignis.

ſubuertere parat, cognito periculo, ſperare ſe, Boriuorium, vicem primum ſuam, deinde clientuli quoq; ſui doliturum, vindicaturumq́;. Iuſſus deinde erat nominare proditores, Boſcium & Mutinam Verſouſcenſes nominauit, qui in defendenda Praga, egregiam paulò ante operam Boriuorio nauarunt, etiamſi fauoris magis oſtentatione id, quàm vllo in principem amore feciſſe viderentur, quoniam omnes principes familia illa peſſimè oderat. Facilè igitur inter ſuſpectos inuicem, per hanc fallaciã noua turſus inimicitia conflata fuit credulo Botiuirio, tanta indignatione in Verſouicenſes inflammato, vt comprehendi illos ſtatim, inauditosq́; puniri mandauerit. Sed illi de inſtanti periculo vitæ præmoniti, ad Vladislaum cum fratre Boriuorio diſcordem, Boleslauiam ſe ſubduxerunt. Initaq́; mox vnà cum Suatopluco tam præualida contra Boriuorium coniuratio eſt, vt niſi is fuga in Poloniam coniuratos præueniſſet, captus ab illis erat. Sobieſlaus frater minimus natu, fugæ comes ſua ſponte fuit. Vacuum inde principatum Suatoplucus occupauit, Vladiſlao tanquam ſeniori de loco ei concedente, ſponſoremq́; ſe pro eodem Hermanno præſuli, & alijs Boiemiæ proceribus, qui parere ei dedignabantur, faciente, Eum nihil horum mutaturum, quod ad dignitatis & magiſtratum illorum pertineret, ſed & beneficia atque priuilegia omnia ſeruaturum omnibus, quæ quiſq; à Boriuorio haberet. Auctus Suatoplucus in Boiemia poſſeſſionibus, Otthonem fratrem in Morauia Olomucio præfecit, ademptamq́; Boriuorij inuidia, Brunnam & Znoymam Vdalrico, Leopoldoq́; patruelibus reddidit. Sed non diu Boriuorius in Polonia commoratus, ſuaſu Boleslai Regis affinis ſui, in Germaniam ad Cæſarem proficiſcitur, vt nomen Suatopluci, de iniuria ſibi illata, deq́; fraude & perfidia deferret, reditumq́; ſibi ad priſtinum honorem impetraret. Auditus eſt propitio Cæſare, dataq́; ſunt ad Suatoplucum literæ aſperiùs ſcriptæ, ſi ſe ad dicendam cauſam in curia Cæſaris non ſiſteret. Hæ literæ vbi palàm recitatæ fuerant, magna nobilium pars, nequaquam Suatopluco ſuadere vt ſe arbitrio Cæſaris committat, ſuas leges, ſuaq́; iura Bolemos habere. Si quid Boriuorius iudicio experiri velit, id domi eum, non autem foris, agere debere, ne libertas Boiemorum prodatur. Annuit his Suatoplucus, iuſtaq́; ſibi & æqua illa quæ dicerentur, videri ait, ſed ne cuius tamen, aut cladis, aut calamitatis, propter abſentiam ſui author exiſtat, vel cum periculo ſuo Cæſarem adire velle. Hoc tantum rogare Boiemos, interea dum ipſe reuertitur, Ottho frater vt regnum adminiſtraret. Infenſo Cæſar vultu aduenientem Suatoplucum excepit, nec incuſtoditum reliquit. Cæteris qui vnà venerant proceribus, ſeuerè iniunctum, vt Boriuorium principem ſuum Pragam reducant, ruſuſq; illum in ſedem ſuam reponant. Additæ Boriuorio Saxonum cohortes aduerſus vim popularium, ſed parum profuturæ cõtrà copias Otthonis, quas à Chlumeco vltra montes ad arcem vſq; Doninam Boriuorio obuiam perduxerat, vt cum eo dimicaret, ſi in eo loco Boriuorius deprehenſus fuiſſet. Sed is cum ſuis per noctem in aliam tutiorem regionem diuertit, indeq; maximis itineribus Pragam venire anteuertit. Sed & hanc vrbem ſic erga ſe affectam repperit, vt nec cum illa, nec ſine illa viuere lætus poſſet. Adeò ſubita ibi rerum omnium mutatio fuit, adeoq́; rurſus Suatoplucus cum factione ſua inualuit, ut tanquam valentiori Boriuorium imbecilliorẽ ſuccumbere, & ad Poloniam in exilium reuerti oportuerit. Ipſe quoq; Hermannus præſul, inter multos ac varios timores ſollicitus incertusq́;, cuiuſnam partes ſequi magis conducibile foret, nam concordiam inter tam diſcordes componi poſſe deſperabat, à tumultibus tandem præſentibus ſe ſubducere, quàm illis temere immiſceri maluit. Bambergam, ad præſulem Bamburgenſem ſecedens. Pragam reuertentẽ Suatoplucum Cæſarei ſunt comitati, qui pactam ab eo pecuniæ ſummam Cæſari

Defert falsò Verſouicenſes.

Verſouicenſes ad Vladislaum Boriuorij fratrem confugiunt.

Boriuorius cũ fratre in Poloniam fugit.

Suatoplucus Morauus quartus à Rege principatus Bohemici moderatur habenas.

Boriuorius ſuaſu Boleslai Poloni Suatoplucum Cæſari defert.

Citatus Suatoplucus apparet.

De reſtitutione Boriuorij factum decretum.

Alienos ſuorũ reperit Boriuorius animos eoq́; voluntarium ſubit exilium.

Epiſcopus turbis cedit.

sari referrent. Sed tanta ærarij inopia erat, tamq; steriles arcas principis amici possidebant, vt paulò dimidio amplius quàm pactum erat, soluere prætium Suatoplucus potuerit. Datus igitur Ottho frater Cæsari obses, donec reliquum quod defuerat, repræsentaretur. Hinc se ad rapinas Suatoplucus vertit, à Iudæis promiscuè & Christianis, colonisq; & mercatoribus noua exigens tributa, mox à locis cum prophanis, tum sacris, aurum & argentum per exactores sacrilegos extorquens, ac Cæsarem interim prolationibus lactans, trahensq;, & ad extremum debito illum fraudans, dum eum ad diem filij sui lustricum inuitat: si non sui ipsius, at legati præsentia illustrandum. Iubet Cæsar puerum tingendum, si viam tolerare queat, Bambergam deferri. Quò vbi allatus est, ipse Cæsar illum de fonte sacro suscipit; debitumq; paternum ad illum transferens, suis muneribus expensum fert, simulq; Otthonem obsidem in Boiemiam liberum remittit. cum hoc Hermannus quoq; præsul reuersus Pragam est. Cæterùm breui pòst Cæsar, extimulantibus illum Germaniæ principibus, aduersus Hungaros, à quibus in expeditione nupera, orientem versus facta, [b] hostiliter essent hospitati, Suatoplucum in comitium vocat, ne videlicet per omnia gratuitò debitum à Cæsare donatum auferret. Quippe militia eiusmodi sine grauibus impensis initi non poterat. Sic igitur instituta fuit in Hungariam profectio: Cæsar cum nationibus Germanis, terra Danubioq; ad expugnandum Posonium, arcemq; illius oppidi transibat. Suatoplucus cum Boiemis & Morauis vltra Vagum fluuium progressus, Nitriam vicepit, & præterea mille equites subsidio venientes per insidias oppressit. At Cæsar in obsidione arcis Posoniensis, cum à Iulio mense vsque ad Septembrem nullo profectu, sed magno cum tædio perdurasset, illa tandem omissa, missum quoq; exercitum fecit: reuocans & Suatopluсum à populationibus, quas vltra citraq; Vagum in obuios Hungaros exercebat. Duobus curam tutelamq; regni se absente Suatoplucus crediderat, in altero fidem secutus, in altero perfidiam metuens, si inhonoratum publico honore relinqueret. Horum Vaceco fidelis permansit, contra Mutina Versouicensis, veteres mores suos nequaquam immutauit, sed clàm in Poloniam ad Boriuorium mittens, adesse occasionem patriæ repetendæ ei significauit, modò cum manu vel modica veniat, quam facilè à Rege Poloniæ obtinere queat: nam Principe absente, armatos in Boiemia nullos apparere, nec esse, qui sine consensu ipsius armare illos audeat. Satis bene copijs instructus Boriuorius in Boiemiam uenerat, sed dum in obsidione Glacensi moram inutilem inanemq; protrahit, affertur ei, Suatoplucum ab expeditione Hungarica domum cum exercitu festinare, vt Polonos à finibus regni depellat. Iam enim is resciuerat, indice Vaceone, quid Mutina per proditionem machinatus fuerit. Ac statim certiorem de ea re Cæsarem fecerat, qui iratus promisit, commutationem sibi hanc iniuriam cum Suatopluco fore, sicut communis expeditio in Hungaria fuerit, breuiq; tempore communi quoq; Marte aduersus Polonum vindicandam. In Morauia igitur exercitus parte dimissa, cum reliqua in Boiemiam Suatoplucus reuertebatur: cui Vaceco ad oppidum Lythomisliense occurrit, fœlicem ei reditum gratulatus, & inuicem à principe cum hylari vultu salutatus. Venit deinde obuiam & Mutina, ad Castellum nomine Vratislauiam, à Lythomislio sesquitertium lapidem in colle situm, parantiq; adire & salutare principem, responsum datum: In crastinum deferre principem vespertinas salutationes. Vesperi enim castellum ingrediebatur. Non omnibus hæc dilatio placuit, adetantq; suasores qui Mutinæ suaderent vt se per tempus subduceret, non expectato die crastino. At ille hora fatali, hoc est, pœna peccati à Deo destinata, ad supplicium illum trahente, neglecta suadela, mane apparuit, venitq; in cœtum Procerum, quem

Suatoplucus pactam Cæsari pecuniam exoluturus nihil intentatum relinquit.

Filius Suatopluci Bambergæ baptizatur debito remisso & obside restituto.

Suatocupluci militiæ socius Cæsari in Hungariam.

Domi interim omnia turbata.

Vasconem alij.

Versouicensis proditor.

Boriuorius absente Suatopluco Boemiã repetere nititur.

Vaceco damni à Plonis illati culpam in Mutinam confert.

Inuectiua vehemens in totam Versouicensium (siue Rautarum aliis) familiam.

Princeps in conclaue coegerat, idemq; audientibus omnibus: Ades ne? inquit, bone vir, quem propter nimiam bonitatem, est planè mirum, quòd terra re tamdiu sospitem sustineat, talem ac tantum litium, turbarumq; inter principes satorem, tamq; leuissimum ab alio in alium transfugam, vt alios eluderet, alios perderet. Quali arte, quantum iste excelluerit, nece Bretislai optimi Principis, deinde ipsius Boriuorij exilio, declaratum est. Sed hoc nondum omnibus notum, quid nunc me absente designauerit, qualemq; gratiam mihi retulerit pro honore sibi à me habito amplissimo, ita vt regno præficeretur, nempe talem, vt me, regnumq; meum, vnà vobiscum Polonis prodiderit: quibus nisi per tempus occurrissemus, planè perieramus. Si te perditissime omnium, atq; ingratissime, non reuerentia in Principem tuum, non memoria beneficij ab illo accepti, neq; iurisiurandi, fidei nomine in hoc tuo magistratu præstiti, neq; infamiæ præterea dedecus, quòd ex proditione contractum, maculam etiam posteris relinquit inelluibilem, at saltem metus Dei, apud Reges quoq; terræ omnes terribilis, qui ab officio desciscunt suo, reuocare te à tanto scelere debuit. Sed quid ad Versouicenses de metu Dei hominumq;, quibus hæc velut ingenita audacia cordi est, nihil pudere, omnia audere, & non solum prodere, insidiasq; struere, sed etiam occidere Principes suos, quasi Deus nunquam soleat in authores perfidiæ vertere pœnas perfidia dignas, qui per spiritum suum prædixerit: Foderunt foueam, & inciderunt in eam. qualis nunc quidem casus, tibi tuorumq; capiti adeò instat, vt verear, ne omnes boni à me serius, quàm quisquam crudelius, me in te, tuosq; animaduertisse dicere ausit. Hæc intonans segregat se à cœtu præsenti, atq; intromissi qui foris stabant lictores, Mutinæ manus iniecêre, simulq; duos ipsius filios ad supplicium rapuerunt. Capti ibidem Vneslaus, & Domaslaus fratres germani, ac Boreconis filij de eadem Versouicensium familia, omnes securi à carnifice percussi, bonaq; publicata. At Boseium Versouicensem, qui ætate & opibus præibat, ac tum Vratislauiæ cum alijs non aderat, clari nobilitate viri, Hermannus, Vacula, Carassus interficiendum sibi sumpserunt, fortunis interfecti inhiantes. Prandebat cum vxore Boseius in vico suo Lubicio, vnaq; horum filius mensæ assedit, cum cibi administer è fenestra prospectans, cernere se ait globum equitum, celeri gradu rectà vicum petentem. Nihil mali suspicans Boseius, Nostrates, inquit, ab expeditione Pannonica forsan reuertuntur, meritoq; domum quisque suam reuisere festinant. Sed illi, vt erant armati, magno strepitu tumultuq; cœnaculum irrumpunt, ac primus omnium Carassus ensem stringit, cognatum suum Thomam à Boseio repetens, quem is occidisse ferebatur. Interpellans Borichius Bosei filius: Aufer, inquit, vim & clamores, & si quid tibi rei nobiscum est, de hac iudicio, principe coram, contende, transfigit continuò Borichium Carassus, & alius Boseium, ita, vt mariti sanguine vxor conspergeretur, & sine vulnere corrueret in mensam. Fit inde impetus in omnia bona, quæ percussores inter se distraxerunt: Postremò in teneram quoq; & innocenrem ætatem sæuitum, ex vetere quodã dicto de lupis vsurpato: Haud magis parcendum esse, quàm lupis, ad quos interficiendos cum ipsis etiam catulis, olim præmio inuitabantur. Præmium occisi catuli vna drachma erat, sicut adulti lupi interempti, duæ Drachmæ. Sed hæc quis nisi impius & immanis, qualis Herodes fuit, in quosuis homines, nedum in pueros iugulandos detorserit? Nam Cæsar Augustus tametsi æthnicus, hanc tamen Herodis immanitatem, qua filium quoq; suum inter alios infantulos occidi iusserat, detestans: Maluissem, inquit, Herodis me porcum esse, quàm filium. Sicut enim à cibo porci, ita à nece quoq; illius sibi Iudæi temperant. Ex tanta Versouicensium clade, pauci reliqui superstites, fugam in Poloniam ad vetus suum perfugium adornarunt.

Iugulatur à carnifice Mutina cum duobus filijs.

In totam Rautarum gentem sæuitum.

Crudelitas in infantes Herodis comparanda.

Non

Non autem ab vrso, vt quidam opinantur, sed à nassa piscatoria, quam Boiemi Wrsse nominant, (quippe hanc pro insigni nobilitatis suæ ostentabant) fuerunt Versouicenses cognominati. Interim Hungari damnorum memores, quæ nuper Duce Suatopluco à Boiemis & Morauis sustinuerunt, tribus agminibus in Morauiam ingressi, multò infestiùs illam peruastant: nam super cætera mala, igne etiam in vicos & pagos desæuierunt. Quæ quidem res ad arma rursus Suatoplucum exciuit: quibus arreptis, vltum ire Morauorum detrimenta, cum ipsis etiam Morauis quibus Ottho frater præfuit, accelerat, propius ad saltum accedentibus, vltra quem Hungari non longè abesse dicebantur, nocte illum transire, vt prima luce improuisi Hungaris superuenirent, placuit. Accidit autem in ipso saltu, vt ramus arboris, à præcedente equite adductus, ac repente laxatus, leuum Suatopluci excuteret oculum. Cuius tum damno, tum dolore commotus, regredi in apertum coactus fuit, militibusq; retrocedentibus: ibi citra saltum proximo loco, Otthonem considere, eumq; locum castris communire, atq; omnes in eo copias continere aduersus futuros casus iubet. Cæterùm vltro hostes lacessere vetat: ipse Olomucium ad medicum defertur. Vna tantum hostium turma saltum superare, ac se duntaxat ostendere ausa, mox intra eundem saltum se recepit, nec amplius hostium quisquam apparuit. Reuersus tandem & Ottho in vrbem suam Olomucium, nondum plaga oculi fratris percurata, sed iam dolor molestus esse desijt, paulatimq; cicatrix obducebatur, sanitatem vulneris adfore prænuncians. Qua recuperata, etiamsi Autumnus tunc præcipitauerat, omittere tamen haud potuit, quin instauraret aduersus Hungaros hostilem profectionem, Ducem illius seipsum constituens, omnesq; milites Brodam, cognomine Hungaricam, tendere iubens. Atq; inde finibus Morauiæ transgressis, nouam ciuitatem (sic Hungari vocant) diripit, arcemq; illi vicinam, ac dein alteram quoq; diruit, circumq; omnia Ternauiam tenus euastat. Tum se vis magna equitum per multos globos ab Hungaris dispartita, de longinquo ostendit, ac mox Boiemis infesta appropinquauit. Contra illam Suatoplucus aciem, clypeis hastis densam, curribusq; circum latera septam oppo suit. Ingruunt sæpius hostes, aciem perrumpere tentantes, sed telis & sagittis non sine illorum strage repelluntur. Successit item prosperè vna atq; altera eqnestris eruptio, qua pauci Boiemorum equites, sed bene omnes armati, plurimos Hungarorum inermes equites neci dederunt. Atq; ita Hungari magna parte amissa suorum; partim etiam hyemem non tolerantes, dissipantur in pagos & vicos. At Boiemi magna præda potiti, cum Suatopluco, ceu victore, domum læti reuertuntur. Finem deinde mutuis cladibus deprædationibusq; mots Colomanni Hungarorum Regis imposuit. Inde Suatoplucus Polonos statuit petere, aduersus quos Cæsar promissi memot, suum quoq; exercitum ex Germania superiore, inferioreq; conflatum, in Slesiam adduxit: quippe Slesia tunc Polono adhuc parebat, ac Boiemis tantummodo stipendiaria erat. In hanc Cæsar ingressus, Castello Lybus dicto potitur, illoq; donat Pontificem Magdeburgensem, expeditionis participem. Expugnat & Suatoplucus qua ibat via, arcem Geram, amisso ad illam milite manu strenuo, cuius morte commotus, arcem solo adæquat, ac se cum ipso Cæsare ad oppugnandam Glogouiam mœnibus, arce, flumine Odera munitam conuertit. Inerat prætere validissimum ex Polonis & Slesitis præsidium, tum etiam commeatu copioso abundabat: & accesserat Boleslai Poloni adhortatio, vt forti animo ciues obsidionem paterentur, breui enim se cum omnibus suis copijs subsidio affuturum. Quibus rebus freti Glogouienses, Germanis, Boiemisq; portas occludunt, perq; mures & turres, tela, saxa, & defensores disponunt. Admouent nihilominus, tum Cæsar, tum Suatoplucus mœnibus propius castra, &

Nomen vnde natum.

Vltum iniurias Hungari in Morauiam excurrunt.

Suatopluco Leuus excutitur oculus, ea propter renuſsum bellum in Hungaria.

Suatoplucus prædas agit in Hungaria.

Mors Colomanni Regis Hungariæ. Anno 1109.

Bellum Cæsaris Henrici V in Polonia.

inde machinis tormentisq; atq; in primis arietum pulsu muros ciuitatis quatiunt, ac labefactant: sequiturq; lapidum ruinam, miles scutis & galeis tectus, sed haud minus segniter inde ab obsessis reijcitur, ab illisq; murus per noctē statim firmiùs, quàm integer erat, reficitur. Hoc ne sæpius fieret, placet Cæsari, nullum obsessis dari otium, sed diem noctemq; continuari oppugnationē, non in vno, sed pluribus in locis, vt ad omnes inclusos, metus, vigiliæq; & lassitudo perueniret. Quo facto perturbati oppidani, ad Suatoplucū mittunt, qui eis inducias quinq; dierum impetret, intra quos si Boleslaus Rex subsidio obsessis non venerit, deditionem vrbis facturos. Haud procul inde Rex aberat, acceptoq; de inducijs internuncio, & quomodo ante alios Suatoplucus magis importunus, & granis obsessis immineret, inito prius de Suatopluco per insidías tollendo, cum Gescone Versouicensi, cui Tistæ cognomen, occulto con-

Alias Ioannes Cistes eques Bohemus gente Ranita.

silio, se mox in conspectu hostium dat, turmasq; illis equitum more Sarmatico sparsas & vagas ostentat, per quas auertere illos ab obsidione cupiebat. At contra Cæsariani aciem iuxta mœnia stationariam ei obiecerant, ad quam innadendam, parum potens ille erat. Fortè eo die Suatoplucus in castris Cæsaris apud ipsum Cæsarem cœnauerat, clientibus ibi expectantibus dum redu cendi patroni sui officio fungerentur. Iuter quos insidiator quoq; à Versouicensi submissus erat, sed in quem nec oculos, nec animum quisquam intenderat, cum sceleratus ille telum Suatopluco à tergo per corpus adegit, omnésq; se insequentes celeritate equi frustratus est. Ita Suatoplucus magno Bo-

21. Septembris dicitur confossus.

iemorum luctu ac mœrore in castris expirauit. Corpus in Boiemiam translatum, & in cœnobio Cladronensi, qnod ipse excitauerat, & ampliter dotauerat, est per Boiemos conditum. Nam nullis persuasionibus, nullaq; ratione Cæsar efficere potuit, ne ab obsidione Boiemi discederent, quanquam prin-

Otthonem fratrem Suatopluco sufficit Cæsar, quod irritū habent Boiemi.

cipem illis Otthonem, Suatopluci fratrem, quem authore Vacecone in castris sibi legerant, confirmasset, sed nihilo secius, tam castra quàm obsidio ab illis soluta sunt, Cæsare quoq; inde per indignationem abeunte. Primum in comitijs Principalibus locum inter primates Boiemos, Hermannus Pontifex, & Fabianus Palacij arcis Vicegradensis tunc Palatinus, obtinebant. Hi deplorata in concione Suatopluci cæde sicaria, principeq; indigna, haud minore dolore questi sunt de electione in castris facta contra maiorum instituta, moremq; veterem, dein contra iusiurandum, quo fidem suam Vladislao obligauerunt, ne ad alium, quàm ad ipsum, post obitum Suatopluci, principatum deferrent: quoniam ipse olim, absq; vlla controuersia de illo, ipsi Suatocuplo concesserit. Huc flectentibus non solùm ordinum præstantiorum, sed etiam

Vladislaus quintus à Rege princeps Bohemiæ.

popularium animis, ipse etiam Ottho cum alijs, Vladislaum principem salutat, & cum multo honore magnisq; muneribus in Morauiam ab eo remittitur. Ab hoc Otthone, qnem alij Nigrum cognominabant, Ioannes Episcopus Olomucensis à prominente aqualiculo, Ventricosus appellatus, Cremsirium pro mensa sua, suorumq; successorum emit, pagum quondam hu-

Cremsiriū Olomutij Episcoporum sedes.

milem ac deformem, postea à Brumone Olomucensi præsule in formam oppidi transformatum, mœnibusq; cinctum, & arce auctum, cuius ædificium in præsentiarnm qnoque reformatur. Porrò Boriuorius hactenus exilium quietè tolerans, comperta Suatopluci nece, & successione fratris sui iu-

Boriuorius per legatos repetit principatum.

nioris, cōsulenteq; Vigberto Lusatiæ Marchione, cui soror Boriuorij nupta erat, Vladislaum per legatos, quorum præcipuus Hrabissius fuit, adit, per illos principatum suum repetens, qno per vim ac fraudem à patruele suo esset spoliatus, & quem ipse frater natu minor, præter ius gentium, prætereq; legem auitam, sacramento Boiemorum confirmatam sibi vsurparet. Hac re ab Vladislao ad consultationē dilata, Hrabissius Pragæ apud sibi familiares, miserando casum Botiuorij, fortunamque eius & calamitatem deplorando, vbi mol-

libus

llbus autibus illa accipi sensit, de accipiendo clam in vrbem suo tempore Boriuorio egit. Responsum hinc ab Vladislao huiuscemodi retulit: Non esse rem priuatam, quam Boriuorins peteret, sed ad vniuersi populi suffragium il lam pertinere. Proin haud ab vno fratre, sed ab omnibus ordinibus Principatum esse ambiendum, quoniam id demum firmum, stabileque futurum fuerit, quod communi consilio decretum erit. Inter hæc à Cæsare Vladislaus, ad concilium Principum, ineunte nono anno Ratisbonæ celebrandum euocatur. Cum iam in itinere esset, Pelsinamq; in peruigilio Natalis Domini perueniret, vt ibi mane veram lucem, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum solemnibus ceremonijs adoraret: eodem die Boriuorius Pragam à suis intromissus est, pauida, & adeò cõsternata plebe, vt præ metu adhuc incerto domos relinqueret, fugaque sibi salutem bona illius pars quæreret. Vbi dein vox insonuit, Boriuorium aduenisse, non vt cuiquam noceat, sed vt pace omnium principem locum iure sibi debitum recipiat, tumultus sedari cœptus, fugaque cessabat. Hermanno Præsuli custodes additi, ne elaberetur, id quod facere parabat, ne alium dicere principem, quàm statim dixit, cogetetur. Nam Fabianus, qui eadem timebat, tempori abscessit, priusquam in arce Vicegradensi præsidio vacua interciperetur. Ferunt abeuntem dixisse: O' dignam miseratione Boiemiam, quæ inter tantam principum multitudinem miserè distraheris, numerabatque plus minus viginti, tum in Boiemia tum in Moraula, eiusdem stirpis principes, non quidem omnes adultos, sed iam tamen, vel in hac tenera ætate, æmulationem inter se, & contentionem meditantes. Vladislaus cognita proditione, ad Cæsarem rescribit, illi significans quid si bi acciderit, illumq; rogans, vt boni consulat absentiam sui, fraude inimicorum procuratam, vt dum in via est absentem principatu interuertant, literæ ad Cæsarem Pelsinæ scriptæ. Quadringentos equites secum illò adduxerat itineris comites, cum quibus citus Pragam remeans, vt inimicis ante cor roboratam potentiam occurreret, ducentos præterea obuios contraxit. Ita cum sexcentis equis ad recuperandam Pragam redibat. Mox territus ad portam in minore Praga sibi clausam, ad aliam portam, quæ in arcem diui Viti du cit, Breunouiam appellabant, equum suum reflectit, compellans nominatim illius custodes, ne fidem nuper sibi datam exuerent, sed aperta porta se vt in arcem intromitterent. Illis obstinatè tacẽtibus propter metum Hrabisij, qui arci præfuerat, trans torrentem Bruscam tentoria figit, missis circum vndiq; ad excitandos ad arma nobiles ignobilesq;. Qui supercilium montis imminentis occupauerant, vident puluerem non sua sponte, sed ex agmine procedente latius excitatum, currunt ex ijs aliqui exploratum, Vladislao ne, an Boriuorio copiæ auxiliares aduentarent. Et competto Venceslaum Lusatium Vigberti filium, cum mille propemodum equitibus Boriuorio venire subsidio, ad pugnam suos vocant. Vladislao pugnam renuente, hucq; potius animũ flectẽte, vt sine certamine cognatus suus à præsenti ferẽdo auxilio auerteretur, imbelle visum Vladislai consilium Detrichio Strossio, itaq; suis se iussis sequi, prælium manu sua incipit. Ad quod mox & Vladislaus magno cursu cum cætero equitatu fertur, seq; Detrichio adiungens, ac dextra ensem strictũ tenens, videbis, inquit, & hoc ferrum meum, nõ segnius quàm tuum de hoste triumphaturum, subditisq; equo calcaribus, ruit, cædemq; illorum & stragem ante se facit, fortissimis se consequentibus, donec ad fugã Venceslai in re militari adhuc Tyrũculi, tota inclinaret aduersa acies, passimq; ex illa cæteri quoq; se fugæ mãdarent. Venceslaus ad Hrabisium in arcem perfugit, ab eodem & complures alij ex fuga recepti, seruatiq;: nec enim longè ab arce locus pugnæ distabat. Læto præter victoriã, Vladislao,

Responsum non iniquum.

Vladislaus ad comitia profecturus locum dat Boriuorio clam Pragam ingrediendi.

Vladislaus ex itinere reuertitur.

Excluditur Praga Vladislaus.

Vẽceslaus Vigberto Marchionis Lusatiæ F. opem fert Boriuorio.

Detrichius Strossius Venceslaum profligat.

Ottho Morauus auxilio est Vladislao.

aduentus quoque Otthonis erat, cum tribus millibus Morauorum ad opem ferendam venientis, ita vt obsideri iam posset arx Vicegradensis, in quam se Boriuorius receperat. Accessit læticiæ cumulus ex Hermanno Præsule, qui cum medius animo inter duos fratres fuisse videretur, custodes frustratus, & in castra Vladislai perfugiens, apertè declarauit se proniorem esse Vladislai partibus. Cum hoc consulrante Vladislao super rebus præsentibus, responsum datum: Magis adhuc, quàm Boriuorij, Otthonis vires cauēdas esse, ne sub hac specie auxilij validioris, quàm ipse instructus esset, de principatu periclitaretur: nihil enim fidum syncerumque à Vacecone exspectari debere, qui nuper Otthonem principem legerit, nunc eius copijs omnibus præfectum agat. Id verò & tutum & salutare sibi consilium videri, vt ad Cæsarem eant confestim legati, opem aduersus instantia imploraturi. Rogat, & imperat Vladislaus, vt ipse Hermannus, addito sibi ex proceribus Sesema collega, ad Cæsarem ire pergat. De profectione Cæsar tunc in Italiam cogitabat: ne igitur pòst discessum suum turbarum aliquid in Germania, & seditionum relinqueret, ita quemadmodum Hermannus orabat, affuturum se in Boiemia, turbataq; compositurum recepit. Interim Dipoldum & Berengerum Marchiones præire iubet, qui Cæsaris nomine Regulis denunciarent, incœpto absisterent, depositisque armis ad oppidum Hermanni Præsulis, quod Rokyzanam vocant, Cæsari vt occurrerent. Boriuorium filius Vigberti Venceslaus comitatus est, hunc inauditum Cæsar corripi mandat, quòd contra pacem publicā ex Lusacia & Saxonia, bonam militum partem in Boiemiam deduxerit. Additi mox & Boriuorio custodes, quòd vi, quàm iure de principatu certare maluerit. De Vladislao dein & Otthone, quem Cæsar Boiemis principem confirmauerat, deliberatum, vter alteri præferri debetet. Suffragio tandem Hermanni, principale punctum Vladislaus abstulit. Ottho verò bonis in Morauia auctus, quæ Leopoldus Vdalrici frater, ante obitum suum possederat. Sed nec Cæsar sui tunc oblitus, egit cum nouo Principe, vt sibi in Italiam eunti tercentos equites cataphractos adijceret. Illis Vladislaus iuuenis Bretislai filius præfuit. At senior Pragam reuersus, de coniuratis quæstionem haberi, deque conuictis supplicium sumi imperat. Captus inter alios Boriuorij clientes, Gesco, filius Tistæ Versouicensis, atque omnibus opinantibus, Principem ab illo mortem acerbissimam exacturum esse, dimissus est incolumis, erutis prius tamen oculis, & naso amputato ignominiæ causa, qua Prætorem item vrbis Pragensis insignitè notauit, quippe in equum strigosum impositum, & post tergum illius uetulum canem alligatum, per circum iussit circumduci, lictore barbam eius manu retinente, quam dein cum mandibula abscidit, & columnæ in medio Circi positæ affixit, extra mœnia prætore extruso in exilium.

Episcopus factioni Vladislai fauet.

Episcopus suspectas habet vires Otthonis

Episcopus ad Cæsarē nomine Vladislai proficiscitur ad disceptationem causæ.

Venceslaus Lusatius comprehēsus. custodia Boriuorio addita.

Vladislaus à Cæsare confirmatus.

Auxilia decreta Cæsari in Italiam profecturo ad diadema suscipiendum.

Gesco Versouicensis & pretor Pragensis ignominiosè multati.

[a] *Bellum exitiale inter Boleslaum Criuoustum (hoc cognomen habuit, quia carbunculus ei ab ineunte adolescentia os distorserat) & Sbigneum fratrē nothum. Hūc perhibent Boriuorio persuasisse, vt sub tempus nuptiarum Boleslai ditionem inuaderet. Suos ad cognatum bellum segnes reperit Boriuorius. Itaque instituto destitit. Anno sequenti Boleslaus vltū iniurias Zelislaum mittit in Morauiam. Prælia committit cum Suentopulco, vbi anceps fuit victoria, nisi quod Zelislao manus præcisa: tertiam expeditionem ipse Boleslaus suscepit, & prædam magnam abduxit. Ita Polonus.*

[b] *Colomannus bello sacro milites cū Godefrido Bolionæo profectos inhumaniter acceperat, cum ex suo ingenio eos metient prædatum proficisci suspicaretur. Alij referunt non milites vltum venisse Henricum Cæs. sed auxilia tulisse Almoni Duci*

quem

quem exegerat frater Colomannus. Cæſarem eos mutuo abſque cæde vel prælio reconciliaſſe.

[c] *Longè aliter rem geſtam ſcriptor Polonus recenſet. Moderatius Germani Cæſarem (dicunt) Suantopulco ſocio tentaſſe Polonos, qui tributa Imperio ex pacto & obligatione debita (tempore Otthonis tertij, & per Caſimirum Monachum renouata tempore Conradi & Henrici II.) Impp. negabant. ſed quod dilapſis ob cædem clandeſtinam ſui Ducis Bohemis, diffideret reliquis copijs, abduxiſſe exercitum ab obſidione vrbis Glogouia conſilio Vipperti Comitis Groicenſis & cum Polonis tranſegiſſe.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VNDECIMVS.

VLadiſlaus perfidia infidelium, quanta potuit indulgentiæ, ſæueritatisque moderatione punita, fideique & conſtantiæ de ſe bene meritorum gratia liberaliſſimè per opes & honores relata, vitam deinceps quietam, ſecuramque ſe in principatu victurum ſperabat. Sed hæc ſpes eum celeriter fefellit, nihil cogitantem de Sobieſlao fratre natu minimo, qui ſe quondam Boriuorio exilij comitem vltrò prębuerat, & hactenus apud Polonos latuerat. [a] Hic ſimul ac factus eſt certior, Boriuotium, non potentia aduerſariorum, ſed Cæſaris ſententia in cauſa ſua cecidiſſe, vinctumque attineri, haud amplius deliteſcendum ratus, apertè ſibi Principatum, auxiliatore Boleſlao Poloniæ principe, vindicare parat. Multa fortè ſecuritate & comitate Vladiſlaus Pragæ conuiuium in die diui Venceſlai, cum proceribus celebrabat, cum repentinus ac trepidus irrupit nuncius, inquiens: Tu hîc princeps lætus in arce conuiuaris, foris autem coloni tui omnia triſtia à Polonis in agros inſultantibus perpetiuntur. Conſternati ad hunc nuncium conuiuæ omnes, conuiuium diſturbant, & domum quiſque ſuam ad induenda arma properant, armatique ad flumen Cydlinam, prope pagum, quem incolæ Luczka vocant, conueniunt. Polonus ad dolum verſus, quo ſe circumuenturum Boiemum exiſtimabat, pacem bello obtendit, ſe inquiens, non vt hoſtem, ſed vt arbitrum pacis & concordiæ inter fratres, cognatosque ſuos conciliandę, ſi ſibi conueniendi ſeorſum & colloquendi cum Vladiſlao poteſtas data fuerit, ingreſſum eſſe Boiemiam. Reſpondet Vladiſlaus: Si cognitioni cauſæ Boleſlaus, concordiæque faciundæ vacare cupiat, arma ponat, togatusque ad colloquium amicum veniat. Dolo non ſuccedente, aciem Boleſlaus inſtruit, & poſtquam detrectare pugnam Boiemos, vires maiores expectãtes videt, trans Albim agmina ad vberiores populandos agros ſecum rapit, prædaque & ſpolijs onuſtus, atque inultus, retro ad Poloniam cedebat. Inſequitur Polonos cedentes Vladislaus, vſque ad flumen, vocabulo Trutnouo, quod hi primi tranſibant, qui ſpolia aut vehebant, aut portabant, vel ante ſe agebant. Citra flumen ſteterant Boleslaus à ſiniſtro, Sobieslaus à dextro cornu ad vim arcendã compoſiti. Vladislaus breuib. milites alloquens, extollit Germanos, & leuat Polonos, ſimul ſubmonens, quomodo multi tamẽ Germani, paucis Boiemis nuper in pugna ſuccubuerint. Hunc verò hoſtem, cum illo, ſicut nec multitudinẽ multitudini, comparandã eſſe. Hic rurſus Detrichius ante ſignum pugnæ datũ, in aciem Sobieslai inſilit. Cuius impetum Sobieslaus, multa inuicẽ illata cæde, robuſtiſſimè ſuſtinuit, vulnere

Sobieslaus fratrum minimus bellum Vladiſlao mouet auxilijs Polonicis.

Anno 1111. ſiue MCXI. 8 die Octobris.

Polonus arbitrum ſe ſimulat.

Confligunt cũ Polonis Bohemi.

Sobieslaus in prælio ſaucius.

Anno 1114.

dein accepto laborem non ferens,ſuo diſceſſu,non ſuam modò,verùm etiam Boleslai turbauit aciem,ſecumq́; fugere cõpulit,præda omni victorib. relicta, quã Vladiſlaus inter polonos ſpoliatos diſtribuit.Ne tamen à maleficio intactam Poloni,vel poſt fugam relinquerent Boiemiam, Glacium prætereuntes, ædificijs quæ circum mœnia erant,ignẽ ſubdunt, vnde mox totum municipiũ arſit.

Gloſcum exuſtum.

Suatana mater fratrum conciliat animos.

Ex Adelbeita Hũgara ſicut & Bretislaus natus.

Hanc portò inter fratres germanos tam cruentã diſcordiam, mater Suatana, Latinè Beatricem dicas, multis cum lachrymis accipiens, & ſi tam ætas quàm voluntas,iam pridem eam à peregrinatione dehortarentur,cura tamen & ſollicitudo reconciliandorũ aliquando filiorum (Nam Boriuorius aliam parentem habuit) tanta adfuit, vt illam vel vltima ſenectute imbecillem, de Morauia in Boiemiam pertraheret. Quid faceret Vladiſlaus filius pietate in matrem,& amore inſignis? niſi vt delicta à fratre in ſe admiſſa,parentis miſericordiæ condonaret, illumq́ue ſtatim ab exilio reuocaret.

Sobieslao traditur Regio Lucenſis.

Data eſt Sobieslao reduci Lucenſis regio, vt ex eius fructibus atque redditibus, tanto vitam lautiorem, quàm vnquam prius in Boiemia viueret. Haud longum inde ei rurſus ab æmulo otium fuit Otthone,non vtiq́; per arma, ſed per quandam contumaciam inſoleſcente,dum ex priſca conſuetudine ad conciliũ in Boiemiam euocatus,aut venire contemnit, aut veniens tanto ſtipatus ſatellitio apparet, vt non ſolùm Principi grauem moleſtumq́ue ſe reddat,ſed præterea totam concionem mala ſuſpicione impleat.

Ottho Marchio Marauiæ Vladislao contumax.

Addebant delatores ſe ex ore Otthonis audiuiſſe iactantis, nulli niſi Cæſari ſe debere vllum obſequium, cum tamen ad Principem Boiemiæ pleno iure, non autem ad Cæſarem ipſa Morauia pertineat. Talibus igitur commotus Vladiſlaus, non ad concilium Pragam, ſed ad conuiuium Hradetium, ad Albim poſitum, Otthonem familiariter inuitat,illudq́ue tribus diebus,traducto ad hylaritatem ab omni ſæueritate animo protrahit.

Conuiuio exacto capitur Ottho.

Quarto demum die abire parantem retinet, contumaciæq́ue arguit, & quædam alia ſuſpicioſè magis, quàm criminosè obijcit. Aderant tamen, qui (vt Principi placerent) luminibus continuò priuandum Otthonem cenſerent. At ille, procul hinc à me inquit, vt æmulari velim facinus,quod in Boleſlao Polono deteſtatus ſum, qui [b] Sbigneum fratrem ſuum,ne eſſet ad regnandum appoſitus, crudeliter excœcauit: ſatis ego tutus ab inſidijs patruelis fuero,ſi carcere clauſum continuero.Iuſſitq́ue eum ad arcem Creuoclatam deduci, in qua ferè triennium adhibitis cuſtodibus aſſeruabatur.

Colloquiũ Stephani II. Regis Hungariæ cum Vladislao ad Orſonam amnem.

Soltha atrociſſimæ cuiuſque diſcordiæ ac ſeditionis artifex per facinorum grauitatẽ in Boiemiam relegatus, falſa Regẽ cũ Duce implet ſuſpicione veluti ad ſeditionem humanã tantum natus.

Bonfinius Decadis 11. lib. 6. rem geſtam luculenter enarrat.

Apud Hungaros illa tempeſtate Stephanus Colomanni filius regnum obtinebat. Is bello ſibi tam à Græcis,quàm à Polonis impendente, fœdus cũ Vladiſlao feriendum in animum induxit,miſſis, qui locum ad fines Hungariæ, ad flunium,cui Olſena vocabulum, colloquio delectum eſſe, ſeq́ue illò venturum, ſi ibidem Vladiſlaus præſto fuerit, ſignificarent. Accepta vtrinque conditione, vterque bene comitatus ad tempus adfuit, placuitq́ue ſeorſum à multitudie inermes colloqui. Erat tunc Hungarus quidam, ſermonis Boiemi gnarus, Solthnm vocabant, deprauata mente hominem, qui cum in vtriſque caſtris liberè verſaretur, Stephanum Regem, Vladiſlaumq́ue mutua ſuſpicione impleuit, quaſi per ſimulationem colloquij alter alterum circumuenire cogitaret. Itaque in armis vterque ſuos eſſe mandat, nec ideo minus ad colloquium veniunt Paulò pòſt Vladiſlao inſuſurratur, equites Hungaros propiùs Boiemos accedere, ſagittiſq́ue eos ad pugnam laceſſere. Omiſſo colloquio Vladiſlaus ad ſuos accelerat, iam tela in Hungaros retorquentes, ſed nondum loco ſe mouentes, extra Sobieſlaum fratrem & Vacceconem, qui Morauis præfuit, hi ambo proximum ſaltum inſederant, vt ex inſidijs hoſtem adorirentur. Vladislaus repentè arma indutus, claſſicum cani, & ad pugnam progredi imperat, ei ſe Hungarorum multitudine tanta vi opponente, vt illam non ſuſtinentes Boiemi pedem referre inciperent. Hic Sobieslaus, cum Vaccecone è

saltu

saltu magno hoatu erumpunt, ad quem Stephanus Rex primùm, mox Laurentius Archiepiscopus Strigoniensis terga vertunt: deinde & residui fundun tur, castrisque exuuntur cum Abacis aureis argenteisq;. Comprehensus inter alios impostor, qui in fraudem Hungaros Boiemosq; illaqueauerat, atq; vinctus ad Regẽ Strigonium perductus est, vt arbitrio suo Rex, ab authore infaustæ & inexpectatæ cladis vltionem exigeret. Quatuor equis ad singulas manus pedesq; alligatis, in quatuor partes illum distrahendum dilacerandumq; tradidit: cœptumq; inde fœdus cum Vladislao, per legatos absoluit, cõtracta insuper affinitate, per sororem suam Sobieslao fratri Vladislai desponsam. Rediit eodem tempore Vladislaus de Italia, multum à Cæsare ex virtute, & industria commendatus. Itaq; rebus lætis vndiq; affluentibus, læticiam Principes per conuiuia, choræasq;, & ludum hastarum agitare, in quem ipsi quoq; armati cum hastis progressi sunt, non inanibus, quę ad leuem ictum statim frangantur, sed solidis, & prægrandibus, ac singulis toto certamine durantibus, qualibus Galli & Germani inter se concurrere solent. Quippe ex tali concursu bellicæ rei vsum conualescere putant, atque vtrique originem eius ludi ad se trahunt, de quo aliquando legatus Turcæ ad Mathiam Regem Pannoniæ missus, hanc rulit sententiam. Neq; seriò, neq; ludo satis consuluisse anthorem illius pugnæ, minus enim negocij quàm serium exigit, & plus periculi quàm lusus postulat, concursionem illam hastarum exhibere. Ad hæc rex (nam & ipse sæpius in hanc arenam descendebat.) Te, ait, tua tuosq;, nos nostra delectant. Sed inter principes tunc quibus Vaceco immixtus erat, Sobieslaus palmam sibi in eo ludicro comparauerat, præmiumq; victori propositum, monile gemmatum abstulit AEgre contingit, vt sine inuidia laudem quis inueniat, præsertim in aulis, vbi inuidia, & assidua eius comes calumnia regnum possident. Nam si quando vnus & alter se ibi offerant, qui ad altiorem locum sua virtute aspirare student, continuò decem contrà se calumniatores ingerunt, qui per inuidiam alterius & calumnias crescere satagunt. Calumniæ initium aduersus Sobieslaum ex monili, quod collo suspensum gestabat, ortum, quasi illo exprobraret Vladislao casum, quo vnà cum equo à Sobieslao in arena proturbatus ceciderat, alij fictas voces afferebant, quasi de se magnificè, contemptim autem de Vladislao loqueretur, quod neutiquam fieret, si fide syncera cum fratre in gratiam reuersus esset. Hæc cum negligi ab Vladislao viderent, versi ad Sobieslaum identidem eum monent, vt sibi caueat, ne in eundem quem Ottho, carcerem conijciatur: in eandem enim suspicionem per Vaceconem eum venisse, quasi res nouas contra fratrẽ machinaretur. Vocat interim Vladislaus ad se fratrem, vt Pragam veniat, magnum negocium esse dicens, quod cum illo de bonis in Morauia ab Vdalrico recens mortuo possessis, tractare cupiat. Inerat & metus, & spes animo. Cæterùm præualente spe, quæ ad assequenda bona illa affulsisse videbatur, dat se absq; contatione in viam, sed equitibus trecentis succenturiatus, quorum ducentos Pragæ appropinquans, nemus proximum insidere iussit, ipse residuum numerum secum ducens, arcem Vicegradensem introijt, confectoq; ex re sua cum fratre negocio, Vaceconem appellat, vt se reuertentem extra mœnia tãtùm deducat, esse quod per ocium alloqui eum vellet. Secutæ sunt per viam collocutiones cum Vacecone familiarissimæ vsq; ad insidiosum nemus. Ibi de itinere Sobieslao paulùm deflectente, accurrunt percussores, & Vaceconem, nullius eius criminis, qui insimulabatur conscium interficiũt, magno principis dolore, pro magnitudine fauoris quo viuum prosequebatur, tanquam virum consilio & manu promptũ. Missi igitur continuò qui Sobieslaum de via retraherent, sed cũ pares ei viribus non essent, inanes redierunt. Hinc Vladislaus indignabundus prorupit in vernaculum prouerbiũ, ab ijs qui iudicandis rebus præsunt in hunc modũ vsurpatum:

Repressis tamẽ Bohemos à Iacturo Brosæ filio & Palatino, et castra recepta cum thesauris, inquit Bonfinius.

Solthi Supplicium.

Vladislaus iuuenis Bretislai F. ex Italia reuersus.

Ludicequestres tripudiisq; Pragæ celebrata.

Hastarum concursus cuius vsus.

Sobieslaus victor in ludicro certamine.

Artes aulicæ.

Cõflatur inuidia Sobieslao ob humi stratũ fratrem Ducẽ in hastiludio.

Vaceconem bene de tota regione meritum Duci charum per insidias Sobieslaus obtrũcat.

Nimis impatientem esse motæ iudicem, qui tempus mulctæ sibi debitæ expectare nequeat. Cæterùm huic mulctæ Sobieslaus anteuertere cupiens, in Lusaciam ad Vigbertum affinẽ suum remeabat, aduersa tempestate, qualem videlicet depinxit ille qui dixit: Incidit in Scyllam cupiens vitare Charibdim. Nam Scylla ei erat Arx in Lusacia, Donina dicta, ad cuius saxa hac fraude inductus impegit. Fit ei obuius Erkenbertus, illi arci à Cæsare præfectus. Is notitia & familiaritate antea intercedente rogat de Sobieslao vnde veniat, & quò pergat. re planè cognita (nihil enim eum de sua fuga cœlauerat) hospitalibus verbis liberaliter inuitat ad arcẽ, venientemq́; nõ vt hospes, sed vt hostis plenus perfidia & auaritia accipit, quippe cõmodi sui respectu, quod à Vladislao tanquã principe fœliciore expectabat, hunc infœlicẽ in carcerem cõpegit. Ac mox ad firmiorẽ arcem à Vigberto longiùs distantẽ transtulit, apposito ei custode Scriba suo, cui magnam fidem habebat. Et fieri potuit, vt ille in tenui fortuna existens domino, item tenui fidelis fuerit, tunc certè ad spem opimiorem per ingentia Sobieslai promissa erectus, mutatusq́;, spem illam pinguiorem fieri sterili anteposuerit, vnà cum Getrichio quodam in quem vicaria tuendæ arcis cura incubuerat. Hic tres equos ad fugam adornauit, at Scriba perfractis in fenestra cancellis, primum Sobieslaum, dein semet ab alto demisit, atq; omnes tres ad Vigbertum incolumes perueniunt. Apud quem consilio de fortunis Sobieslai inito, censuit Marchio, adeundum esse Cæsarem, ad quem & ipse literas suas commendaticias affini suo dedit. Quibus in aula recitatis, offensus Cæsar, quòd Vigbertus, cui ipsi deprecatore vel maximè opus esset, propter multa facinora per audaciam designata, adeò impudens fuerit, vt locum sibi pro altero quoq; apud Cæsarem deprecandi esse putauerit. Breuibus itaq; Sobieslaum absoluit, dicens, vt ibidem rebus suis consuleret, vbi hactenus consuluit à fratre per discordiam disiunctus. Ergo ad veterem suum in Polonia nidum Sobieslaus rursus conuolauit. Hinc Vladislaus, qui ad id temporis inexorabilis in causa Otthonis apparuit, precibus tandem vxoris eius suæq́; (nam sorores germanæ erant) mitior in eum factus, exemptum captiuitate, libertati, bonisq́; omnibus, quæ antehac in Morauia possedit, benignè restituit, cum magna hæc quidem multorum commendatione, sed multo magnificentius atq; liberalius, mox à pluribus testimonium recepit, quando Boriuorium fratrem, tanto tempore vagum & egentem in participatum regni vltrò assumpsit, partito cum eo ad hunc modum regno, vt partem illam Boiemiæ, quam Albis flumen dirimit meridiem versus sibi retineret: Alteram ad Septentrionem sitam, Boriuorio attribueret, eum eodem regimine ita communicato, vt non duos per partes, sed vnum diceres regere vniuersa, adeò vnica inter fratres concordia, vnicuiq; consensus, tum in cõsilijs, tum in iurisdictione vno tenore administranda inerat. Par item voluntas in augenda quoq; religione, cultoribusq́; eius adfuit, vtroq; videlicet æquo animo ferente, ædes sacras ab altero in portione sua, vel condi, vel absolui, donationesq́; in illas fieri. Nam Vladislaus cœnobium nomine Cladronam nuper à Suatopluco inchoatum, additis aliquot pagis & possessionibus, ditioni Boriuorij subiectis absoluit. Ac rursus Boriuorius, vectigal Pragæ in Læta, vt vocant curia, pro appensione rerum promercalium institutum, Sacello Pragensi à se instaurato, consensu vtrinq; mutuo, applicauit. Principum exempla, Vilhelmus & Hermannus natu fratres, dignitate Comites à Sulecpacho imitati, & ipsi in eadẽ Boiemia cœnobium amplum, & lautum, Indito illi Vihelmi cognomine erexerunt. Plerisq́; enim in locis eiusmodi tunc fortuita inciderant, quę mentes à pietate non alienas, admonere religionis potuerint. Et vt longinquiora prætereantur, intra vallem Tridentinam tantus terræ motus extitit, vt montes circumiectos concusserit, multaq́; in illis ædificia prostrauerit. Domi verò ea fuit aquarum redundantia, vt

Sobieslaus in Lusatiam fugiens ab Erkẽberto capitur.

Carcerẽ Ekenbergi Sobieslaus corruptis custodibus euadit.

Cæsaris opera frustra implorat.

Ipsi patrono opus, quẽ defensurũ pararat.

Polonia exulũ Boiemiæ principum extremum perfugium.

Otthonem coniuges in gratiã reponunt.

Boriuoriũ fratrẽ imperij consortẽ assumit.

Summa inter fratres concordia & Ecclesiarum dotandarum studiũ.

Sulzpachij Comites monasterium fundant.

Terremotus tridenti.

Aquarum exundatio.

Vultauia fluuius, decem cubitis supra pontem Pragensem, qui tunc ligncus adhuc erat, exundauerit, pluresq; circum pagos, cum ipsis paganis submerserit. Cæterùm Boriuorio imminentem denuò casum, ruina muri arcis Vicegradensis, in quam concessu Vladislai migrauerat, certo paulò pòst euentu denunciauit, quasi ad hoc arce sua sponte patefacta, vt nouæ discordiæ aditum ad ipsum Boriuorium præberet, per quam is rursum loco suo deturbaretur: quod quidem biennio nōdum transacto perfectum est arte eorum, qui ex dissidio principum compendia sua quærebant.

Ruina arcis Vicegradensis ominosa.

Enimuerò arte opus erat, ad excitandum inter fratres adeò concordes odium, vbi non aliud Boriuorio obijci potuit, quàm quòd Germanos magis quàm Boiemos fouere videretur, quoniam aulam eius Germani potissimum frequentabāt, indignantibus maximè Boiemis, illis, qui cœco sui amore nimium laborabant, præ se alios intemperantius contemnentes.

Piscatorū more qui aqua turbata lucrū amplum è piscium copia sibi promittunt.

Aucta indignatio ex voce Boriuorij improuida, qua cuidam submonenti vt parcius natione illa vteretur, respondit, prius Vultauiam pisces, quàm se Germanos deserturum esse.

φιλαυτία Bohemorum.

Ergo Boiemi paulatim ab illo dilabi, clam mordere, palàm occursum fugitare, Germanos malè tractare, ad omnia ista Vladislao dissimulante, sensimque familiaritatem fraternam & beneuolentiam diffluente. Ante igitur quàm per diffutam gratiam Boriuorius Inanis excideret, viatico satis lauto contracto, fratreq; insalutato, primam exilij sibi sedem in Bauaria delegit.

Germanis fauet Boriuorius ea propter malam gratiam init.

In qua cum Vladislaus breui post tempore filiam suam Friderico Bauariæ principi despondisset, inde secedens in Pannoniam ad Regem Stephanum perfugit, ibiq; vitæ suæ finem fecit. Corpus in Boiemiam translatum, atq; in æde Pragensi tumulatum.

Boriuorius primum in Bauariam, pòst in Hungariam fugit.

Decessit Hermannus quoque Pontifex Pragensis graui cum gemitu, quod maiorem vitæ partem à Pontificatu suo in aulis Principum, quàm in templo Domini contriuerit. Potuisse enim se multis principum ac procerum vitijs cupiditatibusque obuiam isse, si functione sua pontificia, sicut oportuit, vsus fuisset. At aulicus fastus, licentiam peccandi illorum potiùs aluisse quàm extinxisse, dum inter alios per adulationem & ambitionem Principibus iucundus, quàm seuerus esse studuerit, atq; hanc ante alias noxam, vt Deus per misericordiam suā expungeret, se supplicem vehementer deprecari aiebat.

Hermannus plus in curia quàm rostris versatus.

Huic successorem Vladislaus, Maynardum natione Germanum, sed Boriuorio semper probatum sacerdotem nominabat, refragante diu multumq; Boiemā nobilitate, quæ Boiemum malebat habere Episcopum. Ad extremum tamen suffragio sacerdotū accedente, Vladislaus victor euasit.

Maynardus XI. Episcopus Pragensis.

Cæterùm non ita multò pòst rursus vehementer ordines offendit. Iacobo quodam Hebræo Quæstore constituto, vectigalibusq; omnibus exigendis, ac ipsi principali fisco præposito, indignum videlicet, intolerandumq; ordinibus videbatur, Iudæum inter Christianos tam insigni officio debere fungi.

Quæstor Hebræus fisci præfectus.

Ergo Vladislaus, vt hac inuidia hominem leuaret, illi persuadet, vt salutari Christianorum lauacro tingeretur, promitque simul edictum, quo multa singulis irrogabatur, qui post baptismum, serio aut ioco Iudaismū illi opprobrarent.

Baptisatur in gratiam Ducis.

Hac re ferox ille factus cornupetam induit bestiam, in Christianos obuios parata tollens cornua, vt illos malè feriret. Interim placidissimum atque humanissimum se exhibens popularibus suis Iudæis, inter quos assiduus versabatur, vt qui de grege recutitorum, quàm tinctorum esse malebat. Ignominia igitur stimulante, quòd Iudæus in aula principis, Christianos honore anteiret, dant se aulici sagaciores ad explorandam vitam illius, tandemq; vna quadam nocte illum in synagoga, quæ nuper in sacellum conuersa erat, deprehendunt, aram ab Hermanno Pontifice constitutam & consecratam suis manibus demolientem, ossaq; & cineres sanctos pedibus conculcantem, ac mane statim iniectis cathenis, vinctum ad Principem adducunt flebili voce misericordiam implorantem, suasq; opes omnes prin-

Apostata suis ædibus aram demolitur.

Multa pecuniaria. cipi vltrò offerentem,modò ne corpore pœnas lueret.Iussus in carcere attineri,donec cæteri quoq; Hebræi,centum auri, & ter mille pondo argenti appenderent,atq; inde regno expulsus est. Aliquoties aliàs Vladislaus aduersa vale-*Cometes.* tudine tentabatur,à quali tunc fortè etiam in Stebnensi secessu correptus fuit.Eodem anno stella crinita apparente, quæ mortem Principibus minitari solet:quo metu adducta vxor Vladislai,scribit ad sororem in Moraviam,vt vi-*Coniuges Otthone, Mater Sobieslaum hæredem flagitant.* rum suum Otthonem ad visitandum ægrum principem incitet,Præsentem dicens faciliùs de successione transigere posse. Nam post dissidium cum Sobieslao factum, non alium quàm Otthonem successorem sibi destinabat, idque adeò in ægritudine quoq; sua,Otthone coram præ se ferebat. Cum rursus mater Suataua, morbo filij cognito, quoquo modo per senectam valuit,Pragam superuenit, vt iterum bonam inter filios gratiam conciliaret. Tantum ætas, reuerentiaq;,& pietas materna potuerũt, vt Vladislaus moriens, Sobieslaum fratrem, Otthone prærerito, successorem nominaret. Vladislaus, Henricus, Theobaldus filij,paternum funus,adusq; Cœnobium Cladronam prosequu-*Sobieslaus VI. à rege princeps Bohemiæ. à Boemis in præiudicium Otthonis electus.* ti sunt,ibidemq; patrem sepelierunt. Quum ad ineundum principatum Sobieslaus Pragam venisset vnà cum vxore, cui nomen Adelheida,quæ interea dum ipse exulabat, in Pannonia apud patruelem morabatur. Ottho ei prius de arce Viegrado non cessit, quàm comperit, principalibus comitijs; illum tanto omnium ordinum consensu Principem declaratum fuisse, vt arcem se diutius retinere posse diffideret. Qua relicta in Moramiam anxius, minaxq; redibat, tanquam breui vlturus hanc iniuriam, quòd sibi, qui ætate prior esset,Sobieslaum natu minorem Boiemi anteposuissent.Eiusmodi minis occurrendum Sobieslaus ratus,confirmato paululum dominatu, copias armat, su-*Ottho à Sobieslao oppressus Lotharij Cæsaris implorat opem.* bitaq; in Morauiam irruptione adeò Otthonẽ deterret, vt defensione omissa,spem omnem fortunarum suarum in Cæsare Lothario, ad quem confugiebat, reponeret.Sobieslaus Brunnam, & alia quædam bona Otthoni adempta, Vratislao tanquam legitimo hæredi attribuit:quippe Vratislaus filius Vdalrici erat, ad quem Brunnensis regio pertinebat. In qua cum fratre Leopoldo *Leopoldus & Vdalricus fratres Monasterij Trebicensis fundatores.* insignè cœnobium,quod Trebicium vocant,condidit,monumentum pietatis erga Deum suæ. Ottho Cæsare in conuentu principum Ratisponæ repertο, causam suam publicè agit, Cæsarisq; in primis opem,aduersus illatam sibi à Sobieslao & Boiemis iniuriam submisse implorat. Non erat Lotharius Boiemis valde propitius, propterea quòd illi, Henrico Cæsari,ad opprimendum se in Saxoniam aliquoties imminenti, auxiliares copias nunquam denegabant,bonamque Lusatiæ partem sibi auulserunt,ac nuper etiam arcem Doninam, per Vladislaum occupauerunt, eò procliuius Ottho, quòd optauerat, obtinuit, vt Cæsar in Boiemiam, superata sylua Hercynia cum valido *Cladem insignem Lotharius Cæsar in Bohemia accepit.* exercitu, deductore Otthone penetraret. Castra Cæsaris ad Chlumecum vicum posita, à quo loco, millibus passuum non amplius octo,Sobieslaus cum suis copijs distabat, mirante audaciam eius Cæsare, quòd contra tantam suorum vim,quæ tam equite,quàm pedite longè superior erat, auderet se in eam poopponere, cum vix illam intra mœnia clausus munitissima posset sustinere. Et sanè res admirabilis tunc accidisse fertur. Dubijs enim Boiemis an manus in acie cum Germanis conferre deberent, prodijt in medium Sobieslai *Sacellanus cũ hasta Venceslai.* Sacellanus cum hasta diui Venceslsi, quam secum attulisse somnio monitus dicebat, illaque sublata, ac manu dextra vibrata, exhortatus Boiemos ad fortitudinem capessendam, præibat ante alios in aciem hostium, eumq; Boiemi,velut diuinitùs oblatum victoriæ ducem,alacri animo secuti,stragem Ger-*Ottho cuius bellum gerebatur interijt,* manorum insignem ediderunt, occisis paulò minus quingentis Germanis ingenuis,inter quos Hartungus Holsaciæ Comes erat,ibidemque ipse Ottho cecidit. Capti autem sunt Albertus Brandenburgensis Marchio cum Præsule

quodam

quodam Germano, & tribus opimis patribus, quos Syro vocabulo Abbates vocant, cum interim tres duntaxat Boiemi equestris ordinis desiderati sint. Memoriam tam inclytæ victoriæ Sobieslaus, dedicata diuo Venceslao corona, auri duodecim, & argenti octoginta pondo, additoq; militi donatiuo, liberaliter celebrauit. Quin ipse quoq; Cæsar adeò tunc affuisse prælio numen sensit, vt brachia sua contra torrentem illius dirigere, nouumq; rursus excitare bellum noluerit, sed ad Sobieslaum miserit, qui ei pacem & beneuolentiam Cæsaris offerrent, si captiuos sine precio remitteret: quod quidem ille non solùm extemplo præstitit, sed insuper spopondit, auxilio se Cæsari aduersus æmulos illius, Conradum & Fridericum imperium ambientes, futurum. Et quo expeditius, securiusq; promissis stare posset, ad feriendum cum Bela Rege Hungarorum affine suo, quem [c] Stephanus Rex luminibus priuauit, fœdus, vltra Brodam eius oppidum in Morauia situm profectus est. In digressu Brunnam deflectens, Vratislaum Vdalrici filium comprehendit, ob inquietum animum sibi suspectum, ac primò in arcem Iaromiriam, dein ad Doninam custodiendum detrudit. Venceslao autem Otthonis filio, Olomucium restituit. Post hac rogatu Cæsaris, ad oppugnandam Bambergam, partes fouentem [d] Conradi & Friderici, qui ex sorore Henrici imperatoris prognati, imperium ambiebant, se contulit: transiensq; flumen quoddam in Bauaria, parum abfuit, quin ab aquis vehementioribus absorberetur. equus tamen super quem sedebat submersus est. In tertiũ mensem obsidio dilata est, quàm Bamberga recepta fuit, cunctationem hanc afferentibus validissimis præsidijs ex Sueuo, & Francone vrbi impositis. Inde diuersis itineribus Cæsariani Boiemiq; ad populandos Bauariæ agros, se Danubio tenus effundebant. In eo itinere, viginti loca munita à Sobieslao sunt disturbata, direptaq;, ac miles cum ingenti præda domum reductus. Ipse verò Lotharium hoc beneficio adeò sibi deuinxit, vt in fines Boiemiæ, ad lustricum diem filioli, cui Vladislao nomen inditum, venerit, ibidemque donationem de Lusacia, quam eidem Vladislao Vigberti filius à liberis orbus, faciebat, authoritate Cæsarea confirmauit. Pòst Sobieslaus Glacium secesserat specie instaurandi oppidi, quod ab igne & ruinis deforme iacebat, sed potior caussa secessus illius fuit, vt ex vicino Morauię oppido, improuisus Conrado Leopoldi filio, qui propter captum Vratislaum patruelem suum turbare quietem in Morauia deferebatur, superueniret, i-tumq; in delatorum sententiam, vt incautus comprehenderetur, inauditusq; Pragam, in arce Vicegradensem custodiendus mitteretur. Atq; hinc in cędem eius à coniuratis properabatur, conductiq; duo robusti iuuenes erant, qui reuertentem per viam, suo tempore locoq; interficerent. Sed vt dicitur, industrium adiuuat Deus, prouidentiam videlicet suggerens prouido, quid cauere aut circumspicere debeat, vt tum Sobieslao euenit, diligenter respicienti, qui nam se affectarentur, visisq; duobus sibi ignotis propius se ingerentibus, Deslaum comitem proximè astantem interrogat: Nosset ne ambos illos, vel illorum alterum? Neutrum respondente; Qui scimus, inquit, an nō tendant insidias illi? corripiq; statim, & ad se adduci iubet. Fugit alter in propinquum nemus, tegiq; arboribus & occultari studet, sed canes vestigijs insistentes latratu illum suo produnt. Ita vterq; ad Sobieslaum pertractus, sua sponte confitentur, precio à Miroslao. & Stresemirio fratribus, materno genere Versouicensibus, corruptos, propositum interficiendi principis habuisse. Aderat in comitatu Myroslaus, accersitusq; in tabernaculum principis venit, audacter confutans vt vana & falsa, quæ ab improbis, vt dicebat, & nullius precij hominib. sibi fratrique suo, qui ante biduum discesserat, obijcerentur. Placuit disquisitionem hanc Pragam differri, interimq; indicibus manicas & compedes inijci, ac Myroslao custodes apponi. Præibantq; alij ad Stresemirium compre-

Paci Cæsar animum aduertit.

Fœdus cũ Hungaris pangit Sobieslaus.

Patruelem Vratislaum carceri addicit.

Bamberga à Lothario oppugnata.

Cæsar adest baptismo filij Sobieslai ratamque habet Lusatiæ donationem.

Conrado Leopoldi filio struuntur insidiæ.

Palam fiunt insidiæ vitæ Sobieslai structæ.

Myroslaus & Stresemyrius fratres.

hendendum, atque vbi magna prætetea nobilium procerumq; frequentia in arce Vicegradensi præsto fuit, queri Sobieslaus de fortuna sua incipit, velut multò domi quàm foris calamitosiore. Nam præter exilij tædium, nihil insuper mali se foris sustinuisse, at domi in tantum pelagus se periculorum incidisse, vt nullam inde spem enatandi sine fidelium præsidio, sibi futuram videat: ad eos igitur tanquā ad ancoram se confugere, salutemq; suam illis commendate, quos & inquisitores & iudices ita delegerit, vt nihil planè ad gratiam aut odium, sed quod iustum & dignum videbitur in hac causa constituant. Adhibita primùm de omnium sententia duobus illis sicarijs tormenta, ad extorquendam euidentiorem veritatem, & an perseuerarent in confessione sceleris sui, eorumq;, à quibus ad tale scelus perpetrandum præmio sollicitati fuissent. Quibus ad vltimum vsq; supplicium obstinatè perdurantibus, introductus deinde Myroslaus est iudicibus tortutam ei remittentibus, si vltrò conscios nominaret, scænamq; totius coniurationis cum fide explicaret: Atq; ille sine cunctatione, ᵉBretislaum Conradi nepotem, mali authorem nominat: seq; ab eo per Bolesam internuncium, in societatem factionis ter inuitatum fuisse affirmat, terq; abnuisse. Post hunc Borychium principis Sacellanum ad se venisse, execrantem Sobieslai sæuitiam & superbiam, quam exercerct in patrueles suos, contemptu, carcere, bonorum priuatione, dicentemq;: Qui suis nō parcit, is parcet alienis? præsertim eminentioribus, ditioribusq;? sed ne tum quidem coniurationi subscripsisse. Postremò ab eodem Borychio deductum esse ad Meynardum Præsulem, eiusq; pollicitationib. tandem succubuisse, pollicentis se effecturum, vt se fratremq; suum Stresemitium, Bretislaus regimen nactus, Satio & Lithomyritio oppidis donaret. Nominati prætetea sunt Creuosudus, Vicemilus, Henricus, necessitudine cū Myroslao coniuncti, atq; in omnes graui supplicio est animaduersum. At Borichius ad perpetuum carcerem detrusus, absente Meynardo, ac sepulchrum tunc Domini Hierosolimis inuisente. Sed nec Bretislaus impunitus, vt cui oculi eruti fuere: Sobieslaum à tanto periculo liberatum, tanta religio inuasit, vt supplicarum Deo, votaq; susceptа eidem persolutum, per omnia Pragæ templa nudis pedibus, apertoq; capite ambulauerit: mendicis vbiq; largam stipem porrexerit, sactis supplex interfuerit, ac domi apparato conuiuio, pauperes mensa participauerit. Renouata ab eodem in arce Vicegradensi ædes diui Petri nouis picturis, nouoq; pauimento ex quadris lapidib. substrato, iactaq; mox fundamenta cœnobio Siloensi, & sacellum diui Georgij in mōte Rip cognominato, denuò restauratū, quod denuò etiam Henricus Sobieslai frater, à pueris statim religione sacrisq; à patre destinatus, & postea Episcopus Olomucen. creatus, dedicauit. Meynardo ex transmarinis locis iam reuerso, quem Sobieslaus ad Archiepiscopum Moguntinum, tanquam iudicem ipsius legitimū, ire ad purgandū crimen obiectum coegit, submissis ex aula sua accusatoribus: qui cum in nulla re magis, quàm in Miroslai testimonio niterentur, produxit contrà Meynardus complures idoneos testes, qui facilè damnati Myroslai dictis fidē abrogarent. Omnibus namq; in Boiemia notū erat, Myroslaum propter perfidiam, à præfectura nobiliotis arcis, quam Meynardus possidebat, fuisse depulsum, vt non fuerit mirum, si in exulcerato animo resideret ea cupiditas, præsuli vel per falsum crimen nocendi. Nam & Borychius Myroslao intimus, conscium illum insidiarū esse pernegabat, quî ergo fieri poterat, vt proditori oppida pro scelere nefario promitteret? Ideoq; causa diligēter cum alijs tribus præsulibus cognita, Moguntinus Meynardum absoluit, commendatumq; Sobieslao, cathedræ suæ restituit. Soluti per idem tempus Vratislaus & Conradus claustris quibus attinebantur, bonaque illis reddita sunt. Validissimus tamen omnium in gratia principis Venceslaus Otthonis filius, Olomucio dominans

Deplorat uicē suam Sobieslaus.

Inquiritur in conscios coniurationis.

In coniuratos supplicio saeuitum.

Detecta cōspiratione religiosus Sobieslaus.

Henricus Episcopus Olomucensis.

Calumnia à Myroslao in Episcopum efficta.

Purgat se Meynardus.

Absolutus à Moguntino Episcopus.

minans habebatur,propterea quòd ingenio quietus,obſequio fidelis,ac tanta pietate inſignis eſſet,vt maiorem arcis ſuæ,melioremq́; partem diuo Venceſlao conſecrare in animum induxerit.Cum feſto quodam die aſpexiſſet ædem diui Petri in ſuburbanis,pro præſule & collegio ſacerdotum exſtructam,capacem tantæ multitudinis,quæ illò confluxerat,non fuiſſe, ſed nec humilis locus tantum dignitatis, quantū ſublimis habere videbatur. Iccirco conductis qui profana ædificia in arce demolirentur, nouam aream futuro templo dedicauit,ſpacioq́; pro fundamento dimenſo, in illo vnà cum Henrico præſule, ac patruo ſuo,angularem lapidem poſuit.Et quanquam abſoluere tantum opus per immaturam mortem haud potuerit,reliquit tamen Henrico pecuniā ad perficiendum ædificium abundè reſpondentem. Dedicationi noui templi Sobieslaus & vxor eius interfuere, precioſaque ad altare dona obtulêre. Ad hęc præſul Henricus impetrauit,vt liceret ei corpus diui Chriſtini ex Boiemiā illò transferre,cuius tanquam numine præſenti,locus ille auguſtior venerabiliorq́; redderetur. Inſtruebat Cæſar in Italiam profectionem rogatu Innocentij Romani Pontificis, à quo imperialem accepit coronam. Quo igitur inſtructior exiſteret, præter cæteros à Sobieſlao quoq́; petebat ſubſidium, qui trecentos illi armatos equites, duce Iaromirio Boriuorij filio,miſit. Fortè in via, dum adhuc agmina diſſolutè vadunt, accidit,vt Iaromirius locum ſtatiuis apud flumen occuparet,de quo cum Germani cum pellere certarent,ad manus & gladios ventum eſt, ac niſi magiſter militum Cæſaris interueniſſet,cædes inſignis patrata fuiſſet. Occiſi nihilominus duodecim equites Boiemi, ex Germanis autē octoginta. Rixæ huius author Lotharingi principis præfectus fuit, ibidemq́; in conſpectu omnium capitali ſupplicio punitus. Egebat hōc ipſo tempore Bela quoque Rex Pannoniæ affinitate Sobieslao innexus, opē Boiemorum aduerſus Boleſlaum Poloniæ principem, acriter ei cum Polonis & Ruttenis inſtantē, dum [f] Borichium affinem item ſuum,ſed quem Hungari nothum eſſe dicebant,imponere ipſis Hungaris pro Rege contendit,excluſo Bela luminibus capto,ac ſemel iam in prçlio,quod in Sepuſienſi campo initum erat, malè à Polonis accepto, quoniam non omnes Hungari bene Regi Belæ volebant.Adiuuandum itaq́; illum, à ſuis etiam deſertum Sobieſlaus ratus,copias tā in Boiemia quàm in Morauia contrahit,eisq́; Conradum Znoymę principem prçponit,mandans,vt ſe cum Belæ copijs coniungeret.At Conradus in itinere certior factus, Polonos non longè à Morauia eos agros incurſionibus vexare, qui vltra Vagum flumen, quo in loco Ilaua ſita eſt, rectà ad hoſtem pergit,traiectoq́; confeſtim flumine,Polonos diſperſos aggreſſus fundit fugatq́;,ac victorem demum ſe ipſi Belæ offert,adeò hac victoria lçto,vt ſororem ſuam cum opima dote Conrado deſponderit,nuptijs in aliud tempus dilatis.Nec interim Sobieslaus ferias agere, ſed ferox infeſtusq́; Vratiſlauienſem in Sleſia regionem perſultare, quòd ei iam à triennio per Boleſlaum nō ſolueretur tributum ex Vratiſlauia debitum.Subdebat ſtimulos ludicrum reſponſum, Legatis hanc cauſam apud Boleſlaum agentib. redditum, Boleſlaō per ludibrium ita reſpondente: Se exiſtimaſſe Legatos iccirco ad ſe miſſos eſſe,vt precium referrent alimoniæ,qua plus triennium exul Sobieſlaus in Polonia ſuſtentatus fuerit,non autem vt inde quicquam auferrent, cum antea è Gneſna atq; alijs ſacris profaniſq́; locis tātum abſtulerint Boiemi, vt in hunc diem illata damna reſarciri nequeant. Cæterùm mox cognito, quæ in Sleſia tum adhuc Polonia cognominata,deſignauerit Sobieſlaus, colligit & ipſe tumultuarium militem, eumq́; in Morauiam mittit, vt totidē plagis affligeret Morauos. Ergo multò quàm prius infeſtior Sobieſlaus, Sleſiam repetit duob. exercitibus, duobusque itineribus, altero Boiemi,altero Morauí ibant, pro ſe vtriq́; itinere ſuo maleficia quanta poterant facientes. Et poſtquam coniun-

Venceslaus Marchio Olomucenſis arcem ſuam ſacris vſibus deſtinat.

Bretislaus, Marchio Gneſna id abſtulerat cū Adalberti & ſociorum corporibus.

Innocentius Papa II.

Iaromyrius Cæſari Comes in Italiam.

Anno 1132.

Sobieslaus Belæ eſt auxilio.

Sobieslaus pacta tributa à Polonis repetit.

Cædimur & totidē plagis conſumimus hoſtem.

Anno 1134. cti sunt, totum illum tractum, qua Odera ambit, in tantam vastitatem adducentes, vt ex trecentis pagis & vicis, ne vnus quidem superfuerit integer reliquus. Tanti Boleslaum constitit cauillus, quo facetus videri aduersus Sobieslaum volebat. Atq; hinc cum inter discordes sibiq; inuicem adeò implacabiles, nullus mutui belli finis expectaretur, & Cæsar Lotharius auxilio vtriusq; ad sedandos Italiæ varios & graues motus opus haberet, vtrumq; Bambergam vocat, vt dissidentes in veterem gratiam restituat. Sed mirum in modum Boleslaus abalienato animo erat à Sobieslao: illudq; multum præterea illi doluit, quòd Cæsar lusso sibi assidere Sobieslao in ordine aliorum principum, ei seorsim è regione subsellium apposuerit: id namq; ille in deteriorem vertit partem. Quando igitur pax inter illos conciliari non potuit, induciæ in triennium vtrinq; pactæ sunt, Polonusq; ære, Boiemus autem milite Cæsaris expeditionem fecere expeditiorem. Sed ea mox Boleslai animum subijt pœnitentia reiectæ pacificationis, vt nec tertium mensem à reditu in Poloniam transire passus fuerit, quin vltrò per legatos suos Sobieslaum occuparet, atque eum ad pacem perpetuò confirmandam inuitaret. Pollicitus huius rei gratia se venturum è Vratislauia ad oppidum Sobieslai Glatium, ibiq; ex bona fide omnes offensiones coram depositurum. Lætus aduentu hospitis non expectati Sobieslaus, conuiuium solemne apparat, quale veteres Charistia appellabant, cui præter cognatos & affines nemo interponebatur: Nam ij fautores concordiæ inter se optimi, vt penitus sibi ac domesticè noti arctaq; naturæ necessitudine impliciti. Adhibitæ eidem conuiuio erant mulieres principes, virginesque, quarum pulcherrima, Vasilca Rutheni Principis filia habebatur, ex cuius crebro aspectu Vratislaus Sobieslai patruelis, tacito vulnere saucius, palàm dein stipulatus est, ab eo vnde ducenda erat, eam in matrimonium ductum iri. Ita conuiuij illius hylaritate, non modò simultates & contentiones cum Polonis sunt sublatæ, verùm etiam cùm Ruthenis noticia, & noua affinitas contracta fuit. Nuptias deinde primum Conradi cum sorore Belæ Regis, tum ipsius Vratislai cum Vasilca, ac mox filiæ Sobieslai Mariæ, quam filio Leopoldi Austriæ Principi desponderat, magno apparatu pompaque & luxu, lautas cum principe suo Boiemi læti celebrant, languente tunc Meynardo præsule, nec tamen in ægritudine sua abstinente ab AEsopi apologis. Olim, inquiens, ranæ in gaudium effusæ gestiebant, auditis Solis nuptijs, extra vnam vetustiorem, quæ se, genusque suum miserans, O infœlices, ait, nos, quæ cum vnius solis radios ægrè sustinemus, quo modo æstum illius feremus si filios genuerit? Hæc nugans, iocansque paucis post diebus morbo premente, vitam cum morte commutauit, eique Ioannes Ecclesiæ Vicegradensi præpositus successit. Exin Sobieslaus ad ædificia versus arcem Prindam, Tachouiamque oppidum reædificat, & nouum in eadem regione oppidum, Mysæ vocabulo condit. Ipsam verò Pragam non solùm domibus, & infulis lapideis, vicisque ac plateis saxo constratis, sed legibus etiam & libertatibus, qualibus ante se nullus principum, excoluit. Inde secedens in Lusaciam superiorem, Gorlitium igne exustum instaurat, Budissinam vetustate squallentem renouat, ac nonnullas arces viduæ Vigberti, doris nomine oppignoratas, soluto ei precio redimit. In discessu per syluam transeunti, tantus repentè ventus incubuit, vt radicitùs euulsas arbores in terram prosterneret, ex qua ruina septem itineris comites amisit, nec ipse robore cadente intactus, nam plagam à casu illius in læua manu accepit. Maiore tamen animi dolore tangebatur ex nuncio mortis Lotharij, bene ac liberaliter de se meriti, quanquam multi alij principes, vel ante illum proximum, vel mox post illum mortem oppetierint, quorum de numero fuerunt Ludouicus Rex Galliæ, Henricus Rex Britanniæ, Leopoldus Marchio Austriæ. Ex electoribus verò

Lotharius Cæsar inter Polonum & Boemiæ principes arbitrum agit.

Triennales induciæ.

Glatij pax perpetua sancita.

Basilia Ruthena Vratislao desponsa.

Nuptiæ paratæ.

Maynardus Ludibundus moritur.

Iohânes XII. Episcopus Pragensis.

Sobieslaus Prindam ornat Mysam condit.

Turbo insignis.

Proceres multi ea tempestate extincti.

rò Imperij Albertus Moguntinus Archiepiſcopus, & Bruno Colonienſis. Ipſe Cæſar Tridenti morbo correptus, inter valles Tridentinas in caſa ignobili vita functus eſt. Corpus per Auguſtam Vindelicam, ac dein per Franconiam in Saxoniam, vnde origo eius, delatum atq; in cœnobio recens ab ipſo exſtructo, ipſiusq; nomine appellato, ſepeliri placuit. In duas inde factiones Germaniæ principes diuiſi fuêre, altera Henricum Lotharij generum, Saxoniæ & Bauariæ principem, altera Conradum Sueuum, Henrici Cæſaris ſororium deſtinabat ſucceſſorem. Hæc eadem non expectato comitiorum die, qui indictus de more fuerat, Confluentiam ſe cum nonnullis Electoribus contulit, ibiq; Conradum nominauit Cæſarem, & mox in loco ſolito coronam capiti eius induit. Miſſiq; continuò in Boiemiam qui Sobieslaum verbis Conradi rogarent, vt nominationi, coronationiq; ſubſcriberet, relaturum illum perliberalem gratiam, vel modio olim remetiendam. Subſcribit promptè ille, ac inuicem magnifica de ſe pollicetur, præcipuè aduerſus [g] Henricum nimis impotentem, & propter nimias opes inſolentem. Ab hoc Saxones animis & armis ſtabant, damnantes aduerſariorum ſuffragia, quaſi fraudulenta & ſubrepticia, quibus alieno in loco & tẽpore ſuffragati Conrado fuerint. Ita vt Conradus neceſſe habuerit armis viciſſim cauſam ſuā propugnare. Denuo igitur Subieslaum precibus fatigat, vt honorẽ ſuum & dignitatẽ cuius approbator fuerit, adiutor quoq; illius retinendi fieret. Scribitur propetè à Sobieslao miles, & per Miſniam in fines Saxoniæ deducitur, quā iam Conradus duobus exercitibus diuerſis vagatus locis, vaſtare cœptabat. Idẽ faciebat Sobieslaus cum ſuo tertio exercitu. Saxones trifariam diſtracti, atq; per hæc incerti, cui nam parti magis conduceret occurrere: vnis enim caſtris omnes immixti erant, in quibus ne à tot hoſtibus oprimerentur, ad vrbes & arces munitas ſe referunt, indeq; poſt longam deliberationem, legatos communi conſenſu ad Conradum mittunt, veniam rebellionis deprecantes, ipſumq; [h] Henricum in poteſtate eius futurum, cum inſignibus, quæ regalia vocant, apud ipſum à Lothario depoſita promittentes. Difficilimè hæc conditio à Conrado eſt accepta, qui totam ſtatim cum Henrico Saxoniam ſuæ ditioni adiungere cupiebat, ſed inſtantibus alijs principibus, conuentum omnibus celerem Bambergam decernit [i] Ad quem cum veniſſet Henricus, in conſpectum Conradi non eſt admiſſus, ſed paulò poſt cum omnibus bonis, quæ ſe à mari Saxonico, vſq; ad mare Adriaticum poſſidere iactabat, fuit proſcriptus. Hic eſt ludus fortunæ, quæ magnos quoq; & præpotentes principes pro pila habet, qua datatim inter mortales ludit, nunc dando, nunc iactando, nunc mox data eripiendo. Venerant iſtec etiam Sobieslao tunc in mentem, qua re veritus, ne alius poſt obitum ſuum quàm vellet, principatum acciperet, Vladislaum fratris ſui Vladislai filium, ſecum ad Conradum, magna ſibi ſpondentem adduxit. Nullum inquiens, Cæſar beneficium in præſentia maius dare mihi potes, quàm ſi me, adhuc ſuperſtite, Vladislaū hunc ex fratre meo nepotem, mihi ſucceſſorẽ declaraueris, quod vt facias, non minus tua, quàm mea intereſſe arbitror. olim namq; hac diſciplina à me imbutus eſt, vt Cæſari quę ſua ſunt libenter reddat & mihi quæ mea ſunt, quoad vixero, ne detrahat. Conradus cognita Sobieslai tam amica erga ſe voluntate, ſic talem animum amplexus, ſic exoſculatus eſt, vt contentus nō fuerit votum eius ratum firmumq; habere, ſed quo teſtatior omnibus, atq; illuſtrior gratia ſua in Boiemos fieret, ſororẽ inſuper ſuam Gertrudim Vladislao coniugẽ dedit, tantoq; beneficio præter ſpem auctos, cum maxima lætitia à ſe domū ad penates remiſit, Sobieslao poſthac non diu ſuperſtite. Nam cum in arcem quandam ſuam iuxta Hradeciū oppidum ſitam, grauedine & deſtillationibus labotans ſecedit, ibiq; controuerſiam inter Henricum Olomucenſem præſulem, & Vratislaum Brunnenſem Marchionem,

Anno 1138. 6. Decemb. Luther vel Lotaria Cæſarea.

Conradus Friderici Ducis Sueuiæ F. Cæſar deſignatus Confluentiam. Anno 1139.

Sobieslaus pro Conrado Cæſ. exercitum ducit in Saxoniā.

Saxones Cōrado ſupplices.

Vladislaus Vladislai F. ſucceſſor Sobieslao à Cæſare inſtituitur, data illi ſorore Gertrudi de coniuge.

Definita lis inter Episcopum & Marchionē de vico Blāsco.

de vico, cui Blansco nomen, componit, vicumq; præsuli adiudicat, in quo ille mox ædem diuo Martino suscitat. Augescente capitis, corporisq; imbecillitate, Pragam se deportari, Henricumq; consequi iubet. Quo simul cum vxore Adelheida, & tribus filiolis Sobieslao, Vdalrico, Venceslao præsentibus, Vladislaum his paucis admonet, vt recordaretur, quod suum erga illum studiū, quæ indulgentia, qui amor fuerit, talis nimirum, vt maior ne à parente quidem in filium vnicum proficisci potuerit, qualis is fuit, quo ipse viuus adhuc, sanusq; illum in consortium imperij in Boiemos admiserit, iunioremq; senioribus etiam patruelibus antepofuerit. Hac vtiq; spe, gratum sperans eum futurum, gratiamq; sibi vxoriq; suæ & liberis olim relaturum, idq; porrò non sperare modò, sed planè confidere ita facturum eum esse, ideoq; magna eum fiducia se, in tutelam eius & fidem, vxoris liberorumq; suorū salutem, & dignitatem committere, ac vltimum illi, cæterisq; omnibus vale dicere. Quibus cubiculo digressis, iuxta diui Iacobi præscriptum, conuocat Presbyteros, qui super se orent, seq; vngant oleo Domini, & in templo Vicegrandensi, proximè patris sepulchrum condant, Principem tam pace, quàm bello in paucis clarissimum.

Successori Vladislao tutelam liberorū mandat.

[a] *Molestè ferens Boleslaus Polonus Boriuorij circumscriptionē, motusq; Sobieslai fratris exulis precibus, cum Henricus Cæsar Romam coronatum profectus esset in Boemos ducit exercitum. Promissis autem legatis postulat à Vladislio dimissionem Boriuorij, & vt se arbitrum in constituendo principatu suscipiat. Recusat Vladislus, & ad arcendam vim Boleslai sese comparat. Itaq; desperata pacificatione Polonus Bohemiæ oram eam, quæ cis Albim est, ferro & incendijs vastauit: Bohemūq; sua defendentē commisso ad Cidlinam amnem prælio, profligatum in fugam vertit, & mox cum magna præda & spolijs hostium propter anni tempus in Poloniam se recepit. Polonus scriptor.*

[b] *Sbigneum Spurium post multa in fratrem Boleslaum distortum commissa facinora alij morte multatum, alij luminibus priuatum ex consilij sententia asserunt.*

[c] *Colomannus pater Almum cum Bela filio luminibus priuauit, non Stephanus Colomanni F.*

[d] *Conradus & Fridericus patrueles Duces Sueuiæ & Franciæ orientalis bellum de Imperio Lothario mouerunt. Sopitum industria sancti Bernardi abbatis Clareuallensis.*

[e] *Bretislaus quis sit: vel cuius Conradi nepos, fax conspirationis vel caput, is excæcatus, quò nam sit referendus in principum serie nec ex præcedentibus neq; ex sequentibus colligi potest.*

[f] *Borichius matre Russa Colomanno repudiata post repudium natus, genuinus Polonis censebatur Colomanni filius. Hunc Boleslaus (cuius sororem Poloni dicunt Stephanum habuisse) restituere conabatur contra Belam cæcum Almi fratris Colomanni filium, ab Hungaris Regem constitutum.*

[g] *Henricus Superbus Saxoniæ & Bauariæ Dux, maritus Gertrudis, filiæ Lotharij, Imperij competitor.*

[h] *Imperialia insignia à Socero Lothario accepta apud se retinuerat, gloriatus se neminem præter sē ijs ornandum perpessurum.*

[i] *Proscriptus est Henricus, Saxonia Alberto Vrso Marchioni Brandenburgensi, Bauaria verò Leopoldo Austrio vterino fratri tradita à Cæsare.*

HISTO-

HISTORIAE BOIE-
MICAE LIBER
DVODECIMVS.

Vladislaus modo princeps, pòst Rex Boiemiæ secundus.

VLadislaus filius Vladislai, qui frater germanus Sobieslai,
natuq; maior erat, iustis Chistiano ritu patruo peractis, lu
ctuq; posito, solemnia principatus celebrat, & de more sa-
cramentum fidei à subditis accipit, qui tamen non adeò
frequentes conuenerant, nec alij eorum nisi tenuiores ac
minùs potentes. Vnde suspicio mox orta, esse aliquos, qui
nouandis rebus studerent. Cum interim Vladislao clam
significatur: Primores à Conrado Marchione corruptos, cœtus inire, consi-

Aduersantem habet Conradũ Marchionẽ Leopoldi F.

liaq; illos cum eodem Conrado miscere, vt Vladislaum tanquam ætate mino
rem, ac Cæsaris potiùs, quàm Boiemorum principem, quando non in Boie-
mia, sed in curia Cæsaris princeps sit creatus, throno deijciant, & in locũ eius
Conradum substituant. Territus ijs Vladislaus coniurationem[a] Henrico pate
facit, & quidnam sibi faciendum suadeat, consilium promere iubet. Atq; ille
censet, dissimulandam magis, quàm inuulgandam esse coniurationem, ptius-
quam aduersus illã se armatis circumuallauerit. Omnia enim ista, quæ nunc
cunctando, secretoq; consultando agerent cõiurati, missa habituros, vbi intel
lexerint coniurationem innotnisse, & apertè ad arma ituros, festinaturosq;, vt

Detecta coniuratio clam habetur.

imparatũ opprimant aduersarium. De sententia igitur Henrici vocantur Tri-
buni & Centnriones fideliores, daturq; illis stipendium, vt signa, armaq;, & mi
lites comparent, quantò possunt maturius, secretiusq;. Scribuntur item mox
literę ad præfectos Gorlicij & Budissinæ, aliarumq; in Lusatia vrbium, vt certũ
equitũ numerum conducant. Theobaldus aũt Principis fratri arci Vicegran-
densi, & alter frater Henricus, cũ præsidio vrbi Pragæ præesse iussus: ipse Vla-
dislaus exercitũ ducere instituit. Non latuerunt hæc cõiuratos ad omnia sem
per intentos: cæterùm morã ijs Conradus pusillam exhibuit, dum expectat à

Bellũ ciuile & quidem parricidiale.

Bela Rege affine suo subsidiũ leuioris armaturæ equitũ. Quo adepto, Pragam
properat, vt suum agmen cum consciorum copijs cõiungat. Huic Vladislaus
ad montem, quẽ Boiemi Sublimen cognominant, occurrit, infestus infesto, &
vtroq; ad pugnam animato, eoq; acrius inter eos pertinaciusq; prælium fuit,
quòd longiùs, quàm in tres horas extraxerant. Iacebant vtrinq; frequentia ca
dauera, ac iam Smilo, Beno, & alia coniuratorũ capita ceciderant, adhuc tamẽ
de certamine non multũ remittebant. inter suos videlicet, sibiq; inuicem no
tos res agebatur, apud quos æmulatio, audacia, indignatio acriores stimulos
ad peruicaciam retinendam, continuandamq; habere solent: latitudine po-

Conradus victor.

stremò, magis quàm voluntate ita discessum est, vt Conradus superior esse vi-
deretur. Nam campum obtinuit, Vladislao se intra mœnia recipiente. Vastat
inde foris idem Cõradus agros, ac interim pro supplemento militũ ad Ottho

Vladislaus ad Cæsaris opem confugit.

nem fratrem snum in Morauiam, alios in Hungariam ad Belam mittit. Cogi-
tat similia Vladislaus, de supplendis augendisq; viribus, atq; vbi domi, vn-
de numerus integrasceret, nihil excogitare potest, paucis comitatus, & in-
ter illos Henrico præsule, vadit ad Conradum Cæsarem opem imploratu-

Conradus Pragam obsidet.

rus. Ad Vladislai discessum, omissa populatione agrorum Conradus, Pra-
gam propius accedit, collustrans loca omnia, si qua aditus ad arcem Vice-
gradensem, vel ad vrbem maiorem pateret. Vbi occlusa cuncta videt, arcem
alterã minori Pragæ imminentem obsidet, crebris stationibus dispositis, quæ
à cõmeatu obsessos prohiberent. Inter hæc rumor de aduentu Cæsaris, deq;
ingentibus eius copijs increbrescere, cui ille tamen non prius fidem habuit,

quàm certi homines,eius rei causa exploratum ab eo missi, referrent, verum esse rumorem. Hinc ex ira, velut in furorem versus, impiam atq; sacrilegam mentem ad incendenda & spolianda arcis templa concitat, telaq; depromit, quę flammā inclusam alunt,quā tandem arcu excussa, vibrataq; euomūt,vbi tectis adhęserint,quę scandulis intecta sunt,qualia tunc vtriusq; templi erant, tam ad diuum Vitum,quàm Georgium.In hoc flamminicę mulieres,in tantā ab igne consternationē venerunt,vt sui quoqi, nedum rerū aliarū,oblitę,proiectis flammeis & velis, ne agnoscerentur, ex arce profugerint ad montē Petrinum arci proximū, & inde ad ripam Vultauiæ in casulam quandam,in qua tantisper delituerunt, dum Cæsar, expulso Conrado, Pragam ingressus, & à Gertrude sorore honorificentissimè exceptus, cuncta in Boiemia pacata redderet ac tranquilla,Vladislao in suum locum statumq; restituto. Qui eos statim omnes, qui aliqua coniurationis suspicione laborabant, magistratu & honoribus exuit, alijs hac dignitate inuestitis, qui fidem integram saluamq; retinuerunt. Et quoniam Bela tunc viuere desierat, tempestinū ratus, pœnas à sedicioso patruele persequi Morauiam ad oppugnandum Znoymæ Conradum iter maturat. Verùm ille diffisus mœnibus posse in illis resisti, arces munitas percursat, hincq; & inde volitans,Vladislai vires eludebat,magis quàm retundebat, quanquam magno colonorum suorum detrimento, quorum agros ad omnia loca,ad quæ confugiebat,milites subsequentes deprædabantur.Consultiùs Ottho & Vratislaus egere, qui Henrico præsule vsi deprecatore, gratiæq; conciliatore, ab iniuria & maleficio illæsi permanserunt. Intermissa dein rerum aliarum cura,Vladislaus ad instauranda sacra ædificia,fœdè nuper à Conrado Pragæ deusta, animum intendit,largè suppeditans operæ precium, vt lautiora quàm prins erant, illa resurgerent: nouumq; mox Cœnobium in deflexu montis Petrini ex mulctaticio ære, quo nonnulli coniuratorum mulctati sunt, ædificandum curauit, vocabulo ei indito Montis Syon, propter quandam similitudinem situs, cum monte illo qui in oriente Syon appellatur, ad quem prope accedere istum, Henricus præsul qui viderat, dicebat: Hodie Strahoulam vocant. Cœnobitæ à principio statim ex sodalitio Præmonstratensium deducti,cuius author Præmonstratus quidam, religione celebris, vitaq; & habitu candidus fuisse fertur: eiusq; exemplo multi tunc candidam vestem cum moribus candidis induebant: in qua & Henricus, quanquam præsul, conspici, cultumq; huiusce religionis imitari studuit.Imò aliquamdiu Strahouiense cœnobium,velut seminarium Episcoporum Olomucensium erat, vnde in Morauia Episcopi plantabantur. Eadem porrò pietate Gertrudis erga muliebrem sexum, qua maritus suus in viros, admonita fuit, vt & ipsa monumentum virginibus relinqueret, quod candidatas ex amictu commonefaceret, vt puram castamq; vitam cum sanctis precibus Deo perpetuò exhiberent. Locus Doxanum appellatum, cœnobiumq; ibi benè dotatum, ne per egestatem ad malas artes indoratæ puellæ adigerentur. Iam hoc etiam,secundum religionis curam, pulchrum & laudedignum Vladislai institutum,quo multas causas,auaritia, fraudeq;,iniuria iudicum, vel magistratuum, aut comperendinatas,aut iniustè damnatas ad cognitionem suam reuocabat, iusq; ex æquo partibus, ac maturè iusticiam cuiq; suam administrabat. Laborabant idem, quod ipse princeps, ambo Præsules, Ottho Pragensis in Boiemia, & Henricus Olomucensis in Morauia, vt leges sacerdotibus dictas, & ab illis per summam vitæ licentiam atque libidinem neglectas, ad suum statum reducerent. Ad hunc namque modum viuebant, vt ægre aliquem, præsertim inter paganos, sacerdotes inuenisses, qui se lupa, concubinaq; infamem cum incœstis liberis non faceret, Dominis plerisq;, quorum in pagis sacerdotia gentilitia erant, lenocinio

Cæsar in Boemiam.

Conradus templa succendit.

Cæsar Vladislaum restituit.

Vindictam molitur Vladislaus cōtra Conradum.

Diruta à Conrado templa restaurat, & Syon monasterium condit.

Præmonstratensis religio.

Strahouia.

Gertrudis Doxanum monasterium cōdit.

Rex magistratus emendat.

Clerus examinatus à præsulibus.

Ottho XIII. Episcopus Pragensis.

eiusmodi

eiusmodi suppatassitantibus potiùs, quàm ab illo coercentibus, dum vtilitatē suam ante publicam honostatem habent. Igitur cum nulla domi remedia apparerent, quæ hanc luem tollere aut leuare possent, Henricus vltrò se offert, Romam iturum ad pastorem & curatorem animarum sacerdotum. In procinctu erat vt abiret, cum eum quidā à Conrado submissi adeunt, multis orantes verbis, ne se in tam longinquam peregrinationē daret, prius quam disiunctos improbitate hominum Vladislaum, & ipsum Conradum fœdere rursum pristinę beneuolentię coniungat: neminem enim hominum existere, qui id commodiùs præstare perficeretq; valeat, quando alias nullus tanta gratia, & authoritate apud Vladislaum polleat Henricus syncerè ista dici existimans, candidè etiam respondet: Cur hoc inquiens, quod petitur, Conrado non gratificer, etiamsi longiùs de via mihi deflectendum videam? Pergenti in Boiemiam ad Vladislaum, assequitur eum ipsemet Conradus haud procul à Lythomislio, ad villam quæ de mensa, ditioneq; Episcopi erat. Vocat hospitem ad cœnam Henricus, nescius lupum venisse, qui se agnum vellere aureo spoliaret, quod pro viaticulo corrasum fuit. Nam mane tandem insidiæ patuerunt, quas viator quidam obuius, agnito Episcopo, indicauit dicens, Saltum proximum ab equitibus esse obsessum, alicui omnino insidiantibus, se circiter duodecim illorum vidisse intentos ad incursandū. Iubet protinus Henricus retrocedere suos. At Conradus subitò exiliens à tergo instat, & quemcunq; comprehendit, sternit. Consistunt cæteri, & se ad defendendum conuertunt. Ibi Henricus spacium elabendi nactus, se intra syluā abscondit solus sine vllo comite, ipso etiam equo à se extruso, delituitq; eodem loco totum illum diem ac noctem insequentē. Postero die à Colono lignatum profecto repertus, plaustroq; rustico impositus, Lythomislium est deuectus, paucis ex suis incolumibus inuentis: cæterùm pecunijs rebusq; suis omnibus amissis. Actum & de vita erat, si potestas assequendi eius Conrado data fuisset, tam is agresti odio aduersus Præsulem & affinem suum laborabat, nulla causa alia, nisi quòd Vladislai principis sui partes constanter fouebat. Celeriter huius tam acerbæ iniuriæ nuncius ad Vladislaū perlatus est, atq; is sine vlla mora ex aula sua equites mittit, qui ad se Pragam Henricum deducant, vt communem hanc sibi cum ipso iniuriam, communi consilio vlciscendam capiat. Sed Henricus remissa in præsens omni vltione, nouo rursus viatico, nouisq; comitibus se instruit, ac cœptū Romam iter ad Eugenium Romanum Pontificem continuat, qui audita querela Henrici, legationem de sententia patrum decernit, nominato statim legato Guidone, qui vnà cum Henrico in Boiemiam iret, ad explorandam, puniendamq; tum improborum sacerdotum vitam, tum atrocem ipsius iniuriam. Legatus Pragam veniens, cum ad omnia, in quę agenda incubuerat Vladislaū sibi adiutorem ascisceret, facilè eius auxilio consecutus est, vt citati ordine sacerdotes, corā adesse, rationemq; vitæ suæ reddere cogerentur. Dein pro nequitiæ licentia, alij exilio, alij carcere puniti, nōnullis interdicta sacrorum administratio fuit. Ipse verò Conradus pro contumacia sua, & crimine, ditis Pontificijs est proscissus, quas cum nihili penderet, imò præterea Legato insultaret, quasi execratio eius, non solùm de spolijs Henrici nihil sibi detraxerit, sed insuper orexim accenderit ad deuorandas etiā Legati fortunas, si quas præda dignas secum habeat. Ergo ad sedandam Conradi tam rabidam latrocinandi esuritionem, Vladislaus pro verborum anathemate, vim armorum iterum ad Znoymæ mœnia ei obtrudit, sed aliquanto acriore quàm nuper, studio capiendę vrbis imminens. Nam vt militē quoq; ad perseuerantiā obsidionis confirmaret, pro concione prædæ militū vrbem futuram pronunciauit, si per vim capta foret. Hoc terrore ciues perculsi, quorū custodiæ porta qua ad Austriā respicit cōmissa fuit, signū deditionis ex muro ostendunt, portamq;, recepti in

Olomucensis authoritatem Pontificiam ad reformandum clerum petit.

Romam proficiscens Episcopus detinetur, Conradum Vladislao conciliaturus.

Spoliatur Episcopus à Conradi Satellitibus.

Elabitur Episcopus.

Vladislaus honesto Comitatu Episcopum deduci iubet.

Eugenius Papa III. Anno 1145.

Guido legatus Pontificis censurā agit in sacerdotes.

Excommunicatur Cōradus. Id ille floccipendit.

Znoymæ à Vladislao obsidetur Conradus.

fidem, apetiunt. Restabat arx vrbi contigua, atq; loco æquo planoq; ab vrbe, modica intercedente fossa, seposita. Iussus miles fimo, rudere, lignis, atq; alijs rebus obuijs fossam complere, muroq; scalas admouere, præterquam irriro vitæ etiam multorum aduerso labore. Aderat namq; præsens Conradus, voceq; sua commilitones ad fortiter tuendam arcem incitabat. At vbi tandem faces & tela ignita essent ingesta, arxq; tota fumo & flamma permixta arderet, Conradus per interiorem arcis, seclusioremq; portulam elapsus, victori de arce quoq; cessit. Henricus interim præsul cœnobium Lythomislij à se in periculo votum, quali forma se in oriente vidisse meminerat, ędificare pergit, vocatq; illud rursus ex similitudine situs, Montem Oliueti, Vladislao non solùm factum eius approbante, sed etiam de suo largiente agros & pagos, vnde Cœnobitis Deo consecratis, vitæ necessaria largè suppeditarentur. Vago tunc errabundoq; per Austriam & Bauariam Contado, quoad persuasione quorundam ad Cæsarē Conradum perfugeret, symbolum crucis militibus tunc per Germanias distribuentem, quos secum in [b]expeditionem Hierosolymitanam ducere statuerat: ad illam cum alijs obeundam, cum sibi promptam voluntatem Conradus adesse, sed ei voluntati difficultatē afferre, præsentem suam egestatem diceret, rogaretq; Cæsarem, vt ille primùm veterem sui offensionem ex memoria deponeret, deinde authoritate sua, vt hanc quoq; recentem dissensionem, quæ inter ipsum & Vladislaum intercessit, placandam susciperet, quando ipse culpam sua stulticia contractam, expiare per tam longinquā militiam paratus sit, faciliùs à Cæsare in gratiam receptus, quàm ab Vladislao bonis restitutus est. Ad eam autē diem, nulla à Christianis expeditio in orientem delectu, apparatu, copijs, ducibusq; illustrior facta fuit. Inter duces Cæsar Contadus erat, & præterea Reges tres regnorum opulentissimorum, clarissimorumq;, Ludouicus Galliæ, Alponsus Hispaniæ, Henricus Angliæ. Dein miles delectus ex vna quaq; natione præcipuus, non è vulgarium solùm militum numero, verùm etiam nobilissimus quisq; dignitate, genere, factisq;, passim nomina in hanc militiā dabat, vltroq; insignia crucis induebat. Porrò copiæ terra mariq; rantæ, tam terribiles, vt cum Xersis terrore, quē aduentu suo Græcis olim obtulit, conferri potuerint, vtinamq; ipse quoq; exitus par non fuisset, quanquam diuersa clade: quippe exercitus Xersis virtute hostium ceci dit: at isti fraude & scelere [c] Manuelis Constantinopolitani Cæsaris prostrati sunt, dum perfido Græculo credunt, promittenti se commeatum illis abundè submissurū, si traiecto Bosphoro, ad obsidendum Iconium diuertissent. Com meatu deficientibus (vide summum scelus) farinam gypso immixtam in castra mittebat, ex qua panis factus, tantam hominum stragem ædidit, vt vix decimo milite superstite, retro in Thraciam Cæsar inglorius redierit. Gloriari videlicet in crucem Domini, non autem in brachio suo oportuit, vt olim fecisse Constantinum legimus, qui primus inter Cæsares signum crucis ad militaria vexilla, quæ Cæsarē præcedebant, transtulit: hac pietate ductus, vt milites symbolo crucis admoniti, Crucifixum, alienis dijs relictis, adorarent, & illo, tanquam in quo solo fortitudo abscondita esset, victoriam aduersus impios hostes sperarent. At nostrates milites, raro aliàs maiorem impietatem, quàm sub ostentatione crucis ostendere solent, non minùs Christianos quàcunq; incedunt, quàm Aethnicos, infortunio mulctantes: ergo etiā operæ digna premia plerumq; referūt. [d]Cęsare in regressu Poloniam pertranseunte, vt Vladislaum Polonię principem, à fratribus suis regnum proturbatum in locum quē amisit reponeret, occurrit ei Vladislaus cum Boiemorum copijs auxiliarijs, quarum studium, Christina Vladislai Poloni coniunx, quæ pariter vt Vladislai Boiemi vxor, de domo Cæsaris erat, se marito suo adiunxit. Boleslaus Crispus, qui principatum inuaserat, postquam impatem se agnouit, vt cum duobus

Vrbs capta ex arce elabitur Conradus.

Mons Olineti Cœnobium Lubomyslij.

Conradus nomen dat sacræ militiæ.

Taxantur milites nostri secu-li:

Anno 1149.

Ab hoc omnes Silesiæ principes prodiêre.

bus exercitibus acie decerneret, nullum certum locum castris capere, sed huc illuc; cum expeditis equitum turmis, haud tamen longè ab hostibus, volitare, vt pabulatores anteuetteret, commeatuq; illos fraudaret, non omissa interim actione, qua cum Cæsare per internuncios agebat, de reconcilianda cum fratre gratia. Volebat Cæsar, vt ante omnia spoliatus in integrum restitueretur: at Boleslaus ei nonnullas arces in Slesia possidendas, donec de controuersia in conuentu omnium in regno Poloniæ ordinum decideretur, obtrudebat. Atq; hæc conditio vt præualeret, tædium longioris militiæ in causa fuit, cuius Germanos memoria prioris famis iamdudum tædebat. Sed nec in conuentu transigi negocium potuit, non tam Vladislao, quàm Christina vxore, apud Polonos implacabili odio laborante propter fastidium eius gentis, quã sic fastidiosè despiciebar, vt ne ministerio quidem vllo in aula sua Germanis referta, dignos duceret, sed abigendos eos ab illa curaret, quasi agrestes, inconcinnosq;, & haris potiùs ob sordes, vti dicebat, quàm aulis aptiores. Quo minus tamen rursus expeditio in Poloniam instaurata fuerit, nihil aliud, quàm obitus Conradi Cæsaris immaturus illam interpellauit. Excessit paulò post Gertrudis eiusdem Conradi soror, Vladislai coniunx, & ad cœnobium Doxanum à se ædificatum elata est. Atq; vt mœror succederet mœrori, eodem anno Ottho Pragensis, & Henricus Olomucensis præsules è vita migrauêre. Illi Daniel è familia procerum à Lyppa, huic Ioannes suffectus, hanc ipsam religionem, quam Henricus professus, & à sacris eius perpetuus. Cæsarem porrò Germani Fridericum, Conradi ex Friderico fratre nepotem, cui Aenobarbò cognomen, quoniam barba rutila conspicuus esset, in comitijs Francfordiæ habitis, declararunt, Vladislao inter primos Electores ei suffragante, tanquam affini suo, & præterea tanta amicitia & familiaritate coniuncto, vt prima in Italiam (coronæ imperialis capiendæ gratia, qua ab Adriano Pontifice Romano donatus est) profectione, vicarium eum Imperij in Germania reliquerit, rediensq; testimonium ei bene administratæ prouinciæ prolixè perhibuerit. Mox vocatum ad nuptias, quas cum Beatrice ex Burgundia adducta celebraturus erat, hunc ei dein honorem vltrò habuit, vt cum auito more, post tam longum interregnum, Boiemiæ Regem coronaret, data in matrimonium viduo filia Lanrgrauij principis, cui Iudith nomen erat. Quare vt vicissim gratus Vladislaus appareret, socium belli, quod Cæsar aduersus Mediolanenses gesturum se denunciauit, se exhibet. Offenderant tunc vehementer Cæsarem Mediolanenses, dum per Insubriam eunti, Dertonam velut obicem opponunt, vt progressum in Italiam longiorem impediant. Sed Cæsar Dertona obsessa, & vi tandem capta, iter magnis vijs Romam continuauit. Ibi rursus Mediolanenses tumultum in Vrbe excitant, Romanosq; ad arma concitant, qui solennia dyademati imponendo peragi non sinant. Facta cædes vtrinq;, Cæsare victore, non tamen victoria ista contento, sed omni præterea studio ad id incumbente, ut ab ipsis quoq; periculi & cædis authoribus debitas pœnas repeteret. Id demum magni interesse, ad conseruandam imperij dignitatem inquiens, si impunè illam nullus tentare, nedum lædere audeat: comprobantibus dictum Germaniæ principibus, & Rege quoq; Daniæ cum illis in commilitium consentiente. Vladislaus non ita æquos sibi domi assensores reperit, plerisq; non minori iracundia quàm inuidia frementibus, quòd princeps de paucorum consilio res arduas & publicas, vbi sibi placeret, tractandas, conficiendasq; susciperet. Non esse priuati consilij, principem matrimonia foris inite, regium dyadema capessere, externis bellis subscribere. His permotus Vladislaus, concilium Pragam indicit, & in illo cum ordinibus expostulat, quòd tam faciles aures calumniatoribus præbeant. Quid enim aliud, quàm meram esse calumniam, capere ma-

Restitutionem Vladislai frustra vrget Cæsar.

Fastus Christinæ.

Anno 1152.

Gertrudis coniunx Vladislai moritur, et frater Cæsar.

Daniel Lyppanus 14. Episcopus Pragensis.

Fridericus Barbarossa Cæs. desig.

Vicarius Imperatoris Vladislaus.

Adrianus Papa IIII.

Beatrix Reginaldi comitis Vesontionis in Burgundia filia. Nuptiæ Ratisbonæ celebratæ.

Bellum Cæsaris aduersus Mediolanenses.

Vladislaus Rex Boemiæ coronatur à Friderico Cæsare Anno 1158. data coniuge Iudith Lantgrauij filia.

Obtrectatores exercitur Rex Vladislaus quorum calumnÿs respondet. ledico dente, quæ nulla satis queas voce pro dignitate laudare, qualia sunt, Regium decus in regnum rursus inuectum, & illustres multorum principum affinitate nuptiæ, in quibus acquirendis conciliandisq; iure vtiq; suo, se primas in deliberando partes debuisse obtinere: dein vnius Cæsaris ea in re iudicium pluris se facere, quàm innumeræ multitudinis. Quòd verò sine publico consilio auxilia eidem Cæsari obtulerit, in causa partim ingenuum metum fuisse, verentem ne si cæteris nouo honore prælatus, qui se præsente subsidia promptè pollicebantur, ipse vltimus in eo officio exhibendo appareret, tum ignauiæ, tum ingratitudinis damnaretur: partim etiam laudis & gloriæ ex rebus bellicis assequendæ, magis tunc memorem fuisse, quàm legum domesticarum. Nulli tamen per hæc necessitatem militandi impositam, maneant licet domi resides, maneant item senes, modò ne obstrepant ÿs, qui classicum vel externum & longinquum audire gestiunt. Annuente concioni principis Daniele præsule, & Geruasio Vicegradi præposito, ac tunc magistratu insigni, quem Cancellarium vocant, pudor chlamydatos purpuratosq; militiam detrectandi subÿt, quam adeò promptè togari assumpserant. *Vladislaus in Italiam.* Paululum Vladislaus iter anteuertit, priusq; superatis Alpibus Veronam, quàm Cæsar venit. *Veronenses se dedunt.* Ciues Veronenses, vbi colonos suos in agris à Boiemis deprædari cognoscunt, mittunt qui Vladislaum doceant, se cum ipsis agris in fide & potestate esse Cæsaris, eoq; tutela magis dignos quàm vlla iniuria. Cæterùm si populari, prædasq; agere libeat, Brixiam illi esse deflectendum, ciuitatem Cæsari perinde atque Mediolanum rebellem, Vladislaus acceptis deductoribus, Brixiam populabundus proficiscitur, admirantibus primùm ciuibus, quòd ab ignoto sibi hoste, per absentiam Cæsaris nimis *Brixianos adoritur.* audacter vastarentur: mox eruptionem in illum facientibus, sed ferocius quàm constantius, semel videlicet iterumq; ad primum statim impetum intra mœnia repulsi. Aduentabat interim Cæsar validissimis Germanorum *Ottho Cardinalis Brixianos ad deditionem hortatur.* stipatus copÿs, rectaq; viam Brixiam versus dirigebat. Ibi Ottho Cardinalis mœnibus cum aliÿs inclusus, facta vtrinque æstimatione virium ex duplici pugna, in quarum vtraque Boiemi superiores euaserant, commodissimum esse statuit, ante Cæsaris præsentiam, muris adhuc ædificÿs integris, de pace cũ Vladislao Rege per Danielem Pragensem præsulem agere. Legatos Daniel, qui ad se venerant, ad Rgem adducit, pollicentes deditionem se Cæsari, imperataq; facturos, si æqua & tolerabilia imperarentur. Rex datis induciÿs, se pacis deprecatorem apud Cæsarem futurum æquissimum spondet, accipitq; interea cum exercitu suo à ciuibus gratuitum commeatum. Vix fides à *Brixia recepta.* Cæsare nuncio habita, nuncianti tam paruo negocio Brixiam ad officium esse redactam. Ergo nihil aliud imperatum, nisi vt nobilissimus quisque ciuium ad obsidendum Mediolanum Cæsarem comitaretur, quo minus reliqua multitudo domi remanens nouandis rebus studeret. Inde ad Abduam flumen, aquis tunc ex solutis niuibus supra ripas restagnantem, & pontem à Mediolanensibus interruptum ostentantem, ventum: castraq; in loco ponti vicino posita, vt decrescentibus aquis, quàm primum fieri posset, ille reficeretur. *Abdua traiectus.* Longior hæc mora visa est, quàm vt illam diutius sustinendam putaret. Odolenus impiger iuuenis, patreq; in Boiemia nobili prognatus, cui ex vico, quẽ possidebat Chyssio cognomen erat. is tentorium suum ingressus, repertoq; ibi Bernardo Lubnensi contubernali suo, ipsum talibus compellat: Quàm diu hic per ocium ignauissimũ residebimus? quasi sedendo aut iacendo dormiendoq; inuenire vada queamus? Quin si quid animi nobis generosi inest, equos potius inscendimus, & per inuia, peruiaq; fluuiũ istum traÿcimus, gloriamq; nobis immortalem comparamus. Ad hæc Bernardus, Ecce me tibi, inquir, promptum, paratumq;, duc quò vis, ducem comes sequar, quocumq; locorũ

duxeris

duxeris. Ille oram ripę legens, vbi tandem aquas latiùs diffusas, & in illis algam fluuiatilem in longum supernatantem conspicit, aut hic vadosus, inquit, erit amnis, aut nullo alio in loco: & cum hoc dicto aquas vterq; ingreditur satis vadosas ad medium fluminis alueũ, vlterius nare aliquantisper ambos oportuit, natatu sic commodo, vt per eandem rursus viam retrò satis commodè renatarent, bonum lætumq; Regi suo nuncium afferentes, posse transiri flumen vel à pedite, si ad sustinendum eius impetum, vno duntaxat in loco æqui tes oppositi fuerint. Seorsum à Cæsare sua Rex castra longiore interuallo metatus erat, vt Boiemis cum Germanis rixandi occasionem eriperet, eoq; faciliùs Cæsarem, exercitumq; eius de transitu fluminis celauit, adeò, vt cum præter expectationem omnium in altera ripa visus esset, speciem hostium in auxilium Mediolanensium aduentantium præbuerit, per signa demum agnitus, quę in prælio tumultuario explicauerat, ab ijs concitato, qui in stationibus iuxta ripas, in hoc dispositi stabant, vt Cæsarem prohiberent ne pontem reficere posset. Sed illi vt alacriter occurrerãt, ita turpiter mox fugerant desertis omnibus stationibus. Nacti igitur liberũ ab hostibus tempus tam Boiemi, quàm Germani, à sua vtriq; ripa, ad reparandum pontem summo studio, laboreq; intenti erant, cum denuo Mediolanenses, auctis multũ copijs, Boiemos inuadunt, prælioq; ad sesquihoram ancipiti, stabiliq; illos premunt, dein resistere amplius nequeuntes, turbatis ordinibus rursus per fugam dissipantur. Multi in ipsa quoq; fuga cæsi, & plus quàm septuaginta ciues nobiliores ex fuga retracti sunt. Ita pons, nemine deinceps impedire auso, absolutus, & Cæsar sine suo labore insigni præda est potitus. Nam omnes illos captiuos Rex, muneris loco Cæsari repræsentauit. Laudum appropinquantibus, viginti fermè millium passuum à Mediolano distans oppidum, obuiam se effundunt Laudenses, ore habituq; luctuoso, ruinam oppidi nuper à Cæsare instaurati, fortunasq; suas à Mediolanensibus direptas, propterea quòd arma cum defectoribus consociare noluerint, lugentes deplorantesq;. Adsunt & Mediolanenses Legati, haud multum dispari habitu, pœnitentiam admissorum simulantes, veniamq; per omnia humana atq; diuina, nixi genibus deprecantes, seq; ad satisfactiones, & conditiones quascumq; ferret Cæsar, offerentes, tam submissè, tamq; suppliciter, vt cum Rege Boiemiæ plerosq; Germaniæ principes ad misericordiam impetrandam flecterent. Exeuntibus de curia, vt mandarum erat legatis, assurgit Anshelmus Rauennæ Archiepiscopus, qui ante alios Mediolanensium mores exploratos habere putabatur, & ad Cæsarem conuersus, Studiosè cauendum esse ait, ne versipelles isti & subdoli, per fictos & simulatos sermones in aures tuas se insinuent. Vetus enim ingenium, quale Polypus habere dicitur, Mediolanenses obtinere, vt quoties metus adsit vrgeatq;, muteut in obsequia colorem, illo absente euanescenteq;, protinus reuertantur ad mentem perfidam, & contumacem, rebellemq;: Proin si imperio tuo Cæsar, si Insubriæ & Lombardiæ quieti bene consultum velis, non molliter indulgenterq;, sed in virga ferrea illos rexeris, vt aliquando intelligant, sentiantq;, superbiam illorum, & insolentiam, maiores esse quàm fortitudinem. Eadem Papienses Cremonensesq;, & cæteræ vicinæ ciuitates fremunt, rogantq; Cæsarem, vt officio fungatur suo, in chamo & freno maxillas illorum constringendo, ne Cæsare absente, appropinquare & mordere audeant imperio illius obedientes. Tum ille vsurpato tunc Cæsaribus more, Chyroteca manu detracta, & in medium proiecta, hostes imperij denuò Mediolanenses declarat, iubetq; legatos eorum illa hora castris discedere. Erat in castris Eckebertus Comes, necessitudine propinqua cum Cæsare implicitus: hic dum non expectato profectionis signo, cum trecentis equitibus hostiles incursat agros in insidias præcipitatur, intempe-

Boemi Cæsare nescio amnem traijciunt.

Pons stratus.

Rex Cæsari captiuos donat.

Laudenses & Mediolanenses legati supplici vultu illi pœnam exposcũt, hi veniã.

Anshelmus Rauennæ Episcopus Mediolanensib. asper.

Hostes imperij Mediolanenses & rebelles declarantur.

Comes Eckbertus occisus.

stiuaeq; Iuuenilis audaciae luit pœnas, vnà cum praefecto Rauennatium, & ipso satis iuuene, circumuentus interfectusq;. Vtrumq; proceritate corporis antecellebat, qui aulicis Eckeberti praefuit, pariterq; vt dominus splendidè armatus erat. Hunc esse ipsum Comitē victores existimantes, incolumen Mediolanum pertrahunt, turbaeq; aliquandiu illudendū propinant, mox militibus verberandum obtrudunt, ac posttremò carnifici membratim discerpendum tradunt. Tam indignum, tamq; atrox & immane Caesariq; contumeliosum facinus, tanta indignatione, tantaq; vlciscendi libidine non solùm Caesarem, sed praeterea caeteros quoq; Principes accendit, vt nihil aliud cuperent omnes, quàm vt omnium maximum vicissim Mediolanensibus dolorem inurerent. Itaq; nulla mora appropinquandi mœnibus illorum facta. Sicq; per viam instructi, cōpositiq; ibant, vt confligere cum hoste, quocumq; in loco esset obuius, exoptarēt. At ille mœnia nō egrediebatur. Partiti igitur copias per septē duces placuit, vt septē vrbis portis totidem castra cum suis ducibus opponerentur. Prima Regi Boiemiae attributa fuit. Altera Ludouico Rheni Palatino, imperijq; Electori. Tertia Rodolpho Coloniae, & Anshelmo Rauennę Archiepiscopis, Papiaeq; & Cremonae auxilijs. Ad quartam Henricus Saxonię & Bauariae princeps, cum vtriusq; gentis hominibus est collocatus. Ad quintā Otthones duo Rhenani Principes, & milites ex Gallia, quam Cisalpinam vocant, positi. Sextam autem Conradus Princeps Rotenburgensis, cum Hugone Montisferrati Marchione, adiunctis insuper Veronae & Brixiae auxilijs, obtinuit. Septimam verò, quam Romanam appellant, Caesar oppugnandam recepit. Ad hunc ferè modum, numerumq; pro multitudine ciuium, sociorumq; & aliorum mercede conductorū, ipsi Mediolanenses ad singulas portas dispositos, distributosq; habebant defensores. Quibus omnibus praefuit Gualuaginus Anglerię Comes, vir tum genere, tum factis clarus. Cōfirmabat praeterea fiduciam Romanus Pontifex, qui tametsi propalàm, neq; huius neq; alterius partis studiū praeferret, occulto tamen consilio Mediolanenses iuuabat. Sic igitur, vt diximus, vrbe septenis castris circumuallata, quies parumper fuit, dum Caesar positis ante oculos mœnibus, in re praesenti melius de obsidione deliberat, & ciues in eruptionem intenti, nihil nisi oportunitatem insiliendi expectant. Ea vbi adesse in castris Ludouici Palatini visa est, in quibus remissius negligentiusq; custodias obibat miles, arripit illam Statius ciuis Mediolanensis, seq; porta diui Dionisij, quam curabat, improuisus in Germanos effundit. Iam totis penè castris illis victor Statius volitabat, cum aduersi tandem casus nuncius, ad Vladislaum proximè degentem venit. Qui nihil moratus, subsidio laboranti Ludouico accurrit, caesoque sua manu Statij signifero, ordines illius turbat, & cum plurium clade redire intra mœnia compellit. Tentauerunt mox alteram Mediolanenses eruptionem aduersus Henricum Saxonem, & dein tertiam contra Otthones, sed non eo, quo prius successu, Germanis cautioribus ex alieno periculo factis: interim tamen admirantibus, cum nullus in vrbe tam aeditus locus appareret, vnde prospectus in omnia ipsorum castra esset, vt nihilominus obsessi, nunquam nisi per occasionem bene gerendae rei erumperent. Cognito tandem ex captiuis, molem proximè statiua Caesaris erectam, vulgo arcum Romanum dictam, hanc illis prospiciendi facultatem praebere: speculatoresque ibi latere, qui certo signo ciuibus ad erumpendum dato, rursum per tempus illos in tutum reuocarent. Ad eam molem illis intercipiendam Caesar bis, & militem, & machinas admouit, vtroque conatu irrito, quoniam ciues, quo plus huic loco timebant, eo maiore vi eundem propugnabant. Quae tamen res magis Caesarem irritauit, quàm deterruit ab oppugnatione, quam tertiò hac ratione inijt. Iussit in singulis castris ad arma conclamari, tumultumq;

Crudelitas Mediolanensium.

Obsidetur vndiq; Mediolanum ad singulas portas Duces dispositi.

Gualuaginus Angleriae Comes Dux Mediolanensium. Alexander Papa III.

Statius sternit Germanos: repellitur à Vladislao.

Arcus Romanus speculae vsum praebuit.

tamq; insignem concitari, vt metu ambigui periculi ciues distracti, ad mœnia totius vrbis potiùs, quàm ad vnam molem tuendam auerterentur. Quo facto potitur illa Cæsar, suorumq; præsidio eandem firmat. Amissa specula Mediolanenses, tardiores ad excursiones faciendas reddebantur, intus excubijs sine vlla quiete intenti, ne qua hostis ad ipsos penetraret, qui dormientes cum ipsorum malo excitaret. Inter hæc tædio ocij, Fridericus Regis Vladislai filius, parentem orat, vt sibi permissu eius, cum certo militum numero prodire liceat ad expugnandum castellum quoddam in quo vis magna frumenti inesset. Facta eundi potestate, iuuenis quo alacriore milite vteretur, prædam illi, si captum fuerit Castellum, distribuendam promittit omnem, ignarus multas puellas eiusdem Castelli mœnibus esse inclusas, quas parentes affinesq; villulis & pagis diffisi, in illo, tanquam loco munitiore concluserant. Quo capto milites, cum cætera præda, puellas quoque ad sacram ædem confugientes reddi sibi postulabant, vt in seruitutem illas precio distraherent. Prouocat Iuuenis ad sententiam parentis, qui ne fidem filij militibus factam læderet, néue rursus captarum pudorem proderet, quàm pulchram, quàm liberalem, atq; ante alias regiam decreuit sententiam, dicens: Se precium puellarum militibus daturum, suoq; ære illarum pudicitiam redempturum. Videret modò filius, vt illas à contumelia quorumuis prohibeat, parentibusq; & cognatis gratis omnes restituat. Cæterùm hoc in primis malè habebat Mediolanenses, quòd cessantibus eruptionibus, in conspectu illorum, hostes, vineas & hortos belle cultos deuastarent, arbores fœlices passim succiderent, villas magnificè exstructas diruerent. Igitur multi simul in forum prouolant: Statiumq; tanquam cæteris audaciorem circumsistunt, rogantes, signum eruptioni vt daret, omnes quos adesse cerneret, vel extrema omnia subire malle, quàm tam fœdæ vastitatis spectatores viuere. Cras ille mane redire eos iubet, ordinibusq; trifariã dispartitis, tribus portis contra hostem egreditur, & quia improuisus apparuit, non paruum hostibus terrorem incussit. quo repente excusso, erupit pariter dolor & pudor, quòd non totis viribus, sed raris tantùm ordinibus ad pugnã lacesserentur, quam pugnam tamen magno animo Mediolanenses sustentabant, tantisper, quoad Statius pugnabat, vbi mox ille hasta grauiter ictus cecidit, tanta circa fuga & trepidatio fuit, vt nullo etiam persequente, fugam vsq; ad portas continuarent. In hac trepidatione, res oportuna videbatur, scalis muros tentare, quas Chaustnicus, ordinis equestris Boiemus, in hunc vsum sepositas præparatasq; habuit, vt per illas, nudatis fortè stationibus, vt tum accidit, muro conscenso, aliquẽ demitteret, qui porta ad turrim, quam marmoream cognominant perfracta, cæteris Boiemis aditũ in vrbem patefaceret, dum ipse quos porest in altum pertrahit. Benessius Lubnensis perforandis foribus, securiq; dissecandis operã suscepit, & illam peregit. Clamor protinus ab ingressu Boiemorum, domos ciuium diripientium, totam vrbem peruasit, & ex omni loco armatos excitauit, sic illis resistentibus Boiemis, vt salua prędа incolumes ad castra reuerterẽtur. Paulatim inde primores ciuitatis malis fatigati, remittere animos, reprimere in Germanos iracundiam, redire ad sanitatẽ & officij rationem, salutisq; magis tandem ducere quàm frustra contra stimulũ iactare calces. Sed obsistebat vehementer pacis actionibus Gualuaginus metu amittendæ dignitatis, ad quã per tumultũ armorũ peruenerat. Eum igitur de senatus authoritate Guido Blateranus ætate grauis venerabilisq; senator in curiã aduocat: & si quę consilia, aut pellendorũ hostium, aut belli cum aliqua spe ducendi habeat, promere iubet, adijciens, Iturum vniuersum senatũ, in vnius sententiam, si per eam in libertatem, pro qua certat vrbs asseri potest. Sin id fieri posse in præsens non videat, republica in vltimũ casum planè inclinata, ne ra-

Fridericus Vladislai Regis filius castellum expugnat.

Heroicum tam patris quàm filij facinus.

Statius in castra Cæsaris eruptionẽ facit.

Occumbit Statius.

Bohemi portam occupant cum præda salui in castra reuertuntur.

Guido Blateranus suadet deditionem contra Gualuaginum.

tiones priuatas communibus anteponat, sed tempori potiùs, id est necessitati, quæ ad deditionem faciendam vrgeret, dum adhuc tempestiuũ est, vt pareat. Hactenus enim dubio Marte certatũ fuisse, vt non tam desperatione rerum extorta, quàm ex officio debito esse oblata præsens deditio videri debeat; cui hæc insuper tempestiuitas accederet, quòd Anshelmus, nomini Mediolanensium inimicissimus, pacisq; disturbator acerrimus sit mortuus. Mortuum autem hominem, ceu inter ipsos Italos iactatur, nõ solere bella amplius suscitare. At interim extare principes omnes, qui nuper ad misericordiam, pacemq; ineundam per legatos Mediolanenses moti erãt, quos & nunc posse cõmoueri, si nouo quodã velut miserationis vento, per nouos oratores excitandæ misericordiæ peritos, afflari fuerint. Nam quod ad te Gualuagine, inquit, pertinet, qualiscunq; futura erit respublica, vtriq; dedita melior, quàm capta, præsertim à crudelissimis, nationiq; Italicæ infestissimis hostibus, tu in illa, perpetuo omnium nostrorũ consensu, dignitatẽ tuam incolumem obtinebis. Quo ille audito, dicere contrà aliquid, aut de belli rationibus differere supersedit, inquiens se in potestate Senatus, siue pacem, siue bellũ decreuerit, fore: in hoc tantùm hærere, vtrũ magis in rem conduceret, ad Cæsarem ne statim legatos mittere, an potiùs deprecatorẽ prius aliquem ad illum allegare, qui ex feroci faceret mitiorem. Ad quã rem appositissimus illis Rex Boiemiç esse videbatur. Ad eum igitur Senatores Mediolanenses quatuor, cõmeatu impetrato in castra veniunt, & ante pedes eius procidentes, manus tendunt, orantq; vt patrocinium ipsorũ de conciliandа apud Cæsarem pace suscipiat, ad quaslibet conditiones accipiendas paratos esse, ne pulcherrima totius Insubriç ciuitas, cum tanta multitudine ciuiũ, miserandum in modum cadat, deleaturq;. Largiter olim, ac multò grauius nempe aduersus ipsum Deum, Niniuitas peccasse, veniam tamẽ admissorũ cum salute ciuium ciuitatisq; impetrasse, vbi eos scelerum pœnituit: vt nunc ipsos perfidiæ, rebellionisq; pœnitet, pudetq; & piget. Rogare itaq; per misericordiam Dei, qua nihil in homines benignius, Regem, vt publicam Mediolanensium fortunã miseraretur, ipsosq; apud Cæsarem in gratia reponeret, gratiã pro gratia relaturus. Rex postulata Mediolanensiũ ad Cæsarẽ refert, atq; ille Senatu principum cõuocato, quid de his postulatis fieri placeat, sententias ordine rogat. Ad pacem fastidio longioris obsidionis, maiore principũ parte tendente, Cæsar, quanquã inuitus, & ipse coactus est illam approbare: cõplures enim Principes, sumptu suo, non aũt Cæsaris stipendio in eã militia merebant, quare suũ etiam arbitriũ in illa facienda valere aliquantum voluerunt. Hæ aũt conditiones à Cæsare Mediolanensibus oblatæ sunt. Vt trecentos obsides darent. Vt Laudensibus de omni iniuria illata satisfacerent. Vt Palatia Mediolani, & quæcunq; præterea Cæsarũ alia ædificia illorum violentia, aut negligentia collapsa instaurarẽt. Vt captiuos Papiensibus & Cremonensibus sine mora gratuitò restituerent. Vt ne amplius ciuitatibus, oppidis, castellis ditioni Cæsareæ subiectis vllo maleficio nocerent, néue domi Senatores ex corpore suo quenquã, nisi voluntate assensuq; Cæsaris deligerent. Præfectum denique; ne alium haberent, quàm eum, quẽ Cęsar in singulos annos vrbi præficeret. Cum his cõditionibus Pragensis & Bambergensis Antistites, vt illarum interpretes populo quoq; fierent, (nam vterq; sermonis Italici gnarus erat) Mediolanum missi, retulerunt ab omnibus illas esse acceptas. Quos mox consequuti sunt duodecim vrbis Senatores, pœnitentium habitu, saccis induti, pedibus nudi, mœrore obscuri, facie & barbis squalidi, tristesq; singuli enses collo suo sucollantes, quasi statim decollandi. Hoc enim gestu in genua procubuêre, collaq; velut ad feriendum sustulêre. diuq; sic ad geniculati prostratiq; durabant, antequã Cæsar claues portarũ vrbis, per quas sui, vrbisq; meram ac plenam possessionẽ offerebant, ab illis reciperet: attinuitq; eosdem in ca-

νεκρὸς οὐ δάκνει. Homo morto non fa guerra.

Mediolanenses Rege Boemiæ deprecatore & intercessore vtuntur apud Cæsarẽ.

Deliberatio Cæsaris.

Cõditiones pacis propositæ Mediolanensibus.

in castris, donec ipse Triumphantium more vrbē ingrederetur, Senatoribus ceu captiuis ante currum actis. Gualuagino per tempus mœnibus effugiente, ne quod nollet spectaret, aut ignominiæ alicuius particeps fieret Postridie eius diei Cæsar, insigni equo paludatus, assumptaq; corona auro & gemmis resplendente, quam ei Rex Angliæ dono miserat, Templum, in quo Archiepiscopus vrbis sacra solemnia obibat, introijt. Quo peracto, Senatores cum magna ciuium multitudine, quæ præsto erat, iurare fidei sacramentū adacti sunt, se fideliter omnia facturos, quę Cæsar imperauerit, nec vnquā defecturos ab imperio illius. Post hæc capite deposita corona, illam ad Regē Boiemiæ transfert, inquiens: Ad te Vladislae coronæ huius decus, donumq; iure pertinet, qui præsentis victoriæ & caput, & pes fueris. Sed & cæteros Principes pro meritò quemq; suo lautè remunerauit. Archiepiscopo verò Coloniensi permisit, vt trium Magorū corpora inde Coloniam Agrippinam deportaret. Ex eodem templo Vladislaus candelabrum æreum adfabre factum, quod Solomonis fuisse fertur, largitione Mediolanensium, cum decies præterea mille nummis aureis, Pragam ad ædem sancti Viti asportauit, donatis largè quoq; ante discessum militibus suis, qui Abduam flumen primi transierunt: tum qui muru conscenderant: dein qui portam reserarunt, aut armillis, aut torquibus, aliquos etiā nouis insignibus, & quo præcipuè honore milites gaudent, equestri aurataq; dignitate. Nam & ipse rex insignia regni vetera, nempe Aquilam atram, permutare cū Leone fuluo passus est. Quoniam Leoni maius quàm Aquilæ fortitudinis signum inest. Acciditq; res tum ridicula, pictore fortè Leonem in vexillo ita adpingente, vt caudam intra fœmina sulcaret, quasi cauda planè truncus, quē Boiemi intuentes, Et vbinam cauda? inquiunt, nónne hæc Simię turpis bestiolæ, magis quàm generosi Leonis imago? rursusq; Aquilam contempto huiuscemodi Leone requirebant. Quo Cęsar comperto, in risum solutus, pingi Leonem album in vexillo rubro iubet, non vna tantùm, sed caudis duabus in altū porrectis conspicuum, qualem in hunc diem Boiemi præferunt. Diplomaq; eiusdem Cæsaris aureo signo obsignatum, in archiuis asseruant, in quo planè disertēq; nominantur, à quibus rex Boiemiæ coronari debeat. Nā antehac Moguntinus Archiepiscopus id munus sibi arrogabat. Verba Cæsaris ex diplomate descripta, huc respósuimus. Sicut itaque celebratio & impositio coronæ nostrę nō debet fieri nisi per manus Archiepiscoporum: ita præfato Duci Boiemiæ, à nullo hominū circulus imponatur, nisi à dilecto nostro Daniele venerabili Pragensi Episcopo, Ioanne Olomucensi Episcopo. Quòd si fortè Olomucensis defuerit, nihilominus Pragensis, pro sede & dignitate excellentiori, vices compleat amborum. Similiter autem Olomucensis, si fortè Pragensis defuerit. Eumq; adeò morem, sic perpetuum incorruptumq; Boiemi vel hodie retinent, vt dum nuper Ludouicus Pannonię Rex, Dyadema te quoq; regni Boiemiæ inaugurandus esset, eiusq; rei gratia, duo fratres germani Tursones, Ioannes Vratislauiensis, Stanislaus Olomucensis Episcopi, Pragam venissent, cuperetque Stanislaus natu iunior, Ioanni tanquam fratri seniori de loco functioneque sua concedere, vehementer proceres nobilitatis resistebant dicentes, vbiuis alibi in locis priuatis se facilè sustinere posse, vt fratres inter se ætatum, officiorumque & honorum discrimina vsurpent, at in publico munere defungendo, publicum decus personarum à maioribus acceptum, non esse commutandum. Vladislao Pragam cum ingenti gloria reuerso, significatur, ipso absente, Sobieslaum filium Sobieslai Principis, tumultu in Morauia suscitato, vrbem Olomucium fœdè direptam occupasse, occupatamque in hanc diem possidere. Maiorem hæc indignationem quàm curam iniecerant, Rege indignante, quòd labore & itinere defesso, ne domi quidem requiescere liceret. Vt igitur hac modestia quàm

Triumphans Fridericus Mediolanum ingressus.

Sacramentum fidelitatis exigit Cæsar.

Honor Regi à Cæsare habitus.

Militibus præmia distributa.

Insignia regni Boiemiæ mutata.

Cui concessa sit auctoritas coronandi Regem Bohemiæ.

Sobieslaus Sobieslai principis F. Olomucium diripit.

primum leuaretur, cum tumultuario milite in Morauiam pergere accelerat, positisq; ante Olomucium castris, in tantum pauorem Sobieslaum conijcit, vt desperata defensione, nihil aliud à Rege per Otthonem & Conradum patrueles petierit, quàm vt sibi vna saltem arx in Boiemia attribueretur, quæ vagum tecto reciperet, ac rerum egentem aleret. Datum responsum, curaturum Regem, quum in Boiemiam redierit, vt Sobieslaus ibidem arcem consequatur. Ea arx Prinda fuit, in quam captus vinctusq; deductus est, & per longum annorum spacium custoditus, priusquam ope Cæsaris libertati restitueretur. Adduxerat secum Rex architectum ex Italia, fabricandis pontibus egregium, iam dudum meditans, ponte lapideo, Vultauiam prope mœnia, maioris minorisq; Pragæ, latè exspaciantem coniungere. Firmitatis inprimis, & vtilitatis, dein venustatis quoq; habita ratione, quæ quidem omnia ad extremū consequutus est, artificio & diligentia architecti, qui ita vt oportuit, factum, & curatum opus dedit, quatuor & viginti pilas, fornicesq; in latitudine complexum. Sed interim dum fundamenta adhuc illius iaciuntur, noua rursus Mediolanensium rebellio, Vladislao, ab ipso Daniele Præsule, quem sibi multis officijs Cæsar commendatum in Italia retinuerat, significatur.

Prinda arce captiuus includitur.

Pons Pragæ supra Vultauam mirādi operis extractus.

Boleslai Distorti filij. { *Vladislaus II.* / *Boleslaus Crispus.* / *Miecislaus Senex.* / *Casimirus.* }

[a] *Hic est Henricus Episcopus Olomuzensis vel Henricus Regis frater, pòst Episcopus Pragensis, ille verò auunculus Regis.*

[b] *Expeditio Hierosolymitana Lucio & Eugenio Pont. Max. Procurata maximè verò à sancto Bernardo Abbate Clareuallense. Anno 1146. Nomina dedere potissimi orbis Christiani Monarchæ.*

[c] *Manuel Comnenus sororem vxoris Conradi Cæsaris habuit coniugem, quam Irenen dicunt proditoria perfidia veneno immissum exercitum concidit liuore ductus Imperatoris Occidentis.*

[d] *Henricus V. sororem Boleslao Distorto, filiam Christinam Vladislao filio coniuges tradidit. Hic à fratribus regno eiectus ob affectatam portionē reliquorum fratrum faces addente Christina coniuge, de cuius superbia multa scriptor Polonus.*

[e] *Sueno rex Daniæ Erici quinti filius, vel Canutus Nicolai nepos, qui de regno Friderici tempestate certabant.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER

TREDECIMVS.

PApiæ tum Cæsar hyemabat, nequaquam ocio deditus, sed rerum suarum satagens, id curabat, vt prætores in suū nomen iuratos, per ciuitates Insubriæ, Lombardiæq; constitueret, factiones in illis comprimeret, iudicia ad leges reuocaret, omnemq; deniq; armorum in vtraq; regione causam, tumultumq; tolleret. Eiusq; rei gratia legatos ad singulas ciuitates insigniores mittebat. qui Mediolanum diuerterant, vt viderunt Gualuaginū reuocatum, restitutumq; in Senatu Principis authoritate præsidere, ad Senatum se, à Cæsare institutum, aiunt, & ad Prætorem vrbis missos, ac præterea ad neminem alium. Si senatus ipsis legitimus datus fuerit, mādata se Cæsaris expositures: sin id minus fiat, reuersuros vnde venerint. Magnus ex hoc animorum motus factus, non in curia modò, verùm etiam in foro, ita vt parum abfuerit, quo minus legati à promiscua turba lapidarentur.

Mediolanenses denuò Cæsari rebelles.

Daniel Episcopus sollicitat apud Boemos Cæsari auxilia.

datẽtur. Qua re plurimùm offensus Cæsar, delectũ rursus per Germaniam & Italiam habet, vt redintegrato bello, perfidiosos, insidiososq; & fallaces ciues quàm acerrimè persequatur, seuocatoq; Daniele cum eo agit, vt negotium suscipiat, eatq; in Boiemiam ad persuadendum Regi suo, vt vel ipse sociam militiam repetat, vel subsidia se digna in illam suppeditet. Eodem tempore Hungariæ Regina, post obitum Geysæ Regis, vidua cum filio pupillo, cui Stephano nomen, relicta, & ipsa auxilia contra discordes Hungaros, regnumq; ad alterũ Stephanum Belæ filium trahentes, ambiebat affinitatem, Vladislao per sponsalia offerens, per quæ filiam suam Stephani sororem, filio Vladislai Suatopluco despondebat cum amplissima dote. In vtramq; partem nutantẽ, & vtrisq; satisfacere cupientem, quando vtrobiq; rem sibi & decori, & emolumento, & præsidio futuram perspiciebat: hanc tandem rationem à Daniele non improbatam, Rex secutus est, vt Fridericum filium, adiuncto ei Theobaldo fratre cum auxiliaribus copijs ad Cæsarem proficisci iuberet, ipse curam belli Pannonici in se verteret, quę magna instabat aduersantibus pupillo Hungaris bellicosissimis, qui Czæcli cognominantur, & ab illis stantibus Græcis, qui cum ª Manuele Cõstantinopolitano imperatore supperias ferebant. Hi omnes Tibisco amne traiecto, antequam Vladislaus Hungariam ingressus esset, tãtum alteri Hungarorum factioni metum obiecerunt, vt trans Danubium castris motis, vlteriorem ripam ambigui trepidiq; obsiderent. Superueniens Vladislaus hanc illis trepidationẽ excussit, confirmatis illorum animis robore equitum peditumq;, quos ex Boiemia & Morauia adduxerat & ad hoc persuasis, vt in citeriorem ripam ad vetera castra redirent, hostemq; ibi opperiri, vel porrò aduersus illum progredi non dubitarent, cum repentè Czæcli, per turmas cõglobati, latissimaq; fronte explicati, se primi ostendunt, eosq; sequebantur, quos Albanesos vocant. In vtrosq; se Hungarorum equitatus acriter cõcitat, primoq; concursu æquis viribus rem agit, dein adeò impetum remittit, vt nisi agmina illius extrema equite Boiemorum cataphracto firmata fuissent, haud dubiũ erat, quin fuga & clades ingens accipienda fuerit. Sed ita vrgebant Boiemi Morauiq;, & præ se Hungaros agebãt, vt nullam nisi in pugna, quam & ipsi fortissimè pugnabant, spem illis relinquerent, donec auersi Częcli, Græculiq; retrò ad aciem & castra effuso cursu ferrentur. Stabat enim Manuel acie pedestri instructus ante castra. Insttuxerat ex suis quoq; Vladislaus similiter suam aciem, similiterq; loco non mouebatur, postquam nemo erat qui eum lacesseret, aut quia defunctum se periculo illius diei arbitrabatur. Postero die Rokyta miles Boiemus, iam inde ab expeditione Hierosolimitana à Conrado & Principibus Germaniæ facta, sub Manuele militans, eidemque ob industriam probatus, specie transfugæ in castra Boiemorum transfugit, perductusque ad Regem habere se ait, quæ referenda ad illum, sibi data à Cæsare Constantinopolitano sint. Iussus illa referre: Non, inquit, eo animo se in Hungariam Cæsar venisse dicit, vt litem duorum Regulorum vi & armis dirimat, alioqui tota acie heri certaturum fuisse, si pugnæ auidus esset: sed cum alter illorum in causa regni ad Cæsarem prouocasset, æquum iudicasse, causam illam à se cuius intersit esse cognoscendam: complures namq; regiones, quæ imperij Constantinopolitani fuerint, Reges Hungariæ sibi vindicare, si quid interim præter ius ab vllis turbatum sit, id aliorum temeritati assignari debere: nec enim ad nutum dominorum, præsertim in expeditionibus, omnia fieri ab ijs, quos secum ducunt. Sed nihil adhuc tamen eiusmodi intercessisse quod impediat, ne controuersia sine sanguinis profusione componatur. Videri autem Cæsari, quòd Stephanus Belæ, vti natu maior, Stephano minori debeat anteferri. Hæc tantùm Rex ad ista respondit. Non hîc ætatis certamen, sed successionis esse, quam sibi nemo vindicare, nisi suus legitimusque

Fuit hæc Minoslai Ruttenorum Principis filia.

Rex filium Cæsari suppetias allatum mittit, ipse bellũ Hungaricum suscipit.

Bellum Vladislao Regis in Hungaria pro Stephano Geysæ II. filio.

Rokyta Græcum Cæsarem Regi conciliare studet.

Hungari possident multas Græci Imperij prouincias.

Lis inter Reges Hungariæ amicè composita.

hæres poteſt, hac ſalua,de cætero facilè tranſigi poſſe. Quemadmodum mox incredibili vtriuſq; partis voluntate tranſactum eſt, vt filius Geyſæ Regis regnaret: patruus autem portionem, quam ſortitus eſt,ſibi retineret.Tantæ autem exiſtimationis apud Mannelem fuit Vladiſlaus,vt vltrò conſpectum congreſſumq; eius expeteret, cuius voti factus compos,maiore adhuc præſentis, quàm abſentis admiratione captus eſt, exiſtimanitq; ſua neceſſitudine digniſſimum,qua vt in perpetuum ſibi ſuiſq; illum deuinciret, Petro nepotulo ſuo, Vladiſlai ex Fridetico neptim in matrimonium dari impetraret.Sponſam futuram præſenti ſtatim atrha,nempe purpura,cocco,& gemmis precioſis ſubarrans ,ſed munificentiam reginæ Hungariæ, qua erga Vladiſlaum & Suatoplucum generum ſuum vſa fuit,nullis muneribus potuit exæquare.Porrò Fridericus Cæſar in obſidione Mediolanenſi , multò quàm prius terribiliorem, crudelioremque ſe vrbi exhibere, nulli eius ædificio parcere,loca ſacra proſanaq; machinis & tormentis proſternere,nullumq; tempus ſatis tutum,ſtrata rurſus erigere cupientibus pati : neminemq; ciuium capere,ſed cōfeſtim obuium quemq; interficere, totus denique ad excidium totius ciuitatis animo obſtinato vergere, exclnſis omnibus deditionis conditionibns. Per proditionem tandem Iudæorum vrbe potitus,illam diripiendam,exurendamq;,ac ſolo æquandam militi tradidit, ducto ſuper ruinas aratro, ſale inſperſo,non ad cōdendam denuò Mediolanum,ſed ad ſepeliendam,ſolitudineq; & ſterilitate damnandam tali ſulco vſus.Gualuaginus author rebellionis,& dux belli,dum audentiùs in armis reſiſtit ,vulnere accepto interceptus eſt, atq; iræ Cæſaris adhuc flagranti oblatus, triduoq; ſub menſa in modum canis detentus,& crebris flagellis cæſus,quarto dein die in Germaniam perpetuo carcere puniendus,ab ijs quibus datum negotium,deducebatur.Friderico Boiemo inde amplis varijſq; cum ſpolijs domū ad parentem remeante , ſed abſq; Theobaldo & Daniele,quorum alter ſua ſponte illic ſubſtitit cupidine militiæ continuandæ captus:at Danielem Cæſar , quoniam ſæpius opera eius vtebatur, à ſe non eſt paſſus abſcedere. Erat enim in multo ſermone, nimia hæc illius in Mediolanenſes ſæuetitas,quæ nimium illi negocium allatura videbatur,nimis multis occaſum tantæ vrbis,ſæuitiamq; in ciues deplorantibus, ob eamq; rem ad defectionem reſpectantibus. Acceſſit in cumulum ſimultas cum Alexandro pontifice Romano ; & talis propemodum contentio, qualis quondam inter Iulium Cæſarem & Pompeium magnum viguit,dum ille ſuperiorem non tolerat, neq; hic parem ſuſtinere poteſt, vnde compares etiam ferè motus in republica Chriſtiana exorti. Quippe Cæſar pulſo Roma Pontifice , vt ille olim Pompeio, omnem quaſi Romanæ Eccleſiæ ditionem occupauerat, Alexandroq; legitimo pontifici æmulum, primò Victorem:hoc mortuo,Paſchalem: dein Caliſtum,pòſt Innocentium oppoſuit,qui tamen omnes immatura,execrabiliq; propter infamiam ſchiſmatis morte perierunt, ſuperſtite Alexādro, qui exulabundus ad Regem Philippum in Galliam perfugerat. Ibiq; in perfugio Clarimontis concilio habito,Fridericum anathemate ferijt,nulloq; timore de hac ſententia dimoueri potuit.Imò per hanc perſeuerantiam Ciſalpinæ Galliæ populos in tantam libertatis ſpem crexerat, vt arma reſumerent,præſidiaq; Cęſaris ex arcibus illius & munitionib.deijcerent,ac nouam vrbem conderent, de nomine pontificis Alexandriam nuncupatam. In quā millia quindecim Colonorū,ex omnib. eius regionis ciuitatibus deducta ſunt. Talis deniq; huius perſeuerantiæ fuit exitus,vt Cæſar repreſſa tandem iracundia,cum Pontifice rediret in gratiā,eiq; omnia Eccleſiæ bona intercepta reſtitueret,ac cōmuni deinceps conſilio Rempublicam Chriſtianam ambo adminiſtrarent. Inter quæ,tam Theobaldus frater Vladiſlai,quàm Daniel Præſul Pragenſis, in Italia fato conceſsēre:prius Theobaldus mortuus,aura ſibi Italica nō valde aſpirante,

Pax facta fœdera ſancita cōnubijs confirmata inter Græcum Cæſarem & Boemiæ Regem.

Vrbs Mediolanenſis à Friderico Cæſare funditus euerſa. Anno 1163.

Fridericus Regis filius domū reuerſus Theobaldus Regis frater & Epiſcopus in Italia manent.

Bellum inter Pontificem & Cæſarem ſimile bellis ciuilibus Cæſariænis & Pompeianis.

Antipapæ à Cæſare creati. Papa fugit in Galliam. Alexandria in perpetuam Friderici Cæſaris ignominiam condita.

Mors Epiſcopi et fratris Regis in Italia.

ſpirantē,corpus eius,vt rogabat.Clatouiam Boiemiæ oppidum delatū,in Cœnobioq; conditum,in quo ille ſodales Dominicaſtros inſtituit. Dein ex peſte ſæuius Romæ graſſante,Daniel obijt.Huius quoq; oſſa,ſed longiore pōſt tēpore,ambitu affinium magis quàm religione,Pragam perlata ſunt.De ſucceſſore eius inter tres ambigebatur, quiſnam illorū deligeretur. Petrum & Ioannem Boiemi,vt pote ambos Boiemos fouebant.Regina autem pro Friderico Saxone,propinquitate quadā ſibi coniuncto, acriter certabat: & cum nullo pacto obtinere poſſet,vt externus domeſticis pręponeretur,flexit orationem ad preces,quodq; iure non potuit,per gratiam Friderico impetrauit,vt Pontifex inaugurarctur. Nam aliâs hunc bolum omnibus iſtis filius regis Albertus eripuiſſet, ſi antea non fuiſſet ad Salcemburgenſem Archiepiſcopatum tanquā ad merendam meratiorem inuitatus.Paulatim inde rex ætate ingraueſcente, curis regni,& laboribus prægrauari,ſecumq; meditari de onere tam graui vel deponendo,vel alleuando,idq; cum fieri poſſe,niſi aliquo in ſollicitudinis partem admiſſo,non videret,ad Vogiſlaum,quem pręter cæteros proceres beneuolentia proſequebatur, grauiorem negotiorum molem conuertit, additis cum quibus conſilia actioneſq; communicaret. Ipſe extructo ſibi in Strahouienſi ſeceſſu conclaui,in eo velut in opportuno diuerſorio cum cœnobitis diuerſatus eſt, laudans ſubinde [b] Manuelem Bizantium Cæſarem,quòd depoſito imperio,vitam monaſticam ſecutus fuerit.Cæterùm breui tempore Vogiſlaus, magnam in ſe multorum, inter quos Suatopluci quoq; regis filij, inuidiam cōflauit,propter benignum & largum erga ſe regis fauorem, ex re bene adminiſtrata conceptum, adeò vt idem Suatoplucus obuium ſibi eum ante cubiculum regium habens,eiuſmodi verbis inuaſerit: Quouſque tandem regnum ſpoliare per regias largitiones abs te extortas non ceſſabis? Quoad,inquit,tu rex deſignatus non fueris. Quo ille reſponſo irritatus, ſtringit pugionem,& fugientem in cubiculum,rege coram,ſauciat,nemine in illum iniȷcere manum auſo,quanquam rex comprehendi illum iuſſerit. Sed nunquam deinde in cōſpectum regis Suatoplucus venit, aliquamdiu in Hungaria apud Stephanū regem,poſthac vxore mortua in Bauaria apud Albertum fratrē ſuum, vſq; ad exitum vitæ commoratus. At rex ocio,& ſeceſſu Strahouienſi,vel primoribus tantùm labijs deguſtato, abduci ab illo ne hoc quidem incōmodo accepto,potuit, ſed regno potiùs toto cedere Friderico filio maluit.non omnibus conſilium illius cōmprobantibus:non quòd Fridericus ſucceſſione patrum dignus eſſet, ſed quòd vnum regnum, duos reges alere vix bene poſſet, quodq; duobus ſeruire dominis videretur difficillimum.Atq; in hac hominū diſtractione,ſtatus quoq; regni diſturbari cœpit,patris filijque authoritate apud ſubditos indies magis ac magis elangueſcente. De qua re certior factus Vdalricus frater Sobieſlai, quem in arce Prinda Vladiſlaus vinctum detinebar, imminere cupiditate ad regnum incepit, Cæſaris maximè gratia fretus, quam ſibi aſſiduitate ſua,qua toto decennio,quo frater carcerem triuit,caſtra illius aſſectatus fuerit,in tantum conciliauit,vt diceret ſua ſponte Cæſar,ſe omnia eius cauſa velle,peteret modò,ſi quid concupiſceret: In præſens,inquit, hoc cupio,vt ſolutum vinculis fratrem videam.Cæſar laudata fraterna pietate, dat confeſtim ad Vladiſlaum literas de laxando dimittendoq; Sobieſlao, non tamen dimittebatur.Dat rurſum alteras,vt Norenbergam ad cōuentum principum veniat. Tum ille Sobieſlaum miſſum facere,quàm ſe de ſeceſſu ſuo mouere maluit. Quum ſordidatus Pragam adductus eſſet Sobieſlaus veſte attrita, barba promiſſa, capillo deorſum longè dependulo, templum primò honori Domini & amicis eius conſecratum, ingreſſus ad aras, Deum adorauit, magna ſpectantium miſeratione, qui immundam eius, & ſqualidam fortunam miſerebantur. Inde ad regem iter flexit, offenſionis cul-

Fridericus XV. Epiſcopus Prag.

Albertus frater Regius Archiepiſcopus Salzburgenſis.

Rex Vogislao Regni adminiſtrationem delegat.

Vogislaus integritate ſua Suatoplucum Regis filium hoſtem habet.

Pugione laeditur.

Suatoplucus in exilium concedit.

Fridericum filium Rex viuus ſucceſſorē declarat, tota illi cōceſſa adminiſtratione. Multos offendit.

Vdalricus Sobieslai frater capti decenniū Cæſari ſeruit. liberari petit fratrem.

Sobieslaus carcere dimiſſus.

Gratias Deo Regi eiusque filio agit ob liberationem Sobieslaus.

Calumniae in Fridericũ confictae.

pam deprecaturus, à quo leniter & clementer acceptus. Non eadem humanitate à Friderico filio accipi visus est, propterea quòd manum illi, cum forte ex dolore eius laboraret, non porrexerit. Tametsi verò satis de illo dolore pluribus constaret, nō deerat tamen calumnia, quae in aulis regum magna vi regnat, Fridericum insimulans, quòd solutioni libertatique Sobieslai inuidens, eaq; re tanquam aemulum auersans, salutare eum manu dignatus non fuerit. Et quasi iam exploratas haberēt insidias, orabant Sobieslaum, vt sibi à Friderico caueret, ne ab eo luminibus priuaretur. Subducit ille se per tempus, & rectà ad fratrem ire festinans, comitantibus illum nonnullis Boiemis mutationis rerum cupidis, totam Caesaris aulam fabula confictae de Friderico suspicionis complet, nouamq; rursus, tam in Vladislaum, quàm in Fridericum concitat inuidiam. Ad hanc sedandam, simulq; impetrandum, vt regimen à patre in filium translatum, per Caesarem confirmaretur, Fridericus Praesul Pragensis, & Vanico Melnicensis Comes oratum missi, aliud exorare nequiuerunt, nisi vt rex Vladislaus, vel ipse regnum continuaret, vel daret liberam Boiemis eligendi successorem potestatem. Non enim dubitabat, quin aut Vdalricum, aut Sobieslaum illi legerent, quos ambos ita sibi foedere addictos habuit Caesar, vt quae ipse vellet, illi facerent. Iniunxit tamen vtriq;, vt Vladislao, eum quem regem deceret, honorem perpetuo haberent, eidemq; omnia liberaliter suppeditarent, quibus ad vitam quam delegit, sustentandam opus foret. Qua conditione tanquam degenere vti ille noluit, sed de ingratitudine Caesaris & inconstantia inter suos questus, quòd spretis veteribus amicitijs indulgeret nouis, in Lusatiam ad regionem Budisinensem, & ad alios Iudith vxoris suae fundos dotales cum gaza regia, Premyslaoq; & Vladislao filijs migrauit, abducens secum vxorem quoq; Friderici filij, quem petijt, vt & ipse tempestati ad tempus cederet potiùs, quàm pro regno cum multorum bonorum exitio pugnaret. Si se auguria non fallerent, augurari diuturna haec non fore, ipsumq; per amicos, quos sibi nunc incolumes seruauerit, in suum locū cum maiore gloria restitutum iri. Ita Fridericus, voluntarium in Pannonia apud Belam regem affinē suum subijt exilium. At Vladislaus rex in secessu suo, non amplius quàm menses quatuor superstes fuit, studiosissimus vsq; ad mortem religionis amplificandae. Nam praeter coenobium Strahouiense, in quo sepeliri voluit, Plassense insuper & Teplicense à fundamentis excitauit, dote omnib. assignata quàm amplissima. Hic rebus Boiemis quinq; & triginta annis praefuit. Rursus deinde Interregnum propter crebram principum mutationem fuit. [c] Nam Vdalricus regnum sibi à Caesare delatum, celeriter ad Sobieslaum ceu fratrem aetate priorem transtulit, & is principe loco contentus, ad regiam dignitatem nimis sumptuosam, praesertim aerario omni pecunia exhausto, Boiemisq; per tributa planè exinanitis, aspirandum sibi non putauit. Sed principatum quoq; malo auspicio est auspicatus, à caede praefecti arcis Pryndae facto initio, quem Pragam ad se vocatum, sua manu interfecit, doloris magnitudinem facinori praetendens: grauissimè enim praefectus eum in carcere habuisse ferebatur. Sed cum neq; hoc praetextum ad abolendam caedis infamiam valere sensit, ad publicam vsq; poenitentiam se demisit, Friderico Praesuli se prosternens, facinus admissum cum gemitu deplorans, Dei misericordiam communibus cum illo precibus deprecans, cognatis pro homicidio satisfaciens, atq; ita demum fidem fecit, vi doloris & iniuriae victum se peccasse. Circa idem tēpus Gualuaginus corruptis custodibus è durissimo in Germania carcere euolat, habituq; rustico, ad Insubriam suam redit incredibili omnium Insubrium laetitia: quia praeter omnem spem hoc illis obtigit, vt amissum & iampridem à multis deploratum, incolumem reciperent ducem, sperantes caetera quoq; per illum, quae deerant, se recuperaturos: atque ante

Aula Caesaris concitata aduersus Regem et Fridericum. Fridericum Caesar confirmare non vult.

Rex cēcedit è Bohemia in Lusatiam.

Fridericus ad Belam III. Vngariae Regem.

Vladislaus Rex religioni addictissimus regnauit annos 35. obijt Anno 1174. Interregnum.

Fridericus interrex I. Vdalricus interrex. II.

Sobieslaus Interrex III. sua manu praefectum Prundensem interfecit. Poenitentiam agit.

Gualuaginus carcere elapsus Mediolanum repetit.

ante alia omnia vrbis Mediolanensis veterem statutū, cum noua eius instantatione,ad quam exequendam,non cogitatione ille & cura tantùm,sed labore Insuper & impensa, omnium vicinarum sociarumq; ciuitatum adeò incubuit , vt breui opera eius opus insigne extaret. Sed non tamen illud Cæsarem perinde atq; ipsa Genua rebellis commonit , ad cuius vrbis expugnationem

Genua Cesari contumax.

cum Boiemiæ princeps ex promisso de copijs auxiliarijs appellaretur , ambo fratres delectū militum habuêre, tardè nomina dantium, quoniam longam, & sub tenui stipendio propter inopiam ærarij , militiam instare videbant:donec Vdalricus, qui se ducem agmini in Italiam ituro offerebat, spem ingentis

Vdalricus auxilia Cesari fert.

prædæ omnibus ostenderet,vbi primùm Italiam attigerint.Hanc spem promptiùs quàm ducem sequentibus , in Boiemia statim rapto viuere incipiunt, eandemq; licentiam rapiendi per Bauariam usq; ad Sueuiam retinent. Ibi Vlmæ oppido benè opulento dum appropinquant , Legatos oppidani obuiam mittunt,Bolemos orantes, vt sine maleficio & iniuria agros illorū transeant,

Preda dulcedine deliniti Boemi certatim nomina dant.

id nisi fiat,vereri se,ne res ad arma & cædem veniat. At illi , non solùm à legatis,sed à duce quoque suo eadem prohibente, manus ægrè abstinent.Conclamatur igitur in oppido ad arma , simulque agrestis turba armatur ad conserendam cum Boiemis pugnam,in qua paulò minus trecenti Boiemorum desiderati sunt.

Vlme & in alpib. malè multati Bohemi.

Mox gentes Alpinæ similiter rapinis vexatæ, bonam præterea illorum partem decerpserunt.Ita aduentus Vdalrici cum conciso & lacero agmine,non admodum gratus Cæsari fuit. Perseuerauit tamen Vdalricus in castris Cæsaris ad tertium mensem , quo posteaquam Genua capta est, accepto commeatu domum inglorius repedauit. Octo enim tantùm comites eum sunt comitati, cæteris omnibus furtim palamque dilapsis,aut occisis. Qui in Boiemiam profugerant in eos diligenter inquisitum,& circiter septuaginta reperti,suspendio vitam omnes finire coacti sunt.

Capta Genua Vdalricus cum comitibus reuersus,in desertores seuerè animaduersum.

Intercesserat tunc dissensio inter Henricum Austriæ principem, & Conradum Zuoymæ Marchionem, vsque ad mutuas excursiones, populationesque , in quibus [d] Henricus superior habebatur. Sed non destituit auxilio Conradum Sobieslaus, amboque Austriam ingressi, oppidum ibi Rhetium expugnant, diripiuntque, ac terrore & fuga circum omnia complent. Opponit mox illis aciem Henricus,in prælioque malè acceptus , seorsum ab alijs fugæ se mandat, ad arcem suam benè munitam, sed per pontem pessimè concinnatum celerans:quo interrupto ea dit cum equo,cureque fracto, tertium post diem ex dolore moritur, magna cum inuidia Sobieslai apud Cæsarem & alios Germaniæ Principes.

Bellum inter Henricum Austrium & Cōradum Morauum.

Sobieslaus Cōrado fauet.

Henricus in ponte Captus moritur. Anno 1177. Hic fuit primus Dux Austriæ.

Quam rem vt ex literis amicorum & quibusdam eorum internuncijs accipit Fridericus,erigit animos , seque ad dignitatem recuperandam confirmat, ac mox in Bauaria ad fratrem suum Albertum properat, vt per eum sibi,suaque item opera, fauorem & beneuolentiam principum colligat,quos gratia apud Cæsarem maximè pollere sciebat. Interim Sobieslaus aliud facinus Cæsari æquè intolerandum designat. Dissidium inter duos fratres de regno Hungariæ erat : quorum Emericus ad Sobieslaum confugiens ; fidem eius implorabat, vt eiusdem fiducia securus ad Cæsarem perueniret, tanquam ad vltimum regum Christianorum perfugium. At ille captum hospitem, reduci in Hungariam ad fratrem iussit, quod certè, vt erat indignum,sic etiam videbatur omnibus, Cæsari præterea minimè talem ferendum , qui ad se cuiusquam profectionem impediret.

Fridericus regnum repetit

In aulam euocatur Sobieslaus.

Itaque placuit Sobieslaum ad concilium principum vocari.Morbum ille iurare,quàm venire maluit : ideoque præsentis Friderici ratio ibi habita, ad eumque principatus Boiemiæ à Cæsare per vexilla,more solenni delatus est. Sed quia deerant armati milites, qui eum Pragam deducerent , profectio in aliud tempus dilata fuit. Nam Sobieslaus obsessis omnibus vijs ad Hercyniam syluam , qua Fridericus transiturus erat, armis se tueri

Fridericus inuestitur regno Bohemiæ à Cesare.

Sobieslaus impedit Friderici ingressum.

decreuerat. Inter hanc dilationem tædio moræ, miles sine mercede militans de stationibus dissipatur, & concordia quæ Sobieslao cum Cõrado Marchione fuit repentè scinditur, seque cum Friderico coniungit, iam cum fratre suo Alberto difficultates per viam impeditam omnes superante, Pragamque iter cœptum magna celeritate continuante.

Cõradus Marchio & Archiepiscopus Salzburgensis Friderico fauent.

At Sobieslao, non vt dispergere, sic recolligere suos facilè fuit, præsertim aduersario nimium festinante, vt qui ne ad deliberandum quidem satis temporis concederet, manendumne Pragæ, an illa cedendum esset? diuisa enim in vtramque partem erant consilia. Et quanquam huc magis inclinantia vt se mœnibus, & ciuium erga se studio promissisque crederet, respondit postremò tamen: Quis mihi hoc præstabit, vt promissio illorum fidem teneat, quorum iam multos video ad Fridericum respicere, eiusque gratiam sequi? Nihilominus vxorem illis suam commendat, quæ rebus suis compositis sequutura erat maritum, in Lusatiam se cum trecentis equitibus conferentem.

Sobieslaus nõ fidit Pragensibus.

Sobieslaus in Lusatiã se confert.

Absente Sobieslao, Friderici statim factio plus altera potuit, expectauit tamen dum vxor Sobieslai cum suis omnibus commodè vrbe excederet, ac deinde mox portas Friderico aperuit, clauesque ad eum tanquam ad principem detulit.

Fridericus Praga potitur.

Ille honorificè ciuibus appellatis, gratias illis agit, quòd beneuolentiam atque officium sibi promptum in vrbe aperienda præstitissent, clauesque illis continuò restituit, seque & vrbem in illorum fidem committit, atque inde magna frequentia per ingentem gratulationem & lætitiam in regiam deducitur.

Popularis Fridericus & Elizabetha vxor.

Ad hunc fauorem non retinendum solùm, verùm etiam augendum, potestatem mox valde popularirer gessit, omnes fouendo, nullum spernendo, etiam eorum quos sibi sciebat aduersos esse. Mariti existimationi Elizabeth vxor in sexu quoque suo bellissimè subseruiebat, matronas eadem qua maritus humanitate & benignitate prosequendo, per easque apud earum viros hoc assequendo, vt contentionem nimis contumacem deponerent, qua contendebant, ne Valentinus, quem ipsa à sacris ministrum habuit, cuiusque dignitatem in petendo Episcopatu accuratè commendabat, Friderico demortuo succederet, propterea quòd natione Germanus erat. Hic ergo magis humanitas & affabilitas ipsius Elizabeth, quàm candidati pontificatus Valentini causa ei apud Boiemos profuit.

Valentinus XVI. Episcopus Pragensis.

Redierat hoc tempore Cæsar ex Italia, nimisque intempestiuè, nondum videlicet satis ordinatis confirmatisque rebus Friderici in Boiemia. Eundem Fridericum Ratisbonam ad concilium principum vocandum curauit.

Fridericus ad conuentum Imperij Ratisbonam euocatur.

Sed adeò recens beneficium Cæsaris ante oculos obuersabatur, vt nisi ingratissimus haberi Fridericus vellet, domi sibi remanere non licuerit. Ibatque ita comitatus, vt ire solent Principes, qui dignitatem suam externis ostentant, non ad inuidiam, sed gratiam potiùs conciliandam. Nam gratus eius aduentus tam splendidus Cæsari fuit: sed per illam gratiam longiùs tractus est, quàm putauit, nempe ex Bauaria in Sueuiam ad componendas quasdam ibi ciuitates, quæ Cæsare absente hostilia inter se cœptauêre. Non dormitabat tunc Sobieslaus, sed de nocte etiam vigilabat in colligendo milite collectiuo, vndecunque contrahendo ad inuadendam Pragam, spe illectus, quam ex factione ibi à se relicta conceperat, fore vt illa potiretur.

Tentat Pragenses Sobieslaus sed frustra.

Sed ab illa quoque falsus est, mirabiliter vtriusque factionis hominibus ad tuendum præsentem statum conspirantibus, dum pariter auersantur crebram dominorum mutationem, rarenter in melius se immutantem. Ne igitur operam planè inanem, cum multitudine conglobata sumpsisse videretur, illam ad intercipiendum Fridericum, proximè syluam Hercyniam vijs obsessis ducit.

Friderico redeunti in itinere insidias locat Sobieslaus.

Sed rursus ibi voto frustratus, alia via Friderico insidias vitante, per illam quoque viam eum persequebatur. Trifariam Fridericus diuisas copias habuit, seorsum ibant auxiliares Cæsaris copiæ, seorsum item principum nonnullorum

nullorum Germaniæ. Ipse verò ex Boiemis & Bauaris ab Alberto fratre submißis, tertium agmen conflatum duxit, superansq; Misam flumen, iuxta oppidum Beronam fluens, castra in ripa fluminis à Boiemis Lodinice dicti, inter vepreta posuit. Ibiq; eum Sobieslaus assecutus, atq; loco ad fallendum apro lætus, & ipse latebras haud inde procul occupat, præmissis speculatoribus ad explorandas Friderici vires. In quos cum exploratores eiusdem Friderici nescientes tam prope Sobieslaum adesse, incidissent, pars eorum maior capti, cæteri ad vnum interfecti sunt. Ex captiuis cognitum, expectare Fridericum Morauos, qui propediem cum Conrado eorum Principe affuturi esse dicerentur. Satis est, inquit Sobieslaus, semel nos à Friderico deceptos fuisse, non est cōmittendum vt iterum nobis elabatur è manibus, & repentè ante lucem castris Friderici improuisus superuenit. In tam subito & inopinato casu, pauci erant qui arma corriperent, quibus in hoc vterentur, vt ne inulti caderent, alij sicut fieri in magna trepidatione solet, sine vllo certamine per diuersum fuga ferebantur pertracto secum Friderico, ne quid mali per tenebras contraheret: ij de die rursus aggregati, ad vicum Percice cognominatum, vbi Conradus cum Morauis aderat, conueniunt. At victor Sobieslaus suos vrgebat, vt præda castrorum in præsens omissa, eodem impetu, eademq; celeritate Germanos à principibus missos assilirent. Inuentisque castris illorum, milite fuga similiter dissipato, vacuis, ad tertia castra in quibus Cæsariani inerant, die iam dilucescente veniunt. hos vt viderunt ad resistendum paratos, sublato clamore, summa vi manus inter se conserunt, pugnamque ad horam vsque tertiam ancipiti fortuna producunt, ac tum demum lassi grauatique labore Germani, loco & castris Boiemis cedunt. Captus in pugna est Tribunus militum, vir statu corporis super cæteros eminens, eoque procerior visus, quòd equo prægrandi & cataphracto, ipse cataphractus insidebat. Hic cum ad Sobieslaum perductus esset, in medio castrorum eum statui, & circum tumulum aggesta manibus militum terra erigi, totumq; cum equo adobrui iubet, acceptam à Cæsare iniuriam, hac noua calumnia cum crudelitate coniuncta se vlcisci iactans. Extat in hanc diem tumulus ita in plano ibi situs, vt congestitius non autem à natura factus esse videatur. Permissa inde militi omnium rerum per omnia castra diripiendarum, interque sese partiendarum potestas. Quo in negocio, dum alij corpora etiam mortuorum armis aut vestibus nudant, alij præterea annulos & torques in nudis membris perscrutantur: alij cistas effringunt, ære sumptuosaque supellectile graues: alij deinde viliora, pro conditione quisque sua sectantur, tantum temporis est consumptum, quantum satis erat Friderico ad instaurandas vires, quas pro tuenda meliùs Praga, raptim ex sponte accurentibus innouabat reficiebatq;. Duobus autem solùm diebus, quàm Sobieslaus iter Pragam, agmine quadrato anteuertit, effundente se obuiam multitudine ciuium armata, præter opinionem frequentiore. Qua Conradus visa, si eandem, inquit, isti ad ineundam pugnam, quam nunc ad arma gestanda alacritatem attulerint, iubeo te Friderice de summa rerum bene sperare, nempe vicisti tanto robore suffultus. Postero igitur mox die, ambo in locum, quem Boiemi Boglstie vocant, quasi tu Latinè Martium campum dicas, ad lustrandos eosdem ciues, atq; in cohortes distribuendos descendunt. Ibi aliquot ex ijs validæ cohortes decerptæ sunt, reliquus numerus sagittarijs adnumeratus, & cæteris ex Morauia & Boiemia militibus immixtus. Adest sequenti die Sobieslaus ex successu minax & ferox, ad eundem campum, nocteq; tantum ad quietem suorum interposita, mane aciem ante castra explicat. Similiter Fridericus & Conradus ante mœnia faciunt. Dato vtrinque signo, ingentibus animis confligunt acies, modisque omnibus sibi inuicem acriter instant, eques equitem,

Sobieslaus Fridericū tripartito agmine proficiscētem ter quoq; profligat.

Cataphractū terra obruit Germanum in Cæsaris contumeliam.

Præda militi concessa.

Pragenses dediti Friderico.

Cruentū prælium ad Pragā.

pedes peditem, hastis, pilis, telis, gladijs premens, Sobieslao vociferante, ne ferro parcerent aduersus fugaces, aliter nisi cæde fugam tailum sisti non posse. Contrà Friderico bona spe suos confirmante, si opus perseueranter executi fuerint, fore, vt manipuli furum, & latronum, eunces delectorũ militum diutius non sustineant. Vxor interibi Friderici Elizabeth, dum ea pugna gliscit, quam ex fenestra prospectabat, alleuatis in cœlum manibus, supplex vouisse dicitur templum in eodem campo à se ædificandum, in quo pauperes & egeni hospitio acciperentur, si Christus victoriam marito contulisset. Votumne, an virtus militum, an vtrumq; in causa fuit, tantam, tamq; constantẽ impressionem amplius sustinere Sobieslaus nõ tolerauit, primusq; fugæ exemplum cæteris præbuit: quem Fridericus vsq; ad pagum Prosyka insequutus, vulnus capiti eius, non tamen letale, sua manu intulit, celeritatique equi magis iam; quàm vlli tei fidentem destitit persequi. Exul tandẽ, extorrisq; aliena in terra mortuus est. Post hanc victoriam Conradus amplissimis muneribus à Friderico est remuneratus, bona parte Morauiæ ei adiecta. Munificè item habitus, Vilhelmus dignitate Comes, opibusq; in Morauia clarus, idem assiduus Conradi militiæ assectator. Hic est, qui in eadem Morauia cœnobium opulentum condidit, quod Caunicense appellatur: expians delicta, quæ per militiam præcipuè Austriacam deliquit, locis Deo quoque consecratis, flamma & ferro iniuriam faciendo. Nec Elizabeth distulit voto se absoluere, quod tunc vouerat de extruendo templo hospitali, in quo pauperes hospitaliter tractarentur, cognomine ei indito ex sancti Ioannis nomine. Ad hæc Fridericus externorum etiam rationem habuit, vt eis liberalitate sua consuleret, quicunque ex Germania nobiliores sui gratiam magis, quàm vtilitatem suam secuti, operam in hoc prælio strenuam nauarunt, optione illis oblata manendi in Boiemia, aut inde abeundi. Qui discedebant, hos præter viaticum sponte datum, equis insuper, vestibusq; holosericis, & vasculis ex argento conuiualibus, auro inauratis exornatos dimisit. Quibus verò permanere placuit, eis pro dignitate cuiusque, aut bonorum partem ab illis qui in pugna absque liberis ceciderant, relictorum addixit, aut locum in aula eum assignauit, ex quo victusque cultusque, & honos adfluerent. Interim domesticorum quoque curam gerens, non modò vt bene meritis præmia tribueret, sed malos etiam vt malè afficeret, qui ex fuga recenti in Boiemia constiterant, seque & suos latrocinijs alebant. Ad quos excipiendos dispositi equites, ad omnes partes, quascunque petisse videbantur, hoc egerunt, vt qui capi potuêre, comprehenderentur, reliquis nulla vagandi, latrocinandique, nec vsquam diutius consistendi facultas præbita, donec quocunque impetus quemq; tulit, dissiparentur.

Elizabeth benè precatur marito.

Sobieslaus manu Friderici vulneratus. Exercitus cæsus.

Conradus Morauia donatus. Comes Vilhelmus Caunicensis monasterij fundator.

Militibus ampla stipendia assignata à Friderico.

Pœna desertorum & prædonum.

Stephanus Bela (quod ex Græcis colligitur annalib.) coniugẽ habuit Mariam Isaaci fratris Emanuelis Constantinopolitani Imperatoris filiam, vt sit verisimile neptis suæ marito Manuelem auxilia tulisse. Mirum equidem totam hanc historiam alto præteriisse Hungaros annales silentio. Stephano quidem III. Geisa II. filio fœdus fuisse ictum cum Emanuele Comneno Græco Cæsare produnt aduersus Venetos ob Illyriam & Liburniam anno 1149. vbi plurima oppida maritima suam in potestatem Stephanus redegit. Tunc Emanuel (dolorum & perfidiæ officina) cum Alexandro. P. M. summa pecuniæ ei oblata de recuperando Occidentis Imperio contra Barbarossam egit. Interea Ladislaus Bela filius imperandi cupidine flagrans sacram coronam surripit, seq; verum Regem (suffragantibus illi plurimis Episcopis & proceribus) esse iactitat. Sed post sex menses moritur. Eius exemplum frater Stephanus imitatus iysdem suffragatoribus coronatus est. Patrui tum insolentiam Stephanus minimè ferendam ratus, prælio decernendum arbitratus est. Vbi tanta nobilium multitudo

do interijsse dicitur, vt nihil eo seculo Hungaris miserabilius acciderit. Victus Stephanus Belæ obijt paulò post anno 1173. ante quem & Rex Stephanus obierat. Ne corriualium Regum bella ferret Hungaria. Nulla tamen hic vel Emmanuelis vel Vladislai fit mentio.

[b] *Manuel imperio cui 38. annos præfuit, sponte relicto, inclusit se in monasterium Pantocratoris, in quo non ita multò post sexagenarius obijt.*

[c] *Cum enim Vladislaus Rex senio confectus Fridericum filium natu maximum inconsulto Cæsare pro se regnum administrare iussisset, successorem ab Imperatore accepit Sobieslaum Sobieslai filium, quem aliquandiu in vinculis asseruauerat. A quo cum sibi metueret, solum vertit cum vxore & liberis, & intra quartum mensem in Germania diem clausit supremum. Sobieslaus regio nomine abstinens principatum paucos annos gessit.*

[d] *Henricus hic est filius Leopoldi, cui Conradus Cæsar Bauariam, eiecto Henrico superbo, tradiderat*

[e] *Emericus Rex Hungariæ ab Andrea fratre impetitus ob regnum, modestia tamen Emerici, acies ad confligendũ parata dilabitur. Nec fuga Emerici extra regnum vlla fit mentio, vel quod fratri sit à Sobieslao restitutus. imo hic fratri visã donauit.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER QVATVORDECIMVS.

FRidericus post ægrè, ac cum magno rerum omnium suarum dispendio recuperatum statum suum, in maxima difficultate nummaria constitutus, vulgò ab omnibus regno subiectis tributum conferendum edicit, datis tributi exactoribus plerisque Germanis, qui dum exactius, violentiusque delegato funguntur officio, non minus inuidiæ principi quàm sibi contraxerunt, ita vt hæc exactio non valde auspicatum ad principatum Friderico dederit exordium, passim eum criminantibus, quòd à spolijs & rapinis imperium auspicaretur, qui tamen videri esse vindex raptorum vellet. Restinxerat bona ex parte hanc odij flãmam obitus Valentini Præsulis, Friderico apud omnes ordines pręse ferente, quòd neminem ei sufficeret, nisi qui ex parentib. Boiemis esset prognatus. Accidit verò opportunè, vt Henricus Friderici patruelis, ab ineunte pueritia bonis literis deditus, in ijsque domi apud priuatos doctores diu occupatus, confirmata dein ætate, in Galliam ad Parrhysiense Gymnasium, maximè tunc inter alia celebre, se contulerit, vt velut ex fonte, nõ disciplinarum modò, sed etiam virtutum morumq; præcepta abundè hauriret. Quo in exercitio compluribus annis versatus est, desiderio tandem patriæ repetendæ tactus, cõmodissimè ad tempus in illam redijt, suffragio Friderici Pontifex Pragensis declaratus, tanta omnium approbatione, vt summi infimiq; laudibus Fridericum in cœlum ferrent. Sed rursus odium accensum, iam sola nobilitate iracundia aduersus Fridericũ inflammata, quòd magistratum quendam à Boiemis vsurpatum, ad hominem Germanum transtulerat. Missi enim confestim à proceribus & ab equestri ordine, qui cum eo agerent, ne in cooptandis magistratibus nouam rationem instituerer, quæ antea non fuit: nunquam alio tempore curiam non solùm Germanis non patuisse, sed ne in aula quidem cõmertium illis quondam fuisse: cæterùm magistratus in Boiemia, neminem nisi Boiemũ gessisse. Quibus verbis quantò minus ille permouebatur, tantò ma-

Exactiones graues populo Fridericus indicit publicanis Germanis constitutis.

Plebs Friderico minimè æqua.

Henricus Lutetiæ eruditus.

Hẽricus XIII. Episcopus Pragensis Vladislai Regis frater.

Episcopi electione plebem pacauit.

Succenset nobilitas Friderico ob magistratum Germano collatũ.

gis illi æstuabant, noua aduersus Fridericum consilia coquentes, haud ignaro Conrado, qui cupiditate principatus tunc statim flagrare cœpit, quando prælium Sobieslao malè cecidit: sibi autem victoriam illam, non autem Friderico imputabat, seq; digniorem honore esse iudicabat, ac nihil tunc nisi sibi æquos iudices defuisse querebatur. At nūc vltrò oblatos se obuijs manibus excipere, & ad iudicium illorum libenter se accōmodare velle. Postquam id difficilius visum est ad persequendū, neq; facultas protinus, ita vt cupiebat, perficiendi negocij dabatur, quoniam Praga à Friderico stabat, & magnus adhuc nobilitatis numerus supererat nullius coniurationis cōscius, res tunc ad dilationē perducta est, & melior opportunitas expectata. Quam denuò Cæsar obtulit, nunquam ex Italia reuersus, quin Principum conuentum indiceret, quia nunquam pax fida diuturnaq; ibi durabat. Quin simul etiam principem Boiemiæ ad publicam deliberationem euocaret, quoties in vrbe aliqua imperij propius Boiemiam sita, principum senatum habuit, vt tunc Ratisbonæ contigit. Quò proficiscente cum suis Friderico, nihilq; de coniuratione suspicante, emersit adeò subitò illa, vt prius Conradus arcem Vicegradum Pragæ occupauerit, quàm eum Pragenses adesse cognoscerent. Hinc ciuitas vehementer perturbata, ciuesque non mediocri metu perculsi, neminem apertum hostē videntes cui occurrerent. Sed misit mox Conradus, qui Pragenses certiores facerent, se suffragijs primorum ordinum Principem Boiemiæ esse declaratū, congruensq; videri, vt cum prioribus posterior quoq; illorum calculus consentiat, id, quo promptius factum fuerit, eò propensiorem erga se Principem habituros. Respondent: principē se habere cui fidem obligauerint suam, quā fallere non deceret. Atq; inde eunt ad munienda vrbis loca, & ad præsidia disponēda quibus obsidionem arcerent, quam ad sesquimensem sustinuerunt: quo in tempore nullo apparente auxilio, posthac deduntur. Cæsar Friderici vicem incōmodumq; pro sua iniuria dolens, huiusq; sui doloris vehementem concionem apud Principes habens, censuit hostium numero Cōradum cum Boiemis habendum. Exurgit Palatinus Bauariæ princeps Conradi affinis, supplexq; orat Cæsarem, vt interea datis ad Boiemos literis authoritatem interponeret suam, dum ipse vadit, reditq; ex Boiemia, sperare authoritati Cæsaris audaciam Boiemorum cessuram. At illi auditis à Palatino Cæsaris imperiosis mandatis, quibus ad purgandam causam venire Ratisbonam iubebantur, renunciari iubent: Non ita obnoxiam seruituti vitam illos viuere, vt Dei, Papæ, Cæsaris, & Principis sui (hui quot dominorum) iuga ferre illis necesse sit, satis superq; esse, Deo seruire, & Principi suo. Mansuetius submissiusq; Conradus respondit, suamq; causam procurandam Palatino affini commendauit. Mox & Boiemos arrogantis ferociæq; dicti pœnitentia subijt: siquidem viros sex genere & dignitate primores delegerunt, qui ad deprecandam imprudentiam legati Ratisbonam irent. Cæsar, qui pro maiestate nominis, vim quoque maiestatis obtinere voluit, ad vindictam illustrandam erigi Tribunal, & sub Dio constitui iubet, quod fieri solet quoties læsæ maiestatis rei iudicio peraguntur. Allati præterea erant sex asseres (nouum tormenti genus) ad frangendas duras contumacium ceruices, sed ad incutiendum magis terrorem, vt mox apparuit, quàm ad supplicium exequendum, hæc scæna composita fuit. Nam Cæsar in aulam vocatos, satis habuit sæuerissima oratione obiurgare, iusque iurandum ab illis accipere de restituendo in solidum Friderico intra vnum mensem. Cuius rei causa Palatinum quoque Bauariæ principem redire in Boiemiam cum Friderico mandauit, quos Henricus etiam præsul comitatus est, receptis à Cæsare prins more solito suis regalibus. Hac porrò tempestate (ne quis nouam existimet, quia nuper magnum in Boiemia sumpsit incremētum) hæresis Piccardica malo astro micare cœpit, plurimum quippe mali

Conradus suo Marte victum Sobieslaum iactitans principatum ambit.

Cōradus IIII. interrex.

Fridericus ad conuentum imperij euocatus.

Conradus Vicegradum occupat.

Pragēses pertentat.

Mense cū dimidio tolerata obsidione se dedunt Conrado Pragenses.

Proscribit Cæsar Bohemos.

Intercedit Palatinus Conradi affinis.

Bohemi superbe respondent.

Rei Maiestatis Boems arcessuntur.

Iurant restitutioni Friderici

Regalia capit Fridericus à Cæsare.

mali Boiemis secum inuexit, vt res pridem docuit. Auctor eius Petrus cognomine Valdensis, natione Gallus, ciuitate Lugdunus, vir idiota, indoctus, illiteratus, nec dignus inter serios hæreticos numerari, nisi hæresim eius postea Viclefus Anglus Sophisticis argumentis condijsset. Cæterùm quando nemo hactenus hæreticorum mutus repertus est, huic quoq; facultas differendi eorũ quæ in buccam veniunt, ac præsertim quoties differendum fuit aduersus Ecclesiæ instituta, aut in eos qui in potestate positi sunt summa aderat. Aderant & opes, vnde alere suam factionem adhuc tenuem potuit. Ex quibus cum timeret periculum, distraxit quas Lugduni habuit possessiones omnes, partemq; de precio, eodem modo quo Ananias & Sapphira, suis domesticis seponens, alteram pauperibus totam erogauit, vt sine opibus, quasi inops absq; vllius timore, suo ductu arbitrioque viueret, & vbi sibi placeret, ibi habitaret. Placuit autem illi, ea pars Galliæ, quæ Piccardia nuncupatur. In hanc igitur Lugduno migrans cum diuertisset, longum post se discipulorum agmen trahens, quos pauperes Lugdunenses cognominabat, celeriter incolas Piccardiæ ita fascinauit, vt & mente, & auribus, oculis quoque cæci euaderent, non iuxta disciplinam Christianam, sed iuxta concupiscentias suas ambulantes. nimirum cæcorum ducum cæci affectatores. Tam latè hoc malum, tantaque vi per domos etiam nobiles vagatum est, quia tardius ei remedium à rege Galliæ adhibitum fuit, vt Ludouicus, eius nominis octauus, post edicta & minas, ad arma postremò venire, insaniamque fanaticorum ferro & sanguinis missione coercere coactus fuerit. Trecentas illorum domus euertit, mœniaque nonnulla solo æquauit: sed nec illi, quos fuga in Germaniam auertit, tutum ibi valde perfugium habebant. Nam Archiepiscopus Moguntinus, ex eorum numero XVIII. viuos comburi iussit, qui rationibus victi, de sententia tamen sua perfida desistere noluerunt. Ergo in Boiemiam tandem reliquiæ illorum confluxerunt, quò sentina omnium sectatorũ confluere solet. Sed loco dein suo de Piccardis. Nunc ad Fridericum reuertendum, qui magna cura, magnoq; sumptu recuperatum principatum rursus penè amiserat. Tantum Friderici odium, tantaque Conrado vindictæ cupido propter interceptum sibi honorem incessit, vt quanquam vultu & sermone se hylarem ostenderet, intus tamen dolorem coercere non potuit, quin interdum ille erumperet, donec in actum quoque venit, nón aperto ipsius conatu, sed tacito instinctu & consilio quo adiuuabat, & aduersus Fridericum extimulabat Venceslaum & Vdalricum filios senioris Sobieslai. Ambo isti vagam, & alienæ opis indigam vitam ducebant, nunc Poloniam, nunc Hungariam, nunc Morauiam pererrantes, non sine quadam visentium miseratione, qui eos videbant tam diu, tam incerta fortuna miserè iactari. Quare postquam enotuit hoc illos agere, vt Pragam occuparent, quam ante parens eorum habuerat, collecti vndiq; ex statim dictis regionibus gregarij milites, ad illos accurrebant: poteratq; capi tunc Praga, si pari celeritate ad illam festinatum fuisset. At cum turba prædæ assueta, in diripiendis pagis & vicis moram protrahit, nactus Fridericus spaciũ, omnem ex agris multitudinem colonorũ, cum ipso cõmeatu in vrbem cogit, diuersisq; locis in illam, vel ad munienda, vel defendenda mœnia, additis centurionibus, distribuit. Centuriauit mox & ciues, regionatimq; illis plateas maiores attribuit, vt in quacunq; parte laboraretur, integris viribus ad ferendũ auxiliũ opponi posset. Misit præterea nuncios in Austriam ad Leopoldum Marchionem (quẽ sibi nuper in aula Cæsaris pulchrè conciliauerat) & in Bauariam ad fratrẽ Albertum, vt sibi subsidio veniant: idq; maturè agant: multis enim in rebus se nobilitatẽ domesticam habere suspectam, vereriq; ne si tardatũ foret, apertè illa deficeret, seseq; ad tumultuariam illam manũ cum ipso fortasse Conrado adiungeret. Horum igi-

Hæresis Picardæorum origo, anno 1160.

Petrus Valdensis Lugdunensis.

Pauperes de Lugduno.

Ludouicus VIII. Rex Galliæ delet Picardos.

Moguntinus exurit, reliquiæ Bohemiã petunt.

Conradus Venceslaum & Vdalricum instigat aduersus Fridericum.

Conatus eorũ eluduntur.

tur matuto aduentu, Venceslaus & Vdalricus, qui in obsidione tantæ vrbis nihil nisi occasionem frandis & doli quærebant, tanto metu sunt perculsi, vt consisterc diutius in Boiemia non auderent. Hac nubecula, quæ ventum procellosum minabatur sine vlla tempestate discussa, ad futuram conseruandam sercnitatem & tranquillitatem, Fridericus de sententia Leopoldi & Alberti, protinus nobilissimum quemq; nominatim euocat, vt Pragam venire properet. Ibi omnes ad nouum iusiurandum adigit, non alium se principem, quàm Fridericum habituros. Quo negocio confecto, Leopoldum & Albertum hospites, longè maiorem illis operam pollicitus, domum dimittit, retenta vtriusq; parte copiarum quæ secum Pragæ hyemaret. Et quanquam exigua portio Autumni superfuerat, ne illam quidem sine vltione transire voluit, Præmyslaum fratrem iuniorem, turmis & cohortibus instruens aduersus Conradum, ad quem se Venceslaus ex fuga receperat, eidemq; mandans, vt In regionem Znoymensem profectus, totam Conradi in Morauia ditionem peruastaret. Vadit ille in Morauiam, populabundusq; ad arcem vsq; Bitonam, quæ non longè à Znoyma eminet, peruenit. Huius capiendæ animo inflammatus, magno illam impetu adoritur, quem tamen præfectus, tum munitionibus arcis, tum forti præsidio frctus, facilè retundebat. Intcribi Premislao nunciatur, Contadum subsidio arci longum militum agmen adducere, & ad eum ex via multos armatos aggregari, qui doleant in conspectu suo Morauiam à Boiemis fœdè vastari: proin certum imminere certamen. ad quod ineundum, quando nō satis se instructum videret Premislaus, tempori cedendum, quàm temerè resistendum conducibilius duxit, ad fratremq; saluis copijs & spolijs Pragam redijt. Ac primo vere cum sex millibus pcditum, & quingentis equitibus profectioncm in Morauiam repetit, Conrado omnibus rebus, externo etiam auxilio ad occurrendum & confligendum parato. Erat ex familia Versouicensium, quæ solum inuita vertcrat, sedesq; sibi in Polonia delegerat, Ratiborius quidam, pollens viribus, manuq; promptus, & ob ea Polonis in primis charus. Is, cnm tam longi exilij sine sua culpa contracti, fincm aliquem videre optaret, multa super hoc in animo suo sæpius voluebat, præsente tandem fortuna tumultus Morauici ei oblata, quam quidem fortunam, aut nullam dein aliam sibi Principem Boiemiæ conciliatnram sperabat, si videlicet cum aliquo cmolumento coram illo appareret, sic illi institit, quoscumq; ex militari nobilitate, vel cognationc, uel amicitia & bencuolentia, aut familiaritate erga se affectos cognonit, alios precibus in societatem militiæ, alios spc consequendorum in Morauia spoliorum inuitabat, douec benc multam equitum Polonornm manum conglobaret, valdcq; in temporc cum illa in Morauiam penctraret. Vix cnim tribus millibus passuum à se distabant Premyslaus & Conradus, vterq; ad præliandnm compositus, cum exploratorcs Premyslao indicant, turmas equitum aduentare, & qnantum cx habitu & armis cognosci potuit, videri sibi Polonos equitcs esse. Terruerat hæc res Prcmyslaum existimantem auxilia illa Conrado in cumulum accedere, scd istum tcrrorem simul atque errorem Ratiborius castris Boiemorum appropinquans Premyslao ademit, per internuncium ei significans, se auxilio exercitui eius sua sponte aduenire, nullo prorsus alio premio inuitatum, nisi vt per eum gratiam apud Fridericum recuperet, deinde apud ipsum quoque: quam certè gratiam nullo suo vitio, aut vlla mala suspicionc, scd familiæ suæ peccato agnoscat esse amissam. Cætcrùm quàm æquum sit, maiorum delicti pœnas luere posteros innocentes, ipse dijudicauerit. Iussus bonum habere animum, cunctaq; ex victoria secunda sperare, si illa eueutum secundum habuerit, castra cum suis lætus ingreditur. Vbi paucis consilia de pugna in communc conferentes, ad pa-

Nouum fidei Sacramentum à nobilibus exigit Fridericus.

Conradum fratri Premislao exercitu credito inuadit.

Bitonā obsessam metu liberat obsidione Premyslaus.

Ratiborius Versouicensis exul, vt familiæ obliteret infamiam, & reditum in patriā lucretur, Premyslao equites Polonos adducit.

Premyslao se adiungit Ratiborius.

Cruenta dimicatio ad Ludomirium.

ad pagum inde Ludomirum, ad quem Conradus castra posuit, instructa acie eunt, nullam moram pugnæ Contado interponente. Pariter itaque clamorem tollunt, pariterque ferrum & tela expediunt, ac pari conditione dimicant, tanta constantia, vt nec eques ab equite, nec à pedite pedes, de loco suo se pelli sustinuerit, sed quem quisque eorum dimicans semel ceperat, eundem locum moriens obtinuit. Segregat deinde suos ab alijs Ratiborius, & transuersam Conradi aciem, in qua Venceslaus erat, quanto maximè potest impetu inuadit, petrumpitq;, nec sic tamen ibi fuga alicuius visa, sed cædes potiùs vtriusque partis aderat, nisi quòd iam adeò perturbati hostium ordines visebantur, vt nullam amplius pugnam redintegrare possent. Datum inde à Premyslao receptui signum, prohibitusque miles reliquias persequi, excepto Ratibotio, qui Hungaros equites cum suis insequebatur. Quatuor hominum millia, pari propè vtrinq; clade, in acie cæsa feruntur, inter quos tantus nobilium nnmerus, vt tædio humandi seorsum singulos, multi simul in vnum sepulchrum conderentur. Hoc quoque adijcitur: Tubarum sonitum & clamorem pugnantium, fremitumq; equorum, & armorum strepitum, in arce Caunicensi auditum fuisse, quæ plus vno miliari nostrate à Ludomirio distat: Vnus autem Ratiborius gratiam benè gestæ rei, à toto Boiemorum exercitu tulit, palàm item ferente Premislao, eius opera strenua, factum aditum ad victoriam fuisse. Quæ quoniam Friderico valde placuit, eò procliuius auctorem illius Ratiborium, in fidem suam & familiaritatem recepit, inducta deletaq; omnium iniuriarum præterita rum memoria, insignibusq; mutatis, ne quid odiosum restaret. Quippe pro Nassa aurea, secures decussatim sibi coherentes iussus est ipse & posteritas ipsius gestare. Donatus & arce Bauariam prospectante, quam Pryndam vocant, vt fines Boiemiæ aduersus Germanos limitum transgressores rutaretur. Ab hac victoria, quæ cruenta potiùs quàm læta diei debuit, stimuli non deerant, quibus Fridericus aduersus Conradum exstimulabatur, vt eum funditus euerteret, alioqui nullam inter æmulos pacem futuram, adduci tamen is haud potuit, vt noua calamitate Conradum, sine noua ab eo iniuria accepta vellet afficere. Itaque in Morauiam iturus, vt Premyslaum fratrem de se benè meritum in possessionem Olomucensis regionis induceret, non solùm inermis, sed exiguo etiam comitatu ad arcem Caunicensem venit, quanquam sic quoque molestus tunc Conrado scrupulus est iniectus, & nonnulla dubitatio, quidnam ille de via propius Znoymam deflexus portenderet. Nec diu se cura illa torquens, mutatur in formam Tabellarij à Palatino principe ex Germania cum tabellis ad Fridericum missi, & secretis præterea mandatis. Ad quem perductus, arbitris omnibus semotis, Tabellarij personam protinus deponit, & Conradi supplicis accipit, in potestatem se patruelis tradentis cum suis fortunis omnibus. Hinc tandem offensionum omnium, simultatumq; inter illos factus finis: Conrado ad officia exhibenda parato, & Friderico ad referendam gratiam, vltroque beneuolentiam ostentandam prompto. Redijt tunc Conradus in concordiam cum Henrico quoque Pragensi Antistite, qui diffidij causam hanc præ se tulit, quòd iam vnus & alter Olomucensis præsul, ex ea hominum secta, quæ Præmonstratensis cognomen occupauit, fauore & auxilio Conradi fuerit creatus, cum ad Pragensem Pontificem, eiusq; collegium magis quàm ad alium quemuis pertineret nominare Episcopos in Morauia, & roborare. Paucis respondente Conrado, se deinceps nolle in alieno foro litigare, sed velle potiùs cum Henrico amicis officijs certare. Id verò ab eo precario petere, ne quid noui per ambitionem in deligendo Episcopo Olomucensi institueretur. Cognouerat enim ambitione collegium Pragense, non autem virtutis via ad hunc honorem assequendum

Victor Premyslaus.

Ratiborio acceptum refertur victoria.

Recipitur à Friderico in gratiam Ratiborius: arce donatus deleta gentis macula: insignia mutantur.

Mansuetus Fridericus.

Premyslaum fratrē Olomutio donat.

Ementito tabellarij habitu culpam deprecatur Conradus.

Conciliatur Henrico Episcopo Pragensi.

Cui competat ius eligendi Episcopi Olomucensis.

tensq́ue se ad suos: nunc bene, inquit, nauigaui, postquam naufragium fe-
ci, vnde ad principatum vsque emersi. Atque inde absque mora Pragam ad
ineundum honorem transijt. Sed nec Henricus Friderici Cæsaris filius in re- *Henricus VI. Cæsar.*
bus suis curandis, quas domi forisq́; curari oportuit, tardus apparebat, a-
nimum in primis intendens in Regnum Neapolitanum,[b] Siculumq́;, à Tan- *Côradus IIII. Interrex.*
credo Rogerij Siciliæ Regis ex pellice filio occupatum, contra sententiam
Clementis Romani Pontificis, qui sibi ius ad vtrumq; regnum vindicabat. Hu
ius successor Celestinus, perinde atque Clemens in Tancredum animatus,
clam procurat, vt Constantia Rogerij filia legitima, à cœnobio Panhormita-
no educeretur: eamq́; tametsi ritè captam, Deoq́; per verba religionis conse-
cratam, Henrico in matrimonium collocat. In dotem illi regnum Siciliæ at-
tribuens, suo ipsius marte sibi asserendum. Sed iam Tancredus Neapolim
quoq; inuaserat, ad quam recipiendam Henricus cum plerisque Germaniæ
principibus se accingens, rogat enixè Conradum, ne se auxilio in tanta neces-
sitate destituat. Conradus aliquantum incertus, mittendúmne subsidium, *Conradus Cæ-*
an potius demerendi noui Cæsaris causa, sibi eundem esset (nam plures e- *sari militat bel*
rant, qui dissuadebant, quàm qui profectionem suadebant) paucorum ta- *lo Siculo.*
men ille consilium amplexus, ad oppugnandam Neapolim cum Henrico per-
rexit, cura interim administrandæ Boiemiæ, Henrico Antisti Pragensi de- *Henricus Epi-*
legata. Neapolim autem Tancredus, militum rerumq́; omnium copijs e- *scopus guber-*
gregiè firmauerat, ita vt nisi per longam continuamq́; obsidionem, spes vr- *nator Boemiæ.*
bis expugnandæ nulla adesse videretur. Cæterùm tanta vis admonitio-
nis inerat Henrico, vt illa, exercitus ad durandum perseuerandumq́; cor-
roboraretur, cum repentè ingens coorta pestis, soluere obsidionem, Hen-
ricumq́; in Germaniam reuerti coegerit. At Conradus, vnà cum Otthone *Peste Conra-*
patruele morbi illius casum illic subijt, cum domi principatum, vix primo- *dus & Ottho*
ribus labris degustasset, ne dum vt aliquid in illo memoratu dignum gere- *Neapoli extin*
re potuerit. Corpus eius Pragam translatum, & ibidem conditum. Ac ne *cti.*
quod tempus discordia Principum transiret vacuum, duo rursus cognati
Principes, Venceslaus & Premyslaus de Principali loco summis viribus con-
tendebant. Vtrique sua factio præsto fuit, atque vtriusque spem Praga ver-
bis alebat. Henrico dein Præsule adiuuante, Venceslaus à Pragensibus in- *Venceslaus V.*
tra mœnia receptus est, princepsq́; consalutatus. Quo segniùs rem suam agen *Interrex trime*
te, superuenit Premyslaus eum non contemnenda manu, circumq́; muros *stris.*
obequitat, vt Venceslaum ad pugnam eliciat. Adeunt principem ciues, se qui- *Premislao ne-*
dem ad tempus æquo animo dicentes, oppugnationem toleraturos, cæte- *que Praga ne-*
rùm ad dimicandum prælio vires sibi deesse. Proinde ex re videri, vt confestim *que Vences-*
mittantur, qui Principis imperio nobilitatem ad arma concitarent, quorum *laus resistere*
subsidio æmulus pelli queat mœnibus. Probat Venceslaus palàm consi- *audent.*
lium, sed postero die se occultè inde subtrahit, Bambergam petens, in qua *Venceslaus ad*
tunc Henricus Cæsar substiterat, quum tribus tantummodo mensibus in *Cæsarem.*
Boiemia summæ rerum præfuisset. Pragenses destituti principe, ne diutius
agri illorum vastarentur, Premyslaum substituunt, eique portas vrbis ape- *Premyslaus.*
riunt, omnium offensarum, quæ tunc intercesserant, gratiam facientem. *VI. Interrex*
Sed nec iste ius suum contra Venceslaum absentem diu obtinere potuit, *postea Rex*
Henrico Cæsare indignante, quòd lex patris sui, quam de pace ab omnibus *Boemiæ.3.*
principibus custodienda dixerat, à præmislao violaretur & iccirco eum ad
causam dicendam, cur Venceslaũ expulerit, vocante, simulq́; seueriùs minan
te si tergiuersaretur, se illum Pragæ inuisere velle. Nulla vis Premyslao ade- *Citatur Pre-*
rat, quę cum posset ex sęueritate Cęsaris eripere regno in se diuiso, dum altera *mislaus à Cæ-*
nobilitatis pars pro Venceslao, altera pro ipso Premislao tenderet, ac iam ru- *sare, sed causa*
mor antecedebat de Venceslai Pragam reditu. Ne igitur eum istic expectaret, *diffidit.*

Premyslaus quadrimestris princeps.

Venceslaus ab Alberto Marchione Lusatiæ captus in carcere moritur.

Spitigneus filius venceslai.

Henricus causam Spitignei agit.

rursus in Morauiam, postquam vno amplius mense, quàm Venceslaus principem in Boiemia egerit, se contulit. Cæterùm idem Venceslaus in via per Albertum Lusaciæ Marchionem, Præmyslao gratificantem, interceptus, arctæq; custodiæ traditus est. In qua vitam tandem cum morte cōmutauit, Spitigneo filio superstite, cuius tutelam Henrico præsuli commendauit. Ab hoc Venceslao, Engelbertus Olomucensis Antistes, oppidum Suitauiam ad fines Morauiæ situm, ac iam pridem violentia abalienatum recuperauit. Vacante principali sede, Henricus præsul diem comitiorum habendorum Pragę indicit. Candidatumq; in illo principatus, pro Spitigneo pupillo agit. Boiemi parumper deliberantes, ipsum Henricum vnanimi assensu, magnaq; voce principem Boiemiæ pronuncianr. Multis contrà Henricus verbis pugnat, ne quid noui in se constituant aduersus exempla & instituta maiorum, apud quos discretas semper principis ac pontificis dignitates fuisse: sed ne nunc quidem causam se vllam offerre, cur coniungi debeant, præter Spitigneum, tot alijs principibus ætate maturis superstitibus, ex quibus facilis vnius fieri possit delectus. Vrgent illi Henricum compressiùs, docentq; ita demū concordiam in Boiemia conflari posse, si illam, ipse nullis apertè factionibus imbutus, regendam susciperet. Ea conditione dare se illis manus, respondit, si Cæsar voto illorum subscripserit. Atq; inde ad Cæsarem profectus, vt more solenni principis personam indueret, non aliter ei sunt vexilla de manu Cæsaris porrecta, nisi vt summam pecuniæ, quam se repræsentaturum Venceslaus Cæsari spoponderat, ipse ære suo expungeret: Hinc noua difficultas exorta, vnde nam promissum Cęsari æs dilueretur? Nec enim Henricus soluendo erat, nec creditores reperiebantur, qui eidem mutuum æs dare vellent: quia de perseuerantia illius in principatu ambigebatur: & populus crebris principum mutationibus, per continuos exactores valde fuit attenuatus. Quicquid tamen ex priuata arcula, & à fidelioribus amicis contractum æris ad manus venerat, illud in præsens ad Cæsarem missum, cum syngrapha obligatoria de reliquo debito dissoluendo. Posthæc nihil habuit antiquius, quàm vt nobilitatem in antiquam redigeret concordiam, vtq; ipsam Boiemiam à rapinis & latrocinijs, à quibus sibi factio Premyslai non temperabat, liberaret, dispositis per loca oportuna stationibus, quæ ad omnem latronum excursionem occurrerent, audaciamq; illorum punirenr. Nam ipse Premyslaus, relicta Vladislao fratri bonorum in Morauia possessione, cum certa equitum manu in Lusaciam ad Adalbertū, rebellem tunc animum aduersus Cæsarem gerentem, Saxoniamq; imperio illius subiectam, vexante sua sponte concessit, vt & laborum eius, & prædarum esset particeps, atq; eadem opera, vt iniuriam suam vlcisceretur, qua se à Cæsare Venceslao paulò ante esse venditum conquerebatur. Cæsar Italicis negocijs distentus, ablegat nobiles homines ad Henricum, qui ipsum debiti nomine appellatent, aut si mallet expeditionem in Lusaciam, ad retundendam Alberti & Premislai ferociam suscipere, gratiam ei non debiti tantum faceret, sed insuper arces & oppida dono daret, quæcunq; de bonis Alberti auulserit. Henricus vbi cognoscit, mille faciliùs milites, quàm mille aureos mutuos se contra here posse, modò vt ex populationibus militi viuere liceat, delectum habet, eiq; Vilhelmum Comitem præponit, dato eidem mandato, ut licentiam militis cohiberet, si forsan illa corruptus, vltra quàm conueniret progredi vellet. Vilhelmus vsq; ad pugnam, quam cum Alberto & Premyslao conseruit, in officio militem habuit: illis superatis, fugatisq;, & Premyslao tantum nō capto, victor exercitus neminem amplius metuere, sed ex libidine cuncta agere, sacraq; pariter atq; profana diripere, cum ex præda, non autem ex pecunia militare se diceret. Serò pœnitentiam agente Hentico, quòd tam dissolutam expeditionem in Lusaciam, sine stipendio expedierit, Instruebat tunc Emericus Hunga-

Henricus & Episcopus Pragæ, et Interrex VII.

Pecunia ex pacto Cęsari ante confirmationem numeranda.

Latrocinia coercet.

Adalbertus Marchio Lusatiæ Cesari rebellis, ei militat Premislaus.

Henricus Interrex Vilhelmū Comitem iussu Cesaris illi opponit.

Cesus Adalbertus.

Hungarorum Rex, Belæ filius ingentiq; apparatu nuptias, cum Constantia Arragoniæ Regis filia Strigonij adornabat: Ad quas Henricum quoq; Boiemiæ principem inuitauerat. quod quia percommodè cecidit, ita videlicet vt Henricus cupiebat, iam pridem appetens, auidusq; fœderis cum Rege Pannoniæ ineundi, tam tempestiua occasione ad id conficiendum sibi oblata, non mediocriter lætabatur: ueniq; Strigonium ad diem nuptijs dictum. Quibus peractis, ictoq; cum Rege pacis fœdere, dum Pragam remeat, in itinere accipit, insidias sibi in Morauia esse paratas, quas vt deuitaret, longiore diuerticulo vsus est, in Austriam vsq; deflectens à via, omnesq; frustrans insidias. Pragam reuersum, Proceres & frequens nobilitas, quæ ipsum Henricum in via sequebatur, vna omnes voce flagitant, ne inultam sinat Morauorum perfidiam. Tum Henricus, longè à me, inquit, tam impia mens facessat, vt propter delictum paucorum, in omnes desæuire velim, quando & illi pauci suo tempore, cuius Deus optimus est arbiter, debitas sceleribus pœnas luituri sint. Nimis religiosa hæc cunctatio, nimisq; nobilitati odiosa visa, dicenti, Principem decere, vt in puniendis propulsandisq; iniurijs segnis non appareat, alioqui malitiam dilata animaduersione longiùs processuram. Aut igitur delectui esse ei annuendum, aut spectandum dum ipsi suo sumptu, vel inuito principe, copias contrahant in Morauiam deducendas. Ita velis nolis expeditioni Morauicæ adnuit, edicto prius proposito, capitis pœna sancito, si quis Præfecto copiarū non paruerit, aut loca sacra quouis modo violauerit. Præfectus Morauiam ingressus, nullum in conspectu hostem armatū videt. Mox edoctus ab exploratoribus, ad primum Boiemorū aduentum perculsos, insidiarum conscios, arcibus etiam atq; vicis suis desertis, ex Morauia ad Premyslaum confugisse, arces illorum cum ipsis hominibus in deditionem recipit, ac solam pecorū armentorumq; prædam militibus dilargitur. Sedatis rebus turbulentioribus Henricus, à quibus natura abhorrebat, ad Pontificiam deinceps functionē se vertit: atq; ad eam in primis intentus, munere suo in corrigenda Ecclesiastica disciplina fungitur. Adeò tunc ab intemperantibus & lasciuis sacerdotibus labefactatam, vt lapsus eius erigi, ac rursus in statum suum constitui, nisi per summā authoritatem, & præsentem censuram non facilè potuerit: latè enim vitia, & per multos sacerdotes diffundebantur, & idcirco multam seueramq; medicinam postulabant. Neq; enim temulentia, neq; libido, sicut neq; alius inueteratus morbus, alio quàm acri asperoq;, ac minimè blando medicamento curatur. Igitur Henricus, positis per diuersa loca tribunalibus, in quibus dati iudices præsidebant, per eos sacerdotibus temetum, ganeumq; sectantibus, famem sitimq; in carcere procurabat. Ibidem incontinentium æstuantem libidinis impetum eodem pharmaco domabat: cæteros verò, pro improbitate quemq; sua, ab officio ministerioq; suo remouebat, donec ad bonam frugem reuerterentur. Per quæ tamen remedia consequi non potuit, vt malum tam longo tempore, spacioq; propagatum statim tolleretur, sed vt minueretur, infirmareturq;. Fortè per idem tempus à Celestino Pontifice Romano legatus è collegio Cardinalium, Petrus à lata via cognominatus, in Boiemiam & Poloniam missus erat, vt decumas ab ijs, qui in sacris constituti sunt exigeret, in bellum Asiaticum conuertendas. Magna enim spes omnibus Christianis iniecta fuerat recuperandæ Hierosolymæ, Saladino mortuo. Et quanquam Henricus ita tum langueret, vt prodire obuiam legato ipse non potuerit: eos tamen procedere iussit, qui alios honore & dignitate præcederent. ab illis Pragam honorificentissimè deductus, ac liberalissimè cum toto comitatu ab Henrico habitus, vt intellexit sacerdotes plerosq; in Boiemia, vitā satis probrosam viuere, diem conseerandorum sacerdotum promulgat. Ad quem cum plures iam pridem iniciati, quàm iniciandi Pragam ad S. Vitum conue-

Filia Ferdinandi Regis Castellæ.

Henricus Strigoniensibus nuptijs reuersurus in Morauia insidias vix effugit.

Incitatur ad vindictam.

Premyslaus auctor insidiarū.

Censuram Henricus agit in sacerdotes.

Petrus Cardinalis à via lata legatus Cœlestini III. P. M.

Pontifex decumat sacerdotes in bellum sacrum.

Oratio Cardinalis ad sacerdotes de Cælibatu.

nirent, accurata oratione de Cælibatu habita, in hanc tandem summā dicta redegit, vt consecrandi continentiam iurarent. Hic turba sacerdotum cancellos circumstans, septa transilit, ac pro se quisq; candidatos sacerdotij, per diuos perq; diuas obtestatur, ne se liberos solutosq; alligari, castrariq; patiantur. Affatim superesse Monachorum, quibus solemne sit mundo & cupiditatibus eius renunciare per iusiurandum: illis cōtentum debere esse Legatum. Nec insuper mundo destinatis ministris, iugum velle imponere, quod patres eorum portare nequiuerunt. Hac petulantia verborum legatus vehementiùs accensus, imperat seueriùs Archidiacono, vt sacerdotum tumultum cohercea t, & quos oportet, vt iurare cælibatum cogat. At illi Archidiaconum multis conuitijs, mox pugnis inuadunt, cum de repente satellites armati ab Henrico ad sedandam rixam submissi aduolant. Ibi audaculorum aram, alij columnam, quæ corpus dominicum sustinebat circumplexi, religionem contra vim obtendebant. Sed eos Legatus inde abstrahi, per vimq; abduci mandat, inquiens, Nihil auxilij ex religione habere illos, qui violenter illam temerassent. Ac mox seuerissimam in illos dixit sententiam, partim vt in carcere inedia necarentur, partim exilio punirentur. Qua tam acri animaduersione perterrefacti cæteri, ad sanitatem sobrietatemq;, & temperantiam paulatim sponte sua redibant. Idem Legatus benignū hoc responsum ab Henrico tum de decumis, tum insuper de militia Asiatica retulit, fore vt ipso Henrico duce, si ex infirma valetudine conualuerit, Boiemi nequaquā vltimi, tam piam expeditionem sint sumpturi. Decere enim bonum pastorē, vt pro ouibus Christianis, animam quoq; suam libenter ponere velit. Iussitq; delectum haberi, ac cætera ad longinquam profectionem necessaria sensim parari. Cæterùm fama morbi eius crebrescente, & vsq; ad aures Premyslai perueniente, qui vt intentus ad omnem occasionem erat, ita subitum in Morauia vnà cum fratre suo Vladislao agmen coegit, quod Pragam duceret. Vocat ad se Henricus proceres, animumq; illis suum de Principatu deponendo aperit, datq; eisdem legen di principis potestatem quemcunq; voluerint, sibi, inquiens, vires ad obeundum Pontificatum vix sufficere, nedum vt principis prætereà onus ferre possit, in tanto præsertim rerum motu, atq; cōtinenti ferè illius honoris ambitu. Qui aderant, simul omnes rogant, ne animū despondeat ad inanem inimicorum strepitū, quem mox ipsi suis viribus sint discussuri absq; omni eius cura, daret modò se ad meliores cogitationes, quibus nō demutando rerum statu, se de recuperanda pristina valetudine secum cogitaret: sumptisq; propere armis, Vladislao & Premislao occurrunt. Non existimabant futurū, vt tot agmina, tamq; robusta, in tam breui spacio coire possent. Cui tamen rei ambo fratres magnam causam præbuerunt, dum populationibus per viam qua ibant factis, concitant indignatione in se omnes læsos, illæsosq;. At contrà Henricus ex munificentia, in maxima tunc annonæ caritate, per frumentum à se coemptum indigentibus gratis exhibita, adeò factus est popularis, vt populatim ad eum defendendum vniuersi confluerent. Itaq; fuga maior, quàm prælium ab aduersa parte visebatur. In qua tamen Vladislaus captus & retractus, ad arcem Creuoclatam à custodibus deportatus est. Henricus rursum proceribus accersitis, consilium medicorū illis indicat, suadentium loci cœliq; mutationē fieri debere, & ab omnibus rebus, quæ animū sollicitant abstineri, alioqui nihil sibi profutura medicamenta. Se itaq; velle Egram oppidum in vltimis Boiemiæ finibus situm, refouendarum virium gratia petere. Interim administrationem regni curæ illorum delegare. Quartodecimo die, postquam Egram peruenit ibidem ab humanis exemptus est. In vtroq; magistratu tam æquus & moderatus, vt in dubio reliquerit, princeps an pontifex melior vixerit. Corpus Doxanam illatum, quo in cœnobio matrem etiam suam sepeliuerat.

Cælibatui refragantur sacerdotes.

Archidiaconus pugnis mulctatur.

Milites pretoriani sacerdotum tumultus compescunt.

Henricus morbo correptus principatu se abdicat.

Premislaus & Vladislaus inuisi cuiq; ob grassationes.

Henricus annonam egentibus gratis suppeditat.

Egræ moritur Henricus & princeps et pastor bonus decimoquinto Pontificatus anno.

De

De successore in comitijs ab ordinibus variatū, primoribus ad Premyslaum, vti cæteris ætate priorem, inclinantibus: alia nobilitate cum ipsis ciuibus, Spitigneo adolescenti, ob memoriam Conradi suffragantibus. Sed ab hoc suffragio isti à primoribus dicentibus, quòd ad parietem nimis adhuc propter ætatem caducum applicare se studerent, victi protinus destiterunt, atq; de Premyslao cnm illis in certamen venerunt, interrogantes, an expediret summæ rei præponere eum, cui Cæsar esset infensus? & quem ipsi recenti prælio vehementer offenderunt, fratre intercepto, & ipso Boiemia turpiter expulso? ita vt facilè coniectare liceat, ne nunc quidem aliud eum meditari, quàm quo pacto se vlciscatur. Hæc tandem sententia obtinuit, vt Premyslai fratrem Vladislaum, de custodia ereptum, principem constituerent, haud dubiè huius tanti beneficij, quàm iniuriæ sua culpa contractæ, magis memorem futurum. Imò ea ipsa re, Premyslaum quoq; multum de iracundia remissurum, postquā viderit fratrem dominari. Eunt igitur confestim ad arcem in qua custodiebatur, ibiq; principem illum salutant, & insigni comitum pompa Pragam deducūt, prorsus ignarū, vbinam gentiū Premyslaus ætatem degeret: sed nec quisquā presto erat, qui eū de statu illius docere posset planè misero. Ad has enim rei familiaris angustias, ad eamq; pecuniæ inopiam redactus fuit, vt ob quærendū victum quotidianum Ratisbonæ, vbi templum ædificabatur, seruili habitu operā suam architecto locare, totumq; diem rotam versatilem in subducendis in altum lapidibus, versare coactus fuerit, vno tantùm ex suis clientulo fideli, laboris sudorisq; socio, quo cum dies continuos decem, cum se in opere illo defatigasset, relaxandi animi causa extra mœnia ad pontem Danubio imminentem progreditur, garriens cum clientulo, quicquid in buccam venerat, cum ecce tibi nuncius adest de morte Henrici Cæsaris, Messanæ in Sicilia mortui, notum omnibus faciens. Quo Premyslaus exhilaratus, Adhuc, inquit, numen aliquod, fortuna melius nos respicit, quin redimus, & læti hunc diem in œnopolio consumimus. Imò ait clientulus si lautius obsonare vis obsonium, en cape duos aureolos, quos in vsum futurum hactenus repositos habui ad obsonandum. Eos simulatq; ille accipit, subridens in Danubium proijcit. Domi, inquiens, non hic lautiorem quærendam cœnam, ad quam maturiùs cœnandam, fac vt postero die accinctus sis ad iter maturandum Boiemiam versus. Cuius fines attringens, gratiora adhuc noua audit, fratrem videlicet suum Vladislaum natu minorem, Principatum in Boiemia gerere. Sed cum simul ei veniret in mentem, quàm incōmunicabilis esset regni societas, visum est, vt fratris sententiam de longiore tutioreq; loco tentaret, si sibi tanquā seniori de throno cedere, aut se in regni consortiū accipere vellet, datq; hac de re ad fratrem literas, controuersiā tunc de Pontifice cooptando, cum collegio Pragensi habentem. Suam enim Vladislaus in hoc authoritatē valere volult, vt pro arbitrio suo, quē cuperet, Pontificem cooptaret, quemadmodum re ipsa fecerat, Henrico Danielem suum ipsius à sacris vt vocant Sacellanum, substituendo. Sed in eius nomine sacerdotes Pragenses nullo pacto acquiescere, nec eum ad vllam administrationem prius admittere voluerunt, quàm leges ipsis, iuraq; & suffragia libera restituerentur, quibus ex antiqua cōsuetudine hunc ipsum Danielem sibi Episcopum legerunt, haud dubiè Vladislao gratificati. Quibus literis, cum essent redditæ, scriptum inerat: ex malorum thesauro, hoc malum illi defuisse, vt latomias Ratisbonæ lapidarias colere fuerit coactus, sed omnem sibi mœrorē abstersisse læticiam, quam ex fratris principatu concepisset, cuius fructum ad se quoq; speraret pertinere. Has literas Danieli & quibusdam alijs recitans, rogabat illorum sententiam. Cui Daniel, Caro, inquit, & frater tuus est Premyslaus, piumq; videri ac verè fraternum, vt in ista angustia animæ eius, tua ope illum subleues. Rescribit mox Vla-

Vladislaus Interrex è carcere III. quinquemestris.

Sors misera Premyslai Ratisbonæ latomis inseruientis.

Anno 1198.

Premislaus Cæsaris audita morte in Boiemiā festinat.

Fratris animū pertentat.

Ius nominandi Episcopi collegio non principi competit.

Daniel XVIII. Episcopus Pragensis.

Reuocat Vladislaus fratrem Premyslaum. Spitigneus cōprehendere conatus Premyslaum captus oculis priuatur. Cedit fratri seniori Vladislaus.

dislaus fratri,vt ad certum locum, quem nominabat, ad colloquium veniat, velle se tranquillo animo absq; multis arbitris cum eo,de rebus communibus fraternè conferre Sed non latuerunt hæc cæteros nouarum rerum studiosos, qui vt rursus aliquid nouarent,Spitigneo adolescenti persuadent,vt Premyslaum in via intercipiat: quo intercepto,ingens obstaculum,quod nunc ad emergendum ei obstaret,sublatum iri.Imprudens iuuenis,paruula manu, atq; ea inermi contracta, cum stultis consultoribus incidit in foueam quam fecit. Hunc principes captum oculis in vincula conijciunt,ne aspirare deinceps ad principalem honorē posset.Ipsi inter se cōmendabili Vladislai pietate,qua vltro maiori fratri de loco suo,quem tantū quinq; menses occupauerat,cessit, ita rem cōposuerūt,vt Premyslaus Boiemis,Vladislaus Morauis imperitaret.

a *Saladinus à Caliphis recens subiugata Aegypto,Hierosolymitanum regnum euertit Anno 1187. octuagesimoseptimo postquam à Godefrido in libertatem fuit vindicata anno.*

b *Tancredus Rogerij spurius prater Pontificiam auctoritatem occuparat regnum Siculum.Hoc pontifex Henrico donauit. Vt ius occupandi haberet,Constantiam monialem voto soluto illi iungit.Mortuo Tancredo eiusq; filio Rogerio,Henricus vtramq; Siciliam occupat, & ex quinquagenaria coniuge filium suscipit Fridericum II.Anno 1193.*

c *Constantia hac postea vidua nupsit Friderico secundo Imperatori (quod vetus scriptor Hungarus) non Henrico Barbarossa filio secudum Bonfinium. Ex hac Henricus senior Dux Sueuia,Rex Romanorum.*

d *Veneno quod propter adulteria coniunx illi propinasse dicitur. Vel inter venandum gelidam è fonte biberat,hinc mors sequuta.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER
QVINTVSDECIMVS.

Philippus Barbarossa filius Imperator desig. Anno 1199. Contra eum Ottho dux Saxonia Henrici Leonis F. Henrici Superbi. N. Saxones populantur Lusatiam. Ottho Premyslao conquerenti superbè respondet. Philippo Cesari Premyslaus se adiungit.

NOn perinde in Germania tunc res, atq; in Boiemia tranquillæ erant,Principibus seditione laborantibus,& quod ante id tempus cōtigit nunquā,duos Cęsares sibi legentibus, Philippū Sueuiæ Principem, Archiepiscopus Moguntinus, Othonē Saxonē Archiepiscopus Coloniensis inaugurauit,vtrumq; factione potenti fultum. Quippe vltra Germaniæ Principes,Philippum,Rex Galliæ: Othonē, Rex Britannię adiuuabat.Premyslaus mediū tum adhuc agebat animo fluctuās,in vtram partē sese daret,cū ei ex Lusacia affertur, Saxones excursione illò facta, pagos aliquot diripuisse,pecoraq; inde in Saxoniā abegisse.Extrudit cōfestim suos Premyslaus,qui Othoni,Saxones de prēda abacta deferrent.Atq; ille subridens,deludensq;:Nimis,inquit,intempestiuā sibi videri hanc querelā,quasi Premyslaus morū militariū sit ignarus, qui aliter viuere nisi rapto vix sciant, & postquā in Saxonia rebus necessarijs in præsens destituantur, quid noui, si illas apud vicinos rerum abundantiores quærunt? Inter hæc legati à Philippo in Boiemiam veniunt, spes amplissimas Premyslao ostentantes, si Philippizare in animum induxerit.Sine vlla deliberatione, ita se facturū respondit, & illis adhuc præsentibus,Otthoni bonam vicinitatē renunciat, subiungens: Suum quoq; militē scire ex rapinis & spolijs viuere. Delectoq; robore trium millium

millium in Boiemia equitum, quibus duo ductores dati cũ mandato, vt hunc numerum in Lusatia adaugerent, si aucto opus esse cognoscerent, ac talem cum illo in Saxonia operam nauarent, qualis mercede digna foret. A finibus illi statim vastare Saxoniam incipiunt, tantumq; incolis terrorem igni & ferro immittere, vt multitudo gregatim ad Otthonem confugeret: sed neq; ipse hostibus, quorum vires planè ignotas habuit, se obijcere audebat, sed mœnibus inclusus munitissimis, expectabat dum tempestas adeò procellosa transiret, quod ante factum non fuit, quàm se miles Boiemus varijs spolijs satiaret, ac sua sponte inde decederet. Hæc quam grata Philippo acciderint, ex beneficio Moguntiæ Præmislao collato facilè quis existimare potest. Venerat post rem benè gestam Premislaus Moguntiam, in qua conuentũ principum Philippus habuit. Ibi priusquam de bello instaurando deliberari, aut quicquam tractari cœptum esset, Premyslaum de omnium qui aderant, sententia, Regem Boiemiæ creat, imposita ei sua manu corona regia. Exin tandem interregnum in Boiemia finitum, Regibus sibi deinceps continua serie succedentibus. Postquam vsu didicerant, ad dignitatem atq; existimationem tuendam plus referre inter ipsos Reges, quàm inter principes censeri, præsertim apud Boiemos in tam corrupta procerum indulgentia ac licentia, per quam ipsos principes non solùm nimis sibi familiares, verùm etiam obnoxios faciebant. Primus Philippo congressus cum Otthone ad Aquisgranum fuit, non valde secundus. Nam Ottho locum illum obtinuit, in quo etiam coronatus est. Indeq; circa Rhenum, quasi iam omnium victor, circumuolitabat, donec Philippus reparatis viribus, Regeq; Premislao sibi adiuncto, licentiam eius reprimeret, vno prælio ad Mosellam inito, cuius traiectum Otho impedire conatus est, altero iuxta * Aquileiã, in quo similiter ac priore Otho malè acceptus est, ita vt lentiùs posthac æmulum prælio lacesseret. Sed non defuerunt proti nus, qui semina discordiæ inter Philippum & Premyslaum disseminarent, ac inter primos Arnolphus quidam Episcopus cognomento Tarsonus, grauiter Premislaum accusans de damnis Bauariæ illatis, dum ab expeditione, tum Germanica, tum Italica reuertitur, quæ tam grauia fuisse fingebat, vt Bauari quouis gentium multò libentiùs abire mallent, quàm expectare tertiam Boiemorum per Bauariam expeditionem, quæ haud dubiè illos ad extremam vastitatem redigeret. His Philippus ad indignationem commotus, breues admodum ac præcisas ad Premyslaum scribit literas: Non egere se amplius, inquiẽs, eiusmodi Premyslai auxilio, quod vltimum suis subditis exitium afferat. Subitò hæc indignatio per rumigerulos in aulam Othonis dissipatur. Nec Otho segnis ad explorandum quo in se animo Premyslaus esset, & si qua ratione pertrahi in suam causam possit. Missus ad Regem Hermannus Turingiæ princeps, veteri familiaritate illi iunctus, cum muneribus & ingentibus promissis. Quibus adeò Rex se expugnari passus est, vt cum Theoderico etiam Misniæ Marchione, qui Philippi adherebat factioni, affinitatem dirimeret, facto cum sorore eius diuortio sub sterilitatis prætextu, illaq; in Misniam remissa, vt nouis in Boiemia nuptijs locum euacuaret, quas paulò post Rex, cum [a] Constantia, Belæ Regis Pannoniæ filia contraxit, Romani Pontificis assensu, quem per Otthonem, Innocentio tunc adhuc acceptum obtinuit, in tantamq; gratiam se apud eundem Ottonem posuit, vt cum Saxones Premyslaum laudantes, identidem sua voce repeterent, Otthischgar, hoc est, Othoni totus deditus, quod Boiemi non intelligentes, putabant nouum Premyslao à Germanis indi vocabulum, vocariq; Ottogarum, nec aliter posthac quàm Otthogarum cognominabant. Ergo vt se Otthonianum esse ostenderet, quantumuis leniter adhuc à Philippo exagitatus fuerit, nimis impotenter tum igne, cæde, vastitate, imperio Philippi subiectos opprimebat: cæterùm nusquam ad ma-

Irritatus Premyslaus bello persequitur Saxones.

Saxoniã vastat Premyslaus.

Premyslaus Rex III. Bohemiæ à Philippo Cæsare Moguntiæ coronatus.

A Premyslaò omnes ordine sibi succedunt Reges Boiemiæ. An. 1199.

Ottho IIII. A Richardo Rege Angliæ Coloniensis impulsus Ottonẽ Aquisgrani coronat.

** Argentinam vel Coloniã siquidẽ vtrobiq; victor fuit Philippus.*

Arnolphus Episcopus Regẽ Boemiæ falsò criminatur apud Cæsarem Philippum.

Patulas calumnijs Cæsar habet aures.

Factioni Otthonis Premyslaus adhæret.

Hermannus Langrauius Thuringiæ.

Premyslaus repudiata Misnij filia, Hungarã ducit.

Innocẽtius III.

Origo nominis Otthogarus, alij Odoacrum dicunt.

Ottischgar.

Vastat Pilippi Cæs. ditionem Rex.

intimus amicus, in Rheni insula simili casu prostrauit impunè. [c] Occiso Philippo imperium ad Othonem recidit, de vindicta inprimis sollicitum, quam inferre Premyslao statuerat. ad quam rem, & militem scribere cœpit propositum continuaturus, si non illud cognatus eius princeps, & Magdeburgensis antistes interpellassent. Multa alia & magna restare dicentes, ad quæ peragenda præuerti deceret. lacere adhuc Imperium seditionibus, bellicisque tumultibus perturbatum: quæ quidem mala nisi ex illo sublata fuerint, suspicionum, offensionumque, denique & bellorum causas nunquam defuturas: auferri autem posse hac vna ratione, si omnes imperij principes, data publica fide, ad deliberandum, statuendumque de quibuscumque controuersijs conueniant. Si quis principum absfuerit, suo quemque damno absfuturum. Quum placeret consilium, dies principibus publica fide Bambergam ad conueniendum edicitur. Ad quam Premyslaus quoque præter Othonis expectationem venit, non pluribus quàm ducentis equitibus comitatus. Ibi occurrentibus principibus sua prudentia authoritateque, ac se medios inter Cæsarem & Regem interponētibus, dissensio citra vllam cōtrouersiam sedata fuit. Actumq; deinceps de expeditione in Italiam facienda, coronæ Cæsareæ sumendæ gratia, plerisque principibus nomina in illam sua dantibus. At Rex trecentos viros, æquosque cataphractos se missurum Cæsari spopondit, & ad tempus præstitit. Exin rebus suis domi curandis intentus, Venceslaum filium, etiamtum puerum, Regem coronat, [d] Theobaldo filiam Henrici cognomento Barbati, Vratislauiæ principis, in matrimonium elocandam curat, additque eidem copias, quibus succinctus opem ferat socero, ad recipiendum Poloniæ principatum, ad quem [e] Lesco natu minor aspirabat, Conrado Masouiæ principe eum adiuuante, instiganteque, vt eum Henrico, quem mansueto, & à cædibus alieno esse animo sciebat, armis cōtenderet. Castris prope Cracouiam positis, inuitat ad colloquium Henricus Lesconem, eique conditionem offert, vt ad arbitrium Poloniæ Procerum, rem controuersam potiùs, quàm in discrimen belli conferant. Qua accepta Lesco, sententiam etiam Polonorum fauorabilem accepit, vt ipse princeps, tanquam magis acer, excluso mitiore diceretur: munificentissimè tamen Henricus à Lescone & Polonis habitus est. Ibi tum primum gens ista, quæ se Thataram appellat, gentium omnium, quæ extremos Scithiæ vergentis in ortu fines incolit, barbarissima truculentissimaque, rumore emersit, postquam trans Tanaym, & Meotim, duce Persa quodam, humili & sordido loco prognato, sed manu strenuò, Dauida vocabant, aliquot populis expulsis, occupataque Chersoneso Taurica, finem tandem sedis incertæ fecit, quanquam in hunc diem vaga duret, ac inquiera, & castra potiùs in campis, quàm ædificia in oppidis habitans, tam indomita genti feritas, vt ne tanto quidem tempore intercedente, belulnam vitam exuere queat, tamque immanis in Christianos illius rabies, vt cani magis rabioso, quàm homini Christiano se parsuram iactitet. Sed nec efferaciùs ista verbis iactat, quàm opere exercet, id quod Poloni, Rutheni, Lithuani, miserandum in modum subinde experiuntur. Subinde enim nationibus illis propter vicinitatem feræ illæ immanissimæ, improuiso superueniūt, quo faciliùs incautos opprimant. Sed mox plura de Thataris. Sub idem tempus Premyslao ex Italia noua afferuntur: Othonem post susceptam ab Innocentio pontifice imperij coronam, pro eo beneficio, malam illi referre gratiam, dum pleraque Pontificis oppida in Hetruria inuadit, atque occupat, dumq; Siciliæ, Apuliæque, & Neapoli imminet, quæ Regna Fridericus adolescens, Henrici Cæsaris filius, authoritate Pontificis tenuit. A quo sæpius Otho commonefactus, vt ab eiusmodi iniuria abstineret, ac id potiùs, quod officij sui esset, ageret, tam in amplificando Ecclesiæ statu, quàm in conseruandis

Cōuentus Bamberga ab Othone indictus.

Sublata odia inter Cæsarem & Regem.

Rex filiū Venceslaum puerū coronat.

Thatari.

Thatari Russis & finitimis Lithuanis atque Polonis primū innotuerant.

Anno 1188. vel vt alijs 1202.

Otho à coronatione ingratus Pontifici.

Abrogatur illi Imperium.
Sigifridus Moguntinus formulam anathematis publicauit.
Fridericus II. Cæsar desig. Anno 1210.
Fœdus Friderici cum Philippo Rege Franciæ.
Galli victores.
Copijs Anglicis prælium hoc infeliciter gestum.
Sponte abdicauit quinquennio ante mortem. Anno 1218.
Amplissimis priuilegijs Rex Boiemiæ à Friderico II. Imperatore donatus.
Familiis sodalium Franciscanorum & Dominicanorum Boiemiam inuecta.
Premislaus pietati parum addictus.
Andreas XIX. Episcopus Pragensis.
Obiurgatione Episcopi non æquis audit auribus.
Sacerdotes vectigales facti.

regnis Christianis in bona pace & tranquillitate. Tantùm abfuit vt resipiscere voluerit, vt magis adhuc quàm prius Pontifici insultaret. At ille contumacem anathemate ferit, imperiumq; ei abrogat, & Lectoribus dat legẽdi aliũ potestatem. Qua de re cum Premyslaus quoq; à Pontifice literas accepisset, cum Moguntino Treuerensiq; Archiepiscopis, & Turingiæ principe, Fridericum annum vigesimũ agentem, deligunt Imperatorem. Hic statim in Sueuiam ad natale solum, superatis, auxilio Premyslai & Leopoldi Austriç principis alpibus, profectus, regni Germaniç diadema à Moguntiuo Archiepiscopo accepit, & cum Ludouico Galliç Rege fœderis amicitiæq; pacta inijt. Quibus omnibus Otho, velut facibus ardentibus inflammatus, & ipse in Saxoniam suã reuersus, ignem toti Germaniæ immittere festinabat: quo, se pernitiem cunctis suis aduersarijs allaturum minitabatur. Sed cum accepisset, Regem Galliç firmo ac valido exercitu in eam Germaniæ partem, quæ Flandria cognominatur, aduentare, ei rei primũ præuertendum ratus, Gallo magnis item viribus in via occurrit, nec vllam prælij conserendi moram facit. Diu pugnam ancipitem Saxones, pro domino suo fortiter pugnantes fecerunt, sed vicerunt tandem Galli memorabili victoria, fuso prostratoq; Othone, tanta clade, vt posthac nunquã ad pristinam potentiam se erigere valuerit, pœna (ut ferunt) peccati, quam ex contemptu religionis contraxit, sic eum vbiq; locorum deprimente, vt Friderico, cum quo Premyslaus assiduus erat, ad omnia loca, ad quę pugnam contra eum instaurabat, turpiter succumberet. Ex mœrore inde mortuus. At Fridericus Cęsar, quo gratum liberalemq; animum erga Premislaum Regem ostẽderet, arbitrium ei petendi offert, quicquid impetrare à se cupiat. Cupit ille, vt finibus regni sui in Germaniam promotis, liceat sibi posterisq; suis pacarè perfrui. Vt item liceat liberè in toto regno, sine vlla tributi externi exactione regnare. Vt deniq; liceat concilijs principum à Cæsare indictis non adesse, nisi indicta fuerint, aut Bambergæ, aut Nornbergæ, aut Ratisbonę, vrbibus Boiemiæ vicinis. Ad hæc omnia præstanda Fridericus non modò benignum se & facilem prębuit, sed laxato beneficentiæ suæ sinu, fines præterea Regni amplificauit, additis illi, Meylinensi, & Mantiliensi regionibus, ac nonnullis arcibus insignibus æternùm possidendis. De Episcopis verò hactenus, & in hæc ipsa verba sua literis expressa indulsit. Ius quoq; & authoritatem inuestiendi Episcopos Regni sui, integraliter sibi & hæredibus suis concedimus. ita tamen, quòd illi gaudeant libertate & securitate, quam à nostris prædecessoribus habere consueuerunt, de nostræ, ant imperialis libertatis munificentia. Sed domi quoq; Premyslaus Regnum nouis ædificijs, nouisque religiosorum sodalitijs exornabat. Nam inter alia opera præclara, duo Pragæ cœnobia erexit, alterum diui Clementis, alterum diui Francisci titulo, atq; in vtrumq; sodales transtulit, quos nuperrimè, siue ipse Franciscus, siue Dominicus plantauit. Cæterùm hactenus pietas Premyslai probata, de cætero frigere cœpit, calore religionis illam sensim deserente, dum sacra Premyslaus cultumq; diuinum nunc intermittit, nunc fastidit, nunc planè omitrit. Cuius certè negligentiæ morbus subitus, ita vti Andręas, qui Danieli in Pontificatu Pragensi successerat opinabatur, pœnas ab illo exigere videbatur. Regem igitur ægrotum inuisens pro officio suo, ad expiandam sacrorum negligẽriam illum adhortabatur. At ille tacere eum iussit, si alia remedia dicere nesciret præsentl languori apta, habuitq; posthac eũ in odio, ex quo multa in sacerdotes mala permanarunt, Rege iniurias illorum dissimulante, quas à nobilitate, aut à vulgò per conuitia, per spolia, & aliquoties per verbera accipiebant. Repertaq; in eosdem tunc fuit iniquissimæ exactionis singularis improbitas. Nam vbi ab Hæbræo vnus vectigalis nomine exigebatur nummus, ibi à sacerdote decem, mox viginti nummi extorquebantur, frustra Andræa Pontifice aduersus im-

potentiam

potentiam queritante. Atque ea causa ei fuit, cur ex Boiemia in Austriam secederet, vt videlicet ex loco tuto Regem vnà cum nobilitate percutere Anathemate posset, quo facto, Romam migrauit. Tanto inde atrociùs quàm prius Lupi in gregem dominicum, pastore absente desæuiebant, iam cum pabulis caulas quoq; illi & stabula adimentes, ac præcipuè in cœnobitarum possessiones inuadentes, illasq; diripientes. Cuius rei indignitate ante alios Abbas Strahouiensis commotus, Regem sibi compellandum huiuscemodi verbis putauit: Quo in periculo sita sint Deo consecrata loca nostra, Rex inclyte, nos qui in illis habitamus, etsi propiùs sentimus, tamen alij quoq; de longinquo videre possunt, ad quam miserabile exemplũ, omnibus fermè præda sumus, quos modò prædari haud pigrescat, qualium sine numero quotidie apparet numerus, quoniam nemo existit, qui illorum licẽtiam cohibeat, sed pleriq; etiã eos in nos exacuunt, quasi nostra hic res ageretur, quos habent cõtemptissimos, quia mundum, quem ipsi amant, contempsimus, cum tua potiùs res maximè agatur. Nam quid nos aliud, quàm curatores & fiduciarij tutores sumus, vt bonorum videlicet nobis creditorum fideliter negocia geramus, cæterùm imperium & potestas, atque legitima tutela tam in nos, quàm in cœnobia, ad te vnum, tanquam ad Regem nostrum pertinet Ab Regibus namq; & principibus donationes istæ in pia consortia profectæ sunt, non vt profanentur ac temerè distrahantur (semel enim Deo sunt dicatæ,) sed vt pietati perpetuò seruiant, quod quidem aliter fieri nequit, nisi Reges dona sua perpetuò tuenda susceperint. Nam vt inter alia, quæ cum decore pietateq;, & vtilitate in regno constituta sunt, & in hac parte maiorum tuotum licet prudentiam agnoscas. Exttuebant illi compluribus in locis cœnobia, plurimisq; vicis & pagis ac colonis illa dotabant, religionis vtique amplificandæ in primis gratia, interim tamen commodo etiam suo Regnique sui, quod retineri sine opibus & viribus non potest, consulentes. Adeò autem opes cœnobiorum inter suas numerabant, vt Cameram suam appellarent, quòd inde belli tempore, velut ex penu annonam, & alium commeatum sibi sumerent. Et si opus erat perfugio, præsertim in seditionibus domesticis, non tam cœnobia, quàm propugnacula, ac tuta militibus receptacula habebant: quorum nihil facere licebat in locis profanis, suos possessores habentibus, sæpius etiam principibus suis rebelles. At fidi, dictoque Regum nostrorum semper audientes, nos contubernales, qui in omnibns pijs contubernijs viuimus, perseueramus, deprecationes, obsecrationes, interpellationes in dies singulos, noctesque, cum gratiarum actionibus facientes pro omnibus hominibus, ac præcipuè Regibus, & alijs in eminentia constitutis: nec interim curare negligentes, vt salua tibi maneant cœnobiorum tuorum bona, cum Regni tui salute. Vide igitur an conueniat, te propria, quod prouerbio dicitur, vineta cedere? quibus amputatis, sterilem posthac domi, mutilamque, & apud exteras nationes non satis honestam obtineas dignitatem. Benignis ista auribus sunt audita, factumque mox edictum capitale, si quis deinceps auderet viris locisque religiosis insultare. Venitque simul regi in mentem Andreæ præsulis, vti eum Roma Pragam per literas reconciliationem pollicentes reuocaret. Sed iam Andræas in itinere erat cum Legato, quem Honorius Romanus Pontifex ad Regem mittebat, qui cum illo de iniurijs sacerdotum ita ageret, vt omnibus calamitatibus in posterum liberarentur, vtque Præsulem in antiquam cum Rege gratiam reduceret. Quæ sanè Legatus nullo ferè negocio celeriter confecit, adeò Rex se facilem ad mandata Honorij præbuit, quem sic constantem, suique iuris tenacem esse sciebat, vt nullis Friderici Cęsaris minis, aut armis deterreri potuerit, quo minus in illum Ecclesiasticã ditionem impugnantem, gladium censuræ Pontificiæ stringeret, armaque

Rex excommunicatus.

Abbas Strahouiensis lepida oratiuncula Regẽ permulcet.

Cœnobia, Regum sunt horrea & penu.

Cœnobia, Regni seu fiscus.

Edictum de nõ lædendis sacris bonis.

Reuocatur Andreas Romæ.

Honorius III. seuerus in Fridericum.

Satisfit sacerdotibus.

deinde armis opponeret, postquam gladium, quem spiritalem vocant, Fridericus perinde quasi plumbeum irrideret. Sed Regem paulò post tristis nun-

Vladislaus Regis frater moritur Velegradi quod cœnobium ipse eo loci vbi nunc est extruxit.

cius mœrore affecit. Vladislaum fratrem cum quo illi prorsus fraternè semper conueniebat, supremum in Morauia diem obijsse, funeratumque esse nuncians, in nouo cœnobio, quod recens Velegradi excitauerat, & absoluerat. Nam cum locus ille Velegradensis animo Vladislai valde arrideret, propterea quòd fœlix auspicium Morauis ad Cristianismum dederit, extaretque in illo, primum Christiano ritu à diuo Cyrillo consecratum templum, non cultu, non laxitate, non situ conspicuum, vetus dirui, & nouum haud procul inde, aßensu Ruberti Olomucensis Antistitis ædificari iussit, in hanc quam hodie quoque conspicimus amplitudinem & dignitatem. Mandatumque item suis, vt ibi conderetur, quemadmodum conditus est ingenti omnium ordinum luctu: de omnibus namque ordinibus optimè meritus esse videbatur, optimè consulens vtilitati omnium, pace, iusticia, æquitate, ciuilitate. Ad hæc in operibus pietatis sic exercitus & perseuerans, vt nullum ferè diem intermitteret, quin pietatem aliquam exerceret in orfanos, in viduas, & alie-

Donauit Ecclesiam Olomucensem preciosis ornatibus.

Robertus Anglus Episcopus Olomuzij.

næ opis indigentes. Cum Roberto verò præsule, donariorum quibus aræ altariaq; ornantur, quasi certamen inerat, vter videlicet preciosiora templo diui Venceslai, quod Robertus igne collapsum instautauerat, offerret: obtulitq; crucem auream vnionibus distinctam, duodecim auripondo grauem: quam tamen & opere, & precio, & gemmis, præire videtur scrinium reliquiarum diui Christini, quod Robertus pro Sarcophago in Choro suspendit. Natione hic Brittannus erat, sed multis annis inter Boiemos versatus, in contubernio sodalium Cistercienſium, qui in oppido Boiemiæ Nepomuco commorabantur, quibus præpositi etiam nomine præfectus fuit, antequam ad Episcopatũ postularetur, ipsius quoque Vladislai testimonio, vti dignus approbatus, qui

Præposituram Olomuzensem instituit.

debuerit ad eum locum prouehi. Ab hoc præpositura Olomucensis instituta, rebusque necessarijs liberaliter instructa: Mortuus, in eodem quo Vladislaus templo est sepultus. Emiserat fortè in aula Regis, cum de obitu Vladislai nuncius Pragam venisset, Andræas Pragensis Antistes, vocẽ haud satis prouidam, inquiens, vnicum sacerdotum præsidium patrociniumq; vnà cum Vladislao intercidisse. Qua voce Rex, nõ secus atq; contumelia offensus, iudicansq; mala fide secum in gratiam præsulem redijsse, vicissim illum contemnere, ac bi-

Andreas Episcopus denuò Regem offendit.

Vindex & assertor libertatis Ecclesiasticæ.

lem illi sæpius dissimulata sacerdotum iniuria excitare, donec iterũ Andreas Romam perfugeret, vbi tandem extremũ vitæ clausit diem. Caput eius sacerdotes Pragam referri, & in sacello diui Venceslai supra aram recõdi curarunt, dignum esse dicentes, vt caput libertati illorum natum, in loco obuio, ac maximè celebri reponeretur. Successorem Vladislao in Morauia Rex Vladislai filiũ cognominem dedit. In Boiemia autem haud parua de præsule dissensio erat, proceribus qui bona illius intercepta occupabãt, pro humili quouis simpliciq; contendentibus vt in locum Andreæ cooptaretur, cæteris hebetem,

Competitores de Episcopatu.

Iohannes Scolasticus XX. Episcopus Pragensis.

Gregorius IX.

Fridericus non suscipit sacrũ bellum.

inhabilemq;, & futurũ velut pictum Episcopum abominantibus, cum episcopus magnarum rerum, tum diuinarum tum humanarum curam sustinere cogatur, secundumq; à rege locum in regno obtineat. Itaq; duo sunt nominati, ambo ex collegio Pragensis consorcij, alteri Peregrino, alteri Budiuoio nomen. sed vtrumq; Honorius pontifex Romanus exautorauit. In Ioannem tandem cognomine Scolasticum, ex eodem collegio profectum suffragia conspirauerunt, accedente Regis quoq; calculo. Quem Honorius Pontifex approbauit, breui pòst vita functus, Gregorio eius nominis nono, successore, pariter diris Fridericũ Cæsarem insectante, quoniam frustrata sæpius Hierosolymitana expeditione, vires suas ad persequendos romanos pontifices cõuertebat. Redierat illo tẽpore in Germaniã Fridericus, indicto totius Germaniæ cõcilio

Argento-

Argentorati: cui vt Premislaus quoq; Rex interesset, vehementer rogabat. Sed ille tum ętate, tum diuturno otio segnior factus, tam longum iter ire grauabatur. Ne tamen Cęsari nō gratificaretur, Bretislaum agnatum suum illò misit, data ei sententiæ dicendę potestate, si quid in rem cōmunem consuli senserit. Consilium ibi erat de legendo Imperatore, de quo Fridericus ad omnes ordines retulit, nominansq; filium suum Henricum annos natum decem, ingētia pollicebatur aduersus hostes in Syria Christianis infestos, si de hoc successore certus securusq; fieret. Cuius desiderij compos factus, suo rursus more vniuersos fefellit, copias non in Syriam, sed in Italiam contra Pontificem traducendo, quam tum primum in duas factiones diuisit, vt apertè ei constaret, vtras quisque partes Pontificis an Cæsaris sequeretur. Pontificios Guelphos, Cæsareanos verò Gibellinos, execrandis factionum, ac toti Italiæ maximè funestis nominibus appellabat. Nulla enim regio, nulla ciuitas, nullum oppidū ab hac contagione liberum erat, sed in omnibus locis prælia studio partium, plus quàm ciuilia miscebantur. Actumq; de pontificis maiestate videbatur, si non ille armis Venetorum & Florentinorum adiutus, militem præterea cruce insignem, ad retundendam Friderici ferociam per tempus obiecisset. Leopoldus Austriæ princeps, Cæsaris castra cum primis armatus comitabatur, cura administrandæ Austriæ filio Friderico demandata. Huius incuria nonnulli inquieti Austriaci, prius latronum modo sparsi, pòst manipulatim collecti, ad populandos agros Znoymenses in Morauiam sunt ingressi. Vladislaus Marchio ad Premislaum Regem patruum suum opis ferendæ gratia Pragam confugit, qui cum viribus tunc attenuatus esset, vltionem mandat Venceslao filio, quem iam pridem regem cum vxore Kunegunde, auspice Zyftido Moguntino pontifice coronauerat, atq; ille ab oppido Austriæ, iuxta Danubinm sito, quod Cremes vocant, exorsus finem vastandi, secundum Danubinm loca omnia non prius facit, quàm ad fines Morauiæ cum multiplici præda redit. Volant protinus in Italiam ad Leopoldum à Friderico literę, grauissimam querelam de calamitate à Boiemis accepta complexæ. Sed longè grauius Leopoldus apud Cæsarem queritur, se, dum illum in peregrina militia sequitur, hoc domi lucrifecisse, vt sua ferè omnia bona audiat à Premyslao esse peruastata, ideoque commeatum abeundi petere, vt rebus suis præsens consulat, sensurum breui Boiemum quem lacessierit. Non erat tempus diminuendarum, sed potiùs augendarum copiarum in tanto Italiæ tumultu. Itaque Cæsar amicis Leopoldum verbis consolari, sibique hanc vindictam vendicare, quam se retributurum Boiemis cum primum in Germaniam reuersus fuerit, pollicetur, interimque Austriam cum filio securam præstaturum; scriptæque confestim ad Premyslaum literæ minarum plenæ, quòd Cæsare absente, Germaniam cum armato milite incursare ausus fuerit, eiusque audaciæ pœnas se exacturum interminabatur. Cæterùm Leopoldus haud multos post dies in Apulia est mortuus. Cæsar autem tot ibidem & tantis negocijs distinebatur, vt ab illis sine maximo suo incommodo & contemptu auelli non potuerit, præsertim Innocentio eius nominis quarto in Pontificatum surrogato. Nam hic tandem par cum pari cōpositus videbatur, propter parem animi magnitudinem, quam vel in tuenda Parma aduersus obsidionem Cæsaris ostendit. Sexaginta millia hominum in castris Cæsaris erant: nihilominus Pontifex, eiusmodi pręsidia vrbi imposuit, legatumq; suum illis, virū tam forti constantiq; animo præposuit, vt non solùm tam diu obsidionem tolerauerit, sed facta etiam ad postremū eruptione, Cęsarem nihil tale in tanta multitudine timentē fuderit, fugaueritq;, castris quoq; eius rerum omnium copia refertis potitus, in quibus & corona Cæsarea ingentis precij intercepta fuit, ipso ex tanta clade ad Cremonenses perfugiente. Hoc propemodū tempore longè maior

Conuentus Argentorati Imperij.

Quò hic sit Bretislaus refe rēdus, dubium.

Filium decennem successorem impetrat.

Origo factionum Guelphæ & Gibellinæ.

Austrij Princi pe absente Mo rauiam populantur.

Leopoldus VII. dux Austriæ.

Venceslaum filium Rex opponit. Vastatur Austria.

Sigifridus.

Conqueritur apud Cæsarem Leopoldus.

Minatur Premislao Friderisus Cæs.

Leopoldus in Apulia moritur anno 1232.

Innocentius Papa IIII.

Parmam Cæsar obsidet, Pōtifex defendit.

Anno 1280. κατακλισμὸς in Phrysia. Cometes. Mescho princeps Poloniæ muribus arrosus. Terremotus terrore Regi religionem incussit.

ab hominibus calamitas in Phrisia Germaniæ inferioris prouincia accepta, quippe ad centum hominũ millia, Oceanus ruptis obicibus redundans submersisse ibi fertur. Præterea cometem dein visum, & alia quædam fortuita plerisque in locis repræsentata fuerunt, inter quæ [d] Mesconis principis in Polonia miserabilis interitus numerabatur. à Muribus namq; soricibusq;, nulla vi humana, sed neq; fluminibus arq; aquis ad resistendum sufficientibus, misere arrosus & assumptus est. In Boiemia autem terræ motus fuit, qui rarissimè apud Boiemos apparere solet. Sed tunc Premyslao apprimè salutaris apparuit, vt qui animum eius ex negligentia religionis torpentem, iacentemq;, ira motu suo vegetauit, erexitq;, vt multò quàm prius motu maiore, templa, cultumq; Dei celebrauerit. Ac mox fundamenta cœnobio eleganti, sub titulo diui Iacobi, haud procul à domo Regia posuit, instabatque operi, vt eò celeriùs exurgeret: plurimum inter hæc exhylaratus aduentu filiarum, quarum alteram Vdalrico Carinthiæ, alteram Henrico Vratislauiæ principi nuptui dederat: ambæq; Pragam venerant salutandi duntaxat parentes gratia. Nam tertia illarum soror, cui Agnes nomen, cum nulla persuasione adduci potuerit, vt Friderico Cæsari coniungeretur, virginitatem perpetuam Deo consecrauit, habitauitq; Pragæ in sodalitio vestalium à diua Clara instituto. Alienum verò eam à Cæsare animum habuisse, propter summam illius intemperantiam ferunt, per quam Deus ab illo offensus, tradidit illum in cupiditates ignominiosas, ita vt more Regum æthnicorum greges aleret pellicarum, quarũ ipse deuorato omni pudore, velut admissarium agebat manifestarium. Contrà ipsa Agnes, inter sodales virgines, dum non aliud cogitat quàm vt sit sancta corpore & spiritu, hanc sanctitatis gloriam adhuc superstes emeruit, et signa & miracula æderet, quę diua Clara post obitum suum nuper ædebat. Tam gratos igitur acceprosque hospites, cum multum temporis Premyslaus, & vxor Constantia penes se tanquam pignora sua retinuissent, hospitalibus tandem donis, amplisq; muneribus donatas à se dimiserunt.

Filiæ Regis Premislai quibus matrimonio copulatæ. Agnes spreto Cæsare monialis fit.

Fridericus Leopoldi filius vindictam meditatur. Principis auxiliares Austrij. Vetouiam oppugnant.

Non expectabat Fridericus Leopoldi filius dum Cæsar ex Italia reuerteretur, sed domi suorum delectum instituit, & præterea oratum partim ad affines, partim ad vicinos misit, qui subsidio sibi quàm primùm venirent: nec enim iniurias à Boiemis acceptas se diutius inultas tolerare posse dicebat. Conueniunt ad tempus in Austriam subsidia, quorum duces illustriores erant, Patriarcha Aquileiæ, Pontifex Bambergæ, Marchio Vardæ, Comes Tyroli, spargūntque in vulgus rumorem, quasi in Italiam ad Cæsarem proficisci vellent, vt ita improuisi Boiemis inexpectatique superuenirent. Sed dum auctore Friderico arcem in Morauia Vetouiam opporruno loco sitam oppugnant (finibus namq; Austriæ, Morauięq; & Boiemiæ adiacet, facilemq; prædonibus in omnes has regiones excursum præbet) Venceslaus Præmyslai filius spacium armandi Boiemos nactus, coacta breui magna vi militum conatus illorũ celeritate anteuertit, ipse potiùs hostibus de improuiso interueniens, nemoribus qui iuxta arcem sunt, silentio noctis superaris, iugisq; collium milite occupatis, ne elabendi facultas hostibus daretur. Itaq; mandauit, vt taciti sine quouis strepitu vsq; ad auroram in stationibus durarent, quoniam videre prius hostem, quàm aggredi placuit. Sed hanc eius rationem Bocceco à Cunstat, qui colles obsidebat, turbauit, multa adhuc nocte, cornua, tympana, tubas personare, tumultum à militibus per stationes fieri, & clamorem quantum possent maximè cieri ad deterrendos hostes iubens. Id verò, quonam animo fecerit, dubium quidã reddunt, Bocceconem insimulantes, quasi Friderico in hoc gratificantem, vt signo ille per tumultum & strepitum maturè accepto, fugam quoq; maturaret, antequam insidijs circumueniretur. Id quod factum fuit, vt Fridericus cũ cæteris, nondum Boiemis propter tenebras conspectis, statim dissiparetur,

Bocceco à Kunstat. Territi Austrij fugam capessunt.

molestè

molestè Veneeslao ferente, ademptam sibi fuisse dimicandi facultatem, qua data victorem se futurum sperabat. Nec tamen fugientem Friderieum persequi omisit, quem vt ad arcem Rhetiam assequutus est, obsidione eingendum duxit, qua aliquandiu perdurante, nunciat Veneeslao Fridericus: si vir haberi velit, vt relicta obsidione singulare secum certamen cras ineat. Accipit Venceslaus conditionem, suique copiam Friderico die postero facit. At ille subortam repentè ægritudinem assimulans, nullus apparuit. Inde Veneeslaus ad populandam Austriam conuersus, magnas pecudum, aliarumq; rerum prædas ante se agit, ac mox ad parentem reuertitur graui valetudine laborãtem. Aduentu filij Premislaus parumper focillatus, aggrauata dein rursus valetudine morbo succubuit, adstantibus Constantia vxore & Veneeslao filio, eum cõiuge sua Kunegunde, quibus omnibus funus & patentalia procurantibus, regia pompa Rex Premyslaus, primus Othogari vocabulo cognominatus, Pragæ ad S. Vitum conditus est iuxta aram, cui superstes adhuc reliquias Apostolorũ Iacobi, Thomæ, Mathiæ intulit. Atq; idem author fuit, vt Procopius gente Boiemus, in album diuorum referretur.

Duellum offert Austrius, quod postea renuit.

Premislaus, primus Othogarus.

[a] *Constantia huius nulla sit vspiam apud Hungaros mentio, nisi dicas fuisse Arragoniam Emerici Regis viduam. Eam tamen postea Friderico II. Cæsari nupsisse tradunt Hungari.*

[b] *Otthoni Vittelspachio Kunigundis prius pacta fuerat. Quem cum ob cædem in Bauaria patratam infamem audiuisset, indignum iudicans, homicidam humano aspersum cruore filia nuptijs, eam Bohemo despondit. Hanc iniuriam non nisi cæde Cæsaris expiari voluit Ottho, vsus ope Ecberti Episcopi Bambergensis.*

[c] *Henricus Calatinus Marescalcus Otthonẽ interemit 1209. anno.*

[d] *Diopoldus alijs, qui Adelheidam duxit. hinc natus Boleslaus: alijs Boriuous Diepoldi Marchionis Morauiæ filius: qui Tartarico bello ad Legnitiam cum Henrico Pio occubuit.*

[e] *Lescus Albus Poloniæ princeps tertiò declaratus (bis exactus) contra quem Marcus Palatinus Henricum Barbatum armarat. Lescus cum fratre Conrado Masouiæ principe illi se opponit. Castris ad Stacouiam positis Iuonis Episcopi opera pax inter cognatos duces componitur.*

[d] *Popielo cuidam circa annum 823. hoc Poloni tribuunt, alij Mieslao Conradi Ducis Masouiæ filio, qui circa hæc tempora vixit.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER SEDECIMVS.

PAtre functo, Veneeslaus & ipse Othogarus cognominatus, regni gubernacula excepit, cũ à pueris statim Rex declaratus & coronatus fuerit, sed vis tamẽ regiminis penes patrem durauit, ac post obitũ tandem ad filiũ iure pleno translata est. Orba eodem tempore Morauia quoq; principe suo erat, & tãquam ad prędã Friderico Austriaco homini inquieto exposita videbatur. Cui periculo vt tẽpestiuè Venceslaus occurreret, Premislaum filiũ, auiro etiam cognomine Othogarũ, appellatum, Morauiæ titulo Marchionis præfecit, attributa ei Olomucensi & Oppauiensi regione. Hunc iuuenem, mater Veneeslai Constantia sponte sua comitabatur, vt teneram nepotis ætatem, & adhuc eiulium curarum exper-

Venceslaus Othogarus IIII. Rex Boiemiæ Luscus dictus.

Premyslaus filius Morauiæ Marchio desi gnatus.

Constantia regina supra sexum prudens arces, oppida & monasteria condit.

Nunc Biberspurg.

tem, fenili interdum consilio adiuuaret, confirmaretq;. Nam Constantia ad cæteras heroicas virtutes, quibus Reginæ decorantur, illustranturq;, prudentiam quoq; negociorum publicorum consultè tractandorum adiecerat. regali præterea munificentia insignis erat, dum regia magnificaq; ædificia tam in Pannonia in fundis suis dotalibus Morauiæ vicinis, quàm in ipsa Morauia extruit. In illa arcem cognomine Rubram excitans, Ternauiàmq; ibidem, antea vicum ignobilem, mœnibus alijsq; priuatis tectis in speciem nobilioris vrbis cingens, communiensq;. In Morauia autem Hodoninam arcem, & arcem Lunpeburgam, vtramq; Austriæ, ad arcendos incursus Austriacos oppositam condidit, ac insuper duo vestalium virginum cœnobia, alterum Tysnouiam, alterum Oslauiam dictum, atq; vtrumq; vicis, colonis, agris insigniter dota-

Marchiones Brandeburgi Boemorũ feudatarij. Filij Alberti à Ballenstad domini in Anhalt quæ familia Marchiæ tũc præerat.

Bellum Marchionibus Brãdeburgi cũ vicinis Episcopis.

tum. Porrò in Boiemia, cum ad Venceslaum Regem Ottho & Ioannes Brandeburgenses Marchiones Pragam venissent, nõ eius solùm rei gratia, vt in verba Regis more solemni iurarent, fidem se de bonis à regno possessis seruaturos, sed oratum præterea ab eodem auxilia, contra Vilibrandum Magdeburgensem, & Ludolphum Halberstatensem Pontifices, cum quibus pertinacia prælia atq; mutuis cladibus exitiosa continuabant. Rex veteris familiaritatis & cõtubernij memor (in eodem enim simul cum Venceslao contubernio à Premyslao educati fuerant) peditum tria millia, & trecentos equites subsidio illis misit. Accrescentibus viribus, animi quoq; Marchionum sic se erexerunt, vt aduersarios suos Pontifices vltrò ad pugnam lacesserent, qua ad fluuium, quem Bysam incolæ vocant, inita, Marchiones superiores euadunt, alterumq; Præsulem in pugna intercipiunt, altero vnà cum Henrico Misnense Marchione per fugã elapso. Ad hos, aliosq; per Germaniam motus sedandos, ac præcipue ad impium [a] Henrici filij, quem Romanorum Regem declarauerat, conatum comprimendum, [b] Fridericus Cæsar ex Italia in Germaniam celerans, cõuentum Bambergæ edicit, solusq; ipse causam suam in illo aduersus filium rebellem agit, conuictumq; testimonio & iudicio manifestæ defectionis, in Apuliam relegat, ac paulò post interficiendum curat. Ibi quoque Vilibrandus Magdeburgensis Præsul, oblata sibi facultate conquerendi de Venceslao (aderat namq; Bambergæ Venceslaus) ipsum fidem publicæ pacis rupisse incu-

Accusatur tanquã pacis turbator Rex Vẽceslaus.

sat, suamq; cladem nuper in prælio factam, eidem acceptam refert. Nec malefaciendi ei defuturã vnquam causam dicit, nisi longiùs submoueatur, ademptis ei arcibus & oppidis, quibus à Friderico Premyslaus eius pater, tum in Saxonia, tum in Misnia donatus sit. Minus vtiq; ferire nocereque quod longiori distaret spacio, at vicini pecoris mala contagia sæpius lædere. Quo audito Cæsar, statim à prandio Regem acciri in conclaue, vno tantùm comite comita-

Vigirius Comes.

Priuatum inter Regem & Imperatorem iurgium.

tum iubet. Comes Vogirius erat atq; ipse etiam Cæsar vno Pontifice Bambergensi coram, acerbius illum, quasi pacis turbatorem appellat, cunctaq; ab illo repetit, quæ quondam patri illius dono dederat. Confusus ille re improuisa, paulum reticuit: mox recepto animo: Non ego, inquit, vlli, aut in Saxonia, aut in Misnia tumultui causam præbui, sed omnes hasce turbas illic tui excitauerunt. Quam autem ob rem, ipsi viderint: cæterùm inficias non ire, se auxilia Marchionibus ad obtinendas illorum fortunas submisisse. Ita enim vt facerem, ait, merita illorum, cognatioq; inter nos, & vitæ à prima ætate in eadem aula consuetudo poscere videbantur. Nihil denique noui à se factum. licuisse namq; Regibus Boiemiæ semper, licereq; subsidia amicis liberè ferre. hanc libertatem à maioribus se accepisse, acceptamq; retinere, ne ab illis degeneret, velle. Et ego, inquit Cæsar mea mihi redhiberi volo, quod nisi propere fiat, ab inuito per vim extorquebo. Pertinacius dein obsistentẽ obluctantemq; Venceslaum, nec minas Cæsaris magnipendentem, à se manibus retrudit. Ambo autem vino haud minus quàm ira æstuabant, vt fieri solet à lauto prandio.

Vencef-

Venceslaus igitur retrusus dextram Cæsaris manum, sua leua arripit, alteraq; stringit gladium, promptè iurans, se illum in corpore Cæsaris demersurum, si nō sospes omnibus suis fortunis saluis dimissus fuerit. Interimq; Vogirius Præsulem Bambergensem, tāquam viribus valentior, vi retinet, ne cubiculo egredi, neue posset vociferari. Atq; ita Cæsar inter sacrum, quod dicitur, & Saxum positus, sanctè promittit, se nihil Regi nociturum, neq; quicquā illi ademptu- rum. Redeunti in hospitium, Abbas à Fulda, magnitudine opum superbè inflatus, fit obuius, accedensq; proximè Regem humerum eius manu suspensa pulsat, insolenterq; appellat, inquiens: Si personam Cæsaris gererem, tibiq; ita vt ille vicinus essem, aliter atq; ille audaciam tuā, ne illam aduersus Germanos Pontifices acueres, retunderem. Adsilit illico Vogirius, palmaque porrecta os Abbatis præcidit, exclamans: Monache, video te sub improbo præceptore me- ruisse. Nam si bonus ille tibi cōtigisset, vtiq; præmonstrasset, quem & qualem honorem Regibus habere deberes. Pergit inde qui vapulauit queribundus ad Cæsarem, at qui percussit, cum Rege suo in Boiemiam, hospite etiam insalutato. Domi ab eodem Rege meritorum Vogirij habita ratio. Nam oppido Belina cum suis latifundijs ab illo liberaliter donatus est. Mutauitq; Rex paulò post cognomen suum, dum inter venandum parum cautus, in ramum obuium inpingit, alterumq; amittit oculum, vnde monoculus deinceps pro Othogaro nuncupatus fuit. Adeò autem Cæsar præter omnem spem Venceslai, expectationemq; patratæ nuper audaciæ memoriam deposuit, vt celebraturus cum sorore Angliæ Regis nuptias, inter præcipuos hospites multis inuitamentis reconciliati animi velut testibus ad se Venceslaum euocauerit, nullumq; comitatis, atq; liberalitatis in eum genus prætermiserit, & ad postremū curam ei vnà cum principe Bauarorum inuadendæ Austriæ mandauit. In qua Fridericus captum Henricum Cæsaris affinem, in arcem quandam coniecerat, nec inde dimittere eum volebat. Hæc mandata Cæsaris Rex eò lubentius, maturiusq; exequenda suscepit, quòd idem [c] Fridericus Austriacus, quum viribus totis nō auderet, furtiuis tamē excursionibus lędere Morauos, aut Boiemos non cessabat. Sed nec Bauarus in mora fuit, cum Bauaricis Sueuicisq; agminibus, vastare cum ijs Austriam statim à finibus orsus. Mox Boiemo coniunctus, presidia arcib. imposita depellebant, oppidaq; alia pugnando, alia per deditionem recipiebant. exercitum deinde ad vrbem Viennam admonuerūt, modico præsidio munitam, quoniam Fridericus omnes vires suas secum ad ciuitatem, quam Nouam uocāt, transtulerat, ei loco potissimū fisus. Ad quem cum Viennenses misissent nunciatū, quòd nisi celeriter vrbi foret subuētum, actum de illa iri: iussit renunciari, tempori vt cederent, rebusq; suis quo melius scirent modo consulerent: Regi Venceslao se dediderunt. Itum hinc ad oppugnandam Nouam ciuitatem, mœnibus, fossis, copijs, cōmeatu, atq; omni tormentorum paratu munitissimam, instructissimamq;. Ibi, quando nihil succedebat, sed omnis conatus frustra esset, oppugnare illam, obsidereq; destiterunt, firmataq; præsidijs Vienna, & cæteris oppidis insignioribus, rem in Austria gestam suo ordine Cæsari exposuerunt. Atq; ille partorum omnium tutelam, fidei Regis Venceslai cōmisit, quoad Fridericus in gratiam non redierat, amissaq; nō recuperauerat, adnumeratis prius Venceslao viginti aureum nummum millibus, quàm de Vienna decederet. Quam summam ille confestim, inter suos qui aderant, pro sua cuiusq; conditione promptissimè distribuit, non tam ambitione ductus, quàm ingenita quadam ad liberaliter agendum naturæ suæ inclinatione. Cuius vel hoc specimen insigne fuerit: Attulerat absenti dispensator auri massam, in montibus Gilouensibus de silice auulsam, totam prorsus auream, magnitudineq; & pondere conspicuam, quippe pondo duodecim pendebat. Hanc cubiculi præfectus acceptam in lectulum

Cæsar Regem incolumem se dimissurū polliceri cogitur.

Abbas à Fulda insultans Regi malè à Vogirio accipitur.

Venceslaus Monoculus.

Rex à Cæsare ad nuptias inuitatur.

Mechtildi alijs Isabellæ Iohannis Regis Angliæ filiæ.

Vienna Regi Venceslao dedit.

Noua vrbs frustra obsessa.

Fridericus Cæsari constituitur redimere à Rege Viennā.

Venceslaus ad prodigalitatē vsq; liberalis.

Regis sepofuit, oblitus interim præsenti Regi illam repræsentare. Ibat Rex cubitum, totamque illam noctem peruigil transegit. Mane palàm de insomnia conquerens, iubensque lectulum excutere, si quid inesset quod somnum adimeret, massam auream cubicularij in conspectum Regis afferunt, eamque in lectulo se inuenisse, & præterea nihil aliud, dicunt. En, inquit Rex, veneficium adest, quo ego velut incantatus infascinatusq; dormire nequiui, auferte hinc malum ab oculis meis, faciteque vt ne amplius in secreta cubiculi redeat, sed foras eliminetur, inter vos distrahendum dispertiendumque. Eratque ei hoc verbum frequens in ore, liberalibus omnia liberaliter adfluere. Sed cum nõ satis modum, mensuramque liberalitatis teneret, ad profusionem videlicet magis propendens, egere paulatim cœpit, æsque alienum primum contrahere, dein cum soluendo non esset, tributa alia super alia indicere, vectigalia augere, Iudæos compilare, nec ullum genus exactionũ prætermittere. Apud nobilitatem quoque magnam sibi inuidiam conflauit, quòd nonnullos eorum in carcerem detruserat contradicere ausos, magis etiam, quòd Proceres ne audire quidem voluerit veniam illis deprecãtes. Ergo bene multi in Morauiam abeunt, filiumque eius Premislaum ad rebellandum patri sollicitant, iuuenilibus adhuc consilijs vtentem, præsertim Constantia auia, cuius reuerentia in officio continebatur pridem mortua, atque in cœnobio Tisnouiensi sepulta. Pulchrum autem iuueni videbatur regnare, quò illum, qui ex Boiemia venerant, suo aliorumque ordinum nomine vocabant, & quasi iam regnum Boiemiæ in manibus haberent, illud ad Premislaum deferebant, Regemque appellabant. Arridente iuuene ad gloriosum titulum, seque facilè ad mala illorum consilia traduci sustinentem, consulentium vt contra patrem copias in Morauia compararet, sibique Henricum Misniæ Marchionem Regi infestum, in societatem belli adiungeret propter equestrum militiam qua ille abũdabat. quod postquam factum fuit, copiæq; vtriusque Marchionis ad municipium Boiemiæ Pontem dictum, proximè fines Misniæ positum coijssent, illò vsque pater è Praga, filio cum suis item copijs occurrit, ipse quoque externo equite instructus, quem ei Vdalricus ex sorore nepos, ab Alpibus Carinthiæ adduxit. In vtroq; præterea exercitu equites Boiemi erant, sed cum parte familiæ procerum insigniores, nempe à Suanbergo, à Lambergo, à Rysenbergo, ab Offeca. Atque ij vt in conspectu Regis fidem operamque suam illi approbarent, primi omnium prælium incipiunt, vi tanta, vt sustineri ab aduersa parte non potuerint, equestri acie impulsa, peditum quoq; ordo & signa perturbantur: mox terga data, fugientibus simul Premislao, Henricoq; ducibus, quos persequi Venceslaus supersedit. Nec ita multò pòst, ductus pœnitentia eorum quę aduersus patrem commiserat, Premislaus vltrò ad patrem habitu lugubri venit, seq; ante illum in terram prostrauit, misericordiam paternam inuocans: sed ne sic quidem rigorem patris flectere potuit, quin custodiendus in arcem traderetur. Quo quidẽ tempore, toto rumor manabat regno, aduentare Thataros, sic enim ipsi se in hunc diem nominant. Sed Strabo vnica immutata litera Thacaros nominare videtur, ita libro vndecimo scribens: Ex Scythis Nomadibus, maximè innotuerunt Asij, Passiani, Thacari. Hactenus enim Nomadum vitam viuunt, vagi, sine domibus & tectis, greges pecorum, armentorumque, ac maximè equorum, in campis pascentes latissimè patentibus. Equi sanè statura non magni, sed corpore validi, impetu acres, leuitate veloces, quibus vt mitioribus commodioribusque vtantur, exceptis admissarijs passim illos castrant, singulique binos in prælia trahunt, & alternatim ex vno in alterũ, mira celeritate inter ipsum etiam cursum transsultant, acinace, more Persarum, arcuque & sagittis armati, nisi quòd Thatari illas sanie viperina, cum sanguine humano commixta plerumque tingunt irremediabili scelere. Modicum

Massa auri somnum Venceslao turbauit. *Apophtegma Venceslai.* *Premislaus patri se opponit.* *Premislaus adiutus Marchione Misniæ exercitum cõtra patrem ducit.* *Profligatus Premislaus.* *Supplex patri Premislaus carceri dicatur.* *Digressio de Thataris.* *Straboni noti Thatari.* *Thatarorum figura & mores.*

dicum namque apud illos discrimen inter fas & nefas, vt apud nationem, feris quàm hominibus similiorem. Nihil enim extra figuram hominis Thatarus, nisi fera bellua, in feritatem sanguinolentam semper ruens, quam pastus quoque cruentus exauget: cruore enim venis equi incisis, & carne tantum nõ cruda vescitur. neque enim illam ad ignem vel torret, vel elixat, sed sub sellam in qua residet positam, pondereque corporis sui arefactam, statim deuorat, sine sale, sine pane, quem in vsu non habet, ideoque agriculturæ minimè studet, sed pascua tantum colit, viuitque crudelis ex rapto atque bello. Vt enim cruditas, ita crudelitas ex facie protinus & vultu apparet, toruus videlicet, turgidusque Thataris & horridus vultus inest, oculi caui & truces, caput turbinatum, circumrasumque, contrà mentum turpiter hirtum, intonsumque, totius denique corporis habitus deformis atq; seruilis, qui facilè declaret Thataros sobolem esse Scytarum eorum, qui serui dominorum suorum in Asiatica expeditione diutius commorantium vxores duxerant, prolemque ex illis degenerem suscitauerunt. Nam in hunc diem Turcæ, & ipsi Scythæ, pro seruis [e] Thataros habent, nec aliter quàm degeneres auersantur, quanquam potentiam illorum cum suo magno malo sæpius experti. Sed nec hodie statim illis cedunt, diuisi per quatuor Tetrarchias. Maximus illorũ Tetrarcha, Zeuolhensis habetur, quem ipsi gentiliter * Vlucham, id est, magnum imperatorem appellant. Fines eius imperij ab ortu solis mare Caspium, ab occasu Tanais, à septentrione & meridie plana partim ad Euxinum pelagus, partim ad Albanos & Ibericos montes protenduntur. Huic proximus à Polonis Præcouiensis dictus, quoniam super cætera naturæ munimenta, fossis etiam & aggeribus munitas habet regiones, Chersonesum Tauricam, & quicquid ad Meotidis vsque paludem interiectum est occupat: pessimus Ruthenis, Lithuanis, Polonis vicinus. Hoc multò imbecillior est Cosanus, ab arce Cosana cognominatus, quæ ad Volham fluuium ingentem, qui fines Moschouiæ præterfluit, situm suum obtinet. Nam propter virium imbecillitatem, ferre iugum à Moschouitis impositum cogitur. At quartus Tetrarcha plagam septentrionis frigidiorem inhabitans, quem Nohacensem vocãt, tam validum se robustumque ostendit, vt præter Moschouitas, alias quoque circum nationes vltrò lacessat nedum sustineat. Hæc igitur plusquam barbara turba & colluuies, anno à Natali domini Millesimo ducentesimo quadragesimo primo, ex ijs locis, quæ modò enumerauimus, [f] Batho, & Peta Ducibus effusa, cũ Ruthenos inuasisset, cæsisq; isthic Principibus & plurima nobilitate, totam Russiam ferro atque populationibus peruastasset, eodem inde se impetu in Poloniam concitauit, tanto post funestam Polonorum stragem terrore illato, vt ad illum Boleslaus Poloniæ princeps, non amplius dehinc domesticis viribus, non arcibus & mœnibus, sed fugæ potiùs salutem suam crediderit. [g] Abducta itaque secum matre & vxore, Cracouiaque ciuibus vacua relicta: quisque enim illorum sibi locum, qui tutior esse videbatur, quærebat, ipse in Morauiam ad cœnobium Velegradense confugit. Thataris interim suam immanitatem in Polonia exercentibus, in diripiendis oppidis, in polluendis templis, in profanandis sacris, in cædendis senibus, violandisque tum matronis tum virginibus. Ex huiusmodi successu, multitudine illorum quotidie succrescente, placuit tantas copias (nam quinquies centum latronum millia confluxisse dicuntur) ita diuidi, vt Bathus aduersus Hungaros aliquanto dimidia parte maiorem sibi numerum sumeret. Peta cum reliquis agminibus, Slesitas, Morauos, Boiemos vt aggrederetur. qui Peta, vt in Slesia quoque haud secus atq; in Polonia [h] ciues pauore tam magno perterritos reperit, vt ipsam etiam Vratislauiam, inter vrbes Slesiæ præcipuam, fuga sua desertam relinquerent, pari atque Poloniam impetu, crudelitateq; & scelere fœdabat, donec Lygnitium

Virgilius. Et lac concretum cum sanguine potat equino.

Crudiuori Tatari.

Ortus Tatarorum.

**Quasi dicat trans Volgam fluuiũ qui Rha veteribus, in Caspium descẽdit mare.*

Præcopiensis huius filiam Selymus Turca duxit: vnde natus est Solymãnus.

Anno 1241.

Boleslaus Pudicus princeps Poloniæ.

Polonia peruastata Slesiam petit Peta.

Henricus Lignizēsis se opponit Thataris.

attingeret, ad cuius oppidi principem Henricum, multa vis nobilitatis se congregauerat. Fortis enim dux, militiæque gnarus ipse Henricus habebatur, palamq; tunc præ se ferebat, mori se malle, quàm impio imputoque hosti qnantumuis terrifico cedere. Ad hunc igitur integri adhuc reliqui Poloni, Magisterq; Prussiæ cum suis crucigerulis, & præterea frequētes pedites, inter quos auri, argentiq;, ac ferri, ærisq; robusti fossores, & ipsi crucē vestibus attextam crucis hostibus ostentantes.

Goldburgenses metalli fossores.

Quibus Lygnitio proximantibus, obuiam Henricus progreditur aduerso omine. Nam ædem diuæ Virginis prætereunti, saxū ingens subitò lapsu ante pedes decidit, nulla propalàm causa apparente, cur de solido integroq; muro auulsus ille vnus lapis caderet.

Læuum omen spernit Henricus.

Non deerant, qui retrò eundum, illoq; die pugna abstinendum censerent, sed nihil ille hoc casu territus, iter cœptum continuat, festinatq; vt aciem per tempus ante mœnia instruat, existimans Thataros quoq; legitima acie præliū inituros. At posteaquam cognouit, more illos suo incondito catetuatim agminatimq; conglobatos, quaternis agminibus aduentare, & ipse copias suas quadrifariam distribuit, ne tam facilè à tanta hostiū multitudine circumueniretur. Vnus namq; illorùm globus maior erat, quàm Henrici totus ferè exercitus. Nihilominus tentare omnia, perpetiq; vel extrema placuit, quàm religionem Christianam per metum aut fugam prodere.

Boleslai primū agmen deletum.

Prima fors pugnæ super Boleslaum [i] Dipoldi filium, iam pridem cum ipso parente ex Morauia in exilium actum cecidit. is militi collecticio cruce insigni præerat, cominus ad dimicandum paratus. Verùm Thatarus eminus in eum sagittas mittebat, tam densas, quàm densam solet cœlum nubilosum grandinem mittere, cuius vi casuq; totam interdum segetem prosternit, ita stratus cum suis iacebat Boleslaus.

Pompo secundus in ordine Magister Prussia.

Post hunc Magister Prussiæ, cui Pompo nomen erat, similem calamitatem, ab simili sagittarum tempestate expertus est, nisi quòd maior equorum, quàm hominum, qui bellè armati venerant, facta strages fuerit. [k] Huius vtriusq; mali facies cum ob oculos Henrici versaretur, iubet carros laxari explicarique, ita vt duo reliqua agmina, quorum alterum ex Polonis coactum, Mesco dux Opoliensis, alterū ex Slesitis, ipse Henricus ducebat, recipere, lateraq; omnium tegere possent, à fronte scuta & pluteos opponit. Et quoniam Thatari per spacium aeris carris tela in altum quoq; iaculabantur, vt lapsu illa suo, vel inclusos ferirent, milites galeatos stare, atq; omnes in hoc maximè intentos esse mandat, vt alterā hostium iaculationem facta subita eruptione præueniant, cogantq; illum manus non arcu sed gladio conserere. Quod vbi accidit, pecora cum viris pugnare diceres, adeò postquam ad manus ventum est, pecorum ritu mactabantur.

Magica arte ostentum prolatum Punico terrore Henrici exercitū repleuit.

Inter hæc signifer Thatarorum simulachrum in effigiem humanam desormatum, hastili præfixum gestans, vibrare illud, magnoq; motu & ululatu contorquere, concutereq; incipit, donec ex ore illius atro, fumum piceum eliceret, ita obscurum, vt mutuum adimeret prospectum, tantisper dum illi retrocederent, rursusq; arcu & telis se armarent. Ortus hinc in castris Henrici clamor, occurrite, occurrite, quem Mesco Opoliensis alter accipiens, quasi clamaretur, currite, currite, ad cursum & fugam cum bona parte equitum se dedit.

Mesco fugæ per errorē auctor.

Henricum solum ex ducibus superstitem relinquens, qui ad mortem vsq; suam constanter & fortiter dimicauit. ad internitionem cum suis deletus, caput eius hostes acynace à collo recisum, hastato cuidam per ludibrium circūferendum tradiderunt.

Prælium cōmissum. Anno 1241. 9 Aprilis ad wolistadiū iuxta Legnizyū.

Morauiam petunt Thatari.

Lygnitio tamen nō sunt potiti, vbi Anna Henrici vxor cum liberis, eademque Venceslai regis soror inerat. Properantes videlicet ad Morauiam populandam, quam Slesia aliquanto lautiorem esse audierunt. In summa dominorum illo tempore Morauí orbitate positi erant, nemine post vinctum Premislaum Marchione in Morauia existēte, sed nec aliquo præside cum imperio & potestate in illa præsidente: ipso autem Rege Venceslao non

solùm absente, sed ancipiti præterea sententia cum Boiemis vacillante, procedendum ne tantæ multitudini obuiam, an mœnia Pragæ munienda potiùs, defendendaq; essent. Euictus tandem periculis Morauorum, querentium ex quo tempore nati sint in maiore vitæ, rerumq; omnium se discrimine non fuisse, præfectum illis cum aliquot Boiemorum cohortibus, vnum ex procerum familia, quæ à Stellis cognominatur, Olomutium, quò se turba illa turmatim effundebat, subsidio misit, eiq; iniunxit, ne acie cum hostibus confligeret, sed mœnia ciuesq; & alios defensores, munitionibus vt tutaretur, idq; eò promptius illum præstare posse, quòd Thatari ad expugnandas vrbes non essent idonei. Aduentabant iam illi longè ac latè fuso agmine, & quacunque ibant, pecora, hominesq; trucidabant, capitaq; hominum vtriusq; sexus, iubis equorum suspensa, ad terrorem obsessis incutiendum ostentabant. Verùm enim obsessi, inusitata ignotaq; immanitate vehementer irritati, præfectum rogare, vt portas aperiri iubeat, nequaquam se vltra spectaculum tam cruentum spectare posse clamabant. Hunc ardorem animorum præfectus vix edicto restinxit, capitale supplicium minitat , si quisquam se de statione sua commoueret. Vagi interim hostes mœnia circumequitant, & quemcumq; ex muro prospectantē aspiciunt, eundem certo sagittarum ictu feriunt nunquam à scopo aberrantes. Nam aliquoties experiundi gratia simulachrū in modum humanum figuratum, pro murorum pinnis expositum erat, illudq; protinus tot sagittis, quot Erinius spinis horrebat, sæpius etiam totam vrbem telis obumbrabant. Sed quum hac re nihil se proficere sentirent, vertuntur ad ignem, quem primum ædificijs suburbanis incolis vacuis subijciunt, dein ad cœnobium Gradycense, iuxta mœnia situm transferunt, bonamq; ibi præsidij partem comburunt, residuam interficiunt. Postquam neq; telis, neq; igne, neq; cœnobio capto, Peta obsessos in apertum extrahere potuit, valde illos perinde quasi imbelles ac degeneres contemnere cœpit, multumq; de cura diligentiaq; & vigilijs remisit. Quod animaduertens præfectus, accitis centurionibus, decurionibusq; militum: En, inquit, iam nunc tempus adest ad erumpendum, non vt quidem intempestiuum sed planè maturum: quandoquidē omnia apud hostes dissoluta esse cernitis, alios per agros palantes, grassantesq; discurrere, alios equos pascētes longiùs hinc distare, ibidemq; à duce suo seorsim pernoctare: sed & ipse Dux tardioris obsidionis tædio fasti dire, torpereq;, & ita stertere videtur, vt egeat ad se excitandum stimulo. Quare si placet occasioni oblatæ insistere, cras ante lucem exurgamus omnes, in illumq; adhuc dormientem, ex nec opinato impetum impressionemq; faciamus. Dicta præfecti non solùm centurionibus decurionibusq;, verùm etiam militibus omnibus comprobantibus, crepusculo adhuc matutino Thataros per tentoriola ex villis pecudum cōfecta, sopore stratos adoriuntur, cæduntq; pariter iacentes & obuios velut pecora: quippe Thataro pediti, nulla penè vis: quicquid valet, eas ille vires ab equo mutuatur. Exorto subito clamore, tumultuq; Peta è somno excitus, arripit equum, adestq; suis rector & hortator, vt confestim equos conscendant, reddantq; insidiatoribus acceptam cladem, sed nullo imperio multitudo consternata perculsaq; regi potuit, præsertim obscura adhuc luce. Nec ideo tamen Peta vel animo deficiebat, vel ab officio ducis cessabat, donec in manus præfecti, casu magis quàm data opera incidisset, à quo hasta transfossus, de equo mortuus cecidit, ignaro Sterenbergio, (hoc cognomen præfecti erat) quemnam è Thataris occidisset. Dubia enim lux etiamrum erat, quum suis ille signum receptui daret. Mox clara dies aperuit, ducem Thatarorū iacere interfectū, Thataris cadauer eius ingenti vlulatu planctuq; circunstantibus, osculaq; illi plena lachrymis affigentibus. Allatū dehinc fuit sagulum purpureū, quo amictū, secum post solutā statim obsidio-

Sternbergius Morauus à Rege auxilio mittitur.

Olomuntium obsident.

Arte sagittandi pollent Thatari.

Gradycum monasterium exurunt.

Hortatur Dux milites ad oprimēdos Thataros.

Inopinantes obruunt Thataros.

Peta dux Thatarorum interfectus.

In Hungariam reliquiæ Thatarorū ſeſe recipiunt

nem,in Pannoniam ad Bathum ducem ipſorum maiorem extulerunt. Sterenbergio interim vota à ſe nuncupata peragente,victoriamq; partam,Deo acceptam referente, cum Venceſlaus Rex premij loco,territorio donauit,quod in hunc diem [l] Sterenbergium appellatur, ab arce, quam ipſe ſibi hoc vocabulo ibidem ædificauit, primusque in Morauia magiſtratum geſſit, quem nunc Capitaneum vocant. Hîc nos haud ſinunt Hungari inter grauiſſimas clades à Thataris illatas numerandi,de ſe taceri, quando illi quoque ex Morauia profugi, ad ruinam Hungarorum accedere non dubitarunt. [m] Bela Rex id temporis in Pannonia regnabat,non admodū charus ſubditis regno,propterea quòd difficiliorem illis, ſuperbioremque ad ſe aditum, quàm Cumanis,quibus tunc infenſiſſimi erant Hungari,præbebat. Ergo cum iam agri ferro & igne à Thataris vaſtarentur, prædæque agerentur, ac crebra per partes & aduerſa prælia intercederent, aliquamdiu per contumaciam mala perferre, quàm in medium conſulerę malebant, odioſè vociferantes,veniant Cumani,proque Regis ſui ſalute, nunc cum opus eſt, fortiter dimicent. Hæc ab Hugolino Colocenſi Archiepiſcopo audita, ſtomachum ei ita cōmouerunt, vt ſe continere non potuerit, quin populares ſuos libera voce perduellionis argueret,tanquam illi omnes de numero perduellionum cenſendi eſſent,qui regiam maieſtatem offenderent, quiue communem regni ſalutem auxilio ei detracto proderent. acerrimè itaque contendebat, vt Rex omnes Hungarorū copias ad oppidum Peſthum in ripa Danubij è regione Budæ poſitum cōtraheret. Quo vt frater quoque Regis Colomannus venit, hoſtemque non longo iam interuallo abeſſe cognouit, nempe ad Vaciam oppidum,author Belæ fuit,vt caſtra in locum tutiorem transferret. Tranſlata mox ſunt Agriam verſus vltra flumen,quod Saium vocant,altum ripis,alueo limoſum,nec niſi pontibus peruium,quos Hungari validiſſimis præſidijs firmauerāt. Bathus Vacia exciſa,veſtigijs abeuntium inſiſtir vſque ad flumen, conſpectiſque Regijs copijs,ſuas ex altera parte ripæ opponit, tam longè lateque diffuſas, vt impoſſibile fuerit illas oculis perluſtrare. Icciro faciliùs etiam euenit, vt Hungaros in eos tantùm, qui videri poterant, intentos fallerent. Centum millia Thatarorum flumen reperto vado,longiùs à caſtris ſemoto, prius traieciſſe,Hungarosq; à tergo aſſiluiſſe dicuntur, quàm cuiquam illorum in mentem de eiuſmodi aſſultu improuiſo veniret. Oppugnabat eodem tempore Bathus præſidia ad pontes diſpoſita,nube tanta telorum immiſſa, quantam ſuſtinere non poterant qui in ſtationibus erant. Ita pulſo præſidio, & pontibus tranſitis,à fronte quoq; hoſtis ingruebat. Sed vtrobiq; maiore corporis viriumq;,& animi robore Hungari repugnabant, quādiu pugna intra manus ſtetit,pedemq; inter ſe conferebant. Nam & auertebant ſæpius Thataros,& auerſos inſequebantur,haſtis illos confodientes,aut gladijs obtruncantes. Redibat Bathus ad arcum, atq; vndiq; per latera quoq; denſis agminibus circumfuſus, obruere telis Hungaros conabatur: at illi miſſa ſpicula,peltis ſuis quibus pręter haſtas armātur, excipiebant,ac tanto acrius in hoſtes velut cæci ruebant,quanto minor ſalutis ſpes oculis objiciebatur. Senſit peritus bellorum Bathus,ex deſperatione hanc tam obſtinatam ferociam Hungaris durare, quoniam concluſi mortem ſe euadere deſperarent, ideoque pugnando,quàm ſe dedendo mori malle,laxari ordines,tela cohiberi, darique erumpendi illis facultatem iubet. Eam quicumq; nacti erant, omiſſa pugna,fugæ ſe mandarunt. inter quos Rex Bela pedes elapſus eſt,cæteri cæſi ad vnum omnes. Cæſorum clariſſimi,Colomannus Regis frater,Mathias Strigonienſis Archiepiſcopus,Hugolinus Colocēſis ſimiliter Archiepiſcopus, dein Gregorius Iaurienſis, Reynhaldus Vltraſyluanus,poſt Nitrienſis, Sibinienſisq; Epiſcopi,& cum ijs plurimi,ſumma nobilitate dignitateq; viri deſiderati ſunt. Rege interim peregrino habitu,circū fines

Hungari multa atrociſſima à Thataris perpeſsi.

Colomannus erat Rex Haliciæ in Ruſsia filius Regis Andreæ.

Die qua Paſsio Domini celebratur Vaciā flumine abſumptā memoratur.

Dimicant cum Hungaris Thatari.

Stratagema Bathi.

Cæſi Hungari.

fines Polonię & Morauiæ oberrante, donec ad vxorem suã, quam in Austriam seposuerat perueniret. Ibi latentẽ, mox proditum, Fridericus Austriæ princeps adeò non est miseratus, vt ad nouam insuper miseriam, nempe ad ægestatem illum redigeret, expressis ab illo pecunijs, aureisq; & argenteis vasis, quæ Regi na secum extulerat, quasi à se Rex olim tantundẽ extorsisset, quando pro damnis in Hungaria illatis facere ei satis coactus fuerit. Ab hoc naufragio Bela ad Illyriam se contulit, mari Adriatico quàm Danubio fortunam reliquam credere malens. Sed ne in rebus odiosis, nimiumque calamitosis diutius immoremur, ad Venceslaum remigremus, vt discessu hostium ex Morauia exhilaratum, Ita adhuc sollicitum, curaq; & metu suspensum, ne illi de reditu cogitarent. Itaq; tum in Morauia, tum in Boiemia munire tam arces quàm ciuitates mœnibus præsidijsq;, & frumentarijs subsidijs non prætermisit: seq; tandem facilem præbuit, vt filium suum Premyslaum custodia liberum, in paternã gratiam reciperet, Nicolao Ptagensi, & Roberto Olomucensi Episcopis deprecatoribus. Qui hoc præterea obtinuerunt, vt Morauiam ei cõditione qua prius, possidendam, restitueret. Admissum tunc Pragæ à nobili iuuene facinus, cum à libidine, tum à cæde violentum, nomen iuueni Veleslao, amore puellæ Hebreæ ad insanum modum capto, ita vt præ illo nec mente constare, nec vllo tempore quietus esse posset, nisi illo solo, quando in oculis vultuq; puellę acquiscebat, eiusq; rei sępius adipiscendæ occasionẽ sedulò quærebat, modò æs mutuum à parente illius accipiendo, alias pignus oppignorando, redimendoq;, vt tanto frequentius saltem aspectu puellæ perfrui liceret, quãdo colloquium à parente interceptum erat. Fortè accidit vt ille ipse parens ægrotus in lectulo cubaret, venit clam ad domũ illius Veleslaus, latensq; in insidijs egressam puellam è cubiculo parentis adoritur, nolentemq; per vim seducit & incęstat, dein amisso quoq; pudore, eiulare, seq; lamentabiliter affligere nõ cessantem, ne voce eius proderetur, eandem strangulat, proditus tamen continuò à vicino, qui intrantem & exeuntem viderat. Porrò Hebræus occasu filiæ accepto, multò ex illo acerbius quàm ex morbo suo dolebat. Cæterùm dolorem tantum, post recuperatam etiam sanitatem valde dissimulabat, quasi prorsus nihil sciret, suane spõte an aliena iniuria filia occidisset: metuebat videlicet, si Veleslaum in aula gratiosum incæstus homicidijq; reum faceret, ne à iudicibus aulicis nouam insuper aliam cõtumeliam sibi accerseret. Ad insidias igitur insidijs retaliendas animum studiumq; conuertit, insidiatorem nactus Veleslai domesticum, grandi ære corruptum, vt herum suum interficeret. Sed istius quoq; cædis author ipse Hebræus diu celari nõ potuit, illoq; patefacto, magnæ statim turbæ inter nobilitatem & Pragenses concitatæ sunt, vtrisque tumultuantibus, ad armaq; conclamantibus, alteris vt vim omnibus iudæis propter vnum inferant, alteris vt tantum impetum arceant, causamq; integrã Regi cognoscendam referuent. Isti postquam nõ solùm in certamine, verùm etiam in causa præualuerunt, indignata nobilitas, odium in ipsum Regem diuertit, quasi proniorem ad plebis & iudęorũ fauorem, nouasq; rursus res, nouamque coniurationem molitur, duce Stibotio, cui cognomen à prudentia fuit, Caput canum, penesque eundem magistratus, qui summum in regno ius reddebat. Et quoniam haud dudum Rex edicto pœnam capitalem in iudices, à quibus fraus iusticiæ fieret, sanxerat, non minus alienum ob hanc legem à Rege animum habebat, quàm cæteri nobiles, quorum frequens erat numerus, ob cæsum minimeque vindicatum Veleslaum. Is nunc singulos appellare, nunc plures cohortari vt cœpto insisterent, seque à ludibrio lusci, superbique & crudelis Regis assererent, Rege alio substituto, ad augendam, aliterque honorandam, non autem ad pessundandam nobilitatem apposito, qualem existere Premyslaum Othogarum putaret, nuper à patre

τῆμα κακὸν γειτόνων.

Friderici Austrij in humanitas barbarica.

Bela Rex in Dalmatiã cuadit.

Premislaus Regis filius libertate donatus restituto illi Marchionatu.

Nicolaus XXI. Episcopus Pragensis.

Veleslaus nobilis Boiemus virginem Hebræam vi stupratã iugulat.

Veleslaus quoque instinctu Iudæi interfectus.

Tumultuatum Pragæ Victores Iudæi.

Cõspiratio Regem principe coniurationis Stiborio Regni procere supremo.

Coniuratio regnum Premislao deferunt.

pessimè tractatū, nec in præsentia valde liberaliter tractari. Hunc igitur quàm primum adeundum esse, vt per tempus sententia animi eius exploretur. Eunt confestim ad illum cōiuratorum maximè insignes, consiliaq; omnia cum illo cōmunicant, & viam aliam quàm pridem ad regnum inuadēdum docent.

Differendum censet Premislaus.

Ad hęc Premyslaus, malo accepto sapientior factus, cū se obsequentē potiùs, quàm contumacem, & rebellem erga parentem ostendere, sed neq; hospites tamen, dicto ingrato abruptoq; statim lædere cuperet, ita respondit. Non esse illis festinatò agendum, sed impensius considerandum, & postea rem tam arduam exequendam. Inter hanc moram, incertum vndenam conspiratio ista

Detecta coniuratio capto Stiborio.

Regi prodita fuerit, capitur Stiborius, factaq; quæstione, interrogatur de consocijs. Viginti quatuor viros stemmate claros ædidit, vnaque cum illis iussam

Sumptum de omnibus coniuratis supplicium.

pœnam subijt. [n] Qualem videlicet Rex cuiq; illorum in piscibus sibi allatis repræsentauit, alios piscium capite truncans, alios veru transfigens, nonnullos membratim discerpens, postremò hanc vocem adijciens, Quemadmo-

Episcopus Regi suspectus.

dum obsonarunt, ita cœnare illos oportere. Venerat autem Nicolaus quoque Pragensis Antistes propter mutuam cum Stiborio, & assiduam familiaritatem, in suspicionem, quasi cum illo consilia miscuisset, coactusq; est fidem suam Regi obstringere, ne de domo in qua erat, nisi Rege concedente egrederetur. Fit magnus ad domum illam plebis concursus, de Rege lamentantis, quòd non contentus fuerit iu tot viros nobiles desæuire, nisi insuper Pontifici regni nullius criminis conuicto, sed tantùm suspecto, vim

Tumultuante plebe & sacerdotibus ex interdicto absoluitur Episcopus.

afferret. Aderantq; sacerdotes præterea sacris omnibus in Regno interdici postulantes, quam diu Pontifex dimissus non esset: eamq; tandem inuidiam & indignitatem Rex haud ferens, abire Pontificem quò vellet, permittit. Ipse nouam diuo Francisco, eiusq; affectatoribus ædem Pragæ ædificat: mox cum sorore sua Agnete flaminica, peculium suum in subsidium offerente

Xenodochiū Pragense extructum.

hospitali cœnobio iuxta pontem Pragensem sito, fundamenta iacit, illiq; dein vterque virum præficit, ei religioni deuotum, quæ pro insigni crucem

Campanarum hostis Rex.

cum stella gestat. Cæterùm in tintinabulis, quas vulgo campanas vocant, adeò auersas Rex aures habuit, vt statim ad tinnitum crepitumq; illarum, ambas aures ambabus manibus obstrueret. Quare necesse fuit, Rege Pragæ commorante, à pulsu illarum quæ maiores essenr, temperare. Audit deinde Thataros post vexatam, popnlatamq; & omni clade peruastatam Hungariam, sua sponte, aut fame potiùs in tam inculta vastitudine vrgente, ad natale solum

Bela in Hungariæ regnum reductus.

remeare, Belamq; rursus suum regnum repetere, auxilio fulium [o] Magistri Rhodi, & Comitum, quos à Frangepanibus cognominant: Apud illos namq; Magister naues suas milite iuxta oppidū Segniam exonerauerat, vt terrestri inde cum Rege itinere pergerent. Præmiserat verò Rex in regnum nonnullos qui antecederent, aduentumq; suum reliquijs Hungarorū prænunciarent, vt

Fridericus à Bela ob transitum vectigal petit.

sine pauore interim & periculo suam præsentiā expectarenr. Ad hunc rumorem Fridericus Austriæ princeps excitus, tumultuarium milirem colligit, obuiamq; Belæ quem odisse cœpit, postquā rebus cum suis spoliauit, ire contendit, aliquid iterū ab illo extorquere cupiens. Forte ita accidit, vt Bela nondum

Fridericus vltimus suæ gentis Austriæ ab Hungaris necatur, dictus bellicosus.

toto hostiū metu posito, ad fines prouinciæ Friderici deflecteret. Petit igitur ab illo vectigal Fridericus in singula militū capita, & nisi datum fuerit nullam ei transeundi copiam ait fore. Nonitate rei, indignitateq;, omnibus qui cū Bela erant cōmotis, expediunt statim arma, impetumq; in [p] Austriacos faciunt, atq; celeriter pugnā conficiunt, saucio Friderico, ac mox è vulnere mortuo,

Vdalricus dux Carinthiæ Austriam inuadit, capitur ipse.

vnica superstite fratris sui, tunc vidua filia, cui nomen Margaretha, ad quā successio in Austriā pertinebat. Sed illam [q] Vdaltricus Carinthiæ Princeps, ex sorore Venceslai Regis procreatus occupare conabatur, acceptis per deditionē aliquot arcibus & oppidulis, parabatq; maiora aggredi, suppetias sibi Morauis ferentibus

rentibus,si non etiam Austriaci de subsidio Bauarorum sibi prouidissent Lentius negocium suum, imò verius negligentius Vdalrico agente,insidijs cum pars aduersa circumuenit, capitq; viuum, & cum illo complures Morauos, quos Bauari partim nare,partim auribus, aliquos etiam manu mutilant, atq; omnes incolumes dimittunt.Sed hoc tam fœdum fæuumq; dehonestamentum, Bauari paulò pòst magna suorum cæde, mulroq; regionis detrimento expiauerunt,quo illos Premyslaus Othogarus, mandato Venceslai patris affecit, Bauariam cum valido Boiemorum, Morauorumq; exercitu ingrediundo,illamq; circumquaq; ad vsq; Danubium euastando, ac multos viros fortes ibidem interficiendo. At Austriaci non prius arces per Vdalricum interceptas recuperare potuerunt,quàm liberum à custodia ipsum Vdalricum fecerent. Quam autem fortes, quamq; constantes viros arcibus præposuerit, indicant duo præfecti, ambo Morauí,quorum vterq;, cum sub arce sibi credita ab insidiatoribus inter venandum comprehensus esset, horumq; alteri conditio proposita fuerit, vt vel arcem integer traderet, vel oculum dextrum amitteret, oculum sibi erui, quàm de arce cedere prælegit, sicut alter in altis niuibus discalciatus tantisper stare,dum pes ei vterq; frigore obriguerit.Ambobus honor cū ab Vdalrico,tum à Venceslao Rege habitus,gratiaq; cum amplo præmio vtriq; relata. Verùm enim Austriaci post receptas etiā arces quas amiserant,de se anxij sollicitiq; erant, cuiusnam in tantis Germanorum dissensionibus, quas ab obitu Friderici Cæsaris,in ipso interregno suscitauerant, patrocinium respicerent. Nam in Margaretha parum auxilij inesse videbatur,multò minus in alijs vicinis principibus,vix ad sua satis tuenda sufficientibus, imminere autem Austriæ à fronte Hungaros, à latere Moranos ac Boiemos, gentes validas & inquietas, ipsis autem quiete opus sub muliebri dominatu degentibus. Inter multam dein longamq; deliberationem,placitum,vt ad fidem & tutelam Venceslai Regis confugerent,qui ætatem curasq; regni sui excusans,filium Othogarum illis obtrudit,communiq; consensu, atq; ipsa in primis Margaretha assentiente, matrimonium inter illos conciliat, celebratisq; nuptijs, legitimum Austriæ Principem Othogarū appellat.Quod vbi Bela de alienata Austria,quam pro sua iure belli ducebat, interempto in illa Friderico, qui vltimus Austriæ hæres erat, factum comperit,aduocato suorum consilio in campum Pesthensem,& adhibitis Cumanis, paulò tunc moribus à Thataris distantibus, rem integram ad omnes refert. Quibus tumultuosè ritu Scythico frementibus, ac ferocissimè censentibus, initiam acceptā protinus bello esse persequendam, initio à Morauia sumpto,in qua multa furoris, multa crudelitatis & fæuitiæ fœda exempla ædiderunt,prinsquā succurrere laborantibus,aut Venceslaus,aut Othogarus posset. Amiserit autem filius patrem in succurrendo, satis tunc milite etiam Boiemo instructus,quem aduersus Styriam, iugum detrectantē comparauerat.At Hungaris animus quidem vt olim ferox,durauerat,sed vires per Thataros plurimum attritas habebant,nihilominus Belam Regem suum perpulere, vt fortunam prælio experiri vellet. quo inito, cum ingenti strage sternuntur,ipseq; Bela in eum metum est compulsus, vt vltrò ad conditiones pacis amissa etiam finium aliqua parte descenderet. Inde porrò ad Styrios subdomandos Orhogarus iter tendit, paucisq; eorum castigatis,cæteros ad officium sibi debitum præstandum coegit:in animo habens parentem inuisere. At ille breui pòst in secessu villæ, tertio lapide à Praga secedente, dum venationi intempestiuus incumbit, valetudinem sibi contrahit, qua prægrauatus Pragam repetit,atq; intra paucos dies,religionis pietati,salutiq; suæ vacans animam expirauit. Mors per amicos,officia etiam mortuo tanquam viuo exhibentes,catenus suppressa,quatenus licuit omnes eos euocare,literis quidem à se com-

Ignominiosè Moraui puniti pœnas exigunt ab Austrijs.

Constantia & integritas præfectorum duorum.

Dominū quærunt Austrij.

Ottogarus dux Austriæ.

Bellum Ottogaro ab Hungaris ob Austriā paratur.

Cæsis Hūgaris Bela Rex iniquas conditiones pacis accipit.

Regis Venceslai mors clam habita donec pignori deposita à creditoribus redimerentur.

positis,sed signo Regis obsignatis, qui ære vili mutuo dato, dites Regis arces pignoris loco possidebant: ij quasi mandato Regis ad rationē reuocati, pecuniam mutuam,certis nominibus deductis, accipere, & arces inuicem restituere compulsi sunt. Ac tum demum mors diuulgata, funusq́; Regium quo decuit honore celebratum. Corpus ad ædem diui Francisci, quam Rex suo sumptu extruxerat,delatum. Traxeratq́; & ipse Venceslaus ex patre suo, Othogari cognomen, quod tamen in frequenti vsu ei non erat, donec Premyslaus filius Othogarorum strennuissimus, magnificentissimusq́;, proprium id sibi perpetuumq́; dicauit.

[a] *Huius Henrici vxor fuit Margaretha Austria, pòst Ottocari coniunx, Leopoldi gloriosi filia.*

[b] *Fridericus Cæsar Henricū filium Cæsarem designatum perpetuo carcere multat. Cosentiæ mortuus in Calabris Anno 1235.*

[c] *Fridericus Austriæ Marchio ob enormia flagitia ad causam dicendam citatus, Cæsari petulantissimè respondens venire abnuit. Hinc bellum indictum, & Regia (vt nonnullis placet) dignitate cum esset ornatus Anno 1225 ab eodem Friderico II. Cæs. dicitur exauctoratus Anno 1236.*

[d] *Vdalricus Vdalrici filius matre N. filia Premyslai Regis, vltimus Dux Carinthiæ.*

[e] *Hordas illi vocant, seu fora vel conuentus, quibus præficiunt principes. Chamum suo idiomate summum vocitant Imperatorem.*

[f] *Battus Hocotij filius Changij Magni Chami Nepos. Eius dux Petta.*

[g] *Alij ad Belam Regem Hungariæ cuius filiam Kingen siue Kunigundem habuit coniugem, fugisse cum illis minus tutus esset, in Pienina arce latuisse dicunt.*

[h] *Arcis obsidione ab fulmine celitus emisso repulsi. Henricus pius Barbati & Sanctæ Hedingis filius.*

[i] *Theobaldus duxerat Barbati filiam Henrici sororem, hinc Boleslaus Henrici amitinus.*

[k] *Quinq; alij tam Tataris quàm Christianis tribuunt exercitus.*
- *1 Boleslao cum fossoribus & auxiliarijs.*
- *2 Pomponi.*
- *3 Mesconi Duci Opoliensi & Ratiboriensi.*
- *4 Polonis duce Sulislaro Voldomiri Cracouiensis (Palatini fratris.*
- *5 Henrico Principi.*

[l] *Sternbergius primus Morauiæ Capitaneus, qui est supremus à Marchione magistratus, eius quasi vicarius.*

[m] *Cutenum Comanorum Regem cum toto populo Tataros fugientem & religionem Christianam professum in Hungariam receperat Bela, & ciuitate donarat, vt Hungarus & Cumanus nullo discrimine haberetur. Indignè ferebant Hungarorum nonnulli, & odiorum faces accendebant.*

[n] *Tarquinius in Ardeatibus decussis capitibus papauerum, supplicij edidit simulacrum.*

[o] *Rhodum Crucigeri occuparunt 1308. anno primùm. quis igitur hic Magister, nisi dicas Magistrum equitum Hierosolymitanorum, cum ordo sit institutus sub Balduino de Burgo Rege Hierosolymitano, circa annum Christi 1120. sub diui Iohannis equitum nomine.*

[p] *Anno 1246. prælium ad Neapolim Austriæ commissum est 15. Iunij.*

[q] *Vdalrico Duci Carinthiæ desponsa filia Premislai primi Ottocari. hinc natus Vdalricus.*

[r] *Hanc alij sororem Friderici statuunt. fuit nupta Henrico sexto, quē Fridericus II. pater Cæsar in Apuliam relegatum carceri inclusit, quæ gemellos Fridericum & Henricum pepererat. & quia Gertrudis Margarethæ soror Hermanni Marchionis Badensis vidua ius suum Belæ aut eius filio Stephano resignarat. Huius filius fuit Fridericus*

dux

dux Austriæ qui vnà cum Conradino Neapoli à Carolo Andegauense capite plexus est.

[a] Premislai filium fuisse Ottogarum affirmat Bonfinius, fratrem Venceslai, quem sine liberis dicit obijsse, eum Ottocarum quintum Bohemiæ Regem dictũ. Quod etiam Peucerus libro 5. Chronicorum asserit, sicut etiam Munsterus.

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER

SEPTEMDECIMVS.

Otthogarus V. Rex Boiemiæ.

Armatus regnum init.

Asper in paternos cõsiliarios.

Monitoribus cedit.

ADuentus Othogari in Boiemiam ad ineundum regnũ vt in speciem erat splendidus, propter frequentiã comitatus qui eum ex Austria, Styria, Morauia comitabantur, ita plerisq; metuendus, quia armatus venerat. Auctus metus capto Boressio ab Osseca, quem idcirco capi & in carcerem seruilem detrudi iussit, quòd vocẽ ille suam patri Venceslao ad perniciem filij præbere esset solitus. Itaq; alij eiusdẽ criminis affines, ne similem casum subirent, matura sibi fuga cõsuluerunt. Cæterùm à fidelioribus Rex submonitus, vt clementia potiùs sibi fauorem ordinum, quàm nimia seueritate, præsertim inter initia regni cõciliaret, inimicos vltra persequi ita omisit, vt ne vocem quidem eius inimicã possent exaudire.

Forum iudiciarium emendat.

Tantisper autẽ in Boiemia tunc cõmoratus est, dum ea in regno constitueret, quæ ante discessum cõstituenda erant, maximè in magistratibus surrogandis, qui vel negocia regia curarent, vel iura ordinibus dicerent, pauperes cum diuitibus pari iure continentes: non deserta interim equestris disciplinæ meditatione, quam in hoc instituit, vt domi haberet equitũ copiam, ne illam foris quæreret: nonnihil etiam offensus inertia iuuentutis nobilioris, quã viderat vino, somnoq; & lustris magis, quàm equis & armis intentam.

Equestria exercitia instituit.

Vt hanc igitur socordiam illi ignauiamq; excuterẽt, ad exercitium equestre iuuenes nobiles laude præmijsq; & honoribus inuitabat, præpositis veteranis, qui per ludicra pugnæ equestris ad serium certamen ineundũ Tyrones consuefacerent. Atq; ista re breui consecutus est, vt externo haud multum indigeret equite: nam pedite abundabat. Ordinatis itaq; rebus in Boiemia suis, ad Austriam redibat, auidus prolatandæ potentiæ vsq; ad mare Adriaticum: eiusq; rei gratia Vdalricum proxima sibi necessitudine innexum statim adijt, vt cum eo de Carinthia ad se transferenda ageret.

Ottocarus facta pecunia Vdalrici prole carentis recepit ditiones amplas.

Senex namq; Vdalricus liberisq; viduus erat, ac fratre tantum Philippo superstite viuebat: qui cum Præsul Salcemburgensis esset, sua se contentum sorte esse dicebat. Vnde facilior cum Vdalrico actio se offerebat, sua sponte à curis rerum ad ocium & quietem propenso: ad hunc modum inter eos transactum est, vt Othogarus certam pecuniæ summam adnumeraret: qua recepta, vicissim Vdalricus de Carinthia, Histriaq; & de portu Naonis ei concederet.

Bellum Prutenicum Anno 1255.

Hac virium accessione factus audacior Othogarus, bellum Prutenicum à se exequendum, perficiendumq; recipit. Pruteni namq; Christiana religione violata, [a] Magistroq; in Prussia à Friderico Cæsare constituto ad resistendum impare, vim intolerandam omnibus Christianis domi, forisq; vel in Mazouia, vel ad Pomeraniam accolentibus, spolijs cædeq; & strage inferebant, ita vt in illos Romanus Pontifex vexillum crucis sustolli iusserit. Induit crucem Othogarus cum Boiemis & Austriacis. Similiter Brumo nuper Episcopus Olomucensis creatus, cum Morauis. Accessit mox in itinere haud procul à Vratislauia Otho Brandeburgensis Mar-

chio, ex sorore Othogari prognatus: quibus copijs in vnum coniunctis, procedebat Rex quadrato agmine, sperans futurum, Prutenos obuiam in aciem prodituros. Quod vbi non est factum, edicit Rex ne quisquam militum Christianis, eorumq; possessionibus noceret: cæterùm in perfidos hostes iure belli vt agerent, datiq; à Magistro ductores, qui rectà milites ad agros hostium perducerent. In illis nullum maleficium prætermissum, donec per agmina duo Prutenorum Duces diuisi, se à longè ostenderunt, repentèq; accurrentes, castra Regis tumultu nonnihil turbauerunt: vnde animo accepto, die postero haud segniter aciem instruunt, pugnamq; cum Rege conferere audent, si pugna dici debet, in qua post primum impetum sustentatum (qui acerrimus erat) hostes adeò statim animis conciderint, vt certamine abiecto, alij quò quisq; potuit, ipsi verò duces in vicinū oppidum mœnibus munitū perfugerint. In hac fuga multi viui capti, atque omnes vita à Rege donati, quicunque tingi, aut reuerti ad Christianismum non dubitauerunt, cæteri perfidam retinentes pertinaciam, ad internitionem cæsi. Itumq; hinc ad expugnandos duces oppido inclusos, in quo nullum oppidani commeatum, præparatum habebant, quo obsidionem paulò diuturniorem possent tolerare. Accedentes igitur duces, cōsulere eos rebus suis alia ratione hortabantur, quando in oppido cibo potuq; exinanito, nullam spem salutis propositā videant. Requirunt illi oppidanorum consilium: qui respondent, se iam dudum deliberasse, vt religionē Christianam libentius amplectantur, quàm cum liberis & fortunis intereant. Ergo & nos, inquiunt, pariter illi manus damus, posteaquā apertè cognoscimus frustra nos cum Deo pugnare. Delecti confestim qui Regem adirent, dicerentq;, si incolumitatem obsessis concederet, se in sequenti luce deditionem, imperataq; facturos. Quibus ille respondet, se Regem Christianum esse, fidem illis fidelem præstaturum. Mane Duces primùm à Brumo Episcopo, aqua & chrismate tinguntur, quorum alterum Rex de more à lauacro suscipit, alterum Ottho Brandemburgensis, atq; vterq; nomen suum suscepto imponit, Rex suum Othogarū, Ottho item suum Othonem vocans, ambosq; Rex veste ex serico candida auroq; intertexta induit, & vt amicos consalutat. Post hos cætera multitudo certatim ad fontem sacrum properabat, non ex eo loco tantùm, sed ex tota insuper Prussia, quam Rex vsq; ad mare victor peragrauit; vrbemq; in littore maris præclaram condidit, quam ex titulo suo Regio, Montem regalem appellauit, vt tantò Prutenos in officio retineret facilius. Condidit ibidem Rege annuente, Brumo quoq; Episcopus nouam ciuitatem, eandemq; similiter ex suo nomine Brumonis montem vocauit, non ad suum quidem, sed ad Episcopi vsum, quem Prutenis pro pastore constituebat, atq; illi mox inde eum ad Varniensem sedem transtulerunt. Sed de Brumone, deq; magnificentiæ eius studio, in locis suis plura. Cæterùm Rex Prussia subacta, gloriari palàm solebat, se terminos Regni Boiemiæ à mari Adriatico, vsque ad mare Germanicum promouisse, quod aliis ante se Regibus, ne per somnium quidem contigerit. Domum reuerso, Hungaricum illum subitò bellum excepit, ipso Bela fœdera rumpente, ac Styriam non solùm incursante, sed arcem præterea in illa cum oppido primario, cui Petouia vocabulum, oppugnante: hoc proposito, vt cunctam Styriam regno suo adijceret. b Cuius voti minimè compos, ab Othogaro videlicet inde expulsus & fugatus, ad vastandum rursus Morauiam, & verò etiam Austriam conuertit animum, coactis nouis viribus ex gentibus vicinis, quas nunc appellant Valachos, Ruthenos, Rascianos, Bosnenses, Bulgaros, & alios Christianis inimicos. Atque has omnes copias bifariam diuisas, (nec enim vnus tantam multitudinem regere poterat) partim sibi, partim Stephano filio suo regendas commisit. Mox vtrasque ad fluuium Taysam

Cæsi Prußi.
Prußi baptismum suscipiunt.
Duces duo Prußi baptizantur.
Mons Regius ab Ottogaro conditus.
Mons Brumonis ab Episcopo.
Brumo Episcopus Olomutij.
Khünigsberg.
Brunsberg.
Imperium Boiemicū ab Oceano ad Adriaticum Otocarus prolatauit.
Bellum Ottogaro in Hungaria ob Styriam An. 1260.
Stephanum filiū Grazio Styriæ metropoli Bela præfecerat.

ſam ab Auſtriacis dictum, qua Morauiam ab Auſtria Hungariam verſus dirimit, adduxit. Eodem Othogarus vites ſuas omnes contulit,caſtris ſuis ex aduerſa ripa poſitis haud procul ab hoſtibus. Qui vbi maius in conſpectu bellum vidit, quàm quantum de illo rumori crediderat, Caduceatorem ad Belam miſit, qui Regi diceret: Non ſanctè illum aduerſus fœdera agere, quibus Deo teſte pax inter ipſos Reges hac conditione fuit conciliata,vt ſi quid in illa ab vtrauis parte turbatum eſſet, id vt iudicio æquabili diſcerneretur, ſe in præſentiarum quoq; pacis quàm belli cupidiorem eſſe, optareq; vt inducijs liquot dierum datis arbitrio amicorum potiùs, quàm ferro diſcordia finem accipiat. Bela quanquam ex timore iſta dici putaret, attamen quia Hungari nondum omnes conuenerant, inducias dierum decem Othogaro concedit, intra quos agi de controuerſia liceret,vltro citroq; liberè commeantibus arbitris, ſed qui ab Hungaris veniebant, fiducia virium ſolam fruſtrationem quærebant. Retrò aliquantum Bela cum ſuis à flumine ceſſerat: Othogarus verò vſq; ad oppidum Auſtriæ Lauam conceſſerat, vt ibi aduentum Othonis Brandemburgenſis expectaret. Brumo autem cum Morauis, qui ab eius vexillo non diſcedebant, ſtatiua ad vicum Morauiæ, quem incolæ Pohorelice vocant, modico à Laua interuallo diſſitum habuit. Ibidem ex Sleſia Henricus Vratiſlauienſium,& Vladiſlaus Opolienſium duces. Inter hæc Stephanus Belæ filius, vado in Thayſa flumine reperto, atq; per ſuos exploratores comperto, Brumonem cum debiliore copiarum parte ſeorſum à Rege caſtra tenere, deductori mandat, vt ſe rectà Pohorelitium ad Brumonem perducat. Nox erat ex pluuioſo cælo tantis tenebris obſcura, vt ductor etiamſi locorum ſatis gnarus, à via tamen aberraret, Stephanumq; non ad Brumonis, ſed ad Regis caſtra adduceret. Inter Excubitores illius noctis fuerunt Otho & Conradus Comites ab Hardeco, nobilitate illuſtres, ij ſonore audito, quem ſtrepitu pedum multi equi concitabant, adequitant propius explorandæ rei gratia, incidun̄tque in Hungarorum antecurſores, amboq; cum illis fortiter dimicantes occiduntur. Qui clientulorum ſuperfuerunt, caſtra tumultu implent, hoſtes adeſſe vociferantes. Hoc clamore excitus Othogarus, arma celeriter expediri, armatoſq; milites pro ſtationibus ſuis tantiſper ſtare iubet, dum qui hoſtes, quantuſq; illorum numerus eſſet certius cognoſceretur. Nam & Stephanus ad tam ſibi propinqua aduerſariorum caſtra ſubſtiterat, non auſus per tenebras vltrà progredi, cum nondum videret caſtrorum ſitum. Aurora deinde aperuit Othogaro hoſtem, Stephano errorem perductoris. Cum igitur ſubterfugiendi tempus nullum, ſed vtriſque pugnandi neceſſitas inſtaret, concurrunt hinc & hinc animo flagrantiſſimo, ſed non perinde pertinaci. Quippe Stephanus, vbi ſibi haud ſucceſſit, vt primo impetu ordines Boiemorum conturbaret, quòd ſe multitudine abundante effecturum ſperabat, diffiſus turbæ ad fugam ſe dare incipit. Quem protinus Othogarus cum Othone Brandeburgo à tergo inſequitur, deprehenſos per viam concidens,atque ira reliquos primo ad Thayſam,dein ad Moram fluuium vrgens vt præ feſtinatione ac trepidatione, vadorum immemores, turmatim cum equis ab vtroque flumine ex pluuia adaucto haurirentur. Ibidem Regem Brumo cum Morauis & Sleſitis aſſecutus eſt, auſumq; per corpora ſubmerſorum, velut per pontem in alteram ripam contra Belam tranſire, audacem ſe ei comitem præbuit. Quis crederet Belam cum tot gentium tantis copijs, ſubito metu adeò obtorpuiſſe, vt neq; mens neque manus ſuum ſatis facerent officium, ſed totam potiùs ſpem ſaluris in pedibus equorum fugacibus repoſitam habuerit? Sedecim tum millia hoſtium interfecta eſſe narrantur, paulò videlicet minor numerus,quàm vniuerſus Othogari exercitus fuit. Huic tam inſperatæ, tamq; inſigni victo-

Pacis cupidus Otthocharus.

Cunctator Bela.

Auxiliares Ottocharicopiæ.

Henricus III. Henrici pij filius.

Stephanus errore ductoris impingit.

Comites Hardeggi.

Prælium conſeritur.

Fugit Stephanus.

13. Iulij prælium commiſſum.

Hungari mactantur.

riæ pro argumento miraculum adijcitur, tunc eum acertimè præliaretur, visam Aquilam niue candidiorem, quæ supra vexillum diuo Venceslao consecratum, in cuius nomine lætum pæana Boiemi cecinerunt, (quale ad hoc tempus ante pugnam canere assolent) placidè volitabat, sensimq; per incrementa alas extendebat, donec totum Boiemorum exercitum amplecteretur, quasi illum protegens, ne ei ab hostibus malè Christianis noceri posset. Ipse tamen Rex sine vlla ostentorum commemoratione in epistola, quam ad Vrbanum Romanum pontificem de hac victoria dedit, simplicitus vereq; Deo optimo maximoq; acceptam illam retulit, suamq; gloriam & potentiam ita dilatauit, vt ex Italia Veronenses, Feltrenses, Taruisini, ac totum penè forum Iulium vltro ad Othogarum oratores miserint, oratum vt ab eo in clientelam reciperentur. Nam Cæsar nullus adhuc legitimus in Germania declaratus fuerat, nec alius in illa Othogaro potentia, opibusq;, ac regio prorsus apparatu par inueniebatur, maximè post triumphum de Bela partũ, postq; castra eius direpta, in quibus tantum auri ex præda nactus est, vt aureum deinceps pro argenteo abacum sibi ad mensam instruxerit, aureosq; calices ad aras, & aurea Thuribula facienda curauerit: tantum præterea manubiarum, vt præter donatiuum militibus affluenter dilargitum, tam larga adhuc ex illis superesset pecunia, vt inde nobile atq; opulentum in Boiemia cœnobium, quod Regiam coronam vocari voluit, conderet. Ac mox in Morauia aduersus Hungaros munitissimũ oppidũ, quod ab ipsa munitione lingua nostra Hradisstein appellamus à fundamentis erexit. Et antequam illinc discessit, Brumonem, eiusq; successores, oppido Hulin dicto, cum aliquot pagis annexis liberalitate Regia donauit. Natus in Saxonia Brumo erat, in domo Comitum qui à Schombergo cognominantur, tunc insuper comitatum illustrem, quem Holsaciũ vocant obtinebat. Huic cum stola sacerdotalis magis quàm chlamis militatis cordi esset, animum ad sacra appulit, factusq; est sacerdos Magdeburgę in æde Cathedrali, cui nomine Præpositi præsidebat. Hic cum eo fortè tempore Romam venisset, quo Decanus Olomucensis cum nonnullis sacerdotibus exilium spontaneum subeuntibus, iam annum septimum in foro Romano, aduersus Venceslaum regem Othogari parentem contenderant, propterea quòd alium Episcopum, quàm quem ipsi delegerant eis obtrusit, celeriter se cum illis Brumo insinuat in familiaritatem, linguæ Vandalicæ commertio, causaq; illorum cognita, comperendinationes in illa tam morosas incusat, suppletq; de suo pecuniæ defectum, quem litigatores sustinebant, atque breui, & sententiam pro Olomucensibus, & pro se Pontificatum Olomucensem obtinet, promptè de loco suo cedente, pro quo tam diu Romæ certatum fuit. Posteaquam igitur Brumo, Hulino & quibusdam alijs fundis à Rege auctior factus est, haberetq; proximè pagum quendam quem Cremsirium appellabat, commodiore loco situm, nempe iuxta Moram fluuium vicino saltu amœnum, Regem pro facultate sua imitari volens, & ipse nouum cum arce oppidum, quod in Hungariam prospectaret, demolito sordido pago ædificandum suscepit, illudq; veteri vocabulo Cremsirium vocauit. huicq; templum cum collegio sacerdotum honorabili adiecit, stipendio illis de pagis constituto, quos ipse coemerat, vt in promptu haberet ministeria, si quando Cremsirij quoque sibi, non solùm Olomucij placuisset sacra obire. Nam Cremsirij ferè assiduus residebat, finesq; interim ditionis suæ potissimum Hungariam versus prolatabat, empto cum arce Hugualda toto Comitatu Hugualdensi: in quo protinus oppidum de nomine suo Brumspergum: sicut deinde prope Kelezium, arcem de cognomine quoque suo Schombergam nominatam erexit, vt nunc alia transeam, tum in Morauia, tum in Slesia (quippe in illa etiam Ofoblauiam arce & mœnibus

Miracula in conflictu.

Italia patrocinium Ottogari expetunt.

Præda opima è manubijs hostium parta.

Cœnobium & oppidum è spolijs hostiũ condita.

Brumonis Episcopi Olomucensis origo, genus, & qua ratione est Episcopatum adeptus.

Cremsiriũ extruit arcem Episcopalem.

Hugualdum emit.

bus cinxit) opera, in quibus excitandis magnificentiam suam talem ostendit, qualem tunc alius superare non potuerit, nisi solus Rex, qui iure suo gloriari solebat, plura se ædificia noua relicturum, quàm vt ad ea instaurandâ, sarciendaq; & tegenda, vnius hæredis cura sufficiat, quanquam adhuc legitimum tunc hæredem nullum habuerit, vxorem sterilitatis sæpius insimulans, semper illa tamen valde declamante, donec ei Rex hanc conditionem offerret, dicens: Da mihi è gynecæo tuo puellam aliquã in cubiculum meum, si illa ex me prægnans intra annum non fuerit, reus sim ego impotentiæ & sterilitatis, sin illa hoc temporis spacio conceperit, infantemq; ædiderit inter infœlices, infœcundasq; arbores tu te numeraro. Probata conditione, puellaq; ex Austriaco genere Regi oblata, nascitur ei decumo mense filiolus, cui Nicolao nomen Rex indidit, dein altero filia, tertio item & quarto geminæ filiæ, quas postea adultas proceribus suis despondit, vnam Vartembergo, alteram Straconicensi, tertiam Crauaro, dote cuilibet attributa, quæ notham maculam deleret. Nam vt ille dixit, vbi dos adest, nullum vitium vitio vertitur. Ergo & filium Nicolaum nothum regione Opauiensi à Morauia auulsa, dotauit, appellauitq; Ducem Opauiensem. Cæterùm statim post datum fœcunditatis specimen, diuortium cum Margaretha vxore fecit, ad flaminicas illa in cœnobium, vnde prius abducta fuerat, relegara, quartoq; demum anno, Kunigunde legitima rursus vxore superducta, ex qua Venceslaum regni hæredem procreauit. Obierat iam Bela Rex successore Stephano filio: is rursus quam cum patre fœdus denuo nuper initum, simul esset sepultum, bellum aduersus Otthogarum per incursiones in Moraniam factas renouat. Qua de iniuria, deq; rupto fœdere, quum per Caduceatorem egisset cum Stephano Othogarus, ac rogasset, vt prohiberet populationes à suis in Morauia fieri, responsum ab illo elatiùs, inflammatiusq; retulit, dicente: Nondum se conductũ ab Othogaro esse, vt curam tuendæ Morauiæ recipiendam putaret, sibi rem suam curæ fore, viciſſim suam curaret Boiemus. Hæc Rege ad ordines referente, omnium in vnum sententiæ congruebant, vt primo quoq; tempore insolentiæ Hungarorum resisteretur. Othogarus compararis breui copijs, rumoreq; disperso de sua in Morauiam profectione, quasi inde Stephano occursurus quocumq; in loco eum inueniret, subitò agmina in Austriam conuertit, in qua classem præterea in Danubio paratam habuit, vt terra & aqua Posoniũ in ripa Danubij positum, improuisus oppugnaret. Nam audiebat in arce oppidi bonam Gazæ Regiæ partem à Bela adhuc repositam fuisse. Celeri itaq; itinere Posonium concedens adeò coniuncta ponit mœnibus castra, vt alloqui oppidanos cohortariq; liceret, ne se per contumaciam repugnandi periculo subijcerent, quod imminere solet captis per vim vrbibus. Illi cum se, & à præsidio, & à commeatu, propterea quòd præter opinionem obsidio acciderat, destitutos viderent, oblatam sibi ab Othogaro salutis spem amplexi, deditionem ei faciunt. Arx diutius defensa, quia situ alto firmior, & rebus defensioni necessarijs instructior erat. Sed de illa quoq; propugnatores vi depulsi sunt, aurumq; & argentũ, quod ibi inerat, direptum est. Stephano ad Iaurinũ morante, cum non adesset nauium copia, quibus posset vltra Danubium, qua parte Posonium iacet, copias suas transferre. At Othogarus classe abundante, exercitum suum statim transmisit, illumq; in hostem transmouet, ardens cupiditate cum illo pugnandi. Iussit tamen præfectum aulę, quem Mareschalcum vocant, is erat Rodolphus ab Habspurgo Comes, antecedere, qui per viam occursum hostium exploraret, cum repentè ille redit, ac propè adesse hostes renunciat. Viderat quidem turmas frequentes accedere, sed in illis tamen ipse Stephanus non erat, vt mox cognitum est. Cæterùm tanquã adfuisset, Rex aciem ad pugnam ordinauit: contra hostes sine ordine in medium procurre-

Splendidè magnificus Brumo.

Anus effœta & sterilis Regina.

Iurgium de impotentia inter maritos.

Ottogarus ex pellice Austria vtriusq; sexus gignit liberos.

Oppaua.

Nicolaus dux.

Margaretha repudiata Kunigundam ducit. hinc Venceslaus.

Stephanus Rex Hungariæ Belæ F. Otthocaro bellũ indicit.

Anno 1276. in statimq;.

Classe Posoniũ obsidet.

Posoniũ se Otgaro dedit.

Arx Posoniensis expugnata.

Rodolphus Comes Habsburgi Marscalcus Ottogari.

Tumultuaria seu potius velitaria certamina.

bant, vt si qui ab exercitu excurrerent, cum illis dimicarent, id quod semel iterumq; permissu Regis factum est, pari ferè vtriusq; partis detrimento. Cohibuit deinde Rex extra ordinariam pugnā, & ne quis amplius à signis discederet, vetuit. Id eum metu factū hostes putarent, extremā infesti aciem adsiliunt, sed tantum abfuit vt illam de gradu cōmouerent, vt clade suorum non modica accepta, ipsi fuga in castra sui Regis dilaberentur. Inter laurinū oppidum & Rabum fluuium,[d] Stephanus castra posita habuit, atq; is fluuius propter altas ripas, & imperuium alueum transitu difficilis erat. Non dubitauit tamen Othogarus, quin Stephanus, vti belli author, transito per pontem flumio, sibi vltro ex parte altera occurreret, in qua ipse aciem suam constituerat, ibiq; accessum hostiū aucupabatur: verùm illi ad confligendum acie non valde animati, quoniā equite grauis armaturæ deficiebantur, ad dolum versi castra aliquantum retro à fluuio referunt, pontemq; clam interscindunt, vt oneri succumberet, si illum Boiemi superare tentarent. Quod quidem illi fecerunt, sed continuò pons ad transitū eorum qui ante aciem procurrere solent, ponderi cessit, partemq; anteeursorū mersit, reliquā partem vltra pontem progressam, Hungari totam deleuerunt, socijs nuper cæsis litantes. Expectabat incolumi acie Othogarus, dum vel pontem nouum ibi cōstituerent, vel aliam ad pugnā rationem aliquā inirent: vbi comperit Stephanum castris sublatis, quasi victo rem Budam accelerare, paucis diebus in Hungaria per populationes consumptis, Viennam se contulit, atq; inde Pragam cum laude repedauit. Istic eum legatio ex Germania honorificentissima excepit. Conradus Coloniæ Agryppinæ Archiepiscopus, atq; idem Elector imperij eius legationis princeps fuit, per quam ad Othogarum summum honoris fastigium, nempe Romanum Imperium deferebat. Duo nanq; de viginti annis interregnū in Germania tūc durauerat, contendentibus interim de Imperio tam domesticis, quàm alienis, tum armis, tum largitione. Domestici erant [e] Henricus Thuringus, & Vilhelmus Batauus, qui in prælio apud Frisios cecidit. Duo item externi Alphonsus Castellæ Rex, & Richardus Regis Angliæ frater, à quo longissimè ratio voluntasq; Electorum abhorrebat. Percepta igitur legatione, Othogarus cum suis deliberat, plerisq; eorum subuerentibus, ne si ad regnum Boiemiæ tam latè longeq; tunc propagatum, imperium præterea Romanum accederet, intoleranda Othogari arrogantia fieret, ac tum deinceps à continuis ac longinquis bellis nulla interea pedo. Primus in senatu Ioannes Pragensis præsul sententiam rogatus, dixit breuibus, vt Rex vltro oblatam dignitatē vtroq; brachio complecteretur: à natura enim optimo cuiq;, tantoq; magis Regibus tributū esse, vt honoris & gloriæ sint appetentes. Eadem sibi videri, parens Præsulis, qui summam præfecturam arcis obtinebat, respondit. Hunc in dicendo secutus Andreas Ricianus, à magistratu cameræ Regiæ, vulgo Camerarius cognominatus, infit. Sibi aliam ac planè contrariam in animo sedere sententiam, quæ suadeat repudiandum esse potiùs, quàm amplectendum munus quod offerretur, tanquam nec regno vtile, nec Regi valde decorum. Quæ enim Regni vtilitas in absentia Regis? non alia videlicet, quàm est in exercitu cum abest Imperator, vbi statim vel cessant, vel torpent cuncta officia. Nemini autem ignotum, quàm sepissimè negocia imperialia, etiam ad longè semotas prouincias, Imperatores euocent, diutissimeq; detineant euocatos. Quid deinde titulus impræsentiarum inanis ad eam fœlicitatem, qua Othogarus potentissimis adæquatur Regibus, plus ei decoris astruere porest? Imò apud se persuasum habere, germanos principes ambitionis auidissimos, non ideo legatos in Boiemiam misisse vt Regem honore cumularent, sed vt in tantis circumundiq; tumultibus, onere illum potiùs quàm se opprimerent. Sibi igitur honestius decentiusq; videri, vt Rex fortuna sua amplissima contentus, domi

Ottogarus ad imperij habenas capessendas inuitatus petulantissimè recusat.

Deliberatio in Senatu de imperio suscipiendo vel reyciendo.

Ioannes xxij. Episcopus Pragensis Georgij Drasitij. F.

Riciani Camerarij votum.

Ita viuat, vt vel Cæsari esse possit terrori, quàm vt Germanis principibus fiat obnoxius. Illum enim demum Regem fœliciter vitam traducere suam, qui libertatem existimaret fœlicitatem, rursus fœlicitatem esse libertatem. Hac assentatione callida sic Othogarus inflatus & captus est, vt se potẽtia Cæsarem anteire putaret. Itaque totam imperij conditionem ad se delatam, improuidè renunciat.

Othogarus ob latũ repudiat Romanum imperium.

Cæterùm neq; ipsos legatos sine preciosissimis muneribus, neque eorum comites sine purpura aut serico, neq; extremum quemq; sine vestibus ex cariore vellere confectis, vacuum à se dimisit. Alioqui in vestiendis hominibus omnium liberalissimus, bis in singulos annos cunctam suam aulam vestiebat. Inter sacerdotes deinde quoscumq; obuios, quotannis pannum lautiorem, qualem ei vectigalia ex Danubio suppeditabant, assiduè distribuebat.

Munificus Othogarus.

Postremò per tempus cuiusq; Quadragesimę, quingentos simul mẽdicos nouis induuijs induebat: ac præterea cibo suo eosdem aluit: sic interim superstitionem perosus, vt illam supplicio puniendam duxerit. Irrepserunt tunc ex Saxonia complures in Boiemiam cũ peregrina religione, Lupercali haud multum dissimili: nam vt nudi Luperci currebant, ita isti vmbilicotenus nudati ambulabant, lora manibus gestantes, quibus terga sua, non autem vti Luperci vultus, sanguine fœdabant, per hæc februari se, purgariq;, perinde atq; baptismo sanguinis docentes. Magnus ad illos sicariorum, adulterorumq;, & aliorum perditorum vtriusq; sexus hominum fiebat concursus, sed habitum omnes, non autem mores apud eos mutabant, imò pleraq; prioribus deteriora peccabant, donec Othogarus, alios igne combureret, alios aqua submergeret, plures regno exturbaret.

Flagellatorũ abolet sectam Othogarus.

Ab hac item parte eidem regno benè consulens, quòd põdera in illo & mensuras, partim varias & inter se diuersas, partim fraude doloq; nonnullorum vitiatas, ad vnum æquabilemq; modum reuocauerit, quòdq; securitati viatorum prospexerit, sublatis de regno viarum insessoribus.

Pondera & mensuras emẽdat.

Purgat latronibus itinera.

Porrò Germani principes, simul atq; cognouerunt, imperium Romanũ ab Othogaro despici contemniq;, non vltra distulerunt, quin vicissim in contemptum eius Cæsarem sibi deligerent, Rudolphum Habesburgi Comitem, qui paulò antè præfectus aulæ Othogari fuit, hac potissimum ratione inducti, quòd Rudolphus satis multo tempore sub Othogaro tanquã militiæ peritissimo duce meruerit, aliquotiesq; ordinibus regendis à Rege præpositus erat, ac bellè semper operam suam Regi approbauit.

Rudolphus Imperator. Anno 1273.

Illum autem imperare debere Germani dicebant, qui armis aduersario posset resistere, quam potentiam Rudolphus in fortuna sua non admodum ampla, quò facilius assequeretur, totum se principibus permisit, qui eum statim in Germania more solemni coronauerunt. Pòst hæc continuò indictus ab eo conuentus, vt omnes imperio subiecti. Norbergam ad exhibendum nouo Cæsari officium debitũ & obsequium conueniant.

Tenuis fortuna Rudolphus tres electores affinitate traditis filiabus vxoribus sibi coniungit.

Rursus Othogarus venire contempsit. At Rudolphus de principum sententia, primum Austriam ab eo, tanquam Imperij prouinciam, quam mulier abalienare, aut dotis, aut alio quouis titulo non potuerit, repetit. Dein Carinthiam etiam, atque Stiriam, quas æquè Vdalrico, sine Cæsaris assensu vendere minime licuit, quum vtraque ad Imperij, vt vocant feudum pertineat. Hoc insuper adposuit, vt in verba sua more maiorum iuraret. Vehementissimè ad singula excanduit Othogarus: ipsa re, inquiens, verum experior, de quo aliquando subdubitaui: insolentius nihil esse humili cum surgit in altum. Hic Rudolphus, heri videlicet assecla noster, hodie Germanorum Cæsar, vt subitò per summam insolentiam veteri domino suo insultat. Sed propediem sentiet, vter magis valeat, dominus an seruus.

Othogarus proteruus Cæsarem contemnit à quo repetundarum accusatus.

Iratus denique respondet: Nihil se Rudolpho debere, nihil etiam velle ei reddere. Ita vtrinque exacerbati ab vtraque parte copias ingentes comparant. Cæsare cum suis destinatum habente Hercyniam syluam

Bellum Rudolphi Cæsaris aduersus Othogarum.

occupare, ac fe inde per Teplenfes agros in Boiemiam interiorem infinuare, fed præuertit Rex, omnia in fyluas & montes itinera omni modo impedire, ne qua facultas fieret introeundi. Ergo Cæfar exercitũ in Auftriam vltra Danubium traducit, ibiq; Belfum oppidũ, mox ipfum Lincium, & alia præterea loca fua fponte in partes Cæfaris tranfeuntia recipit. Indeq; fecundum flumẽ lentè progreditur, aucupans Regis confilia, fi qua de traijciendo exercitu iniret, quem vt abhorrere à traiectu videt, nec ipfe tranfire flumen feftinat. Ita medius inter duos exercitus Danubius, plufquam fefquimenfem fluebat, quo temporis fpacio, pabuli frumentique inopia vtraq; caftra arctè premi cœpta funt, non fine metu futuræ feditionis:

Cæfar in Auftriam.

Fames.

Nefcit enim plebs ieiuna timere.

Sed vtrinq; tandem pacis authores reperti, qui dicerent, tempus maximè idoneum de pace agendi adeffe, dum adhuc vires vterq; fuas oftentat, nondũ autem in periculum illas adducere audet, ac pari ambo difficultate annonæ vrgeantur, quæ vtrumq; cogat, vel ad conferendam ftatim manũ, quod fieri nifi traiecto Danubio nequeat, vel ad caftra turpiter foluenda. Nónne conducibilius fore, vt citra fanguinis profufionem Cæfar cum Rege pace & concordia conueniant? Infula modica in Danubio erat, quam Kambergam appellabãt, in hanc, vt cum ijs modò, qui à confilijs effent vterq; veniret, cęteraq; interim multitudo, vt ripas Danubij quietis ftationibus occuparet, placitum & decretum fuit. Vbi illò ventũ eft, Rudolphus fimulato erga Othogarum obfequio, prior ei cum falute & complexu occurrit, patremq; & patronum ex veteri fortuna confalutat, agitq; gratias quòd pacatum, quàm hoftilem induerit animũ, & fœdere potiùs, quàm ferro periculofiffimum vtrinq; bellum extinguere maluerit. Dein Principes adhibet, quibus velut teftibus mutuam ante omnia cum Othogaro affinitatem contrahit, defponfa filio eius Venceflao octauum annum agenti, viciffimq; petendo, vt Rudolpho filio Othogarus filiam fuam daret in matrimonium. Quibus rebus per fpeciem fummæ amicitiæ cõfectis, hylarique & læto conuiuio, fine vlla Othogari fufpicione confirmatis: tum demum Rudolphus, quod cum animo fuo, cumq; ipfis Principibus ftatutum atq; deliberatum habuit, in primis videlicet vt arrogantiam Othogari infringeret, dein vt Auftriã illi adimeret, fpeciofiffimis illum blandiffimisq; inuitat verbis, vt fi palàm pudeat, faltem fecreto intra tentorium paucis corã arbitris, debito per fidem Cęfari præftandam fungeretur officio: aliter namq; ftabilem inter ipfos perpetuamq; amicitiam coire non poffe, nifi exhibito fideli prius obfequio. Abominantem rurfus Othogarum dignitatem fuam, Rudolpho fubmittere perfuadent proceres, non minus Cæfarem ob veterem familiaritatem, quam Regem fuum refpicientes, vt fe fidei Cæfaris committat. Quod cum ille facit, atq; vt mos habet quinq; vexilla Cæfari de manu fua offert, reftituit duo ille duntaxat, ac fibi tria, Auftriæ videlicet, Carinthiæq; & Stiriæ nomine retinet, quafi tutelæ interim titulo poffideret, dum matrimoniũ recens conciliatum ad effectum perduceretur, tum deinde illas quoq; regiones, Venceflao Othogari filio pro dote acceffuras: addita ad hanc vafriciem illa infuper contumelia, per tentorium machinofum ita concinnatum, vt laxatis funibus confeftim in partes rueret. Dum igitur genu adhuc nixus ante Tribunal Cæfaris procumberet, repẽtè tentorium diffolutum eft, atq; vtriq; exercitui Othogarum fpectandũ præbuit, Germanis ignominię applaudentibus, cõtrà Boiemis dira deteftatione illam profequentibus, mirumq; in modũ admirantibus, quid nã Regi acciderit, quòd tam fubmifsè abiecteq; fe Rudolpho proftrauerit. Sed quid Rex faceret infidiofis rhetibus irretius, quę iã excutere non poterat, nifi vt ad pręfens fcęnæ fibi per dolum pręparatæ infcrulte(t)? ex qua mox plenus tacita indignatione difceffit. Sed quanto atrocius Regina mulier

Concordiæ rationes ineuntur.

Congreffus Imperatoris cum Rege Kambergi.

Affinitate contracta lites dirimuntur.

Ad præftandũ Cæfari folitũ & debitum obfequium Othocarus inuitatur.

Morauia cũ Boiemia Othogaro conceffa, reliquæ prouinciæ ademtæ.

Callidè Auguftale tentoriũ extructum ante fubfellia fui ruina prouolutum ad Imperatoris genua exhibet fpectandum Othocarum.

muliet impotens domũ reuerso insultauit, multa ei probra aggerens, quibus se domumq; suam cum toto regno turpiter dedecorasset: millies enim mori, quàm ita ludificandum se hosti præbere decentius fuisse dicebat: tanto acrius Rex in apertam vltionem erupit, à suis auspicans, quorum cõsilio imperium à se reiecit, deinde in verba Cæsaris iurauit. Ergo Riczano magistratum insignẽ, quem gerebat, Vilhelmo arcem Podiebradam, Vartembergo Glacensem adimit, quibusdã etiam aula interdicit, ac filiam suã, quam filio Rudolphi despondit, Deo cum alijs decem puellis consecrat, vt mutuam dirumpat affinitatem. Pòst, nouum rursus contra Rudolphum ex Boiemis Morauisq; & Polonis scribit exercitũ, vt ab eo fraude, sicut dicebat, erepta, armis repetat. Rudolphus tametsi vniuersam Germanorum potentiam contra Othogarum concitatam circum se haberet, nihilominus tamen operam prætereca dabat, vt sibi regios nõnullos, recenti iniuria læsos, præmijs, pollicitisq; adiungeret.

Consultoribus honores adimit.

Filiam sacrat.

recrudescit bellum.

g Fortè Rex tum oblitus fuerat offensionis, qua præfectũ Morauiæ, quem Capitaneum vocant, Milotam nomine, quondam offenderat, cum Morauicas copias in eius fidem sublestam futilemq; committeret. At Rudolphus memoria meminerat, ideoq; non omisit illam Milotæ, cum quo diu aliquando domesticè vixerat, refricare, eumq; temporis commonefacere, quòd ei facultatẽ & veteris aduersus Regẽ offensæ vlciscendæ, & nouæ gratiæ apud se exaugendæ tribueret. Prope Znoymam Rex castra iam contraxerat, maiores ibi tum ex Boiemia, tum ex Polonia vires expectans, interimque arcem cum castello in Austria, quod Drosendorfum appellant, oppugnans, quod etiam expugnauit.

Cæsar Milotam Morauiæ Capitaneum corrumpit.

Drosendorfiã expugnat Othocarus.

h De Cæsare nihil adhuc certum habens vbinam se contineret, cum ecce tibi ille superato Danubio cum tota mole sua ad oppidum Lauam inexpectatus adest. Nullo pacto Rex contemptum Rudolphi ex animo suo poterat deponere, quasi contra eum satis semper instructus paratusq; esset, quare nihil cunctatus, obuiam ei cum ijs, qui ad manum aderant, procedit, accedensq; propius, aciem ipsemet disponit, in leuo cornu Milotam adiunctis ei Polonis locat, monitum, quando equitatu grauioris leuiorisque armaturæ abundaret, vt operam nauaret strenuam, nescius aliam eum operam Cæsari prius vendidisse, nimirum perfidiosissimam, vt ne pugnaret, sed fugæ principium vt faceret. Ipse Rex in dextro, vt solitus erat, cornu stans, ad Boiemos versus, Non recuso inquit, quo minus vobis liceat, vt me æmulemini, siue audaciæ siue timoris exemplum dedero, iubetq; se illos sequi. Ruebant Boiemi cum Rege suo in Rudolphi aciem: nam in eum potissimũ totus erat conuersus impetus, cum eques citato equo Regi nũciat, Milotam de acie sua cedere. Quid mihi, inquit, tam optandum quàm scelere proditorum meorum cadam potiùs, quàm per ignauiam aut trepidationem fugiam, cadere autem Rex honestius, nisi in prima acie nõ potest, hunc itaq; locum tuebor, quoad facultas tuendi supererit. Instabat Rudolphus iam grauior, quàm vt sustineri potuerit: Eum duo fratres ex Styria necis Regiæ auidi, quoniam tertium illorum fratrem Rex de medio per supplicium sustulerat, assiduè sequebãtur. ij propius Rege viso, cognitoq; maxima ambo vi in vnum cooriuntur, multoq; labore fessum, hastis ad terrã affigunt, & postquam mortuum vident, grandi voce exclamant, prostratum iacere Othogarum. Ferunt Rudolphum ab hac voce aures suas auertisse, nec fratres illos postea in conspectum suum admisisse, adeò grauiter cæsum, non antem captum esse tulit. Dies qua tam inclitus & generosus Rex cecidit, diuo Ruffo celebris fuit. Ex hinc inter infandas infaustasque à Boiemis habita, quæ opinio posthac confirmata est cæde Ioannis Regis Boiemiæ, eadem die in prælio Britannico interfecti. Corpus Othogari primum Znoymam delatum, aliquamdiu ibi honorificè quieuit, pòst transferri Pragam illud placuit, & in cœnobio diui Francisci ab illo ædificato, maiore pompa sepeliri.

Acies instructa.

Prælũ ad Lauam cõmissum

Milota fugæ principium facit.

Regis inuictus animus.

Othogarus interemptus Hũgari à Rege suo interfectũ memorant.

Anno 1278. 26. die Augusti.

Reliquias belli persequitur Imperator.

Cæterùm victor Rudolphus,non contentus successu pugnæ,cædeq; Boiemorum qui in illa ceciderant, alios quoq; fuga incõposita dispersos,vsq; in Boiemiam persequebatur,itinere vbiq; locorum quà incedebat,pagis vicisq; & colonis infesto,ac præsertim cœnobijs ditioribus exitioso. Nam cœnobium Regiæ coronæ ab Othogaro extructum,amplissimisq; donarijs exornatum,non solùm ad murorum ædificiorumq;,sed ad hominum quoq; Deo consecratorum exitium pessumdatum. Direptum mox cœnobium Osecum, ab eodem Othogaro exaltatum, & igne tandem à Germanis exustum. similem calamitatem Zderasium,Teplense, Doxanum,Ostrouiense expertum. Nisi quòd ex Ostrouiensi cœnobio sodales per tempus aufugerunt, rebus cæteris secũ ablatis omnibus,extra illas quæ in horreis,& penu recondi solent, quarum copiam Germani nacti, sesquimensem ibi substiterunt.Indeq; ad Pragenses vsq; agros populandos excurrebant: postremò tamen eam,quam alijs gratiam locò retulerunt,ignem illi subijciendo. Vnum modò cœnobium,Vilimense cognominatum,in quo centum & octoginta contubernales sacerdotes erant,in tot ac tantis malis fortiter restitit,dum legem illam magis sequitur,quæ vim vi repellendam iubet, quàm eam quæ pugnare sacerdotes vetat. Bis igitur acri violentoq; assultu mœnibus cœnobij Germanos assultantes, tanta bis etiam vi strageq; illos à se depulerunt, vt centum & quinquaginta illorum desiderarentur,nec tertiò quisquam muros aggredi ausus fuit. Venit tandem in Boiemiam Otho Marchio Brandenburgensis,vnà cum vxore sua,quæ soror Othogari erat, tutelam Venceslai suscepturus, si ei per Rudolphum concessa foret. Nam vt diximus,Venceslaus Othogari filius, pusio etiamtum erat,nõdum annum excedens octauum.Eius curam,pater expeditionem faciens,Gregorio Drasitio, & Ioanni filio eius, qui præsulem Pragensem agebat,mandauit.Sed Ioannes ex nimio angote animi, quo eum calamitosa patria ab externis miserè peruastata affecerat, vitam tunc finierat suam. Magis igitur idoneus Rudolpho visus est Otho,tanquam Marchio,vt tutorem pupilli Regij ageret,quàm Gregorius priuatam gerens personam. Ita solus Marchio tutelæ,simulque regno gubernando,quoad puer adolesceret,præpositus.Tum etiam per eundẽ Rudolphum ipsi Milotæ summus in Morauia Magistratus,additis benè multis possessionibus, ad arbitriũ voluntatemq; ipsius prorogatus. Donatus & Polonus oppido Glatio, cum tota eius ditione. Sed quanto maiota præmia ptoditionis erant,tanto maior infamia eminebat & apparebat.

Monasteria expilat.

Vilimense monasterium Germanos repellit.

Otho Longus Marchio Venceslai pupilli tutelam suscipit assentiente Imperatore.

Præmium proditionis Glatium negat Crommarus.

[a] *Conradus frater Ludouici Lantgrauij Hessiæ mariti Diuæ Elizabethæ in ordine magister Prussiæ.*

[b] *Alpra Comanorum Dux auxilio fuit Belæ, licet affuisse etiam Polonicæ Boleslai verecundi dicantur auxilia.*

[c] *Hungari adeò bello Tartarico effatam fuisse dicunt Hungariam,vt vix tot tota Hungaria, etiam qui tum vixerant,superstites relictos testentur. Fidem facit & inopia equorum,vt bigas homines equorum loco ducerent.*

[d] *Stephanus belli fortuna non eadem ac patri fuit,quippe,qui Australes & Bohemos insigni vsq; adeò victoria profligauit, vt paterni iacturam nominis in hac re magna ex parte retorserit. Tanta clade Othogarum ad flumen Raperam superauit, vt parem pro patre vicem hosti retulisse prædicetur.*

[e] *Aemuli Romani Imperij Henricus Landgrauius Thuringiæ & Hessiæ,Vilhelmus comes Hollandiæ,Richardus Cornubiæ comes Iohannis Angliæ Regis filius, Henrici Regis frater, Alphonsus Hispanus Rex Castellæ.*

[f]

Rudolphus Cæsar	*Othogarus Rex Boiemiæ*
Rudolphus filius	*Agnes filia*
Iuttha filia	*Venceslaus Rex Boiemiæ*

Amante

g *A morte Mieſconis contra Tartaros qui militarat, Ottocarus vi Oppauiam occuparat, & Nicolao ſpurio tradiderat. Repetebat Boleslaus pudicus Poloniæ princeps & ex decreto conuentus Oppauienſis. auxilia ſubminiſtrauit Othocaro contra Cæſarem.*

h *Cæſari Ladislaus Chunum Regem Hungariæ opem tuliſſe tam Hungari quàm Poloni & Germani affirmant. hi 15000 Hungarorum affuiſſe tradunt.*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER OCTODECIMVS.

Vẽceslaus VI. Bohemiæ nec non Poloniæ Rex impubis adhuc.

Aſtutus Marchio.

PRagæ Veneeſlaus eum matre Kunegunde ab Othogaro relictus, ibidem à Gregorio alumno, iuxta præſcriptum paternum fouebatur, donec ex conſenſu omnium ordinum, cura fouendi illius ad Marchionem Brandeburgum transferretur. Qui, vt iam inde ab initio fauorem ſibi Boiemorũ conciliaret, locutus illis dicitur fuiſſe placita, ſed aſſimulata verius, quàm ſyncera. Valde enim hoc placuit, quòd magnæ ſibi curę fore polliceretur, vt omnia in regno pacaret, in meliusq; cuncta reformaret, quę per Germanos eſſent interturbata, multò iſtud magis gratius fuit, quod ſubiunxit: Aequum eſſe, Boiemos cogitare vtrum ſibi putent eſſe vtilius, ſuisne vt legibus, & moribus ſeruiant, an vt imperio Germano obtemperent, cuius egregiam ſcilicet moderationẽ intra paucas ebdomades experti eſſent: ſe vtroq; verſum pro adiutore vterentur, ſiue primum retinere, ſeu alterũ ſubire malint. Illis petire malle, quàm Germanis ſubijci exclamantibus, En me, inquit, Ducem promptum contra Rodolphum habetis: ſcribite modò protinus militem, & bellum cõmunis libertatis Boicmorum cauſa renouate. Capti hoc verſuto Marchionis ſermone Boiemi, illum quaſi cœlo demiſſum patronum laudibus in aſtra ferebant. Sed breui apertæ ſunt, quæ latebant inſidiæ prorſus immanes. Quid enim immanius, quàm gentis totius exitiũ quærere, nullius rei alterius cauſa, niſi vt tu in illius locum, cum gente tua ſuccedas? Id quod Marchio affectabat, magnamq; inde gloriam ſe, cum à Cæſare, tũ ab vniuerſa Germania adepturum ſperabat, ſi Boiemos in vnum locum contractos, Germanis interficiendos obijceret. At Cæſar tam impiam, tamq; inhumanam & truculentam vaſti animi affectionem, grauiſſimis ſcriptis reprehendit: ipſumq; Marchionem tutelaris fidei ſubmonuit, in quam pupillum receperit cum toto regno tuendum. In illo ſi qui reperti fuerint, quorum audaciã ipſe coercere haud poſſet, ſibi puniendos relinqueret, pacis autem & quietis amantes ne læderet. Se namq; pupillo, quem in locum filij, deſponſa ei filia ſua adoptauerit, hoc meritò debere, vt incolume Regnum illi reſtituat: ſatisq; idem Cæſar negocij habuit, vt Marchionem Boiemis tam inſigniter offenſis reconciliaret. Qui ſanè id temporis in Boiemia diutius nõ eſt moratus, quàm dum officia deſcriberet, illaque ferè Germanis tantùm diſtribueret, inter præcipua illis iniungens, ne quem Boiemum in arcem Pragenſem per ſpeciem ſalutandi aut Reginam, aut filium eius, intromitterent, atq; illi quod iniunctũ erat, adeò inſolenter exequebantur, vt ne Thobiæ quidem Pragenſi Antiſtiti, Primitium ſactum in æde diui Viti facere cupienti, portas arcis voluerint aperire, ſed coactus eſt rem diuinam in cœnobio Strahouienſi peragere, ingenti contra Germanos murmure populi, qui Pontificem, religionis officijque cauſa in cœnobium proſequebatur. Quod vbi Marchio accipit, manu Saxonum valida comitatus, Pragam redit, ſecum Præſulem Brandebur-

Doloſum & vafrum conſilium in perniciem Boiemorum inſtuutũ.

Cæſar offenſus Marchionis peruerſo animo.

Marchio conſtituit magiſtratus in Boiemia.

Tobias xxiij. Epiſcopus Pragenſis.

Inſolentes Germani.

Marchio adducit Episcopum Brandenburgensem in Boemiam. gensem adducens, moribus suis multum congruentem, nisi quòd audacius Præsul quàm Marchio, religionem propter nimiam sibi cum illa familiaritatem contemnebat. Hunc igitur cum Marchio discedens pro se vicarium tutorem pupillo, quem in arcem remotiorem vnà cum matre seposuerat, præfecisset, eiq; Pragæ firmum suorum præsidium reliquisset, vocat ad se pius Pontifex, Marchione iam absente, cætum sacerdotum in arce Pragensi degentiū, cupitq; ab illis se deduci ad sacellum, quòd audiat regio splendore ex auro & gemmis ab Othogaro esse exornatum, velle se illam magnificentiam Regis *Episcopi sacrilegium in diripiendis thesauris Sacelli Regij Pragensis.* inspicere. Inseruiunt illi sine vlla suspicione cupiditatis illius, hospitemq; Præsulem ad Sacrarium deducunt, atq; inde ad ostendendum promunt quicquid praeciosissimum istic inerat, vestes grauioribus vnionibus distinctas, aulæaq; auro textili intexta, hinc sigilla, effigiesq; numinum, inde rursus calices, candelabra, phialas, pelues, & cætera vtensilia sacris vsibus destinata, ex auro solido omnia ita elaborata, vt ars cum materia certare videretur. Hæc postquam ille satis spectasset, satisq; munificentiam Regis laudasset, subitò suspirium ex penitissimo pectore ducens, quo ad aurum ex pietate aspirabat. Dicite boni fratres, inquit, quid in sacro facit aurum, si illo ad vsum necessarium non liceat vti? Nónne vestræ leges vestriq; decantant canones, Aurum Ecclesia habet vt egentibus eroget? Quid Rege vestro egentius? quid regno spoliarius? in tantùm videlicet, vt in illo, ne Marchio quidem pro sua dignitate sustentari queat. Vt igitur tantis sumptibus, quantos ille pro tuendo Regno quottidie insumit, copiæ suppetant, ex ista rerum copia præsente, aurum illi mutuandū erit. Perculsos hoc sermone, cōturbatosq; vt vidit deductores, exire actutum illos foras iubet, domumq; reuerti. Ipse cum clientibus suis remanens, quæcumq; cariora exposita erant, illa abstulit, ac prædam cum Marchione parti*Grauis sacerdotibus Brandenburgicus Episcopus.* tus est. Ferebat ea grauissimè Thobias, nec tamen quid aliud faceret, ipse penè exul habebat, quàm vt sacrilegum per literas moneret, videret quid ageret, daturus breui malè gestorum rationem Pontifici Romano, eidemq; meritas sacrilegij pœnas. Tum ille etiam istiusmodi minis irritatus, multò magis insanire, nec solùm fana sacrariaq; expilare, sed ipsos etiam sacerdotes cū plenis horreis, cellisq; vinarijs, & caulis pecorum interuertere, atq; in primis colonos ad ditionem Thobiæ pertinentes vexare, grauioribusq; oneribus illos, *Meditatur Regina fugā.* quàm ferre possent premere, Marchione ad iniuriarum querimonias surdo, mutoq;. Porrò Regina lautiori, solutiorique vitæ adsueta, cum arcem, in qua cum liberis erat, æquè ac carcerem exhorreret, orat præfectum, vt sibi copiam & potestatem faciat adeundi vicinum oppidum, in quo posset vota, quæ vouisset diuo Georgio, qui in oppido colebatur, exoluere, ac mox in arcem reuerti. Præfectus fidem Reginæ experiri volens, Si, inquit, sola absq; liberis secedas, abire & redire licet, redijtq; ad tempus. Idem fecit iterum, ac tanto faciliùs tertiò obtinuit, vt Melnicum, quod erat suum oppidum, animi causâ peteret, ibiq; tres dies consumeret in ocio fide integra. Componit deinde literas nomine Agnetis filiæ, quæ Pragæ in contubernio virginum, Deo virginitatem offerentium, nutriebatur: in quibus scriptum erat, Agnetem ex morbo laborare, ingentiq; desiderio matris videndæ teneri. Id quoq; ei concedendum Præ*Oppauiam Regina fugit.* fectus putauit. At illa deflexit de via Pragensi, Oppauiam versus, ad Nicolaum Othogari, quemadmodum diximus, filium nothum, vt illic arbitrio viueret suo, nemini obnoxia. Ea tamen res aduentum Marchionis in Boiemiam maturauit, anxij ne quid mulier satis audax rerum nouarum ibi moliretur: siquidem vox eius ferebatur, iactantis, se perbreui tempore perfecturam, vt filius *Marchio Venceslaū in Marchiam abducit.* quoq; suus de manibus & custodia Germanorum erueretur. Huic rei anteuertere volens, accuratissimè apud ordines agit Marchio, vt sibi per illos liceat Venceslaum in Marchiam suam (hoc namq; vocabulo vsus est) secum abducere,

cere, melioribus illic quemadmodum speraret disciplinis, se coram, quàm hîc se absente instituendum. Vehementer vndiq; reclamabatur, negantibus omnibus vllo modo fieri posse, vt Rex eorum de regno abduceretur. Cæterùm si dignitati iuuenis Regis, suæq; Marchio rectè consultum velit, liberum custodia Venceslaum, arci Pragēsi, vnde clàm auectus est, restituat, eiq; addat præceptores, quàm hactenus modestiores, qui æqua ei & regno commoda, non autem iniqua, auaraq;, & sacrilega, ac nemini amplius toleranda præcipiant. Nā quis ferre queat præcepta, fame & peste, quibus modò cum alijs malis persuncti essent, pestilentiora? quando vtraq; harum calamitas, multa integra multis reliquerit: at iussa istiusmodi præfectorū & exactiones eò se extendere, vt ne cuiquam Boiemo quicquam in locis, vel sacris vel profanis remaneat. Marchio vt animaduertit voto se suo de Venceslao frustratū iri, si Præsulem Brandeburgensem inexpiabili apud Boiemos inuidia flagrantem, de administratione regni non amoueret, è re sua regniq; securitate magis esse duxit, concedere Boemis, vt penes illos regimen esset regni, quàm quòd Regem in potestate sua haberent. Itaq; de suffragio illorum Thobia Pragensi Episcopo, & Theobaldo regni Iudice, summæ in Boiemia rei administrandæ præfectis, ipse confestim inde Brandenburgam secū Venceslaum auehens, remeauit, dicto prius die, quo eum Boiemis repræsentare atq; restituere velit. Fortè in ipsius discessu, arcus cælestis solitò vegetior, coloratiorq; Pragā cinxerat. nō caruit id spectaculum interprete, qui diceret, finem malorum Boiemis per hoc signum portendi, quoniam ad exortum iridis tempestas celeriter euanescere soleat. Et certè duo illi rectores à Marchione relicti, qua inter se concordia erant, & ad omnes æquitate atq;, vbi opus erat, seueritate quoq;, breui temporis spacio diligentia sua tantum profecerunt, vt omnē ferè in Boiemia nubem obscuriorē discuterent, restituta Boiemis lætiore facie, quam maximè induerunt, postquam grassatoribus cuiusuis nationis latrocinādi finis impositus fuerat. Sed interim domum Regiam turpis macula aspersit, quam Regina, nimis familiariter cum Zauissio Rosensi, Znoymæ viuens, contraxerat, dum ibi soluit pudorem, iacetq; puerpera in lectulo, & postea cum adultero matrimonium init, vt hoc nomine prætexat culpā, quam multo magis detexit. Eo deniq; in metu ambo erant, vt in Boiemiam ad possessiones suas redire non auderent. Venit tandem Venceslai sistendi tempus, sed eum Marchio sistere noluit, nisi sexagies mille aureûm Boiemi repræsentarent, tanti enim constare sumptum, quē Venceslai nomine insumpsisset, dicebat. Noua difficultas orta, vndenam summa illa pecunię corradi posset, vacuò ærario existēte, nec vno tributo ad exoluendum sufficienre, moram autem non solùm periculi, sed etiàm tædij plenā videri, si diutius Rege cogerentur carere. Conuenit ad extremum inter omnes, vt quodcumq; pecunię contrahere quisq; valeret, quamprimum contraheret, ac pro reliquo debito, vt arces nonnullæ Regiæ Marchioni oppignorarentur. Quam conditionem ille non abnuens, Venceslaum Boiemis reddidit, annum ætatis quindecimum agentem. Pragam subeunti tantus ex omnibus vicis & plateis ab vniuerso populo excitatus est plausus, vt nunquam maior, faustisq; ominibus & acclamationibus plausibilior excitari potuerit. Inter cætera ab omnibus acclamatum est, Aduenisti tandem desiderabilis, quem tam diu expectabamus, Othogri o inclyta proles. Nihil videlicet tunc nomine Othogari clarius erat, nihil ad conciliandum omnium ordinum fauorem efficacius, quanquam mox ipse per se, indole & virtute sua fauorabilis enasit, primamq; laudem ex pietate retulit, qnam matri ad primū eius conspectum exhibuit, gratiam delicti faciendo. Cæterùm, Zauissium aspicere dedignatus est, vetuitq; in aula sua eum apparere, donec eadem mater, veniam illi quoq; impetraret, celeriterq; illum in tantum dignitatis locum proueheret, vt penes

Querela in præfectos Germanos.

Abrogatur præsuli Brandeburgico magistratus.

Episcopus Pragensis cū Theobaldo pretore rem Boiemam administrant.

Regina ex adulterio grauida adultero nūbit.

Regno patrio restituitur Venceslaus. Anno etatis 15.

Faustus Venceslai Pragam aduentus.

Matri condonat culpam. ea intercedente & maritum recipit.

vnum omnis poteſtas aulica eſſet. In qua ille, haud ſecus impotenter, atque Marchio olim egit, cuncta æquè ſibimet vindicans, ex arbitrioque & libidine ſua, quos voluit magiſtratibus præficiens, alios per contumeliam ab officijs ſubmouens, rapinasq́; & prædam vndecumq; contractā, in ſinum ſuum vxorisq́; conuertens, cuius maximè patrocinio è manibus delatorum accuſatorumq́; elabebatur: nec enim filius, matris honorem diuinitùs præſcriptum, vllo pacto exuere, ſuumq́; erga illam obſequium extinguere voluit, vſq; dum opportunè illa naturæ debitum ſolueret, moriensq́; plurimum de potentia Zauiſsij ſecum auferret, adeò vt ab eo geſta, præiudicataq́; Rex non pauca reſcinderit. Nec vltra prorogatum, quo minus nuptiæ pridem cum filia Cæſaris pactæ celebrarentur. Pragam enim ſponſa cui nomen Iudith, aduecta fuit, Pragæq; nuptiarum ſolemnia regio luxu & apparatu peracta. Aderant nuptijs duo filij Cæſaris, Rudolphus, & Albertus: duo item Marchiones Brandenburgenſes, Otho & Hermannus: dein Fridericus Miſniæ princeps, tum Henricus, Caſimirus, Boleo Sleſiæ duces: & multi præterea inſignes Præſules, Moguntinus, Meydeburgus, Conſtantinus, atq; ei vicinus Baſilienſis, deinde Miſnenſis, & Cracouienſis, tanta deniq; nobilitatis frequentia, vt ſatis conſtet, Venceſlaum, quottidiano epulo non minus centum millia hominum excepiſſe, fueruntq́; non beatæ modò, verumetiam fœcundæ nuptię vt ex quarum prouentu, intra annum primum natus eſt parentibus Venceſlaus filiolus. Quæ quidem res ea Cæſarem affecit lætitia, vt propius accederet Boiemiam, & tam filiam quàm Generum ad ſe in ciuitatem Egram ſeuocaret, vt cum illis feſta, Chariſtia veteribus dicta, per munera & conuiuia familiariter agitaret. Data in dotem illa ipſa Egra Venceſlao, & inſuper arces complures in Miſnia & Luſatia, quarum Cæſar per mortem principis Miſnię liberis orbi, dominus factus erat. Hic poſtremò honor eidem habitus, vt ibidem regalia certis in locis à Cæſaribus in Reges Boiemiæ proficiſcentia, Cęſar ſolemniter in Venceſlaum transferret, iuberetq́; in acta publicè referri, quòd Rex Boiemiæ Electoribus imperij, ſine vlla ambiguitate perpetuò adnumerari debeat, pocillatoris nomine, quod quidem ius in hunc diem Reges Boiemię incolume obtinent. Sed rurſus Zauiſsij indomitum animum, noua cupiditas, audaciaq́; & amentia inceſſit, vt ſororem Ladiſlai Regis Hungarorum, ante plures annos ritè Deo captam, deuotamque procaretur, puella haud inuita: videbat enim pares ſibi cum illo futuras nuptias. Nam & Zauiſſius ei religioni dedicatus fuit, quæ pro inſigni crucem geſtat, eidemq́; in Boiemia tanquam magiſter Straconicenſis præfuit, quare par iugum libenter ſubijt, ſacraq́; nupſit ſacerrimo, ipſa religione id quoque temporis adeò frigente, vt calidas thermas poſſet refrigerare. Nuptiæ in Morauia factæ, & erat ibi tota factio Zauiſſiana prioris licentiæ auida, vt per potentiam Zauiſsij liberè, abſque metu Regis valeret inſultare cui liberet, metum autem illum ſublatum non iri, niſi Rege quacumque ratione ſolio euerſo. Porrò multas rationes iniri poſſe aduerſus Regem, iuuenili adhuc animo, & ad inſidias cauendas incauto, vtentem, dicebant, modo quiſquam exiſtat, qui aliquid audeat. Ita contra Regem occultè à factione illa coniuratur: ſed re ipſa expertus eſt Rex, quòd qui ſe committit adiutorio altiſſimi, illius tutelam ſuſcipit Deus, ne incidat in laqueum venantium. Tali autem ſedulitate quottidie Rex protectioni Dei ſe commendabat, vt nullum planè diem tranſire paſſus fuerit, quo non diuina ſacrificia cum Dei ſacerdote celebrauerit, taliq; animi intentione, vt nullius interpellatione preces ſuas interruperit, ac tanta inſtantia, vt ſæpius cum domum orationis primus ingreſſus eſſet, vltimus poſt ſacra omnia peracta egrederetur. Duos verò ante matrimonium continuos annos, cilitium, quod caſtigandi corporis gratia induerat, non exuit. At ieiunium qua cœpit abſtinentia etiam maritus perpetuò

Impotens Zauiſsij dominatus. — *Mors Reginæ auctoritati Roſenſis multum derogat.* — *Nuptiæ Venceslai cum Iuditha Cæſaris filia.* — *Conuiuæ plurimi.* — *Sumtus infans.* — *Cæſar adeſt ne potis baptiſmo.* — *Priuilegia amplißima ab Imperatore Regibus Boiemiæ conceſſa.* — *Roſenſes conſpirant in Regem.* — *Pietas Venceſlai erga Deũ.*

petuò seruauit. Per tempus denique ieiunij laqueus coniurationis contritus est,& Rex liberatus fuit, coniecto in carcerem Zauissio, ex quo alius non erat exitus,quàm vt restitueret arces Reginæ dotales,quas ferè omnes possidebat, firmisque præsidijs munitas habebat, obstrictis iureiurando præfectis,ne cui de locis sibi creditis,nisi domino suo præsenti concederent. Itaque necesse erat,vt per singulas arces circumduceretur,quas etsi inuitus,sine mora tamen reddebat. Postremò ad arcem quam Boiemi Hlubokam appellant, veniens, æstuare, callidéque tergiuersari, Czencone affine suo sibi supparasitante,cœpit: accersitus mox carnifex, caput vtrique à ceruice abscindit. Paulò post Ladislaus Hungarorum Rex coniurationis conscius, à Cumanis gente sua miserabiliter interemptus est. Henricus autem Vratislauiensis princeps,& ipse insidiarum particeps,veneno sublatus, eiusque principatus, per transactionem ab Othogaro factam, ad Venceslaum deuolutus est. Ad hunc enim modum Othogarus cum Henrico sterili transegerat, vt si prior decederet, ipse ei in bonis succederet. Sin aliter caderet,vt Othogarus Glacense præterea territorium Henrico, quoad superstes esset, fruendum adderet, deinde Venceslaus, vt in solidum hæres omnium bonorum fieret. At Henricus malè in Venceslaum animatus,vt Vratislauia eum fraudaret,se suaque sub imperium Rudolphi Cęsaris subiecit,apud quem tamen plus causa Venceslai,quàm fraus Henrici valuit.Imò principatus insuper Oppoliensis Regi accessit,principe Oppoliæ sua sponte in verba Regis Boiemiæ iurante, cum antea Reges Polonię respiceret. Tum verò Polonia non à Regibus, sed principibus inter se discordibus, non tam regebatur, quàm distrahebatur.Nam Lesco niger cognominatus, Griffinæ vxori suæ moriens testamento Cracouiam, & Sandomiriam cũ amplis ditionibus legauit.Eaq; Griffina ius suum Venceslao nepoti suo ex sorore delegauit,quippe Kunegundis mater Venceslai, & ipsa Griffina sorores germanæ, ambæq; filiæ Regis Bulgariæ erant. Ne igitur ad alienas manus legata peruenirent,maturè Griffina nepotem,ad cernendam bonorum in Polonia hæreditatem, inuitabat. Paruit votis amitæ Venceslaus,magis honoris illius,quàm vtilitatis suæ gratia: ipse enim quantum ab omni ambitione, tantum à cupiditate alieni remotus erat, sed ne cognata queri posset, se auxilio amicorum destituam esse, Thobiam Pragensem Antistitem ire in Poloniam cum armata iuuentute iussit, mandauitque vt se ibi tantisper pro hærede gereret, dum ipse eò veniret. Thobias Cracouiæ appropinquans, in qua Griffina inerat, obuios ciues cum clauibus habuit, in fidē Venceslai potestatemq; vltrò se tradentes. [a] At Sandomiriam Premislaus maioris Poloniæ princeps, validiore pręsidio occupauit,quàm vt Thobias auderet illam aggredi.Arcem tamen iuxta Vistulam flumen sitam, Oblecò dictam, & prætereà Vicislam oppidum vi expugnauit, atq; inde ad Regem scripsit,iustiore opus esse exercitu, vt Sandomiria de manibus hostium extorqueatur. Scribit igitur nouum militem Venceslaus, agitq; cum [b] Othone Marchione, vt secum militiam ineat Regis stipendio, & ab eo impetrat. Ad arcem Oppoliam ambo in vna castra conuenêre,iunctisq; copijs Cracouiam inde petiuere,vt Thobiam quoq; sibi adiungerent, à quo edocti, Premislaum addito sibi belli socio Vladislao Lesconis fratre,Siradiam munire,rectà contra hostis ire contendunt. At alij mœnibus diffisi,suo more in agris per turmas obequitant, nō vt acie pugnent, sed vt pabulatores intercipiant, vel ipsa pabula corrumpant, quorum copia non magna aderat.Inuadunt interim Boiemi oppidum,primoq; impetu illud pręter arcem capiunt. Arcem porrò ad expugnandum difficilem palus circumfusa reddiderat,quam tamen pertinax militum virtus peruiam tandem fecit. Non expectauit Sandomiria obsidionem, sed obuias victoribus Boiemis manus dedit. Lætis hoc successu cæteris simul cum Marchione, Rex luctuosas à

Zauissius restitutis ditionibus reginæ, capite multatur cum Czencone affine.

Ladislaus Chunus Rex Hungariæ à Chunis interfectus.

Anno 1290.

Henricus VI. Probus Vratislauiensis princeps.

Pactum inter Henricum & Othogarũ de successione.

Casimirus Opoliæ princeps Regibus Boiemiæ se & liberos subdidit.

Interregnum in Polonia.

Lesco niger Poloniæ princeps Griffinæ coniugi legat Sandomiriēsem et Cracouiensem ducatus. Illa ius suum sororis marito Venceslao Regi Boiemiæ tradit, anno 1294.

alij Morauiæ, alij Moscouiæ, alij Prußiæ.

Thobias Episcopus Venceslai in Polonia vices gerit.

Vladislaus Lesconis Nigri frater Loktecus quasi cubitalis à staturæ exilitate dictus.

Siradiũ Bohemis expugnatum.

Regina de morte Cæsaris accipit literas, ab eadem queribundas de Alberto fratre ipsius, qui statim ab obitu patris Rudolphi, in dotem sororis, quam à patre in Austria habuit profectitiã inuoluerit. Pręsidio igitur Siradiæ imposito, cęterisq; locis viribus firmatis, rursus Thobię, quemadmodum antea, cnram seruandæ retinendęq; Polonię delegat, ipse festinabundus domum properat:

Morte Cæsaris & filij Alberti: machinationibus reuocatur Venceslaus.

& callidè in causa vxoris per arbitrũ, ab ipso Alberto datum circumnenitur. Prænsabat eodem tempore Albertus magno studio imperium, sed in suffragijs Electorum principum adhuc tacitis longè præualebat Venceslans, ad quẽ deinde apertè à maiore Electorum parte, vt olim ad patrem Othogarum, honor ille vltrò deferebatur. Cæterùm non eodem filius quo pater, fastu & contemptu, sed per summam animi moderationem, qua se intra fines curasq; regni sui continebat, honorem sibi delatum accipere grauabatnr. Prætereàq;

Venceslaus delatum Imperiũ Adolpho Nassoniæ Comiti tribuit.

Alberto & familiaritate & necessitudine deuincto, vt dolum eius vlcisceretur, Adolphum Nasæ Comitem, nec opibus nec dignitate illi parem, ac famâ tantùm notum, Imperatorem nominauit, cæteris quoq; principibus eam nominationem comprobantibus. Nec immeritò itaq; Adolphus Venceslaum affinitate sibi mox conciliare studuit, [c] petita & impetrata eius filia, quæ Ruperto filio suo in matrimonium collocaretur.

Anno 1292.

Mors Reginæ Iudithæ in partu.

Proxima partui Regina erat, onereq; ventris præter solitum aggrauabatur, neq; cur id fieret, causa ante apparebat, quàm ex nixu ipsa de medio tolleretur superstite infante, cui matris nomen Iudith impositum. Sed nec illa diu in vita incolumis durauit, Venceslao ad vtriusq; mortem ingemiscente.

Thobias sollicitat auxilia in Poloniam.

At Thobias & nuncijs & literis instabat, vt Venceslaus consilia Polonorum de Rege creando anteueniret. Eam enim rem impediri posse docens festinatione aduentus sui, antequam crescerer inualida consultatio paucorum in Polonia Præsulum, qui Premislaum Regem coronandum censerent, instigatore Alexio iureconsulto, qui ex procuratore factus præuaricator, causam ipsius Regis parti aduersæ prodat, & id nunc satagat, vt declarato ex authoritate Bonifacij Romani Pontificis Rege Premislao, Venceslaum Cracouia & Sandomiria interuertat.

Premislaus Rex Poloniæ inauguratus, Anno 1295. 26. Iunij cum 215 annis rege caruissent.

Bonifacius Papa VIII. qui etiam Iubilæũ instituit.

Rex, dum vel dictis paruam habet fidem, vel Alexium Romani fori rabulam despicit, mox audit Premislaum à Gnesnensi & Posnanensi Præsulibus Regem Poloniæ esse coronatum. Cæterùm neq; Cracouiam, neq; Sandomiriam persuaderi potuisse, vt in verba noui Regis iurare vellent: atq; in hac fide vsq; ad necem Premislai perdurarũt. [d] Occisus autem est Premislaus octauo postquam regnauit mense,

24. die Aprilis interfectus Premislaus.

ab Othone & Ioanne Marchionibus Brandeburgensibus, dum eis cum tumnltnaria manu ad Pomeraniam occurrit, qnam illi hostiliter depredabantur. Illo tnmulato, Vladislaus, cuius suprà mentio facta est, in locum demortui aspirabat, sed non peruenit propter feros intemperantesq; mores,

Vladislaus dissolutè vixit.

quibus vitam suam nunc grassando & spoliando, nunc per stupra & adulteria corpus voluntando fœdè contaminabat. Subijt tandem animos Polonorum dictum Domini dicentis: Omne regnum in se diuisum desolabitur, quo metu subacti, in cõmune consulere incipiunt. Et quia Venceslaus nobiliorem regni portionem auulserat, vt ea corpori suo redintegraretur, in eum potissimum votis suspirãt omnes, vt regnet in Polonia, hac tamen conditione, si filiam Premislai Regis, vnicam regni hæredem, cui *Elizabeth nomẽ, vxorem duxerit.

**Rixam Poloni vocant.*

Venceslaus Rex Poloniæ sacratus & salutatus, Anno 1300.

Quod vbi se factnrum annuit, Gnesnæ à Iacobo loci Archiepiscopo Rex Poloniæ inauguratus, vnctusq; & coronatus est. Ac inde continuò Posnaniam deflectens, lautissimas cum Regina puella nuptias lege matrimonij consumauit. Reliqua deliberatio supererat de Vladislao ex Polonia depellendo: nihil enim insanum hominem sani perpetraturum, si qnid in Polonia suum possidebat, omnibus videbatur. Quare de cõmuni sententia decretum, vt patrimonio omni exueretur, nempe Cuyauia & Lancitia oppidis, ac nonnullis arcibus, in quibus à

patre hæres relictus fuit. Ductus simul ad vtrumque oppidum Boiemorum exercitus sine vllo certamine oppida recepit, dedentibus se absq; mora oppidanis, vna tantùm arx exusta, quæ defensionem parabat, cæteræ similiter, atq; oppida, deditionem fecerunt, vago tunc Viadislao, ac pluribus locis, & ijs diuersis latrocinante. Sed ad omnia ei loca Venceslaus turmas equitum opposuit, nec destitit à persequendo, quoad in Polonia erat is, quem persequi eques poterat: in Hungariam fugientem consectari prohibuit. Tranquillitatis in Polonia rebus omnibus, de reditu in Boiemiam Rex cogitare cœpit, secumque diligenter considerare, quemadmodum pax in regno Poloniæ constituta, se absente incolumis permaneret, an vnus videlicet regno præfectus hoc præstare posset, vt in officio omnes Polonos contineret, an pluribus illa cura tutius crederetur: vtraque postremò via placuit, vt & vni, & pluribus regendam Poloniam committeret. Ad vnum plures, vt respicerent, & vnus ille, ne quidquã arduũ sine plurium consilio ageret. Totius igitur regni Poloniæ caput, quem ipsi Capitaneum vocant, vnus Henricus à Lyppa gerebat, vir procerum Boiemiæ, tum pacis tum belli consilijs eximius. Huic dignitate proximus Vdalricus à Boskouicze, Cracouiam & Sandomiriam gubernabat. Dein Protasius Vissemburgius, Cuyaulam, & Pomeraniam Fridericus è Slesia, Rege cum noua Regina in Boiemiam remigrante, & animum ad nouam monetam cudendam intendente, magis argenteam quàm hactenus in Boiemia excusa fuit, maiorẽ tunc argenti copiam suppeditantibus montibus Cuthnensibus. Ad quos è Florentia Aetrusca monetarij acciti, nummos argenteos primi in Boiemia, hac forma & imagine qua nunc sunt, quos grossos Boiemos vocamus, excuserunt, sed tantum iam præsentibus de argento detrahitur, vt dimidio viliores quàm prius habeamus. Ex eadem Italia Gotius quidam Vrbeuetanus in Boiemiam venit, legum peritissimus: hic miratus Boiemos iudicia nullis scriptis tractare legibus, sed ex opinione quemque sua dicere sententias, sæpe inconsultas inconstantesq́ue propter iuris & legum ignorantiam, Regem submonuit, vt morem indecorum corruptum reformandum susciperet, simulq́ue operam suam illi pollicitus est ad describendas leges, quibus ciuiles atque criminales actiones, iustè, ac sine vlla varietate dijudicari possent. Hæc Rege ad proceres nobilitatis referente, maior numerus meliorem vicit, ne quid de vetere consuetudine in iudicijs immutaretur. Id porrò in concinnius agrestiusque ab illis factum, quòd odio literarum, quibus ingenui adolescentes ad virtutem & humanitatem finguntur, impedimento fuerint, quo minus Rex, quemadmodum destinauerat, gymnasium literarium Pragæ excitaret, attamen vt piæ mentis in causam piam opus extaret, magnificum cœnobium, quod Zdetas appellant, ædificauit. Fulgura & tonitrua adeò expauescebat, vt assiduè reliquias sanctorum circumferret, etsi copia templi vicini aderat, in illud se penetrabat, admotusq́ue altaribus, Deum auxiliatorem deprecabatur. At in Germania ortus aduersus Cæsarem Adolphum contemptus, quem sibi ex sordibus auaritiæ contraxisse putabatur, quasi improbam monetã cuderet, & clàm argentum de fanis auferret, quodque euidentissimum erat, Angliæ Regem Eduardum, contra Philippum Galliæ Regem dimicantem, centum millibus aureûm nummum interuerterat Nam cum eam auri summam stipendij nomine ab Anglo accepisset, ad se illam transtulit, qua mox emit de quodam Comite bona illius. Accessit ad cumulum, quòd eodem tempore Bonifacium Romanum Pontificem, vicus, quod dicunt, Noli me tangere, offenderit. Is igitur non diu expectato, Albertum Austriæ principem, suffragantibus nonnullis Germaniæ principibus, Imperatorem declarauit, qui Adolphum apud Vangionas prælio superauit, & occidit. Idem Bonifacius Pontifex Vngaris etiam tunc Regem, Carolum Robertum dedit, ad quem magis te-

Bonis omnib. exutus LoKtecus. Omodeus Palatinus eum hospitio excepit.

Regnum Poloniæ per præfectos administrat Venceslaus.

Domi argento feriũdo vacat.

Primus grossos Boiemicos cudi fit.

Gotium Iureconsultũ protibẽt reformare forum, & iudicia describere Boiemi.

Gimnasium odio literarum erigi probibent.

Fulgura perhorrescit Rex

Adolphus Nassouius Cæsar Romanus locat Anglis operam.

Auaritiæ insimulatus.

Bonifacius Papa, Albertum Austriũ Imperatorem declarat, anno 1298. 10. Iulij.

gnum Hungariæ, quàm ad [e] Andræam cognomento Venetum pertinere dicebat: quippe Carolus, Ladislai Regis Hungariæ sororem, suam Auiam nuncupabat. Sed plerisque procerum, & præ cæteris Archiepiscopo Colocensi vehementer hic ritus nouus ratum habendi, quicquid Romanus Pontifex, etiam in ipso Rege [f] declarando constitueret, displicebat. Et quoniam sede Strigoniensi id temporis vacante, summa penes eum authoritas indicendorum comitiorum fuerat, omnibus ordinibus diem comitialem ad ferenda ex more suffragia indicit, circiter decem continuos dies. Scinditur incertum studia in contraria vulgus. Vbi tandem audit hoc agi in comitijs, ne quis regnet in Hungaria nisi ex Prosapia Regum propagatus, qui tamẽ eiusmodi sit, qui onus tantum ferre, & ipsum Regnum consilio & viribus tueri posset, nominari sibi talem virum cupiunt. nominat Colocensis Venceslaum Regem Boiemiæ & Poloniæ. Erat enim Venceslaus Annæ Belæ quarti filiæ, Venceslai de quo diximus amitæ nepos. quo nomine audito exclamat populus Hungaticus: Esto Rex quoque noster Venceslaus, vt est Boiemorum & Polonorum. Ac continuò deliguntur legati procerum culmina, qui gratulandi caussa eant in Boiemiam, ibique Venceslaum ab omnibus ordinibus salutent Regem Hungariæ. Legati quum beneficium per se amplissimum, magnifica insuper oratione extollerent, rati Venceslaum alacrem cum gaudio illud accepturum, audiunt cum vultu demisso, gratias accuratè & benignè agentem, quòd se dignũ duxerint, quem Regem Hungariæ appellarent, sed sibi nullo amplius regno opus esse, cum duobus istis quæ possideat plus satis oneretur. Nec vlla persuasione de hac sententia dimoueri potuit, tam mirabili moderatione præter cæteros Reges vsus est in affectibus suis. Ad extremum tamen exorare se, quanquam & tunc cunctanter passus est, vt filium sibi cognominem Venceslaum daret Hungaris Regem. Cunctationis caussa fuit quòd vnicum illum habuit, & tum primum è pueris excedentem, quem ipsemet pater in Morauiam ad arcem Hodoninam, limitibus Hungariæ cohærentem deduxit. indeque deducendum Hungaris & Boiemis ad oppidum, quod Albam regalem vocant, exhibuit, vt ibi more solemni & vngeretur, & corona regia coronaretur. Quod postquam factum est, tanta indignatio animum Bonifacij Romani Pontificis, qui à Carolo stabat, subijt, vt sacrificijs in Hungaria interdiceret omnibus, qui Carolum destituissent, & ad Venceslaum se applicuissent. Eaque re cum parum proficeret, iram in seniorem Venceslaum iunioris patrem distringit, concitans aduersus illum Cæsarem Albertum, qui tametsi cum Venceslao in gratiam redierat, incredibili tamen inuidia flagrabat, videns tam claram eius fœlicitatẽ, qua tot & tam florentibus Regnis breui partis Cæsarem potentia anteibat. Occasione tantum opus erat ad dirimendam rursus amicitiam, quam facilè Albertus reperit, qui nihil cupiebat nisi Venceslaum lędere. Petit igitur ab eo nullo iure, nulloq́; Cęsarum exemplo decumas argenti, quod in Boiemia ex montibus, puteisq́; argenteis, ac præcipuè Cuthnensibus erueretur, inquiens, eodem iure, atq; eadem conditione obligatam esse imperio Boiemiam, qua cęteræ principum in Germania prouinciæ, quæ à Cęsare iurisdictionem suam accipiunt, vt meritò Cęsar vicissim ab illis decumas metalli exigat. Ad hanc planè inexpectatam petitionẽ, antea quàm Venceslaus respõderet, inter suos subridens: Num (ait) vanum hoc prorsus in aulis iactatum dicteriũ? Rex pauper idem calumniator. Vndenam tam euidens calumnia? nisi ex pera Alberti vacua? posthæc responderi iubet, se non obstare, quo minus Albertus vectigalibus Cæsaribus debitis, iure suo vtatur, fruaturque, modò ab alienis sibi temperet, quorum in possessione perpetua semper fuerint, non solùm Reges, sed etiam ante illos Principes Boiemiæ, qui sic à Germanis Cæsaribus in amicitiam & fidem recepti sunt, vt præter honorem

Anno 1259.

Venceslaus Hũgariæ Regnũ aspernatus filium Regem illis cõcedit duodecennem.

Anno 1302.

Ladislaum Hũgari vocarunt.

Decimumtertium agebat ætatis annum.

Pontifex vrget Caroli confirmationem.

Pontifex Albertum Cesarem cõtra Venceslaum irritat.

Albertus gloriæ Venceslai inuidit.

Cesar decimas è Boiemicis petit metallis.

Non pro voto respondetur.

notem

norem quem maiestati Cæsareæ deberent, cætera immunes & liberi essent. Hanc adeò libertatem maiores suos, seq; in hodiernum diem vsurpasse, eandem velle inuiolatam posteris quoq; suis tradere. Obdurat in proposito animi Albertus, vt argentarijs Venceslaū euertat, fortunamq; sibi aduersus eum talem pollicetur, qualem aduersus patrem eius Othogarum Rudolphus pater suus habuit. Scribitq; continuò ipse in Sueuia, & filius ipsius Rudolphus in Austria exercitū. filio præterea ex Hungaria à factione Romani Pontificis, quæ rebus Caroli fauebat, dati auxiliares Hungari, Bulgariq; & Cumani, cum quibus ille ita peruagatus est Morauiam, vt cæde illam compleret immani. Quid enim immanius, quàm capita mulierum infantumq; hastis per ludibrium affixa cum iubilo gestari? Prior aliquanto Albertus è Lyncio breui per montes itinere in Boiemiam penetrauerat, positisq; iuxta Buduitium castris, expectare filium statuerat, dum & ille in Boiemiam veniret, vt coniunctis copijs Venceslaum aggrederentur. Interim Germani, qui prædandi in Boiemia gratia suo sumptu Cæsaris castra sequebantur, cognito, non ita longè distare montes illos Cuthnenses, retineri non potuerunt, quin illò prædatum celeri gradu præirent. Satis quidem virium, operæ, quæ in metallis fodiendis operabantur, ad prodromos illos manu arcendos habebant, sed plerisque eorum vt in turba hominum promiscua & seruili, veneno magis in hostes grassari quàm virtute placuit. Corrupto igitur scoria & alijs purgamentis, atque spurcitijs metallicis, virus letale continentibus, Pacho fluuio, qui interfluebat, quicumque inde aquas hauriebant, siue homines siue equi, miserè magna strage sine vllo gladio profternebantur. Conueniunt tandem vtrinque cum suis ducibus copiæ. Nam & Venceslaum Hermannus Brandenburgensis Marchio, qui mille quinquies Cataphractos equites adducebat, & cæteræ ex Polonia equitum turmæ aliquantisper remoratæ sunt. Prior nihilominus Cæsare suos ipse in aciem eduxit, illoq; intra munitiones latitante, circiter meridiem exercitum in castra reduxit, miratusq; quamobrem, qui ad bellum prouocasset, data pugnandi potestate prælio non decertaret, causa huiusce rei nox insequens prodidit, qua Albertus subductis inde copijs, saluas illas domum in alium vsum conuertendas reducere, quàm dubio marte de alienis montibus pugnare maluit. Nō instabat castra deserenti Venceslaus, nec Albertus posthac quietum lacessebat. Cæterùm maior cura Venceslaum de filio sollicitum habuit, quomodo illum de Regno Hungariæ domesticis factionibus & seditionibus pleno abduceret, in quo præter nomen Regis inane, vim regnandi nullam obtineret: partim ob teneram adhuc ætatem, multò magis ob quorundam procerū præpostetam ambitionē, quorum videlicet quilibet plus regnare quàm Rex cupiebat. Incesserat dein metum, vita filij dissolutior, quàm inerti ocio, vinoq;, & prodigis epulis ferè quotidie transigebat, ne hac assuetudine postea desistere nollet: quum inter hæc nuncium à filio accipit nunciantē, quanto in discrimine sit ipsius res, Carolo æmulo denuo regno imminente, nisi per tempestiuū in Hungariam aduentū parens subueniat. Non moratur filij votum pater, coactoq; rursus forti exercitu, magnis itineribus ad oppidum Pesthum, Danubio à Buda diremptū superuenit, positisq; castris eodem loci, vnde hostes metu aufugerāt, mittit Budam ad filium, ei iniungens, ne Danubium trajciat, néue in conspectū parentis appareat, nisi coronatus corona illa quam Hungari sanctam vocarent. Nam si pro sancta habetur, impiè agere omnes eos qui per impia arma illam violarent. Assentientibus qui aderant proceribus, iussa obit filius, allataq; corona, illam capiti accommodat suo, & ita demum ad osculum & complexum parentis venit. Venceslaus parumper coronam contemplatus, seponi illam iubet, quasi diligentius paulò post consideraturus, nec deinde illam Hun-

Immunitates Regum Boiemiæ.

Bellum Alberto Cæsari contra Venceslaū.

Antecursores Germani Cuthnas inuadunt.

Venenū aquis immersum tam homines quàm equos pessundat.

Re infecta neq; signis collatis retrocedit Cæsar.

Hungari domi nis non sat morigeri.

Crapulæ assueuit filius Regius in Hungaria.

Anno 1303.

Erepto è manibus Hungarorum filio cum exercitu contendit in Boiemiam Venceslaus.

garis restituit, prætendens futura pericula, si illa vel amitteretur, vel per vim ab æmulo interciperetur, quæ tantum momenti secum traheret, vt ibi regnũ Hungariæ esse putarerur, vbi corona sancta deposita iaceret. Ita non illam so-

Venceslaus filium in Boemiam reducit.

lùm, verùm & filium secum in Boiemiam asportauit, Petermanno Budæ relicto, qui præfecturam, velut antea tum arcis, tum vrbis gereret. Sed breuls regni quies remoto Rege mansit, nam præfectus ad sedandos grauiores tumultus inualidus, & præterea ciuibus per auaritiam, sicut proceribus per contemptum inuisus. Ergo in vnum consulunt, vt nouum sibi Regem Budam inducant, quem Carolo eiusq; factioni opponant, placuitq; Otho Bauariæ Princeps, tam dignitate, quàm opibus Regni Hungariæ capax. Nec is regnare abnuit, si Venceslaum pro derelicto regnum illud habiturum intellexerit. Ad explorandam igitur voluntatem eius, missi affines & cognati Othonis cum grandi pecunia, qua, si res prosperè caderet, coronam statim à Venceslao redimerent, illamq; secum in Bauariam afferrent.

Otho dux Bauariæ rex Hungariæ nominatur.

O, Venceslaum inter munificentissimos, atque liberalissimos qui vnquam fuerunt Reges numerandum, qui tam nobile, tamq; opulentum regnum, nullo in precio fructuque suo, sed in mero planè beneficio reponere voluit, largitus promptissimè Othoni gratuitam coronam cum omni iure, quod filius acquisitum in regnum Hungariæ habuit. Hac denique corona Otho, à Benedicto Vesprinensi, & Antonio Chanadiensi Episcopis, in loco solito coronatus est.

Venceslaus & coronã & ius Hungaricum à filio in Othonem precario confert.

Digressis Praga Othonianis legatis, Iudæi, sacra die Parasceues facinus in hominem Christianum atrocissimum designarunt, nempe in locum abditum pertractum in cruce nudum suspenderunt, circumstantesq;, alius in illum expuere, alius pugnis os verberare, alius virgis cædere, alij denique cuncta in illo repræsentare, quæ quondam Christus à gente illa immanissima atque impijssima est passus. Hanc Iudæorum carnificinam, cui ad crudelitatem odiumq; in Christianos nihil adijci potest, populus Pragensis non expectato etiam Rege, qui in puniendis delictis hoc verbo vti solitus est; quum iratus fueris, misericordiæ recordaberis, quanta crudelitate valuit, nouis item supplicijs excogitatis vltus est, monumentumq; nouo Mattyri, ex Iudaicis spolijs posuit.

Iudæorum facinorosum scelus in Christianum, pari carnificina eorum expiatum.

Iccirco autem in secessibus arcium, sæpius quàm in vrbe Praga Venceslaus tunc commorabatur, quia malo corporis habitu tentari, paulatimq; tabescere incipiebat, cui vitio vt occurreret, de consilio medicorum loca frequenter mutabat, ocio in illis indulgens, & ab omnibus negocijs rebusq; abstinens, quæ animum sollicitare possunt: aderatq; ad omnia loca filius, sed inuitissimus, vt qui dies noctesq; aliud non somniaret, quàm vrbis delicias, lususq; & conuiuia. quo demum instante, vt in Poloniam ad regnandum mitteretur, Pragam Venceslaus deliberandi gratia reuertitur, sed ex tussi & pituita quæ molesta accesserat, finem vitæ appropinquare præsentiens, ad deliberandum se de regno Dei, quod intra nos est dum adhuc viuimus, dedit.

Cachecticus Venceslaus ruri degit.

Sunt qui phthisi contabefactum dicunt.

Accersitis igitur vti diuus Iacobus admonet, præsbyteris Ecclesiæ, vt orarent super se, vngentes oleo in nomine Domini, & ita obsecrarlo fieri, vt saluum ipsum peccatis remissis redderet. Vocat dein filium quoq;, paucisq; eum coram Ioanne Pragensi, & Theodorico Olomucensi Præsulibus, in hunc modum appellat: Vnum ego tantùm, fili mi, ait, regnum à patre meo accepi, atq; illud ipsum lacerum, nunc duo tibi regna satis florentia relinquo, & si Deum timueris, bonorumq; consilio parueris, in eo dein flore tibi & statu haud dubiè permansura, alioquin breui ruitura, si malorum, stultorumq; persuasionibus, qui nisi noxia suadere nesciunt, auscultaueris, aut si tibi places, tuæ tantùm prudentiæ innitaris, cum nemo mortalium horis omnibus sapiat: porrò stulticiæ comes est infœlicitas & calamitas, à quibus, mi fili, vt eruaris, cole & sectare disciplinam prudentium, qui te docere queant iusticiam, & iudicium, & æquitatem.

Morituri Regis ad filiũ parenesis.

Voluptatibus iunior Venceslaus deditus.

Nam

Nam ijs artibus, plus quàm vllis armis,non solùm parta regna seruantur, sed noua insuper acquiruntur. Commendo tibi, fili mi, vxorem meam, nouercam tuam, imò matrem potiùs, cui vltra dotem, viginti præterea millia aureûm nummum dari volo: fac in hoc quoq; vltimam voluntatem meam vt adimpleas: valeq; illi dicto, & omnibus circumstantibus, rursus ad deprecandum Deum cum præsbyteris se conuertit, orans vsq; ad extremam vitæ horam. Ac mortuus, quemadmodum iussit, in aula Regia, quod cœnobium ipse ædificauit, conditus est. Funus eius omnibus ordinibus atq; ætatibus ingenti luctu prosequentibus.

Coniugem filio cōmendat.

Vēceslaus Rex mortuus tabe Anno 1305. 24 Iunij ætatis 33.

[a] *Premislaus Posnania, siue maioris Polonia princeps ex testamento Henrici Vratislauiensis principis qui Lesconi successerat, hos duos principatus contra Griffinam obtinuerat.*

[b] *Ottho longus Marchio prius gubernator Regni Bohemiæ.*

[c] *Ex Vrsina familia opera Alexij Iuris Canonici Doctoris magnati nupsisse Iuditham auctor est Pius Pontifex.*

[d] *Mescingus Pomeranorum Dux regionem testamento legarat Premyslao, quod vicinos Marchiones male habebat.*

[e] *Andreas Hierosolymitanus Rex Hungaria, Damiata reuersus è filia Marchionis Estensis suscepit filium Stephanum, qui è Tomasina Maurocena Veneta Andream hunc Venetum Regem Hungaria genuit. Carolus Robertus natus Carolo Martello, hic Carolo Claudo cui soror Ladislai Cuni Maria coniunx fuerat.*

[f] *Pontifici ius non datur in Reges Hungaria constituendos.*

[g] *Hungari numinis loco habent sacram Regum suorum coronam.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER
NOVEMDECIMVS.

ANnum Venceslaus sedecimū agebat cum patri in regno Boiemiæ succederet, quæ sanè ætas ad regendum adhuc quàm ad regnandum aptior, nisi quòd adolescentes, vbi se Reges esse sentiunt, regere quàm regi malunt. Rector vitę eius à parente Dobeslius à Bechina inter præcipuos additus fuit: qui vt vidit Regē insignia mœroris ante tempus exuisse (nam Optimates etiamtum atrati incedebant) improbare cœpit tam intempestiuā vestis mutationē, rursusq; eū ad luctuosum habitū inuitabat. Ad hæc nihil iuuenis seni respondit, ne palàm censurā illius contempsisse videretur, sed protinus ab oculis eius, atq; à tota vrbe se procul remouens, ad arcē quandam seclusiorē cum nouis illis induuijs proficiscitur: ibiq; lætos cū æqualibus, & à seuerioribus arbitris liberos dies per cōuiuia & cōpotationes, quibus in Hungaria insueuerat, cōsumebat. Non defuerant sibi compotores, sed captato temulentię tēpore, alius aliud quod placebat à Rege parum sobrio impetrabat: quidnam etiā agros & pagos. Aucta mox lætitia ex aduentu hospitū ab Hungaria, qui in eandem arcē ex insperato superuenerāt salutatū Venceslaum, eiq; de regno Hungariæ gratulatū, quòd ad eum per captiuitatē Othonis reuersum esse volebant. (ᵃCaptus aūt Ottho erat à pręfecto Transyluano, & in arcem illius cōclusus, vt inde ne exiret, nisi restituta corona Hungariæ, quā in potestate sua haberet.) Sed ea lætitia Venceslao cū poculis euanuit, Carolo interim regnū Hungariæ occupante. Ibat rex venatum, & illo itinere arcem suam, sed ab alio possessam, præteribat. Applicat se vnus & alter

Aetas Venceslai gubernationi nondum matura.

Moderator Bechina.

Luctum vestibus mutatis deponit prius quàm aulici rex.

Rex ebriosus distribuit omnia petētibus.

ex comitibus,atq; vterq; cũ dolore in aures insusurrat,querens quod tam nobili arce Rex careat,& alius illam priuatus obtineat,pro qua nullã, aut vilissimam dederit pecuniam.Rex dicta eorum tunc dissimulans,reuersus domum, ollas complures afferri, & in ordinem disponi locariq; iubet, ac in conspectu illorum amborum comitũ,vnamquamq; nomine illius ciens, qui arcem oppigneratam sibi haberet,singulas bacillo confringebat,insultans:Redde Regi, quod regium est, alioqui tergiuersanti caput adhunc modum cōminuetur.

Iuuenum consilia.

Hæc quidẽ Rex clam esse cupiebat,sed quod duo sciunt,sciunt tres, mox quatuor,dein omnes sciunt,& prout quemq; res afficit, in bonam aut malam accipiunt partem.Nihilominus Rex ludicrum hoc in serium vertit, occupatoribus duabus arcibus ademptis, alteri Gradecã cum oppido lauto ad Albim sito,alteri quã Zuicouiam appellant:sed inuicem Hermanno Marchioni Brandemburgensi,totam in Misnia regionem, quam nuper magno ære parens redemit,abalienauit.Consultatum hinc de vxore iuneni danda,ex ea domo,quę regiæ maiestati responderet.At ille forma captus filiæ ducis sui Tesniensis, sine longa deliberatione & pompa nuptias cum Viola,id puellæ vocabulũ erat, peragit. Sororẽ deinde suam Annam nomine, Henrico Principi Carinthiæ in matrimonium elocat,instantibus proceribus, ne puella nubilis plus æquo in cælibatu permaneret.Cæterùm nullus erat,qui hanc eius nimis segnem negligentiam, vel in primis non incusaret, quòd adire Polonos crebrius monitus, & apud illos regnum legibus illorum inire neglexerit,cum id cōmodè, absq; vlla difficultate & periculo facere posset,nullis tum motibus illic existentibus, quos paulò post Vladislaus, quem ex Polonia pulsum, supra commemorauimus excitauit, dum à longo exilio in fidem Polonorum,ranquam populariũ suorum confugit,& Boiemos vt externos,ac Polonis velut alienis Infensos insimulat,per quę tantus breui in illum fauor emicuit,vt oppida aliquot in quibus præsidia Boiemorum non erant, sua sponte portas illi aperirent, ac magnus præterea armatorum numerus quotidie accurreret. Henricus à Lyppa, qui Poloniæ præfuit, crebris in Boiemiam missis nuncijs subsidia depostulabat,vbi nulla apparuerunt,concessit ipse ad regem coramq; exposuit, quo in periculo sita esset res Polonica,cui tamen obuiam adhuc iri facilè posse, cum Sandomiriam,Cuyauiam, & ipsam regiam sedem Crocouiam obtineat, modò per tempus succurratur. Omni aurem ope & nixu esse succurtendum, conandumq;, ne regnum paternum turpissimè amittatur. Tacitus ista ex Henrico audiuit.at postquam cæteri quoq; procetes, & inter illos malæ fidei possessores,expeditionem in Poloniam statim faciendam suaderent,liberè exclamauit:Restituite, inquit, nobis equum, si cupitis vt in Poloniam equo vehamur.Nunc enim præter sellam, atq; eam malè sartam, maleq; tectam, quid aliud nobis reliquistis,ita vt ne aulam quidem ex dignitate alere, nec mandi militem scribere queamus.Antequã latius indignatio serperet, excipit Henricus, seq; pro omnibus sponsorem facit,daturũ quemq; pro virili sua esse operam, ne miles regni deficiat. Scripta confestim ex Boiemis duodecim, ex Morauis autem quatuor millia hominum. Tum Rex accersito Henrico ex Carinthia, cui nuper sororẽ desponsauerat,eiq; cura regni administrandi,dum ipse abesset, commissa, pergit ire in Morauiam, vt in vnum contrahat omnes copias, diuertitq; Olomutium in domum suburbanam,quę Decani vocabatur,ad captandam auram frigidiorem:erat enim dies æstatis calidissima.Ibi exutis vsq; ad tunicam lineã vestibus omnibus,dum extra cubiculum solus per conclaue ambulat, repentè nescio quis in eum irruit, nudumq; & inermẽ adolescentẽ tribus lethalibus vulneribus confodit.Cum gladio cruento,Conradus quidã natione Duringus in scalis cōprehensus est,sed is ab aulicis ante discerptus est quàm vt vel agnoscere parricidiũ,vel ædere authores,cōsciosq; cædis posset.

Repetit regias arces non solu ta pecunia.

Misniæ portionem vendit.

Violam Ducis Teschinensis filiam vxorem ducit.

Annam sororẽ despondet Henrico Carinthio.

Ad Poloniæ regnum meundũ vix impellitur.

Vladislaus Lokienis Redux in Poloniam.

Gubernatores Poloni Regem sollicitant.

Sugillat proceres Venceslaus Rex.

Promittunt Boiemi auxilia in Poloniam.

Vẽceslaus Rex Olomutij confossus incertũ an percussores subornati à suis, vel Alberto Cæsare vix decimum sextum annum expleuit.1307.

Sic

Sic perijt Venceslaus Rex, qui duobus tantummodo annis ab obitu patris regnauit, vltima soboles, quatenus ad virilem stirpem attinet, Principum Regumq; Boiemiæ, qui genus originemq; suam, ad Premislaum Boiemię primũ principem referunt. Id quod futurũ, tanquam vates idem Premislaus sub hac verborũ ambage denunciauerat, fore inquiens, vt tum genus Regũ Boiemiæ deficeret, cum nepos aui sui cædem vlcisceretur, quod breui pòst accidit, vt Ioannes, qui ex filia Othogari, à Rudolpho in prælio occisi, nepos erat, vicissim Albertum Rudolphi filiũ interficiens, auum vltus fuerit, vt suo mox locò dicetur. Cæterùm mors Venceslai, quia nimis immatura, quia liberis orba, quia magno cum scelere violenta, ijs etiam miserabilis fuit, qui diffluente eius adolescentia offendebantur. Non enim sic naturæ illam, vt malę educationi, imputabant, rectius videlicet sine liuore de iuuene iudicantes, cui quidem multa signa generosæ indolis inerant, ad meliorem frugem haud dubiè euasura, si robustior ætas accessisset, & pro molli illa & delicata priore educatione, seuerior disciplina animum subijsset, quanquam negari haud potest, quin ad rem plurimum referat, à teneris consuescere bonis moribus. Quare optimo iure laudandi Persæ, qui à prima statim ætate, quæ disciplinarum capax est, Regum suorum vitam optimè instituunt, adhibitis quatuor viris optimis. Quorum primus est prudentissimus, qui Dei cultum docet, ac regia placita. Alter iustissimus, identidem commonefaciens, vt in omni vita Rex veritatem & æquitatem custodiat. Tertius temperantissimus, vetans, ne voluptatibus seruiat, sed liber viuat vti Regem decet, omnium indecentium cupiditatum ardore restincto. Quartus deniq; fortissimus, fortia facta, nemini cedentia, nulli metui aut labori, doloriq; succumbentia, semper inuicta, (nam hoc proprium fortitudinis) cõmemorat. Digna sanè imitatione, hæc Persarum prorsus Regia educatio. Porrò Boiemi hęrede regni amisso, Pragam in domum Episcopi, ad ius comitiorũ coeunt, summaq; contentione de Rege eligendo certant, alijs peregrinum Regem penitus aspernantibus, alijs inter Rudolphum Cæsaris Alberti filium, & Henricum ex Carinthia, qui præsens aderat, variantibus. Tam diuersas voluntates vt magis adhuc irritaret Thobias Bechinus, regni Boiemię vt vocant, Camerarius. Quando inquit, non alium Regem, quàm Boiemum creare libet, Regiaq; progenies in Boiemia planè deficiat, reuertamur ad pagum Stadium, vnde Premyslaus ex rustico, primus in Boiemia factus est princeps, atq; indidem nos quoq; Regem nobis asciscamus. Hæc vt cõtumeliosius dicta, statim refutata sunt, iussusq; serio promere de Rege futuro sententiã. Is cum prius Rudolphum nominasset, nominauit fratrem eius Fridericum. Quo audito Crussina Lychtembergus, Quousq; tandẽ, inquit, nobis ingeres tuos Germanos (quippe à Germanis oriundus erat Thobias) Regum nostrorũ parricidas? nec plura locutus, stringit gladium, & Thobiam trãsfodit. Postero die ambæ sorores, Anna videlicet Henrici vxor, & Elizabeth nondum cuiquã desponsa, comitia ingrediuntur, orantq; sui haberi rationẽ, ne velut alienæ à regno prætereantur. Ita ad Henricum propter Annam regimen tunc defertur. Quod ille tamen diu retinere haud potuit, Cæsare acriter instante, ne filius suus, qui priores partes in suffragijs tulerat, posteriores in regno acquirendo ferret. Itaq; duobus exercitibus celeriter comparatis, vno ab se altero à filio: ipse Lunam oppidum à plaga occidentali, filius ab orientali Iglauiam occupat, & vterq; opinione celerius Pragæ appropinquat, Henrico aduentum eorum non expectante, nec solito itinere, sed per Bauariam domum cum vxore reuertente. Pragam ingresso Rudolpho, vt multorum obsequia nobilium, Regem nouum salutantium præsto erant, ita non pauci primores data opera ab officio illo aberant, inter quos Ioannes Pragensis Præsul, qui totus Henrici erat, oculorum valetudinem excusabat, Vilhelmus autem

Extincta Regũ Boiemiæ stirps antiqua.

Explicatio ænigmatis quod de perpetuæ successione principum Boiemi vaticinatus erat Premyslaus.

Deploratur immatura Venceslai mors.

Persarũ in Regijs liberis educandis mos laudatissimus.

Pietas, Iustitia, Temperantia, Fortitudo.

Comitia cruenta de eligendo Rege.

Rudolphus Mitis, Fridericus pulcher.

Tobias à Crussina interfectus.

Henricus Carinthius regnũ administrat vxorio nomine.

Albertus Cæsar cum Rudolpho filio Boiemiæ regnum occupant.

Rudolphus interrex paucis primatum acceptus.

à Valdecco,& Bauarus Straconicensis, atq; alij qui arces Regias tenebant, nullam absentiæ causam afferebant, dolorem eius rei tunc Rudolpho premente, ne acerbitate aliqua regni initia inquinaret. Imò ad conciliandos Boiemorum animos muliebri quoq; gratia vsus est, ducta in vxorem Elizabeth, quam Venceslaus senior viduam reliquerat, apud omnes ordines, propter modestiam vitæ multum gratiosam. Accedebat præterea nonnulla commendatio ex oppidis, quæ dotis nomine in Boiemia, & munita, & satis fructuosa possidebat. Nam ad rem attentum vsq; ad reprehensionem fuisse Rudolphum narrant, datum vitio, quòd negociationem in montibus Cuthnensibus, vbi tunc operarum maxima frequentia aderat, exerceret, vinum, sal, ordeum, triticum, vnde non panes modò, sed multo magis potus, quem vulgo Cereuisiam vocant, coqueretur, illo ex Austria de horreis suis connehendo, preciaq; rebus promercalibus ex arbitrio suo constitnendo, atq; in eo genere mercaturę monopolium sibi vindicando. Hanc verò calumniam, ista ratione ille refellebat: Se non auiditate animi, sed necessitate compulsum, huc descendisse, vt hoc, quo instituerat modo, summā ærarij inopiam subleuaret, vt sit vnde viuat, & vnde debita per vtrumq; Venceslaū contracta diluat. Quā adeò ratione longè sibi tolerabiliorem videri, quàm si nouis & crebris tributis pauperes homines oneraret: dictaq; factis comprobat, statuens, vt duo millia aureum in illis ipsis montibus, ebdomatim æri alieno dissoluendo attribuerentur. Sed id minimè ferendum ratus, tam obstinato animo nonnullos detrectare imperium suum, vt in conuentū omnium etiam procerū vocati, nollent apparere. Quorum præfractior, cum Bauarus existeret, qnia plura alijs bona regia obtinebat, inter quæ arcem primum eius regiam, quam Zuieouam appellant, oppugnari placuit, eaq; oppugnatio Henrico Rosensi commendata fuit. Ipse dein Rudolphus oppidum Horasditium, in quo Bauarus inerat, obsidet, ac magna repentè vi obsessum adoritur, sed cum multis vulneribns, & militum pernicie. Itaq; tutius visum, machinis oppidum, & operibns aggredi. Quæ opera dum fiunt paranturq;, Rudolphus in statiuis ex nimio esu fructuum æstiuorū, fluore ventris corripitur. Aduolat mox Henricus Rosensis, ingressusq; Regium tabernaculum, quiete Regi & curatione opus esse dicit, id verò commodius ei contingere non posse, nisi quàm primum Pragam redeat. Se interim operam daturum, vt tam arcis, quàm oppidi obsidio continuetur, donec vtrumq; captum fuerit.[b] Sed non potuit persuaderi, vt ab obsidione discederet, maluitq; in tabernaculo ex dissenteria mori, cum vnum duntaxat annum in Boiemia regnaret. Mortuo statim annulus derractus, illiusq; signo literæ obsignatæ sunt, qnibus data à Rege fide, Bauarus ad colloquiū inuitabatur. Qui nullam fraudem suspectans, in tabernaculū Regis venit, aulæis ita obtentum, vt præter lectuli in quo Rex iacebat, modicam portionem nihil aliud videri poterit. Ibi Henricus Interpretem se Regis tanquam adhuc viuentis assimulans, petit à Bauaro arcem Zuieouam, qua reddita, cætera pro voto Bauari conuentura pollicetur. Accipit conditionem Bauarus, & per eam artificio Henrici arce fraudatur, cæterùm oppidum integrum retinet. Corpus Rudolphi vxor in arce Pragensi sepeliuit, reluctante aliquandiu Præsule, propterea quòd Rudolphus caput diuæ Margarethæ à templo diui Viti ablatum, illo inuito in Austriam transtulerit. Ingenti rursus certamine comitia inibantur, Ioanne Præsule ius Annæ, quę Henrico nupta fuit, legibus propugnante, cum diceret, fratribus non extantibus, primam sororibus in successione regni causam esse, non quidem vt ipsæ regnent, attamen marito regnum acquirere possunt, si eum habuerint, quem aut pater, aut regnum illis dederit. Sententiam Præsulis com plures alij proceres secuti. At Pragenses cum consertis, Friderico, qui filius item Cęsaris, fraterq; Rudolphi erat, enixè studebant, quòd vicinior Boiemię, potentiaq;

Rudolphus ducit Venceslai Senioris Regis viduam coniugem.

Sordidis quaestibus Rudolphus addictus suam tamen auariciam specioso praetextu celat.

Debita contracta dissoluit.

Bauarum Straconicensem oppugnat ceu contumacem Rudolphus.

Rudolphus in castris moritur. An. 1030[?]. non vnum explevit annum.

Extorquentur arces Bauari.

Ioannes xxiij. Episcopus Pragensis.

Comitia praetoria repetita.

Episcopus fauet Annae marito.

tiaq; validior existeret.In hac dissensione Cæsar, vt cognouit, rursus filio suo ad regnũ consequendum opus esse bello,cogit repentè copias,introgressusq; Boiemiam,inter montes Cuthnenses & oppidum Coloniam castra ponit,sperans vtroq; loco,se facilè potiri posse,ac imprimis montibus,quo in loco municipium,nec mœnibus, nec muris cinctum erat. At enim incolæ vndiq; ex finitimis nationibus mixti, qui Argentarias frequentauerant, se suaq;, fossa & vallo,loricisq; egregiè munierant,præsidiumq; validissimum in cœnobio iuxta sito,ab Henrico à Lyppa,& Ioanne Vartembergo impositũ habebant. Illi verò ambo cum turmis equitum loca cuncta infesta faciebant,ad quæ Germani pabulatum ire solebant. Quibus rebus illi irritati, signum inuadendi Cuthnenses proponi exigunt, quo proposito, magno illos conatu inuadunt: contrà illi,tum munitionibus,tum viribus strenuè se defendunt,& ad extremum, interfectis paulò minus tercentis militibus, retrò in castra cedere cogunt. Haud multò disparem fortunam in oppugnanda Colonia experti, audaciam inde insultandi remiserunt, hyemsq; iam appetebat,obsidioni tolerandæ valde incommoda. Cæsari de hybernis cogitanti præter spem euenit,vt eum nurus Elizabeth adiret, seq; ipsam, tanquam viduam post mortem filij Cæsaris relictam, & oppida dotalia in tutelam soceri traderet. Lætus ille admodum tam sibi tempestiuè oblata occasione, maiorem copiarũ partem in Boiemia relinquit, illamq; in hyberna oppidatim deducit, vsurus opera eius ad vernũ tempus futurum. Sed homo (dici solet) cogitat, cæterùm ipse Deus plerumq; aliter cogitata disponit,vt tum Alberto accidit,qui in ipso reditus sui procinctu,de medio in itinere sublatus est,à quo minimè omnium expectabat.[c] Erat ei ex fratre nepos Ioannes nomine,frater autem Alberti,Rudolphus vocabatur,cui olim filia Othogari Agnes desponsa fuit,cum inter eundem Othogarum & Cæsarem Rudolphum pax & affinitas,de qua dictum est,conciliaretur. Ita idem Ioannes ipsi quoq; Othogaro nepos ex filia fuit. Is adeò Ioannes patre suo Rudolpho mortuo, patruum suum Albertum cum assiduo affectaretur, deprecans, vt uel in quamcumq; patrimonij sui sortem admitteretur, ne tam miserè egeret,frustra semper,ac postremò cum ludo habitus,hoc facinus patrare ausus est,vt suis manibus patruum,eundemq; Cæsarem transfoderet, quem tamen eius facti, adeò mox pœnituit, vt se non mundo solùm, verùm etiam libertate abdicaret,viuens in heremo ad patris hæremitæ præscriptum. Cæso Alberto, Henricus armatis suæ gentis stipatus (ad quatuor millia eum comitabantur) Pragam cum vxore reuersus, interceptum sibi per Albertum regnum denuo recuperauit,ac iam sine æmulo regnare cœpit: quoniã Fridericus à morte patris, multò magis impetium, quàm regnum Boiemiæ ambiebat. Sed hybernabant adhuc in oppidis Reginæ nuper ab Alberto in Boiemia relicti milites, aut potiùs latrones insignes, diebus noctibusq; per inuia & per-uia grassantes. Huic rei tam infami & noxię, quàm primum abolendę, nihil aliud Henricus præuertendũ existimauit,ac suos statim armatos comites extrui sit,qui vnà cum globis Boiemorum latrones illos insectarentur, comprehensosq; condignis afficerent pœnis,quod illi quidẽ strennè executi sunt. Eodem tẽpore Henricus Lucemburgæ Comes,Friderico Austriæ principi in comitijs antelatus, Imperator à Germanis principibus eligitur. Ita[d] Clemente Romano Pontifice electionẽ ratam habente,vt primo quoq; tẽpore Cæsar delectus in Italiam transcenderet, Gallo videlicet Pontifici, sua Gallia, plus quàm Italia tunc inquieta arridebat,voluitq; illam per Cæsarẽ potiùs,quàm per se pacari. Nec ipse tamen segne ocium Lugduni tum habitans,transegit,intentus cum toto Cardinalium cætu, delendis reliquijs spurcissimę Hæresis, cuius originẽ ad Dulcinum, & Margaretam, lenones Nouarienses referunt. Ex eorum doctrina coibant multa nocte in abditum promiscuè viri mulieresq; cum sacri

Fridericus pulcher competitor, Cæsaris filius, cui ad regnũ adipiscendum cum exercitu pater præsto est.

Aduerso successu pugnant Cæsariani.

Rudolphi vidua Alberto Cæsari sese dedit.

Anno 1308. Calendis Maij.

Henricus interrex.

Milites præsidiarios Alberti regno eijcit.

Henricus eo-mes Lucemburgensis imperator appellatus. An. 1308. Calen. Decembris: alijs xv. Nouemb.

ficulis ſuis,diuinas quidem laudes ritu Chriſtiano cantantibus,ſed mox lucernis extinctis, fœdis illas factis fœdantibus, dum ad hoc verbum à ſacrificulo promulgatum: Creſcite & multiplicamini,in omnem mares fœminaſq; libidinem prolaberentur. Intra Alpes potiſſimum hæc tam horrenda, tamq; peſtilens,& perniciosa ſecta inualuerat,flagitioſorumq; aures ita occluſerat, vt nullam ſani paſtoris vocem ſalutarem admitterent. Ergo medicamentum illis de ſententia Clementis, poſtquam anathemati eius illuderent & inſultarent,tale adhibitum,quale adhiberi ſolet eis, quorum ſalus deſperanda eſt, vt alij inedia,alij frigore,alij armis opprimerentur, authores ipſi membratim dilacerarentur, ac pleriq; igne, cum ipſis oſſibus comburerentur, quorũ etiam cineres diſperſi, ne quid vſquam reliquiarum ſupereſſet. Sed ne hac quidem induſtria cinerem illum immundum Clemens abolere potuit,quin duo deinde tempore prunas in Boiemia redaccenderent in ſinu illorum, qui ſe Fraticellos cognominant.

Reliquæ Adamitarum in Boiemia.

Henricus interrex non ſatis confirmatus in Regno prædas dubius agit.

Porrò Henricus,velut adhuc de regno aliquandiu retinendo dubius, cautus agere,multos procerum vtriuſq; ordinis ſuſpectos habere, pecuniam ex argentarijs permagnam conficere, illamq; in Carinthiam ſuam tranſmittere, cum grandi detrimento regni,& iniuria eorum,quorum debita ex illis officinis à Rege diſſoluenda erant. Regem autem Henricum vocamus, non quia redimitus regia corona fuerit, quò ne quidem aſpirauit, ſed quia regnum Boiemiæ adminiſtrauit ex vſu ſuo,ciuili ordine in hoc ei ſupparaſitante, & in primis ciuibus Pragenſibus & Cuthnenſibus. Illas namq; ambas ciuitates præter alias amicas habuit,Pragam,quòd ad ſpolia argenti muſſitaret, quoties proceres inter ſe de hoc commurmurarent: Cuthnam propter ſpoliorum ſocietatem,quã Ruthardus Cuthnenſis, Henrico cum ſua factione addictus exercuit, breui tempore ad maiores, quàm ad priuatas opes euectus. Ex qua fortuna & ſacietate ferox factus,auſus eſt in cœnobium Sedlicenſe, Cuthnis proximum, quò nobiliores complures aduerſæ partis conuenerant,impetum cum ſuis facere,aliquot eorum captiuos ſecum Cuthnas abſtrahere.

Cuthna & Praga venationũ et prædæ ſocij.

Acceſſit nobilitati dolor ingens,cum Ruthardum violentię reum ab Henrico videret abſolutum. Hinc odium Henrici intendi, pax inter ordines turbari, totum deniq; regnum ſuſpicionibus & ſeditionibus, ad mutuas vſque rapinas deſcendentibus exagitari. Quorum motuum ſedandorum,conuentum Henricus omnibus ordinibus Pragam edicit, ibiq; nouam crudelitatis ſcænam aduerſus Proceres,rationibus ſuis contrarios inſtruit. Cænaculum grandè ſeorſim à Palatio, quo multitudo coibat ſibi exornat, adponitq; Tribunal, tanquam ex illo ius nonnullis priuatis dicturus, ſoloſq; in conſilium adhibet fraudis conſcios Iudices: deinde nomina procerum ſibi inuiſa citat, nec cuiquam eorum dicendi poteſtatem facit, ſed cauſa indicta ad ſuum,ſuorumq; præiudicium,hunc de contumacia, illum de contumelia, alium de maieſtate læſa damnat,iubetq; ſingulos in proximum cubiculum diſcedere, in quo apparitores præſto erant vincula, picem laqueos ad terrorem oſtentantes: ſumptum tamen præſens quoq; ſuppliciũ de quibuſdam in loco ſecluſiore, ne mors eorũ ſubitò facinus vulgaret. At quos incolumes præſtitit,eos ſub cuſtodia Pragenſium in carcere attinendos iniunxit.

Cõuentus Pragam ab Henrico indictus.

Indicta cauſa multos proceres damnat Henricus.

Nomina illorum clariora, ſed vſitatis patriæ vocabulis dicenda, hæc ſunt: Henricus à Lyppa, regni Camerarius: Petrus Cancellarius: Ioannes magiſtratu Straconicenſi præditus, tum alij proceres, Ianus Vartembergus, Reymundus Lychtenburgus,Vlricus Rycianus,quibus nõ ante clauſtra quibus occluſi erant laxantur, quàm ſe nuptijs plebeis (tanta Pragenſes ambitio occupauerat)redimerent. Ergo Henrici filia, Iudici Pragenſi pacta eſt. Viciſſim Lychtemburgus, Iacobi à turri,ciuis Pragenſis filiã ducere in matrimoniũ coactus eſt. Ac tum deinde poſt eiuſmodi affinitatem contractã, cæteri quoq; carcere emiſſi,

Nuptijs plebeiorum vitam mercantur Barones.

emiſſi,vnam omnes dabant operam,ne ſe amplius Henrico ptincipi crederēt, neue vllam exiſtimationis ſuæ partem ei committerent, quod quidem mutuum fiebat.

Omnia perfidiæ plena.

Nam neq; princeps illis,neq; poſthac Pragenſibus fidebat,ſed no uis præſidijs ex Carinthia compatatis, ſe aulamq; ſuam contra inſidias bellè munierat,de hoc interim vehementer ſollicitus,quonam pacto occurreret, ne Elizabeth vxoris ſuæ ſoror, quam Boiemi velut adhuc innuptam, legitimam regni hæredem cierent, cuiquam externorum principum in matrimonium collocaretur:æmulum videlicet regni ſe olim fortiorem metuebat.

Carinthios prætorianæ cohorti adlegit.

Sollicito in mentem tandem venit,vt illa marito coniungeret,qui regnum petere erubeſceret. Mox communicato cum vxore conſilio, Hinco à Quercu, iuuenis nobilitate & opibus clarus, ſponſus puellæ deligitur: reliquum erat, vt animus & voluntas puellæ ipſius exploraretur. In arce Pragenſi apud diuũ Georgium, in contubernio virginum veſtalium Elizabeth contubernalis erat,virgo ſanè inter virgines commodiſſimo in loco.Hanc Henricus ducta ſecum vxore, adire non eſt grauatus, & dum alios familiares, puellareſq; ferit ſermones,matrimonij quoq; facit mentionem,nominatq; maritum quem ei dare vellet,nempe Hinconem. Tum virgo generoſa,memor generis regij,vtinam inquit prius cum honore vitam præſentem amittam, quàm vt impares nuptias ſubeam.Vrget Henricus obſtinatam preſſius,blanditijs,promiſſis, deinde terrore etiam carceris,niſi rigidum flectat animum. In carcerem alterius arcis quàm Vicegradenſem vocant ire, quàm ab inſtituto dimoueri maluit.

Henricus ſororem coniugis impari connubio iungere conatur. ſed tergiuerſatur Elizabeth, ea propter carceri traditur.

In ea arce frater virginis,ſed nothus,præpoſitum agebat.Huius cura & opera virgo cuſtodes fruſtrata,inde Nymburgam auecta eſt.

Effugit carcerem.

Vicus tenuis antehac Nymburga erat, dein beneficio & liberalitate Venceslai Regis, ipſius Elizabeth parentis, mœnibus & turribus aucta, ius ciuitatis obtinuit. Quare etiam virgo maiore fiducia, Nymburgenſibus, perinde atq; ſuis ciuibus ſalutem commendabat ſuam.

Nymburgenſes fidiſſimi Elizabethæ.

Quo Henricus comperto, magnum ciuibus malum minatur, ni confeſtim ad ſe virginem reuehant. Metu ex hac denunciatione Nymburgenſibus perculſis,Henricus Lyppenſis, cum Iano Vartembergo rempeſtiuo interuentu ſubueniunt, aduerſus omnia illos tum præſentia, tum futura incõmoda, quæcunq; eis à Tyranno accidere poſſent,ingenti pro poſita ſpe cõfirmantes,ac mox præſidiũ ciuitati relinquentes ſuis impenſis alendum.

Confirmantur à proceribus Nymburgēſes.

Multa interim ſcelera Pragæ per libidinem & ſæuitiam eius cohortis, quam nuper ex Carinthia princeps ſibi aſciuit,fiebant,licentiam militum,nõ tribuno,non principe reprimente,donec concurſu plebis Pragenſis in illos facto, benè multi eorum ceciderunt, & reliquos à maleficijs occaſu ſuo abſterruerunt.

Inſolentia prætorianorum Henrici.

Tum deinde princeps,præſentibus deteriora metuens, non procraſtinat ad Marchionem Miſnenſem neceſſarium ſuum mittere, vt conductis ſtipe equitibus,Pragam cum illis maturè veniat. Armat continuò ille quingentos equites, additoq; illis Henrico à Hanſenſteyno præfecto, eum præire in arcem Pragenſem iubet, ipſe protinus ſubſecuturus.

A Marchione Miſnenſe auxiliares copias petit Henricus.

Quem vbi arci appropinquare Ianus Vartembergius ab exploratoribus cognouit, obuiam ei occultus prodire feſtinauit, vt hoſpitem ante arcem ita exciperet, ne in illam peruenire poſſet. Affuitq; votis fortuna, quæ præfectum ei in loco arci coniuncto, quem Hradczianam vocant, obtulit. In illoq; ita cominus eſt pugnatum, vt alius alij auxilio eſſe nequiret, ſed pro ſe quiſque, id quod quiſque potuit, ædebat, ſpectare Henrico principe, nec tamen auſo laborantibus ſuis ſuccurrere, metu inſidiarum, & amittendæ arcis. Captus in prælio præfectus,& Nymburgam abductus eſt, ac præterea pauci viui intercepti.

Miſnenſes copiæ deletæ capto præfecto.

Hac victoria procerum, miro Henricus dolore incenſus fuit, auctaq; doloris flamma,poſtquam cognouit, Marchionem cæde ſuorum perterritũ,retro in Miſniam cum reliquis copijs reuertiſſe,nimitum vehementiſſimè indignaba

Cuthnenses deficiunt à Rege.

Cõuentu Nymburgensi eligitur Rex Ioannes Hẽrici Cæsaris filius.

Decernitur splendida legatio ad Cæsarẽ Francofordiã.

Summa petitio nis Boiemorũ.

tur, non modò se oleum, quod dicitur, & operam perdidisse, sed quòd penè ab omnibus ordinibus desertus esse videretur. Nam paulatim Cuthnenses quoq; ab illo deficiebant, & vnà cum alijs, permutationem præsentis status nimium turbulenti, qui iam tertium duraret annum, concordi gemitu poscebant: deinde in conuentu Nymburgensi, palàm etiam apertis vocibus, alium magis idoneum Regem flagitabant. Ioanne deniq; præsule Pragensi non dissentiente, quando intellexit vota omniũ & suffragia huc inclinari, vt Ioannes Lucemburgensis, Henrici Cæsaris filius, ad regnum Boiemiæ Rex postularetur, hac conditione, si Elizabetham regni hæredem in matrimonium acciperet. Oratores ad hanc rem cum Cæsare agendam delecti, Henricus Sedlicensis, Conradus Braslauiensis, Ioannes Plassensis Abbates, tum ex proceribus Ianus Vattembergus, Vilhelmus à leporibus, Bohuslaus à mirica, quibus adiuncti erant Pragenses & Cuthnenses legati. Ii Francfordiam venientes, cum ad Cæsarem essent deducti, & Conradus Abbas totum primo regni statum, dein postulata Boiemorum accuratè exposuisset, postremò supplex orasset, vt Cæsar Boiemos, qui se, fortunasq; suas omnes potestati illius permisissent, defensione sua & cura dignos, vnà cum virgine regni hærede duceret, ita vt liberati à dominatu Henrici importuno possent. Post hæc dicta legati ex conclaui secedere iussi, expectabant ad postulata responsum. Interfuerant tunc consilio Cæsaris Moguntinus & Coloniensis Archiepiscopi, cum nonnullis alijs Episcopis, & præterea Rudolphus Rheni Palatinus, & Bertoldus Bauariæ princeps: multi enim proceres nobilitatis, vnà omnes eademq; sententia Henricum Carinthium damnantes, tanquam iuris Cæsarei transgressorem, quòd absque authoritate Cæsaris regnum Boiemiæ imperio obnoxium occupauerit, iamq; non vnum annum, sed plus triennium labi passus fuerit, ex quo possessionem regni à Cæsare, more aliorum Germaniæ principum non poposcerit. Ob quam noxam Cæsari vacare regnum Boiemiæ eiq; futuro successori, qui puellam regni hæredem duxerit vxorem.

Decretum electorum aliorumq; principum cõtra Henricum interregem.

Cesar fratrem Valramũ Boiemis loco filij offert.

Aetas tam Ioannis quàm Elizabethæ.

Oratio Moguntini pro Boiemis filium fratri Cæsaris præferentibus.

Erat Cæsari frater, Valramum nominabant, hunc Cæsar puellæ sponsum destinabat, quæ destinatio legatis Boiemorum non adeo grata erat, quoniam gratior fratre, ante oculos eorum filius Cæsaris obuersabatur. Cæterùm nihil minus Cæsar volebat, quàm vnicum filium, eumq; adhuc adolescentem, ignotis nuptijs innectere, multisq; insuper periculis, quæ tum ab æmulo Henrico, tum ab ipso regno seditionibus discordi imminerent, temerè obijcere. Accedebat ad has difficultates, quòd sponsa duobus annis grandior ætate fuit quàm sponsus, qui annum nondum sedecim implebat. Aduersus hanc Cæsaris voluntatem, cæteris pugnare non ausis, Petrus Moguntinus Archiepiscpus os suum aperiens: Quum liceat, inquit, Cæsar pro suo quemque sensu, ac ratione in consilijs loqui, nullam ego adhuc causam audio, quamobrem conditionem à Boiemis oblatam respuere debeas, regnum filio tuo offerunt, si rectè æstimare vis dignitate, fama, re tantum, quantum nullum est in Germania, adeò vt nuper Albertus Cæsar, totis imperij viribus pro illo, cum hoc ipso Henrico æmulo contenderit, vt illud filio suo Rudolpho asseret, summaq; dignum gloria duceret, quòd eundem filium in Boiemia regnantem videret: quo mortuo, alteram rursus expeditionem pro Friderico altero filio instaurauit, eamq; quid interruperit, nouimus omnes qui cædem impiam Alberti luximus. Sed ne hoc quidem ignoramus, quantum in hodiernum diem, idem Fridericus Alberti Cæsaris filius satagat, dummodo regnum illud inclytum consequatur. Sed ne id fiat obsistunt Boiemi, qui hanc regnandi gloriam filio tuo reseruant, tanto magis abs te extollendo, quanto tibi vnicus ille superest, in quem iure ipso naturæ debeas omnes honores, dignitatesq; congerere. Quid autem æmulus in Boiemia possit, stra-

ges eorum qui ex Misnia venerunt ab Iano Vartembergo, qui hic adest, in conspectu Henrici facta, satis declarat. Neutiquam verò licet has nuptias ignotas appellare, vbi tanta claritudine natalium sponsa resplendeat, vt patrem Regem, ipsam matrem Cæsaris Rodolphi filiam, inter parentes suos numerer. Nam anni nunquam nisi in nuptijs repudiosis numerantur. Si virtute præter regnum, & forma pudoreq; sponsa dotata est, semper iuuenis durabit, semperq; iuueni benè morato placebit. Quare magis hoc referre video, vt puella eoram sistatur, quæ quod dicitur, vsque ab vnguiculis, à te Cæsar, filioq; tuo perspici queat.

Persuadet Cæsari Moguntinus.

Mutat Cæsar mentem voluntatemque suam, ac transit in sententiam Moguntini, Spiramq; Boiemis locum constituit, ad quem puellam adducant. Nullum puella mundum muliebrem, nullumque viaticum habebat, quo instructa, ornataq; in tam longam viam se dare, atque ex dignitate sua ante conspectum Cæsaris apparere posset.

Emendicato mundo muliebri & sumptu itineri faciendo Elizabeth Spiram deducitur.

Itum super hac re in consultationem à tota factione, quæsitaq; ab omnibus ratio, qua præsens inopia subleuaretur, ventumq; ad conferenda symbola est: Præsul Pragensis equum candidum, tolutim gradientem, & duos argenteos Cyathos benè inauratos dono puellæ misit: Henricus à Lyppa tarum monile: Vartembergus torquem aureum: alij deinceps vestes purpureas, alij holosericas, & omnes pro viatico pecunias de suo conferunt, aut mutuò à mercatoribus accipiunt. Mox Legati quàm possunt tacitè & occultè iter cum Reginula arripiunt, Spiramq; nullo per viam obstanre perueniunt. Cæsar conspecta puella, hylarem vultum præferens, illam mediam humanissimè complectitur, ac continuò ad Augustam deducit, Augustæ vxoris calculo nurum retenturus, aut remissurus. Ambo dein parentes pariter Ioannem filium accersunt, eumque rogant, an ei sponsa placeret, quo annuente, illam ei statim, auspice Ioanne Coloniensi Archiepiscopo despondent.

Ioannes ducit Elizabetham heredem Regni Boiemici.

Nuptiæ ibidem Spiræ, simulq; solemnia principatus, quæ fieri per vexillorum traditionem solent, à Cæsare celebrara: inde Germaniæ Præsulibus, hinc principibus ac proceribus thronum illius circumstantibus. Ex quibus comites itineris in Boiemiam filio additi, Petrus Moguntinus, Philippus Eyehstensis Antistites, tum Rheni Palatinus, & Rudolphus Bauariæ Princeps, dein Ludouicus ab Oetingo, & Bertoldus à Hennebergo Comites. Abbas præterea Fuldensis, & Præfectus Norembergæ.

Magno comitatu Boiemiam Ioannes petit.

At Henricus regni incubator, præter Fridericum Misniæ Marchionem, & quos ex Carinthia contraxit milites, nullum aliud externum præsidium habuit, sed adhibita diligentia ad perquirendum, Pragæ & Cuthnis, qui essent suarum partium, itemque aduersariorum, istis expulsis, illos denuo iurare in sua verba iussit, fidem erga se seruaturos, atque vtramque ciuitatem, quo melius potuit modo communiuit.

Henricus in suam fidē adigit multos inuitos.

Ioannis copiæ omnes Egram conuenere, in eoq; oppido ab vtrisque deliberatum, vtrum conducibilius videretur, Pragam ne gentis caput, an Cuthnas Henrici Gazam, primum oppugnare. cum visum esset præstare, vt ante omnia Henricus argenteo thesauro spoliaretur, pergunt infesto agmine Cuthnas versus ire. Cuthnenses viribus fidentes propter operarum frequentiam, ante munitiones progressi, aciem ostentant, sed malè pugnant. ad primum namque concursum, multitudo ad operandum, quàm ad præliandum aptior, ab exercito milite fracta est, & in fugam versa.

Cuthna oppugnatur.

Inde appellati, vt salute & fortunis integris deditionem facerent, facturos se responderunt, cum primum à Ioanne Praga recepta fuerit. Conuersa igitur agmina ad Pragam obsidendam, quam Henricus cum Friderico, diuisis inter se præsidijs tuendam susceperat, & modò ille, modò iste eruptionem in castra Ioannis per occasionem faciebat, interdiu, quoties aduersarij in opere essent, noctu verò, quoties in stationibus malè vigilassent. Cæterùm in aciem, quanquam non

Cuthnēses Pragensium fortunam sequuturos se pollicentur.

Praga obsidetur. Eam defendit Marchio Misniæ cum Henrico.

semel inuitati,descendere noluerunt.Obsidione diutius perseuerante,partim fames ex inopia pabuli,partim frigus ex autumno præcipiti,Germanos præser rim qui tenuiter vestiti erant,vexare cœperunt,ita vt molestissimè ferre obsidionis moram,peterentq; celerem vrbis oppugnationem,aut inde discessum. Sed Ioannes à ducibus agminum edoctus, quanta militum strage victoriam necesse esset constare, ab oppugnando abhorrebat, cum inter hanc molestiã casus apud obsessos talis se obtulit. Lixa quidam Friderici Marchionis, grandem fortè argenti massam in latrina reperit,qua re in vulgus ædita,certatim à Misnensibus ad scrutanda sordida eiusmodi loca per domos locupletum con curritur.Nihil fores clausæ,nihil familia ad arcendum impetum opposita adiuuabant:cuncta vis latronum perrumpebat,& per omnes ædificiorum latebras vagata,veterẽ,vt ille dixit,cum tota ærugine follem inde auferebat. Hæc adeò tam acerba,tamq; indigna direptio,causam spoliatis ciuibus præbuit,vt ciuitatem Ioanni proderent.Signum irrumpendi per portam,quæ in longam vrbis ducit plateam,hoc datum, vt ad tertium pulsum tyntinnabuli maiotis, quando ad ædem diuæ Virginis, in Læta curia illud pulsaretur, Ioannes cum armatis præsto esset, inuenturus portam illam diluculò statim patefactam:id quod ita factũ fuit,primusq; per illam Henricus à Lyppa ingressus,agmina antecedebat,pacatum Ioannis introitum fide interposita sua ciuibus pollicens, qui positis armis pacem amplexi fuerint. Multi ad hanc vocem extemplo arma proiecêre: nonnulli illa pro Ioanne contra Henricum continuerunt,si is de arce sancti Viti,in quam cum Marchione confugerat,noluisset cedere. Interimq; ad expellendum præsidium Henrici, quod ad pontem Pragensem, in domo quam Hospitalem vocant disposuerat, auxiliũ Henrico Lyppensi præstiterunt. Sed cum perditi illi qui in præsidio erant desperata salute domum hospitalem & ipsum templum se incensuros, nisi dimitterentur incolumes, minitarentur,dimitti illos,quia nec bene,nec malè cuiquam facere posse vide bantur,placuit.Amissa Praga Henricus de commeatu liberè abeundi,vnà cum Marchione ad Ioannem mittit,polliceturq;,si datus ille sibi fuerit, se arce decedere,omniaq; inde præsidia secum abducere,ac in suam Carinthiam pacatè redire velle.Quo dato,Henricoq; abeunte, Ioanne fine vllo amplius æmulo toto Boiemiæ regno potitus est.

Fortuitò tumultus excitatus Ioanni vrbem occupandam tradit.

Ioannes Praga potitur.

Deiecti præsidiarij ex Hospitali.

Data Henrico discedendi potestas.

Rudolphus Imperator

Albertus Imperator	*Rudolphus dux Sueuiæ*	*Agnes Ottocari V. Regis Bohemiæ filia.*
Rodolphus Interrex Bohemiæ.	*Fridericus pulcher*	*Ioannes parricida Alberti, eo quod ceu prodigo paterni ducatus Sueuiæ possessionem ademerat.*

[a] *Peragrabat totum Regnum vt se Regem conspicuum ostentaret. A Ladislao transyluania Vayuoda captus,in regno abdicare coactus est, etiam corona restituta.*

[b] *Germani non abfuisse veneni indicia arffirmant vel fraude in cubilı esse obtrun catum asserunt.*

[c] *Cæsar interfectus à nepote Ioanne ex fratre Rudolpho inter Risam Arulamq; amnes non procul à Kunisfeldia Monasterio. Quem Henricus Septimus Cæsar Pisas relegauit in Eremitanorum cœnobium tanquam ad perpetuos carceres habitu monastico assumpto.*

[d] *Clemens V. Burdegalensis Gallus,Vasco,sedem Auinionem in Galliam transtulit.*

[e] *Adamitas Pontifex delet concilio Vienna Allobrogum coacto Anno 1311.*

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VIGESIMVS.

Ioannes Lucemburgensis VIII. Rex Boiemiæ.

NE quid eius, quod ad consumandum regium in Boiemia
deceus Ioanni deesset, Petrus Moguntinus, qui iuueni per
viam ceu tutor & rector à Cæsare attributus fuerat, ante
discessum ex Boiemia suum, diem omnibus ordinibus edi
cit, ad quem Pragam ad coronandum, tum Regem, tum
Reginā conueniant. Dies purificationi diuæ Virginis con
secratus fuit, quo die ipse Archiepiscopus suffragantibus
sibi Ioanne Pragensi, & Petro Lomnicio Olomuecensi Pręsulibus, manibus suis
caput vtriusq; regio diademate redimiuit, habuitq; orationē aut potiùs de-
precationem, loco & tempori accōmodatissimam, qua tam singulos, quàm
vniuersos magnopere orabat, ne simultatibus inter se & factionibus distrahe
rentur, néue diuersa à Rege suo ipsi seorsum sibi cōsilia haberent, sed cū opor
teat aliquam inter Regem & illi subiectos, regni administrandi esse societatē,
vt ad cōmunem regni utilitatem prouehendam, cōmuni studio voluntateq;
& consilio cum Rege conspirarent, nō ignorantes quàm tutissima sit mutua
defensio, quæ tamen nisi mutuo de regno & inter ipsos consensu, non consta
ret. Quare, si quid adhuc dissensionū, offensionumq;, vel priuatim vel publicè
contractarum superesset, omnē illarum dolorem ex memoria vt deponerent,
& in pristinam concordiam redirent, vehementer deprecari. Hoc verò nomi
ne regis, aduersæ quoq; factionis ordinibus significare, quòd ipse Rex illis om
nium iniuriarū per tumultum sibi præsentem illatarum, plenā gratiam faciat.
Ter magna voce exclamant, viuat Rex Ioannes. Idem dein Petrus Regem etiā
seorsum hortatus est, vt quemadmodum & paternæ magnitudini & dignitati
suæ in regali iam fastigio collocatæ, conueniret, ita regnum, curarum licet &
molestiarū plenū, forti ac magno animo capesseret, idq; in primis caueret, ne
vllum subditis signum ostenderet, tanquam impar esse propter ætatem, susce
pto oneri videretur, sed si qua tempestas grauior ingruerit, ad parentē velut
ad sacram ancoram confugeret. Post hæc discessit, relicta parte equitum quos
Rex sibi delegit, vt secum manerent quoad à latrocinijs quoq; regnum purga
tum sibi, pacatumq; redderet: nā tanta vis latronum ea tempestate Henrici cō
temptu inoleuerat, vt numero equitū peditumq;, non itinera solùm ad exci-
piendos quoscunq; viatores cōpleret, sed loca pręterea tenebant validis præsi
dijs firmata, ex quibus aperta vi agros, etiam & vicos incursabant. Cōtrà illos
haud puduit, iuuenē Regem suo auspicio expeditionem sumere vnam domi,
quā vestigijs prædonum insistens, omnia illorum latibula perlustrauit, indeq;
per milites extractos, igne, cæde, laqueo puniuit, dirutis simul vsq; ad solum la
tebris. Alterā in Morauiam crebrioribus adhuc maleficijs, magisq; arduis im
peditam, quia ne hi quidem in illa ab iniurijs & deprædationibus abstinebāt,
qui altas occupabant arces. Ex quibus arx Iani à Boskouice, quam Vngersperg
cognominabant, expugnata, ac statim demolita, dein ad similem modum arx
Drahotusa: Tum arx Deblina, ad quā nullus machinis, sed tantùm cuniculis
patebat aditus, cum Friderico possessore intercepta, æqualem ruinam susti-
nuit. Ipsi verò possessori quia serius deditionem fecerat, caput gladio adem-
ptū. Tali pœna, tamq; præsenti, cæteri in Boiemia & Morauia perterriti, male-
facere passim desinebant. Qua sanè re nō hominum tantū saluti & securitati,
sed agrorū insuper, vinearumq; culturę prospectū. Vtraq; enim inculta vastaq;

Coronantur Rex & Regina à Moguntino.

Exhortatio ad colendam concordiam.

Monet Regem officij Moguntinus.

Prima Regis expeditio aduersus grassatores publicos.

Arces in Morauia prędatoriæ solo æquatæ.

interregni incommoda.

iacebant, dedignantibus colonis alijs arare, serere, vineas colere, vnde caritas annonæ in regno frequens, & in populo fames, viniq; penuria oriebātur, quæ mala omnia Rex sustulir, latrocinijs intereeptis. Per hęc disciplinæ quoq; militari probè consulens, dum eiusmodi armorum exercitio, legitimum olim eum hostibus præludit bellum.

Iohannes vicarius patris in Imperio.

Atque hæc adeò parenti Cæsari grata aeciderunt, vt profecturus in Italiam eoronæ imperialis sumendæ gratia, vicarium imperij in Germanos filiū substituerit.

Cæsaris Henrici in Italiā profectio.

Hae namq; lege Henrici electio à Clemente Pontifiee fuit confirmata, vt intra biennium Romam peteret de more coronandus. Cum igitur tempus illud iam in foribus adesset, transgressus Taurinos montes, multa apud Insubres, & mox in rota Lombardia, rei bellieę pręclara facinora, aduersus Guelpham factionem, quę nimio plus inualuerat, ædidit.

Turrianis pulsis Vicecomites Mediolano præfecit.

Veniensq; Romā, à tribus Cardinalibus ex Gallia à Clemente missis, coronatus est, Ioanne interim pacatè imperium in Germania administranre, & Boiemia.

Henricus Romæ coronatus anno 1311. alijs 1312. Calend. Augusti vel 3. Cal. Iulij.

At in Morauia Comes Trencinensis Matthæus, quietas res esse nō sinebat, priuatis opibus Morauos diuexans. Magna siquidē auctoritate apud Hungaros, proprer summum post Regem magistratum Matthæus erat, sed tanta idem audacia & stulta arrogantia præditus, vt rege etiam suo Carolo spreto, auderet clientes suos ad populandum Morauiam dimittere, vicinitate maximè fretus, quæ hane ei ad maleficia commoditatem prebebar, vt subitus quādo vellet Morauis superueniret, atq; illata iniuria subirus item Trencinium rediret.

Matthæus Comes Thrincinensis Morauiam populatur.

Huius ferociam vt compesceret Ioannes Rex, tumultuaria raptim manu collecta, Brodam in Morauiam iter festinauit, eoq; in oppido copijs auctis, Trencinio appropinquabat, eum ei in via Matthæus turmis Hungarorum plurimis stipatus occurrit, clamoreq; ingenti sublato, cornua Regis eircumfundit premitq; adeò acriter, vt eornua titubare cœperint.

Iohannes sese illi opponit.

Sed affuit mox Henricus à Lyppa cum præsidio suo, cōfirmata rursus acie, timorem acceptum hosti reddit, illumq; ad fugam cōuertit, fugientem insecutus vsq; ad Vagum fluuium, quem transire Rex vetuit, ne omnium Hungarorū animos ad bellum cōcitaret. Interfecti in hoc pręlio ex Hungatis centum quinquaginta, pauloq; minus capti, nimirum centum & triginta, cum ex Boiemis vltra viginti numero nō fuerint desiderati. Post malè rem gestam Mutthęus tandem resipiscere cœpit, seq; ad compositionem controuersiarum obtulit, quę eum tam subitò componi nequirent, induciæ in annū factę. Regem adhuc in Morauia subsistentem, Boleslaus Vratislauiæ Dux, qui Oppauiam prætereain Slesia obtinebat, adijt, inuitans illum de eadem Oppauia ad pactionē, dena millia aureū nummum Boleslao adnumerata, vt de iure suo eederet.

Boleslaus Lignitij & Bregæ Princeps Henrici V. obesi filius. Oppauiā Rex mercatur.

Inter lęta quoque acceptū, quòd Regina filium Regi, quem nominari Venceslaum voluit, (postea Carolus est vocatus) enixa fuerit.

Carolus Regi natus filius.

Sensim inde Rex in Boiemia suo arbitrio regnare, non omnia ad consilium procerū referre, cū Germanis consultare, illosq; pariter atq; Boiemos magistratibus præfecturisq; arcium, & alijs in regno honoribus ornare, inuitis Boiemis ac multum repugnantibus.

Rex Germanos Boiemis præfert. Diluit suspicionem.

Sed pręualebat Rex, cū diceret, à patre sibi ex Germania esse sut missos viros illos, quos in aula viderent omnes nobilitate insignes, quorum dignitatis nisi haberet rationē, vereri se ne parentem offenderet, pręsertim cū agat vicariū Imperij, in quo munere obeundo, sua referre, ne quam à se temere naticnē alienet. Ac tunc ostendit illis literas à Cęsare ad se missas, quibus mandatū inerat, vt principū Germaniæ conuentum Norembergam indiceret, in quo de auxilio Cęsari in Italiam aduersus [b] Robertum Neapolitanū Regem ferendo deliberaretur Robertus enim Cæsaris potentiā formidans, missis duobus equitum millibus subsidio Florentinis, totam eontra illum Aetruriam cōmoueiat, seq; ducē ibi Guelphę factionis constituerat. Qui Norembergam in vnū conuenerant, vna omniū sententia fuit, vt delectus militū per Germaniam haberetur,

qualem

qualem Rex domi quoq; habuit, & vnà cum patruo suo Treuerensi Archiepiscopo, Cæsari suppetias laturus, per Taurinos saltus transibat. Quibus nondum superatis, tristissimus vtriq; nuncius obuius fit. Regi patrē, Archiepiscopo fratrem veneno per Monachum ad altare in calice propinato, extinctum esse annuncians. huiusq; parricidij authores Florentinos accusabat. Aderant proximè Bauariæ princeps, & Marchio Brandenburgus cum suis copijs, auditoq; casu luctuoso, domum vterq; reuertebatur. At Rex cum patruo iter Mediolanum vsq; prosequuti, à Mattheo Vicecomite, quē Henricus Cæsar Mediolano præfecerat, vti hospites exoptatissimi, opportunissimiq́ue liberalissimè excepti sunt: nam præbitus omnibus etiam militibus commeatus gratuitus, quorum mox opera Mediolani opes bellè cōfirmatæ sunt. Vacillabant namq́; Crema, Brixia, Cremona, & quædā alia vicina oppida metu Guelphorum, altè cristas post occasum Cæsaris erigentium, sed conspecto Cęsaris filio, tanquam pater denuò reuixisset, ab omni timore se recreabant, & cum Mediolanensibus pari mente consentiebant. Confert dein Rex & patruus cum Mattheo, de vlciscenda Cæsaris morte aduersus Florentinos consilia, camq; causam, cur in Italiam venerint, solam esse ostendunt. A quo difficultate, & quasi desperatione, vt Florentini ab alio quàm à futuro Cęsare in potestatem redigerentur, cōgnita, per aliā viam reuersi sunt in patriam suam. In qua Cæsarem iam dictum à tribus suffragatoribus, Coloniensi, Palatino, Saxone, ipsum Fridericum Austriæ principem inuenerunt. Ergo ipsi etiam ambo cum Moguntino & Brandenburgo Marchione, ad Ludouicū Bauariæ principem Cæsaris nomen deferūt. Qua ex re, cruenta inter duos Cæsares prælia, & alterius tandem perniciosius consecutus est exitus. Porrò Boiemi Regem domi nacti, interceptam nuper de summouenda à regno nobilitate externa actionē, Henrico à Lyppa actore resumunt, cum Rege agentes, vt ne peregrinam ex Germania nationem in Boiemiam inducere perseueret: mores enim hominum vt plantas ad regionis habitum respondere, & vbi eiusdem generis plantatæ fuerint, ibi multò melius inter illas quàm inter generibus diuersas conuenire, adeò vi quadam naturæ simile gaudere simili, contrà moribus dissimiles sic inter se dissidere, vt ne via quidē eadem ambulare velint. Non ea verò causa dici ista à Boiemis, quasi tam agresti odio in Germanos laborarent, vt nullum illis in Boiemia reliquum manendi locum esse cupiant: imò quoties illis libet, liberè veniant, sed vt hospites, atque item vt hospites abeant, non autem se cum vernaculis & domesticis in magistratibus & præfecturis arcinm, alijsque publicis in regno honoribus commisceant, cum nullum in regno domicilium habeant, sed sicut æstiuæ aues statim autumno post collectam messem, sic isti post corrasas vndique ex Boiemia opes recessum circumspiciunt, quia commodò tantùm suo seruiunt. At quibus patria est Boiemia, illos necessario ex ingenita in patriam caritate sic affectos esse oportere, vt non solùm illam non deserant aut despolient, sed vitam quoque pro illa suā, quando opus fuerit, libenter profundant. Ad quos igitur periculum propriè pertinet, nónne æquissimè etiam ad illos magistratus pertinebunt, qui aliquam vel dignitatem, vel vtilitatem afferunt? Quamobrem vna omnes voce rogare, vt ne vetustissimum morem in magistratibus & præfecturis mandandis, nouis legibus mutare in animum induceret. Molesta Regis auribus hæc oratio fuit, vt quam ex inuidia & odio in Germanos profectam intelligebat, recordans tamen, quam ægrè statum per seditiones & coniurationes turbulentum composuerit, ne quid noui rursus per nouum tumultum nouaretur, nobilissimos quos ex Germanis in aula habuit, Vdalricum videlicet, Bertoldumq; & Dyttenonem Comites, inuitus inuitos à se dimisit. Duæ summæ præfecturæ, altera in Boiemia ad Henricū Lyppam, altera in Morauia ad Ianū

Iohannes Rex bello Italico se accingit.

Huius Treuerensis ope dicitur Hēricus ad fastigium Cæsareū euectus.

Bonconuenti oppido Hetruriæ obijt 24. Augusti 1313. Pisis sepultus.

Mediolanenses cum vicinis Iohanni à Cæsaris morte se tradunt.

Duo Cæsares Fridericus Austrius & Ludouicus Bauarus. Anno 1314.

Bohemi postulant extorres abigi omnes Germanos.

Auaricia præfectorum Germanorum.

Indigenis non aduenis magistratus conferendos.

Summæ dignitates duæ, tam in Boiemia quàm Morauia Boiemis traditur.

Vartembergum tranflatæ. Initia vtriufq; perpulchra, ac Regi fatis probata,cũ functione vtrumq; fua in officio fibi delegato,fine vlla auaritionis fufpicione videret defungi. Cæterùm dictum exploratiffimè,magiftratum indicare virũ, fuo vtique tempore,cum videlicet robur iam acceperit, vt quod libeat,idem liceat, quemadmodum in vtriufq; magiftratu apparuit. Nam tanta breui in Boiemia vectigalium regiorum, præfertim in montibus Guthnenfibus ex venis metallicis facta eft diminutio,vt vbi ante Germanus præfectus in fingulas ebdomades argenti minimum quingentas libras Regi appendiffet,ibi Henricus Boiemus nec tertiam illarũ partem fifco inferebat. Suo item modo Vartembergus Morauos quæftui habuit, pupillo paruo ære, magnis paternis hæreditatibus euertens,caufas diuendens,raroq; aliter nifi munere corruptus iudicans. Quarum rerum indignatione commotus Rex,fecedendum fibi ad Lucemburgam,natale folum fuum per fpeciem inuifendi, curandiq; patrimonij exiftimauit. Illo abfente multò auidius audaciufque Henricus in bona regia inuolabat,prædamq; illorum in domum fuam conuertebat, in caffum Præfule Ioanne obmurmurante,quem Rex in confilium Reginæ,pariter auaritiam Henrici execranti,addiderat. Quin imò ipfe Henricus,quo maiore fulciretur authoritate, adeò viduam Reginam feniorem Venceflai quondam vxorem fibi cõciliauit,vt omnia illius oppida dotalia fuo arbitrio adminiftraret. Mox etiam Præfuli rabulam quempiam oppofuit,qui illum ad curiam Pontificiam in ius præfentem vocaret, vt ita Regina confultore quoq; careret. Sed Præful Auinionem petens,vbi Pontifex fedem fibi collocauerat,ex itinere ad Regem deflexit,venturaq; ei pericula expofuit, fi paulò diutius reditũ fuum in Boiemiam differret. Vix tandem ille à patria auulfus,non Pragam,fed Cubitum,in quod oppidum Regina,metu Henrici diuerterat, fe confert. Ibiq; à bene multis proceribus aditur, hortantibus vt Pragam ftatim conuentum edicat,ad quem Henricus tanquam fummus magiftratus,cum veniffet,induftria Vilhelmi à Leporibus captus eft, & in vincula,duodecim cuftodibus appofitis,coniectus. Fit continuò inde affinium Henrici fuga, qui poftquam Brodam,quarto à Praga lapide femotam, conuenerunt, literas minarum plenas ad Regem dederunt, nifi extemplo Henricus carcere emiffus foret, nominatimque fua quifq; manu fe fubfcripfit,ex affinibus Berco, & Henricus vterq; à Quercu, & complures alij ex eodem ftemmate, titulo duntaxat diuerfi:dein ex cognatis, Sedislaus à Srellis,Vilhelmus Lantfteinus,Benedictus Vartembergus. At Rex minarum infolens, delectum haberi iubet,ac interim Petrum Rofenfem,nuptijs Violæ viduæ iunioris, quam Venceflao Regi Olomucij occifo nupfiffe diximus, addita honefta dote fibi obligat,rupto priore vinculo,quo Henrico captiuo innexus erat per fponfalia cũ filia ipfius contracta. Rofenfi itaq; milite Rex infuper auctus,improuifam in agros alterius Reginæ,quæ Henrico fauebat,excurfionem facit, eofq; latè depopulatur,ac tria oppida dotalia, Iaromirium, Policiam, Mutham ad deditionem fibi faciendam perpulit. Hradecium,quo in oppido ipfa morabatur,oppugnare fuperfedit,fed in loco vicino quem Caftellum appellant,præfidium imponit,cuius metu Regina in officio contineretur. Huic auxilio Ianus Vartembergus ex Morauia protinus fupernenit, audaciq; nimis impetu præfidium adortus,ab vno ex illorum numero telo emiffo ictus, cecidit mortuus, non alio Henrici dolore, quàm fi alteram manum amififfet. Ibat porrò Rex cum fuo agmine aduerfus Sedislaum Srerembergenfem, benè animatum antequam dominum fuum armatum videret,quo confpecto,mutatum fubitò in metum,ne omnia quæ in præfens poffideret,paulò poft vna cum ipfa forte vita perderet, fi contrà torrentem diutius niteretur, adeoq; inde fractum,vt confilia audacia cum ipfis armis abiecerit, togatufq; cum omnibus affinibus & cognatis fuis, quos penes fe habebat,

Peius Germanis rem adminiftrant Boiemi.

Iohannes Lucemburgã migrat.

Hẽricus à Lippa gubernat arces reginæ fenioris uiduæ.

Epifcopus Auinionẽ citatus.

Redit Rex in Boiemiam.

Henricus Lippanus captus.

Complices è fuga Regi minãtur.

Violam Regis Venceslai iunioris viduam Petro Rofenfi tradit Rex.

Reginæ fenioris viduæ oppida capta.

Vartembergus factionis Lippanæ occumbit.

Sedislaus à Stellis Regi fit fupplex.

bat, ante Regem apparuerit, illnmq; genu nixus, de sua suorumq; salute & fortunis supplex obsecrauit, & salua omnia impetrauit. Hinc statim Rex in Morauiam iter conuertit ad sedandos ibi motus, Iani morte suscitatos, quibus facilè compositis, Pragam remeauit, distributo per hiberna milite. Vere nouo datur negocium vni ex præfectis militię, Venceslao Hotressouio cognomine, vt militem ex hybernis in castra reducat, illaq; aduersus Vilhelmum Lantstey num dissimulato itinere moueat. Ille circumducto, quà visum erat agmine, repentè in bona Vilhelmi incursat, agros effusè vastat, colonos & pecora abigit, prædamq; omnem inter milires distribuit. Vilhelmus subito impetu, suorumq; incommodo consternatus, à Petro Rosensi cognato suo consilium & opem implorat: vadit ille Pragam, & de reconciliando Regi Vilhelmo Inflatiore illo more agit, quo agere solent, qui magnifici appellari gaudent, vt extorquere potiùs veniam, quàm impetrare videantur. Cui Rex ita respondisse fertur, Rosa, Rosa, inquit, multas tu etiam spinas retines, sed caue tibi, ne dum alios pungere paras, ipse ab illis pungare, nihil enim indignũ vt tu autumas, Vilhelmus tuus sustinet, qui Regi suo factus est rebellis. Eum tamen pœnis etiam maioribus dignum, hac lege tibi condonamus, si tu arces, quas regias occupas, nobis restituis. Deliberare vt intra triduum liceat, mora impetrata, per Internuncium respondet: Se quæ possideat, illa obtinere ac tueri, interimque nec Vilhelmnm subsidio destitutum velle deserere. Misitque sine cunctatione auxiliares ei copias, ac se in Austriam, aliorum quoque nomine, ad Fridericum Austriæ principem contulit, quos omnes vnà secum ei in clientelam Rege spreto tradidit. Ita Rex compulsus & ipse patrocinia quibus tutiot esset, apud suos in Germania quærebat. Veneruntque Pragam, Petrus Moguntinus, & Balduinus Treuerensis Archiepiscopi cum sexcentis equis cataphractis, & aliquot numero præterea cohortes Germanorum lancearias post se trahentes. Cunctis expectatione suspensis, quorsum Rex cum Pontificibus copias verterent: Ibi Pontifices munere Ponrificio facinus dignissimum faciunt, dum verba Domini sui repetunt: Pacem do vobis, pacem meam relinquo vobis, atque ex illis verbis tam ipsi Regi, quàm omnibus ordinibus significant, se Pragam, non vt bellatores, sed vt pacis arbitros introijsse. ac mox partibus fide publica data denunciant, vt liberè ad dicendam quisque causam suam Pragam conueniant. Quod vbi factum est, pars Regi aduersa palàm arbitris indicat, se nihil planè agere velle, anrequam Henricus vinculis exoluatur, quibus vinctus est causa indicta, & nec dum apertè conuictus. Contrà Rex pertinacissimè tendebat, ne maiestatis reus, manifestò per factionem facinoris consciam, de manibus sibi eriperetur. Tali tandem arbitrio post multorum dierum contentionem, hic tam difficilis nodus expeditus est, vt Henricus à carcere liber fieret, cum arces sex, & toridem viros nobiles arcium præfectos Regi daret obsides, cætera mutua facilitate composita. Reuertentibus vnde venerant Pontificibus, nullo pacto Rex potuit à Regina retineri, quin ipse quoque vnà profectus ad Lucemburgam, quæ eum velut Cæcias nubes ad se trahebat, secederet. Eueniitque vt Regina diuinabat fore, vt recens constitura, breui dilaberentur fultore absente. Nec enim inter ipsos ordines, nec cum Rege eis benè conueniebat, quòd animi tantum & voluptatis causa abesset. Ergo talia rursus in regno fiebant, qualia fieri solent vbi dominus non adest domi. Inter hæc Ludouico Cæsari cum æmulo suo Friderico, complura ac varia prælia intercedebant, dum victus nouam semper instaurat pugnam, quarum maxima fuit, quæ in Sueuia ad flumẽ Neccarum est commissa, in qua duodecim nobilitate insignes Comires, & cẽtum ac quadraginta equestris ordinis milites sunt capti. Interfecti autẽ equi mille & quingenti, victoria ad Ludouicũ inclinante, cæte-

Vẽceslaus Horessouius exercitum ducit cõtra Lantsteinium.

Petrus Rosensis proteruus in petenda gratia.

Tota Lyppæna factio Friderico Duci Austriæ se dedit.

Archiepiscopi Germani arbitros agunt inter Regem & proceres Boiemos.

Transactum.

Redit Rex Lucemburgam.

Discordes Boiemi inter se.

Bellum intestinum de Imperio inter Austrium & Bauarum. Anno 1316.

Cõflictus æmulorum Cæsarũ ad Eslingam.

tùm æquis manibus prælium diremptum. Ergo denuò vires vtrinq; quantas nunquam antea redintegrant, hac mente, vt finem tandem bellis faciant alterius occasu. Magnam Ludouicus futuræ etiam victoriæ spem in Ioanne reponebat, si eum in commilitium pertraxisset, qua de re cogitanti tempestiuè se offert mors [c] Valdemari Brandenburgensis Marchionis, qui sine liberis decesserat, vacuamque per hæc Cęsari successionem bonorum reliquerat. Horum bonam partem Ludouicus se attributurum Ioanni promittit, si operâ eius adiutus, Cæsaream dignitatem retinuerit. Ioannes ad belligerandum promptus, conditionem accipit, rediensq; ex Lucembutga in Boiemiam, delectum aduersus Germanos decernit, habetque tanto omnium consensu, vt magnus Procerum numerus, tum ex Boiemia, tum ex Morauia suo sumptu castra Regis sequutus fuerit, vsq; ad locum pugnę iuxta oppidum Mildorfium destinatum. Eò videlicet fortuna duos Cęsares de Imperio aliquoties inter se contendentes, ad extremum contraxerat, vt ludum in illis suum à meridie vsq; ad vesperum ostenderet: tamdiu namque incerto Marte pugnantes, sursum deorsumq; vtrumq; iactauit, donec [d] Fridericum capiendum, occidendumq; Ludouico traderet. Cœpit in eodem pręlio Ioannes quoq; Rex, Friderici fratrem germanum Henricum nomine, secumque eum in Boiemiam abduxit custodia attinendum, quem postea deprecatore Carolo Rege Hungarorm, æstimatum triginta millibus aureûm, ac Znoyma sibi reddita, quam dotis pignore principes Austriæ possidebant, in eandem Austriam incolumem remisit. Porrò Ludouicus eius diei victoria tam insigni lętus, postero die amplius sexaginta nobiliũ proceres, Boiemos Morauosq; ad se nominatim euocat, Baltheisq; & alijs militaribus donis virtutis ergô singulos exornat. Erga Regem verò periculi iam securus, magnifici promissi immemor, Budissinam duntaxat, quam Marchio dudũ oppignoratam tenebat, sine precio ei restituit. Cæterùm totã Brandenburgensem ditionem ad filiũ suum Ludouicum trãstulit. Atqui Rex sola Budissina non contentus, Gotlitium præterea & alia oppida in Lusatia, quę superior appellatur, nuper à regno abalienata, suo milite recuperauit, moleste quidem Cæsare ferente, sed molestiam illam tamen deuorante, tãquam fraudis in Regem commissæ sibi conscio. In Boiemia rursus simultates non viriles modò, uerùm etiam muliebres ex æmulatione ac mutuo liuore pullulare cœperunt, malignè Reginis inter se æmulantibus, dum vidua Regina loco cedere dedignatur: & vxor Regis non sustinet, vt partes sibi æquas æmula vindicet. Hæc mariti fiducia, & regni hæreditate nitebatur: illam Henricus à Lyppa vt pupillam oculi custodiendam tuendamq; receperat. Occupat Henricus apud aures Regis patulas & credulas, insidias in Reginam Elizabeth intendere, eam insimulans nouarum rerum esse cupidam, ac iam pridem hoc agere, vt filium Carolum, quãtumuis in tenera adhuc sit ætate, nutriendum det suę factionis proceribus, vt domi Regem semper habeant, postquã ipse Ioannes Lucembergam regno præferat. In secessu Cubitensi Regina cum filijs Venceslao, aliâs Carolo, & præterea nuper nato Premislao, qui paulò post infans obijt, fuerat, cum Rex non ita vti solebat, placido vultu, sermoneq; coram ibi se repręsentaret, seorsum à Regina, & cœnaret, & cubaret, multum illa mirante, & quod acerbissimum omnium erat, causam eiusmodi immutationis explorare à nemine queunte, qui tunc cum Rege aderant. Discedens Rex, maiorem natu filium Venceslaum Pragam secum auexit, & constituto ibi Petro Rosensi, regni Camerario, ac Henrico à Lyppa subcamerario, (insuescendum enim iam vocabulis est, præsertim magistratus denotantibus, qui in regno sunt ambitiosi) inde porrò Lucemburgam, & deinde in Galliam ad Regem [e] Carolum ex sorore nepotem, perrexit, cui filium Venceslaum annum septimum auspicantem, alendum in aula regia commendauit, vt à pueris statim

Iohannes Rex Ludouico fauet.

Anno 1323. die Michaelis inter Mildorff & Othingen.

Bohemos ob rē strenuè gestam Ludouicus Cesar muneribus ornat.

Ractam Brandeburgensem Marchiam Cesar Iohanni denegat.

Ludouicum filium Marchio natu Brandeburgẽsi donat Cesar.

Lusatiæ oppida eripit Iohãnes.

Muliebres de primatu Reginarum contentiones.

Henricus Reginã accusat Regi.

Rex offenso in reginam animo.

Iohannes magistratibus regni constitutis in Galliam cũ filio cõtendit.

Venceslaus Caroli nomẽ adeptus in Gallia.

Gallicis

Gallicis moribns innutriretur. Carolus approbata indole, cognati pueri con firmare illum à præsule ritu solemni, ac nomen suum ferre iussit, ergaq; illum eodē modo affectus fuit, quo pater erga filium affici solet, nec alio deinceps nomine, quàm Caroli nominatus est. Regina è Cubito, Melnicum dotale oppidum prægnans concessit, ibidemq; tertium filiolum, nomine Ioannem enixa est.

Tertium filiū Ioannem pepe rit Regina.

Ac, nisi in summa necessitate, curam aliquam regni non attigit, quanquam cottidie ferè accederēt, qui de negligentia, auaritia, violentia magistratus, quos Rex instituit, accusarent, cum magna Regis inuidia, quòd dum ipsi domi, opibus per lites & calumnias attèruntur, interea ille apud Lucemburgos intempestiuis conuiuijs & choræis operā daret. Sed longè omnium maximum odium sibi ab omnibus ordinibus conflauit, inchoata cum Ludouico permutatione, qua regnum, pro Bauariæ principatu, quem [f] Palatini Rheni possidere solent, commutare voluit, vt eò viciniòr Lucemburgæ habitaret.

Querelæ in Boiemia cōtra præfectorū tyrannidem.

At Boiemi in deteriorem partem interptetati sunt, quasi illos Rex vendere Germanis ac prodere cuperet. Ergo omnes in vnum conspirant, vt pereant potius, quàm non perdant illos qui ad exitium patriæ eorū imminerant. Atq; hæc turba maior visa, quàm vt pacati, vel ipso Rege præsente potuerit: & nisi pacata esset, spes de retinendo ei regno decollabat.

Turbæ in Boiemia è sinistro rumore.

Hanc prouinciam Boiemiæ permutare Ioannes voluit ob patrij soli viciniam.

Præ hac cura Rex omissis suis omnibus delicijs, vestigandum sibi Cæsarem desumpsit. Euenitq; ex sententia, vt ille in Bauaria propè fines Boiemiæ inueniretur, tamq; facilem se ad preces Regis præberet, vt montes transcendere, & in oppidum proximum quod Luticium Boiemi vocant, se conferre non grauaretur. Illic in maxima Boiemorum frequentia, Regem illorum de tam graui suspicione, qualem de illo haberent, testimonio suo expurgat, pactionemq; illis, quam cū Rege inire cœperat, scriptam ostendit, in qua disertè aperteque appositum erat, ita illam ratam & firmam fore, si communi Boiemorum assensu confirmata fuerit. Id postquam non est factum, nec vt fiat, Boiemi contendere videantur, se quoq; quod pactum erat irritum habere dicebat. Et ante omnium oculos paginam ostensam discerpit, atque hoc modo Boiemos cum Rege in pristinam beneuolentiam reducit.

Cæsare intercessore pacatæ turbæ.

Qui vt Pragam venit, de Reginis quoq; hanc suscepit cogitationem, quemadmodum lites inter illas dltimeret, nullusq; modus aptior occurrebat, quàm vt illas longinquioribus locorum interuallis disiungeret. Igitur Reginæ viduæ, cui Elizabeth item nomen erat, obtrudit, tam pecuniam præsentem, quàm bonorum præterea in Morauia, circum Brunnam nonnullorum possessionem, si illa vicissim Hradecio & alijs in Boiemia oppidis ad dotem pertinentibus decederet.

Dissensiones inter Reginas tolluntur longiori interuallo à se inuicem seiunctis.

Non respuit conditionem vidua, iamdudum anxia & fessa curis atq; calumnijs, quas inuidia illorum oppidorum magna ex parte sustinuit, inspicere tamē antea voluit, quosnam Rex ei agros & colonos in Morauia assignare destinaret. Qui postquam haud displicebāt, impetrauit præterea locum in suburbanō Brunnensi ad ædificandum templum & domicilium, intra quod virgines sectæ Cisterciensis, vnà secum concluderentur. Hodieq; claustrum Reginæ, ac bene dotatum appellatur.

Venceslai senioris vidua Regina arces dotales bonis in Morauia permutat.

Claustrum Reginæ in suburbanis Brunnæ condit.

Nō eodem pacto Rex de se sollicitus, quemadmodum in suspecta adhuc vrbe fauorem sibi ciuium, nobiliumq; retinere, vita nimirum moribusq; & grauitate, sed ad leuitates amatorias, & ad mores externos traductus, intemperantius interdum cum periculo salutis viuebat. Quippe parum semel abfuit, quin nocte quadam amorem cum vno clientulo sectatus, à custode vigilum occideretur. Saluti fuit vox, qua agnitus incolumis mansit. Celebre autem ei fuerat, maiorem noctis partem in commessationibus exigere, alternoque iuuenum, puellarumque accubitu discumbere, alterna etiam poculorum inuitatione, ad alterius sitim perpotare, & ante potum, alternatim quoque nouas verborum facetias adhibere. Inerat & peregrinus habitus in nutriendis comis, in

Gulæ & luxui deditus Ioannes.

Persicus Luxus.

t

calciandis pedibus rostratis calceis, in vestiendo corpore palliolis, vix dimidias nates tegentibus. Crebra dein ludorum quos mutuo concursu equites hastati ludere solent, spectacula, in quæ magni sumptus rapinis aliquoties cōparati insumebantur: quoniam crebrò magnos hospites Rex ad illa spectanda inuitabat, ipse quoque spectari cupiens, donec cum equo & hasta in terram prolapsus, luxatum longo tempore humerum gestaret.

Equestres Ludi.

Sed hoc interim laude dignū, quod nocturnis peruigilationibus, ritu Dulcianorū fraterculorū, de quibus supra cōmemorauimus, Pragæ occultè fieri incipientibus, in ipso statim inrroitu obstiterit, exustisq; quatuordecim viris mulieribusq;, hac dulcedine corruptelaque deprauatis, reliquis cum metum iniecerit, vt Bachanalia facere desinerent, contenti posthac religione incorrupta à patribus accepta.

Dulcianos fratres exurit.

Bellū Ioannis cōtra Lithuanos in Prussia, Anno 1329.

Vernerus Orsela 15. Magister.

Cuiusmodi religionis propugnandę causa, expeditionē in Prussiam promptissimè suscepit, rogatus à Vernero Prussiæ Magistro, ne Prutenos, iam olim ab Othogaro clientelæ nomine Regibus Boiemiæ additos, auxilio destitutos relinqueret contra Lithuanos gentem impiam, & Prutenis magis quàm alijs vicinis infestam, postea quam cum principe Polonię affinitatē inierit. Rex igitur Prussiam ingressus, oppidum & arcem Dobrinam præsidijs Polonorū munitam, vi & machinis expugnat, ac totam circum regionem cum Vladislauien si ditione in potestatem redigit, atque vtraque donat Magistrum Prussiæ. A quo deinde in Mazouiam deductus, & illam facilè subigit, Vanecone Mazouiæ Duce se dedente, quem statim etiam cum Magistro Prussiæ fœdere coniungit, ducitq; secum in Lithuaniam, terram vastam, palustrem, nemorosam, in qua populus terræ suæ similis, nimirum siluestris & crudus, ac ferus potiùs quàm ferox, quando cum feris latere in syluis meliùs quàm pugnare cominus acie nouit: ex insidijs tantùm feroculus, vita & victu miser: atrum namq; panem miserè vorat, bibitque aquam in summa vini truiciique penuria & pecuniæ inopia: nullum enim in Lithuania metallum, & iccirco cum nullum quoque præcium operæ esset, quamobrem diutius ibi moraretur Rex, gente tam ignaua & infœlici (vt tum erat) despecta, exercitum in Prussiam ad lætiora pascua reducebat, iussis per viam incendi pagis & vicis (quos etiam rarissimos Lithuani habēt) dolore videlicet accensus, quòd alterum illum oculum ex graui & nebuloso aere ibi amiserit.

Dobrina & Vladislauia expugnata.

Venceslaus Dux Masouiæ se Ioanni tanquam legitimo Poloniæ Regi subijcit.

Lithuaniæ descriptio.

Oculum in Lithuania Ioannes amisit.

In hoc præterea Vernero gratificatus, quod Pomeraniam Polonis ademptam, perinde ac si empta à se esset, diplomate suo Regio ei confirmauit, querentique Vladislao Lokteco, principe Poloniæ de iniuria sibi illata, sic respondit: Se Poloniæ Regem esse, Illum autem duntaxat principem, plus verò dignitatem Regiam quàm principalem in iure suo vindicando pollere. Perstrictus hac voce Vladislaus sapere cœpit, vt de reuocanda in Poloniam Regia corona protinus ageret, non apud Cęsarem, sed in curia Romani Pontificis. Adeò enim Ludouico Bauaro imperante, res præpostero ordine ibant, vt Cæsar pseudopontifices, Pontifex autem quos vellet, Reges crearet. Hoc tamen pacto intercedente, Pontifex [g] Regium decus Polono restituit, vt vicissim ille vectigal intermissum quotannis Pontifici penderet: Denarium sancti Petri, in hunc diem Poloni appellant.

Pomeraniam Crucigeris Ioannes tradit.

Vladislaus Loktecus nomen & dignitatem Regiam à Pontifice impetrat pacto tributo Petrino.

Domum reuersus, ad nuptias glutinandas, affinitatesque propagandas animum adiecit, orsus à Carolo Rege Gallię, cui sororem suam nomine Mariam, quam Pragæ Regina educabat, connubio iunxit, cum idem Carolus paulò ante sororem Philippi Comitis Valesiæ, qui in regno Galliæ ipsi postea Regi Carolo successit, filio Ioannis item Carolo despondisset. nomen puellæ Blanca erat. Dein Henrico Bauariæ principi, Margaretham filiam in matrimonium elocauit. Et cum Friderico Misniæ Marchione alterius filiæ nuptias, Iudith vocabulo, quia nondum erat nubilis, paciscitur. Filio autem Ioanni, ætate Carolo teneriori, filiam Carinthiæ principis, cum spe successionis in Carinthiam procatus

Carolus simplex.

Philippus VI.

Matrimonia contracta inter filios & filias Ioannis.

Ioanni copulatur Carinthiæ heres.

catus est. Nam pater senex & valetudinarius erat, nec nisi vnica filia patri hæres supererat. Istis negocijs peractis, Rex indicto per regnũ acerbissimo tributo, rursus ad secessum suum Lucemburgensem se transfert. Cęterùm non eadem illum qua aliâs quiete & amœnitate transigit, interpellantibus ocium eius Metense & Leodiense præsulibus, iniuriam à Lucemburgis per incursiones hostiles acceptam vltum euntibus. Audax in rebus trepidis Rex fuit, audacemque fortuna adiuuabat: qua fisus, domesticas tantùm vires aduersarijs suis opponit, & in omnibus tumultuarijs prælijs superior euadit. Nam neutra pars ad confligendum iusta acie descendere in campum properabat. Inducijs demum conciliatis, pausa dimicandi facta, intra quas Præsules quatuor contra Ioannem conspirant, insidijsque per viam Bauariç positis, illum improuidum adoriuntur, atque ita malè accipiunt, vt sedecim tantummodo equitibus comitatus in Boiemiam redierit, non admodum gratus Boiemis hospes, quoniam rursus illos graui tributo prægrauabat, vt iacturam rerum factam sarciret. Cæterùm Regina, quæ eodem tempore ex Bauaria ab Henrico Genero, & filia sua Pragam reuertebatur, nõ à ciuium modò, sed à nobilitatis quoque splendidioris frequẽtia, officiosissimè est ante vrbis mœnia excepta, atq; eodem officio in palatium deducta, Rege indignante, quòd vxori maiorem quàm sibi honorem Boiemi haberent. Denuò itaque nouandarum rerum suspicio, quæ cõsenuisse videbatur, recrudescere cœptabat. Inter quæ ad Regem & Reginam à Friderico Misniæ principe, honorificentissima legatio allegata fuit, quæ filiam illorum Iudith principis sponsam in Misniam adduceret, nihil obstante, quòd nondum propter ætatem viro sit habilis, at satis eandem habilem esse ad educandum more Misnio, quod vt fieret, magnopere principem expetere. Impetrauit Regina, vt filiam ad oppidũ Misniæ quod Dresdnam vocãt, finibus Boiemię proximum, deduceret, mansitq; ibidem aliquamdiu, Friderico Reginam matrem apud se retinente. Qua absente, delatores suspiciosas Regis aures tunc sibi vacuas adepti, per Reginam & Ioannem Vicegradi præpositum, Reginæ fratrem nothum, ac regni Cancellarium stare calumniantur, quo minus tributum Regi ad tempus tribuatur, atque iam planè dari à multis detrectetur. Rex ad credendum facillimus, nonnulla Reginæ bona dotalia, pro quanta potest pecuniæ summa creditoribus pignori opponit, illamque summam loco tributi ad fiscum suum applicat: Ioannem verò in custodia habitum, magistratu regni, & Præpositura Vicegradensi spoliat, ac ne ex vinculis quidem causam eum dicere permittit, ad Carinthiam pergere festinans, vt possessionem eius Ioanni filio suo acquireret. Decesserat enim Henricus, cuius filia Ioanni cum ipsa Carinthia desponsa erat. Ibi adhuc subsistentem legati Brixiani ex Gallia Cisalpina adeunt, commemorantes deditionẽ, quam Henrico Cæsari, Ioannis Regis patri nuper fecerint, in qua non solùm in fidem Cæsaris, sed in clientelam quoque domus Lucemburgensis se tradiderint. Cuius hæres cum sit Rex, ad illum tanquam ad patronum se bona fiducia confugere, optimeque sperare, se patrocinio illius destitutum non iri. Pręsertim aduersus Bauarum, omnibus diris à Ioanne Pontifice deuotum: obtuleruntque literas ab eodem Pontifice ad Regem datas, in quibus scriptum erat, Ludouicum in dissensione principum à quibusdam electum, nunquam fuisse legitimum Cæsarem, cum nunquam fuerit electio eius per sedem Apostolicam confirmata, multò minus hodie pro tali habendum, quem illa ipsa sedes, ambitus & inobedientiæ ita damnauerit, vt ab eius iurisdictione Ioannem Regem, & cæteros item Reges atque principes, populosque Christianos liberos fecerit. Ad extremum denique hoc adiecerunt, quod omnium libentissimè Rex bellicosus audiuit, de stipendio militi in singulos menses expendendo, Brixiæ & alijs municipijs societate belli fœderatis curæ fore. Ergo

Episcopi Ioanni negocium facessunt.

Male accipitur Rex in itinere Bohemiã repetens.

Regina à filia Bauarica reuersa splendidius ipso Rege excipitur.

Regina Iudith filiam nondum viro aptã Marchioni in Misniam adducit.

Calumniæ regnant in aulis.

Defertur Regina & frater spurius.

Pignori deponuntur arces Reginæ.

Cancellarius capitur.

Brixiani Guelphæ factionis patrocinium Regis Ioannis expetunt.

Ioannes 22. Papa implacabili flagrat aduersus Ludouicũ Cęsarem odio.

Ludouicus à Pontifice nunquam approbatus.

Suscipit pacto stipendio protectionem Brixianorum.

promptissimè etiam legatis respondit: Nihil planè esse dubitandum, quin Brixiam armatus in tempore veniat, omniaque faciat, quæ boni patronum facere fidis clientibus oportet. Indeque continuò in Boiemiam ad delectum habendum remeat, in quem alacriter milites Boiemi nomina dabant, simulatque intellexerunt, non ex fisco Regis vacuo, sed ab Italis benè nummatis mercedem militiæ expectandam esse. Paucis ante diebus quàm Rex Pragam venisset, Præpositus Vicegradensis manus custodum euasit, & in Misniam ad Fridericum Marchionem supplex concessit, nõ aliud supplicans, quàm vt ope eius à Rege impetraret causæ cognitionem, de qua falsò insimularetur. Fortè eodem tempore quo Fridericus commendaticias mitteret literas, Ioannes Præsul Pragensis post longas in curia Senatus Romani Pontificis comperendinationes, Pragam ingenti totius ordinis sacerdotalis plausu redibat, quia victor euaserat. Sed & ipse Rex successui eius atq; reditui gratulabatur, hancq; gratæ erga eum mentis significationem dedit, quòd cum idem quod Fridericus peteret, vt Præpositus audiretur, & præterea innocentiam illius ex moribus virtuteque & prudentia approbaret, noluit amplius causam cognoscere, sed quemadmodum prius illum inauditum damnauerat, ita rursus inauditũ absoluit, illique suum magistratum, suamq; Præposituram restituit, & maiora se olim daturum pollicitus est, quod quidem & præstitit. Posteaquam Conradus Olomucensis Episcopus primùm, deinde Hynco à Quercu, vterq; fama integra & celebri præsidens, naturæ tandem concessissent, id sedulò post mortem illorum apud Romanum Pontificem, & in collegio sacerdotum Olomucensium, agens, ne quis, præter Ioannem alius Hynconi succederet.

Cancellarius regni carcere profugus intercessione Marchionis Misniæ causæ postulat cognitionem.

Episcopi Pragensis testimonio de innocentia absoluitur Cancellarius.

Donatur Olomucensi Episcopatu.

a *Hic Matthaus Petri filius etiam contra Regem suum Carolum multa molitus arcibus regijs occupatis. Tam acriter dimicatum vt à Tatharica vastatione nihil Hungaris calamitosius accidisse dicant, licet victoria cruenta Carolus sit potitus.*

b *Robertus Caroli II. Regis Neapolis filius, Martelli frater, Dux Calabria postea Rex à morte fratris Gibellino nomini infestissimus, caput factionis Guelpha totam Italiam armis & cruore repleuerat. Hos compescere voluit Henricus.*

c *Voldemarus vltimus ex Alberti Vrsi & comitum Ascania familia, licet quibusdam sua gentis successoribus prouinciam legarat, tamen quia non intercesserat auctoritas Casarea tanquam feudum, Ludouicus filio cognomini concessit.*

d *Captus triennium in carcere detentus Fridericus, post liber obijt anno 1330. 13. Ianuarij Henricus quoque dictus Comis Alberti F. captus & liberatus.*

e *Carolus habuit coniugem Mariam filiam Henrici VII. Casaris sororem Ioannis.*

f *Electorem Rudolphum Rheni Palatinum fratrem, quòd calculo suo se praterito Fridericum Ducem Austria Imperatorem nominarat, tota ditione expulit, & in Anglia exulem mori compulit.*

g *Poloni coronatum asserunt Vladislaum longe antè: nimirum anno 1320.*

HISTSO-

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VIGESIMVS PRIMVS.

Ex Igitur decem millibus armatorum in Boiemia,& tribus *Regis Ioannis*
millibus in Carinthia contractis, alpibusq; sine vllo suorũ *apparatus in*
discrimine superatis, Brixianos metu suspensos,ita aduen- *Italiam.*
tu suo in Bergomates illorum hostes animauit, vt bellum *Anno 1332.*
illis vltrò inferre, vrbemque illorum ductu regio obsidere *Brixiani Ber-*
auderent, cũ antea ne mœnibus quidem egredi,ad arcen- *gomates obsi-*
das Bergomatiũ populationes satis animi haberent: Tan- *dione cingunt.*
tum inualuerat factio Gibellina, quam Vicecomites Mediolanenses cũ Ber-
gomatibus in gratiam Cæsaris, contra Brixianos Guelphorum fautores exci- *Bergomates*
tauerant. Male Bergomum rebus ad tolerandam obsidionem necessarijs in- *cum Medio-*
structum erat,quia nihil minus quàm obsidium expectabat, præcipuè ab his, *lanensibus Cæ-*
qui ante Regis Boiemiæ aduentum,longè inferiores factione apparebant. Af *saris partes se-*
fuit tamen auxiliatrix factio,sed vno tantùm prælio extra portas cum Rege *quuti.*
infœliciter commisso adeò succubuit, vt iterum ad ferendum obsessis auxi- *Bergomum se*
lium non rediret. Bergomates à socijs deserti, consilium se dedendi capiunt, *dedit.*
hac conditione, si Rex deditos suæ ditionis faciat,nõ autem vt illos Brixianis
subijciat. Quibus ille respondit: Non in hoc se ad Italiam venisse,vt seruitutẽ *Quo consilio*
ciuitatibus Italiæ à se in fidẽ suam receptis imponat, sed vt illas à factionibus *Italiam Ioan-*
& seditionibus liberet, sublatis inde Gibellinorum & Guelphorum barbaris *nes adierit.*
atq; exitialib vocabulis. Tum illi à Rege impetrato,vt præsidium Gibellinorũ
incolume à mœnibus dimittere liceat,portas Regi aperiunt,seq; illi cum bo-
nis omnibus dedunt,atq; ille extemplo nouam ibi arcem condit,quam hacte
nus Bergomates Rocham appellant. Inde exercitus à Brixianis Cremam de- *Arx Bergom.*
ductus (nam & illa infestam se Brixiæ exhibebat) iccirco agri oppidi illius in- *à Ioãne extru-*
festissimè à Boiemis populati,multæq; ciuium villæ magnificè extructæ, solo *cta.*
adequatæ. Qua deformitate & calamitate permoti Cremenses, similiter atq;
Bergomates deditionem Regi faciunt. Quod vbi Beltrandus,Romani Pontifi *Cremẽses Ber-*
cis copiarum Dux,qui eo tempore Bononiæ erat,cognouit,Regem tanto suc *gomatum se-*
cessu factiõnẽ Gibellinam à Cæsare totis viribus stantem prosternere,illamq; *quuti vestigia.*
sub ius ac potestatem suam subiungere, non differt, Regi nomine Pontificis *Beltramus*
ingentia præmia,& interim vrbium quas expugnaret possessionem polliceri. *Baucius.*
Easq; vrbes nominat,Mutinam,Rhegium,Parmam,simulq; suam operam cũ
Pontificis copijs ad illas expugnandas offert, dũmodo Rex per tempus oppu-
gnatum illas veniat. Venit & ad Mutinam cum suis castris Beltrandi castra cõ *Ioannes Ponti*
iunxit,superatisq; munitionibus, quas Mutinenses obiecerant, vtraq; castra *ficijs copijs se*
muros iuxta posuit,scalasq; apparatas habuit. Hostis tam propinquus, diuer- *coniungit.*
sè animos obsessorum trahebat,pro diuersitate videlicet factionum,quarum
Gibellina hortabatur ne animo deficerent, cõtrà Guelpha suadebat,ne dubiã
belli aleam subirent,cum certum haberẽt Regiæ clementiæ atq; liberalitatis
documentum. Atq; hęc sententia obtinuit,vt se cum vrbe sua Regis fidei per- *Mutina se de-*
mitterent. Promotus hinc ad Rhegienses exercitus,qui simulatq; signa Regis *dit & Rhegiũ.*
Boiemiæ conspexerunt,eiectis Gibellinis,Regem intra mœnia receperunt. Pe
tenti Parmam,turma equitum ad nouissimum agmen se ostendit, carpere ali
quid de illo satagens: sed nec primum impetum Regiorum equitum susti-
nere ausa fuit, in fugam statim conuersa. Pertinacius ad mœnia eruptio Par- *Parma quoq;*
mensium ingruebat, prælium cum Boiemis iniens,cæterùm maiore audacia,

quàm vi,ac tanta suorum clade, vt necessariam deditionem facere coacti fuerint. Gibellini omnes Parma expulsi. Inter hæc Regi nunciatur, Lucam Aetruriæ vrbem, cupere imperio Regis parere, sed quo minus voto satisfaciant, obstare illis Florentinos, qui præsidio firmo vrbem in potestate sua teneant. Rex cognita Lucensium voluntate, copias vrbi admouet, machinasq; & tormenta, ac saxa muralia, ad incutiendum Florentinis terrorem ostentat. Ita autē diuisas inter se stationes obsessi habebant, vt Lucenses partem vrbis quæ munitissima videbatur obtinerent, Florentini verò eam, quæ infirmior apparebat. quam dum acriter defendunt, cuncti in hostes ibi magno tumultu oppugnantes intenti, Lucēses ex altera parte scalis positis, murum ascendendi Boiemis potestatem faciunt, & à tergo vnà cum illis Florentinos aggrediuntur, cædemq; illorum insignem ædunt, antequam Rex mœnia ingressus, arma projicientibus parcere iuberet. Accessit hinc sua sponte Papia ad imperium Regis. Dum ista in Italia à Rege, magno illius præconio geruntur, (Nam alij authorem libertatis, alij depulsorem ciuilium seditionum, omnes non Tyrannum, sed verum patronum prædicabant, Cæsar Bauarus, vltra solitum sibi morem excandescens, Regem vt perduellem appetebat, questus apud Germaniæ principes, quòd ille sibi imperium in Italia vsurparet, voluitq; vt hostis palàm declararetur. Cuius querelam Balduinus Treuerensis Archiepiscopus Regis patruus magna tunc inter principes authoritate, quòd Spitensem præterea Episcopum ageret, & vicem Moguntini Archiepiscopi implebat, sic interpellauit: Nihil in hoc peccasse patruelem suum, quòd Brixianis rogatus per memoriam Henrici Cæsaris patris sui, qui illam ciuitatem compluribus beneficijs deuinctam habuit, tuendam suscepetit cōtra Bergomates & Cremenses, quæ municipia, neq; Papam neq; Cæsarem dominum agnoscerent, sed ob id quoq; gratia potius quàm inuidia dignū videri, quòd nonnullas in Lombardia ciuitates, quæ legitimis dominis destitutis Tyrannos sibi asciuerant, à Tyrannide in libertatem vindicauerit. Ergo Cæsar cum id obtinere quod cupiebat, non posset, alia via Regem adoritur, inimicos illi principes, regno illius vicinos compatans, [a] Fridericū Misniæ, & [b] Othonem Austriæ. Apud illum tantum promouit, vt filiam ille Regi in Boiemiam remitteret, quam sibi adhuc immaturam desponderat, in locū eius filia Cæsaris ducta vxore. Sed & Othonem paulò post huc perduxit, vt Regi negocium de Carinthia faceret, quasi Henricus illam non potuerit in Ioannem filiū Regis sine assensu Cæsaris per sponsalia transferre. Quæ vbi Regi in Italiam sunt nunciata, ex lætitia in tristiciam mutatus, mittit cōtinuò in Galliam pro filio Carolo, vt ei exercitū tradat, vrbibusq; quas receperat, præficiat. Nec Carolus diu in itinere moratus, Papiam ad patrem venit, multa nobilitate Gallica comitatus. Iam enim Philippus, cuius †filia Carolo despōsa fuit, in Gallia regnabat. hinc plerique Galli nobiliores, tum studio demerendi Regem suum, tum etiam officio in Carolum tanquam Regis generum, illum in Italiam prosequebātur. Cura iuuenis ante discessum patris, Allobrogum Principi ceu cognato, & in militia exercito demādata. Sedecimum tum annū Carolus agebat. Reuersus in Boiemiam Rex, dissimulata indignatione, tranquillas ad Cæsarem dat literas, quibus existimationem dignitatemq; suam Cæsari cōmendat, simulq; ei demonstrat, quem in statum Lombardiam restituerit, non ambitione ductus, vt maiestatem Cæsaris apud Italos conturbaret, quemadmodum nonnulli peruersè loquuntur, sed vt rationes eius ibidem confirmaret: cuius rei testem esse Vicecomitem Mediolanensem, cui ipse Cæsar præter alios in Italia fidem habere soleat. Responsoq; non expectato, quantum militum in summa fisci inanitate cogere potest, aduersus Fridericum Misnensem causa vlciscendæ ignominiæ cogit, improuisusq; ad oppidum Gorlitium in Lusatia situm, quo tunc Fridericus

Luca Florentinorū odio Boiemus se subijcit.

Papia Regem Bohemū agnoscit.

Præconia Regis Ioannis.

Rebellem Ludouicus Cæsar Ioannnem Regem declarat.

Treuirēsis defensionē Ioannis suscipit.

Cæsar Misnensem et Austriū vicinos instigat aduersus Ioannem.

Ioannes rebus Italicis filio Carolo creditis domum reuertitur.

† Supra soror dicta, folio 194. Philippus Valerius Rex Galliæ.

Excusat se apud Cæsarem Rex.

Rex Ioannes vlciscitur contumeliā à Misnio sibi illatā capto Gorlitio.

dericus potiebatur, adest, primoq; illud aduentu capit, non ausa mnltitudine in condita & inermi diu repugnare: capit mox & arcem firmiter munitã corrupto præfecto arcis: deniq; vno tumultuario prælio cum Friderico fœliciter facto, quicquid per oppignorationem alienatũ in Lusatia superiore fuit, id totum recuperauit, filiamq; Iudith sibi redditam, alteri genero multis parasangis dignitate & opibus Fridericum illum superantem depactus est, nempe Ioanni Regis Philippi filio, qui postea in regno Galliç patri successit. Porrò Otho nem nihil tunc moratur, quo minus hostẽ Regis ex professo ageret, nisi quòd auxilia ex Hungaria & Polonia, quę sibi Cæsar comparauerat, nondum præsto erant. vbi dein Austriæ appropinquare illa audiuit, ad populandos fines tam Boiemiæ quàm Morauiæ suos immisit. Duplicatus belli terror, tum Boiemos tum Morauos, non solùm milites scribere, sed dare etiam tributum, quod nuper vt intolerandum ferre detrectabant, cogit, vt tanto iustior exercitus conflari posset. Quo vtrinq; conflato, & in vna castra contracto, occupat Rex locũ in Austria ad oppidum Laua positũ citra Danubiũ. At Otho vltra Danubiũ copias suas, per omnes cœnobij Neumburgensis agros propter illarum multitudinem extenderat. Quippe soli Hungari cum Polonis quinquaginta millia hominum implesse dicebantur. Eoq; maiori cunctis fuit miraculo, Othonem tam incredibili turba circumdatum, transire Danubium tantisper distulisse, dum primùm Poloni, deinde Hungari retrò vnde venerant metu, an tædio abirent, Othone interim destituto. Rex neminem habens cum quo acie congrederetur, facit impetum in bona Othonis cis Danubium sita, & amplius quadraginta loca vi capit. Quæ illorum munitiora erant, illis Benedictum à Vartemberg, & duos Henrici à Lippa pridem mortui filios, Henricum & Ioannem præfecit, cætera militi in prædam dedit. Hæc vt non minus Cæsari quàm Othoni grauia acciderunt, grauius tamen Cæsar accepit, quòd hoc ipso tempore Bonifacius Pisanus Comes, rem gratam Ioanni Pontifici facturus, Pseudopapam, quem Cæsar suo arbitrio constituerat, ac locum habitandi ei Pisis assignauerat, captum Auinionem perduxerit, in carcere tædio vitæ necandum. Nam eam quoq; rem Ioanni Regi Cæsar acceptam ferebat, inquiens: Nunquam facinus tantum Pisanum Comitem ausurum fuisse, si non Ioannis exercitu, quem in Italia reliquerat, auxilio fretus foret. Bene autem ac fœliciter Carolus patris in Italia vicarius res gerebat, pace & bello: in vtroque tempore prouidus & strenuus aduersus insidiatores & bellatores. Insidiæ ei dum adhuc Papiæ se contineret concinnatæ erant, vt clandestino veneno de vita tolleretur. Veneficus mutum se esse fingebat, & per hoc quasi naturæ vitiu͂m, facilè se in aulam, dein per operas suas, quas quotridie promptissimas cocis præstabat, in coquinam se insinuauit. Paschæ dies, & festo & epulis celebris erat, cum ille cibis maturius venenum infunderet, quàm Carolus à solemni sacro rediens ad prandium discumberet. Aulici famis impatientes ad sumendum ientaculum à sacris se abducunt, & omnes qui seorsum ientarunt, mortui à Carolo reperti sunt, inter quos præcipui Ioannes à Quercu, quem pater aulæ Caroli magistrum attribuerat, & Ioannes ab alta Ecclesia, cibi, sicut Symon etiam à Ceycla poculi administer. Non potuit hac re Carolus non commoueri, eo magis, quòd nullum talem in hospitio suo obuersari oculis viderat, in quem tam nefarij & abominabilis criminis suspitio caderet. Migrat inde protinus in aliam domum, aliudq; prandium sibi adornari iubet. Inter prandendum illò quoque veneficus illi sese ingesserat. Carolus viso adolescente in peregrinum modum detonso, quis nam sit interrogat. Mutum esse aulici respondent, & satis diu in aula officiosissimè diuersatum. Capiatur, inquit, confestim, quisquis ille

Ioanni II. Regi Galliarum filiam despondet.

Ottho dux Austriæ ingentem exercitum ex Hungaris & Polonis cõflat.

Dilabitur miles Otthonis.

Prædæ exposita Austria.

Nicolaus Antipapa.

Carolus ritè suo in Italia munere perfungitur.

Venenum Carolo à Viceco-mite instructũ irrito euentu.

Conspiratio tirannorũ Lombardiæ aduersus Carolum.

eſt,ac quæſtioni & tormentis ſubijciatur, donec exploratum habeamus verè an ficte ſit elinguis. Tortus fari cœpit, authoremq; tanti ſceleris Vicecomitem Mediolanenſem eſſe prodidit. [d] Vicecomes ab inſidijs falſus,ad vim apertam animum vertit,Inſubriam & quicquid in Lombardia reliquum Cæſar habebat, vnà cum Marchione Ferrariæ, dein Tuſcos non minus quàm Florentinos ob amiſſam Lucam furentes,in arma concitans, eiſq; locum ad arcem S. Fœlicis, non longè à Murina diſtantem oſtendens, ad quem armati omnes conuenirent. Parmæ tunc Carolus cum ſuis copijs à patre ſibi relictis erat, ibiq; maiora indies paterna ſubſidia expectabat, ſed partim locorum diſtantia, magis adhuc in maximis oneribus quibus Boiemi præmebantur, ſummæ æris difficultas impedimento patti fuerunt,quo minus cum ſubſidio promiſſo maturare potuerit: inſtantibus hoſtibus, ac iam per internuncios id agentibus,vt Mutinenſes ad deditionem,aut ſeditionem perducerent. Conſultat per tempus cum ſuis de ſumma rerum Carolus. Erant qui cenſebant, omnino expectanda eſſe paterna auxilia, ne ſi quid grauius in prælio intempeſtiuo accidiſſet, grauem culpam ſuſtinerent omnes. Porrò alij dicebant,præſtare per virtutem in prælio belli fortunam qualemcumq; experiri, quàm Mutinam ope deſertam hoſtibus prodere. Atq; hotum ſententiam Carolus approbauit: Videbat enim cottidie copias ſuas augeri voluntarijs Italorum agminibus,vltrò,velut ad referendum gratiam adfluentibus,quòd ita liberè Italos haberet,vt in omnibus ciuitatibus quibus præfuit,ſuo illos iure,ſuiſq; legibus viuere fineret. Ne igitur tam erga ſe gratos per ignauiam, imbelliamq; deſtituiſſe videretur, præſertim auctus Germano equite, quẽ ſibi propatruus Treuerenſis Archiepiſcopus ſubmiſerat,tollere ſigna,& contra hoſtes illa ferre ſigniferos iubet. Subſequitur ipſe anteſignanos iuſta acie,ſed hoſtibus longè numero impari. Dato vtrinq; pugnæ ſigno, concurrũt equites pari vtrinq; impetu & audacia,ſatiſq; diu certamen inter ſe contractum exæquant, quod quidem ita acre inciderat,vt ſub Carolo alter iam equus confoſſus iaceret. In tertio tandem Germanis equitibus adnitentibus,turmas Italorum diſpulit & protriuit,capto Aeſtenſe Marchione. Quod vbi Tuſcæ phalanges conſpexère laxatis ordinibus effuſa inde fuga effugerũt. Cæteri pedites denſatis Boiemorum ſcutis, rhediſq; & carris circumdati, amplius ſexies mille capti ſunt, & præterea mille equites. [e] Hæc tam celebris Caroli apud Lombardos victoria, die feſto diuæ Catharinæ celebrata fuit, cum iam pater eius in itinere eſſet quod poſt victoriam quoq; continuauit, vt & filio ſucceſſum gratularetur,& militibus pro exhibita ſtrenua opera dignam referret gratiam: deniq; vt præſens ex dignitate & conditione cuiuſq; preciũ captiuis ſtatueret, quos dimittendos cenſuiſſet. Quæ dum ille Parmam veniens agit, interim Otho in Auſtria,nullo ferè negocio ſua recuperat omnia. Tanta fuit ſocordia & negligenria præfectorũ,quos vt diximus,Rex bonis in Auſtria partis præfecerat,vt cuncti ſimul ab Othonianis interciperentur,nec aliter in libertatem rurſus aſſeri potuerunt,niſi arcibus nobilioribus Othoni reſtitutis, poſt menſem ſeptimũ quàm capti erant. Tandiu videlicet,Rex in pacandis cõſtituendiſq; rebus Italicis,animũ Parmæ occupauerat, datiſq; per alias quoq; ciuitates magiſtratibus,qui omnes in verba ſua iurabant,vnà randem cũ filio Carolo Pragam redierat. Nec enim ſatis tutum videbatur,ſalutem adoleſcentis optimæ indolis, tot & tantis Italorũ factionibus mutuiſq; inter ipſos ſeditionibus diutius ibi committere. Nullus autẽ ordo in Boiemia erat, quẽ non mirifico gaudio Caroli in patriam reditus afficeret,propter eximias eius animi corporiſq; dotes, decora in corpore formæ dignitas,commoda proceritas,virilis firmiras membrorũ: Ingeniũ liberale,come,& totũ ad demerendos homines expoſitũ. ſine vllo interprete,ſiue Latinè,ſiue Italicè,ſiue Gallicè,ſiue Germanicè, ſiue Boiemicè

In ſumma difficultate Carolus conſtitutus. Mutinenſes ſolicitantur ad deditionem. Diuerſæ de pugna ineunda ſententiæ. Carolus acceptus Italis. Auxilia ſurrogat Treuerenſis. Marchio Eſtenſis captus. Victoria celebris. Rex certior factus de victoria pergit. Otto per Regis abſentiam amiſſa recuperat. Redit Rex cũ Carolo filio in Boiemiam. Multarũ linguarum Carolus peritus Boemus verò gratiſſimus.

micè sermocinandū esset. Iccirco etiā nullum cuiusq; ei officiū defuit, & reuerentia penè maior, quàm parenti superfuit: quibus ille irritatus, ex Boiemia eum in Morauiam cum vxore Blancha amandauit, & non prius Marchionis ibi personam gerere permisit, quàm fidei sacramentum præstaret, quale præstare consueuit, qui vulgò nunc Vasallus appellatur. Ac mox cura ista liberatus, æreq; ex Iudæis & Christianis suis artibus extorto, peregrè rursus ad suos Lucemburgenses, ad quos perpetuò sua illum trahebat voluptas, profectus est. Inde porrò Auinionem in Gallias Ludouici Cæsaris gratia, post tot minas & iniurias illatas rogantis, vt inter se & Romanum Pontificem Rex pacificatorem ageret. Sed adeò induuerat Pontifex aduersus Cæsarem, quem veteratorem nuncupabat, vt nulla prorsus ratione à rigore sententiæ latæ flecti potuerit. Ergo vtrumq; Cæsar odio & bello vndecunq; commoto persequebatur, quasi Pontifex eum Rege in perniciem suam ex composito collusisset.

Marchio Morauiæ creatus Carolus.

Ioannes Cæsari Pontificē conciliare studet sed actum agit.

Dum Rex abest, Elizabeth Regina magno Boiemorū luctu extincta fuit, quippe haud secus illam Boiemi atq; matrem obseruabant: quoniam omnibus ad se confugientibus matris affectionem exhibebat, seq; ad moderandam mariti vehementiā sæpissimè interponebat. Tres filios & quatuor filias enixa est: E' filijs Premyslaus infans mortuus, Carolus & Ioannes superstites superfuerunt. Viduus igitur Rex Pragam reuertitur, post exhaustum omne viaticum peregrinationibus, conuiuijs, ludis, spectaculis, quæ sine modo vbiq; locorum ædebat. Sed postquā domi quoq; ærariū vacuum repperit, ad improbam monetam cudendam animum adijcit. Monetarium apponens, qui ex veteribus bonis nummis, nouos malos recuderet, pusillo illis argento superinducto, cætera planè æreos. Argentum porrò ad nummularij officinam, dum è templis passim auferret mutuari se dicebat, nec vnquā mutuū reddebat, velamentūq; huius sacrilegij hoc illi erat, quòd diceret sacro eiusmodi argento aduersus profanos Lithuanos se abuti.

Regina uiuis excessit.

Liberi Regij.

Monetā adulterinam cuuit Rex.

Spoliat templorū thesauros.

Nam rursus tunc Magister Prussiæ contra illos, atq; item contra Polonos opem Regis imploratum venerat. Sed nullum operæ in Lithuaniæ precium factum, quoniā hyems rigidior inciderat, quàm vt posset ad sustinendū equitem palustria isthic loca gelu astringere, ne eū equo hauriretur eques: castellū tamen idoneo loco ædificari, præsidioq; illud muniri, ad coercēdas Lithuanorū incursiones placuit. In Pomeraniā deinde exercitus ducebatur, vt ea loca, quæ à Vladislao Lokteco Poloniç Rege ibi intercepta erāt, rursus reciperet, denuoq; illa Magistro Prussiæ restitueret. Quo facto ad populandam Poloniam, Rex se cum Boiemis Prutenisq; conuertit, vlturus incommoda, quæ nuper in Slesia euastatis circum Oppauiam agris à Polonis accepit. Vicissim igitur agros circū Posnaniam omni clade peruastat, sine vlla suorum noxa, quia nemo illi occurrere ausus fuit, ne tum quidem, cum ipsam Cracouiam Regni caput obsideret, ea pertinacia, vt iuraret nō antea se ab illa recessurum, quàm portam eius manu sua contigeret, durauitq; in obsidione in tanta frumenti inopia, vt panis buccellatim inter milites helluones distribueretur, quoad tandem Rex Polonus inducias hac conditione impetrauit, vt intra certum diem quadragies mille aureūm nummum repræsentaret.

Bellum Lithuanicum secundum.

Polonus pacē mercatur à Boemo.

Inde in Slesiam itum, dissidio principum inquietam. Pars enim maior illorum Regem Poloniæ respiciebat, quoniam indidem ex Polonia omnes ferè Slesiæ principes originem ducebant, & quemadmodum ipsi Poloni ita Slesia quoque ab ipsis Polonia tunc cognominabatur. Dissentiebant autem inter se, quòd nonnulli eorum ob imbecillitatem potentiæ Regis Poloniæ ab illo, velut à caduco pariete ad Regem Boiemię, tanquam ad murum firmiorem inclinandum censerent: iamq; ex illis Opoliensis, Tesnensis, Lignicensis, Brigensis, per voluntariam deditionem eidem Regi mancipio addicti erant. Noluit itaq; Rex de Slesia exercitum deducere, nisi etiam reliquos principes ui,

Slesiæ principes Polonorū principum soboles.

Silesij principes omnes Ioanni & Regibus Boiemiæ se dedunt. Anno 1317. festo Palmarũ Vratislauiæ fidelitatis sacramentum præstiterunt.

aut metu in suam redigeret potestatem. Hi autem reliqui principes fuerant, qui in verba Regis Boiemiæ in vrbe Vratislauiensi iurarunt, Henricus Glogouiæ Dux, Ioannes Stinauiæ, Vladislaus Cosslouiæ, Ioannes Osuitensis, Conradus Olesnicensis, postremò Dux Zaganensis, & Minsterbergensis. Ex hac tot principum subita abalienatione, tantus metus tantaq; desperatio Regi Poloniæ iniecta est, vt rebus suis diffidens, ad Carolum Regem Hungarorum confugerit petitum contra Boiemos auxilium, si quid illi ante tempus interturbassent. Interea Carolus filius Regis, benè ab omnibus hominum ordinibus in Boiemia audiebat, quòd absente parente, talem se in administrando regno gesserit, vt non solùm à nemine accusari, sed nunquam satis ab omnibus laudari potuerit, adeò numeros omnes rectè administrandi implebat, omnium commodis seruiens, ab omnibus acerbissimam illam exactionem submouens, nullum ipse æs alienum contrahens, factiones & discordias ordinum vbiq; sedans, Regnum deniq; totum à latrociniis purgans, atq; in primis cum Ioanne Episcopo Pragensi prouidens, vt religio in eodem regno incorrupta seruaretur. Cuius quidem rei Episcopus exactissimum se præbuit custodem, sicut Episcopatus prętera sui magnificentissimum amplificatorẽ. Nam duas illi arces, quarum alteri Hersteyna, alteri Vulturna vocabulum, de bonis patrimonij sui redemptas, attribuit. In arce verò Raudnicia, præter alia noua opera, templum diuæ Virginis cum collegio sacerdotum, & iuxta Ptochotrophium excitauit, atq; ita vtrumq; prædiis & agris instruxit, vt tam sacerdotibus, quàm egenis necessaria ad victum abundè suppeditarent. Porrò Carolus vsq; ad fines Boiemiæ patri obuiam prodijt, lætoq; tunc illius vultu exceptus est, quem tamen mox ille immutauit, simul atq; cognouit multò meliore fama esse filium quàm patrem apud Boiemos. Rursus igitur à se, vt suspectum de regno affectando remouendum, & quod vix in naturam patris cadit, filium periculis vitæ obijciendum putauit. Hæc cogitanti, superuenerunt ex Pannonia oratores à [g] Carolo Rege missi, quorum Pontifex Agriensis princeps fuerat, orantes, vt causa dirimendarum simultatum, quæ inter ipsum & Loctecum Poloniæ Regem intercederent, venire in Pannoniam non grauaretur, vtrique videlicet Regi ipse Carolus affinis erat. Nam Ioannis prius sororem in matrimonio habuit, qua intra annum ex partu mortua, filiam dein Lotteci superduxit. Vnde pari vtrumque affinem beneuolentia complecti videbatur, eoque promptiùs Ioannes vnà cum filio Carolo, quò inuitabatur, profectus est, reperitq; ibidem Loctecum cum filio suo Casymiro arbitrio Caroli se submittentem. Atque ille auro & argento, arbitris ad persuadendum appositissimis, ita rem transegit, statuens, vt Loctecus summam pecuniæ Ioanni debitam in solidum statim adnumeraret, atque de tota Slesia eidem cum omnibus ducibus concederet. Ioannes vicissim ne amplius titulum Regis Poloniæ vsurparet, néue vllo posthac tributo Locteeum cum posteritate sua oneraret. Huiusq; libertatis redimendæ gratia Carolus de fisco suo, quingentas auri puti libras appendit, quibus gutturnio cum peluc accessit pondo ducentarum librarum, & insuper quinquaginta crateres bellè inaurati, gemmaq; preciosa ex qua bibitur. gemmatum item alueolum, in quo simulachrum pugnæ latrunculis ludimus, adiectæ liberalissimè fuêre. Sed neque filius Ioannis Carolus indonatus abijt. donaerant quæ secum abstulit, equi nobiliores auratis frenis, faleris, sellis instrati, ipse aureo Balteo, cum aurea item pharetra præcinctus, ornamenta strenui militis in Morauiam referebat: neque enim illum parens in Boiemiam adire passus est. Sed breui pòst in expeditionem cum Bauaricam ablegauit, Ludouico Cæsare rursus de Carinthia apud Bauaros suos turbas ciente, dum ex alia in aliam impietatem indecenter ruit. [h] Supra memorauimus, legitimum

Carolus summam ob rectã administrationem apud Boiemos laudem adipiscitur.

Episcopus Pragensis auget Ecclesiã suæ redditus.

Suspectus patri de ambitu filius Carolus.

Pax inter Reges Boiemiæ et Poloniæ sancita à Carolo Hungariæ Rege.

Preciosissimis muneribus donati Reges à Pannone.

mum matrimonium inter Ioannem filium Regis Boiemiæ, & filiam Henrici Carinthiæ principis contractum fuisse, ipsam Carinthiam dotis nomine matrimonio accessisse. Hanc vt interuerteret Cæsar, induxit maritam mulierem, vt virum de impotentia virium insimularet, ab illoq; diuerteret, offerens ei post diuortium factum filij sui Ludouici nuptias. Nihil impudentius muliere petulante, accusat quoquomodo potest insontem maritū, illumq; mox deserit, & dotem repetit Cæsaris viribus, quibus ille Ludouicum filium præfecit, quemadmodum Rex suis copijs Carolum. Qui nō longè à Ratisbona hostem inueniens, loco munitissimo castra posuit, quæ carris prætera, fossisq; & lorica præmunit, vt eò faciliùs multitudini resisteret, ne inuitus alieno tempore pugnam iniret, quanquam ad dimicandum ita paratus, vt cum hostes in pabulatores tantùm facere impetum soliti essent, ipse prior aciem pro castris instructam, illis vno, altero, tertio die ostendit quietè semper stantibus, certaminis ne periculo cōmotis, quia cum loco etiam impedito sibi pugnandum videbant, an quia consilium Austriæ Principis illis placebat, consulentis, vt cum integro adhuc exercitu ipsum caput potiùs, nempe Regem Ioannem de improuiso peterent. Nec enim nisi capite contrito malorum finem fore. Traiecto igitur Danubio, ne Carolus abeuntes insequi posset, partim aqua partim terra Lincium se conferunt, vt inde per montes se in Boiemiam insinuent. Sed nunquam non Ioannes ad arma cum suis accinctus erat. Itaq; nondum montes transgressos, in turpem fugam hostes compulit: qui in plano rursus coacti in Carinthiam tendebāt, in qua iam Carolus aderat, Ioanni fratri suo suppetias laturus. Hic demum ad manus ventum atroci & ambiguo prælio, ex quo tamen pax inter Cæsarem & Regem consecuta est, hac lege, vt filius Cæsaris sibi Carinthiam haberet, quando vxorem quoq; alienam habuit: & Ioannes Regis filius in solatium ademptæ sibi coniugis, vt eam regionem quæ Tyrolis nuncupatur, obtineret. Idem mox Ioannes procreato ex concubina filiolo, calumniam vxoris de impotentia apertissimè confutauit. Cæterùm Carolus in Italiam solitis tunc seditionibus tumultuantem, se contulit, stipendioq; illic potiùs, vt Dux tamen meruit, quàm vt domi sine armis priuatus viuens paterno conspectui ingratus appareret, nouis præsertim nuptijs patre irretito, quas sumptuosissimas cum Beatrice filia principis Borboniæ in Gallia concelebrauit. Rursusq; ad extorquendas pecunias deflexus, nouum in Boiemiam vectigal inuexit, nullo rerum promercalium genere omisso, cui non tributi aliquid imponeret: vocauitq; Germano vocabulo, nam Boiemum non inueniebat, Vngelt, quod vacuum pecunia faceret marsupium. Sed hoc eius factum Boiemi in hunc diem laudibus prouehunt, quòd Tabularia in regno instituerit, in quibus tabulæ, hoc est, actus publici, instrumentaq; & literæ emptionum, venditionumq; continentur, vt secura suorum bonorum cuilibet liberaq; & perpetua esset possessio, quippe summi magistratus tabulis custodes adhibentur. Tactus aliquando tandem etiam religione, miratusq; vitam Carthusiensium asperam, per quam corpora castigarent, in potestatemq; redigerent suam, ne in sensum reprobum caderent, Carthusianos nunquam antea in Boiemia visos, Pragam condito illis templo, & benè dotato adduxit. Quo tempore Beatrix vxor filium ei peperit, cui ipse nomen Venceslai indidit, atque ei statim Lucemburgam pro portione hæreditatis attribuit.[1] Qui deinde vxore de Brabantia ducta, factus est Brabantiæ princeps. At Carolo sors vltra vota etiam fortunata se obtulit. Laborabat Cæsar Ludouicus pedum vlceribus, quæ cancer sensim rodebat, carnes surarum pauxillatim deuorans, nec vllis medicamentis cedens, quemadmodum nec ipse de impietate sua cedebat, licet à tertio iam Romano Pontifice ad pietatem recipiendam paternè inuitatus. Ergo

Auctor diuortij Cæsar inter coniuges.

Carolus bello Bauarico contra Cæsarem à patre præfectus.

Acies bene instructa à Carolo.

In Boiemia Cæsariani cæsi, in Carinthia bellum suscitant.

Pax facta.

Ioannes cōtentus Comitatu Tirolensi.

Carolus militat in Italia.

Ioannes Beatricem Borboniā coniugē ducit.

Vngelt vectigal nouum.

Archiuum Regni instituit.

Carthusienses sodales Pragā inuehit.

Venceslaus Ioannis F.

Ludouicus Cæsar phagedæna laborat.

postremum ei obtigit. Ceciderunt autem cum eo ex Proceribus, Henricus Petri Rosensis filius, & Ianus Lichtembergius, ac præterea ex equestri ordine strenuissimus quisq;, Egrę verò Carolus, Lotharingo & Flandro circum se occisis, & ipse iam saucius euasit. Huic Rex Angliæ, corpus patris ad sepeliendum vbicunq; placeret tradidit. Placuit Lucemburga, illoq; & illatus, & Regia pompa cōditus est, Boiemis diem diui Ruffi, quo die pugna fuit, vt tristi omine infamem execrantibus, qui alterum videlicet iam Regem bellicosissimum illis abstulerit, prius Othogarum, nunc Ioannem. Quanquam non defuerant, qui illa nescio cui fatali legi attribuerent, quæ vt vitæ simili vtrumq; alligauerit, ita per mortem quoq; similem illos coniunxerit. Pariter enim vterq; laudis ex bellica virtute appetens erat, pariq; audacia in periculis confidens, pariter item mortem pro gloria contemnens, nec nisi in vltimo bellorum actu vterq; à fortuna destitutus.

Ioānes Lu[illegible] burgi sepultus

Cōparatio Regum Ottocari & Ioannis eodem nurus genere.

a *Fridericus designatus Cæsar contra Carolum.*

b *Ottho venustus Alberti Cæsaris filius dux Carinthiæ & Austriæ.*

c *Petrum Coruatium Reatinum Franciscanum Pontificem Romæ crearat Ludouicus Cæsar, nomine Nicolai quarti tradito. Eum Corbanensem alij nominant. Hic Ioanni Papæ 22. Auenionem deductus à Pisanis, triennio pòst culpa deprecata honesto obijt carcere. Hic Ludouicum Romæ coronauit Anno 1328. die Pentecostes.*

d *Vicecomitibus se coniunxerat & Robertus Rex cum Scaligeris, Carrarijs, Passerinis, & Estensi Marchione cum Populo Florentino.*

e *Referunt historici infæliciter tunc præliatum, Boemos tota penè Italia reiectos solum Parmam Mutinam & Regium tenuisse.*

f *A strage Crucigerorum auertisse quidem Bohemos & Silesios in maiorem Poloniam irrumpentes Regem Vladislaum, ait scriptor Polonus: at quæ noster narrat Cachinno omnia excipit.*

g *Carolum Regem Hungariæ arbitrum fuisse consentiunt omnes, sed Bonfinius & Crommerus Casimirum affuisse dicunt, quia Loktecus obierat, anno 1333. Hæc gesta sunt anno 1335. in arce Vuissegrado Hungariæ.*

h *Extincta stirpe ducum Carinthiæ, Ioannes Henricus filius Regis Ioannis, Margaretham hæredem duxerat Henrici filiam, quæ pertæsa mariti de frigiditate eum accusans, eo repudiato Ludouico Marchioni Cæsaris filio nubit, è quo Menhardum suscepit: at vtroq; mortuo tertiùm nupsit Rudolpho Alberti II. filio, & ita ducatum cum Comitatu Tirolis Austriæ tradidit, Anno 1360. Constituit gymnasium Viennæ à patre Alberto inchoatum, & à fratre Alberto absolutum.*

i *Venceslaus duxit filiam Ioannis tertij ducis Brabantiæ, qui cum Ludouico Comite Flandriæ affine de Ducatu certans, vitam quoq; amisit. Vilhelmus Ludouici Cæsaris filius factus Hollandiæ Comes, circa annum 1343. Huic sine prole ex testamento successit Albertus frater, cuius filiæ duæ Hollandiæ, Phrisiæ, Zelandiæ, Hannoniæ hæredes nupserūt Ioanni duci Burgundiæ, & Venceslao Ioannis filio duci Lucemburgi & Brabantiæ. Nati erant tam Vilhelmus quàm Albertus dux Straubingēsis ex Margaretha Vilhelmi III. Comitis Hollandiæ filia, licet hanc Ioannam dicant Venceslao Regi Caroli filia nupsisse. Erratum in Venceslai nomine.*

k *Henricus à Virnberg Episcopus Moguntinus Carolo non suffragatus licet illi Pontifex Gerlacum Nassouiæ Comitem substitueret.*

l *Exclusus fuit Aquisgrano licet cum Electoribus aduenires Carolus.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER VICESIMVS SECVNDVS.

Carolus xxxj. ætatis anno regnum Boiemiæ inijt.

Pius erga Deum.

Omnes facilè ante se in Boiemia Reges a Carolus præcessit, non solùm dignitate, quam nouam in regnum cum Cæsareis insignibus primus ipse inuexit, sed etiã gratia & fauore apud cunctas viciniores nationes, propter eximias suas ac verè Regias virtutes. Atq; vt à pietate incipiamus, qua à prima statim pueritia ita imbutus est, vt perpetuò illam deinvitæ tempore custodierit tanto studio, vt primus Cesarum nonnulla Euangelia, etiam scripto interpretatus sit. Regnum verò ingressus, nõ aliunde regnandi auspicium, quàm ab operibus pietatis cœpit. Ioannem enim fratrem suum à Ludouico Marchione Brandemburgensi, per summam vim & iniuriam ex Tiroli regione pulsum, Morauiæ confestim vt Marchionẽ præfecit: veteri Pragensi templo, cui & decor & amplitudo deesse videbatur, noua fundamenta circumposuit, decimamq; argenti partem ex montibus Cuthnensibus prouenientem, pro ædificio futuro assignauit. Interea q; viginti quatuor ministros templo assiduos, quos ideo Mansionarios vocabat, constituit, illisq; largos sumptus destinauit, vt die noctuq; Deo hymnos & laudes psallerent, cum paulò ante opibus adhuc priuatis, sacellũ elegantissimum, in eadem arce Pragensi, permissu patris, sub titulo Omnium sanctorum ædificauerit, lecto in id descriptoq; cœtu sacerdotum honestissimo. Et ad cumulandam Ecclesiasticam Pragæ dignitatem, Episcopum Pragensem nomine Arnestum, in contumeliam metropolitis Moguntini, qui Carolo aduersas partes fouerat, Archiepiscopum à Clemente Romano Pontifice creari, ac scholas insuper publicas instar Parrisiensium erigi procurauit. Mox deinde ab Archiepiscopo suo, vnà cum vxore Blanca coronari, corona quam ex auro & vnionibus fieri iussit preciosissimam, in maxima hospitum clarissimorum celebritate voluit, atq; omnes hospites magnifico epularum apparatu, & insigniores præterea muneribus prosequutus est. Sic enim ad liberalitatem propensus erat, vt sæpius etiam vltrò ad accipiendum prouocaret eos, quos munificentia sua dignos putauit, cum interim subditos nullo tributo, nisi iure sibi debito oneraret, illudq; receptum non in sumptus superuacaneos & inutiles, sed ad redimendas arces à parente proceribus obligatas conuerteret, vt tum fecit, cum aurum coronarium in ipsa coronatione accepit, totum id ad creditores, qui arces possidebant, transferens, vt ex suis potiùs, quàm ex alienis fructibus & censibus viueret. Hinc in re familiari constituenda valde prouidus, ne quem arcibus, vectigalibus, aurarijs, argentarijsq;, agris denique suis procurandis præficeret, nisi eum qui diligenter, perspectè, vtiliter fungi sciret officio suo, ne quid per vllam socordiam aut imprudentiam eorum omitteret, quæ ad tuendam rem familiarẽ, candemq; amplificandam deseruirent. Horum solertissimus habitus est Theodoricus professione Monachus, qui Monasterium Cisterciense, in quo œconomus fuit, plurimis debitis multo tempore impeditum atq; exinanitum, sic sua dispensatione expeditum, refertumq; reddiderit, vt nunquã antea vberius fuerit. Hunc Carolus ad se accersitũ, adeò tenui arci præfecit, vt qui prius illi pręfuerũt, ex annuis illius prouẽtibus nec se ipsos, nec familiã alere potuerint, sed necesse erat ex vicinis arcibus cõmeatũ suppeditare. At Theodoricus breui ostendit, in sterili quoq; arce,

Ioannem fratrem Morauiæ Marchionem creat.

Aedes sacras ædificat.

Episcopatũ in Archiepiscopatum euehit, & gymnasiũ condit An. 1370.

Ernestus I. Archiepiscopus Pragæ.

A suo coronatur Archiepiscopo Rex.

Liberalis.

Redimit arces pignori depositas.

Bonus œconomus.

Theodorici monachi industria in administratione rei familiaris.

arce, nihil æquè copiæ, largitatiq; frugum & pabulorum conferre, ac ipsum præfectum, si laborem, sedulitatemq; & curam propriam, nō autem alienam fideliter adhibuerit. Ac vide hominis solertiam: dedita opera Carolus ad arcem illam cum satis frequenti comitatu improuisus venerat, præmisso indagatore qui penum Theoderici exploraret, in quo summa inerat penuria. ei Rex adueniens iniungit, vt pro domestica copia subitō appararet ientaculum, gallinas ille & anaticulas ex chorte obuias, pro mensa Regia obsonat. Cæterùm vt ventres præterea tam multos eadem celeritate impleat, hoc subitò excogitat, vt gregem Suum, proximè arcem se pascentē inuadat, nihil à singulis suibus præter aures & caudas, tanquam membra coco ad celeriter coquendum habilia detruncans, illaq; variè condiri, ac largè hospitibus omnibus apponi iubens. Admirante Rege vnde tantum petiræ offæ, & inexpectatæ? ostendit illi Theodericus truncas sues, absq; vllo totius gregis detrimento offas illas instruxisse. Atq; ille vultu læto subridēs, Serue, inquit, bone, quia in pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam. Fecitq; eum statim ærarij quæstorem, tanto rerum suarum quæstu, vt ex eo redundaret, non solùm ad liberandas arces æri alieno obnoxias, sed ad nouas etiā comparandas & condendas. ciusq; erga se meriti suo tempore Carolus memor, Theodericum primo Mindensem, deinde Magdeburgensum creat Pontificē. Subit tandem memoria quoq; vlciscendæ iniuriæ, quam Ioanni fratri ex Tyroli contra fœdera pulso, Ludouicus Marchio Brandenburgensis intulit. Sed hæc vltio regionē ipsam potiùs, & incolas, qui congredi audebant, (nam Marchio aberat) persecuta est, ferro, igne, cæde, vt cæsis in illa nuper Boiemis sanguine vicissim Germanorum parentaretur. Cæterùm aduersus ipsum Marchionem, qui rebellis esse, Germaniamq; turbare contra Carolum nō cessabat, alia ratio est inita. Nec enim iam dignum illum esse Carolus iudicauit, cum quo ipse cōtenderet, sed æmulum illi excitauit, qui seb Valdemarum Marchionem, cuius nomē apud Brandemburgenses valde gratiosum erat, diceret, rumoremq; de morte sua sparsum, nō solùm peregrinatione sua longinqua, sed ætate, formaq; & statura insuper refelleret. Nam ijs omnibus haud dissimilis in Valdemarū fuit: denlq; à Brandemburgensibus, non alius quàm legitimus Valdemarus creditus, tantoq; vulgi fauore quā ibat exceptus, vt ei complura castella & municipia sua sponte aperirent. Accessit mox frequens nobilitas, postquā Albertus & Ioannes Comites Megapolienses Praga domū reuersi sunt, cum ampliore quàm exierant dignitate: ambos enim Carolus ad principalem honorem extulit, vnam hanc beneficij gratiam tacitè exigens, vt Valdemaro in asserenda, quam vocant Marchia adiutores se præberent, quod quidem Albertus sedulò præstabat, tamq; grauis Ludouico Marchioni ingruebat, vt extremū ille à Rege Daniæ affine suo auxilium cogeretur implorare. Danus, traiecto classe mari, Vandaliam Alberti, iuxta mare sitam, latè peruastare incipit, sed occurrit illi per tempus Albertus, magnaq; eum strage alios Danorū cædendo, alios mergendo, ad classem illum redire, & inde fugere compellit. Nec Valdemarus in Marchia feriatur, vel in recipiendis, vel in præsidijs firmandis, quas recepit arcibus & oppidis occuparns, planè bellissimè Marchionem eum, qui fingebatur, se simulans. Id verò Ludouico grauissimum ad tolerandum erat, quod ipsorum etiam principum, ille, vt ipse diecebat nebulo, mentes, oculosq; adeò hebetaret, vt nec iudicium, nec veritas apud eos valeret. Cuius igitur discrimini se offerre, quàm tale ludibrium diutius ferre, destinauit: atq; omnes copias, quas ex Bauaria, Carinthia, Styria & alijs mediterraneis locis, tum etiā ex maritimis ciuitatibus cogere potuit, ad oppidum Francfortū contraxit. Quibus ne Valdemarus succumberet, apertè tandem Carolus, nihil sibi ad celeritatē opis ferendæ reliquū fecit. Habuitq; in castris suis Archiepiscopū Magdebur-

Lepida historia.

Theodoricus monachus ærario præficitur, postea ad Episcopalē dignitatem euectus.

Bellum contra Ludouicū Marchionem Brandeburgicum.

Valdemarus suppositititius Marchio.

Anno 1349.

Comites Mekelburgenses in principum ordinē asciti.

Daniæ Rex Ludouicum Marchionem iuuat contra Mekelburgensem.

Ludouicus extrema contra Valdemarum tentat.

Fascinū obduxit oculis Valdemarus.

Opem fert Carolus Valdemaro.

gensem, Rudolphum Saxoniæ, & Albertum Megapolensem principes, ac Comitem Anhoitum. Castra vtraq; vno minus milliari à se distabant, prompto

Detrectat pugnam Carolus ne reus agatur sanguinis effusi ob defensionem personati Marchionis.

ad congrediendum Ludouico, si Duces militiæ eius ad dissuadendā pugnam obuiam non processissent, quasi miseratione permoti, futuræ tot vtrinq; nobilium, in tanto vtriusq; exercitus apparatu, cædis, eiusq;, quod omnium indignissimum est, ob vnius Latrunculi impudentem audaciam subeundæ, quem alia paulò pòst ventura pœna illo digna maneret. Sed hæc duces, Carolo gratificantes, à quo erant corrupti, dicebant, qui iure suæ ipsius conscientiæ metuebat, ne ipse reus apud Deum eius sanguinis efficeretur, quicumq; in prælio, si ad manus ventum esset, funderetur. Tanquam huiusce prælij autor Ludouicus de tanta spe, quantam animo concepit, præter opinionem deiectus, sententiam retinendi per se Marchionatus mutat, illumq; ad fratrē suum Romulum, ita nominatum, quia Romæ natus erat, transfert, ipse in Bauariam reuersus.

Ludouicus Marchio bellorum pertæsus fratri Ludouico Romano quod Romæ esset matre coronata in lucē editus resignat Marchiam.

At Carolus superiorem, inferioremq; Germaniam peragrans, ab omnibus Imperialibus ciuitatibus, magno cum honore & lætitia propter singularem eius humanitatem, comitatemq;, & summam in rebus statuendis, discernendisq; integritatem, atq; æquitatem excipiebatur, debitumq; sibi ab illis sacramentū, quemadmodū paulò ante ab ipsis quoq; principibus accipiebat.

Germaniā peragrat postulato iuramento,

Deflectens inde ad Palatinū Rheni principem, viduitatis ibi oblitus, cum Anna eius filia matrimonium contrahit, atq; ibidem apud socerum nuptias concelebrat, promulgato ad cæteros principes omnes edicto, vt Herbipolim ad diem certum cōuenirent. In conuentu de expeditione in Italiam facienda, coronæ Cæsareæ induendæ gratia, actū & conclusum est, vt post mensem sextum primo vere illa iniretur.

Carolus ducit Annā vel Agnetem Ruolphi iunioris Palatini filiam.

Profectio ad coronationē instituta.

Hic rursus inquietus Ludouicus, vt impediat Carolo transitum per suas prouincias in Italiam, subsessores viarum comparat, quasi illi manu insidiosa Carolo repugnare possent, quem ipse robustissimo exercitu lacessere supersedit. Hanc igitur eius nimis pertinacem aduersus potentiorem se rebellionem, Palatinus tandem authoritate sua, tanquā ætate maior gentilis (ex eadem enim gente & familia Palatini eum principibus Bauariæ sunt) hoc consilio sedauit.

Opera Palatini Ludouicus Marchio Cæsari reconciliatur.

Consueuerant Cæsares insignia Cæsarum cum sanctis quibusdam reliquijs apud successores deponere, quæ tunc omnia Ludouicus post obitū patris in sua potestate habuit. Gladius magni Caroli erat, Lancea Christi, dextra portio S. Crucis, cum vno clauo & mappa, qua vltima mensa Domini strata fuit, non magni videlicet cuncta precij apud talium rerum contemptores: at apud Christianissimum Carolum in tanto precio posita, quanto nulla res profana vel preciosissima. Proin consilium Palatini fuit, vt Ludouicus nactus reliquiarum tantum æstimatorem, illas pro redimenda pace, quietaq; Marchionatus Brandeburgensis possessione permutaret: quod vbi ille fecit, Carolus sine vlla cunctatione illum vestibus Marchionis, & ornamentis solemniter inuestijt, comitemq; in Italiam cum ipso Palatino socero suo habuit.

Clinodia Imperij Carolo tradita.

Marchionatus inuestitur Brandeburgensis.

Cum Mediolanum venisset, ferreamq; ibi ex more coronā induisset, præstò ei fuerant omnes Lombardiæ principes, & ciuitatum magis insignium ciues, ingenti alacritate in verba eius iurantes, vt quem pleriq; ab ipsa adolescentia nouerant, egregiè Lombardiam paterno adhuc auspicio administrantem tam virum quàm adolescentem, Cæsarem quàm priuatū, sua iam quàm olim aliena authoritate meliùs administraturum sperabant, mansitq; cōplures Mediolani dies à Vicecomitibus lautè cum suis habitus. Inde Pisas se contulit, adfluentibus vndiq; ex Aetruria legaris, qui se imperata facturos obedienter dicerent, extra Florentinos, qui nescio quā immunitatem & libertatē prætendebant. Horum agros milites prætereuntes, intactos non relinquebāt, cum alijs in locis vsq; ad ipsam Vrbē, ab omni maleficio sibi tēperarent. Vrbē Carolo ingredienti, populus Romanus vniuersus lætissimus occurrit, eo obsequio.

Mediolani coronam accipit ferream.

Anno 1354. 6. Ianuarij.

Carolus Romā venit.

quio,quod præstari nonnisi legitimis dominis solet. Nam ita iam Romę summus Pontifex propter diuturnam sui absentiam fastiditus iacebat,vt eo contempto,plebs sibi Romana deligeret,qui Regia potestate ciues regerent. Ausus deniq; publicus illorum scriba Tyrannum apud illos agere cum hoc titulo insolentissimo:Nicolaus seuerus & clemens,libertatis,pacis, iustitiæq; Tribunus,ac sacræ Romanæ reipublicæ liberator illustris. Quanquam hunc illustrem liberatorem Carolus deinde captum in Gallias ad Pontificem deduci iusserit. Tum verò à duobus[c] Cardinalibus Romam ad coronandum missis,vnà cum vxore Anna coronatus,& Augustus appellatus est. Instant Romani,vt Augustus vrbem Augustam,tanquam hæreditatem suam iure inuadat, aut Romanos in antiquum statum restituat. Deliberaturum se ille respondet,Vrbeq; per venandi simulationem egressus, in castra tetendit, seuerissimum indc mandatum dans, vt finem tandem Romani mutandis innouandisq; dominis imponāt, memores sacramenti apud Romanum Pontificem semel depositi:illud si violatum iuerint, aut si Legato etiā Pontificis rebelles fuerint, perfidiam se illorum armis persecuturum minitatur. Similes minæ Præfectis renunciatæ, quos Cæsar Bauarus per Aemiliam & Picenum regionibus Pontificis præfecit, si ciuitates Pontifici suas vltrò non reddidissent. Paruerunt cæteri præter Ordelaphos, qui de Cesena & Foroliuio à milite deturbati sunt. Constitutis ad præsens in Italia rebus Carolus, vel armis vel iure, non sine Bartolo Saxiferrato, iuris illa ætate peritissimo, quem in aula sua liberaliter habuit. Ac iam à se dimissis auxiliaribus copijs omnibus, discessum inde cum Boiemis & Morauis parans, magnis precibus à Francisco,cui Gambacurta cognomen, ex familia Pisanorum validissimà, rogatur, vt Pisas ad diuerticulum sibi notum, & nuper haud ingratum diuertat. Nihil mali suspicans, Pisas remeat, & in domo Prætoria publico hospitio accipitur, cum summa eorum qui cum Francisco conspirauerant perfidia, qua mox ad opprimendum hospitem Cæsarem vsi sunt. primò ignem multa nocte Prætorio subdiderunt, cuius magnitudine propè fuit, vt Cæsar cum Anna coniuge amburerctur, oportunè Regiæ custodiæ assueti, ambos penè seminudos subductos, in alium securiorem locum deduxerunt. Nocturna fraude non succedente, posterà statim luce palàm cum armatis in forum descendunt, & ad popularem tumultum concitandum exclamant, Cæsarem non vt hospitem, sed vt manifestum incendiarium vrbem subijsse, vt illam combustam Florentinis hostibus tradat, si ipsi tempus tradendi illum non acceperint. Disclusis ponte fluminis hospicijs Boiemi & Morau, qui cum Cæsare venerant, tenebantur, eaq; res longè maximam dimicationem attulit, dum Pisani transitum pontis Boiemis prohibere, & illi vicissim illum vi superare conantur, vt domino & Regi suo, obsidione in hospitio Ioannis Episcopi Olomucensis (quo Arnestus quoque Archiepiscopus confugerat) laboranti, succurrant. Pro Pisanis multitudo erat, sed incomposita, & inordinata. At Boiemis quantum de numero detrahebatur, tantum animi virtus, nobilitasque & vsus militiæ supplebat (maior enim illorum pars ex proceribus & equestri ordine constabat) equestri denique procella victoria parta est, Pisanorum multo sanguine ex vtraque pontis parte cadentium antequam Franciscus caperetur, & eo capto, carceri per tecta & templa dissiparentur, vetante Cæsare dissipatos insequi, sed confestim Francisco torqueri iusso, vt conscios æderet, atq; authores tanti sceleris proderet. Authores Florentinos nominauit, ac satis multos conscios. Sed de sex tantùm Gambacurtis suppliciū sumptum, reliquis vita condonata, non gratuitò, sed pro auro præsenti, ex quo militibus donatiuum distribuit, cum antea Czerconem Lyppensem, Henricum Gradecensem, Benedictum Colouratum proceres Boiemos, mox item Mora-

Prostrata Romę Pontificis auctoritas Vrsinis & Columnijs factiones alentibus.

Nicolaus Augustum se dicit & instauratorem Romani Imperij.

Romanos in Pontificia confirmat fidelitate.

Bartolus de Saxo ferrato Iurecōsultus eximius.

Inuitatur Pisas à Francisco Gambacurta.

Insidiæ vitæ Cæsaris structæ.

Armis oppetunt Pisani Cæsarē.

Pontem Boiemi occupant.

Pisani cæsi Franciscus captus.

Florentini insidiarum archi tecti.

Præmiis procēribus data.

uos, Zdenconem & Benedictum Lomnicios, Smilonem Dubrauitium, Vilhelmum Gemnicium balteo militari cinxisset, torquibusq; aureis illos adornasset. Sacrarum reliquiarũ inter ista non immemor, sed cum audisset, corpus diui Viti à Regibus quondam Lombardiæ sepultũ Papiæ iacere, Oratores suos ad Senatum Papiensem mittere haud procrastinauit, qui vehementer illum, etiam atq; etiam orarent, vt honoris sui gratia, corpus illud sibi donaret. Hoc sibi gratius nihil fieri posse, quàm vt integrum corpus eius diui assequatur, quem Boiemi pro numine tutelari colant. Facilè Papienses voto Cæsaris subscripserunt. Cui per Alpes transeunti, maior etiam quàm rumor erat, ædificiorum strages ex terræ motu facta, oculis occurrebat, ruinis, ruderibusq; passim obuiam iacentibus, quæ sacra, profanaq; loca miserè cum ipsis etiam hominibus prostrata suggerebant. Aderant & superstites multi, casum suum magno cum gemitu deplorantes. Horũ alios consolando, alios opem illis pollicendo, alios subsidium statim eis ferendo Carolus confirmabat. Veniensq; Pragam, nouum velut genus vitæ instituit, splendidius videlicet quàm antea, tum à sumptu, tum à cultu, & ab omni apparatu, non qui ambitionis, sed maiestatis potiùs terminos prolataret, quę cum à magnitudine nomen deducat, magnũ honorem, magnamq; reuerentiam requirit, vt conspicua, & monstrabilis habeatur, quod sanè absq; ornatu, cultuq; tam rerum quàm homnũ magnifico contingere haud potest. Ergo eius hoc præcipuum ornamentũ fuit, vt in aula sua ornatissimos principes haberet assiduos. Ex domesticis Archiepiscopum cum Olomucensi, & quem nuper creauerat Lytomysliensi Pontificibus, quibus mox Brandemburgensem & Misnensem Præsulem adiecit, vt Archiepiscopum Pragensem respicerent. Ipse verò Saxoniæ Dux occupata iuxta pontem Pragensem, de consensu Caroli, area, domum sibi à fundamentis excitauit, præter cætera, viuarijs vitreis, vsq; ad supremam contignationem subductis, vt pisces in illis natantes, commodius à prætereuntibus conspici possent, adornatam. Fridericus item Burgundiæ princeps domum sibi insignem Pragæ ædificauit, cui sacellum diui Martini coniunxit, Nonnulli autem Ducum ædificatas domos mereabantur, vt in suo potiùs, quàm in alieno Pragam sæpissimè venientes, habitarent cum eo Cæsare, qui cum illis seria, iocosq;, qui venationes & conuiuia, non minore familiaritate quàm liberalitate & comitate exercebat: omnes enim iucundè & honorificè appellabat, largitor bonorum in illos & honorum. Ad hæc quantum ipse magnificus in excitandis operibus magnis sumptibus, vel sola Praga abundè potest declarare, cuius magnitudine non contentus, alteram tantam Pragam de integro condidit, diuisis areis, positisq; domorum de suo insulis, vt ad illas plateæ, viciq; & forum dirigerentur, vocauitq; nouam ciuitatem, nouis illam templis, nouisq; sacerdotijs, & omnibus rebus vitæ necessarijs instruens. Nam & quos vocant Canonicos regulares, & Carmelitas, & Ambrosianos, & Augustinianos, per singula contubernia distributos in illam inuexit. Legit item seorsim contubernales, qui se Sclauos cognominabant, authorem religionis suæ diuum Hieronymum cientes, quem hoc nomine Carolus peculiariter veneratus est, quòd in Illiria natus fuerit, vnde Boiemi originem trahunt. Mox sub nomine Caroli collegium præterea sacerdotum constituit, & alterum ad diuum Apollinarem, ex doctoribus sacerdotibus, qui alios quoq; sacras literas docere possent. Ab vtroq; non longè abest arx Vicegradensis, quam ille denuò muro, propugnaculis, crebris turribus cinxit. Quanquam vna illa turris quam ponti Pragensi superposuit, facilè alias vincat omnes, decore, elegantia, artificio. In hoc verò maximè etiam salutarẽ subditis dixeris, quòd in tanto prædonũ, latronumq; metu vbiq; scatentium, hanc salutis omniũ inierit rationẽ, vt Regnũ in duodecim regiones diuiserit, singulisq; idoneos viros præfecerit, inter alias

Reliquias S. Viti à Ticinensibus impetrat.

Terræmotus circa Alpes.

Magnificentiæ studet Carolus ex Italia reuersus.

Aula splendida tam præsulibus quàm principib. referta.

Saxoniæ Dux domũ extruit Pragæ.

Dux Burgundiæ idem idem.

Carolus nouã Pragam cõdit.

Monachorũ contubernia adducit.

Hieronymiani.

D. Hienymum veneratus est Carolus.

Collegium Carolinum.

Vicegradũ reparatum.

Turris ad pontem Pragensem.

alias iurisdictiones permissa illis potestate inquirendi, & puniendi quoslibet latrones. Ipse adeò illis infestus, vt sæpius de via ad receptacula illorum deflecteret, nec nisi loco expugnato, ad solumq; diruto, ipsis verò raptoribus, tum nobilibus tum ignobilibus in sublimè per arbores suspensis, inde abierit. Sanxit præterea graues in eos pœnas, qui à regula Catholicæ fidei, viaque deuiarent, commotus reditu Dulcianorum hæreticorum, & flagratorum, qui flagris dorsa cædunt, intus vitijs intercutaneis bulliunt. Ne igitur vtrique sanctum gregem sua contagione polluerent, partem eorum igne combussit, cæteros de sententia Arnesti Archiepiscopi perpetuò exilio relegauit. Eiusdem Archiepiscopi auspicio, ad tertia matrimonij vota transijt, assumpta in vxorem Anna, [e] Ducis Suidnicensis filia, quæ ei Suidnicium in Lusacia, cum toto territorio pro dote attulit. Benè autem & prior Anna venerat dotata, com plures in Bauaria arces, oppidaq;, & inter illa Salispachum marito relinquens, cum vna filiola, quam postea Carolus principi Austriæ elocauit. Opportunitas plerisque principibus adesse visa est faciendæ expeditionis in Asiam, ad recuperanda loca Sarracenorum manu Christianis adempta, propterea quòd hostium tunc vim maximam pestis exhauserat. Aliorum igitur instinctu Princeps Saxoniæ, qui Carolum familiarius coluit, in hunc modum eum blandè compellat. Ab hinc inquiens annis amplius centum nullus Cæsar extitit, cui tanta facultas recipiendæ Hierosolimæ oblata fuerit, quanta tibi Cæsar adest. Singulis enim priorum aliquid defuisse, alia quidem alijs, cæterùm omibus pecuniæ, quæ sunt nerui belli. At te non solùm stipendiario ære abundare videmus, sed validissimarum præterea gentium præsidijs instructissimum esse: quippe cognatione Galliæ Regem, affinitate Pannoniæ attingere, cum Polonis amicitia & fœdere coherere, Boiemis autem Germanisq; & Italis cum potestate & imperio præesse: ita vt nemo dubitare debeat, si ad hanc tantam facultatem se voluntas proficiscendi in Asiam adiunxerit tua, quin illam pro speri successus prosequuturi sint. Ad hæc Carolus ait. Quoniam id accidit, quod mihi iam pridem maximè optatum fuit, vt vobiscum de expeditione transmarina conferrem, quæ vtique susceptu, quàm confectu multò facilior est, vt satis ex aliorum Cæsarum euentibus, qui ante me hanc fortunam tentarunt, liquet, quibus videlicet hoc euenit, vt post multa etiam secunda prælia facta, postque multas receptas vrbes, quæ sine magnis viribus & opibus contingere non potuerunt, ad extremum tamen alij eorum à militibus per seditiones tumultuantibus deserti sunt, alij vix cum decima exercitus parte domum reuertebantur. Fridericus verò Cæsar ibidem perierit. Omnes denique bona in oriente parta, citò amiserint, hostibus statim à discessu Cæsarum illa recuperantibus, cum miserando Christianorum exitio, quos in præsidijs relictos, vis & furor hostilis immanissimè interficiebat. Sed nec hodie alium futurum exitum se videre, etiamsi, Hierosolima recepta fuerit, quàm vt illa manibus protinus elabatur, si de proximo non aderit, qui illam eum imperio tueatur. Nam qui modò imperat Græculus, ex eadem qua plerique maiores sui perfidia, aduersus Latinos conflatus est, vt eos mendacijs & fallacijs insidiosissimè fallat, idemque hanc iam fraudem commisit ([f] Ioanni Palæologo nomen fuit) vt locum in Europa Turcis, ad inhabitandum primus tradiderit. Quis igitur prudens mihi suadeat, vt me, ouesque meas lupo credam? Sed fortasse ex re magis fuerit, vt prius deliberemus, quo modo lupum istum Aquila fuget & abigat, vt sola imperium Græcum & Latinum obtineat. Nihil enim opus esse, vt duo, sed vt Cæsar imperet vnus. Ita præsens ista deliberatio in aliud tempus dilata fuit. Et Carolus cum ijs qui aderant principibus, in Germaniam profectus est ad componendam cõfirmandamq; pacem, quam principum ambitio, publicanorumque auaritia turbauerat. Eo vsq; namque

Flagellatorũ delet sectam.

Catharina Rudolphi IIII. Ducis Austriæ vxor.

Rudolphus Dux Saxoniæ ad Bellum vltramarinum Carolũ exhortatur.

Olim quod vulpes ægroto cauta, respõdit quia me vestigia terrent omnia aduersum spectantia nulla retrorsum.

Anno 1364.

Græci Cæsares prius domandi vt aquila integra restituatur.

Conuentus dicitur celebratus in vrbe Metensi.

Lex Carolina siue Aurea Bulla instituta. Noriberge promulgata, Anno 1356. 10. Ianuarij.

ambitio illorum, etiam principum qui se Electores vocant exarserat, vt primum sibi quisque locum, præcipuamque authoritatem in eligendo, assidendoque vindicaret, nedum vt alius alium in honore deferendo præueniret, vnde simultates inter illos, & aliqnoties cædes ex domestico illo dissidio suscitabantnt. Approbante igitur senatu principum frequentissimo, decretum Carolus promulgauit, quo gradus, potestasque principum & aliorum ordinum ita discreuit, vt nullus de iure suo, tanquam imminuto queri potuerit, sed contrà potiùs, vt tenuiores cum potentioribus se quodāmodo æquari gauisi fuerint. Sic item vetera Cæsarum de eligendo Rege Romanorum placita renouauit, vt in hodiernum diem Carolina sanctio, de mandandis suffragijs, sola apud principes vireat, vigeatque. Sedata deinde ab eodem contentio fuit, quę inter ciues mercatores, & publicanos, in hostilem modum vsque ad arma creuerat, erepta sanè publicanis nimia in angendis, per Rhenum & Danubium vectigalibus cupiditate, ac mercatoribus restituta pristina illorum nauli soluendi consuetudine. Præter hæc ciues nobilitatem quoque de hac re accusabant, quòd per speciem militaris militiæ, latrocinijs sæpius operaretnr, bellum pro egestate vel libidine quisque sua ciuibus indicendo, illosque in captiuitatem abducendo, aut fidem illorum hac lege astringendo, vt se certo loco cum ingenti pecunia sisterent, quasi prædones & fures, iustum cuiquam bellum denunciare & indicere possent. Factum contra omnes tales, qui iuris cognitione neglecta, ad societatem maleficij conspirassent, tanquàm contra grassatores capitale edictum, in quo disertè adscriptum: Nemini fidem datam in bello, nisi iusto & legitimo hosti, conseruandam esse. Hæc atque alia omnibus ordinibus non ingrata, cum per Germaniam, quam totàm illo anno Carolus obijt, solettet constituisset, atque cunctos ad tranquillitatem & concordiam Germanos redegisset, domum patriam cum laude & gratia repedauit: visoque Venceslao filiolo, quem ei anno priore vxor Anna peperit, cogitare in animo cœpit, vt illum maturè Regni consortem faceret. Huiusq; consilij Arnestum Archiepiscopum, cui summam rerum omnium fidem habebat, participem facit. Probat ille rem, sed de tempore nonnihil addubitat, àn in ipsa infantia, antequam se Regem esse sentiat, vti Rex coronari debeat? Annuentibus deinde cæteris primoribus, nihilque referre dicentibus, vtrum infans, an adultus filius sit, quem pater superstes in consortium regni vocet, Arnestus Venceslaum non plus quàm sesquiannum agentem vngit & coronat, Ioanne Olomucensi Præsule assistente, nec diu pòst superstite, quàm in Morauia cœnobium, Pustimirium vocant, virginibus fusco flammeo velatis, suo sumptu absoluisset, in quo mortuus condi, humarique voluit. In huius locum Ioannes è familia Vlassinia, suffragio maximè Caroli suffectus est. Nā idem Carolus sacello illum in arce Pragensi, omnium sanctorum dicto, nuper præposuerat, tanqnam sibi in primis probatum. Cæterùm assequutus quod exoptabat, vt Venceslaum filium (nam Sigismundum necdum habebat) Regem videret, cum primū per ætatem licuit, teneram illius pueritiam virtutis præceptis formandam, præstantissimis pręceptoribus tradidit. Ipse quoque aliquanto magis acrem quàm prius curam ad ornandum, stabiliendumque Regni statum adhibuit, postquam certus erat, quòd regnum cui velet relicturus esset. Non enim solùm de ædificijs in illo continuandis, sed etiā de finibus prolatandis, legibusq; insuper ac magistratibus, iudicijsq; legitimis instituendis, sollicitus erat. Et inter prima, vt preciosissimus regni thesaurus, nempe ipsa corona, & sanctæ reliquiæ, in loco maximè firmo, munitoque seruarentur, custodiæ illorum causa arcem de nomine suo Karolsteynam appellatam, tertio à Praga lapide intra montes ædificauit: addiditque illi duos custodes, vnum ex proceribus, alterū ex equestri ordine, grauissimo sacramento astrictos,

Auaricia exactorum telonij coercita.

Nobili casuli centiæ frenum iniectum.

Reuersus in Boemiam Venceslaum filium coronat.

Sesquiennis Venceslaus coronatur.

Pustimiriū monialium cœnobium ab Episcopo Olomuzensi extructum.

Ioanne Vlaßinius Episcopus Olomuzij.

Educationi Venceslai animum adijcit.

Auget Regnū Boiemiæ.

Carolsteynum asseruandæ coronę ędificat.

astrictos, ne receptam custodiam negligenter haberent. In propagandis porrò finibus, hac vsus est sedulitate iuxta ac æquitate, vt in nullius bona & fortunas sui commodi causa, impetum per vim faceret, sed si qua arx aut municipium, siue in Lusatia, siue in Misnia, aut in Bauaria fuerant venalia, quæ cum regno Boiemiæ cohererent, illa statim vt à venditore iusto precio redimeret, operã nauauit. Nam & Brandenburgensem postremò Marchiam ab [g] Othone Marchione grandi pecunia emit, propriamq; Regibus Boiemiæ authoritate Cæsarea dicauit, interdicta eius alienatione, atque omnium finium regni diminutione, iurisiurandi religione & infamiæ metu. Hoc quoque cum pulchrè calleret, iusticia regnante firmari opes regni, contineriq;, ad ius patriæ describendum, legesque necessarias condendas se transtulit, ne iudices arbitria capitis sui, quemadmodum vsu hactenus venerat, pro iure haberent: quippe arbitria sæpissimè variantur, ius autem scriptum vna semper eademque voce loquitur, iustè distribuens cuique quod suum est. Adhibitis igitur ijs, quorum de iusticia magna erat opinio, constitutiones non satis probatas retractauit, & alias substituit, quæ summam æquitatem continerent, redactis ad duo genera publicis iudicijs, equestris ac procerum ordinis, iudicibusque de illo genere delectis, ac præcipuè magistratibus, qui domi foris'que præter splendorem, ius bonumque cum pietate & religione colerent. Affuitq; subinde iuri dicendo, ipseque illud dixit, non minore æquitate quàm seueritate. Pro tribunali sedente, sacerdos quispiam vtroq; oculo à viro quodam nobili patrono suo priuatus, propterea quod illum erroris in religione arguisset, iniuriam querebatur suam. Non ibat inficias Zahora, id nobili huic cognomen erat, sed per animi impetum, quem tunc in potestate non habuisset, facinus admissum excusabat, offerebatq; pecuniam pro satisfactione, arbitrio iudicũ æstimandam. Interpellauit dicentem Carolus, atq; hanc tulit sententiam: Nõ posse in hoc casu satisfactionem sibi absq; talione constare, quando cæco in integrum restitui oculi nequeant, sed oportere Zahoram pariter atq; sacerdotem perdere oculos suos, neq; enim aliter ius esse æquabile. Inter hæc principes Germani dolentes vicem patriæ, quam velut viduam factã esse videbant, cum Cæsarem non haberet in conspectu, complexuq; suo Carolum adeunt, vt iam saltem inuisat Germaniam, & illam præsentia consoletur sua, postquã Boiemis Regem dederit filium suum. Consentaneum enim videri, vt Rex in Regno, Cæsar autem in Imperio resideat. Paucis illos Carolus absoluit, inquiens, Vt nunc silentio transeam, natale mihi solum esse Boiemiam: nam Pragæ natus sum, quæ quantum mihi auri & argenti suppeditet, venite & videte. Et eductos in Gazophilacium, massas auri atq; argenti nondum signati illis ostendit, & rogat, potestne mihi fiscus in Germania imperialis tantam, quantam regius in Boiemia, copiam metalli exhibere? Quibus mussantibus: Nõne igitur, inquit, & mihi & vobis magis expedit, me hîc paternis cum commodo etiam vestro bonis perfrui, quàm ibi mutuam exercere deplumationem? Nec enim aliter fieri posse, quàm vt Aquila, quam ad vos aduolantem bellè nostis deplumare, illa vicissim, vt vestras euellat alas, quæ ægrè interdum nonnullis renascuntur. Quin potiùs hoc in præsentia agimus, vt concordia vtrinque, & in Boiemia, & in Germania nostras fulciamus opes, quo faciliùs malum vndecunque veniens arcere mutua ope valeamus. Facitque mox illos certiores de tumultu Italico, quem Vicecomites Mediolanenses contra se, & contra Vrbanum Romanum Pontificem concitassent, quorum elatos spiritus compescere in animo habere aiebat: ideoque præsentes statim poscere incipit, vt ad tempus sibi præsto sint. Illi enimuero se ostendunt, quod Cæsar iusserit esse facturos: sed eam profectionem aliquanto serius prosequutus est, propter nouas denuò cum quarta iam [h] vxore con-

Scripto com-prehendit iura Boiemica.

Pœnæ talionis sententia lata & confirmata à Carolo.

Præsentiã Caroli requirunt Germani.

Opulètior Rex Boiemiæ ipso Imperatore. Consultius iudicat in Boiemia viuere.

Vicecomites Pontifici se opponunt. Vrbanus V P. M. Lemouix Monachus.

tractus nuptias. Vxori nomen Elizabeth, quæ Ludouici Regis Hungariæ consobrina, & Casymiri Poloniæ Regis neptis fuit: aderatque Rex vterq; nuptijs, ex quibus Sigismundus filius ei prognatus est, postquā ex Italia redijt: in qua Legatus Romani Pōtificis, maiore ex parte Vicecomites iam domuerat. Ipse præterea tamen ad officium suum redactos, ingenti pecunia eosdem mulctauit, Pisanis Lucam, Florentinis Miniate oppidum ademit, sibi illa vendicans, & ex hoc itinere.* Aganum diuertens, vbi præter reliquias diui Maurităj, corpus insuper Sigismundi Burgundiæ Regis multis inclytum miraculis iacere cognouit. ibi instat oppidanos pro illo poscere, tanquam populari suo, propter linguæ Vandalicæ commertium, nec destitit incepto, quàm illud impetrat, secumque Pragam cum maxima omnium veneratione apportat. Decessit tunc apud Morauos Ioannes Caroli frater Marchio Morauiæ, cum mirifica laude benè administrati officij, adeò vt post mortem quoque eius Morauí omnes gratissima illud memoria celebrarent, sibique optarent talem futurum administratorem. At Carolus accersitis Iodoco & Procopio, ambobus fratris sui filijs, plenissimam illis pietatem, qualem videlicet pater, non tantum patruus solet, exhibuit, ex æqua parte Morauiam æquabiliter inter illos diuidens. Paulò post item obijt Arnestus Archiepiscopus, similiter officio suo optimè functus, dum sedulò docet, aut sacerdotibus præscribit, quemadmodum illos oporteat in domo Dei versari cum timore & disciplina: quibus neglectis, doctores simul atque discipulos cum ipsa religione penitus ruere. Leges quas super hac rescripsit, in hunc diem Instituta Arnesti nominantur, Multaque insuper alia eius pia opera memorantur. Nam Valetudinarium languentibus in oppidis suis, vnum Brodæ, alterum Pribrami, tertium Libaui constituit, ampliterque dotauit: & adhuc amplius quatuor cœnobia, inductis in illa contubernalibus, qui se Canonicos regulares nuncupant, alios eorum Sackam, alios Rokizanam, alios Iaromirium, alios Glatium, apud quos sepulturam sibi delegit. Ad eiusdem sedem Carolus Ioannem Episcopum Olomucensem transtulit, quem deinde Vrbanus Pontifex in Senatum Purpuratorum allegit: deditque vicissim Olomucensibus Episcopum Ioannem item nomine, quem ciebat Cancellarium suum, ac tum idem præsulem agebat Lythomysliensem. Adolescebat sensim Venceslaus ad ætatem paulò fortiorem læto parente, summamq; dante operam, vt filium non solùm ad vitæ suæ rationes, sed etiam ad Imperij successionem traduceret. Itaq; tempestiuè illum grauioribus rebus, consilijsq; & alijs regni curis admouebat, vt benè consulta audire, laboresque ferre consuesceret. At illo ex ferijs negocijs, non alind quàm tædium referente, ac mox ad leuia & nugatoria cum æqualibus delabente, maritali illum capistro illigandum ex re duxit. Eo tè id temporis conglobata promiscua armatorum multorum multitudo, vt [k] Vinciro Prussiæ Magistro, contra perfidos Lithuanos iam diu mutuis cladibus certanti, opem ferret, crucem induerat, ingentique agmine per Alsatiam transibat, vbi seditione orta, ac mox in exitium Alsatiorum versa, quam datura erat hospitibus, eam hospitibus calamitatem attulit, vberrimos illorum agros latè depopulando. Sed nihil horum adeò Carolum terruit, quàm quòd Argentinam egregiè munitam vrbem obsidere ausi fuerint. Quanta itaque celeritate potest, ad liberandam illam pergere, vnà cum filio Venceslao festinat. Quorum aduentu colluuies illa cognito, relinquit obsidionem, atque rursus ad populandos agros se conuertit. Carolo propè mœnia in castris commorante, ad quæ ciues frequentes ventitabant. quorum vnus ferocior, militem quendam Cæsaris de via sibi decedere dedignantem, in lutum prouoluit, tantus subitò ad hoc facinus in castris tumultus extitit, vt nisi Pontifex Argentinus opportunè tunc deprecator affuisset, pereundum ciuibus omnibus

Sigismundus natus, Anno 1362.

Secundus Caroli in Italiam ingressus pro Pontifice Vrbano.

** Nūc sanctus Mauritius in Valesijs non procul Seduno*

Sacras reliquias in Bohemiā vehit.

Mors Ioannis fratris Marchionis Morauiæ. eius Epitaphium ad Diui Thomæ Brunnæ.

Eius filijs à Carolo diuiditur Morauia.

Mors Ernesti Archiepiscopi.

Leges sacerdotibus cōstituit.

Beneficus in pauperes et religiosos.

Ioannes prius Olomuzensis II. Archiepiscopus Pragæ, pòst Cardinalis.

Regimini consuefacit filium Carolus.

Cruciata pro ordine Theutonico aduersum Lithuanos.

Germaniā populatur.

Anno 1365. Incolæ Anglos vocabant ad 40000. fuisse memorant.

Carolus illis se opponit.

Ioannes à Lichtēberg Episcopus Argētorati

qui in castris aderant, fuerat, reus tamen audaciæ supplicium pro omnibus
sustinere coactus est. Inde castra Colmariam versus mota, quo in loco adesse
hostium exploratores missi renunciarunt. Sed rursus turba maleficij sibi con-
scia, vindicem Carolum non expectauit dum propius accederet, sed instante
metu, sic dissipata & disiecta est, vt nunquam recolligi potuerit. Quo successu
Carolus delectatus immorandum sibi paulò diutius, sed dimisso exercitu, a-
pud Germanos existimauit, Rhenanas vrbes, & inferioris Germaniæ regiones
ociosè peragrans, quoad in Holandiam peruenit, hospitio à Comite eiusdem
prouinciæ per multam gratulationem & læticiam susceptus. Ibi tandem ne-
gocium Venceslao gratum peragendum reperit, peregitque vt filia Comitis,
Ioannam nominabant, quæ Venceslao cordi erat, matrimonio eidem coniun
geretur. Hoc negocio confecto, differre vltra tempus prensandi, suffragiaque
pro Venceslao colligendi non potuit, sumpto initio ab his suffragatoribus,
apud quos gratia & authoritate plurimum valebat: dein & ad alios, labori nō
parcens excurrebat, vt omnium voluntates exploratas haberet: quibus satis
perspectis, nulla videlicet ratione alia se illas, nisi grandi pecunia adnumera-
ta, expugnare posse, in singulos Electores Principes centum millia aureum
nummum se daturum spopondit. atque ita impetrauit, vt Venceslaus à Fride
rico Archiepiscopo Coloniensi, Aquisgrani loco solito in Regem Romano-
rum coronaretur. Cæterùm cum tantam summam dissoluere ad diem non
valeret, cum maximo Imperij detrimento, publica vectigalia Imperatoribus
ad subsidia relicta, ipsis principibus non tam oppignorauit, quàm perpetuò
abalienauit, propter nihili filium, vt res postea declarauit, nisi quòd suus cuiq;
charus est. Quintum annum Sigismundus alter Caroli filius iā agebat, cum
illi parens Marchiam Brandenburgensem attribueret, ne fraternas olim opes
respicere, sed suis potiùs absq; molestia gaudere posset. Vxore quidem Eliza-
beth, quæ mater Sigismundi erat, factum haud improbante, interim tamen
mediante, vt filius quoq; suus in fastigio sublimiore collocaretur. quod sanè
vno hoc modo fieri posse videbatur, si filia Ludouici Regis Hungariæ, cui Ma
ria vocabulum, filio suo Sigismundo desponderetur: nullo enim hærede viri-
lis sexus extante, successionem Regni Hungariç ad spōsam deuolutum iri. Ma
gnis igitur precibus matrem Ludouici cognatam suam, & ipsam Elizabeth
vocatam, in oppidum Ternauiam propè Morauiam situm, ad colloquium fa
miliare inuitat, valdeq; familiariter à cognata accipitur. deniq; familiarissimo
tractatu, per vtramq; spōsalia cupita transiguntur, ratam transactionem, tum
Carolo, tum Ludouico habentibus. Missus non multò post in Hungariam Si-
gismundus, vt à teneris statim sermonem Hungaricum, vsumq; militiæ perdi
sceret. Ac ne Ioannes natu minimus filius præteritus à parente videretur, Got
litium illi atq; alias in superiore Lusatia vrbes ad possidēdum, fruendumq; as-
signauit. Sanxit postremò legem, de viduis Reginis, offensus nuptijs, quas de-
coris quondam & maiestatis oblitæ, impares subibant, vt si posthac vidua Re
gina alij cuiuis, aut Regi, aut Principi nupta fuerit, præter dotem, vt exilio in-
super mulctaretur. Cæterùm in ordinanda excolendaq; Praga, nullum sibi fi-
nem facere potuit, adeò vt in illa quędam opera magnificentię magis cōmen
dandæ, quàm usus gratia excitauerit. Nam quam vtilitatem affert murus ille
sterilis, qui in hunc diem iugum Petrini montis longissimo spacio premit?
Quanquam dicant aliqui, venationibus, ferisq; animalibus includendis locū
illum à Carolo destinatum fuisse. At hoc omnium vtilissimū opus toti regno
futurū erat, si absolutum fuisset, quòd in finibus Bauariæ, qua parte Vultauia
fluuius qui Pragā interfluit, ortum habet, inchoauit, missis libratoribus, qui lo
cum idoneum per libellam inuenerunt, in quo Danubius cū Vultauia cōmis-
sus, omnes ex Italia & Germania aduectas merces Pragā transmittere posset.

Dilabitur exercitus.

Venceslaus ducit Ioannam filiā Alberti Bauariæ Ducis comitis Holandiæ.

Successorē Venceslaum declarari petit.

Pecunia imperat.

Venceslaus coronatur Rex Romanorum.

Anno 1376. 12. Iunij, ætatis 15.

Carolus vectigalibus publicis diuenditis Electoribus satisfacit.

Sigismundo Marchia Brandeburgensis assignata.

Sigismūdo mater Elizabetha procatur Mariam Ludouici Regis Hungariæ filiā hæredem.

Sigismundus in Hungaria educatur.

Ioannes filius Marchiæ Lusatia donatur.

Lex de viduis Reginis.

Insana ædificia Pragæ extructa.

Memorandum cœptū de Danubij cum Vultauia vulgò Moldauia coniungendo.

Apparent etiamnum tanti conatus vestigia, sed irrito effectu, vicinis nouum opus prohibentibus, ne in iacturam illorum Danubius auerteretur. Aetate deinde simul cum valetudine aggrauante, vocat ad se Venceslaum, paulò socordius madidiusq; viuentem, eumq; Ioanne Archiepiscopo corā pluribus compellat, quorum verborum hęc summa erat, Vt susceptam personam sanè magnam & difficilem magnanimiter gereret, in hoc verò magnum atq; imperio dignum elucere animum, si nullis facilè difficultatibus succumbat, sed vltro etiam occurrat negocijs. Ex quibus tamen quæ difficillima videri poterant, illa Dei benignitate, operaq; sua esse sublata, pacem in Italia, pacem in Germania, pacem circum vndiq; apud vicinos Reges & Principes vigere, affinitatibus aut fœdere conciliatos: domi verò tanta rerum omnium copia regnum instructum esse, quanta ab origine non fuerit instructius, vt iam vel leui cura atq; industria adhibita, omnia ista in statu suo æquabili contineri queant: cōtrà pessum itura per negligentiam & ignauiam, vtpote vitia ad perdenda imperia inuenta, quod vel notissimo Sardanapali exemplo satis liquet, cuius, & talium similium via domino abominatio est, velut impiorū. Tu verò, inquit, fili mi, tanquam veræ pietatis alumnus, diligenter cauebis, ne incidas in ociosas & improbas voluptates, néue te dederis ad assiduas cōmessationes & perpotationes. Luxuriosa enim res, vt Salomon ait, vinū est, & tumultuosa ebrietas, ac nemini magis quàm principibus turpis & dedecorosa, vt quæ facias impotes sui Principes, & propinet omnibus deridendos, vsq; ad contemptum: cuius ea vis est, vt dominis in subditos authoritatem adimat: qua adempta, perit simul obediendi parendiq; obsequium, præsertem si crudelitas accesserit, quæ ferè vinolentiam consequitur. Omni igitur ratione immoderatus vini vsus, non secus atq; altera imperij labes tibi erit vitandus. Nā de cætero quod vitam tuam, quam hactenus egesti, meritò accusem non habeo, cum audiam laudari ab omnibus humanitatem, comitatem, adeundiq; & audiendi facilitatem tuam, atq; alia fastigio minimè contraria, pro quibus videlicet ego me sponsorem pro te Electoribus dedi, te in rebus gerendis talem futurum Cæsarem, qualem maximè optarent. Næ tu igitur magna me solicitudine liberaueris, si ab hac sponsione fidem meā exolueris, mutata in paucis sic vita tua, vt ne minimam quidem rem quisquam posit vllam reprehendere. Promittentem dicto paterno audientem futurum à se dimisit, atque intra breues dies vltimum vitæ cum summa gloria actæ, finem clausit, Pragæ in templo diui Viti conditus.

Admonet filium Vēceslaum præsente Archiepiscopo.

In principibus omnia vitia magis conspicua teste Poeta. Omne animi vitium tanto conspectius in se crimen habet, quàdo maior is qui peccat habetur.

Carolus mortuus, Anno 1378. 27. Martij.

[a] *Carolus IX. Rex Boiemiæ, idem & Romanorū Imperator omnibus anteferendus.*

[b] *Valdemarus suppostitius Marchio finxerat se religionis causa profectum rediјsse. Ita plurimos fefellit indigenas mentitus nomen Valdemari. Magno non modo plebis, verumetiam procerum applausu exceptus. Adiutus à Carolo Ducibus Saxoniæ & Anhaltinis. Eum tamen Voldemarus Rex Daniæ omni priuatum ditione nouennio pòst exilio multauit.*

[c] *Petrus Bertrandus Gallus & Aegidius de Albernotijs Legati Innocentij VI. Anno 1355. die Pascha.*

[d] *Duodecim regionum singulis annuatim præsunt Capitanei, Baro vnus, alter ex ordine equestri, qui lites minores cognoscunt inter subditos diuersorum dominiorum 2. Si qui emergant latrones licet ijs conuocare vicinam sibiq; subiectam nobilitatem ad grassatores comprehendendos 3. Bello fortuito incumbente quilibet ad suum se recipit præfectum. Sola Hradecensis Regio quia dos Reginæ Burgrauia habet ob eam amplitudinem.*

[e] *Boleslai Suidnicensis filiam Annam ducit vxorem, alij dicunt fuisse filiam Henrici Iurcensis fratris Buleonis.*

Ioannes

[f] *Ioannes hic Andronici filius in contumeliam Cantacuzeni soceri fœdus cum Amurathe Turca primus iniȷt. se & regnum promisso tributo, filio Theodoro dato obside in Turcarum fidem tradidit. Hoc initium est seruitutis, qua subiecti fuêre postea Bizantini Imperatores Regibus Turcis.*

[g] *Otho successerat Ludouico Bauaro fratri frater. In coniugem filiam Annam Carolus dederat, cum Sobole caruisset ademit illi Marchiam, Anno 1373.*

[h] *Carolus ducit Elizabetham filiã Boguslai Ducis Stettinensis neptem Casymiri. Nuptiæ splendidissimæ Cracouiæ celebratæ præsentibus Rege Hungariæ Ludouico, Daniæ Sigismundo, Cypri Petro cum multis principibus, Anno 1363 in Bachanalibus.*

[i] *Iohannes quondam Marchio princeps Illustrissimus*
Qui Caroli quarti Cæsaris maximi frater fuit Germanus,
Quorum genitor Ioannes cæcus princeps Serenissimus,
Bohemiæ & Poloniæ regnorum Rex fortissimus,
Auus autem eorum Henricus septimus
Qui Imperator erat Christianissimus
Huius sancti templi fundator primus.
Iam pace fruens cum superis: hîc comperiatur sepultus.
Iodocus quondam Romanorum Rex inuictus
Semper Morauiæ, Brandeburgiq; Marchio princeps Catholicus
Primogenitus fundatoris primi huius templi,
Et consobrinus Sigismundi quondam Imperatoris Maximi
Huius sancti templi liberalis restaurator
Et multorum in eo beneficiorum largissimus institutor.
Cuius anima cum Christo perpetua fungitur pace,
Quamuis ipse hic sepultus quiescit corpore.

[k] *Vinrichus à Knippenrod XVIIII. Magister Prussiæ, sub quo Keistuttus Dux Lithuaniæ captus.*

[l] *Bonfinius dicit, coniugem Caroli coniugem Ludouici petiȷsse. Hungara Elizabeth, Loktici filia. At Caroli Elizabetha quoq; ex altera filia Loktici prognata,*

HISTORIÆ BOIEMICAE. LIBER VIGESIMVS TERTIVS.

VEnceslaus Norberge natus, & aqua lustrali tinctus est. accidit q; vt eandem aquam, adhuc infans locio suo resspergeret, sicut alui fimo ipsam aram in qua nondum bimulus coronabatur, coinquinauit, vtrumque peritiores inter prodigia retulêre, portendi per hæc dicentes, futurã, quæ sub hoc Rege euenit, sacrorum fontium, altariumq; contaminationẽ & violationem. [a] Hic igitur Venceslaus Carolo parente solemnibus exequiȷs funerato, postquam Regimen in Boiemos suscepit, initiò statim adeò dissolutè illud auspicatus est, vt nullam neq; legũ, neq; iudiciorum curam habuerit. Ex quo velut iustitio, & impunitate facinorum inde consequente, latrocinia & rapinæ, mala nuper intercepta, rursus per vias publicas cooriri cœpta, ingentem rerum iacturam, præsertim mercatoribus, Pragam tanquam ad celeberrimum emporium confluentibus, afferebant. Non enim pedites modò, sed etiam equites itinera obsidebant, maleficiȷs nobilitate quoq; obnoxia. Aduersus hãc tandem nobilitatem, velut è so-

Venceslaus X. Rex Boiemiæ & idẽ Romanorum Imperator. Anno 1361. 17. Martiȷ vel 28. Septembris.

Ignauia Venceslai latronibus fenestram prædandi aperit.

t

Receptus latronum euersi.

pore à suis excitatus, manum militarem colligit, caputque illi duræ ceruicis præponit, quod flecti non poterat, nisi latronibus expugnatis, & locis illorum euersis. Tres tunc arces è saxo structæ ad fundamentũ sunt dirutæ, quas Boiemi, Zleby, Zbicroh, Rohozecz, vocant. [b] Nec Moraui hoc ipso ferè tempore sibi contra Hungaros populatores defuerunt, magna vi, per absentiam Regis sui Ludouici Morauiæ fines transgressos: qua parte Broda & Hradisstie oppida iacent, ibiq; totam illam regionem igne & spolijs vastantes. Properè Iodocus & Procopius Marchiones, ad vindicandam iniuriam arma arripiunt, & ceteros alibi pari festinatione à proceribus armatos admouent, vt itinera omnia occupent, quibus hostis intercludi queat. Conueniunt alij Cremsirium, vbi copiæ Ioannis Pontificis erant, alij se ad vicum Malenouicium occulti cõferunt, ipsi Marchiones Korycanam oppidulum insident, ac mox pariter omnes hostium copias circumeunt. Illi desperata fuga acerrimè Morauos incurrunt, sed à condensatis illorum aciebus sine vlla ordinum perturbatione excipiuntur, orto vtrinq; cruento prælio, Hungarorum amplius quatuor millia

Iodocus Marchio profligat Hungaros.

occiduntur, ac paulò minus capiuntur. Captiuos omnes Iodocus nobilitati strenuè dimicanti distribuit, cæsorum autem spolia militi, cæterùm interceptas res quibus erant ablatæ, Morauis restituit. Sanè plaga hæc odiosa fuit, sed quoniam culpa Hungarorum contracta fuerat, Ludouicus illam dissimulanter præterire siuit. Obijt tunc Ioannes Archiepiscopus Pragensis, authoritate apud Venceslaum plurimum pollens. Vni enim huic tantum benè monenti libenter auscultabat, modumq; aliquem cupiditatibus suis illo interuenien-

Rectore destitutus Venceslaus.

te statuebat, cæteris omnibus contemptui habitis: proin nimis immaturè illi de medio sublatus est, cum antea de loco quem obtinebat, fortunis amplian-

Sbinco III. Archiepiscopus Pragæ.

do lautissimè meritus fuerit. Huic Sbinco à Leporibus è familia procerum successit. Expectabant Germani principes dum Venceslaus officio suo prouocatus, Germaniam inuiseret, atq; in illa, vt par erat, imperialia munera obiret. Quo nimis diu cessante, edendoq; ac bibendo ocium in Boiemia conterente, qui missi ab alijs principibus Pragam venerunt, salutem ei & gratulationẽ de incolumitate afferunt, & salutem ab illo rebus suis expetunt per aduentũ

Euocatur in Germaniam.

illius in Germaniam. Inconsultis ille omnibus qui coram aderant, de cerebro

Stolidi hominis respõsum.

suo inconsideratissimè respondet. Sc quæ peragenda sibi in Germania fuerãt, pridem omnia negocia confecisse, Regno Romanorum legitimè ibi inito, nec in præsens videre superesse quicquam, quod è re sua istic agat. Si quis princeps est, qui opera sua indigeat, cur ille ad Regem suum potiùs non veniat, quàm Rex ad illum? Contempti ad hunc modum principes, quoad poterant con-

Princeps Bauariæ Boiemiam infestat.

temptum reddebant, atq; ex ijs vnus cui Clemo cognomen, Princeps Bauariæ, vsq; ad æmulationem imperij aspirare ausus est, res Venceslai, cum in Boiemia, tum in Italia turbare cœptans. Sed illum Venceslaus propter egestatẽ adeò despexit, vt non alias illi opes ac vires quàm Cameræ, vt vocant, suæ, in qua monasteria item censentur, obijceret, negocio dato Sulconi Chotcssouicensi præposito, vt militem armaret, & cum illo ad fines Boiemiæ Bauariam

Sulcho Bauariam viceuersa populatur.

versus ire festinaret, vt inde hostem primum expelleret. Septem millia peditum sub signis habuit. Mox Sbinco Archiepiscopus libera sua voluntate tria equitum millia ei adiunxit, cum quibus copijs Sulco fugientem Bauarum vltra montes persecutus est, longeq; maiora acceptis detrimenta in Bauaria retulit, ac cum multis spolijs domum ouans reuertebatur. Conuersus in Italiam

Bauarus operam Florentinis locat.

Bauarus, à Florentinis mercede conductus, cum Vicecomitem Mediolanensem (Ioanni Galeatio nomẽ erat) ab officio in Venceslaum tanquam Regem Romanorum auertere conaretur, ibi quoq; voto suo frustratus, incepto desistere coactus est, nec multò pòst mortem obijt. At Galeatius misso ad Venceslaum oratore, Petro Philargi Mediolanensi Archiepiscopo, & cum illo centũ

millia

millia aureûm nummum, pro veteri titulo Vicecomitis nouum impetrauit, vt deinceps Mediolanensis Dux appellaretur. Hoc quoq; tempore, nouum in Germania machinatum genus inuentum, quas Bombardas cognominant. Cura externa de animo posita, quo securiorē se esse videret, eo desidia & inertia maior, atq; libido intemperantior ipsum inuasit, sic vt ne à fœdis quidem lustris, nedum à thoris alienis abstineret, imò sæpius in lupanari quàm in adulterio deprehensus, adeò prostitutis amoribus delectarum fetunt. Ab hac turpitudine Ioanna vxor maritum dehortari conata, offensionem tantam subijt, vt audiret minantem, se quoq; in lupanar ab illo transferendam esse, si hac dehortatione non supersederet. Ac paulò post ira adhuc flagrante, accersit Ioannem sacerdotem, audire Reginam solitum, quoties delicta fidelibus auribus committeret. Quæ quidem delicta Rex ab eo, dū authoritate, minis, carcere, frustra explorat, victus iracundia, Ioannem de Ponte Pragensi deijci, ac submergi iubet. Quàm verò sanctus & innocens sacerdos ille fuerit, ipse fluuius ostendit, ita de repente aresactus, vt corpus nudaret submersi, in statuque illo triduum permanens, donec submersus ad sanctum Vitum sepeliretur, vbi in hunc diem, quicumque sepulchro temere insultauerit, immunis ab infamia non euadit. Mortua deinde Regina quoq; ex mœsticia & dolore fuit, quem ex iniquissima Regis suspicione, cum maximo animi cruciatu tolerauit. At Rex alia occultiora naufragia aduersus suos aduersarios excogitauit, exstructo sub arce Vicegradensi in ripa Vultauiæ balneo (nam sæpissimè balneis vtebatur) machinoso, in quo tabulæ pauimenti certa sui parte ita leuiter coagmentatæ fuerunt, vt vel vno pede proculcatæ facilè laxarentur. quos igitur ex ijs qui ad lauacra inuitati erant, perdere volebat, per hanc rimam ruinamque præcipites in flumen dabat. Adeò natura ferus & sanguinarius, vt assiduum penes se Carnificem haberet, quem vulgari vocabulo compatrem familiariter appellabat, quia filium eius de fonte sacro leuauit: & tam proximū sibi adhibuit, vt aliquoties vno eodemque equo secum vehi illum passus fuerit, desilientemq; rapi ad pœnas, quos iusserat, spectauerit. Nulli interim ordini satis fidens, & nunc Boiemos Germanis, nūc rursus Germanos Boiemis anteferens, Pragæ præsertim, in qua paucos in senatu Boiemos reliquit. Ac postremò nec arci Vicegradensi salutem suam valde credere voluit, perturbatus tumultu à plebe contra Iudæos excitato, quem Rex cum omnibus suis nullo modo sedare potuit. Seorsum igitur à Praga spacio vnius miliaris, nouam sibi arcem vocabulo Cunratice bene firmam ædificauit, ad quam in quouis plebis vrbanæ motu, tanquam ad asylum excurrere posset. sed non minus sibi cauent, qui timent, quàm is qui timeri vult, & sæpe multi præualent aduersus vnum, quemadmodum in Vencesllao tunc vsu venit, qui quantumuis sibi cautus esse videbatur, tamen à suis captus est, qui in illum, tam ex plebe quàm nobilitate conspirauerant, cæde recenti irritati, qua pridie duos ciues Pragenses, & duos ex Procerum ordine, Girossium, & Hroskam, occidi gladio iussit. Captum igitur, quod nulli vnquam Regum ante contigit, in carcerem publicū; in quem supplicio afficiendi passim conijciebantur, detulerunt, & menses ibi quatuor in fœtore & squallore miseris modis habuerunt. Exoratus deinde multis Regis sui precibus senatus Pragensis, vt loco illo tantisper ei egredi, dum illuuiem & sordes balnei lauacro elueret, liceret: deducendū eum in seruili habitu quatuor publicis custodibus ad balneum iuxta Vultauiam in veteri Praga positum, commiserunt, ita vt duo ex illis simul lauarent, & duo vestes obseruarent quas exuerat. Morem hunc Boiemi in Balneis retinent, vt viri, iuxta ac fœminæ in illis omnia ministeria obeant, aquam suppeditent, capita lauent, corpora defricent. Harum vna adlubescente, vt sermone saltem eius perfrui posset, diutius calore balnei torrebatur, secedensque testigerandi cau

Vicecomitem Ducem Mediolanensem cū heredibus in imperij detrimentū creat acceptamagna vi pecuniæ.

Bombardæ inueniuntur.

Publicis scortis oblectatus Rex.

Reginæ monitis iratus.

Mergit Regin confessorē secreta detegere recusantem.

Balneum fraudulentum.

Crudelis Rex Comitem adiū git sibi carnificem.

Nihil Regi vspiam tutum.

Cunraticē arcē extruit prā sidiariam.

Rex capitur inaudito exemplo.

Balneum impetrat.

Boemorū Balneorum mos.

Frustratis custodibus ope ambubaiæ lintre amnē traijcit et euadit decima septima captiuitatis hebdomade.

Gratia habita balneatrici.

sa extra hypocaustum, conspicarur lemnunculum piscatorium cum remo in ripa vacuum, & mulierem interrogat, an remigare tanrum sciret, quantum remigio ad traijciendum in alteram ripam opus esset? Qua annuente, abdit se in lembum, ac repentè ab oculis custodum elabitur, venitque per deuia nudus cum nuda ad nouam illam suam arcem, præfecto arcis multum admirante domini sui fortunā. Iubet ille vestes promi, cœnamq; parari, ac statim centum aureos nummos sibi afferri, quos Susannæ (sic enim mulier vocabatur) nauli nomine in manus tradit, illamq; nō ad mensam solùm, verùm etiam ad lectum sibi adiungit. Inde haud multò secus post carcerem efferatus, atq; efferari solent indomitæ feræ caueis inclusæ, non tractari, non demulceri, nō alloquio, nisi vnius Susannæ molliri facilis, donec in arcem, quam Boiemi Ziebrak dicūt, longiùs à Praga distantem, eoq; metu Pragensium magis liberam, concederet. Ibi epulare conniuium instauratum, & scena crudelitatis renouata, dum rursus per compatrem suum carnificinam exercet in eos, quos suspectos vel inuisos habuit. Nec minore atrocitate Hanussius Ratiboriensis dux grassatus est, quē ex Slesia reuocatum, ideò arci Carlosteynæ præposuit, quia mirè appositus erat ad sæuitiam Regis insidiosam. Huius opera Straconicensis, Opocensis, Martinicensis ex procerum ordine, ad arcem per reconciliationem simulatā inuitati, crudeliter ibidem necati sunt. Iam tum Sigismundus Venceslai frater Regno Hungariæ potitus erat, Carolo Neapolitano, quem nō nulli Hungari induxerant, inde expulso, cum tanta præter operam impensa, vt cum sumere pecuniam fœnore à nullo posset, Marchionatū Brandenburgensem Iodoco & Procopio patruelibus suis dare in pignus coactus fuerit. Is quidem Sigismundus cū priore captiuitate in fortunas fratris spe & mente oculos defixos haberet, placuit coniuratis, vt ex voluntate eius statuerent de injiciendaiterum manu in Venceslaum. Quo nō improbanre facinus, & prętereа Iodoco Marchione Morauiæ eadem clam sentiente, (nam Procopius absens Brandenburgę erat) coniurati suo ibi tempore, dum Venceslaus iuxta Beraunam, in prędio regio cum paucis deliciatur, in eum inuadunt, captumq; in arcē Pragensem pertrahunt in turri, sub diligentioribus quàm prius custodibus asseruandum. Sed ne huic quidem custodiæ fidei satis habirum propter loci celebritatem. Inde igitur Crumlouiam ad Henricū Rosensem abductus fuit: atq; ille Viennam extra regnum tacitè transportandum curauit, vbi Albertus Austriæ princeps habitabat, quem deinceps Sigismundus elocata ei filia generum habuit. Ab isto in latebras turris cniusdam Viennensis, ita abstrusus est, vt inueniri nisi à consciis non potuerit. Nam Ioannes frater Venceslai, & Procopius patruelis, cum ad vindicandū Regem in libertatem, copias ille in Lusacia, hic in Marchia Brandeburgensi cōparassent, atq; ambo Pragam venissent, captiuo ibi non reperto, insistebant vestigiis Crumlouiam tendentes. Sed eis Henricus Rosensis cum valida armatorū manu occurrere nō longè à Buduicio parabat. Quod vbi compertum simulq; certam habuerunt, Regem apud Boiemos in custodia nō attineri, progressu omisso, retrò cesserunt. Ita Venceslans ab omnibus desertus esse videbatur, suo verò indicio etiam inter desperatos numeratus. Erat senex quispiā piscator, qui pietate ductus frequenter miseros carcere inclusos cum ienraculo pisciculorum à se captorum renisebat. Hunc Venceslaus propius fenestram admotum grandibus promissis onerat, si opera eius carcerem frustratus fuerit. Respondet ille, se nisi excussum nō intromitti, ne vnà cum cibo instrumēta secum ferret, quorum præsidio captiui queant elabi. Mihi quidem zona duntaxat serica opus est hac longitudine, & hac crassitudine, atq; vtrumq; piscatori indicat, eam tn facilè vel excussus celare poteris, si illa ad nudum corpus præcinctus fueris. Recipit ad se negocium piscator, & paulò post Zonam affert: tum Venceslaus paratā illum nauiculam habere

Metu Pragēsium lōgius ab vrbe secedit.

Dux Ratiborius minister crudelitatis Regiæ.

Carolus paruus Andreæ Regis Neapolis filius à Forgacio interfectus. An. 1385.

Sigismundus Rex Hūgariæ patruelibus Marchiam pignori deponit.

Secundò capitur Vēceslaus fratre & patruelium altero consentientibus Viennam è turri Pragensi deductus.

Ioannes frater Venceslai & Procopius patruelis liberationē moliuntur.

Euadit è carcere Viennensi ope piscatoris inopis.

habe re

habere iubet, qui Danubium traijciat. Illoq; traiecto, multis, inquit, peccatis meis ego in hanc alteram, mi senex, ęrumnam incidi, sed iterum per oblatā mihi diuinitùs nauicularij operam, salutē me recuperasse video. Dignus ergo & tu alter nauita, qui dignum à me operæ precium accipias, sed in loco suo, ad quem vt me deducas opus facto est, ac ne diutius qui sim hęreas, Rex ego Boiemiæ sum, cæterùm per viam tuum me socium esse assimulabo, & tu ne me aliter nomines aut honestes, caueto. In via porrò hęc fuerat expiscatus: Sigismūdum rebus Hungaricis impeditum, nondū in Boiemiam ad capescendum regnum venisse. Pragæ autem alteram arcem à nobilitate, alteram quæ Vicegradensis dicitur, à Pragensibus teneri, eiq; Lanium quendam præpositum esse. In hanc Venceslaus mendici propemodum habitu, cum piscatore suo se insinuat, occlusaq; manu sua porta, ac persona detecta, exclamat: Qui Regius est, ad auxilium Regi suo ferendum accurrat. Plures quàm viginti pręsto fuerunt, iniectaq; prętecto cathena, vinctū illum Regi tradiderunt. Iubet ille annulum detrahi de digito, illoq; signari literas, quas ad magistratum Pragensem nomine præfecti composuerat, vt aliqui eorum in arce consiliandi gratia properè apparerent, quorū ille neminem restituit incolumem. Piscatori verò hanc gratiam retulit, vt illum in ordinem equestrem adscriberet, cum censū equestri, quo se vxoremq; suā & liberos Vienna Pragam translatos, honestè aleret. Ad leuandam autem inuidiam, confirmandasq; in posterū & tuendas opes suas, affinitatem cum principe Bauariæ, quem Palatinum vocant, inijt, ducta in vxorem filia eius, quam Sophiam nominabant. Nouus porrò socer, vbi generum ludicris spectaculis, & magicis præstigijs delectari cognouit, plenum ludionū & præstigiatorum plaustrum secum Pragam aduexit. Ibi dum præstantissimus artificum ludibria artis ad permulcendos oculos explicat, adest inter spectatores Zijto Venceslai magus, ore vsq; ad aures dehiscente, accedensq; propius, artificem illum Palatini cum omni apparatu subitò deuorat, solos duntaxat calceos, quia luto obliti videbantur expuens, secessumq; inde petens, vētrem insolita esca grauem, in solium aqua plenum exonerat, præstigiatoremq; adhuc madidum spectatoribus restituit passim deridendū, adeò vt cæteri quoq; eius socij à ludo desisterent. Ipse verò artem suā ostentans, nunc sua, nunc aliena facie, staturaq;, modò item in purpura & serico, ac confestim in lana & panno sordido Regi se offerebat, ambulantemq; in solido ipse in eodē solido tanquam in aqua adnauigabat, & aliquoties Regem equis rhedarijs vectum, idē gallis gallinaceis ad epirhedium suum illigatis subsequebatur. Conuiuas pręterea Regis varie ludebat, interdum manus eorum, ne illas ad patinas porrigere valerent, in pedes boum, interdum in vngulas equorum transformans, & aliquoties fronti illorum cornua ceruorum latissima adijciens, quoties videlicet è fenestris ad subitū spectaculum prospicerent, ne rursus caput & ora ad mensam referre possent, antequam ipse vino dapibusq; illorum se ingurgitasset. Atq; vt ostenderet, se pecuniam quoq; pro vsu suo facilè conflare posse, triginta sues bene saginatas, ex manipulis graminum procreat, illasq; pastū, proximè sues pistoris parci, sed locupleris extrudit, proponitq; venales, quo pistor vult precio: hoc tantùm emptorem admonens, ne gregem nouum ad flumē lotum propellat. Qua ille monitione neglecta, cernit in flumine manipulos fluitare, suibus submersis, ita vt neq; straminibus, neq; suibus potiri potuerit. Nihilominus precium datum recuperare parat, diuq; venditore quæsito, atq; in taberna vinaria tandem reperto, in qua porrectis pedibus in scamno recubabat stomachabundus alterum pedem excitandi causa inuadit, cumq; à corpore protinus cum coxendice auellit, clarè Zijtone quiritante, & obtorto collo pistorem ad iudicem trahente. Quid faceret pistor, in manifesto deprehensus, vt sibi videbatur, facinore, nisi vt damnum damno adderet, atq; de hac in-

Piscatori se aperit Venceslaus.

Vicegradū habitu mendici ingreditur.

Piscator equestri ornatus dignitate.

Sophiam Ioannis Stephani Fibulati filij principis Bauariæ filiā ducit vxorem.

Zijto Venceslai Magus.

Sues pistori vēdit.

Prouerbium.

super iniuria cum Zijtone decideret. Vsurpant ad hoc vsq; tempus Bolemi, vt
malam emptionem exprobraturi, vice prouerbij dicant. Lucrum facies, quan

Exitus vitæ Zytonis funestus.

tum Michael in suibus: pistori namq; illi Michael nomen erat. Cæterùm Zij-
to impostor ad extremum à Cacodęmone superstes, cũ corpore & anima de
medio hominum sublatus fuit: iniecitq; Venceslao curam de religiosis dein
ceps ac magis serijs rebus cogitandi. Annus fortè tunc Millesimus quadrin-

Ludi seculares Romani in Iubileum à Bonifacio VIII. Papa commutati. 1400. Iubileum à Bonifacio IX. Papa, vt Pragæ celebraretur impetratum.

gentesimus à natali die Domini numerabatur, ludis quondam secularibus
destinatus, quando vno seculo, hoc est centum annis semel Romani illos pro
salute suorum ædebant. Romanis deinde Pontificibus meliore auspicio, in Iu
bileum cõmutatus est, vt in eo omnium peccatorum esset remissio: Hoc de-
niq; nomine à Bonifacio Pontifice Romæ iniciatus fuit. Cuius vt Pragæ quo-
que Venceslaus esset particeps, à Bonifacio impetrauit, vt ad Romanum mo-
dum domi illum consecratum haberet, celebrauitq; magna religione, ac mi-
ra hominum multitudine, quæ non Iubilei solùm, verùm etiam reliquiarum
venerandarum gratia Pragam confluxerat. Hactenusq; recepta semel ab sede
Apostolica, à Boiemis Christiana religio cum omnibus ceremonijs inuiolata,

Ioannes Hussus contra indulgentias.

incussaque in Boiemia perdurauit. Sensim inde vacillare & labescere simul
atque Ioannes Hus, quod vocabulum anserem sonat, strepere inter olores, eo-
rumque suauem cantum strèpitu suo, propter inualescentem factionem su-
perare cœpit. Popularem enim causam inter populares suos agendam susce-

Debacchatur in Germanos & sacerdotes.

pit aduersus Germanos, & aduersus sacerdotes, quibus vtrisque Boiemi non
valde propicij erant, & ipse quanquam sacerdos, capitalis nuper inimicus v-
trisque factus, dum impatientissimè fert, in honore cuiusdam sacerdotij præ-
latum sibi fuisse Germanicæ nationis candidatum, suffragio Germanorum,
& fauore primorum sacerdotum. Sic videlicet Carolus ab institutione Pragẽ-

Lis de pluralitate votorum in Academia.

sis Gymnasij constituerat, vt in ferẽdis suffragijs Germani tres voces, Boiemi
quartam haberent, quoniam paucissimi Boiemorum tunc operam literis na-
uabant: postremò tamen diplomate sic conclusit, vt mos Parthisiensis Gym-
nasij Pragæ item seruaretur. Exclamat Hus, morem hunc in Gallia retineri, vt
externi, suffragio simplici, domestici autem triplici perfungantur. Ad Regem
prouocant Germani, atq; vtraque interim pars iudicem muneribus corrum-
pere non cessat, adeò vt Rex sibi dicere permiserit, vnde mihi hic tam beatus

Iudex auro corruptus.

anser natus? qui tot subinde aurea argenteaque oua mihi excludit? Lata de-
nique sententia secundum Anserem cum tanta Germanorum indignatione,
vt plus quàm viginti quatuor millia scholasticorum intra octo dies Praga ex-

Scholastici Germani Pragam deserunt. Anno 1408. Colonia Pragæ est Lypsia, vt illa Lutetiæ.

cesserint, detestantibus artificum collegijs Anserem, cuius opera fieret, vt la-
bor illorum recideret ad tenuè precium, cum non adessent emptores. Hac re
tam insigni designata, vertit hinc rostrum inquietum Hus, ad vellicandas Iu-
bilei condonationes, quas Indulgentias vocant, taxandosque sacerdotes de-
auaritia, luxu, ambitione, sine vllo discrimine sontes insontesque, vt omni-
bus vbique inuidiam conflaret, ac præcipuè in aula regia, ad quam cum Sul-
co præpositus Chotessouiæ, stipatus equitum peditumque caterua incede-
bat, Rege ad mensam discumbente, qui adstabant, vt Regis animum incen-

Sulco propositus magno comitatu stipatus aulam frequentat.

derent, videsne inquiunt, Rex, quanto superbius, quàm etiam tu, Monachus
iste progrediatur? Quìn tu pompam illo indignam detrahis, & ad te, quem
decet, illam reuocas. Sulconem ingressum Rex interrogat, cuiusnam hoc tam
frequens esset satellitium? vt si suum responderet, mulctaretur. Non de-
fuit ratio illi respondendi: Quemadmodum, inquit, tuus ego sum ò Rex,
sic isti omnes tui sunt, id quod nuper in bello Bauarico satis declararunt, sed
& hodie mecum in hoc apparent, vt ornamento tibi sint, & si opus fuerit
contra quoscumque auxilio. Stabat in mensa Regis patera aurea vino ple-

Applaudet Monacho Rex.

na, ad eam Rex manu porrecta, præbibo, inquit, tibi Sulco, hanc pateram,
vt

vt tu reliquum exhaurias, insuperq; eandem pateram tibi habeas, pignus erga te beneuolentiæ meæ. Quo viso, auditoq;, inuidia Hussitæ rumpebantur. At magister eorum Hus quottidie insolentior fieri, maximè vbi nactus est libellum Vicleffi hæretici, in Anglia damnati, cuius titulus est Alythia, per antiphrasim videlicet, quia verum minimè dicat, sicut Lucum nos, & Parcas nominamus, quòd neque ille luceat, neque istæ parcant, sed potiùs ad interitum omnium festinent, ita libellus ille ruinam & interitum omnium in Ecclesia rituum, atque cerimoniarum continet, à capite prosternendo orsus, dum summo Pontifici authoritatem suam adimit, illumque in ordinem aliorum sacerdotum redigit. Imò inter ipsos quoque sacerdotes omnem turbat ordinem, omnibusque bonis illos spoliat, eleemosina tantùm contentos esse volens: monachos verò haud secus atque dæmonis figmenta vitandos: nihil enim esse vota, nihil pudicitiæ, continentiæque vincula, nihil disciplinam tolerantiæ & innocentiæ, nisi mera hominum commenta. Confessiones autem auriculares, satisfactionesq;, tum extremas languentium inunctiones, & pro defunctis postulationes, ad solum quæstum sacrificulorum pertinere, quemadmodum ad ambitionem sacrarum vestium ornatum. Et cætera quæ commemorare piget, inter quæ & illud, quòd libertam cuique verbi diuini annunciationem concedit, cum in Ecclesia alios quidem Deus posuit Euangelistas, alios Prophetas, alios doctores, ne omnes omnia essent. Hunc igitur, vt diximus, libellum Hus assecutus, multa aliter, quàm catholica docet Ecclesia, in aures vulgi ad res nouas arrectas detonabat, fusquedeq; faciens obnunciationes quæ per magistratus sacerdotum fiebant, donec ipse Sbinco Archiepiscopus, vir magni animi Pragam descendit, vulgatoq; regio edicto, omnes citari iussit, qui descriptum Vicleffi librum penes se haberent. Amplius ducenti fuerant allati, atque in tanta æstimatione habiti, vt maior illorum numerus fibulis argenteis, inauratisque infibularentur, cæterùm ad vnum omnes igne consumpti. Ipsi Hus concionibus interdictum. Atque ille Praga discendens, in pago Husinecz vnde oriundus erat, veteri domino suo permittente, sermones quos cœperat, in magno cœtu hominum sermocinabatur, glorians se eiusmodi colaphum Romanæ Ecclesiæ impacturum, vt liuorem eius, ne post centum quidem annos aboleat. Interim Pragæ Hieronymus & ipse liberalium artium Magister, atque ipsius Hus collega & consectaneus, communem sectam contra Germanos doctores, qui ibi remanserant, crebris disputationibus propugnare, multis bilem concitre, alios argumentis & oratione tenere: nam & acutus, & disertus habebatur, eandemq; in scholis, quàm Hus in templis palmam ab auditoribus obtinebat. Fieri autem non potuit, quin multa in propatulum emanarent, quæ intra parietes differebantur, quibus vulgò cognitis pro captu quisque suo, aut has, aut illas partes fouebant: tanta postremò contentione, vt partium studio plebs vrbana diuisa, mutuis inter se pugnis, plagisq; interdum & saxis concurreret. Senatoribus vrbis à doctoribus Germanis, plebe autem à Hieronymo, vt corporis sui membro (Pragæ enim natus erat) stante. Quæ omnia Venceslaus cum sine cura haberet, Subinco Archiepiscopus, vt malis impendentibus obuiam tempestiuè iret, in Hungariam ad Sigismundum Regem se recipiebat, vt ab eo consilium & auxilium, periclitanti in patria religioni imploraret. Venitq; Posonium ad fines Hungariæ, vbi finem vitæ quoque suæ fecit, veneno vt ferunt, potionatus: corpus eius Pragam referendum, & in conditorio familiæ condendum affines & cognati curarunt. Præclarissimo Antistiti Venceslao fauente, sordidissimus est suffectus, Magistrum Albicum cognominabant, arte Medicum ac

Alithia liber Viclephi Hussum cõfirmat.

Summa doctrinæ Viclefianæ.

De pontifice, de sacerdotibus & monachis.

Confeßio auricularis.

Prædicatio verbi cuius concessa.

Sbinco volumina Viclefi palam exurit.

Hussius pulsus in pago concionatur.

Hieronymus collega Iohannis Hus.

Hieronymus facundus & doctus.

Scinditur studia in contraria vulgus.

Sbinco à Sigismundo contra Hußi turbas auxilia petiturus moritur.

Ad sordes auaras Archiepiscopus Albicus vnicum extremæ auaritiæ barbarũ Pio Pontifici dicitur.

prorsus digniorem, qui pharmacopolis, quàm Pontificibus adnumeraretur, vt qui ita ingenio auido, & ad rem attento fuit, vt minutissimarum quoq; rerum diligentiam, curamq; non omitteret, ipse clauem à penu & à cella vinaria sibi retinere, viniq; promam anum abstemiam præficere, & domi quasi cauponam & macellum instituere, dum vina meratiora, eduliaq; ex piscibus, auibus, feris lautiora ære commutat, seq; ad mensam aridam & sordidam cum familia pauca & abiecta reuocat. Quis enim paulò honestior ei libenter famularetur, qui ab alendis equis, tanquam sumptuosis, propterea quòd noctu etiam vorarent, ita auersus erat, vt palàm prædicaret, se multò patientius serræ

Nihili fit Episcopus.

stridorem ferre posse quàm audire equos per noctẽ dentibus hordeum confringentes. Ob quæ in tantum venit contemptum, vt non minus suis, quàm

Redit Pragam Hussus.

aduersarijs esset despectui. Quin neq; illis amissa authoritate & æstimatione prodesse, neq; istis sine vllis viribus nocere posset. Audacter igitur Hus Pragã ad nidum reuolat, vt in illo alas maiores, quàm in nido natali extendat. & ade

Ioannes 23. Papa.

rat rursus noua occasio crescendi, quam per nouas indulgentias Ioannes Romanus Pontifex ad Boiemiam missas offerebat, pollicens plenam delictorum condonationem ijs, à quibus latum auxilium aduersus Ladislaum Regem Neapolitanum, Romanæ Ecclesiæ rebellem fuisset. Id verò Hus ambabus iam buccis, vt Satyricus dixit, sclopo tumidis intendebat rumpere, totasq; iam planè indulgentias cum potestate Pontificia abrogare, factione plebeia fretus, quam sic addictam sibi habuit, vt tres vno die conditionis extremæ homines, in tribus templis, cum quisque eorum in suo templo recitari, pro con-

Papa dicitur Antichristus quòd crucem cõtra Christianos prædicet.

cione decretum Pontificis audisset, clamore magno recitanti obstrepere ausus fuerit, palàm vociferans, Romanum Pontificem esse Antichristum, qui crucem aduersus Regem Christianum decreuerit. Omnes hi tres comprehensi, & in carcerem continuò detrusi sunt iubente senatu, qui maiore ex

Comprehensi vociferatores.

parte è viris Germanis constabat, quibus Venceslaus, tanquam in religione constantioribus, plus quàm Boiemis fidebat. Adest repentè ipse Hus, & eum eo turba, minimũ secum caudam trahens duum millium hominum, aditum in curiam postulantium. Renunciat senatus, non esse locum in curia tantæ

Plebs captiuos relaxari vult.

multitudinis capacem, sed si quid agere apud senatum Hus velit, actionem ei nõ denegari, modò quo decet numero comitatus veniat. Postquam venit, nõ aliud postulauit, quàm vt ne quid grauius in iuuenes captos consulerent. omnem enim illorum culpam in eleuandis indulgentijs in se transferre, qui illos talia loqui docuerit, nec abnuere pœnam pro illis subire, si pœna dignus est, qui vera dicit. Respondet senatus: Irent cum bona pace in viam quisq; suã sibiq; persuadeant, nihil temerè senatum in captos acturũ. Interaq; deliberatione, & ante oculos edicto proposito, quod pridem sub pœna capitis in audaces & præfractos promulgarunt, qui gloria præcellentes non verentur conuitijs

Capite dederunt pœnas. Martyres habiti.

incessere, postridie manè carcere cum præsidio armato eductos gladio percuti iusserunt. Corporibus adhuc iacentibus, accurrit mulier quæpiam, & singulos inuoluit sindone munda, eamq; continuò libitinarij cum choro scholasticorum insecuti, extulerunt illos ad templum Bethlehem, vbi Hus concionatorem agebat, præcinentes: Isti sunt sancti, qui pro testamento Dei sua corpora tradiderunt. Ac illo quidem die Hus concione abstinuit, sed postea non cessauit mortem illorum deplorare, inuidia maiore quàm vt illam sedare possent

Brutũ animal Rex.

senatores. Nam quę tunc Regis cura fuerit, inde licet æstimare: Venerat Praga ad illum nuncius, nuncians arcẽ Vicegradensem incendio ferè totam esse consumptã: etiamne, inquit, cella vinaria exusta est? vt incolumem audijt: Ardeat,

Rex & Episcopus dignum patella operculũ.

inquit, vel denuo arx, totaq; pereat, dummodò saluã nobis cellam sistat cum vino nostro Rhenano. Tantundem spei sacerdotibus iniuriã passim ab Hussitis sustinentibus, in Albico erat, homine perinde officij sui negligentissimo, ac lucri

lucri tantùm auidissimo, cuius amittendi metu, ab omnibus arduis negocijs valde abstinebat, natura aliàs meticulosissimus, quanquam adhuc meruenda haud instabant, nondum à quoquã facta mentione de cõmunione sub vtraq; specie, quæ deinde cõtrouersia, sursum ac deorsum cuncta apud Boiemos miscuit. Dum in hoc statu res in Boiemia essent, Germani iam pridem [e] Roberto Bauaro amisso, quem Venceslao superstiti surrogauerant, rursus ad alium eidem surrogandũ animos adijciunt. Moguntino comitia Electoribus indicente, ad quę cum Sigismundus Rex Hungarię, tanquam Marchio Brandeburgensis, qui vnus Electorũ habetur, venisset, dignitatisq; Regiæ gratia, primus sententiam esset rogatus de Cæsare nominando, se ipse nominauit, Me inquiens ego noui, alios nõ iridem, an æquè mecum imperio orbis digni sint, præsertim in tanto rerum motu, quo Italia quoq; Schismate ibi durante plurimũ laborat. Mirati hanc tam liberam & apertam Sigismundi vocem cæteri Electores, cõmuniq; assensu illam approbantes, ipsum Sigismundum Venceslai fratrẽ, Cæsarem consalurant. Qui vt ostenderet, non tam se honoris ambitiosum, quàm laboris pro republica Christiana subeundi cupidum esse, vt illam videlicet in pristinum statum, erroribus & schismate sublatis reduceret, laboriosissimam peregrinationẽ obijt, qua magnam partẽ Europæ peragrauit. Dum Italos, Gallos, Hispanos, Britannos, & alias nationes ad concilium Constantiæ in Germania celebrandum contrahit. ad quod accersitus Hus, rametsi Romã antea citatus ire noluerit, fide tamen publica à concilio accepra, ipse primùm, deinde Hieronymus eius consectaneus Constantiã venit. Quibus absentibus, nihilominus discipuli eorum, disciplinam quam receperant, arctè tenebant, accurateq; illam apud Pragenses defendebant, quotidie noui aliquid de suo adijcientes. Tandem Petrus quidam Misnensis, quasi magnum quiddam, & abstrusum, ac non lippis notum & tonsoribus inuenisset, gestiens ad Iacobellum popularem suum, qui Pragę ad sanctum Michaelem Euangelium annunciabat, accessit, eiq; verba Ioannis Euangelistæ ex Cap vj. descripta perlegit, quæ sic se habent: Nisi ederitis carnem filij hominis, & biberitis eius sanguinẽ, non habebitis vitam in vobis. Vidésne, inquiens, quanto in errore versetur nunc Ecclesia, quæ alterã Eucharistiæ partem, sine qua vita non est, plebi adimat, cum nugator ille potiùs tota errauerit via, qui verba illa Domini de Sacramento altaris, quod in vltima demum cœna institutum fuit, interpretatus sit, veritate aliter se habente. De se namq; ipso Dominus apud Ioannem loquitur, deq; verbo suo, quod caro factũ est, datq; vitã omnibus in se credentibus. Sed in tanta errorũ caligine, quæ latè diffundebatur, facilè erat, vt stellæ errati cæ iter suis ostenderent deuium. Nam si rectam instititissent viam, nunquã illis Hus à carcere rescripsisset, Illos tandem reperisse poculum, quod sibi mortem accelerarer: iam enim de capite in cõcilio decernebat, & inter alia, quæ ei obijciebantur, quo celerius damnaretur, hic etiã articulus de calice eum pręgrauabat, quasi illo authore propinatus. Sed & ille Theologus Germanus vaticinari visus, qui Iacobello huius potius primò exprobrauit: Non tu, inquiens, calicem salutis, sed cyathum furoris, & poculũ ruinæ Boiemis suppeditasti, vt illo hausto furiant, vomant, insaniant, & mutuis ad extremũ prælijs inter se dimicent, quod paulò post ita contigit. Vetante enim concilio Boiemis vsum calicis, dein etiã execrante eos, qui aduersus vetita ire auderent, tantùm abfuit vt incœpto abstinerẽt, vt pro irritamento potiùs concilij decreta habuerint, nõ solùm ad institutũ suum continuandum, sed etiam ad illud undecunq; augendum. Itaq; cum initio tantùm qui matura essent ætate, calicẽ delibarent, post hanc execrationẽ, sine vllo discrimine, pueri puellæq; rationis nondum capaces deducebantur: postremò infantes adhuc lactantes, ad degustandũ à nutricibus portabantur in omnia templa Calixtinorum, sic videlicet se nouæ sectæ

Sigismundus Rex Vngariæ sibimet calculum in electione dat.

Sigismundus Imperator salutatus.

Anno 1411.

Itinera pro cogendo concilio à Sigismundo suscepta.

Conciliũ Constantiense.

Lis à Petro Misnense per Iacobellum de vtraq; Sacramẽti specie mota.

Professio calicis Husso mortem accelerauit.

Omen de poculo sacro.

Albicus Episcopatum Conrado Vesphalo subcamerario vendit. sacrificuli cognominabant. Albicus præsul cernens sacerdotes suos templis expelli,& Calixtinos substitui, verensq; nisi per tempus Pontificatum venderet,quem de Rege emerat,ne iacturam precij cum amissione ipsius Pontificatus faceret, Conrado illum Bestuallo, quem Rex subcamerarium vt vocant, constituerat, vendidit. Quippe solebat Rex à Boiemis postquam offensus est, *Côradus Vuesthphalus V. Archiepiscopus Pragæ ex Episcopo Olomucense.* externos quoq; & humili genere prognatos, ad nonnulla officia sublimare. Sed nec Pontificem ab initio ipsum Conradum improbares,adeò côtra præuaricatores & defectores incaluerat,mox tamen eo vsq; intepuit,vt bona insuper Pontificatus ferè omnia, eodem quo Albicus metu, ac vitio auaritiæ victus, profanis vili precio oppignorauerit. Contra hunc,qui,vt dixi initio, vehementer Calixtinorum conatibus obsistebat,illi ipsi Calixtini, Nicolaum ab *Ampliora petunt Calixtini templa.* Husynecz actorem subornant,vt apud Regem ageret, quo illis liceret plura loca sacra occupare, in quibus commodè pro multitudine populi calix distribui posset. Respondet Rex ei,quantumuis tenuiter filum torqueas, nequaquam mihi tamen adeò hebetes oculi sunt, vt vel tenuissimè deducta fila haud cernam,non vnde tu,quemadmodum fortasse speras, telam texas, sed *Minax responsum Nicolao datum.* laqueum collo induas,si nere,vti cœpisti, perseueraueris. Nicolaus,qui nosset Regem non frustra minari,repentè se è conspectu illius subducit,& ad suos reuertens, malum, quod non minus sibi, quàm illis immineret, si obuiam illi communi consilio itum non fuerit, expromit. Iussus sententiam suam dicere,sibi secessione opus esse videri,quæ locum multitudini,tum amplum, tum satis tutum ad peragenda ipsorum,& participanda mysteria præbeat, qualem *Ad montē Tabor vrbe excedunt Calixtini.* se offert mons Tabor, quintum à Praga lapidem distans, in quo nunc municipium eodem vocabulo situm est. Ferunt ex viris,mulieribusq; & pueris turba miscellanea, ad quadraginta millia hominum illò confluxisse, mensasq; trecentas circum appositas fuisse, vino & calicibus instructas, factamq; ibidem mentionem Regis noui creandi, à ceremonijs ipsorum minimè dissen- *Coranda impedit noui regis electionem.* tientis, sed illam mox præuaricator, Coranda cognomine, eiusmodi verbis discussit. Regem,inquit,habemus,& non habemus: uocabulo quidem Rex est, qui modò regnat, potestate autem tantidem valet, quanti pictum in pariete simulachrum. Idq; vtrumque rationibus nostris maximè conducit, si modò confirmare sectam nostram, atq; corroborare cupimus. Primum enim ex titulo Regis Romanorum magnum robur nobis accedit aduersus factionē Romanam, quæ nihil contra Boiemos attentare audet, quoad videt regem *Vafrum consilium.* stare à religione ipsius. Nobis autem quantulum obesse potest Rex,qui viuens mortuus est? At si nobis ex priuatis Rex aliquis existat, & interim aliquid vel domi,vel foris ingruat, talis, neq; rebus suis, neq; nostris, propter virium imbecillitatem consulere poterit. Non erat grata Nicolao ista oratio, sed quid vnus aduersus omnes,qui verba Corandæ comprobabant? Et ante alios Rex, tametsi dicta in se contumeliosa inerant, Corandam tamen laudauit, quemadmodum scilicet Dominus ille in Euangelio dispensatorem iniquitatis, *Nobiles se Hussitis socios faciunt.* quòd prudenter fecisset. Nicolao verò etiam diligenter quæsito, potiri nequiuit,ipsa nobilitate sensim iam consilia sua cum præuaricatoribus & plebe infecta commiscente, ne alij alios auxilio destituerent. Atq; hac item ratione elapsus est alter nobilis latro,à Rege ad supplicium destinatus, propter summā eius perfidiam, credulitatemq; & sacrilegium. Ingressus monasterium quod Oppatouitiū appellant,hospitioq; cum tribus comitibus à Petro Abbate be- *Monachi interempti, direptæ opes monasterij Oppatouicensis.* nignè exceptus,tres mox alios induxit,ac deinde viginti simul prædones,dato illis negocio, vt obuios quosq; monachos trucidarent: adhibita insuper seni Abbati crudelissima tormenta,vt thesauros Monasterij proderet. at ille nullū omnino verbū per cruciatū emisit, qua re exasperatus immanis hospes,in omnia loca occlusa inuadit,armaria refringit,cistas recludit, & quicquid in illis

aureæ

aureæ,argenteæq́; monetæ inerat,id totum diripit.Mox donario pet quam o-pulento impias manus admouet,ſignaq́; inde & calices,& eruees,atq; alia huiuſmodi vtenſilia ex auro & gemmis preecioſa,plauſtris inſponit,ſecumq́; auecta domũ aſportat ſuam. Trigeſies ſeſtereium æſtimata fuerunt bona illa ablata. ipſi quoq; Abbati vitam abſtulerunt.Aderat omnino Regi illa voluntas, vt tot ſeelera & facinora protinus vindicaret, ſed in ſeditionibus, & magnis factionibus, ne ipſi quidem Reges quæ uoluunt præſtare ſemper poſſunt. In tantum autem Huſſitarum factio Pragæ contra Senatum inualuerat,vt quod dici ſolet, vbi res præpoſterè geritur, plauſtrum ibi bouem traheret,adeò videlicet imbecilla erat Senatus authoritas,& valentiſſima populi audacia: cuius audax Apoſtata ſignifer fuit,ſignum calicis per vicos & plateas præferens, turbamq́; antegrediens,& interim obſeruans calicis contemptores aut irriſores. Venerat id temporis Pragam Ziſco,malum patriæ fatale,ſed hactenus bene reconditum, ne malè facere poſſet. Natus in Boiemia loco quidem equeſtri,ſed re & cenſu tenui,quales non facilè emergunt,niſi omnes difficultates audacter ſuperauerint, iuxta illud dictum: Aude aliquid, ſi vis eſſe aliquid.Is Ziſco quod monoculus ſonat, cum in noua ciuitate apud hoſpitem diuertiſſet,anxium & ſollicitum cauſam præſentis curæ eius interrogat. Illo reſpondente,iuſſi,inquit,ſumus,arma quæ habemus, omnia in arcem ad Regem deferre: ſi iuſſa facimus,prędidio domeſtico in ſeditione inteſtina nos nudamus, ſin impetium detrectamus, veremur ne armatos regios in nos concitemus. Ad hæc Ziſco,bonum habe animum hoſpes,adeſt mihi conſilium ad liberandum vos cura iſta, ſi vnuſquiſq; veſtrum arma induerit ſua, ſeq́; Rege coram in armis repræſentauerit, non audebit ille poſtulare vt arma exuatis, ſed gratus præterea erit, vt armati inde quàm primum diſcedatis. Atq; ita res cecidit, eademque Ziſconem Pragenſibus mirificè commendauit, ad omnem occaſionem benè de illis merendi intentum.Incedebat Apoſtata,de quo ſtatim dictum eſt,cum pompa ſacrorum per forum iuxta domum pręt orium, in cuius veſtibulo accenſus prætoris ſedebat,calici non aſſurgens, neq; caput denudans:quod vbi animaduertit Ziſco, comprehendi accenſum iubet, fugam ille in domum cœptat, ſed in veſtibulo adhuc corripitur. Adeſt confeſtim Nicolaus Prætor,rogatq́;, quid ſibi velit hic impetus? hæc vis? an ſe, an præſentem Senatum non habeant? ad quem ſine tumultu querimonias deferant? At illi prætorem per contumeliam Germanum appellant, caliciſq́; oſorem, & vnà cum accenſo multis ibidem vulneribus confodiunt. Irrumpunt deinde in curiam, & cæteris quoq; Senatoribus manus inijciunt, deorſum illos de feneſtris præcipitantes, gladijſq́; & pilis, atq; telis excipientes. Pulſo inde Regni etiam Cameratio, qui cum treecentis equitibus ad comprimendum motum accurrerat.Prandebat tunc Rex, cum ei tam atrocis rei nuncius de improuiſo ſuperuenit,ad quem ille conſternatus,à menſa ſurgebat.Ibi adſtans Prægustaror, triduo, inquit, antè hoc ego futurum eſſe ſciebam. Arripit per capillos Prægustatorem Rex, illumq́; ante pedes ſuos proſternit, pugione occiſurus,tanquam tanti facinoris conſcium. Qui circumſteterant, ægrè pugionem extorſerunt, admonentes, ne cæde adminiſtri Rex maieſtatem ſuam coinquinaret. Qui ſtatim Apoplexia inter manus adhuc illorum tangitur,& non poſt multos dies moritur.Corpori ne Huſſitæ illuderent,Sophia Regina clam illud noctu,ſine vllo exequiarum honore in aula Regia,quemadmodum ſuperſtes exoptabat,ſepeliendum curauit. Nam reliquis Monaſterijs cultu & ſplendore aula Regia anteibat.

Rex imbellis.

Proſtrata Regis & Senatus authoritas.

Ziſconis genus & origo.

Nomen vnde.

Quibus artibus euexerit res ſuas Ziſco:

Conſilium Ziſconis benè ſucceſſit.

Iudex urbanus à Ziſcone confoſſus.

Curia direpta Senatoribus iugulatis.

Rex Venceſlaus excandeſcens apoplexia obit Anno 1418. Aetatis 57.

[a] *Addunt Germani ædem parochialem ad S. Sebaldum cum aqua pro baptismate calefieret conflagrasse: Mater puerperio extincta.*

[b] *Excursionis huius nulla apud Hungaros mentio nisi viuo adhuc Carolo. Id ex auctoritate Regis Ludouici bellum indicentis, quarum inimicitiarum etiam Poloni meminerunt ante ductam Elizabetham Cracouia, vbi pax confecta.*

[c] *Splendida Viennæ domus quam Regiam & iam Pragensem nominant, quod illic fuerit detentus Venceslaus. Nunc Salina eò loci, & præfectus Salis inhabitat.*

[d] *Ladislaus hic erat contra Sigismundum in regnum Hungariæ accitus, sed Iadera Dalmatiæ reuersus suum regnum pacauit. pro incredibili prudentia & magnanimitate formidolosus esse cepit Pontifici Romano. vicesimo regni anno Romanos contra Bonifacium Pont. incitauit. Gregorius Papa, dum abesset Romam occupauit ideo, regni titulo priuatus, bellis Pontifices exercuit.*

[e] *Rupertus Rheni Palatinus Cæsar designatus Anno 1400. Florentinis mercede suam condixit operam contra Galeacium Mediolanensem. conatu irrito obijt 1410.*

HISTORIAE BOIEMICAE LIBER VICESIMVS QVARTVS.

Sacrum Interregnum.

INterregnum sequitur, quòd impia facta, à religione læsa impiè profecta, & plusquàm ciuilia bella continet, qualia videlicet Gigantea fuisse feruntur, in quibus non cum hominibus modò, verumetiam cum Dijs, eorumq; sedibus pugnabatur. Vix enim in huuc diem monasterium paulò nobilius integrum in Boiemia inuenias, cum tot & tanta, tamq; magnificè exstructa & adornata habuerit, vt cũ quouis regno, de splendore & multitudine illorum certare potuerit. Sed ne testimonium nostrum velut domesticum, cuipiam leuius esse videatur, dabimus externum graue, & fide dignum, nempe Aeneæ Siluij, qui postea Romanus Pontifex fuit. Eius verba hæc sunt: Nullum ego regnum ætate nostra, tota Europa, tam frequentibus, tam augustis, tam ornatis templis dotatum fuisse, quàm Boiemicum reor. Templa in cœlum erecta, longitudine atq; amplitudine mirabili, fornicibus tegebantur lapideis, altaria in sublimi posita, auro & argento, quo sanctorũ reliquiæ tegebantur onusta, sacerdotũ vestes margaritis textæ, ornatus omnis diues, preciosissima supellex, fenestræ altæ, atq; amplissimæ conspicuo vitro & admirabili opere, lucem præbebant. Neq; hæc tantùm in oppidis atq; vrbibis, sed in villis quoq; admirari licebat.

Pij Pontificis de Augustis Boemiæ tẽplis testimonium.

Hussus & Hieronymus cremati. An. 1415. 6. Iulij.

Nunc igitur ruinam illorum, nihilo mirabilem minus, at magis profectò miserandam, stilo celeri percurremus, nec enim in re calamitosa diutius immorari iuuat. Ab obitu statim Venceslai enim iam Hus & Hieronymus exusti essent, conciliũ Constantiense literas hortatorias ad Boiemos scripserat, vt schismate impio tandem posito ad vnam verã catholicã redirent Ecclesiã. Quibus acceptis non Boiemi soli, sed cum illis Morau quoq; Pragam conueniũt, ac de cõmuni consilio totius factionis ad quam multi iam Procerum nomina dederant, concilio respondent cõtumeliosè quasi iniusto iudicio viros insontes, dum monachis accusatoribus & testibus gratificatur, cõdemnasset, in magnum Boiemorum contemptum, cuius tam propere obliuisci nequeãt. Facta monachorũ inter Hussitas mentione, ruit turba incondita & temulenta in monasteria Prædicatorum & Cartusiensium, quos vtrosq; velut præcipuos

Inuitantur Boiemi à concilio ad resipiscentiam. respondẽt contumeliosè.

Direpta monasteria & succensa.

ipsius

ipsius Hus delatores suspectos habuit, bona monasterij rapit, monachos tundit, ædificia sternit, postremò vtrisq; ignem subijcit. Ac mox vertit impetum in templa, ritum Romanum in omnibus ceremonijs retinentia, in quibus nudat altaria, confringit organa, delet imagines, pellit foras pastores, & in locum illorum fures & latrones substituit. Transtulerat se regina Sophia de arce Vicegradensi in arcem diui Venceslai à tumultibus plebeijs aliquanto sedatiorem, quia minoris Pragæ oppidani huic arci subiecti, haud dum consilia sua, cum veteri & noua Praga consociauerant, sed antequam mordicùs tenebant religionem. Vt igitur cum ipsa Regina illi quoq; magis in tuto ab hostili insultu essent, suasore Vdalrico Rosense, præsidia locis idoneis imponuntur, vt ad templum diui Thomæ, ad domum Archiepiscopi, ad domumq; Saxonum, cùm forte Pragenses à Calixtinis inuitati, rursus ad montem secederent, quo maxima hominum multitudo conuenerat, qui deinde omnes Thaboritę cognominati sunt, ij quasi Pragensium vicem dolerent, quòd liberè domi calicem attrectare non auderent, obsessi à duabus arcibus regijs capiti illorum impendentibus, ad demoliendas illas, simulq; tollendum in Boiemia regium nomen, & pro illo statum popularem constituendum, vt tandem verè liberi sint, operam suam pollicentur. Talibus verbis persuasi, redeunt cum Thaboritis Pragam, ductoreq; Nicolao Husentio arcem Vicegradum maiore vi adoriuntur, quàm vt præsidium regium ei posset resistere, qua per deditionem recepta, ad minorem Pragam oppugnandam, Ziscone præterea sibi adiuncto conuertuntur. Domus Saxonum, quæ pontem tutabatur, aditumq; prohibebat, impetum illorum prima excepit, diuque illum sustinuit ope Bombardarum, quod genus machinarum, vt nouum, ita terribile, ac omnium maximè exitiabile apparuit. Eius metu oppugnatione in noctem dilata, per quam tela certo ictu dirigi non poterant, Thaboritæ propius domum accedentes, pugnam cominus gladijs conserunt, euaduntq;, sed non absque suorum sanguine superiores. Eadem fortuna ad templum, & ad domum Archiepiscopi fuit, cædibus omnia fœdans, donec vtrumq; præsidium dissiparetur, & quæ cuiq; patebat ad arcem via confugeret. Regina casu suorum territa, arcique diffisa, inde se cum Vdalrico ad loca securiora subducit. Instant Thaboritæ contendere, dieq; noctuq; pugnare, vt arce potiantur, sed feliciore defensorum contentione, ab illa retro in minorem Pragam repelluntur, quam deinde vtrique maximis incommodis affligunt, dum pro possessione eius acerbissimè certant, Sigismundo occultè subsidia arci submittente. Interuentu tandem procerum nonnullorum, tantæ cladi domesticæ grauiter indolentium, factæ sunt ad quatuor menses inter præfectos arcis & Pragenses induciæ in hanc legem, vt ne præfecti communionem vtriusque speciei interturbent, atque è diuerso Pragenses ne sacerdotes, veterem ritum obseruantes, suis sedibus, néue monachos & sanctimoniales monasterijs expellant, & in primis vt Vicegradum restituant. Quo facto Pragæ rixandi, mutuisque cædibus sæuiendi pausa aliquantisper fuit, sed foris Thaboritæ nullam intercapedinem nocendi faciebant, nec vlla ipsi inuicem quiete perfruebantur. Montanis præcipuè, quorum maximus numerus in montibus Cuthnis metalla mercede fodiebant, illis veteratorum more insultantibus, dum omnibus vijs eos indagant, captant, captosque in altos puteos conijciunt, breui tempore amplius mille sexcentos. Antequam igitur induciç præteruolarent, dat Sigismundus Cæsar è Constantia ad omnes in Boiemia ordines literas, vt in Morauia Brunnæ in conspectu suo appareant: nondum enim maturum videbatur, vt in Boiemiam ad capessendum regnum iret. Conueniunt tam multi, vt vix vllo alio tempore Brunna tot hospitib. completa fuerit. Aderat & Sophia regina. Pragenses seorsum ab alijs vrbem ingressi sunt, vt parum tempestiuam ambitionem, domino suo

Templa Romana expilantur.

Regina se subducit.

Muniuntur minoris Pragæ loca.

Coniuratio Thaboritarum cum Pragensibus.

Vicegrado occupato, Pragã minorem inuadunt.

Domus Saxonum occupatur, eius fortunam Praga minor sequitur.

Resistit arx Pragæ.

Quadrimestres induciæ quo pacto.

Cuthnenses Thaboritæ mulctant.

Conuentum Brunnæ Cæsar edicit.

Pragenses sacra sua Brunae priuatis aedibus peragūt. præsente, tubis, fistulis, tympanis præcedentibus ostenderent: sequebantur sacerdotes præuaricatione insignes, ad quorum aduentum sacris in omnibus templis à legato Romani Pontificis interdicitur, nihilominus illi in diuersorijs suis orgia concelebrant, calicem aliter quàm conuenit propinant, donec mitterentur qui dicerent, non icirco euocatos esse, vt ex domibus profanis noua templa constituant, sacraque in illis sua peragant, quæ nisi facere intermiserint, audituros statim tale aliquid, quale vetus sonat hoc prouerbium: Foras Canes, non amplius Antistheria. Tertio die ad Sigismundum Pragenses admissi, fausta omnia vt domino suo precarentur, sibiq; gratiam eius & fauorem multis verbis conciliare student, vocantq; ad regni possessionē accipiendam vt Pragam veniat. *Pragensium ad Cæsarem oratio.* Dein querībundi mortem ipsius Hus deplorant, querentes indignissimo supplicio de medio cum ipso Hieronymo sublatum esse. Postremò communionem vtriusq; speciei super cætera sacramenta extollunt. Sigismundus, qui in ore habere solebat, Nescit regnare, qui nescit dissimulare, læta facie renidens: Supersedete istis, inquit, chari Boiemi, nihil ad rem in præsens pertinentibus, quæ non hîc Brunnæ, sed potius Constantiæ dicenda erant, vbi Concilium adfuit, quod vobis respondere ad querelas istas poterat: cæterùm quod ad regni successionem attinet, satis ad tempus veniam, illamque iure meo capiam. *Respondet Cæsar.* Interim iubeo, vt columnas, vt cathenas, & alia platearum vincula atque impedimenta de vicis omnibus auferatis, vtque ab iniurijs monachis & monasterijs inferendis abstineatis. Quæ vbi se facturos receperunt, commutatis quibusdam in Boiemia magistratibus, & pro Hussitis rursus in locum repositis, qui Romanam colebant religionem, flexit hinc iter in Slesiam, Vratislauienses inuisurus. *Sigismundus Vratislauiam profectus.* Erat ibi ciuis quispiam Pragensis rerum suarum satagens, quarum causa Vratislauiam venerat: is apud legatum Romani Pontificis, tanquam Hussita, & concilij Constantiensis calumniator delatus pertrahitur ad causæ dictionem. Fatetur ille, discipulum se esse ipsius Hus, disciplinamq; eius vehementer approbare, nec vllo mortis supplicio adduci posse, vt Hussita esse desinat, traditur carnificibus, & cum maiore Sigismundi, quàm legati inuidia, equis per ciuitatem tractus ad rogum comburendus deducitur. *Supplicium de Hussita sumptum.* Inde continuò deliberari cœptum, quomodo Sigismundus militiam, quam vulgo vocant Cruciatam, aduersus tam pertinaces Boiemos excitaret, conflaretq;. *Cruciata in Boiemos.* Noua interim insania Thaboritas inuasit, præuaricatoribus stupidos illorum animos falsa doctrina infatuantibus, quasi iam vltimus immineret dies, impijs ad interitum, pijs autem, quales ipsi se esse fingebant, ad salutem. *Metu extremi diei dementantur Thaboritæ.* Saluari aūt non posse, ne pios quidem, nisi in quinq; ciuitatibus, nominabantq; ciuitates, Pelsinam, Launam, Slanam, Glatouiam, Zatium. Primam Solem, alteram Lunam, tertiam Stellam, quartā Auroram, quintam Segor cognominabant: cæteras verò omnes cum vicis, pagis, arcibus, hiatu terræ pessum ituras denunciabant. Ad quam denunciationem mirificus ex Boiemia, Morauiaque, virorum & mulierum cum liberis concursus in illas ciuitates fuit, alijs vltrò bona sua donantibus, alijs vili precio distrahentibus, cæterasq; res pro vanissima spe permutantibus, vt quæ plerosq; eò perduxit, vt ad extremum propter famem & sitim, rerumq; omnium inopiam viribus ac vita deficerent. Ipse Zisco, antecursore Coranda vaferrimo præuaricatore, Pelsinam se per familiarem sermonem insinuauit, mox eodem intromisit Brenconem à Swihow, & Ianum Valcunum, Thaboritarum ductores. *Zisco Coranda comite Pelsinam diripit.* hi paucis exceptis, qui studium sectæ eorum præ se ferebant, cæteros ciues sibi hostes destinant, pecunias illis imperant: renuentes dare hostiliter diripiunt. Instinctore deinde Coranda, contra initum cum Regina fœdus, monachos extrudunt, monasteriaque ciuitatis omnibus rebus despoliant. *Zisco monachomastix.* Infestissimus namque Zisco monachis erat, propterea quòd sorori suæ flammeo velatæ,

nescio

nescio quis cucullatus,vitium obtulisse dicebatur. Sed prætextum hoc potius ad velandam auaritiam,propter quam se ad rapinas & spolia dederat, fuit. Nec enim adeò stulrus erat, vt non intelligeret,ob vnius scelerati culpam, nequaquam insontes quoq; esse plectendos. Cogitantibus ciuibus de pellendis vrbe sacrilegis,Bohuslaus Suambergensis cum copijs à regina comparatis superuenit. Ad hunc videlicet modum Sigismundo, cum Sophia Brunnæ conuenerat, vt quas ipsa haberet opes, per Venceslaum maritum coaceruatas,illas pro tutela regni in militem erogaret, atq; interim ex vectigalibus publicis iacturam sarciret. Obsessi Thaboritæ, quanquam adessent capita eorum ferocissima, intra paucos tamen dies transigunt, vt liceat illis sine maleficio abire. Dum abeunt in alias copias, prope Sudomirium incidunt, quas Mikessius monetæ in montibus Cuthnis præfectus, & Petrus à stellis magister tunc Straconicensis duxêre, prælio parati: sed nec aduersarij certamen detrectauêre,occupato ad piscinam loco, ne ab equite circumfunderentur,sed aduersa fronte,vt concurrerent, vtrisq; pugnæ intentis, & obstinatissimè cum ambarum partium clade præliantibus, Brenco cum Mikessio congressus interficitur,& multi iuxta cadunt,pars fatigati cedunt. Zisco animaduertens resisti non posse, admotis equo calcaribus dat se in fugam, insequentes pernicitate equi frustratur. Elapsi & Thaboritarum nonnulli,plures tamen quàm sexaginta capti sunt, quos Mikessius ad montes Cuthnenses(vbi calamitatis eorum hospitium fuerat)pertraxit. Et quoniam nullum adhuc certum ducem Thaboritæ habebant,quisq; pro audacia sua dux erat, & inter illos maximè apostatæ, & præuaricatores, qui cætus hominum sermone seditioso facilè congregabant, ijdem etiam sæpissimè turbas quò libuit, ducebant. Huius farinæ erat,Vanceco Thaboritarum sacrificulus nugacissimus,audacissimusq;, qui contracta in syluam per dies Saturnales multitudine, prima die quadragesimæ, dum adhuc oppidani crapulam hesternam non edormiuissent,oppidum Sesemi muro cinctum, quod Austij vocant, assultu intercepit,oppidanis serò se dedentibus, & nõnullis se de muro proijcientibus, ne religionem mutarent. Vrgent victores successum,accrescente præsertim cotidie manu armata,& ipsam quoq; arcem Sesemi, Hradisstie dictam, inuadunt atq; expugnant,captiq; situ loci ad muniendũ appositi (nam muri adhuc veteris ibi oppidi extabant)nouum eodem loci oppidum condunt,translatis isthuc ex Austij,quod incendi placuit,habitatoribus, non sine magno fidelium accolarum incommodo,vt paulò pòst reipsa declaratum fuit. Ipse autem Sesemus à feris illis & immanibus rusticis interceptus,humiq; prostratus,flagellis rusticanis in modum manipuli flagellabatur, ad singulos ictus vociferantibus,Non vltra insultabis Hussitis,mox deinde manib. truncatus,ac demùm flammis exustus est. Venit tandem illis in mentem de Ducibus, cùm turbam vndique affluentem circumspicerent, vt certos aliquot sibi deligerent, quorum ductu bella gererent: nam vnum ducem omnes abnuebant,ne in superbiam elatus,impotentiùs,quàm conueniret,fratres suos regeret,fratres videlicet se cognominabant,quasi fraternum nomen locum in latrocinio haberet. Quatuor igitur duces, ipsi Capitaneos appellabant, sibi crearunt, Zisconem,Nicolaum Hus,Zbinconẽ à Bochouo, & Chualum à Rzepice. Totidem capita Pragenses sibi cõstituerant,duo in veteri,& duo in noua ciuitate,vtrinque prætereà quadraginta ciues adiecti,vt eorum consilio res à capitibus administrarentur,data vltro citroq; fide per iusiurandum,illos fideliter se in officijs gesturos,& Pragenses obedienter illis parituros. Cæterùm vnus apostata magis,quàm omnes isti,plebis animos quò voluit inuertebat,non quòd sapientiæ illi aliquid superesset, sed plus satis ei eloquentiæ & licentiæ, quibus vulgus delectatur,inerat,atq; inde miram sibi faciebat audentiam,cùm in no-

Pactum Cæsaris cum regina pro defensione regni.

Recuperata Pelsina.

Fusi profligatiq; Thaboritæ

Acephalon agmen Thaboritarum.

Vanceco dux Thaboritarũ Austum capit.

Crudeli modo Sesemus necatus.

Quatuor duces creati apud Thaboritas, totidem apud Pragenses.

ua ciuitate ad ædem diuæ Virginis sermocinaretur, Apocalypsin tunc interpretans, ex eaq; ad Sigismundum Cæsarem retorquens, quicquid ibi de rufo Dracone narratur, indignatus ob editũ in Boiemiam ex Slesia transmissum, quo Hussitæ & Thaboritæ prægrauabantur. Vt igitur hi potiùs, qui instituta Romana sectabantur, Pragæ opprimerentur, autor fit depellendi inde omnes calicis illorum osores. Pulsi partim ad arcem Vicegradum, partim ad arcem Diui Venceslai, cui Czenco Vattembergus, regni summus præfectus præfuit, cum omnibus suis fortunis confugiunt. Furit monachus apostata, furibundamq; turbam ad oppugnandas arces incitat. Czenco arci suæ metuens, aut metum simulans, cùm vrgeretur ad calicis communionem, & ad societatem cum Pragensibus ineundam, conditionem amplexus, statim expulit de arce omnes, qui ex Romana factione ad se perfugerant, rebus illorũ interceptis. At Vicegradenses non solùm terrore Pragensium non terreri, sed omnes quoq; illorum impetus audacter sustinere, factaq; aliquoties in subeuntes, domosq; eorũ eruptione, tam in corpore, quàm in bonis, pessimè illos mulctare, donec ab obsidione penitus submouerentur. Hîc tum Czenconem subijt pœnitentia facti sui aduersus officium suum commissi, quòd præfectus existens, regiam arcem occupauerit, qualem dolorem cùm ferre longius non posset, ad Sigismundum quendam intimum suum allegat, qui errori veniam precetur, & vbi exorauerit, polliceatur Czenconem, cui rex, & quando iusserit, ei arcem restiturum. Missi continuò Vilhelmus Lepus, & Arnestus Flasca, qui arcē regio nomine reciperent, qua recepta, Pragenses Czenconem infidelitatis crimine insimulant, vexillumq; eius, quod in domo Prætoria honoris causa suspenderant, inde ad locum inhonestum detrahunt & dilacerant. Hæc dum Pragæ fiunt, maiora ijs foris Thaboritæ designabant, præcipuè in Bechinensi & Pelsinensi regionibus, ferro & igne templa, castella, arces, monasteria deuastantes, inter quę Nepomucense, Cladronense, Milewcense, Hradissiense combusta sunt, cum plerisq; monachis, ac multi præterea mortales occisi. Arx deinde firmissima Rabi vocabulo expugnata, in quam multas opes vicini congesserãt, sperantes tuto se illas loco credere, quæ omnia à Thaboritis direpta, & fœdè distracta sunt. Septem insuper monachi, qui depositos ibi monasteriorũ thesauros custodiebant, igne consumpti fuerunt, subditæ postremò arci quoq; faces. Ad arcem **Woȝyce**, quam præsidium regium obtinebat, præter alia spolia multi etiam equi, multaq; arma intercepta sunt, occisis in oppido equitibus, incautius ibi in die Parasceues agitantibus. Equos statim Zisco suis distribuit, & ab hoc tempore armato equite in acie visus est, iussitque atcem illam ditui, ne rursus receptaculum esset regiorum. Sigismundus Cæsar malum in Boiemia non minui, sed indies augeri cernens, ipsemet adire Boiemos constituit, vulgatissimum illud dictum vsurpans, Præsentia hominis, præsentia leonis: si quis tamen præsentiam leone dignam adueniens exhibuerit, cuiusmodi personam Sigismundus gestare, vtinam tam feliciter, quàm animosè ante alios nouerat. Coacto igitur exercitu, & auxilijs post se magnis in subsidium relictis, si illo exercitu rem suam conficere non posset, vt Pragæ rex coronaretur, peruenit ad montes Cuthnenses, castrisq; ibi positis, euocat Pragenses, coramque grauiter cum illis expostulat, quòd in vicis & plateis vtriusque ciuitatis, columnas cum ipsis cathenis reposuerint, quas nisi statim amolirẽtur, machinasq; & arma ex noua ciuitate in arcē Vicegradum, ex veteri aũt in alteram arcem conueherent, pro rebellib. se illos habiturum. Rogant, vt liceat ciuibus alijs ista renunciari. Quo illi audito, cathenas & alia obstantia duplicant, noua munimenta extruunt, arma plura excudunt, fossam ab arce Vicegradensi cũ mulierib. & pueris fodiunt, ne tot detrimenta, quot paulò ante per excursiones ab aduersarijs sustineant. Mittuntque præterea ad Thabo-

Monachus apostata tribunus plebis. *Pelluntur calicis hostes.* *Arcis præfectus conniuet.* *Resistit Vicegradum.* *Arcem Cæsarianis restituit Vartebergus.* *Ruina cœnobiorum & arcium.* *Zisco equitatum instituit.* *Cæsar in Boiemiam.* *Rebelles et contumaces Pragenses.*

Thaboritas auxilium petitum,vt si illo opus fuerit,per tempus succurrant: simulque promittnnt operam se daturos,vt in ijs quoque dogmatibus,de quibus modo dissentiunt,inter illos conueniat,nihil dubitantes, quin tanto violentius contra vim Cęsaris stare,iamq; recepta dogmata defendere valebunt, quanro concordia vtrinq; & conspiratio maior intercesserit.

Thaboritę Pragensib. auxilia promittunt.

Vniuersi Thaboritæ,vno vt dicitur ore,auxilium Pragensibus decreuerunt. Cùm adhuc Sigismundus in castris suis se contineret,factus à Cuthnensibus certior,ingentem promiscuorum hominum multitudinem ad montem non longè ab arce Lypnicia iacentem,conuenisse,vt orgia sua cū sacrificulis suis celebrarent,eúmque montem ab illis Oreb,& ipsos Orebitas cognominari,quorum bona pars ex eo numero esset, qui paulò ante carbones mineris conflandis ad officinas suppeditare soliti fuerunt: nunc sub prætextu nouæ religionis rapto viuere, quàm labori operam dare malle,per quæ officinæ desererētur, & perfidorum cætus inualesceret.

Hungari Orebitas dissipant.

Extrudit continuò Sigismundus aliquot equestres Hungarorum turmas,quæ turbam fanaticam disturbarent, & quos possent,comprehenderent,aut occiderent. Sed eques in montibus & syluis parùm nocere pediti potuit.Itaque cum paucis alijs sacrificulo,qui pro more illorum solito, corpns Christi in stipite affixum turbis præferebat, ex arcu interfecto, cæteri notis sibi diuerticulis elapsi sunt.Atq; hinc Sigismundus auctis copijs,Pragam propius castra admouit.

Pragam Cæsar obsidet.

Alio item itinere Thaboritæ, ingenti audacia Pragensibus opem ferre celerabant, nihil territi, quòd illis ad oppidum Benessum,Petrus à Stellis cum cohortibus & turmis multis occurreret, sed instructi ad dimicandum vltrò aciem aduersarijs ostentabant, illosq; ad pugnam lacessebant. quibus decertare non audentibus, monasterium oppidi cum alijs ædificijs compluribus incendunt, rectáque Pragam, corpore Christi præ-

Ingressi Pragā Thaboritæ.

lato,ire pergunt,effusis obuiam cum lætitia Pragensibus,ad similem modum cum corpore Christi in ordinem compositis. Post datam acceptamque salutem,Thaboritarum primores per domos vino frumentoq; & alio commeatu refertissimas,ex quibus videlicet ante aduentum illorum subitò deturbati fuerunt omnes,qui religionem incorruptam profitebantur,in hospitia deducti sunt,præbitæ cæteris quoque copiæ, qui extra portam, quam Poricensem appellant,per tentoria sparsi erant.

Effrenis Thaboritarum vtriusque sexus licentia.

Sed & mulieribus Thaboritarum castra perpetuò affectantibus,xenia frequenter ad monasterium diui Ambrosij, ad quod expulsis monachis diuerterant, mittebantur. Vtrique deinde hospitalium beneficiorum immemores, molesti Pragensibus esse incipiebant, viri barbas ciuium violēter abscindentes,nexns capillorum cum ipsis capillis virginibus amputantes,matronis pepla de capitibus palàm detrahentes: illorum verò fœminæ impetum in monasterium diuæ Catharinæ, in quo virgines Deo consecratæ inerant,facientes, illudq; suis manibus demolientes, antequam præfecti eorum tantam licentiam coercerent. Sigismundus traiecto Vultauia flumine,ad locum, quem incolæ Bruscam vocant, arci S. Venceslai vicinum, castra metatus, Saxonum aduentum, qui in itinere erant,expectare ibi destinans. Ei exploratores renunciant,post discessum suum in alteram fluminis partem,Thaboritas extra portam degentes, studium, diligentiamque in vigilijs obeundis adeò remisisse, vt multi illorum cum præfectis suis in vrbe pernoctent, dat negocium Michalconi per vadum fluminis ei notum,incompositos distractosque assiliendi.

Michalco stragem Thaboritarum edit.

Noctu is incedens,quadrato agmine ante lucem semisomnes inuadit,occurrentes interficit,carros euertit,pluresque illorum secum abducit, metu insidiarum non ausis insequi Thaboritis.

Pensatur succensione monasteriorum.

At die illucescente, detrimentum acceptum protinus compensant,duobus monasterijs insignibus Strahouiensi & Breunouiensi exustis,& inde abductis Pragam vndecim monachis,vt haberent quos riderent, & impiè vexarent. Inter

hæc allj quoque Thaboritæ,qui Zatium, Launam, Slanam diuertcrant, metuentes ne extra illas ciuitates hiatu terræ absorberentur,congregant se in vnum locum,quem eis præuaricatores per speciem sacrificij constituerant. Ad quem armati sicut solebant,postquam conuenissent,aduocata concione, concionator docet tempus postulare, vt fratribus pro lege Dei & communi

Confluunt Pragā cæteri Thaboritarum socij.

ipsorum religione,Pragæ cum periculo decertantibus,subueniant,duces copiarum deligant,diem profectioni pronuncient. Quæ cum omnia statim faciunt,& quinque ductores sibi eligunt,quorum vnus præuaricator Petrus nomine erat. Huius ductu,tanquam religiosioris scilicet monasterium Porta Apostolorum vocatum,in via expugnant,& cum egregia bibliotheca illud exurunt,cætera spolia inter se partientes. Vbi Pragam ventum est, placuit accessione tantarum virium ipsum Cæsarem adoriri: quo ille cognito, castra inde

Retrocedit Boleslauiā Cæsar.

Boleslauiam mouit,copias vndique maiores contrahens. Postridie Thaboritæ ad Pragenses referunt,satis clarescere,multos adhuc in vrbe restare,qui Sigismundo faueant,eique consilia vrbana prodant, non rectè ad hæc vigilantibus quos haberent præfectis, nec ita vt oportet per singulas domos explorantibus, aducrtanj ne an religioni illorum consentientes illas inhabitent?

Noui Pragæ præfecti constituti.

Proin conuenire,vt noui præfecti,non solùm ex Pragensibus,sed ex Thaboritis quoque vrbi præficiantur,qui omnia de consilio communi agant. Res insolens videbatur, vt aduenæ & hospites tantum, quantum incolæ & ciues in vrbe pollerent,factum tamen est, vt causam obtinerent, qui viribus præuale-

Religio Romana explosa.

bant.Nouis præfectis constitutis, quicquid veteris religionis Catholicæ Pragæ superfuit,id explosum & eiectum est,inductis præuaricatoribus,quos Thaboritæ approbabant.Sed vtrisque arces molestissimæ erant, quæ se regijs opportunissimas præbebāt,& ad Pragenses de superiore loco inuadendos, & ad Thaboritas,si quid mouissent,compescendos. Aduersus tales regiorum impetus interpellandos,Thaboritæ mulieribus iniungunt, vt è regione Vicegradi,fossam à monasterio Slouano vsq; ad ædem S. Catharinæ ducant. Ipsi custodias armatas in Slouano, in Karlowo, & ad S. Apollinarem disponunt. Arcem verò alteram maiorem cum Pragensibus trinis castris obsident, ne ob-

Arcem superiorē obsident.

sessis subsidio veniri, neúe commeatus supportari posset. Thaboritæ & Pragenses in Pohorcelicio,Zaecenses & Launenses in Strahonia collocati & ex ijs mixti, tumulum Bruscam occupare iussi. Summa rerum, quæ ad defensionem pertinent, facultas inclusis aderat, præter annonam. qua durante, non solùm arcem,sed ne Hradczanam quidem vicum arci adnexum, vlla vi expugnare poterant, fame dein ita premente, vt nudis herbis, aut equina carne, absque panibus illam leuare cogerentur. Prope erat vt arcem hostibus dederent,nisi miseris succurrerent ij, qui in Vicegrado erant, farina clam suppedi-

Annona præsidiarys suppeditata.

tata,donec Sigismundus cum suis copijs aduenjens, leuique inito prælio,abunde commeatum subministraret, seque Slanam inde conferret, quam Vilhelmus à Leporibus occupato cum aliquot globis colle proximo, dum affingit pacata inter Cæsarem & Pragenses esse omnia, recepit, nihilque præterea nisi metum vicinis Launensibus inijcere cogitans,assecurus est assultu suo,vt Launæ quoque ciuitatis potiretur,plebe ei portas aperiente, inuitis decurio-

Cæsari restitutæ urbes.

Schuābergius Chodones sternit.

Vlricus Rosensis à Thaboritis cæsus.

nibus. Strenuam eodem tempore operam Bohuslaus Schuambergius in regione Pelsinensi nauauit aduersus Chodones, rustici ita limitanei vocantur, occisis ex eorum numero amplius trecentis. Et presbytero illorum cum equo & armis comprehenso, quem Pelsinam deductum pyra extructa cremari iussit, personantibus ad ignem tympanis. At Vlrico Rosensi, qui nuper ad calicem desciuerat ac postea ad panem viuum redierat, aduersum prælium, contra Thaboritas montem Hradisstie incolentes, cecidit, vt in quo pulsus fugatusque & impedimentis exutus fuit, à Nicolao Hus, qui cum quadringentis

gentis equitibus Pragæ elapsus,subsidio ad tempus Thaboritis superuenit. Ab hac clade pellit ex bonis suis Rosensis omnes,qui aliam quàm Romanam religionem profiterentur. Captum etiam ab aduersarijs tunc fuit,sed multorum oppidanorum,calicem appetentium voluntate,oppidum Reginæ Hradecium,quod Sigismundus in suam tutelam susceperat. Hinc maior ex amissione illius dolor,& recuperandi desyderium. Nihil igitur cuntatus Sigismundus,delectis ex Boiemis & Morauis decem millibus hominum,iubet illos oppidum aggredi. Id,cùm illi summo conatu facerent,oppidum tamen recipere non poterant,reuocati ad oppugnandam Pragam,caput Regni. Iam enim vndique ex omnibus Christianis Regnis,in quibus à Romano Pontifice,crux contra perfidos Boiemos proposita erat,copiæ conuenerant,quarum numerus ad centum & quinquaginta millia armatorum impleſſe dicitur,qui campos omnes Bruscæ subiectos,vsque ad viuarium includendis ceruis destinatum, tentorijs suis compleuerunt. Ipse verò Sigismundus arcem tandem Sancti Venceslai, cum Alberto Austriæ Principe genero suo,cumq; Bauariæ & Saxoniæ principibus,ac Patriarcha Aquileiēsi,ingressus est,choro cum sacerdotum(nam Archiepiscopus aberat)cum gaudio excipiente. Post deliberationem inde mox cum principibus factam, partitur vltra citraque flumen Vultauiam per loca oppugnationi apposita,copias,ac leuibus pugnis præludit prælium.Inter quæ ei suggeritur,si collem,sub quo veteris Pragæ furca constituta est,firmo præsidio occupauerit,posse,velut ex tertia arce prohiberi,ne vllus Pragam commeatus inferri queat.Id verò consilium protinus Ziſconi fuit proditum, atq; ille festinans cum expedito agmine iugum collis capit,propugnacula erigit,fossam circumfodit,sepibus illam sepit,ac se præsidem ibi defensoremq; constituit.Dato à Sigismundo ad inuadendā Pragam signo,ex tribus locis fit irruptio.Ex arce maiore in minorem Pragam,ad expugnandam domum Saxonum,quam validisſimo præsidio munierant Pragenses.Ex arce item Vicegradensi in nouam ciuitatē,& in veterem ex campo hospitali. Misnenses cum Saxonibus collem Ziſconis adoriri iussi,magno illum & forti impetu in conspectu Sigismundi adorti sunt, per fossas & sepes, vsque ad propugnacula transilientes,vbi duas quoq; mulieres,pilis armatas obuias habuerunt,quæ mori,quàm loco cedere maluerunt.Ibidem Ziſco ingens periculū adijt penè ab equitibus oppressus, si non rustici ipsius cum flagellis præferratis illos submouisſēt.Quo discrimine cognito sacrificulus quidam arripit corpus Christi,insigne Thaboritarū belli,classicum cāpanula canit ac mox turbam post se multā trahens,ad collem perducit.Illa visa Germani diutius retineri in oppugnando,quanquā Sigismundus subsidia laboranti bus semper submitteret, nō potuerunt,quin retrocederent cū magno malo suo,alij ex colle metu præcipitati,plures in fuga interfecti,insultantibus Thaboritis perinde quasi Antichristi militibus. Ac se cōtinuò ad labores referentibus,vt si prælíū redintegraretur,fossas altiores,latioresq; & plures quàm prius munitiones haberent.At Germani malè accepti,nihil nisi discesſū meditabantur:nullo enim in loco valde prosperè eis successit. Nam in quo vel superiores esse videbantur,id carius eis constitit,vel vnius viri nobilis cęde,quàm victoria aduersus multos rusticos valebat.Quibus rebus omnibus Sigismundus cōmotus & anxius,cùm velut in salebra hæreret,accipit eandem belli execrationem apud plerosque ex aduersa parte versari,qui suam,suorumq; calamitatem miserarentur,& cuperent sagum toga mutare.Tentat,si aliter finiri bellum,nequeat,vt induciæ saltem ad longius tempus fiant. At illi inducias quoque alia conditione facere abiurant,quàm vt prius quatuor religionis capita rata habeat & confirmet.

Hradecium in potestate Thaboritarum venit.

Martinus V. P. M.

Ingens exercitus cōtra Thaboritas.

Deliberatio de bello gerendo.

Tribus locis Pragenses adoritur Cæsar.

Memorabili strage Ziſco Germanos fudit ad furcas Pragenses.

Despondent animos Germani.

Induciæ firmātur approbatis quatuor capitibus.

Primum erat, vt verbum Dei per regnum Boiemiæ liberè absque cuiusquam interpellatione à sacerdotibus annuncietur.

Secundum, vt item liberè sacramentum Eucharistiæ sub vtraque specie, panis videlicet ac vini, omnibus Christi fidelibus peccato mortali haud obnoxijs, ministretur.

Tertium, vt à Clero, bonorum externorum possessio, & in ijs iurisdictio auferatur, & ordo illorũ, vt ad vitam Euangelicam & Apostolicam redigatur.

Quartum, vt omnia peccata mortalia, ac præcipuè publica, & alia legi Dei contraria vitia, in quouis statu, ritè & cum ratione, per eos, ac quos pertinet, corrigantur & prohibeantur.

Refutatio quatuor articulorum Cæsari ad approbandum propositorum.

Author Cæsarem theologũ facit, sed intempestiuè.

Perlectis Sigismundus capitibus. Latet, inquit, anguis in herba, plenus veneno insanabili. An ignoramus, alios præterquàm sacerdotes in regno extare concionatores, vt Sutores, Caupones, Stabularios, quare non libertas hîc, sed summa concionandi licentia quæritur. Deinde vtramque Eucharistiæ speciem requirunt, quasi nos corpus sine sanguine accipiamus, cùm Dominus panem viuum, quem sumimus, se nominet. Viuere autem corpus absque sanguine nequit, sed manet cadauer, quod nec sibi, nec alijs prodest: Ac videte aliam insuper in verbis fraudem, qua infantibus illi lenocinantur, quibus calicem propinant, dicentes, non esse eos peccato mortali obnoxios, ideoque communione Eucharistiæ dignos, cùm Apostolus disertè scribat, probet autem seipsum homo, & infantes hoc facere nequeant. Nam in hoc, vt bona à clero tollantur, sacrilegi suis rebus, non autem religioni consulunt, metuentes, ac meritò, ne rapta & ablata ex camera nostra, atque alijs templis cogantur restituere, itaque malunt etiam illa quæ Deo consecrata sunt, in vsum suum vertere, tam scilicet pij sunt. Nam illud postremo de corrigendis peccatis nugacissimum. Qui enim fieri potest, vt authores delictorum, ijdem fiant errorum censores? cùm omnibus notum sit, quanta inter vitiosos concordia existat. Proinde, ne nos fallant animi perfidorum sub vulpe latentes, si placet, differamus in præsentia responsum ad capita oblata, illisque interim renunciemus, nos eum maturo consilio deliberate, ac suo tempore ad omnia illis respondere velle: Nunc autem rebus omnibus coronationem nostram anteuertere: Placet placet, exclamant Germani domuitionem parantes, festinantesque vt interim tempus cæteris controuersijs prolatandis promoueatur, ac statim dies præstituatur, diademati induendo.

Prorogata ratificatio.

Corona Sigismundus Pragæ redimitus. Anno 1420.

Scomma in Cæsarẽ sacris militi stipendium numerantem.

Ita vltrò induciæ oblatæ, & Sigismundus Rex in Boiemia Pragæ coronatus, & inunctus est, magnamque vim à coronatione protinus auri argentique de templis omnibus abstulit, vt stipendium conductis militibus exolueret, se obligans ad restituendum ablatum, cùm primùm lætior fortuna arrisisset. Nihilosecius Thaboritæ Regem insectari, ac dicere, vtri tandem maiores hæretici, illi ne qui pictas & ligneas, an qui aureas & argenteas imagines è templis exigerent? & ad conflandam monetam igne adurerent? Rex paululum in arce Pragensi moratus, dum præsidia eum commeatu vtrique arci adauget, inde ad montes Cuthnenses, procerum & equestrium ordine comitantibus tetendit, atque ibidem in conuentu celebri pacis fœdus publicum, ad quod se per sui absentiam componant, cum Boiemis ferit.

Fœdus publicum.

Cætera suo loco dicenda reseruabuntur, nunc Sigismundum totum à pueritia repræsentabimus, quomodo videlicet ad alia quoque Regna peruenerit.

HISTO-

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMVS QVINTVS.

SIgiſmundo adhuc impuberi Carolus pater, Marchiam Brandemburgenſem, quam ab Othone, poſtremo illius Marchione emerat, dono dedit, mira indole animi, ingeniíque eius captus. Eandem ſecutus Ludouicus Panno-niæ Rex generum ſibi, regniíque ſucceſſorem aſciuit, deſponſa ei filia nondum nubili, cui Mariæ nomen, ſed nec ſponſus etiam tum quartodecimum annum attigit, quem tamen ſocer penes ſe retinuit, vt ſermone & conſuetudine Hungarorum imbueretur, paulò poſt ad regnum Poloniæ, quod non cum magna voluptate rexit, eum tranſtulit, euocatis in Pannoniam ad vetus Solium (arci hoc, eum oppido vocabulum) Pontificibus & proceribus Polonis, ibiq́; compulſis [a]vt in nomen Sigiſmundi tanquã Regis ſui iurarent. Eunte Sigiſmundo in Poloniam, non ſatis pacatam, mandat Ludouicus, vt rebelles in illa coerceat, & contumaces ad officium reducat, quod mandatum ille ſtrenuè exequitur, pleraſq; arces & oppida breui temporis ſpacio expugnans, ac mox copias ex Polonia in Maſouiam traducens, in qua ducem agebat Semouitus, ipſi etiam Ludouico ſemper contumaciſſimus: nunquam enim ad obſequiũ etiam accerſitus venire voluit, & idem tamẽ adeò inaudax, vt Sigiſmundo occurrere nullo in loco auderet, ſed ſpectatorem ſe tantùm exhibuit dum vaſtarentur agri, gregesq́; equarum, boumq́; abigerentur, vici & caſtella diriperentur. Perſeuerabat etiamtum in populanda Maſouia Sigiſmundus, cùm repentè aduolat nuncius de morte Ludouici, qui Ternauiæ obierat, & ab obitu eius regnum Hungariæ in filiam eius Mariam reciderat, quæ Sigiſmundo, vt ſtatim diximus, deſponſa fuit. Non videbatur tanti eſſe regnũ Poloniæ, vt illius gratia perderet Hungariam. Itaq; non expectato, dum in Polonia rebus pacatis Rex coronaretur, feſtinat ad Hungaros, ſed nimis lentè. Iam enim Carolus Andreæ filius, à nonnullis Hungaris, ac præcipuè à Zagrabienſi Epiſcopo è regno Siciliæ euocatus, claſſe Segniam appulerat, & inde Zagrabiam profectus Budam tranſijt, quaſi futurus ſorori, non conſiliarius modò, ſed etiam auxiliarius amicus, ſed reipſa alius apparuit. Nam in arcem Budenſem admiſſus, illam occupauit, & vtramque Reginam, matrem videlicet ac filiam, præ metu ex arce fugientes, à fuga retraxit, Albamq́ue regalem ſecum ire coegit, vt ſolennibus ſacris intereſſent, quibus ibi conſecrandus erat in Regem Hungariæ, quo peracto rurſus Budam cum nouo Rege ſunt reductæ. Senior regina, vt vidit ſe cum filia eſſe fraude deceptam, ad fraudem retaliandam conuertit animum, communicatoq́; conſilio cum Nicolao Palatino, & Blaſio Forgaſſio, per ſpeciem ſecreti colloquij, Carolum inſidijs circumueniunt, ac vita ſpoliant. Miſſo ſtatim qui acciret Sigiſmundum, vt ad capeſſendum regnum quantum poſſet, acceleraret, ſed non ſine validis viribus. Dum igitur ipſe in Marchia ſua militem ſcribit, & in Boiemia apud Venceſlaum fratrem, tum in Morauia quoque apud Iodocum & Procopium patrueles auxilia contrahit, Ianus Croatiæ Banus (præfecturæ id vocabulum honoratiſſimæ) in omnes vindicandæ cædis Caroli occaſiones intentus Reginas animi gratia Buda ad vicinum vicum, Diaco cognominatum, egreſſas, in via eum ſuis turmis aſſilit, & primò Forgaſſium haſta equo deturbat, ac enſe caput eidem adimit, dein Palatinum equo deſilientem lethaliter telo vulnerat, ſimiliterq́; ei caput iuxta Reginarum carpẽtum amputat. Poſtremò ipſum carpentum, cum

Sigiſmundus XL. Rex Boiemiæ idem & Rom. imperator.

Vita Sigiſmundi vide lib. 22.

In Hungaria educatur. Ludouici filiam ducit.

Sita in montanis metallicis.

Obijt 13. Septemb. 1382.

Vitus Epiſcopus Zagrabiæ.

Carolus paruus ab aduerſa factione æmulus Regni Pannonici declaratur.

Nicolaus Gaza Palatinus Hungariæ Forgaſsio vſus ſicario Carolũ interimit, anno 1385.

Regis manibus Palatini et Reginæ nece litatum.

ipsis Reginis in terram prouoluit, rogantemq; Elisabeth matrem per Ludouici Regis mariti sui beneficia, quæ in Banum contulit, ex humili domo ad summam illum præfecturam subuehens, ne quid in exitium suum, filiæq; suæ moliretur, extractam de carpento in proximo flumine demersit, Mariam autem in Croatiam, arce claudendam, custodiendamq; auexit. Hæc audita, Sigismundum acerrimo dolore affecerunt, cuius aculeo extimulatus, toto animi impetu ad prosequendum in Hungariam iter ferebatur, Iodoco patruele eum comitante. Cùm fines Hungariæ attigissent, occurrit illis globus puerorum titu gentili sagatus, cum signifero adultiore. Interrogat Hungaricè Sigismundus: Quæ nam hęc militia? & cuius sunt isti milites? respōdit signifer. En tibi præsens adest Orsak, qui tecum ô Rex militet contra hostes tuos. Accipio, inquit, omen, & ita spero fore, vt à me stet Orsak, quod apud Hungaros sonat, concilium vniuersi populi, quemadmodum paulò mox accidit, Budam ingresso, vt ei omnes ibi ordines præstò essent, rogarentque, vt illorum obsequio ad omnes suos conatus vteretur. Huic signifero, vbi ætas illi validior accessit, hanc retulit gratiam, vt illum in loco ignobili, & in egestate natum ad equestrē gradum, & mox ad tantas diuitias prouexerit, quibus cū proceribus Hungariæ certauit, Orsak illi cognomine indito, quo in hanc diē familia illa gloriatur. At Banus aduētu Sigismundi territus, à Regina iusiurandum exigit, de nō vlciscenda à se illata iniuria, quo dato, dimittit Budam incolumē. Natus sponsam Sigismundus, non vltra distulit, quin è vestigio & nuptias celebraret, & coronam Regiam, quam Hungari sanctam vocant, assumeret: nam vtrunq; prius dilatum fuit socrus ambitione, quæ ipsa filiæ nomine regnare, quasi nondum connubio maturæ, quàm alium pati Regem, vel ipsum etiam generum suum maluit, Coronam Albæ, loco solito, de manu Archiepiscopi Strigoniēsis accepit, nuptias Budæ apparauit, apparatu pro liberalitate sua lautissimo. Præter epulum enim, donatiuum militi, & congiarium populo addidit, ac militem inde statim, ad repetendam de parricida & proditore debitam pœnam in Croatiam duxit, obseditq; Banum in arce munitissima, adhibitis tormentis Bombardarum, quas antehac Banus non erat expertus. Sed vbi vidit tantam muriruinā tam repentè ex ferreis globis factā, desperata arcis defensione, per noctem transfugit in statione Transsyluani Palatini, eiusq; ope Sauam flumen traiecit, ac se in vicinum Bosnæ regnum subduxit. Nec tamen obsidium Sigismundus prius omisit, quàm arcem caperet ac diriperet, nec prius perfugam instituit persequi, quàm Croatiam ad officium redire compulit. Quibus rebus confectis, ad Bosnam ditioni suæ subiectā, indagatores prǽmittit, qui indagent vbinam Banus delitescat. Inuentus est in arce, quam Dobor appellant, in qua pariter obsessus, pariterque dum premeretur, fugam meditatus & conatus, sed non pari euentu: quippe in regios incidit, & ab illis ad Regem pertrahebatur, dedignantem socrus suæ Reginæ interfectorem aspicere, sed iubentem illum tradi carnifici ad supplicium mortis sæuissimum, cuiusmodi est in proditores constitutum.

Regina senior Elizabetha amnimergitur.

Orszagh regnum significat ac si totum regnum auxilia hostibus profligādis esset collaturum Extincta vltimo Barone Christophoro tota ea stirps Anno 1567.

Sigismundus Rex Hungariæ salutatus. Anno 1386.

Banum Croatiæ reginæ fo. erus parricidam Sigismundus persequitur.

Supplicium Bani Croatiæ.

Hinc à compluribus exhortabatur, vt Regnum Poloniæ repeteret, vnaq; cum regno Hungariæ illud sibi coniungeret, quando Polonos sacramento sibi obligaros pridem habeat. At Sigismundus non auarus homo, cùm sciret alteram Ludouici Regis filiam iuniorem, cui Heduigis nomen, quam Auia apud Polonos educauerat, pactam esse [b] Vilhelmo, Leopoldi Austriæ principis filio, cui domui bene fauebat Sigismundus, vt ex qua generum sibi posthac delegit, ius omne quod sibi ad regnum Poloniæ fuit, id ad Vilhelmum traduxit, gessitque se is aliquamdiu pro Rege, dum puella adolescebat. Verùm adultam Poloni, Iagello Lithuaniæ principi in matrimonium collocauerunt, addito in dotem regno, si exuta impietate, christianismum per babtismum

Ius Polonicum Vilhelmo Austrio concedit Sigismundus.

Heduigis spretis nuptijs Austrijs, Iagelloni Lithuano nubit.

mum induere,Lithuaniamque ad Poloniam adiungere vellet.Iagellus quantumuis crudo adhuc videretur esse ingenio,ad splendorem tamen Regij fasti gij adeò incaluit, vt conditionem statim reciperet, matrimonium iniret,Lithuaniam daret Poloniæ regibus, baptismo tingeretur.Vnde nomen ei Vladislao inditum. Porrò Sigismundus summo studio annitebatur,ad reuocandos tam domesticos, quàm externos ad obsequium, qui sub muliebri regno iugum excusserant. Nam domi in oppido Budensi, duos & triginta primores nobiles gladio percuti iussit. Mox in Moldauiam(porrio Daciæ est)aduersus Stephanum Veyuodam,sic aulæ principalis dominum,Getico vocabulo appellant, arma corripuit. Altissimi montes ab Hungaria Moldauiam circumuallant,ijs confisus Stephanus, omnes viarum aditus milite,sagittis,aut saxis instructo præclusit,si quicquam imperatori ad omnia fortiter audenda promptissimo,virtutique militum ei respondentium,clausum esse potest. Superatis igitur montibus paruo admodum nonnullorum detrimento intercedente, cætera in expedito erant,Moldauis ad fugam,non ad prælium animatis:ipso denique Stephano ad clementiam Regis confugiente,pollicenteque se facturum quicquid imperauerit. Imperat ei maius,quàm ante tributum, sacramentumque ab illo fidelitatis accipit. Et victor Budam talis reuertitur, qui se scire diceret,parcere subiectis,& debellare superbos.

Iagello baptisatus Lithuaniam Poloniæ adijcit.

Expeditio Sigismundi in Valachiam.

Stephanus Vayuoda in gratiam repositus.

Transalpinum bellum contra Alexandrum.

Dacicum deinde bellum subsequutũ est,mole grauius,quanto Dacia multitudine Valachorum Moldauiam prægrauat. Alexander illic Vayuoda erat, & ipse fidei ac obedientiæ immemor,sustulit contra Regem animos,pro domino illũ agnoscere nolens. Itaq; vastare fines Regni,& exultare in excursionibus,quibus agros Regios persultabat.Tam insolentem iniuriam Sigismundus vindicandam ratus,ducit trans Alpes exercitũ,cum machinis & tormentis,non pugnæ solùm, verumetiam obsidioni comparatis,atq; vtrunq; ei agendum obtigit,parato Veyuoda,& pugnare,& obsideri,nimirum freto Turcarum aliquot turmis, quas in subsidium ex Thracia euocauerat, quam tunc recẽs Turcæ adepti sunt duce Amurate.Prælio inito vicit Sigismundus,Hungariq; tum primum virtutis suæ famam contra Turcas illustrarunt. Obsidio illos ad oppidum Nicod, diutius remorata est, ac nisi bombardæ affuissent, frustrata obsessores fuisset. Receptum oppidum præsidio validissimo teneri, & melius adhuc,quàm prius muniri placuit,ne illo Veyuoda potius rursus insolesceret. Lætitiam huius victoriæ mors Reginæ Mariæ turbauit,nec minus Vladislaus, nouus Poloniæ Rex,qui vxoris suæ nomine, velut superstitis,regni Hungariæ hæreditatem adire magnis viribus conabatur. Sed ab introitu in Hungariam Ioannes Archiepiscopus Strigoniensis, cui tutela regni absente Rege commissa erat,illum arcuit, donec Sigismundus cum copijs suis rediret, & Polonus ab incepto desineret. Paulatim inde Turcæ Mœsiam superiorem inferioremque, quas Bulgariam & Seruiam appellant, atque alia insuper regni membra lacerare cœperunt,duce Bazahite qui Amurathi successit, finium imperij sni promouendorum cupidissimo,ad quem cùm legati à Sigismundo venissent,iniuriam querentes, quòd à nemine Hungarorum lacessitus in aliena inuadit, Bulgaros infestans regno Hungariæ subiectos. Sed quod ius apud Barbaros? Iubet in parietibus suspendi diuersi generis arma,tela,sagittas,acynaces,clypeos, sarissas,atque ad conspectum illorum legatis admissis: Dum, inquit, ista, quæ cernitis, nobis supersunt,superest ius quoque non ad Bulgariam modo, sed ad Croatiam, Dalmariam, & ipsam Hungariam. Hæc igitur domum abeuntes, renunciate Regi vestro. At illi horrendum præterea belli apparatum, & tantam multitudinem pugnantium, quantam nunquam aliàs oculis suis vidissent, renunciant. Commotus his Sigismundus, auget copias ex Gallia, Anglia, Lucemburga,

Turci Valachos iuuant.

Nicopolis minoris ad ripã Istri expugnatio.

Iohannes Kanisa Polonorũ ingreßum prohibet.

Baiazethes Amurathis filius.

Superbum oratoribus dans Turci responsum.

Bellum ad Nicopolim infeliciter gestum. Anno 1395. 29. Septemb.

tum præmijs, tum precibus ad hæc multi voluntarij arma sumpserunt, inter quos fuit[d] Ioannes princeps Burgundiæ, qui tactus amore religionis, vnà cum suis Burgundis, omnia contra impios hostes, pro Christianis experiri paratus venerat. Ad Nicopolim Sigismundo Bazahites occurrit. Ibi dum Galli gloriosum ducunt, prælium ante alios inire, non expectatis cæteris agminibus, aciem Turcarum ingenti impetu adoriuntur, coguntque parum retrocedere. At Turcæ ad arcus conuersi, equos Gallorum telis transfodiunt, desiliunt illi ab equis, vt pedites cum pedestribus copijs certamen experiantur. Equi Gallorum cum sellis vacuis in castra recurrẽtes, errorem Vngaris obijciunt, Gallorũ quasi equites omnes à Turcis essent occisi. Voluit[e] Sigismundus celeri equo aduolans, hunc errorem suis demere, & ad pugnam illos ex fuga retrahere, sed postquam nihil profecit, equo delabens murat vestem, seque in cymbam, qua commeatus Danubio aduectus erat, seruili habitu condit, & illa nauigatione captiuitatem euadit, in quam princeps Burgundiæ incidit, multo postea auro redemptus, cum paucis Gallis nobilioribus, qui superstites reperti sunt. Rarò autem vnum solum malum ingruit, sed mala pleraque malis succedunt, qualiter tunc Sigismundo vsu venit, in quo cùm nulla malè gestæ rei culpa resideret, sed in ipsis potius Hungaris, non prælium, sed fugam persequentibus, illi tamen nihil fortunæ, sed totum casum infœlicem Regi assignabant, tantaque in eum flagrabant insania, propter cęsos nuper Budæ proceres, vt ardere omnia bello intestino, quàm illum regnare mallent.

Armatis comitijs Sigismundus carceri dicatur.

Indicto igitur sibi conuentu in campo, quem Hatwan nominant, ritu fero & barbaro, ad concilium armati conueniunt, iactantes se de summa regni acturos, quo pacto illud à nouis hostibus tueantur, opusque esse ad hanc actionem præsentia quoque Regis. Cùm ille venisset, capita conspirationis assidentem propius circumstant, ex ijs alij pugnam ei aduersam exprobrãt, alij cognatos & affines gladio carnificis interemptos ab eodem repetunt, quidam in barbam inuolant, pilosque ei vellunt, & ad extremum captiuum Regem suum capiunt, traduntque carcerandum in arce cui Soclos vocabulum,[f] duobus fratribus, ob necem paternam Regi infestissimis.

Ladislaus Rex Neapolis inuitatur ad regnũ contra Sigismundum.

Atque interim Ladislaum, Caroli, pridem in Hungaria cæsi, filium ad regnum inuitant, diu tergiuersantem, quòd ei sæpius interitus patris acerbissimus ob oculos versaretur.

Sed nequeo mihi temperare, quo minus Bazahitis quoque casum hîc strictim percurram, qui tanto successu apud Turcas regnabat, vt breui tempore omnem Thraciam, Thessaliam, Macedoniam, Phocidemque & Bœotiam regno suo adijceret, ac iam ad imperium Constantinopolitanum, obsessa vrbe renderet, cùm ei impotens & volubilis fortuna, hostem alium, quem minimè expectabat, imò quem maximè despiciebat, repentè obijcit.

Baiacethes Turca à Tamerlane Schytavictus, cũ antea fulmen belli diceretur. Græcis λαιλαψ. Anno 1397. Ladislaus Iadera vẽdita repetit Neapolim.

Tamerlanes ei nomen erat, paulò ante gregarius, & ignobilis miles, tunc ducem agens Thartarorum, gentis etiam apud Turcas contemptissimæ, sed numerus profectò non erat contemnendus, quippe duodecies centum millia hominum in exercitu habuisse dicitur, ac multa iam secunda prælia contra multos fecisse, non ætati, non sexui parcens, terror enim gentium, & haberi, & vocari gaudebat, sed nullam tamen pugnam eius, cum prælio Turcarum comparaueris, vt in quo, ad ducenta millia illorum cæsa esse feruntur. Captus Bazahites, in potestatem victoris viuus peruenit, ab eodemque aurea cathena cathenatus, & pro scabello habitus, quoties sellam conscenderet, nec secus atque canis sub mensa de reliquijs cœnæ nutritus, ac ne quid ad contumeliam superbissimo quondam deesset, cauea inclusum, quocunque iter faceret, circumduci iussit.

Inficias eunt annales Hungari.

Tandem Ladislaus, vbi cognouit, continuo tenore, nomen suum in Hungaria celebrari, insigniaque sua in vexillis oppidatim circumferri, ex Neapoli remis velisque ad Dalmatiam aduolat, in eaque oppidum Iadetam obsidione

hec eximit, ac mox rumore accepto, Sigismundum frustratis vinculis elapsum esse vendita Iadera Venetis, Neapolim reuolat, nec falsus rumor de Sigismundo fuerat. Vt enim semel alloquendi viduam, quæ mater illorum fratrum, quorum meminimus erat, potestatem adeptus est, à se illam prius non dimisit, quàm auteis dictis, ingentibusque promissis blandè extorqueret, vt mater cum filijs ad se liberandum, futtiuisque itineribus in Morauiam deducendum conspirarent. Ex Morauia datis continuò Budam ad præfectos literis, illos hortatur, eandem, quam hactenus, vt in posterum etiam darent operam, ne Buda in alienas manus veniat, spondetque cum illis, tum imprimis Ioanni Strigoniensi Archiepiscopo, se breui adfore cum Iodoco & Procopio Morauiæ Marchionibus. Strigoniensis de aduentu Regis certior factus, multos ad officium reuocat, magnasque copias circum Ternauiam contrahit, quibus Rex comitatus, securior Budam ingrederetur. Ingens dein apud coniuratos metus, ne pœnas defectionis luerent: contrà Sigismundo tam se clementem omnibus exhibente, vt vltrò ad experiendam lenitatem suam, defectores inuitaret, qui paruerunt venia donati. Contumacium plurimi, bonis mulctati, in nullius tamen corpus sæuitum, hamum videlicet istum cruentum Rex adhuc suspensum tenebat, vt illo vastum piscem cuncta in regno vastantem facilius caperet. [g] Is erat Transsyluanus præfectus, non paucioribus agminibus, quàm ipse Rex stipatus, ideoque satis à vi apertа tutus. Ad hunc inescandum & intra parietes excluso satellitio attrahendum, ars fuit adhibita, qua succedente, caput illi amputatum est, & ad tumultum sedandum, corpus in plateam proiectum, ne frustrà satellites pro mortuo contenderent. Nullus posthac Hungarorum tam audax fuit, qui coniurare in Regem auderet. Mulctauit & Venetos loca quædam in Dalmatia contrectantes, clade & ære, quo deinde Marchiam Brandenburgensem redemit, ac mox nuptias cum Barbara Hermanni Ciliæ Comitis filia, cultu, ornatu, sumptu, munerumque magnificentia splendidissimas celebrauit: inde porrò ad altiorem gradum conscendit Cæsar ab Electoribus Francfordiæ declaratus. In qua dignitate multa & præclara gessit, Cæsare dignissima, sed hoc omnium præclarissimum, quòd ecclesiam Catholicam amplius triginta annos schismate scissam, diuisamque, ita vt vno eodemque tempore tres Pseudopontifices extarent, Ioannes, Gregorius, [h] Benedictus, per concilium sua opera & industria contractum ad vnitatem tandem redegerit, vno legitimè electo, Othone Columnio, cui dein Martino nomen. Tantumque ei studium in vindicanda, augendaque pietate fuit, vt concilio Constantiensi assiduus, totum ferè triennium adfuerit. Præfuit mox & Basiliensi, quo maior ei authoritas & libertas, liberè loquendi, agendique accedeтet. Venerat illò Boiemus quidam, palàm queri ausus quod à damnatione ipsius Hus, simul extincta esset libertas dicendi de religione, quæ de illa quisque sentiret. Huius querelam Sigismundus tali responso confutare satis habuit: Heus tu, an parum adhuc tibi liber esse videris? qui ista non palàm modò, verumetiam impunè iactes in contumeliam concilij? Et cùm ipse peritus esset multarum linguarum, & inter illas sermonis quoque Latini, quo tunc in concilio causæ omnes agebantur, vt nullos magis, quàm Germaniæ principes, illius rudes esse animaduertit (ferè enim ad singula verba Latina interprete indigebant) adhortari illos cœpit, vt saltem liberos suos, bonis literis præceptoribus erudiendos traderent, ne inter idiotas, & illiteratos, non satis nobilitati decora vocabula numerarentur. Quantum verò honoris doctis habuerit, vel vno hoc exemplo clarè liquet: Habuit in aula sua iureconsultum Georgium, cognomine Fiscellinum, quem paulò ante ad ordinem equestrem prouexerat, eundemq; militem, vt vocant, auratum fecerat. Is cæteris, vt in consilio fit, in par-

Sigismundus ope viduæ effugit in Morauiam.

Redit Sigismundus in Vngariam.

Parcit rebellibus.

Sigismundus Venetis mulctatis secundò fit coniunx.

Sigismundus Cæsar Rom. electus, anno 1410.

Martinus V.

Acutum Sigismundi responsum.

Hortatur Germanos principes ad Latinæ linguæ studium.

Georgius Fiscellinus.

Historia Sigismundi morales. tes deliberandi gratia, per ordinem quisq; suum discedentibus, & ipse discessurus, anceps hærebat, ad doctorésne iurisconsultos, an ad equestrem ordinem discederet, ad equites postremò velut honorificentiores se contulit. Quod intuens Sigismundus: Nę tu, inquit, Georgi nimis ridiculus es, qui militiam literis anteponis, cùm scias ex idiotis, me, vel sexcentos vno die equites creare posse, at ex eodem genere, ne vnum quidem doctorem. Adnectam libe ralitatis quoq; exemplum. Quadraginta millia aureûm nummum ex Pannonia in hanc ipsam Basileam, die quadam allata ei fuerant, ac tum reddita, cùm iret cubitum. *Liberalis in viros doctos.* Excitatus non semel à somno, secumq; cogitans, cuinam potissimum vsui aurum illud destinaret, manè ad se viros aliquot ingenio & doctrina præstantes vocat, quorum studio & opera concilij res non feriabantur, iubensq; sinum quemq; suum pandere, vim auri illius maiorem apud illos abscondit. Idem author fuit legationis mittendæ ex hoc concilio in Boiemiam ad pertentandos adhuc Boiemorum animos, si qua ratione adduci possent, vt ad sanitatem reuerterentur. *Legatio Basiliensis concilij ad Boemos decreta.* Legati cùm Egram ciuitatē in finibus Boiemiæ sitam peruenissent, simulq; accepissent, Pragam factionibus & dissensionibus solitis agitari, non solùm ex sua ipsorum securitate, sed etiam ex concilij dignitate, rati fore, vt vocatis ad se Pragensibus, ibidem Egrę, tanquam loco pacato tutoq; & quasi medio, ideoq; vtriusq; partis colloquio maximè apposito, religionis negociū iuxta concilij præscriptum tractarent. Venerunt Pragenses, & vnà cum illis Procopius Thaboritarum insignis apostata & ductor, audiueruntq; concilij postulata, quæ omnia ad concordiam continendam, & schismata, ac dissensiones cohercendas tendebant. *Disputatio Egre instituta nullo fructu.* Prouocant statim aduersarij ad disputationem de scripturis, quasi de illis inter ipsos conueniret, cùm palàm voce alia, Thaboritę, alia Calixtini loquerentur. Ille impudentissimè, iuxta ac imperitissimè meris scripturarum commentis, expositionumq; earum mendacijs veritati obstrepebat. Calixtini etsi modestius agerent, tamen ea agnoscere, per quę reuincebantur, noluerunt, sacras literas ad defensionem sui instituti violenter trahētes, vtriq; deniq; in cæca & obstinata pertinacia permanentes. *Acta colloquij synodo offeruntur.* Hoc tamen legatorum humanitas & comitas obtinuit, vt dogmata vtriq; sua concilio descripta mitterent, & interim pacis inter se fœdera seruarent. Finita Basiliensi Synodo, quàm pontifex Eugenius Martino succedēs, ægrè ratam habuit, quoniam ipse illi non interfuit, etiamsi accitus fuerit, Sigismundus Romam profectionem cum duodecim equitum, & octo peditum millibus parat, vt coronam Imperij à legitimo tandē pontifice accipiat. *Expeditio Sigismundi in Italiam, anno 1431.* Introgressus Italiam, Venetis, qui cum Philippo duce Mediolanensium, cui ipse fauebat, bellum gerebant, subito impetu forum Iulium adimit, & Teruisum expugnat: nec vltrà moratus, iter destinatum pacato inde agmine continuat, Senas properans à Florentinis oppugnatas. *Philippus Maria Vicecomes dux Mediolani.* At Florentini aduentu Cæsaris perculsi, transitum Arni, ne illum traijcere queat, impedire parant. *Veneti, Pontifex, Florentini contra Cæsarem et Mediolanenses.* Eugenio quoque Pontifice qui Venetus erat, persuaso, vt subsidiarias illis copias cum Nicolao Tolentinate, copiarum duce, submitteret. Hic attentior ad rapinas & ad excursiones in agros Senensium faciendas, traijciendi flumen, Senasque perueniendi, facultatem Cæsari dedit. Reuocat subitò pontifex Nicolaum, solutaque militia, pacem diuulgat, & Cæsarem verbis benignissimis Romam inuitat, qui tamen Senis ad sextum ferè mensem substitit, id potissimum agens, vt bellum componeret: quo non succedente, rem per inducias tran'egit, venitq; Romam populo Romano expectatissimus. *Sigismundus Romæ ab Eugenio imperator salutatus die Pētecostes.* Sed & Pontifex multum officiosus apparuit, vt qui Cæsarem è Vaticano, vbi coronam acceperat, vsque ad pontem Hadriani comitatus fuerit. Roma digressus, Ariminum, Ferrariamque & Mantuam deflexit, præterito Mediolano, quoniam Philippus eunti Romam cum auxilio, quemadmodum spoponderat, nullibi

per

per viam occurrit. Mantuæ autem Ioannem Franciscum Gonzagam, qui Domini tantùm titulo vrbi dominabatur, ad Marchionalem dignitatem euexit. Domumque reuersus, nonas rursus copias aduersus Mahometem Bazahitis filium comparauit, qui Bosnam per suos crudelissimè infestabat. Ipse sibi regiâ Adrianopoli constituit, ad occurrendum opportunam, si quid grauius, vel à Constantinopolitano Cæsare, vel à rege Hungariæ ingrueret, quippe locum ferè medium inter vtrorumque fines obtinente. Bosnensibus igitur Sigismundo opem laturo, Satrapæ à Mahomete cum agminibus Turcarum missi obuiam se offerunt, partim fugam simulantes, & mox promptius resistentes, partim cominus statim congredientes: atque in vtroque casu instantibus Hungaris impares, id quòd vno & altero prælio patuit. Nam angustiæ loci, totis confligi viribus non patiebantur, & Sigismundus non solùm pugnæ ineundæ, sed locis quoque compluribus rursus in potestatem recipiendis, occupatus erat. Quæ mox omnia firmissimis præsidijs confirmauit commeatibus vndique aduectis, & ante discessum suum Turcis inde exturbatis. Sed deerat præfectus ad quem Rege absente, cæteri omnes respicerent, qui prouinciam ab incursione Barbarorum tueri debebant, eùm ecce tibi Pippus adest, è Florentia aduolans, vetus copiarum Sigismundi dux contra Turcas, ac ipsis quoque Hungaris probatus ob industriam, qua plus quàm viribus excelluit, illiusque studio plerunque victor abijt. Atque hæc sanè felix industria, in præsenti quoque præfectura eum prosequuta est, vt sæpius in Bosna vinceret, quàm ipse hosti cederet. Et eùm hoc ipso tempore à Germanis præterea desideraretur præsentia Cæsaris, vt eius authoritate & conspectu, lites, controuersiæque & bellorum terrores inter principes & vrbes, quæ se liberas appellarent, nec alij, quàm Cæsari esse subiectas dicerent, tollerentur. Ne has quidem fraudare desiderio eorum voluit. Adueniens igitur omnes conuentus, quos per Germaniam indixit, celeriter obiuit, publicas principum controuersias cognouit, illasq; summa æquitate dijudicauit, vrbes præsertim maritimas, armis tumultuantes sedauit, ipsum denique regem Danorum [k] Ericum, diu cum principibus Slesuicensibus contendentem, in pace continuit, sui interim non immemor, vt se, causamque suam illis contra Boiemos rebelles accuratissimè commendaret. Nec dum enim Rex Boiemiæ creatus erat, hæreticis ei contumeliosius insultantibus, omnique virium conatu prohibentibus, ne aliter hæreditatem regni adire posset, nisi hæresi prius illorum confirmata. Ad tantam Boiemorum insolentiam reprimendam, Germani operam suam & impensas perbenignè sunt polliciti, ac reipsa abundè præstiterunt, sed quod dicitur, & oleum & operam perdiderunt, quemadmodum suprà commemorauimus. Nihil enim ex illorum præstanti auxilio, Sigismundus aliud consecutus est, quàm vt Pragæ rex coronaretur. Cæterùm bella, prioribus etiam immaniora sunt ei relicta, quippe non aliunde ad immanitatem procliuior, quàm ab hæresi prolapsus, vt quæ non solùm cum hominibus, sed cum ipso quoque Deo, instar Gigantum, quibus nihil immanius pugnare solet. Minimè itaque mirum, si nec homines, nec Deum reueretur, sed vt serpens bellua, quam etiam Hannibal Italiam vastaturus vidisse fertur, quicquid obuium est, factum, profanumque impiè proterat. Quanquam ad Hannibalem ex bellica laude Ziseo aspirare nequeat, veruntamen ad Viriathum qui Hispaniam, ad Athenionem qui Siciliam, ad Spartacum qui Campaniam, insignibus latrocinijs euastabant, proximè accedit. Sed iam tempus est, vt ad interruptam, de bellis Thaboritarum contra Sigismundum narrationem, dum peculiari libello vitam eiusdem Sigismundi describimus, reuertamur, peculiariter etiam reliqua eius gesta subnectentes.

Gonzagæ fiunt Marchiones Mantuæ.

Anno 1415.

Philippus Florentinus auspicijs Sigismundi viginti Turcas cladibus affecit. Fuit è familia Strozio rum.

Germaniam pacatam reddidit.

Anno 1414.

Sigismundus auxilijs Germanicis Boiemico diademate cingitur.

Perniciosa ob religionē bella

Zisco latronibus, non peritis imperatoribus exæquandus.

a *Iurarunt Poloni in verba Sigismundi 14 annos nati Zolij, anno 1382 sub finem Iulij. Profectus in Poloniam Cosminum, Nabyssice, Cosminecium expugnauit. Zemouitum Iohannis fratrem Masouia ducem imperium detrectantem est aggressus. Sed mors Ludouici conatibus obstitit.*

b *Vilhelmus Leopoldi filius, qui ad Sempachum ab Heluetijs est interfectus, anno 1387. 9. Iulij.*

c *Ambæ Nicopoles interiecto Istro Maior & minor Traiani & Hadriani victorijs celebres contra Dacos.*

d *Philippi Audacis filius nepos Caroli sexti Regis Gallorum, auctor societatis Aurei velleris.*

e *Rex castris exutus Constantinopolim fugit. hinc Rhodum, postea per Dalmatiam delatus domum. Et Frossardus vetus Gallicæ scriptor historiæ, suis popularibus cladis accepta culpam tribuit.*

f *Nicolai & Iohanni filijs Ladislai Gazæ Palatini à Bano Croatiæ interfecti.*

g *Stephanus Vayuoda Transsyluanus Ladislai F. ob crimina læsæ Maiestatis obtruncatus in Sclauonico conuentu.*

h *Pseudopontifices.*

Petrus de Luna dicebatur Benedictus XIII.
Angelus Carratias Venetus Gregorius XII.
Balthassar Cossa Iohannes XXIII.

i *Bellum Bosnense Hernoia Spalethij Ducis defectione ortum, auxiliante Mahomete Turca, qui postea Ikachum Bosnæ præfecit à Nicolao Macedonio monomachia obtruncatum.*

k *Pomeraniæ dux Ericus rex Daniæ factus contra ciuitates & Henricum Holsatiæ Ducem bellum gessit. Sigismundo arbitro vicit Rex, cùm Slesuicensem Ducatum Daniæ adijcere ceu feudum suum vellet. Hic postea Hierosolymam religionis ergo profectus est.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMUS SEXTUS.

E Boiemia repetit Hungariam Sigismundus.

POst assumptam Pragæ coronam Sigismundus, inde Cuthnas discedens, fœdus ibi cum suis de regno, Christianaque religione tuenda percussit, mandauitque, vt consilia belli communiter tractarent, dum ipse in Hungariam ad reparandas vires concedit. Interibi Pragæ nulla impijs pax, assiduò inter se, etiamsi alia deessent, de ritibus scholasticis aut ecclesiasticis contendentibus. Nam Thaboritæ nihil horum ferre poterant, vt se quisquam, qui populum doceret, artium magistrum, aut ciuilis, canonicíq; iuris doctorem appellaret, quòd eiusmodi vocabula, doctrinam à lege diuina prorsus alienam præ se ferrent. Dein vt quis sanctorũ patrum scripta, tanquam authentica citaret, aut vllum aliud, quàm veteris & noui testamenti verbũ in ore haberet, nec alias vestes Missam celebraturus, quàm suas, non verticẽ rasum, non manus chrismate vnctas, nõ calices argenteos aureosq;, sed obuios quosq; siue luteos, siue ligneos ad quem videlicet modũ Apostoli vsurparunt, qui eodẽ habitu Missam, quo cœnam cotidianam inibãt, eandemq; sine vllis cerimonijs, quemadmodum & baptismum sine sale & oleo conficiebant, nullas imagines, nulla organa musica

Contentiones in scholis & ecclesia Pragensi.

Thaboritarum dogmata.

musica,nullas aquæ aspersiones, nullas auriculares confessiones, nullum eucharistiæ,aut mortuorum hominum cultum nouerant. Ad hanc regulam Pragensium quoque sacerdotes esse dirigendos clamabant.Contrà illi ritum ecclesiæ veterem strenuè defendebant,ac pro solo calice obtinendo solliciti erant,passimque illum in parietibus,in vexillis,in templis pingebant,vt haud inscite quidam adscripserit: *Pragensium dogmata.*

Tot pingit calices Boemorum terra per vrbes,
Vt credas Bacchi numina sola coli. *Scomma in pictos Boiemorum calices.*

Ergo dum se Thaboritæ à Pragensi senatu contemni vident,discessum inde minantur. Adest continuò apostata ille,qui ad diuam Virginem in atena, concionibus suis populum tenebat, & magna caterua stipatus, intrat in domum prætotiam,occupansq; honoratissimum subsellium,iam hoc insolentiæ plenum fuit, istud verò facinus etiam audacissimum, quòd sigilla sibi, quòd claues reddi, perinde ac princeps senatus esset,iusserit,nouumq; senatũ pro arbitrio Thaboritarum,tam in vetere quàm in noua vrbe instituerit. Qui quidem senatus,vt sibi ex suis,externisq; amicos conciliaret, Pragensibus monasterium Zderasiense, Thaboritis autem monasterium diui Clementis diripiendum, demoliendumque permittit. Ad diui Clementis viginti sex demolitores ruina muri oppressi sunt. Qua clade nihil exterriti, Coranda ductore,sub signis & vexillis ad aulam Regiam,omnium in Boiemia splendidissimum monasterium, hostiliter expugnandum vadunt, facileque expugnant, quia nemo illic erat,qui propugnaret.Nam monachi,qui sui cędem futuram senserant,si aduentum hostium expectassent, loco illo,rerum omnium copiosissimo relicto, fuga saluti suæ consuluerunt, putantes copia illa contentos hostes,in ipsum monastetium elegantissimum non sæuituros. At illi fortunis omnibus, aut interceptis,aut corruptis,postremò ignem ædificijs aliquot in locis subdiderunt,bustumq; ex Basilica fecerunt. Ac tum demum ex vino in cellis hausto temulenti, vestibusq; sacris per ludibrium induti, quasi strenuè re gesta,cantantes iubilantesq; Pragam reuertebantur. Duranteq; adhuc furore, arcem Vicegradum noctu aggrediuntur. Sobrij illam,& ad omnes impetus vigilantes obtinebant, ij vt vesaniam madidorum incenderent magis, metum simulant, nullum in stationibus, nullum pro muris excubitorem ostendunt,sed patiuntur illos vsq; ad portam arcis subire,quam vbi excindere parant,alij saxa ex muro prouoluunt,alij porta aperta impressionem faciunt, temulentosq; velut pecora trucidant aut fugant. Cæsorum octoginta nobiliores, ab amicis intra vrbem funerati sunt. Post hæc Thaboritæ vasa colligunt, & agminatim Praga abeunt, querentes de Pragensibus sacerdotibus, quòd impedimento essent,quo minus in vnam coirent superstitionem,egressique vrbem, Zisconem summum agminis ducem constituunt, vnanimiter malè cum illo cogitantes, fœdusque paciscentes aduersus sacerdotes & populum Dei, qui ecclesiam Catholicam vti matrem agnoscebant,volentes illam ita disperdere in regno Boiemiæ, vt ne nomen quidem Catholicorum amplius memoraretur, sed Thaboritæ,vbique locorum vt caput suum cum Synagogis suis extollerent. Hoc igitur animo progredientes,castellum Riczianum, in quo multi inerant Catholici viri mulieresque, obuiam habuerunt,datoque ad expugnandum signo,breui illud capiunt,in ipsos captos pro libidine sua desæuientes. Inter illos vndecim sacerdotes erant,cuncta se facturos promittentes,quæ Zisco iuberet,calicem se propinaturos,ritum Thaboritarum suscepturos,militiam cum illo obituros:at ille vinctos in vaporarium deduci, & omnes comburi mandat. Nactus deinde in arce Pribenicia Hermannum monachum, qui se episcopum suffraganeum cognominabat, quanquam Thaboritarum nonnullos consecrauerit, quia tamen metu ad-

Concionator Thaborita nouum Senatum instituit.

Splendidissima monasteria flammis absumpta.

Thaboritæ à Vicegradum vino sepulti trucidantur.

Thaboritæ duce Zisca cum exercitu discurrunt.

Riczianum expugnatur.

Suffraganeum Zischo aquis suffocat.

actus id fecisse videbatur, pertractum ad piscinam submersit. In oppido autem Vodnana, quotquot sacerdotes reperit, viuos in fornacem calcariam proiecit. Vertit hinc iter ad peruastanda Vlrici Rosensis bona, quod ille, præter alios Thaboritis aduersaretur. Huius rei pœnas coloni cædibus, eorumq; pagi & vici incendijs luerunt. Receptum præterea ibi oppidum Prachatice violenter, in quo cxxxv oppidani in platea occurrentes, flagellis Thaboritarum ferratis contusi, obtritiq; sunt, gloriantium, aream Domini se purgare. Confugerant ad sacrariū cum sacerdotibus lxxxv viri inermes, manus in cœlum tendentes, voceq; flebili supplicātes, vt eis tempus viuendi, pœnitendiq; prorogaretur, simulq; pollicentes, eadem se dogmata cum Ziscone professuros. Respondit ille, tempus vltionis, non autem misericordiæ instare, admotisq; malleolis & sarmentis, incendium suscitat, quo deflagrarunt ad vnum omnes. Paulò ante verò concionatores Thaboritæ, conciones prorsus sanguinarias de vltione habebant, authore quodam Venceslao caupone, qui plura cæteris, de lege noua, veteriq; memoriter narrare, & ad id, quod Thaboritis placebat, detorquere solebat. Is iam in hoc ipsorum præsenti seculo cōsumationem instare asseuerabat, in qua Christus occultè sicut fur venturus esset, ad Regnum suum, hîc in terris reparādum instaurandumq;, pro quo oramus cottidie, Adueniat regnum tuum, & in hoc aduentu, inquit, non erit tempus gratiæ, sed vltionis & retributionis, & igne & gladio, aduersus legis Christi aduersarios, quos necesse est perire, septem illis plagis nouissimis in Apocalypsi cōmemoratis. Thaboritas autem esse angelos ad illas exequēdas à Deo missos. Maledictus itaq; ille, qui manus suas in sanguine peccatoris non lauerit, illásq; cæde impiorum non sanctificauerit, siue ille sacerdos, siue vnus è plebe fuerit. Sic rursus ad desolādas euertendasq; villas, pagos, vicos, ciuitates, suos animabat, Scriptum esse inquiens, quod hoc ipso vindictæ tempore, qui in Iudęa sunt, fugere debent ad montes, ad quos tandem? nisi ad eos, in quibus fideles Thaboritæ habitant, securi à plagis quæ manent illos, qui vicos, castellaq; & vrbes, extra quinq; duntaxat, non deseruerint, destruxerint, combusserint, quando in illas amplius nec Dominus, nec Deus, aut quisquam alius ingredietur, idq; breui futurum esse dicebat, rursus scriptura attestante, & adhuc pusillum, & non erit peccator, quæres locum eius & non inuenies, mansueti autem, quales se dici volebant, cùm omnibus feris essent ferociores, hæreditabunt terrā, & delectabuntur in multitudine pacis. Quid itaque mirum, si sub tam impijs ac planè belluinis rectoribus, templorum, oppidorumque incendia, agrorum deuastationes, hominum cædes, carissimarum rerum direptiones, & alias miserrimas calamitates, misera Boiemia sustinuerit? His malis velut quidam ærumnarum cumulus accessit, quòd à Rege quoque suo vastabatur, postquam malè sani, diæta curari nolebant, ad Chirurgiam illo descendente. Oberrabat autem Rex tunc è Pannonia cum Hungaris rediens, circum Czaslauiam, Coloniam, Nymburgam, Litomeritium, & alias ciuitates, fidem ei seruantes, ac interim vires maiores vndecunq; potuit colligebat aduersus Pragenses, qui Zatecensibus, Launensibus, Slanensibus sibi adiunctis, arcem Vicegradum ab omni parte obsederant, vt obsessos à commeatu excluderent, sed deerat illis, cuius authoritate imperioque rem gererent. Itaque celeriter ad Hinconem Crussinam, & Victorinum à Kunstat, nuncios mittunt simulque Thaboritas rogant, vt subsidio veniant, quibus venire aspernantibus, Crussina & Kunstat cum Orebitis affuêre, omniumque consensu præfectura belli ad vtrumque delata est. Qua illi suscepta, locum castris propius arcem in valle vinearum, vnde ad diuum Pancratium ascenditur, delegerunt fossaque illum & vallo circum munierunt. Nam & arx magnam munitionem continebat, non opere solùm, verumetiam virtute defensorum, quibus

Ianus

Bona Vlrici Rosensis vastat.

Prachatice direptum.

Sacerdotes cremati.

Venceslaus caupo concionator, auditores ad vindictā extimulat.

Sensus scripturæ deprauatus

Sigismundus vltioni intētus

Vicegradum Pragenses obsident ducibus Crussina & Kunstadio.

Ianus Bozkouitius ex Morauia præfuit. Itaque ex arce, in opere distentos eruptiones, crebraque, sed minuta, intercedebant prælia, ex quibus modo hi, nonnunquam illi superiores discedebant. Adhibitæ deinad murum arcis concutiendum, vna & altera balistæ, quibus maiora saxa iaciuntur, sed totidem ex arce bombardæ appositæ, vnà cum balistis disturbatis, tortorem quoq; occiderunt. Eodem tempore, ab altera arce telum ex maiore bombarda in veterem Pragam iactum, vno ictu quinq; homines interfecit, inter quos mulier prægnans erat, cuius fœtus ventre euolutus, tantisper fuit superstes, dum tingeretur. Obsidione diu perseuerante, scribunt obsessi ad Regem, qui tunc Beronæ erat, tertiò à Praga lapide, inopia commeatus se laborare, quini si intra mensem suppeditatus fuerit, actum de se iri. Rescribit per eundem tabellarium rex, non commeatum modò, sed obsidionis insuper solutionem illis adfore, si ad tertiam hebdomadem fortunam præsentem fortiter tolerauerint. Ac mox in Morauiam suos extrudit, qui præsidi Morauiæ dicant, vt imperio regis nobilitatem & plebem armet, atque sine vlla dilatione obsessis succurrat. Ipse Lythomiritium festinat, vt naues inde Beronam curribus auehat, quibus vti posset ad commeatum in arcem transportandum. Sed adeò omnia loca per terram & aquam stationibus obsessa, aut cathenis impedita erant, vt omnis conatus frustra caderet. Præterierat iam sesquimensis, ipsique obsessi consumpto omni frumento, equina tantùm carne, non cuiuis salutari, vitam sustentabant. Illa quoque deficiente, inducias cum Pragensibus ineunt, hac lege, vt si ad festum diem omnium sanctorum ad horam quindecimam rex ipsis auxilium non attulerit, se illis arcem bona fide tradituros. Quo rex cognito, ad arcem nouam, vno milliari à Vicegrado distantem, pridie eius diei, quæ præstituta deditioni erat, cum suis copijs venit, sed placuit in crastinum differri profectionem, vt illis quoq; significare per literas posset, qui in altera arce præsidia habebant, quid facto opus esset. Scriptum inerat, vt distinendæ manus hostium causa, bene manè impetum in domum Saxonum facerent, illamque expugnarent, aut incenderent. Nam se quoque tempestiuè venturum, Pragensesque aggressurum esse. Has literas in itinere cum Pragenses forte intercepissent, consiliumque regis cognouissent, nouam, veteremque & minorem Pragam eum manu delecta occupant, totamque noctem in armis excubant, aduentum regis expectantes. Qui tametsi serius, quàm oportuit, vix duabus horis apparuerit, obsessi tamen ab eruptione contra Pragenses sibi temperabant, ne fidem illis datam violarent. Appropinquante rege, munitionibus extra portam magnis operibus excitatis, densisq; flagellantium stationibus instructis, Henricus à Crauar Morauiæ præfectus regem adit, à pugna illius diei, eum dehortaturus, quando nulla ex arce Vicegradensi subsidia adesse videret, inquiens: Noui ego Rex, flagelliferos istos rusticos, ac nimis metuo, ne multum vapulemus, si intempestiuam cum illis pugnam iniuerimus. Commotus hoc dicto rex: Et ego, inquit, noui, vos Morauos esse meticulosos, non ideò tamen deterrebor, quo minus rusticos illos cum fortibus viris hodie aggrediar. Tum Henricus, & præterea duodecim insignes Morauiæ proceres, equis desilientes. Hic dies, inquiunt, testis erit cuiusque fortitudinis & metus, prout quisque strenuè pugnauerit, aut turpiter fugerit: vaduntque in primam aciem ad congrediendum cum hostibus, in qua vitam prius omnes amittunt fortissimè dimicantes quàm loco demigrant, cæteris vndique fugientibus extra quadringentos, qui vnà desiderati sunt, & insepulti relicti, prohibentibus hæreticis sepeliri orthodoxos. Mox arcem ingressi, prophanarunt in illa templa, vastauerunt altaria, polluerunt palatia, denique desertam reliquerunt in pomorum custodiã. Rege cum Hungaris ad nouam arcem confugiente, & inde ad mon-

Ianus Bozkouitius Vicegradi præfectus.

Laborant inedia et penuria Vicegradenses.

Auxilia cogit Sigismundus.

Paciscuntur Vicegradenses cum Pragensibus.

Literæ Sigismundi interceptæ.

Consilia prodita.

Moraule præfectus timiditatis insimulatus.

Cæsus Sigismundi exercitus.

Arx vastata.

tes Cuthnenses se conferente, vbi ad dissimulandum ex clade acceptã dolorem, capiti sertum viride imposuit, lætaq; facie, conuiuium cum honoratioribus inijt, dein equites misit, qui ad prædas agendas, ex bonis Victorini Kunstat, & fratris eius, qui societatem belli cum Pragensibus & Thaboritis confirmarunt, excurrerent. Ac ne simili inopia annonæ, quali prius sui, in altera Pragensi arce conflictarentur, copiosissimo illos commeatu instruxit. At Pragenses cum Thaboritis, in mutandis, nouandisque rebus inquieti, de rege nouo deliberant, quem Sigismundo æmulum opponant, maior factio in Polonum inclinabat, equestribus copijs potentem, & Sigismundo non valde amicum: contrà Nicolaus Hus cum quibusdam Thaboritis pugnabat, ne extra Boiemiam rex quæreretur, ignarus consuetudinum regni, ac præcipuè ipsorum religionis, cuius conseruandæ gratia alio rege opus sit. Vicit frequentior numerus, missique legati sunt ad regem Poloniæ, qui regnum præterea Boiemiæ ad illum deferrent. Quibus ille breuibus respondet: Se regno, quod in præsens habebat, contentum esse, vtinamque vni illi satisfacere queat. Cæterùm regno Boiemiæ, quod sciat ab ecclesia propter hæresin condemnatum esse, nihil se egere. Vadunt illi ad Vitoldum Lithuaniæ ducem, non ira religioso stomacho præditum, vt regnum ptopter crudam nonnullorum religionem concoquere non posset, oblatum illud sibi promptè suscepit, ac protinus cum ipsis legatis Sigismundum Korybuthum affinem suum ire in Boiemiam ad accipiendam regni possessionem iubet, additis ei delectis equitum turmis. Eum Pragenses & Thaboritarum complures læti excipiunt, gaudentes de equestrium copiarum accessione. Cæterùm [a] Korybuthus, cùm nullos præterea ordines insigniores adesse videret, qui comitijs indictis Vitoldum Regem Boiemiæ declararent, non diu Pragæ moratus est, sed retrò, vnde venit, abijt. Rursus altercantibus de ceremonijs Thaboritis, cùm viderent Pragensium sacrificulos ritu veteri sacris vestibus ornatos sacra facere, corpus Christi manibus attollere, illudque cernuos venerari, qua in re impedienda, multò adhuc magis Thaboritæ mulieres quàm viri molestæ erant, tum procacius illudentes, tum impudentius incursantes, vt sacrificuli deposito alieno, ad suum redirent vestitum, & ita demum calicem propinarent. Id cùm impatientius ferrent Pragenses, discedunt vrbe Thaboritæ, ad populandos aduersariorum pagos & vicos, cum mulieribus, sicut prædarum, ita latrocinij participibus. Nam quod ad spoliandum suum sexum attinuerat, has sibi plerunque partes sine viris assumebant, scrutantes in nudo etiam corpore, locos muliebres, ne quid in illis auri aut argenti abstruderetur. Sed abeuntibus etiam Thaboritis, Pragenses non omiserunt arcem Vicegrado vicinam, propter crebras excursiones in eos, qui Pragam comeabant, aut inde migrabant, cum exercitu & machinis oppugnare. Fulsteinus arci, cum bene firmo præsidio præfuit, atque illam egregiè longo tempore tutatus est, expectans regium subsidium aduersus tantam Pragensium vim, cui se longè imparem cognoscebat. Quo nimis diu tardante, oblatam sibi à Pragensibus conditionem recepit, vt si arcem illis per deditionem traderet, incolumis cum omnibus militibus, rebusq; insuper suis saluis, ad sua rediret. Præmittere ille currus reculis oneratos incipit, cum repente turba Pragensium incondita, in illas velut in prædam suam inuolat, clauditur continuò arx, nulla prorsus dein excusatione admissa, cùm Fulsteinus diceret, perfidis nihil esse credendum. Hoc dicto irritati, subeunt muros, scalas admouent, conscensum magno conatu parant; sed tanta vi & clade repelluntur, vt amplius ducenti ex illis caderent, occidenturque. Mox ad cuniculum fodiendum versi, tanquam aditum illis in arcem subterraneo itinere securiorem præbiturum: sed ibi quoque Fulsteino ad omnia vigilante, clades eos excepit, octodecim fossotibus oppressis, ac cuniculo

Dißimulat cladem Sigismundus.

Vladislaus rex Poloniæ Sigismundo in Bohemico regno opponitur.

Anno 1421.

Oblatum regnũ repudiat.

Vitoldus dux Lithuaniæ missoKoributho suscipit.

Lis de ritibus sacris inter Pragenses & Thaboritas.

Fulsteinus nouam arcem tradit Pragensib.

niculo

niculo penitus obruto. Denuò igitur de arce dedenda agunt, iurantes, fidem, quam dederunt, se inuiolatam seruaturos, ita videlicet, vt omnibus cum ipso præfecto equitibus liceat, cum equis & armis, ac similiter pedites armatos liberè, quò quisque voluerit, discedere. Pragenses arcem ingressi, solito tunc sibi more in sacra prophanaque impetum faciunt, & postremò ignem arci subijciunt. Interea temporis Zisco, monasteriorum vastator & euersor, in Pelsinensi regione versabatur, ibique Chotiessouiam, & Cladronam, Plassoniam, tria bene peculiata monasteria, pulsis inde regijs præsidijs expugnauit, & quartum in oppido Rokyczana euertit, omissaq; oppugnatione oppidi, quod Misam vocant, arcem Bohusij Swambergi, cui Crastikow vocabulum, inuadit, ac vi recipit, cùm sex continuas horas circa oppugnationem vnius turris consumpsisset. Hinc Tachouiā profectus, suburbio oppidi potitur, illoq; mox ab oppidanis incenso, magnam equorum plaustrorumq; iacturam facit. Et quoniam imploratus Rex, qui tum in Boiemia erat, in auxilium ciuibus aduentabat, non est ausus aduentum eius expectare, sed relicta obsidione, Pragam auxilia petitum misit, quibus Regem de campo cedere, & ad mœnia velut illius latebras fugere cogeret. Rex tum Cladronam oppugnabat, auidus recuperandi illius monasterij de manibus Thaboritarum, cùm certior fit, Ziscônem equestribus & pedestribus copijs instructū appropinquare, vt acie cum Rege congrediatur, satis intempestiuo Regi tempore, quare etiam nocte insequenti Rex castra sua incendit, & ad Morauiam versus iter facere cœpit. Tum Zisco ad capiendam Pelsinam se cum omnibus viribus contulit, potiri se magnitudine copiarum ciuitate, circum vndique obsessa, posse sperans, auxitque spem captum suburbium cum molis frumentarijs. Sed præter ciues, magnus nobilitatis numerus aderat, qui Pelsinam, tanquam in tutissimum salutis receptum confugerant, ibiq; vitam suam tutari destinauerant. Quod quidem strenuè exequuti sunt, eò redactis hostib. post cæsum Pragensium præfectum, vt priores facerent induciarum mentionem, intra quas Pelsinenses, aut quatuor illis capitibus à Pragensibus & Thaboritis descriptis subscriberent, de caliceq; biberent, aut nouum, & multò grauius bellum futurum expectarent. Planè se ad vtrumq;, & per tempus responsuros Pelsinenses receperunt. Nec morati ad Regem de corpore suo Brunnam legant, qui rem gestam illi explicent, & sententiam ciuium de retinenda veteri religione exponant, implorentq; ab illo transactis inducijs, si Zisco redierit, subsidium. Qui quidem Zisco tunc grauiter videlicet ferens, arcem Rabij, quam nuper occupauerat, sibi ab aduersarijs esse interceptam, ad eam recuperandam cum suis Thaboritis deflexit, castrisque è regione arcis collocatis, & militibus ad illam oppugnandam ordinatis, ipse ad arborem pyrum substitit, vt militum operam specularetur, qui ex arce telorum multitudine repugnabant. Fortè euenit, vt vnus illorum ex bombarda tela torquens, pyrum illam adeò concuteret, vt frustillatim dissiliret, ac fortuna ita volente, alterum Zisconi oculum quem reliquum sanum obtinebat, paruo frustulo eriperet. Videlicet cùm ipsa cæca esset, alumnum quoque cæcum habere voluit, nimirum cæcorum ducem. Per id ferè tempus aduersam illi quoque Thaboritæ fortunam senserunt, qui Chotiborium & Prelauczium oppida, firmis præsidijs & munitionibus tenebant, ac magnis incommodis Cuthnenses ac Chrudimenses vexabant, à magistro monetæ, cui Flasca cognomen, expugnati, partimque in loco cæsi, partim captiui abducti. In Chotiborio amplius mille ceciderunt, præfectusq; eorum Hromada, cum tribus presbyteris sacrarum vestium illusoribus, Chrudimam pertracti, in medio foro combusti sunt. Cuthnenses verò, quos Prelautzij viuos comprehenderunt, numerus illorum fuit ducenti viginti quinque viri, hos omnes in puteis suffocauerunt. Ad eam

Zisco monasterijs inuertendis incumbit.

Rex fugit ab exercitu Zisconis.

Pelsinam Zisco oppugnat.

Pelsinenses auxilia regia implorant.

Alter oculus Zisconi excussus.

Malè actum cū Thaboritis.

Thaboritarum dogma in Morauiā peruasit.

vsque diem Morauia intacta ab hæresi & factionibus Thaboritarum fuit, in secessu randem insulæ, quam sibi Mora fluuius non longè ab arce Strasnicia fecit, noui emersêre Thaboritæ, errores veteres ab externis Piccardis mutuatos innouantes, ne quis ante sacramentum altaris venerabundus procidat, cùm ibi corpus Christi minimè adsit, vtpore in cœlum cum carne & anima translatum, sed panis duntaxat & vinum remanet, quale sumere quisque de plebe suis manibus potest: nec enim presbyteri manus, quàm idiotæ dignior, & alias præterea voces blasphemas illoto ore contra verum corpus Christi expuentes, vomentesque. Hi magno breui numero aucti, ne steriliorem alijs Thaboritis religionem colere viderentur, certatim ad diripiendum atque euastandum nobile & opulentum in proximo monasterium, quod Velegra-

Velegradum Moraui Thaboritæ spoliant & incendunt.

dum appellant, prosiliunt, cuius spolijs non contenti, Abbatem præterea, opinione hominum virum sanctum, cum septem alijs sodalibus flammis exurunt, ablatisque rebus, quas inuenerant, ad insulam reuertuntur. Iohannes tunc Pontificem in Morauia agebat, Ferreus cognominatus: postquam enim præsidio religionis tutum se esse non videbat, ferro & armis ad retundendam

Iohannes in ordine episcopus trigesimus secundus Olmuzensis.

impiorum vim, vti solitus erat. Is secum multis in Morauia & in Austria consentientibus, insulam illam aggreditur, quam non modò Thaboritæ, sed vicina quoque nobilitas, sectæ nouæ fauens, ita propugnabat, vt expugnari non potuerit: quo rex accepto, sex millia equitum ex Hungaria in Morauiam submittit, præcipitque, vt Petri Strasnicij, Hasconis Ostrouiensis, Boczeconis iu-

Delentur Thaboritæ in Morauia.

nioris à Kunstat, qui præcipui fautores habebantur, bona quàm latissimè populentur. Hoc demum terrore perculsus impiorum cætus, deserta insula dissipatur, maiore ex parte in Boiemiam dilapsus, vbi Piccardorum vocabulum retinuit, eorum, qui Curios simulant, & bacchanalia viuunt, si tamē vnquam eiusmodi bacchanalia extiterunt, vt in illis viri mulieresq; nudi perpetuò in-

Adamitæ.

cederent, ipsi Adamiras se cognominabant, ab Adamo, qui in statu innocentiæ cum Eua ita ambulauerit, in eodem statu se stare dicentes, quoniam legem Dei non transgrediantur, sicut ille transgressus, vt opus sit vestibus, sed

Promiscui concubitus Adamitarum.

illam defendant, vt iure optimo naturæ opus implere debeant, de liberis procreandis, de quacunque placeret muliere, sine vllo delectu. Qui ex ijs continentiores, matrimonijque tenaciores videri volebant, nihilominus hanc licentiam vsurparunt, vt vxor quouis in loco sacro aut profano, item clauso aut aperto, marito postulanti debitum redderet, diuortiumque ferre cogere-

Adamitas & Ziſco detestatur, multos eorum exurit.

tur, si vir fœcundus, ipsa autem sterilis aut senex esse comprobaretur. Quis non miretur, Ziscone in maximis sceleribus versantem, omniaque alia enormia admissa tolerantem, hanc tamen plus quàm Cynicam obscœnitatem sustinere non potuisse, adeò vt cæcus iam factus cùm audisset, quinquaginta viros fœminasque, & inter has duos presbyteros de cœtu illo comprehensos esse, ad pagum Klokot dictum, in medium prodierit, comburique omnes iusserit: deinde inito cum Pragensibus belli consilio, placuit, ne quam bene gerendæ rei occasionem, rege absente omitterent, præsertim in ciuitaribus oppugnandis, & ad calicem redigendis, quæ præsidio regio tenerentur.

Chomutouia expugnata.

Primo igitur vadunt ad expugnandam Chomutouiam, auxilijs Misnensium refertam, magnaque suorum cæde illius potiuntur, vnde in sæuitiam efferati, ad tria millia ciuium, aduenarum, presbyterorum, Iudæorum in illa interfe-

Mulierū Thaboritarum crudelitas.

cerunt. Sæuitum præterea à mulieribus Thaboritis in matresfamiliàs & puellas, quas promissa salute extra ciuitatem eductas, spolijs & igne in tugurijs vinearum succenso, ita vt ne prægnantibus quidem parcerent, combusserunt. Inde Zatzlum & Slanam itum, vt reliquias aduersariorum calicis ex vtraque ciuitate expellerent. Quo confecto, Beronam adoriuntur, in quam complures Pragensium exules cum xxxvij sacerdotibus & monachis, ac tribus insuper ar-

per artium liberaliū magistris se incluserant, dum præsidio & mænib. fidunt, sed breui expugnati, omnes ab igne consumpti sunt, præfectus autem vrbis de turri, in quam perfugerat, proiectus. Firmo item Germanorum præsidio à rege imposito, Broda occupata erat, fossisque & mœnibus cincta, sed aderant Pragensibus machinæ & tormenta, Ziſconis verò militibus ea audacia, vt spretis vulneribus & cædibus, peruia sibi facerent etiam, quæ erant inuia. Transcensis itaque mœnibus, portisque reseratis, obuios quosque in plateis aut in foro flagellatores flagellis concidunt, templum quò Germani confugerant inflammant, quorum plures quàm ducentos flamma illa exhausit. Hoc terrore consternati Melnicenses, Caurimenses, Nymburgenses, Colonienses, Cziaslauienses, missis ad Pragenses oratoribus, pacem orabant, seque ad quatuor illa capita Pragensium seruanda, & ad calicem propinandum atque bibendum obligarunt. Cæterùm nihil lætius à Pragensibus acceptum, quàm quòd Vuestphalus ille Conradus, qui se pro archiepiscopo gerebat, manus quoque suas illis dederit, seque fidei illorum commendauerit. Certiores mox facti. Iaromirium oppidum, Morauiam versus situm, diligentissimè tum à Bohemis, tum à Morauis, sub præfecto Morauo ex familia procerum Boskouitia, munitum: eò exercitus ducunt, & mœnia ingenti ac pertinaci impetu inuadunt, quippe ab ortu solis vsque ad meridiem illum continuarunt, tanta suorum occidione, vt Pragensium plus minus septingenti, Thaboritarum autem noningenti desiderati fuerint. Minus posthac feroculi ad circumuallandum oppidum se dederunt, mox ad colloquium obsessos inuitarunt, Pragensium loquente præfecto, futuram statim obsidij solutionem, si quatuor capita agnoscere voluerint. Nihil nobis, respondent, cum vestris capitibus errore plenis, nos vnum ecclesiæ caput, sicut vnum regem nostrum agnoscimus. Cæterùm si liceat viris mulieribusque cum ipsis pueris incolumibus exire, & tantum cuilibet recularum secum auferre, quantum dorso gestare queat, de ciuitate se Pragensibus, non autem Thaboritis concessuros. Obstringunt fidem ita se facturos, sed perfidi non faciunt. Nam ipsum præfectum Pragam captiuum deduci iubent, viros mulieresque etiam ipsis vestibus despoliant, ac plures virgines nudatas in flumine submergunt. Dein alias in transitu ciuitates Morauis vicinas metu aut vi accipiunt, nempe Mutham, Policzkam, Curiam, Trutnouiam, in quibus omnibus monasteria demoliuntur, monachos deprehensos exurunt, iterque porrò dirigunt ad recipiendos montes Cuthnenses, eorumque oppidum opprimendum, sed tempestiuè montani ab omni parte se destitutos videntes, illis occurrunt, rogantque Pragenses, ne argentarias, regni totius Gazam, pessundatum eant, vnde sibi regnoque plus quàm inimicis noceant. Instant Thaboritæ ad exitium illorum, crimini dantes, nullibi locorum plures eorum fratres turpissima morte interijsse, quàm in montium puteis. At illi orare Pragenses perseuerant, vt totius regni vtilitati, quàm priuato aliquorum odio magis cōsulant, spaciumque sibi deliberandi dent ad manendum, aut securè emigrandum, prout vetus aut noua religio cuique ipsorum cordi fuerit. Iterū fidei promissa intercesserunt, iterumque perfidè violata sunt, retractis violenter qui inde abibant, & plerisque auribus aut nare mutilatis. Tot rerum successibus Pragenses erecti, molestissimè ferebant, vnam solam Pragæ adhuc superesse arcem, quæ supra caput illis imminceret, velut iugum minitans. Ad illud igitur excutiendum, arcis oppugnationem decernūt, mox illam obituri, si nō anteuertissent, de inducijs transigere. Qui præpositi à Rege arci erant, ex vtroque ordine, procerum, equestriumque, ij perspicientes, arcem se contra tantam multitudinis vim tueri non posse, & periculum instare, si impetu capta esset, ne ad eum modum, ad quem Vicegradum fœdissimè cum ipsis templis demoliretur, eiusmodi transactionem inierunt, vt à festo Vrbani

Brunna exusta.

Broda cremata.

Reliquæ vrbes sese dedunt.

Archiepiscopus Vuestphalus in partes transit Pragensium.

Iaromirium se defendit.

Post sese dedit.

Fines Morauiæ populantur.

Cuthnensibus parcunt Pragenses.

Arx Pragensis superior obsidetur.

Induciæ pactæ die,vsque ad tertiam hebdomadem vtrinque durarent induciæ, intra quas nemo arcem ex vrbe,nisi admissus ingrederetur,nec item ex arce in vrbem,& si interea temporis rex adueniat, vt nec ille recipiatur, nisi tribus millibus equitum fuerit stipatus. Die induciarum instante, nec in Boiemia rege apparente,dum externa quærit auxilia,quæ plerunque tardè inueniuntur,Pragenses incredibili lætitia arce potiuntur, illique centum ex veteri, & rursus centum ex noua Praga custodes præponunt, inuiolatamque relinquunt, quod quidem vehementer displicuit Iohanni Apostatæ, qui vnus plus multiloquio apud plebem quàm tota Praga imperio potuit. Signo itaque solito per tintinnabulum dato,multitudinem quantam vult breui contrahit,illamque in arcem rapit, vt eam spoliet omnibus ornamentis, quibus exornata, præsertim ad ædem Diui Viti erat. Intromissa turba, portis perfractis,cum aris, cum simulachris,cum imaginibus precio & arte nobilibus atrox prælium init. Nihil enim intactum,nihil incorruptum reliquit. admoliri dein templo manus iubet,à Carolo Cæsare,vti diximus, elegantissimè ædificato. Sed hîc rixa inter ipsos,qui iussa capessere debebant, orta, saluti templo fuit, vt in memoriam Caroli de regno optimè meriti,incolume permaneret. Apostata vbi videt cupiditati suæ non fieri satis, furorem in simulachrum aselli, cui Christus manu in cœlum sublata insidebat, effudit, frustatim illud comminuens, dum prius illi Misnam versus conuerso, scurriliter insultasset, inquiens: Tu, si es Christus,benedic Misnensibus,& adsis illis subsidio. Sed non longè aberant Misnenses,qui pro eiusmodi benedictis Pragensibus malefacta referrent. In eam spem Pragenses venerant,se eadem facilitate fortunaque ciuitates à plaga occidentali,qua nuper ab orientali recepturos. Magnis igitur copijs coactis, & præterea Zatzensibus, Slanensibus, Launensibus sibi adiunctis, Belinam ciuitatem benè munitam, oppugnatum vadunt, quam sine labore sineque vulnere per proditionem accipiunt: cognitoque, Pontem ciuitatem vnà cum arce valentissimo Misnensium præsidio esse prouisam (nam rex Sigismundus Pontem & Austiam ciuitates Marchioni Misnensi tuendas, interimque fruendas dederat) augent vires, præsertim equestres, vt si ad pugnam veniretur, repugnare commodius possent. Ponti appropinquantes, maiorem arci terrorem quàm ciuitati iniecerunt, defensoribus in arce adeò nutantibus, vt deditionem facere parati essent, si illam Pragenses æqua conditione recipere voluissent. Mox visis Marchionis antecursoribus,& non paruo puluere, quem vicini Pontensibus, Chualus, Decinius, Nicolaus Chudobius cum suis cohortibus excitabant ad ferendum obsessis auxilium properantes, alacritatem non defendendi solùm, sed pugnandi quoque induerunt. Initaq; est vtrinque pugna,sine vlla partium dilatione, nisi quòd Boiemi valde Misnenses contemnebant. Simul atque congressi sunt, tantus subitò ad primum impetum pauor aciem Pragensium incessit, vt post cædem paucorum non sensim cederent, sed effuso cursu fugerent omnes: in qua fuga haud secus atque pecora trucidabantur sine vllo vindictæ solatio, poteratque deleri persequendo totus Pragensium exercitus, si Marchio insidias non timuisset. In hoc deinde omnes ordines vna mente consensêre, vt data fide publica, vtriusque factionis fautoribus, Morauis quoque accersitis, Czaslauiam conuenirent, de summa rerum consultaturi, fuitque consultatio ista in Regem contumeliosissima, quasi tam magnanimus rex, quàm erat Sigismundus, vlla contumelia de statu suo deterreri potuerit. Maior tamen Boiemorum pars cum Pragensibus contra eum censuit, vt regnum ei abrogaretur, ac legati rursus ad Vitoldum mitterentur, qui eum Regem salutarent, & vt in regnum maturè veniat, inuitarent, tametsi Morauì extra paucos indignum sibi videri dicerent, vt fidem Sigismundo, tanquam hæredi datam, mutare, ac se nouo sacramento Vitoldo, quem

Arx Pragensibus tradita. non intacta à furore populi mansit.

Caroli templu incolume seruatum.

Misnenses illusi.

Occidentalem Boiemiam inuadunt Pragenses.

Magna strage affecti Pragenses ad pontem.

Czaslauiam conuentus tam Boiemorum quàm Morauorum de nouo rege.

quem nunquam viderint, obligare deberent. Nam Ziſco nullum potius, quàm aliquem regem volebat, quòd diceret, nihil opus eſſe rege libero populo. Nihilo ſecius clam ſubmiſſi, qui in Lithuaniam ad Vitoldum irent, atque ij in via qua Oppauiam ambulatur, à Iohanne Oppauienſium duce intercepri, ad Sigiſmundum abducuntur, qui celeberrimum principum conuentum Norbergæ celebrabat, legato Romani Pontificis præſente, ac denuò vexillum crucis contra hæreticos Boiemos erigente. Quo facto irritati magis quàm perterriti Pragenſes, arcem in Boiemia nobiliſſimam, in qua regia corona aſſeruatur, Carolosteynam vocant, à Carolo videlicet conditam, cum xxiiij millibus armatorum circumſident, quadrifariã copijs, ex eo numero per ſex millia hominũ diſtributis, & ad ſingulas ſtationes ſagittarijs atque machinis diſpoſitis. Sagittarij vt tela & miſſilia in propugnatores cõtinenter iacerent ex machinis, vt muri & munitiones quaterentur, atq; ignei globi ex eiſdem emiſſi, vt pauimenta & tecta incenderent. Sed intolerantiſſima omnium graueolentia fuit, quam proiectis in arcem vaſis, cadaueribus & humanis excrementis plenis, tantam obſeſſis nauſeam concitarunt, vt præ grauitate odoris, alijs dentes nutarent, alijs planè deciderent. Et quia obſidio ad ſex menſes durauerat, inſtabat ad extremum fames, quam frumento conſumpto, pecore reliquo & equis interfectis ſuſtentabant, eum tamen animum in omnibus iſtis difficultatibus retinuerunt, vt mori potius, quàm vllam ignominiam accipere, (multi enim nobiles viri inerant) parati eſſent. Quacunq; igitur ratione prouideri malis potuit, fortiſſimè occurrebant, obſidionemq; patientiſſimè patiebantur. Deniq; oſtentatione prętetea inani Pragenſes ludebant, quaſi enim cibo etiam lautiore abundarent, præfectus arcis hircum, qui vnicus ſuperfuerat, exutum pelle medium diuidit, cruoreq; pulchrè macerat, inſperſis deſuper pilis damæ, ex tomento ſellæ detractis, ac protinus partem illã ad ciuem Pragenſem, qui præfecturam militarem gerebat, mittit, qui ſuo nomine diceret, ſe recens captam damulam libenter cum illo partiri. Is, cum alijs perſuaſus, habere obſeſſos tranſitum aliquem ſubterraneum, qui illis venandi quoque facultatem præbeat, hortantibus in primis ſellularijs opificibus, qui propter molliciem animi, neq; frigus diutius, neq; laborem ferre poterant, obſidionem in die Martini ſoluit. Primo vere Sleſitæ, quorum numerus circiter viginti millia hominum erat, à Sigiſmundo rege ad arma contra Boiemos excitati, Glacenſi itinere in Boiemiam ingreſſi, agros & pagos circum Nachodam, Chrudimam, Hradecium latiſſimè populantur: nam oppida munitiorã aggredi non audebant. Cæterùm hoc iam ſæuitiæ illorum, non autem militiæ ſpecimen, quòd obuios inermes, alios auribus truncarent, alios nare mutilarent, quoſdam altero oculo eluſcarent, nonnullos item manu alterã maneos facerent. Vocant Cruſſinam magna mercede Pragenſes, vt exercitum illorum contra tam importunos hoſtes ducat, illoſque pro merito caſtiget. Nec Thaboritæ cunctabantur, ſed neutri ſunt aſſequuti Sleſitas, metu reditum in Sleſiam feſtinantes. In illam quoque perſequi illos vtrique contendebant, prohibentemque Cruſſinam nihil propius fuit, quàm vt lapidarent, quaſi per proditionem illius ſtaret, quò minus totam Sleſiam in poteſtatem ſuam ſubijcerent, cùm ille pacatis aliquantiſper illorum animis literas profert, Praga ad ſe miſſas, quibus iubebatur, vt pulſis ex Boiemia Sleſitis, Pragam reuerti cum exercitu maturaret: non enim longè abeſſe Germanos, & alios externos principes ad exitium Boiemorum imminentes, nec aliud illos morari, niſi Cæſarem Sigiſmundum in habendo ſuarum gentium delectu adhuc occupatum. Sed eius quoque moræ vbi Principes pertæduiſſet, fiducia multitudinis, quam armatam trahebant, Egram perueniunt, Iohannes Moguntinus, Theodoricus Colonienſis Archiepiſcopi, Palatinus Rheni, Frideri-

Vitoldus Lithuanus ſolicitatur.

Legati capti.

Crucis teſſera cõtra Boiemos

Caroloſteinū obſidetur à Pragenſibus Duce Koributho.

Obſidionis incommoda.

Strategema obſeſſorum.

Re infecta Pragenſes ſoluunt.

Sileſij Regis iuſſu Boemiã inuadunt. Tyrannicè agunt.

Cruſſina dux in periculo.

Totã Germania ad excindendos Boiemos ſe armat.

cus Saxo ,omnes isti Electores imperij : dein Ludouicus Bauariæ princeps,
Pontifex Herbipolensis cum Franconibus, Comes Flandriæ à Nassau, & præ-
terea alij plurimi dignitate nobilitateq; & opibus insignes viri,Boiemiam in-
gressi , tantum sui agrestibus hominibus terrorem fecerunt, vt relictis agris,
aut in montes & syluas,aut in ciuitates validiores confugerent:verùm illi ne-
mini qui se Catholicum esse dixerat nocebant, cæterùm Calixtinos malè ac-
Zateczium oppugnatum à Germanis. cipiebant. Versi deinde omnes ad oppugnandum Zateczium , quo se cum
ciuibus sex delecta armatorum millia & quadringenti equites concluserant,
trinis mœnia castris obsident. Apud Slanenses in loco propinquo copiæ Pra-
gensium erant,sed in conspectum hostium sine Ziscone venire noluerunt,ne
se temerè in ancipitem cum Germanis plurimum tunc robore præstantibus
dimicationem darent,eo celerius Zisco celerabat,vt se cum Pragensibus con-
iungeret. Interim Germanis non valde succedebant impetus, quos ferocius,
tum per pedites tum per equites mœnibus propius adequitantes faciebant,
adeò vt obsessi vna eruptione sexaginta Germanos neci darent , & totidem
captos in ciuitatem abducerent, cùm illi ne vnum quidem ex Boiemis cepis-
sent, & paucos sauciassent. Præcurrebant alij super alios nuncij , Zisconem
cum terribilibus suis agminib. aduentare nunciantes , ad quos tum nuncios
Panico terrore perculsi Germani terga uertunt. Germani noluerunt videri , quasi metu illorum commouerentur : sed post-
quam simul ferè omnia in castris eorum tentoria ardere cœpissent, quod
quidem Zateczenses diuinitùs,Germani aũt fraude Boiemorũ proditioneq;
accidisse interpretabantur, omissa obsidione , nimis intempestiuè , ne dicam
timidè,retrocesserunt. Ex qua re Sigismundus ingentem accepit dolorem,
ad nihilum videlicet recidisse tantum belli apparatum. Sed quæ fuit altitu-
do animi eius, vt nullis vnquam periculis succumberet, gerere incœptum
bellum, illudque continuare,vel cum suis tantùm copijs (sexaginta millia e-
rant) constituit. Adiutores sibi asciuit,Albertum Principem Austriæ,cui pau-
lò ante filiam suam in matrimonium collocauerat , & [b] Fridericum Brande-
burgensem Marchionem , cui totam illam Marchiam dono dederat, atque
ex comite ducem eundem creauit, propterea quòd in re militari præstantis-
simus habebatur. Cùm ijs igitur , vniuersum agmen suum montibus Cuth-
Cuthna à Rege oppugnata. nensibus admouit, à quo loco vno tantummodo milliari Zisco cum Pragen-
sibus abfuerat. Cuthnenses , Rege viso , illi se permittunt relictis Pragensi-
bus,qui mox tamen cum Ziscone montibus appropinquabant, castraque è
regione castris regijs posuerunt , equestri prælio eo die leui facto. Similiter
& alijs diebus peditibus quoque interiectis pugnabant, quasi in pugna du-
centi Pragensium à Cuthnensibus è puteis emergentibus interfecti sunt.
Præstare igitur videbatur in aciem descendere, quàm sic carpi per partes,di-
minuique. Magnæ vtrinque copiæ aderant , quæ non paruam vtrisque soli-
citudinem iniecerunt , acies apte ordinandi. Sigismundo in equitum vi ac
numero spes victoriæ posita erat , illorumque frequentiam vt adaugeret,
Strategema militare, bobus, quorum greges secum ex Hungaria adduxerat , post aciem colloca-
tis , in speciem equorum vsus est. Auxit & Zisco cartorum plaustrorúm-
que numerum , quibus suos circundedit , ne ab equite circumfunderentur,
protererenturque. Versæ inde adhortationes ad milites , post quas dato si-
gno concurritur,vtrinque tam infestis animis , vt ad tres perpetuas horas an-
ceps staret prælium,cum insigni vtriusque partis clade. Cùm interim cæco
Zisconi indicatur , non esse omnes equites , quos Sigismundus in acie osten-
taret, sed boues quoque plurimos ibi adesse. Iubet ille omnes suos ab vlti-
mis etiam subsidijs cum sagittis & flagellis euocari , plaustrisque à lateribus
prouolutis,in ipsos equites emitti. Is nouus terror additus, vertit retrò equi-
tes Hungaros,quibus turbatis, peditum mox acies vsq; ad castra impulsa fuit,

Rex

Rex abiecta spe fortunæ melioris, si vel aciem postero die instauraret, extinctis nocte ignibus inde discedit. Pergit Zisco cum Thaboritis abeuntem sequi Brodam vsque, quam Teutonicam cognominant, vbi complures Hungari sunt submersi, dum omisso præ trepidatione pontis transitu, flumen aquis tunc redundans traijcere festinant. Fœdè item in Cuthnenses, ira defectionis stimulante, à Pragensibus est sæuitum. Porrò Zisconi, cùm sciret Brodæ vicinam esse Morauiam, iter prosequi in illam placuit, vt apud Morauos quoque nomen sibi & opes faceret. Propinquanti Iglauiæ, plenis repentè portis effusi oppidani in Thaboritas impetum faciunt, sed leui inito certamine, statim intra mœnia compelluntur, à quibus oppugnandis Zisco ad interiorem Morauiam properans abstinuit, & inde abiens, in via multos sectæ iampridem Hussitarum affectatores obuios habuit, qui eum cum lætitia excipiebant, eique se in tutelam tradebant. Cæterùm vrbes & oppida validiora sibi aduersa reperiebat. Itaque declinatis vrbibus, Euantium oppidum, dein Miglitium, vtrumque muris & fossis cinctum vi recipit, non incruenta victoria, nisi quòd apud Thaboritas paulò maior hominum, quàm pecorum iactura. Rursus post hæc à pagis & vicis benignè ac sibi obnoxiè acceptus est, donec Cremsirium perueniret, quod pontifex Olomucensis præsidio nobilitatis vicinæ, cuius sibi fidem iure, vt vocant, feudi addictam habet, benè firmauerat, ita vt aculeus ferociæ Zisconis, dum nullo assultu oppidum capere potest, hactenus retunderetur, vt diceret: Non tam lenem sibi in Morauia, quàm in Boiemia spirare auram, inscensoque curru, temonem Boiemiam versus conuerti iussit. In qua denuò cum Pragensibus coniunctus, spolijs ferroque, & flammis ac cædibus cuncta miscebat, inter eos, qui diuersa ab vtrisque sentirent. [c] Quę secum maximo cum animi dolore Sigismundus reputans, seque imparem hostibus, non vno experimento cognoscens, subire tandem iuxta suum prouerbium, perticam, quam transilire non poterat, statuit, vt leui damno honestatis detractæ, ingentem vtilitatem patriæ rependeret. Allegat igitur occultè ad Zisconem, qui ei mentem suam declararent, sibi in animo videlicet esse, posteaquam mille cotidie imperij & regni Hungariæ curis distineatur, vt Zisconem pro se vicarium atque administrum in regno Boiemiæ præficiat, si is ad obsequium regium, cæteros ordines cum ciuitatibus hactenus contumacibus adigat. Applausit Cyclops tam lauto bolo, sed hîc demum sup puduit fortunam tantum illi indulsisse, vt nimia indulgentia ad participatum regiæ potestatis aspirare sibi permiserit, idque antequàm conficeretur, tactum prius Zisconem vlcere pestilenti, extinxit, sed haud intestatum. Testamentum fuit rebus gestis dignum, vt fratres, sic enim Thaboritas compellabat, post mortem suam sibi pellem detraherent, in vsum tympani, quo in acie vterentur, ad propellendos strepitu illius hostes, præcipuè Germanos: quasi eadem vis illius foret, quæ fuit oris Medusæ, cuius aspectu homines in lapides vertebantur: corpus verò suum, vt insepultum relinquerent, volucribus & feris deuorandum. Sed quando nec post interitum Zisconis bellorum motus in Boiemia cessarunt, quàm calamitosi illi deinceps non Boiemiæ solùm, sed etiam vicinis prouincijs fuerint, non est prætermittendum, vt vel inde liqueat, nullum periculosius crudeliùsque & pertinacius bellum geri, quàm quòd hæretici suscitarint.

Zisco in Morauiam.

Vrbes in Morauia Zisconi non fauent.

Cremsirium resistit Zisconi.

Testamentum Zisconis, Pribislauiæ ad fines Boiemiæ & Morauiæ mortui.

Cadauer Czislauiam deductum, ubi adhuc monumentum ostenditur.

[a] *Koributhus redit. Imo sat magno operæprecio facto secunda vice ingressum ferunt, & vix non regem creatum scriptores Poloni.*

[b] *Friderico comiti à Zollern Burggrauio Norinbergensi vendidit Marchiam Brandeburgensem Sigismundus cum dignitate electorali quadringentis millibus aureorum. Hinc propago Marchionum Brandeburgensium, qui modò rerum potiuntur.*

Eos Otho Columnius Papa Martinus V. gentilis in suam cooptatos familiam esse voluit.

c Huc res Imperatoris redacta fuerat, vt Cæsar Augustus, quem non modò Italia, Gallia, & Germania, sed tota Europa veneratur, homini ignobili, senicaco, prophano, sacrilego, hæresiarchæ, & omnium scelerum auctori, si Boiemiæ titulo potiri velit, supplicare cogeretur. Monstrum feritatis, quod humana manus conficere nequiuit, Dei digitus è medio sustulit. Bonfinius ex Syluio.

Gediminus dux Lithuaniæ.

Olgerdus, hic duodecim filios genuit, è quibus

- *Iagellus postea Vladislaus rex Poloniæ.*
- *Korybuthus à Vitoldo in Boiemiam missus.*

Keistutus habuit sex filios, quorum vnus

- *Vitoldus Dux, rex Boiemia nominatus.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMVS SEPTIMVS.

Posteri Zisconis Orphanos se nominarunt

Procopius maior, qui & Rasus, Procopius minor, Duces in locum Zisconis creati.

Campis oblectantur Thaboritæ.

Rapto uiuere assueti.

QVantum Zisconem Thaboritæ dilexerint, testimonio sit, quòd illo mortuo se Orphanos, velut amisso parente cognominarunt, nec vnum posthac ducem sibi præesse, tanquam neminem illi parem, voluerunt, sed honorem illum inter plures distribuerunt, quorum insigniores duo Procopij erant, alter maior & Tonsus dictus, quia quondam presbyter, in morem sacerdotum attondebatur: alter minor, ex modica statura nuncupatus, & ipse præuaricator, amboque omnium bipedum nequissimi truculentissimique, prorsus quasi nefas esset, truci Zisconi, alios quàm immanissimos latrones succedere. Nulla autem mœnia temerè Orphani isti subibant, sed perpetuò in agris aut montibus vitam sub tentorijs feram agrestemque degebant, vnà cum vxoribus & liberis, quos secum in plaustris circumuehebant, rapto viuentes, si vltro commeatus aduectus à colonis non fuisset, tametsi rarò quieti erant, præda & rapinis illos semper solicitantibus, quas sub specie tuendæ suæ religionis vndecunq; collibuit raptabant. Nec Pragensibus, belli aliâs socijs, parcentes, quia in expeditionibus priores sibi partes vendicabant, & nondum omnes ceremonias ab illis damnatas deposuerant. Aggressi igitur Lythomyslium, quod Pragenses Episcopo Lythomyslensi ademerant, illud in ditionem suam recipiunt. Mox Slanam Pragensibus fœderatam expugnant, plurimis oppidanis cæsis. Decurionibus verò atque sacerdotibus etiam Calixtinis, & quicunque ex nobilitate inerant, simul vinctis, & in forum pertractis, vbi mensæ lanioniæ & officinæ stabant, igne illis subdito, ibi vinctos comburunt omnes. Pragæ inde insidiati, nocte quadam tempestuosa illam inuadunt, sed ne tum quidem in tempore, à Pragensibus videlicet bene vigilantibus turpiter à mœnibus repulsi. Hic dum alij in alios culpam ingerunt, in duas partes scinduntur, alteri nouum Orphanorum vocabulum retinent, alteri vetus

Lythomislium occupant & Slanam.

Calixtinos comburunt.

Tha-

Thaboritarum vsurpant, diuersique vadunt ad laniandam, lacerandamq; miseram Boiemiam. Sed rursus paulò post inter se & cum Pragensibus, qui in oppugnatione oppidi Austiæ erant, de quo, vt diximus, Sigismundus Marchioni Misnensi ad tempus concesserat, in vnum coeunt, tanta multitudine, vt præfectus oppido admirabundus exclamauerit: Quo mihi tot canes, ad circumrodendum tam exiguum os? quippe pusillum oppidum erat. Et quanquam egregiè munitum, multo tamen maiore hominum præsidio indigebat, quale statim Marchio submisit, insigni Saxonum numero & robore: quos Thaboritæ propius oppidum accedere non sunt passi, sed obuiam ad pagum Preslice procedentes, manus cum illis conserunt. Fit magna contentione prælium cruentum, duratque aliquandiu pari contentione, donec simul coorti vniuersi Orphani, Thaboritæ, Pragenses tantam Germanorum cædem faciunt, quantam hactenus nullo in prælio, plus quàm duodecim millia cæsa feruntur. Captum mox oppidum, atque in illo omnes ad internecionem occisi, ipsumque concrematum habitatore totum triennium caruit. Si tunc iturn in Misniam fuisset, actum de illa erat, adeò terror, fuga, desperatio, Misnenses inuaserat. Sed interpellarunt iter Pragenses, dicendo, prius domesticos, quàm externos hostes esse subdomandos, superesse Pelsinenses, qui pertinacia sua indignissimè calicem detrectent, eorumque vrbis authoritate, Mysam, Clatouiam, Domaslitium in eadem pertinacia contineri, cum summo omnium ipsorum dedecore, quibus vna ciuitas tam diu repugnaret. Pelsinenses, qui assiduè suspectam à Thaboritis obsidionem habebant, pecus, frumentumque vnde panis, vnde etiam potus fieret, atque alia tuendis mœnibus necessaria, large prouiderant, quodque horum maximum, pro religione mori parati erant. Itaque alacri & constanti animo, quæ difficillima obsidionis habentur tolerabant, nimirum tres hostium indomitorum exercitus, vim ingentem tormentorum, crebras oppugnationes; aduersus quas difficultates solatio fuit, quòd crebris inuicem eruptionibus, malum hostibus pro malo reddebant, hoc præsertim læti prælio, quo victores Camelum illis, quem secum vehut nouum in Boiemia spectaculum circumducebat, vi ereptum in ciuitatem pertraxerant, occisis non minus trecentis in ea violentia Thaboritis. At illi exasperati, negant se prius, quàm capta ciuitate, receptoq; Camelo inde abituros, & cum assequi quod proposuerant tempore idoneo nequissent, consilium capiunt, hyemando continuare obsidionem, atq; statim hybernacula ædificari cœpta: decretumq; vt pars exercitus Clatouiam, quæ pronæ voluntatis esse dicebatur, ad accipiendas Pragensium ceremonias mitteretur. Qui missi erant, fœdere ciuitatem in amicitiam receperunt: mox & Domaslicium. Nam Mysa ijsdem legibus Pribiconi Clenouiensi se dediderat: tanto validius vrgebant Pragenses, ne soli Pelsinenses plus sapere quàm cæteræ in regno ciuitates vellent, sed darent tandem manus calici, & bona pace rebus suis salius fruerentur. Respondent illi, haud nos, inquiunt, à vobis, sed vos à nobis recessistis, proin multò æquius fuerit, vt vos eò redeatis, vnde descire non oportuit. Vtriq; deinde in magnis annonæ versabantur angustijs. Nam obsessi, dum de pleno sine modo promunt, nihil de hyberna obsidione cogitantes, feram in fundo instituere parsimoniam. Ipsos item obsidentes, horrea in pagis vicisq; frumento exinanita, non multum adiuuabant. Quam illi inopiam non tolerantes, decimo exacto mense cum ea ignominia à mœnibus recesserunt, vt in hunc diem Pelsinenses glorientur, se à Cæsare Sigismundo habere diploma laudis, & gratiæ plenum, in quo sit ad contemptum hostium hoc epiphonema adiectum, vt hoc nomen, Pelsina, in faucibus hæreticorum perpetuò amarescat. Hinc ad externa bella intenti, ex quibus vberiorem fructum sperabant, Rhetium in Austria totum triduum, contempto omni periculo ac la-

Diuisi Thaboritæ ab Orphanis.

Austium vtrique inuadunt.

Germanorum 12 millia cæsa ad Austium.

Domesticos hostes prius subigendos censent.

Pelsinenses ad obsidionem se muniunt.

Camelum Thaboritis eripiunt.

Discedunt à Pelsinæ obsidione.

Encomium Pelsinensibus à Sigismundo traditum.

Tertium m Austriis expugnant, comite Hardeccio capto. Austriam Hussitæ inuadunt.

bore oppugnant, & tam arcem quàm oppidum expugnant, capto in arce Comite ab Hardecco Hussitis infestissimo: illum Pragensibus viuum dant, vt de eo statuant quod videretur. Qui Pragam missum in carcere habuerunt, quoad animam exspiraret, cęteros quos ceperant, passim occidebant, incensisq; ędificijs, agros Australium iatè vastabant, ingenriq; præda potiebantur. Inter hæc, castra rumor peruadit, Bauaros Hercyniam syluam transgressos, tendere ad inuadendam Tachoniam, præsidio Thaboritarum custoditam. Non potuit miles ista audiens in Austria diutius retineri, sed ad ferendum suis subsidium, magnis itinenibus properabat. Bauari, appropinquantibus Thaboritis cùm nihil citra syluas tutum sibi iudicarent, obsidione omissa, in illas rursus se penetrant, sed impeditiore quàm prius via, carris præcipuè deducendis, quorum longum ordinem trahebant: & quò festinantius in arcto, eò tardius proficiscebantur, alij alios modo alio impedientes. A tergo hærebant Thaboritæ, assecutiq; in medio syluæ carros, illos extra paucos cum omnibus rebus retrahunt, & præterea septingentos Bauaros capiunt, quos nudatos flagellis & clauis verberandos subijciunt. Et inde pergunt in Misniam à plaga nuper acceptam nondum percuratam. Itaque tantus subitò tremor Misnenses apprehendit, vt castella & plerasq; arces post se vacuas relinquerent, fugaq; sibi salutem quærerent. Ad oppidum dein Plaunum, muros armatis completos esse Thaboritæ vident: ponuntq; iuxta castra, ac statim se ad oppugnationem expediunt, parsq; arcem, pars oppidum vno impetu assiliunt, nec oppugnare vtraq; desistunt, quàm vtrumq; recipiunt, suo more post spolia & cædes, ædificia quoque inflammantes. Ab hac expugnatione proposito quò venerant vltra porrò ibant, totius illius terræ populatores: ac decimo demum die explorant, Marchionem Misniæ non longè à Lipsia in oppido Grimme, aduentum Boiemorum expectare, continuantque ad illum iter quadrato agmine, vt obuiam forsan venienti acie occurrant. At ille ante præmisso equitatu hoc potius expectabat, vt præfectus equitum turmis ostensis, à terrore subditos liberaret, & hostes infestos retrocedere cogeret. Secus res accidit, ipse namque coactus est, amissis in prælio tumultuario plurimis equitibus, retrò fugere, manentibus in campo Thaboritis vnum & alterum diem, si fortè auctis ille viribus ad dimicandum redire vellet. Vbi nullus in conspectum venit, rursus ad populandos euastandosque cum oppidis agros, non in Misnia solùm, verum etiam in Marchia, Lusatiaque & Slesia reuertebantur. In quibus omnibus prouincijs septuaginta ferè castella & oppida, in portis suis ac mœnibus, signa armaque Thaboritarum viderunt. Tanto metu insignium quoque vrbium, vt Erffordia, Magdeburgum, Brunsuicum, Luneburgum, nouis aduersus illos munitionibus & propugnaculis se communirent. Norberga verò & Bamberga, dato stipendio, pacem ab illis redemerint. Quibus rebus inflati Thaboritæ, quotidie insolentius agere, nobilitatem contemnere, Pragenses paruipendere, simultates inter nouam & veterem Pragam disseminare, vbique religionem deprimere, denique regimen totius regni vsurpare: qui digniores erant, vt porcos pascerent quàm homines regerent, vtpote omnes ferè apostatæ omnibus sceleribus contaminati, aut præuaricatores malè conciliati: nam alios magis præcipuos rectores non habebant. Eaque indignitas non minus quàm solitudo terræ & vastitas saniores aliquando tandem ordines commouit, vt de somno surgerent, & ad abolendas eiusmodi pestes vigilarēt. Aut, quod verius est, tempus vltionis iam aduenerat, vt redderet illis iniquitatem ipsorum, & in malitia eorū disperderet illos Dominus Deus noster: Redderet, inquam, vicem eis iuxta opera manuū suarum, cædem pro cæde, ignem pro igne, malum deniq; pro malo. Vltores aūt primarij è proceribus nobilitatis erant Menardus à noua domo, Ptaczko, & duo Alexiones,

Bauari pessimè mulctati.

Misniam petūt Thaboritæ.

Marchio Misniæ à Thaboritis cæsus.

Lusatiam & Slesiam populantur.

Vrbes imperij pecunia pacē redimunt.

Successu rerū prospero insolescunt Thaboritæ.

Coniuratio aduersus Thaboritas procerū.

Stern-

Sternbergius, & Wressiouius, dein Pragenses & Pelsinenses. Ij Thaboritas, inter Brodam & Caurimam planicie latissima assecuti, locum pro se ad pugnam aptũ esse censebant, quoniam equitatu abundarent, ideoq; & à fronte, & à lateribus, & à tergo persultabãt, vt hostes multitudine carrorũ circumdatos, ad certamen apertum eliciant, ad quod non celerabant. Qui vltimos circuibant currus, animaduertunt illos non satis inter se cathenis cohærere, nec multo præsidio firmos esse: impetum illuc magna vi faciunt, interruptaque carrorum serie, cædem peditum nil minus in eum locum, quàm equitum assultum expectantium, insignem ædunt. Quod vbi Procopius minor conspexit, in medium certaminis discrimen, cum aliquot globis se transfert, sed eum statim nouum equitum robur excipit, ac tam vehementer premit, vt & ipse pugnans caderet, & qui superfuerant, fugam capesserent. Qui tamen rursus mox collecti, pugnam cum Procopio maiore, totius exercitus duce instaurarunt, pugnaruntq; vnà cum alijs acerrimè, donec Czapco, equitum illorũ, sed malæ fidei præfectus, pugnantes desereret, aciesq; pedestris labescere inciperet. Cæterùm Procopius vt decebat strenuum ac desperatum monachum, in desperatione salutis mortem vitę prætulit, occidiq; se passus est, ne viuus in manus inimicorum cruciandus veniret. Mox reliqui deditionẽ obtulerunt, quorum non paruus numerus restabat, partim indomitorum illorum Orphanorum, partim eorum qui ex pagis coacti, ad pugnam pertracti sunt. Iubent itaq; victores pronunciari, nondum bellum esse profligatum equitibus superstitibus, qui cũm Czapeone Coloniam profugissent: ad hanc expugnandam, qui dare nomina vellent, ij in proxima horrea secederent, hac arte discretos cum ipsis horreis milites cõcremant omnes, qui militiam appetebant, paganos autem rusticos in seruitutem redigunt. Atq; ita exercitus ille Dijs hominibusq; inuisus, atq; infestus, eisdem Dijs hominibusq; plaudentibus deletus est: apparuitq; Boiemos, nisi à Boiemis, vel ipso Sigismundo teste, non facilè subdomari posse. Ab hoc post victoriam confestim datæ ad Boiemos literæ, vt sublatis de medio impijs hominibus, ad pietatem & pacem regni conciliandã se conuerterent. Satis belligeratum esse cum irrecuperabili totius patrię damno, cùm tamen nulla digna causa, tam exitiali bello in eum diem prętendi queat, si quid est, quod ipse peccauerit, se correcturũ esse, idem ipsi quoque faciant, Regemq; tandem suum cum bona fide agnoscant, recipiantque. Quibus perlectis, conuentum sibi Morauisq; Pragam indicunt, ad quem in magna frequentia omnes ordines cõueniunt, satis inter se quoq; conuenientes, vt finis aliquando bellorum constitueretur, sed de conditionibus dissentientes, quibúsnam recipi in regnũ Rex, & ad sedem suam reponi deberet. Metuebat sibi videlicet aduersa factio, ne à Rege opprimeretur, nisi per tempus rebus suis prouideret. Decretum postremò, vt Rege propius regnum accedente, de hoc corãm ab vniuersis ordinibus ageretur. Interim Budam missi honoratissimi, qui fundamenta pacis iacta esse docerent, sed opus esse præsente architecto, qui pacem consummaret. Rex sexaginta millia aureûm nummum legatis, & prærerea equos & boues plurimos largitus est, iussitq; renunciari, se breui Iglauiæ, ad limites Boiemiæ præsto futurum esse, illic quorum interesset, vt appareant. Venitque ille ad diem, secum præsulem Constantiensem, & quosdam alios oratores, authoritate concilij Basiliensis comprobatos, adducens. Ibi cum Boiemi nullã inire pacem, nec aliter Regem agnoscere vellent, nisi illis communionem vtriusq; speciei confirmaret, Oratores de sententia patrum promulgant, hac lege illis quod exigunt concedi, vt ijs demũ illa vti liceat, qui pacẽ & vnitatem ecclesiæ amplectentes, vsu illam longo vsurparũt, qui rationis compotes fuerint, qui reliquos Catholicę ecclesię ritus custodierint, eamq; secum fidem attulerint, vt credãt, tam sub specie panis, quàm sub

Ad internecionem cum ducibus deleti Thaboritæ.

Boiemos soli Boiemi domare possunt.

Edictum pacis promulgatum.

Conuentus Pragæ.

In Boiemiam Sigismundus euocatus.

Iglauiensis conuentus.

Calicis vsus qua lege sit ...mis concessus.

specie vini, totum & integrum Christum contineri. Petebant insuper Pragenses, ne exules Pragam restituerentur, ne ad monasteria instauranda compellerentur, ne alius illis, quàm magister Rokiczanus, qui primas inter concionatores illorum obtinebat, Archiepiscopus præficeretur. Nihil tum Sigismundo facilius ad subscribendum omnium votis, vt omnes lucrifaceret, fuit. Secuta rerum mira in Sigismundo mutatio: quem enim paulò ante peius angue oderant, quem conuitijs atque calumnijs lacerauerant, pulsumq; in vltimas terras videre concupiscebant, hunc Pragam venientem, effusa obuiam tota vrbe, cum frequentissima nobilitate, vt legitimum regni hęredem, vt Dominum ac Regem suum faustis omnibus salutabant, magnoque certatim studio in verba eius denuò iurabant, ac læti interfuerant, cùm Barbaram vxorem eius, Præsul Constantiensis corona Regia coronaret, eùm idem omnes execrationes tolleret, quibus Pragenses deuoti fuerant, cumq; Rokiczanus obedientiam ecclesiæ Romanæ præstaret, quasi Archiepiscopus futurus, qui parum abfuit, quin mox interturbasset omnia. Solenne sacrum faciebat legatis coram, illoque peracto, temperare sibi haud valuit, quin vetere suo instituto, idiotæ cuidam sacramentum ex calice offerret, frustrà Polomaro legato reclamante. Sedata res fuit per alios inquientes, propter vnum pactorum conuentorumque violatorem, communem concordiam non esse rumpendam. Ex eo tamen tempore Rokiczanus de perfidia suspectus haberi, negociumque eius de Archiepiscopatu confirmando de die in diem prolatari, vt ad extremum fumi instar euanesceret. Sensit hoc callidus ille, punicaque inuicem religione, datam Ecclesiæ Romanæ fidem seruabat, in paucissimis illi obsequens, cætera sibi arrogans audacius & impudentius, quàm disciplina habet ecclesiastica, petulans in primis aduersus monachos, quos sensim Pragam Sigismundus reducebat, vt sana doctrina ægros curarent, temq; diuinam solito more facerent: hos ille, organa dæmonis, ad obtundendam veritatem, ab eodem dæmone immissa nominabat, pellendosque ptotinus censebat. At eosdem Sigismundus non modò sibi tuendos, verùm etiam augendos, sicut alios quoque Romanæ ptofessionis sacerdotes, qui pauci numero superfuerant, profanatis passim templis profugi, susceperat, nec vllo pacto templa eiusmodi ingredi voluit, nisi denuò fuissent à Philiberto, hoc nomine erat Præsul Constantiensis, inaugurata, altaria cum ornatu suo restituta, fontes baptismi constituti, imagines repositæ. Quæ Rokyczanus grauissimè ferens pro concione sua vulgari, Videtisne, inquit, viri Boiemi, quànam fide Rex nobiscum transegerit, quóue fauote nos prosequatur? tanto nimirum, vt ne templo quidem communi nobiscum quasi cum profanis vti sustineat, conuenta & pactiones in concilio Basiliensi pactas nobis exhibuit, & preterea fidem suam obstrinxit, ne nos extra præscripta à calice detorqueat, Verùm ille non solùm conuenta turbat, sed etiam calicem extorquere nobis parat, dum studet pellendis nostratibus sacerdotibus, & inducendis monachis religioni nostræ hostibus capitalissimis. Cæterùm hoc illius studium, eum magno ipsius malo fuerit, si viri estis, quemadmodum hactenus fuistis. Hæc statim ad Regem perlata sunt, nihil aliud respondentem, quàm vt Rokiczanus potiùs caueat, ne malum sibi ante tempus accersat. Ita clam se ille Praga subduxit, & Hradecium contulit, quo in oppido moratus est aliquot annis. Pulsi insuper Praga alij quoque seditiosi sacerdotes, qui Rokiczanum, vt Archiepiscopum affectabantur, & Cristannus interea ptesbyter Pragæ delectus est, qui res sacras, dum legitimus creatur Atchiepiscopus, administraret. Adhibitum mox consilium de amouenda sentina hominum ex tumultibus domesticis se alentium, promisso largo illis stipendio, qui in Hungariam stipendium contta Turcas facerent, quam tunc expeditionem Albertus, Sigismundi

Annuit Pragensium petitionibus Sigismundus.

Pragæ excipitur Sigismundus. Regina coronatur. Anno 1436. 24 Augusti.

Rokiczano spes facta de Archiepiscopatu.

Rokiczanus Laico præbet calicem.

Episcopatus promissum euanuit.

Monachos infectatur Rokiczanus.

Repurgata templa Sigismundus ingreditur.

Infectatur Sigismundum Rokiczanus.

Fugit Praga Rokiczanus.

Cristannus substituitur Archiepiscopo.

gifmundi gener fibi fumpferat, primoq; prælij impetu in fugam verfus, ac ftatim refumpto animo rurfus collectus, magno vtriufq; exercitus fanguine victor euafit, ibi plures Boiemi occifi funt, quàm domum reuerfi, non fine quadam Sigifmundi inuidia. quam tum auxit, cùm aduerfæ factioni ad querelam, quafi vni parti plus, quàm alteri faueret, cùm vtrifq; parem conditionem pari facramento promiferit, ita refpondere fibi permifit. Si quis habens fponfam, cum altera contrahat fponfalia, per eandem, quam prius obligationem, vtri illarū plus debebit? priori an pofteriori? nónne, vt omnia iura habēt, priori? Prius igitur ego Romanæ fponfæ, quàm Boiemæ, fidem obligaui meam, & tamen in vtraq; ita mihi à promiffis confto, vt neutra de me queri iure poffit. Erat inter proceres Rohacius quidam cognomine, acerrimus fectæ nouæ propugnator: hic dicto isto offenfus, atq; maximè fretus propugnaculo arcis, quā fibi recēs in loco (vt exiftimabat) munitiffimo excitauerat, appellauitq; montem Syon, quafi à nullo commoueri poffet, Sigifmundum Cæfarem, ac dominum fuum, modis omnibus laceffere cœpit, conuitijs, rapinis, dum in greges boum, & dolia vini, quæ ex Hungaria in Boiemiam Cæfari aduehebantur, infilit, dum terrore & minis exilium minatur. Huius quidem dementiam, fatis diu Cæfar contempfit ac rifit, & quafi erat aduerfus infolentes & contumaces patientia, curare illius infaniam per affines & cognatos ftuduit: poftquam ne hac quidem cura potuit curari, medicos ei appofuit, milites armatos, dato illis mandato, ne ab arce oppugnanda, nifi illa expugnata, Rohacioque capto redirent. Arduo loco arx fita erat, altisq; foffis, & muris fublimibus munita, ac planè expugnatu difficilis, etiamfi pauci defenfores affuiffent. Sed aderant cum Rohacio frequentes, & indies ei accrefcebant per portulam quandam, quæ fecretum aditum ad flumē fubter arcem fluens dabat. Qua re breui animaduerfa, miffa eft ad flumen ftatio militū, quæ iter illud intercluderet. Nec interim omiffa arcis oppugnatio ab vlla parte, qua modò potuit oppugnari, vbiq; locorum forti manu refiftentibus, qui arcem defendebant, ac maiora damna, quàm accipiebant, oppugnatoribus dantibus. Quæ vbi Cæfar intellexit, complura fuis ænea tormenta fubmifit, quibus munitiones arcis, muriq; deijcerentur. Illis bona ex parte proftratis, aderant obfeffi, qui ruinas & rimas quibus potuerunt rebus obftruebant, trabibus, arborum truncis, cadis exficcatis. Contrà obfeffores tela feruefacta comparabant, quæ in opus ligneum immiffa, ignem celeriter dederunt, illumq; in totam ferè arcem vento afflare distulerunt. Fit concurfus vndiq; ad reftinguendam flammam, ipfeq; Rohacius, omiffo, quod fumebat, prandio, inter fuos præfens occurfabat, nec cum igne modò, fed magis etiam cum armato milite, pro vallo pugnabat. In caque pugna cùm cupidius inftat, capitur, cæteri in fugā coniecti, fed mox cum ipfa arce recepti, Pragam ad Cæfarem deducuntur. Qui vt contemptū maieftatis fuæ, contemptu nobilitatis, quam Rohacius iactabat, vlcifceretur, furcā trium tabulatorum erigi iubet, ac fummo loco Rohacium fufpendi, vt coruos pafceret: medio facerdotem eius, qui de fecta Thaboritarum fuit: infimo, reliquos latrones circiter feptuaginta, eoq; fupplicio tantū cæteris metum incuffit, vt tam infolenter deinceps latrocinari nemo auderet. Venerant tunc ad illum Pragam, nonnulli ex Germania principes, qua gratulatū illi de rebus feliciter tandem in Boiemia geftis, qua etiam rogatum, vt copiam fui principibus Germaniæ faceret: multas enim controuerfias res extare dicebant, quæ componi nifi præfente Cæfare nequeant. Grandior natu Cæfar erat, fed neq; ætatē, neq; valetudines quæ fenectam comitantur, excufationē fibi effe voluit, quò minus fuo munere in obeundis, tum regnorum, tum Imperij negocijs ftudiofiffimè fungeretur. Itaque ad illorum votum, Ratifbonæ, propinqua finibus Boiemiæ vrbe, conuentum omnibus ordinibus indicit. Auditque iftic

Boiemi milites Turcico exercitui obiecti.

Romanis plus quàm Boiemis fauet Sigifmundus.

Arx montis Syonis à Rohacio extructa expugnatur à Sigifmūdi milite.

Supplicium de Rohacio fumptum.

Conuentum imperij Ratifbonæ edicit.

benignè singulos ordines, quæ quisque ad se refert, transigitque controuersias iure æquissimo, & in posterum prouidet, vt pax diuturna perduret, sublatis inter principes odijs priuatis, in malum publicum erumpentibus, & ambitionibus perniciosis, ex quibus, dum alter cedere alteri, seque intra pellem suam continere non sustinet, sed vnusquisque primus haberi vult, simultates & seditiones, atque ex ijs magni sæpius motus in Germania oriebantur. Itinerum quoque ibidem cura habita, vt à grassatoribus essent secura, dispositis per ditionem cuiusque principis deductoribus, qui viatores ad locum destinatum tutò deducerent. Laudauit postremò in eodem concilio, Romanorum veteres censores, quibus cura morum, ac disciplinæ Romanæ tradita fuit, tantaque potestas addita, vt in Senatum legere, Senatu rursus amouere, equitibus parum dignis equos adimere, plebeios ærarios facere, aut infamia notare, principem deniq; à vita ipsius describere liceret, tanquam sine moribus & legibus ne principibus quidem constare sua officia possent, quibus titubantibus facilè Respublicas ruere. Se quidem promptum esse ad reddendam vitæ impetijque sui rationem, censuramque subeundam, si quid in illo secus ac oportuit, gesserit, modò illi vicissim redderent iurisdictionis nimis latæ, licenterque vsurpatæ, & bonorum ab imperio abalienatorum, quæ se nescire dicebat, quali titulo illa possiderent Sed valde se scire, nihil imperio esse spoliatius, nihil egentius, adeò, vt qui sibi ex Germanis principibus successurus esset, qui præter patrimoniũ nihil aliud habuerit, apud eum non imperium, sed potius seruitium sit futurum. Non tam grata omnibus, quàm vera esse, quæ dicebantur, inde apparuit, quod omnes quidem sermonem approbabant, sed potentiores, qui aderant vehementer intercedebant, ne quid in iacturam absentium, intempestiua deliberatione præiudicaretur, obtinueruntque, vt in aliud tempus concilium, ad quod Cæsarem venturum non expectabant, præsens consultatio transferretur. E Ratisbona igitur Cæsar, Pragam rectà cum Philiberto Præsule, quo religionis in Boiemia restaurandæ consultore vtebatur, remeat, augetque magno cum studio rem diuinam, & ab exilio sacerdotes reuocat, eos præcipuè, qui templo diui Vencеslai, in quo cathedra Archiepiscopi continetur, erant consecrati. In hos annua, sex millia aureûm nummûm, de fisco suo (nam bona eorum omnia tunc direpta fuerant) distribui iussit. Sed & aliorum in alijs templis degentium inopiam, pro conditione cuiusque de ære suo subleuauit, frementibus præ inuidia præuaricatoribus, & id clam palamque agentibus, vt nouum Cæsari odium concitarent, si non valetudo illum præoccupasset, per quam factum fuit, vt nulli amplius negocio maiori animum accommodaret, sed medicis tantùm & amicis operam dabat, de successore Alberto, cum illis differens. At Barbara Cæsaris coniunx superstite adhuc viro, Boiemiæ & Hungariæ regnis, quæ in dote sua numerabat, non successorem modò, sed sibi etiam maritum, eumq; iuuenem, petulanter ambiebat, nempe Vladislaum Poloniæ Regem, quem tanta regnorum dote persuasum iri sperabat, vt cum anu matrimonium iniret. Accendebant spem Vlricus Ciliæ Comes, Barbaræ frater, sorori assentiens, & complures Boiemiæ diuersæ factionis Proceres, qui Polonum Germano præferebant. Quod vbi Sigismundus intellexit, sensitque tum Hungaros, tum Boiemos saniores, magno cum dolore accipere, id à marre agi, idque parari, vt filiæ suæ Alberto desponsæ, spem regnorum, in quæ adoleuerat, eriperet, vocatis ad se Hungaris, consilium eis suum de discessu ex Boiemia aperit, metuere se inquiens, ne post obitum suum, quem imminere præsentiat, Boiemi eos in Boiemia nactos, tanquam sibi ob religionem infestissimos, vita & rebus omnibus despolient. Tanti autem se facere Hungaros, quorum fidem erga se exploratam habeat, vt salutem illorum sua salute posteriorem

Acta conuentus.

Viæ securiores redditæ.

Censoria apud Romanos potestas laudata à Sigismundo.

Fiscus imperij egens.

Restituit cultum sacrum in Boiemia.

Barbara Ciliensis Regina ambit Vladislai Poloni nuptias.

Artes Barbaræ eluduntur.

non

non duceret, eiusq; rei causa,& se,& illos,ab impendenti periculo,quàm maturissimè velle subducere,iubetq; post tertium diem in procinctu esse.Sparso interim rumore,medicos loci mutationem ęgroto suadere,si pristinam sanitatem recuperare cuperet: ad diem suis dictum, cùm iam arcem Pragensem bono præsidio bene firmasset,à Philibertoq; Præsule obtinuisset,vt in eadem ad certum tempus remaneret, capillum canum, barbamq; promissam de industria comit, sertoq; viridi caput, quod crebro hilaris facere solebat,adornat,& ita lecticam vndiq; apertam,vt ab omnibus aspici,ipseq; omnes spectare posset, conscendit, & per mediam sicut iusserat vrbem deportatur,præter Hungaros & nonnullos ex Boiemia proceres, coniuge insuper ipsa,& Comite Ciliç illum comitantibus vsq; Znoymam Morauiæ ciuitatem:in qua labore itineris,& morbo fessus tandem substitit.Ibi Barbaræ coniugi custodes additi:Vlricus autem Comes, ante ingressum elapsus,carcerem vitauit. Adfuit mox Albertus gener,cum quo multa secreto locutus socer,vocauit post Morauos,Boiemos, Hungaros in conclaue suum, palàm indicans,mortem in foribus adesse, tempusq; vrgere,vt in medium tempestiuè consulant,quemadmodum regna inter se pacata retineant, ipsiq; bona pace in illis perfruantur, quod quidem nulla ratione alia fieri commodius queat,quàm si in vnum Regem conspirent, qui & regnare esset idoneus, & pacem tueri,consilio atque opibus posset,qualem Dei munere Albertum haberent,vtroq; regno,etiamsi gener non esset,dignissimum. Nunc verò hac necessitudine accedente,planè nefas esse præterire eum, qui vtriusque regni hæredem in matrimonio obtineat. Sic se ante quinquaginta annos regnum Hungariæ,ducta Maria hærede assecutum fuisse. Sic item Ioannem auum suum,in regno Boiemiæ successisse iure vxoris suæ,cui,vt nunc filiæ,Elisabeth nomen fuerit. Sic etiam in præsens sperare,quòd non ad alium,quàm oporret,honorem hæreditatis sint translaturi. Annuentibus vltimæ voluntati, qui circumsteterant,illamq; referre ad suos pollicentibus, æquissimo inde animo vita excessit. Princeps liberalissimus, humanissimus,prouidentissimus,qui tamen meliore in omnia ingenio atq; animo,quàm fortuna & felicitate vsus sit. Corpus eius Varadinum quemadmodum superstes iniunxerat,elatum,prosequente inter alios, funus, Barbara vxore captiua,ne quid eo temporis spacio per eam nouaretur.

Laudat Hungaros.
Pragam defendit Sigismundus.
Imperatrix custodiæ traditur.
Albertum Ducem Austriæ suum generum heredem constituit.
Moritur Sigismundus Znoymæ Varadini sepultus 9 Decembris, anno 1437 ætatis 70. Regnorum Hungariæ 51. Romanorum 27. Boiemiæ 17.

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VICESIMVS OCTAVVS.

IVstis omnibus defuncto Cęsari persolutis,placuit Hungaris luctum maturè poni, & ab inferijs ad festum coronationis diem Albertum conuerti, priusquàm latius tumultus serperet, quem inter se Germani atq; Hungari Budam incolentes ex æmulatione concitauerant, dum alteri priores partes alteris sibi in ciuitate vindicant.Sed vt plures numero Hungari erant, ita vi maiore instabant, primū rapinis,mox cædibus in Germanos, qui ibi domicilia,aut domos conductas negociandi gratia habebant,quorum stragem ingentem mense Decembri ediderunt. Ergo kalendis statim Ianuarijs, solennia Regis, Reginæque ad locum solitum,quem Albam Regalem vocant,promulgata,& magna omnium ordinum frequentia celebrata. Compositis deinde Budæ rebus,& præfectis ac magistratibus per regnū constitutis Albertus in Boiemiam accelerabat,vt

Lis inter Germanos et Hungaros Budæ.
Anno 1438.
Albertus Rex Hūgariæ proclamatus, eodē anno Boiemiæ Rex & Imperator dictus.

Boiemi ad Casimirum Vladislai filium, & Vladislai fratrē inclināt.

electionem ibi de se factam, præsens comprobaret, confirmaretque, contra omnes, qui ab illa non solùm dissentiebant, sed alium iam sibi Regem, planè puerum, delegerant, Casimirum videlicet regis Poloniæ fratrē, nondum tredecimum annum implentem, vt non tam Regem sibi, quàm æmulum Alberto quæsisse viderentur. Sed in Alberto tantus animi vigor erat, vt nulli inimicorum terrori succumberet: itaq; in arcem Pragensem, quam suam esse sciebat, cum paucis turmis & cohortibus se contulit, magnoq; fauore factionis suæ procerum exceptus est. Nec Pragenses alieni apparebant, quanquam diu peterent, vt quędam noua, & parum licita, priusquā Rex coronaretur, illis diplomate roboraret, tamen non alia, quàm ea, in quę antehac socer Sigismundus consenserat, rata habuit. Horum igitur, & qui ex nobilitate aderant proceerum assensu, Regiū diadema vnà cum coniuge, nulla amplius interposita mora induit, incassum reclamantibus Henrico Ptascone, Alexio Sternbergio, Georgio Podiebradio, & alijs sectam Thaboritarum tunc sectantibus, qui à Casimiro stabant, eiusq; nomine duo millia equitum Polonorum subsidio sibi missa habebant. At interim fortuna propitia, imperialem præterea coronam ipsi Alberto in conuentu Francfordiensi per suffragatores principes adornabat, suffragijs in eum inclinatis, vt sicut in regnis, ita in Imperio Cæsari Sigismundo succederet. Huic fortunæ Hungari præpedimentum obijciebant, dicendo, quòd Albertus illis spoponderit, se ad imperium Romanorum non aspiraturum, cùm intelligat satis superq; negociorum sibi superfuturum, vt regna per vxorem hęreditaria salua integraq; retineat, quod fieri, nisi per assiduam sui in illis præsentiam nequeat. Sed illud obstaculum Fridericus Alberti patruelis, Styriæ tunc princeps, Hungarisq; vicinus facilè amouit, vt affini ad imperium aditus pateret. Atq; ille non cunctatus Principes adire, vt de veteri consuetudine in Germania locis suis Imperium iniret, Aquisgrani miro omnium Electorū gaudio & gratulatione, Imperij corona redimitus est. Promissa eidem auxilia, contra hostes domesticos, simulq; missi ad Regem Poloniæ, qui regno ipsius denunciarent periculum, si ab alieno inuadendo non abstinuerit. Contractis in Germania, quantum celeritas passa est, copijs, Pragam reuersus, Ptasconem Pragensibus fiducia Polonorum, quorum numerus auctus erat, insultantem, ab illa repulit, fugeteq; vsq; ad oppidum Coloniam coegit, ita mœnibus inclusum, vt inde egredi, apertoq; marte decernere non auderet. Proximè eum locum Georgius à Cunstat arcem Podiebradam habebat, valido equitum præsidio munitam. Is vbi obseruauit, Alberti alam equestrem licentius vagari longiusq;, impetum in illam cum suis facit, circumuentamq; ferè totam concîdit, atq; illic primùm notus magis, magisq; inter suos clarus haberi cœptus. Cæterùm adfuit mox Alberto copia, vnde acceptum detrimentum resarciret, Friderico Saxonum Duce cum frequentibus equitum turmis superueniente. Nam Austriacos suos, adiunctis eis Hungaris, ad euastandam Morauiam, rebellesq; in illa, & perfidos subdomandos præmiserat. Amplius quingenti in Morauia direpti & incensi sunt, multique perfidorum neci dati, & ad extremum omnes in Morauia contumaces ferre iugum, Albertumq; Regem suum salutare coacti fuerūt. Ipso interea cœptam in Boiemia rem aduersus Prasconem persequente, qui cum sua factione & quatuordecim Polonorum millibus, ad oppidum Thabor, loco & reliquijs Thaboritarum fisus, se contulerat. Ab eo oppido non longius, quàm vt tela vitari potuerint, Albertus castra munit, in illa subitò equitatus Polonorum assilit, sed eadem velocitate grauis armaturæ equite contra se, cum sagittarijs ruente, resilit, idq; quum sæpius facit maiore cum ostentatione, quàm periculo, insolentiæ Albertus insolens, hostibus instructā aciem ostendit, vt se quàm primum omnium illorum molestia expediat, manetq; instructus vltra meridiem:

Albertus Austrius XII. rex Boiemiæ, idem Imperator Romanorū salutatus 4 Maij, anno 1438. alij 30 Iunij.

Hungari dicus imperij Alberto non concedunt.

Poloni cum sua factione in Boiemia profligati.

Georgius Podiebradius fudit Albertum.

Moraui domiti.

Poloni Thabor oppidum occupant.

dlem, pòst rursus in castra se recepit,mirabundus, non quòd Poloni, vagæ & fugaci militiç dediti,sed quòd Ptaseo cum Thaboritis acie pugnare soliti,pugnam detrectauerint. Vbi comperit,noua illum,valentioraq; ex Polonia auxilia expectare,quæ ventura cum Vladislao Rege Poloniæ Casimiri fratre dicebantur, ænea tormenta, propius stationes Polonorum cum oppido coniunctas,admouet,magnaq; clade Polonos,qui intra mœnia recipi nequibant,afficit. Vrgebat prætereà fames vtrunq; exercitum,magis autem Albertum,in cuius exercitu ad triginta millia hominum erant,ita vt relictis ieiunis castris, Pragam se referre cogeretur. Dilapsi statim eadē ratione obsessi in suas quisq; sedes,inter quos maximè miserabile Polonorum agmen visebatur, fame,siti, machinis enectum lacerumq;,& amissis plurimis equis,pedestre magis quàm equestre incedens, domumq; cum mœstitia, & rerum omnium inopia repetens.

Detrectant Poloni pugnā

Vladislaus frā tri Casimiro auxilia adducit.

Dilapsus inedia vterque exercitus.

Quod vbi Poloniæ Rex, qui iam in Slesiam,vsque ad oppidum Oppauiam, cum nouo exercitu peruenerat, cognouit, imparem videlicet se,post suorum casum, potentiæ Alberti futurum, abiecta spe regni,in Boiemia prò Casimiro fratre assequendi,Slesiam qua redibat,hostili modo peruastat. Porrò Albertus cùm partem copiarum,inter quas Fridericum quoq; Ducem Saxonum dimitteret,partem sibi retineret,Gorlitzium in Lusatia,dein Vratislaniam in Slesia tetendit,vbi ei Albertus Marchio Brandeburgensis,vir bellicosissimus præsto fuit, quem mox vindicem iniuriæ per Polonum illatæ, totiq; Slesiæ tuendæ præfectūm cōnstituit, lætusq; ei narrauit victoriam Friderici ducis contra insidiatores Boiemos,reuertenti insidiantes,cum non contemnendo agmine,cuius ductores è Proceribus erāt,Holitius iunior,Petrus Zwiretieius, Absalon Swoglssius. Ciues deinde Launenses & Zatecenses, cum quibus Fridericum fortiter, inter Pontem oppidum,& Biliniam pugnasse,adiutore Iacobo Bilinensi, cuius curæ Albertus Rex mandauerat,vt Ducem vltra montes Misnenses, bene comitatus deduceret,in eaque pugna sexcentos insidiatores occidisse, & quingentos viuos cepisse, secumq; in Saxoniām abduxisse.

Silesia vastatā à Vladislao.

Albertus Marchio Brandenburgi Silesiæ præficitur.

Insidias Boiemorū effugit Misniæ Marchio.

Atque hæc ideo narrauisse Albertus videbatur, vt Marchionem aduersus Polonos exacueret, sine cote satis per se asperum, ita vt Poloni aciem eius nunquam retundere valuerint, malisque tandem fatigati, pacem vltrò petierint,cuius arbiter Alphonsus Burgensis, ex Hispania Episcopus à Romano Pontifice missus fuerat, sed infecta pace inducias tantùm parum longiores conciliauit: Alberto ex dignitate esse imperij non existimante,vt tam insolenter,quàm est factum à Polonis,imperij maiestas,minæque ab illa denunciatæ contemnerentur. Habuit itaq; in animo,bellum Polonicum aliò tempore gerere,nam tunc ei ab Amurathe Turca grauius impendebat, Seruiam, Rasciamque, Georgij Despoti regiones, qui sub tutela Regum Hungariæ viuebat,latè populante,oppidaq; in illis diripiente,ac iam Synderouiam arcem quarto lapide à Taururo, quam Albam Græcam vocant,dissitam,arcem prorsus firmissimam obsidente. Reliquerat in illa Georgius parens Stephanum filium, interea dum ipse ad Hungaros proficiscitur opem imploraturus,qua filium à metu, arcem à periculo liberare posset. Non deerant Hungari,nec ipse Albertus Rex: nam vt in bellis audax, ita etiam promptus erat,sed quantumuis ad ferendum auxiliūm properarent,ptius tamen Turca arcem cepit, Stephanumq; candente ignitoque ferro visu priuauit. Sic re infecta Budam reditum,ibique Barbara Regina Sigismundi vxore è custodia emissa,intercedente de oppidis regni dotalibus transactione, vt nomine illorum, duodecim millia aureûm nummûm quotannis acciperet,inde in Boiemiam ad oppidum suum Hradecium se contulit, Alberto etiamtum Budæ commorante,donec ex immodico peponum esu læuorem intestinorum, quem dysenteriam vocant,sibi contraheret. Suadebant Medici,vt in eodem loco conquie-

Marchio Brandenburgensis Polonis grauis.

Amurathes Turca Rasciā inuadit.

Despota auxilia Hungaricā implorat.

Immanis seuitia Amurathis.

Transfigit Cæsarcum Regiā na seniores

sceret, quoniam omnis agitatio intestina exulceraret, at ille mutationem loci, genitalisque soli auram, plus quàm curam omnium medicorum profore sibi aiebat. Iter igitur ingressus, vt Viennam peteret, haud procul à Strigonio, in pago quem Longum cognominant, vltimum reddidit spiritum, cùm nondum toto biennio imperasset. Magnus planè futurus Imperator, si vita longior contigisset, qui tam breui temporis spacio, tam multa & præclara gesserit. Exequiæ illi ab vxore Elizabeth prægnante, Regio apparatu, in Basilica Albæ Regalis celebratæ, ibique corpus conditum. Boiemi morte Alberti cognita, alij læto illam animo, alij cum mœrore accipiunt, solliciti de successore in tanta religionis discordia, ne ad illum videlicet, ad quem minimè oporteret, regnum transiret, cùm inter has curas nuncius ex Hungaria aduolat, nuncians Reginam Elizabeth marem enixam esse, & perinde regni Boiemiæ hæredem, vt iam non sit opus alium Regem quærere, cùm domi illum natum habeant, puero nomen mater Ladislao indidit, ac statim intra quartum mensem, inungi, & coronari eum, ab Archiepiscopo Strigoniensi, in loco solito procurauit. Sublata clàm corona Regia, ne in potestatem Hungarorum, nouis rebus studentium, rediret, eamque vnà cum infante, ad Fridericum infantis patruum, quem hoc ipso tempore Germaniæ Principes Regem Romanorum declarauerant, asseruandam, custodiendamque misit. At Hungari pariter atque Boiemi per factiones distracti, illi Vladislaum Poloniæ Regem, isti Albertum Bauariæ principem, qui à pueris apud Venceslaum Regem in aula educatus fuit, ad regnum suscipiendum inuitabant, quòd dicerent, temporibus non conuenire, nec regnis vtile esse expectare, dum infans Rex adolesceret, quando supra caput cottidie pericula imminerent, quæ Regem ætate virum requirant. Ac Vladislaus quidem rapto agmine, citus in Hungariam venit, studioque partium Budam statim receptus, id ante alia egit, vt celerrimè Rex Hungariæ coronaretur. Data igitur fide publica Ladislao Bano, sub cuius tutela, arx Vicegradensis cum ipsa corona Regia fuerat, vt securè Budam veniat, à se prius non dimittit, quàm de arce concederet illis, quos reportandæ in Albam Regalem coronæ submiserant. Afferunt illi arcam signis Pontificum atque procerum obsignatam, cæterum corona vacuam. Qua re vehementissimè perculsi, turbatique omnes ordines, ambigunt quidnam facere debeant, persuasum habentes, Regem Hungariæ, nisi corona illa sancta coronari non posse. Exclamat mox non nemo præsulum, visa inter reliquias corona aurea, capiti diui Stephani Regis imposita: En adest quam quæritis, Regis sancti, corona sancta, ad hoc quod gerimus nobis tempestiuè oblata. Cunctis læta voce succlamantibus, rectè, rectè, tollitur illa, & ad caput Vladislai transfertur, Rexque statim idem consalutatur. Albertus verò Bauariæ princeps, præter omnium opinionem, regnum sibi Boiemiæ delatum deprecatus est, morique se malle respondit, quàm eo modo, quo Boiemi vellent, regnare. Volebant autem, vt communionem vtriusque speciei non solùm approbaret, sed omnibus etiam opibus & potentia sua, aduersus quoscunque aduersarios protegeret. Item, vt Magistrum Rokiczanum, veritatis præuaricatorem, patrocinio suo tutum præstaret. Dein vt bona templis & sacerdotibus erepta, ne repeteret. Ab illo per bona verba ablegati, nouam denuò Pragæ deliberationem ineunt, legatosque rursus decernunt, qui eant ad Fridericum Romanorum regem, petitum, vt tutorio Ladislai nomine, regnum Boiemiæ tuendum, regendumque susciperet. Inter legatos Prasco erat, Ladislao ob memoriā Alberti parentis non amicus. Is nactus facultatē seorsum alloquendi Friderici, ei suadet, vt ipse regē Boiemiæ semet constituat, tanquā princeps Austriæ senior, id quod ei antiquo fœdere inter Boiemos & domū Austriacam, de successione regni icto, liceret.

Albertus Cæsar fluxu alui extinctus, anno 1439. 27. Octobris.

Posthumus Alberto filius Ladislaus nascitur, à Dionysio Strigoniense Cardinale coronatur, 22. Februarij, anno 1440.

Fridericus Roman. Imperator, anno 1440 30. Martij.

Hungari Vladislaum Polonum, Boiemi Albertum Bauarum Regem poscunt.

Vladislaus rex Poloniæ in Hungariam contendit.

Furto Regia corona ab Elizabetha sublata. Vladislaus S. Stephani cingitur corona.

Repudiat Bauarus regnum Boiemiæ oblatum.

Boiemi regnū Friderico Cæsari deferunt.

Saluum id Ladislao patruelis esse vult Cæsar.

Ad quæ Fridericus: Alij, inquit, viderint, quid illis aduersus sanguinem suum liceat: se nihil in filium patruelis facere posse, quò ius necessitudinis, officiumque suum expleat, nisi vt illi paterna regna pro virili conseruet ac restituat, ne dum vt aliquid adimat. Cæteris dein legatis respondet, Nec tutelam regni se recipere, sed curam illam Boiemis delegare, qui vt regni commoda, incommodaq; notiora habeant, ita vtrisq; se melius consulere posse, relaturi olim à domino suo bene aut secus administratę tutelæ, gratiam aut odium.

Meynardus & Ptasco consules.

Hinc duo Proceres designati, Meynardus & Ptasco, caput vterq; suę factionis, qui Consulari potestate regni negocia administrarent, gubernarentq;.

Bella inter Reginam et Vladislaū Regem.

Inter hæc mater Ladislai Elisabeth, dum regnū Hungariæ filio retinere studet, multa hostilia à Vladislao occupatore perfert, & vicissim illi infert non dispari euentu, ac tam animo constanti, vt cùm in prçlio quodam acerrimo, factio aduersa opera Ioannis Hunniadis, pulso fugatoq; Ladislao Bano superior euaserit, non minus tamen intentam, quàm prius continuauerit militiam: haud sine Vlrico Ciliæ comite, auunculo suo, cuius consilio arces deinde, & oppida nobiliora præsidijs Boiemorum firmauit.

Iohannes à Brandesio Giscra Reginæ partes impigrè defendit.

Inter præsides Boiemos, manu & bello præstantissimus, Ioannes à Brandesio, Giscra cognomine, erat. Hic cùm toti territorio Bistriciensi, in quo Aurariæ, Argentariæq; in hunc diem, largè aurum argentumq; suppeditant, præpositus fuisset, non solùm ea salua, quæ acceperit, præstitit, sed plura etiam numero municipia, quàm quot tenebat aduersarijs vi eripuit, Polonos crebris prçlijs fudit, ipsum Hunniadem castris bis exuit, tanto deniq; terrori Hungaris fuerat, vt authore ipso quoq; Vladislao, pacis conditiones cum Regina Elizabeth inire non abnuerit.

Iulianus Cardinalis pro arbitro se gerit.

Missus legatus de latere Iulianus Cardinalis, qui rem inter partes controuersam componeret, dabatq; ille sedulam operam, aliquoties è Buda, Iaurinum vbi Regina inerat, & inde rursus Budam ad Vladislaum cōmeans, cùm repentè grauissimus intestinorum morbus Reginam corripit, ac tertio die eandem extinguit.

Reginæ Elizabeth mors.

Placuit in eodem, cum marito Alberto conditorio, illam condi.

Meynardus collega mortuo rerum in Boiemia potitur.

Solus per idem tempus, Prascone collega per mortem sublato, Meynardus in Boiemia summæ rerum præfuit, magna cum inuidia diuersæ partis, quæ Meynardum causa religionis Romanæ, semper malè oderat, eoq; minus æquo animo ferebat, vnum illum omnes honore & authoritate anteire, Pragamq; in potestate habere, quæ ipsorum sectæ caput esset, quo diminuto, capitis omniū diminutionem consequutum iri, si non primo quoq; tempore periculo occursum fuerit.

Odium in Meynardum excitatum.

Instruunt mox Rokiczanum, & alios seditiosos Pragæ sacerdotes, idoneis ad concitandam plebem aduersus Meynardum consilijs, quasi ad hoc magistratum gerentem, non vt communi regni tranquillitati consulat, sed vt extollat suam factionem, & ipsorū deprimat.

Georgius Podiebradius Meynardo opponitur.

Congregantur deinde pleriq; eorum cum Thaboritis ad Cuthnas, ibiq; Georgium Podiebradium, totius Gradicensis regionis præfectum pronunciant, ac tacitè inter se conspirant ad recipiendam Pragam, tacitos in illa se proditores habere dicentes, nec falso, inerant enim, & vti cum Georgio conuenerant, appropinquanti paulò ante lucem mœnibus, casulam longiùs ab alijs ædificijs semotam accendunt, portamq; inde statim reserant, per quam Georgius intra vrbem veterē receptus est cum sexcentis ferè equitibus, Symbolum succinentibus, Cunstat eia Cunstat, vt sui adesse suos scirent, nihil mali metuentes: apud cæteros rei ignaros trepidatio fuit, cum paucorū cæde, qui armis sumptis resistere cœptabant, aliàs nemini nocitū.

Georgius Praga potitur.

Meynardus captiuus abducitur, post mortuus.

In hoc tumultu Meynardus nullius culpæ reus capitur, & cum indigna captiuitate Podiebradium abducitur, vt Georgius Praga solus liberè potiretur, tanta potentia, vt Senatū Pragæ sua authoritate constitueret, quod munus antea regium fuerat. Dedit mox Meynardo quoq; successorem Zdenconem Sterenbergiū, vt summum in arce Pragensi ageret præfectū, ipse

Georgius Pragæ magistratus instituit. tamen Pragam in potestate sua habere voluit. Mors denique Meynardi, quæ paulò pòst subsequuta fuit, nō caruit veneni, vndecunq; dati, suspicione. Hinc multum crescere Georgius, multaq; sibi vendicare, imò cuncta simul in se trahere, nemine iam extante, qui voluntati eius palàm obsistere auderet, maximè posteaquam legati ad Fridericum missi, vt Ladislaū in Boiemiam adducerent, tanquam nullibi locorum melius quàm in regno suo nutriendum, non *Ladislaus Boiemis postulatus à Friderico negatur.* impetrarunt quod petebant, Friderico se excusante, ob nimis teneram pupilli ætatem, quam etiā accersito in conspectum puero, nondū septimum annum agente, coram indicauit. Aderat tunc Giscra, Viennam ex Hungaria ad Fridericum euocatus, visoq; Ladislao, eum vti Regem suum reuerenter salutat, ac more dein militari, vulnera & cicatrices ostentat, quę ipsius gratia apud Hungaros rebelles se accepisse iactabat, tandē subridens: Ecquę spes, inquit, pręmij laborum meorum apud te, mi Rex, vnquā erit? Ecquid stipendij nomine militi tuo fideli aliquando retribues? Tacitus ille, dispensatorē Friderici prope *Lepida præclaræ indolis in Ladislao historia.* astantem adiens sacculum, vnde stipem mendicis depromebat, de collo ei detrahit, inuentosq; in illo sex tantummodo nummos, eos Giscrę dono dat, inquiens, non se plures in pręsentia habere. Hac voce atq; dono, quamuis exiguo, pariter Giscra exultans, quia parem sibi laudem vendicabat, & dedisse quod habes, & dare plura voluisse si haberes, acceptos ęreos nummos auro inclusis, aureaq; zona è collo suspendit, vt conspicua esset omnibus intuentibus, tam prona adhuc pueri Regis, erga bene meritos, referendæ gratiæ vo-*Giscra fidus Ladislai satelles.* luntas, redijtq; lætus in Hungariam, ad exequenda officia sibi demandata. Hungaris interim bello Turcico occupatis, ac sæpius in illo, ductore Hunniade victoribus, quàm victis. Dacus hic, nunc Valachos appellant, natione fuit haud claro genere ortus, sed factis per arma clarissimus, vt qui primum *Iohannes Hunniades.* Hungaros docuerit, quomodo Turcæ acie frangi superariq; debeant. Eiusdem opera factum, vt bonam partem Mysię, quam Rasciam vocant, ab Amu-*Sophia Turcis erepta.* rathe interceptam recuperauerint. Sed cùm rursus ille excursionibus in Thraciam, circum Constantinopolim peractis, Mysiæ instaret, aderat iam & *Vrbs à templo Iustiniani Cæsaris nomen accepit.* Vladislaus, cū Polonis, & Hungaris hosti occursurus, peruenitq; in Rasciam, vsq; ad oppidum Sophiam, præsidio Turcarum obsessum, quod quidem breui expugnauit, & incendit. Vltraque sensim progrediens, Hunniade agmen cogente, videt à tergo subitum Turcarum aduentum, rectà impetum in nouissimum agmen facientem, accurrit statim Hunniadi subsidio cum omni equitatu, iubens pedestres copias cum curribus mox subsequi. Certatur v-*Sciabadenus Bassa ductor copiarum Turcicarum, alijs Carambus Asiæ præfectus.* trinq; atrocissimè, Amurathe quanuis absente, sed pręsens erat Orientis pręfectus affinitate ei innexus, cui Turcæ non minus quàm imperatori suo parebant. Illo grauiter in agmine icto, atq; inde excedente, & statim moriente, non certamen, sed cædes & fuga hostium consequebatur. Sex millia illorum in acie cæsa, & nouem signa ablata esse narrantur, tantumq; metum Amura-*Segedini pax solenni ritu inter Vladislaum et Amurathē confecta.* thi incussisse, vt pacem vltrò peteret, vltroq; se offerret ad restituendas Georgio Despoto omnes quas in Rascia ceperat arces, & præterea duos eius filios quos luminibus priuauit. Eaq; conditione accepta, in decem annos induciæ, iureiurando vtrinq; interueniente, confirmatæ sunt. Ac magno paulò pòst Hungarorum malo interturbatæ, Romano Pontifice fœdus cum hoste Christiani nominis sede inconsulta ictum, non approbante. Spem videlicet ille ex hac victoria multò futuram maiorem conceperat, si hosti adhuc ex recenti casu trepidanti instaret. Igitur continuò Iulianum Cardinalem in Hungariam mittit, qui Vladislaum à iuramento absoluat, Hungarosq; ad instaurandū bellum animet, pręsenti, quod secū adducebat, auxilio, ex militibus cruce signatis collecto. Pręfecerat idem prætereà Pontifex alterum Cardinalem Franciscum, affinem suum, classi, quam in mari habuit, ne Turca ex Asia

In Europam copias traijcere posset, Vladislao ad arma resumenda inclinante. Despotus intercedere parat, inquiens: Non conuenire Christiano Regi con uenta turbare, fidem fallere, iurisiurandi religionem violare, quorũ omnium vindex afforet Deus. Sed nihil magis profecit, quàm Dracula Valachiæ dominus, dissuadens, ne cum tantulo Polonorum Hungarorumq; exercitu, aduersus ingẽtes Amurathis copias progrederetur: compertum enim se habere aiebat, plus quàm centum millia Turcarum ex Asia, per Bosphorum Thracium, frustrato Cardinale Francisco esse transuecta, præter eum numerum, quem in Europa, nulla parte minorem obtineret. At cùm Hunniades numerum Turcarum, prę viribus Hungarorũ valde contemneret, atq; diceret, apud Turcas extra paucos, cæteram inesse turbam muliebrem, ab Hungaris autem stare virorum robur, iubet Rex agmina progredi, antecursore Hunniade cum densis equitum turmis, ingressusq; Bulgariam, ibat Nicopolim oppugnatum ac mox ad famam hostium aduentantium, apud castellum lacumq; Varna dictum, substitit, castraq; ibi carris circumdatis metatus est. Hunniades acie tripliciter instructa, dextrum cornu Varadiensi, Agriensiq; Episcopis, & Franconi Bano cum cæteris Hungaris dedit: sinistrum Iuliano legato, cum omnibus externis auxilijs attribuit: in medio Regem cum Polonis collocauit. Ipse in vtroq; cornu, cum equite quem habebat concursabat, impetum hostium sustinens retundensq;, eo primũ successu, vt in fugã obuios hostes verteret. Quare cõsternatus Amurathes, ac mox indignatus, quòd tam pauci aduersarij, tantæ suorum multitudinis non solùm conspectum ferre, verumetiam cum illa pugnare auderent, acerrimè ignauiam suorum increpat, minisq; & conuitijs ad pugnam reuocat. Quo dedecore accensi, intolerandam vniuersi, in totam Regis aciem impressionem faciunt, occisisq; viuos, saucijs integros, fessis recentes viribus subministrant, quod ab altera parte fieri propter pancitatem non potuit. Ita nimium ac diu vrgentibus hostibus, initium fugæ in dextro Hungarorum cornu cœptum, in sinistro dein cõsecutum, quando ipse quoq; Hunniades victoria desperata cum decemmillibus equitum ex acie se subduxerat, vetus illud vsurpans, vir fugiens iterum pugnabit, præsertim viribus totis haud destitutus. At in media acie, Regis magnanimi, ac nullo pacto cedere, suosq; deserere volentis, totæ à Turcis profligatæ sunt copiæ cum ipso Rege. Iulianus verò legatus in fuga non solùm inglorìa, sed etiam misera morte perijt, à latrunculis despoliatus, interfectusq;, ac nudus esca feris, volucribusq; cœli relictus. Adeò autem cruenta vtrinq; hæc Varnensis victoria fuit, vt ipse etiam victor maiorẽ ex illa mœstitiam, quàm lætitiam præ se tulerit, dicens: Nolle hoc euentu sępius vincere. Hungari Regem, quem in regnum intruserant amisso, ad legitimum tandem post varia in comitijs studia & certamina redeunt. Mittuntq; ex corpore suo primora capita ad Fridericum Cęsarem, qui ab illo Ladislaum, vnà cum ipsã regni Hungarię corona reposcãt. Fridericus collaudatis Hungaris, quòd aliquando resipuissent, quodq; Regem, quem prętериri non oportuit, ad regnum reuocarent, de corona planè dissimulat, sed hoc tantum, quod ad Ladislaum attinet, respondet: Puerum adhuc esse, nec alia in pręsens re egere, quàm fideli tutela, tutorẽ autem quemnam magis idoneum inueniri posse, quàm agnatum atq; gentilem pupilli, & præterea Cæsarem? Expectarent itaq; parumper, dum ille adolesceret, atq; interim bona fide regni negocia curarent. Deligunt confestim illi Ianum Hunniadem regni gubernatorem, nec ideo tamen desinunt Regis præsentiam requirere, non iam precibus, sed armorum terrore, quem Hunniades contractis duodecim millibus equitum, satis terribilem Friderico infesta populatione incussit, vt saltem corona potiri posset, sed non alind assecutns est, nisi Cæsaris indignationem, quam breui pòst, re feliciter in Seruia aduersus Turcarũ præsidia gesta, in gra-

Franciscus Cardinalis Florentinus Latinæ claßis præfectus Amurathem contrà Carmanos profectum asserebat.

Violatum fœdus cum Amurathe ictum frustra reclamantibus multis, Romano pontifice impellente.

Exercitus Regius ad Varnã peruenit.

Ingentes Amurathis copiæ.

Hunniades fugit.

Clades Varnensis, anno 1444 pridiè D. Martini, Rẽgni anno quarto. Rex in acie occumbit & Iulianus Cardinalis ob commißum ingens violatæ fidei piaculum victimam sibi deuoueri Deus voluit regiam.

Poscunt Hungari Ladislaũ Regẽ nondum quinquennẽ.

Hunniades Regni gubernator institutus, anno 1445 festo Pentecostes.

tiam vertit, sibiq; beneuolentiam Cæsaris reconciliauit. Vrgentibus deinde Fridericum, tum Hungaris tum Boiemis, tum etiam Austriacis, atq; omnibus vim minitantibus, nisi illis dominum suum restitueret, qui suis liberè dominaretur. Hoc ad extremum consilio frustratus est omnes, quo decreuit secum puerum adducere in Italiam, quam coronæ Cæsareę sumendæ causa petebat. Nec secus destinauit, ac fecit, atq; ita se à molestia omniū liberauit, qui sibi extorquere Ladislaum laborabant. Erat inter comites Friderici Albertus frater eius. Huic cura Ladislai cōmendata fuit toto illo itinere, quod Fridericus Italiam ingressurus, nouo more inermis & pacato agmine, non autem cum exercitu, vt alij Cæsares & terrore inibat, imò togatū quoq; agmen ita per viam distribuerat, vt alij antecederēt, alij subsequerentur, ne cui multitudo grauis aut formidabilis existeret. Quare etiā aduentus eius lętus omnibus & gratus fuit. Veneti eum primū magna cum reuerentia ac lauticia exceperunt, prorsus hospitalissimè, officiosissimeq;: inde discessuro Abacum ex vitro elegantissimè concinnatum, exornatumq; donaturi erant, illumq; inter alias ex auro, argentoq; & gemmis diuitias, quas illustrioribus hospitibus solent ostentare, seposuerant, quò Fridericus ab ijs deductus, gemmas & alia preciosiora in manus sumit, & quæ magis ex ris placent, magis laudat. Cumq; illi Abacum suum vitreum, verbis magnificis extollere non desinunt, annuit morioni suo, vt mensam reponendis vitris appositam commoueat, qua commota, prouoluuntur vitra, & confringuntur, arridente Cæsare, ac dicente: nunquam aurea vel argētea vasa ad tam leuem casum ita fuissent cōminuta. Quo dicto, pro vitreis, aurea à Venetis munera extorsit. Dehinc Senas profectus est, quò Leonora sponsa, Regis Portugalliæ filia, ex sorore Alphonsi Regis Neapolitanorū prognata, ei aduecta ex Hispania fuit, nihil prætermittentibus Senensibus, quæ ad instauranda, denuoq; celebranda sponsalia, cum omni rerum copia, splendoreq; & magnificentia pertinere putabant. Romam inde cum sponsa ingressus, ad scalas sancti Petri, Nicolaum Romanum Pontificem obuium habuit, à quo in templum introductus, solenni more copula matrimonij cum noua nupta copulatus fuit. Ac mox vterq; eorum Imperatoria corona donatus, nuptijs Neapolim dilatis, quas Alphonsus Rex tanto apparatu, tantaq; pompa apparauit, quantam illa ætas apud nullum alium Regem videtat. Inter cætera lautissima, venationem exhibuit, fixis passim in campis tentorijs, in quibus amplius triginta millia hominum discubuēre, fontibus è vario vini genere affatim ad mensam affluentibus. Reuertentem cum bona pace ab externis regionibus Cæsarem, domi bellum Austriacum excepit, Ladislai gratia, quem Cæsar à se dimittere, fideiq; aliorum committere noluit. Ad duodecim millia militum Austria armauerat, Vlrico Eyncingero belli incentore, sicut idem primus etiam author fuit, vt absente Friderico præsides Austriæ mutarentur, in quorum locum non alij, atq; illi, qui in verba Ladislai iurarent, substituerentur. Ipsius deniq; opera Vlricus Ciliæ Comes, qui Viennæ, vrbi in Austria primariæ præfuit, in partes Ladislai pertractus est, subscripsitq;, vt confestim ad Fridericum irent, qui denunciarent, vi se Ladislaum recepturos, nisi vltrò illis redderetur. Cæsare sua consuetudine suspensum, incertumque responsum dante, Nouam ciuitatem, quæ secundas post Viennam sibi partes vendicat, oppugnare adoriuntur, vocatis in societatem oppugnationis Boiemis. Ex quibus Henricus Rosensis iunior cum ducentis tantùm equitibus, & octingentis peditibus socium se illis exhibuit, cæteris domi, ad ea quæ à Georgio Podiebradio fiebant intentis. Maximè posteaquam ille, quod diu concupierat, per factionem suam, & Pragenses, Thaboritasque assecutus est, vt regni gubernator pronunciaretur. Accesserunt ad eundem pleraque alia oppida, & in primis ipsius Barbaræ Reginæ dotalia, quæ tunc recens Hra-

Fridericus in Italiam profectus, Ladislaū secum abducit

Veneti magnificè excipiunt Fridericum.

Abacus vitreus ex iussu stultus præcipitatus.

Leonora Eduardi Lusitaniæ Regis filia coniux Friderici.

Nicolaus Papa V. Fridericum coronat et coniugem eius, anno 1452. 17. Martij.

Nuptiæ Neapoli regio apparatu.

Repetitur Ladislaus ab Austrijs.

Nouam ciuitatem Austrij oppugnant.

Georgius Podiebradius Boiemiæ gubernator.

decij decesserat, mulier prorsus Sadducea Epicureaque. Cum Epicuro enim summum bonum in voluptate ponebat. Similiterque atque Sadducei de immortalitate animę nihil planè credebat, sed tam superos quàm inferos ridebat. Huic ad lasciuiam comprimendam cùm à vitis matronisq; honestio ribus turtur auis proponeretur, quæ marito mortuo iterum nubere nesciret, abstersо omni pudore, solita est respondere: Et quid mihi cũ aue monticola & solitaria? Cur non potius columbas & passeres domi ob oculos quotidie obuersantes mihi proponitis? quarum auium oscula & amores nunquam cessant. *Barbaræ Sigismundi uiduæ atheismus*

Hæc tamen vt Pragæ in conditorio regum sepeliretur, Georgius sacerdotes Pragenses coegit. Ac protinus vi maiore militũ addita, Buduicenses, Sla nenses, Launenses parere sibi vti gubernatori dedignantes facere imperata compulit. Sensim inde & nobilitas aduersa potentiæ Georgij succumbere cœpit, in eum finem tamen, vt in hoc magistratu daret operam, ne diutius regnum Ladislao rege careat. *Cogit obsequi urbes Boiemas Georgius.*

Durabat interim Nouæ ciuitatis in Austria oppugnatio, fossa, propugnaculis, ac robustissimo præsidio se tuentis. Sed de fame solicitus erat Fridericus, ne illa tandem expugnaret ciuitatem. Quo faciliorem etiam se exorabilioremque præbuit Carolo Badensi Marchioni, & Sigismundo Salspurgensi Archiepiscopo, qui in istam partis vtriusque pacifica tionem se interposuerant. *Soluta Nouæ ciuitatis obsidio.*

Pax ita transacta, vt Cæsar Ladislaum de sua potestate dimissum tutelæ Vlrici Comitis tanquam auunculi tantisper crederet, dum in concilio Viennæ breui futuro, melius de tutela illius cum Boiemis & Hungaris deliberaretur, interimq; Ladislaum extra Viennam commorari, vt priuatum adhuc, oporterе. Nondum pacificatores Austriæ fines egressi sunt, cùm Vlricus Comes præter pacta Ladislaum Viennam inducit, positaq; sede principali, in illa eum, assentientibus omnibus Austriacis, collocat, vt tanquam princeps Austriæ fidei iuramentum à sibi subiectis exigat, quorum primus ipse Comes, deposito tutoris nomine, iurauit rectorem omnium videlicet, quàm vnius Ladislai tutorem agere maluit. *Austrijs redditur Ladislaus.*

Qua re Georgius cognita, non procrastinauit illam ad omnes ordines referre, quos Pragam edicto seuero frequentes coegit, aperiensque os suum: Adesse opportunitatem, diu frustra de adducendo in regnum Ladislao quæsitam, dicebat. Si igitur Ladislaus etiamnum puer placeat, aut si expediat, vnum in regnis duobus regnare, quorum vtrumq; regis sui præsentiam ob calamitates acceptas desideret, prudenter consultandum esse, atq; per tempus statuendum, quid maximè regno conducat. Quo dicto rogat sententias à sua factione auspicans, quæ domi regem esse legendum censebat. *Georgius de re ducendo Ladislao in Boiemiã deliberat, uel nouo eligendo*

Ex aduersa parte dicebatur: nihil minus conuenire omnibus ordinibus, quàm non constare sibi in petitionis honestæ perpetuitate: crebrò à Friderico petitum fuisse, vt nobis regem nostrum restitueret. Nisi in præsens item faciamus, leuitatis crimen & inconstantiæ non euademus. In hanc sententiam discessum. *Decretum fit de aduocando Ladislao.*

Rursus inde Georgius: Solent, inquit, ij, qui ad pauca respiciunt, in multis sæpius oberrare: id ne nobis contingat, maturè prouidendum esse, ne hoc solùm videlicet agamus, vt quamprimùm habeamus regem, sed vt rebus quoque nostris sobriè consulamus, ne de religione statuque nostro, & libertatibus, ac maximè de calice periclitemur. Proin sibi ex re videri, vt per capita describantur, atque Ladislao offerantur ea, quæ nobis ab eo seruari, & confirmari iustum esse duxerimus. Ne qua noua mox de capitibus illis contentio suscitaretur, per quam aduentus regis impediri posset, concessum est, vt scriberent, quod iustum existimarent, ne tamẽ Ladislao prius scripta redderent, quàm in Boiemiam veniret. *Conditiones Ladislao proponendæ.*

Cuncta apud Ladislaum ex arbitrio Comitis gerebantur, inter quæ hoc quoq;, vt Ladislaus ad Hungaros, apud quos & natus, & iam rex coronatus erat, primũ diuerteret, auspicia regni auspicaturus, quem tamen lon- *Hungaros prius inuisit Ladislaus.*

gius progredi, quàm Posonium non est passus: sed ibi regijs negocijs in magistratibus mutandis, & cæteris propriè ad Regem pertinentibus confectis, curaq; regni Iano Hunniadi commendata, rursus Viennam illum retraxit, significans inde Georgio Podiebradio, ad quē diem Ladislaus finibus Boiemię appropinquare vellet, vt regnum quoque Boiemiæ ineat. Quo intellecto Ianus

Iani Smiritij literæ ad regem scriptæ per comitem Podiebradio traduntur.

Smiritius, procerum haud postremus, consiliorumque vtriusque factionis conscius, dat literas ad Ladislaum sua manu in hanc sententiam scriptas: * Placet vt in regnum quàm primùm venias, sed non sine copijs & armis, si modò regnare in Boiemia cupis, & viuere. Has literas Ladislaus puerili videlicet animo Comiti tradidit: illeque perlectas, ad Georgium in Boiemiam remittit. Nec is moratus, illas in concilium procerum, in quo Smiritius quoque aderat, secum affert, suppressoque authoris nomine, sensum illarum cum magna indignatione recitat. Omnibus supplicium eum meritum, quisquis literas scripserit, censentibus, rogat seorsum Georgius Smiritij sententiam, illo respondente simpliciter, tanquam facti huius ignaro: Quid aliud hac in re censeam, quàm quòd cæteri omnes. Obtrudit illi literas, iubetque signum & manum agnoscere, ac statim eodem die supplicio capitali afficit: de alieno cautiùs, quàm de suo capite curiosum. Vidit ista Ramnusia illa Nemesis, quæ insolentiam fortunæ arrogantiamque punire solet, ipsumque Comitem, qui literas prodidit, repentè de statu illo suo florētissimo ita deiecit, vt ei adnitenti Eyncigero, aula omnibusque aulicis honoribus, & ipsa Vienna vrbe interdiceretur: & nisi ab Alberto Marchione Brandeburgensi ad portam vsque vrbis deductus fuisset, lapidatus erat. In exilium ad paternum solùm proficiscentem, quatuor tantùm equites comitati sunt, cùm aliàs frequentiore satellitio quàm ipse rex cingeretur. Tantò intentius Austriaci curabant, vt illo absente maximo hominum equorumque apparatu Ladislaum in Boiemiam deducerent.

Capitis supplicio Smiritius afficitur.

Vlricus Ciliensis Comes aula & Vienna urbe pellitur.

* *Smiritzhai epistolæ exemplum ex Syluio Bonfinius:*

Venturum te quamprimùm in regnum tuum probo, si modò veneris imperaturus, non pariturus: inermem impotentemq; te intrare non laudo nisi bicipitem te fortè mater pepererit, vt ex duobus vnum Viennæ apud amicos dimittas, alterum dubiæ Boiemorum fidei caput temerè credas. vale.

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER VIGESIMVS NONVS.

Ladislaus Alberti Cæsaris filius xiij. rex Boiemiæ.

LAdislao nobilitas Boiemorum cum Pragensibus ad fines Boiemiæ obuiam progressa, iuramentum ei de more offert, quo præstito, capita dein libertatum ab omnibus ordinibus missa exhibet, submissè orando, vt illa de regia clemētia & liberalitate rata habere & approbare dignaretur. Benignè respondet adolescens, se, quæ pater auusque suus Boiemis indulserint, cuncta illis integra præstare & confirmare velle, ita vt de se nemo iustè queri possit. Agunt gratias Boiemi, gratulabundique Regem comitantur ad sedem regiam, omni commeatu instructissimam, vt tantò lautius hospites, qui ad solennem coronationis diem inuitati

Ingressus Ladislaus in Boiemiam.

ultati erant, acciperentur. In ipso introitu vrbis Magister Rokyczanus cum suis officij gratia in conspectum prodijt, Regemq; salutauit, sed eum Rex valde frigidè resalutauit. At occurrente ex arce Pragensi sacerdotum cœtu cum sanctis reliquijs, ipsos sacerdotes hilari ore affatus est, reliquias verò veneratus & osculatus, haud æquo animo ferente aduersa factione.

Hußitis nullus à rege honor habitus.

Quæ factio nihilominus tamen post acceptum statim diadema, quod Ladislai capiti Dionysius Strigoniensis Cardinalis imposuit, Regem adijt, per Georgium, illum promissorum admonens, quorum non vltimum esset, de corroborando Rokyczani Archiepiscopatu. Dat ille negocium Georgio vt protinus curet, vt legatio Romam ad conficiendam rem mittatur.

Coronam accipit Ladislaus anno 1452. die Simonis & Iudæ.

Vrgent Rokiczanæ præsulatum.

Qui missi erant, retulerunt, Pontificem Romanum decreuisse legatum suum in Boiemiam legare, qui præsens inspiciat, an pacta concilij Basiliensis à sacerdotibus seruentur: illo comperto, facturum officium suum, vt Boiemis Archiepiscopum constituat, non qui hunc honorem ambiat, sed qui dignus officio illo existimabitur. Optimam ea tempestate famam in concionibus ad populum faciendis Iohannes Capistranus, natione Italus, professione Franciscanus Minoris ordinis obtinuit, summa homini dicendi facultas, incredibilis memoria, vitæ sanctitas rara, mirumque studium in vitijs insectandis, & corrigendis erroribus. Hunc allegare Boiemis, qui cuncta apud illos exploraret, quique concionibus suis deuios in viam reduceret, Pontifici Romano summè placuit.

Iohannes Capistranus à Nicolao V. P. M. Boiemis conuertendis destinatus.

Antè ille tamen in Morauiam diuertit, mansitq; Olomucij apud sodales suos haud paruo tempore, docens populum tanta celebritate frequentem, vt illum vel capacissimum templum non caperet, sed necesse habuerit in foro sermocinari, duobus semper assistentibus interpretibus, altero Boiemo, altero Germano, qui ea, quæ Latinè diceret, vernacula lingua pronunciarent. Dicebat autem contra Rokyczanum, communionem vtriusque speciei, quod ad idiotas attinet, non esse ex veritate præcepti Euangelici: nec licere cuiquam ritum ab ecclesia cum bona ratione introductum ausu temerario mutare.

Summa doctrinæ Capistrani quã professus est Olomucij.

Quæ audiens Venceslaus à Bosconicze, inter proceres Morauiæ magnæ authoritatis, vale Hussitis dicto, rursus veritatem Romanæ sedis cum duobus subditorum millibus amplexus est. Huius postea filius nomine Prothasius omnibus ad vnum suffragijs Pontifex Olomucensis declaratus fuit.

Venceslaus à Boscouiz in uiam reductus à Capistrano.

Prothasius Episcopus Olomucij 37.

Rokyczanus irritatus, tam multa apud Morauos Capistranum posse, vt ipsos quoque proceres quò velit sermonibus suis ducat & impellat, ad disputationem eum prouocat, definitis certis quibusdam locis, sibi valde idoneis. Contrà Capistranus Olomucium illum aut Brunnam inuitabat, tanquam ad ciuitates vtrique accommodatissimas. Illo tergiuersante, iter in Boiemiam tetendit, venitque Crumlouiam, Procerum Rosensium oppidum, & inde mox abit, vbi percepit literas à Georgio gubernatore ad Vlricum Rosensem esse scriptas, ne oppido reciperetur.

Rokyczanus disputationẽ Capistrano offert.

Cæterùm à regijs ciuitatibus, Pelsina, Ponte, Cadana, cupidissimè honorificentissimeque fuit exceptus, & pro sancto ab omnibus viris probis habitus, quoniam sancta inculpataque & diceret & faceret. Ergo cùm aliter illi Rokyczanus nocere haud posset, ad calumnias conuersus, professionem monachi ei quasi probrum obiectabat, hypocritam seductoremque populi, & pacis interturbatorem appellabat. Ipse interim Pragæ fretus potentia gubernatoris, authoritatem sibi Archiepiscopi inter suos omni modo vsurpabat.

Probris Capistranum insectatur Rokyczanus.

Pro quo beneficio, vt gratiam illi referrer, honoremque inuicem illius apud Pragenses amplificaret, diem eum, quo ille Praga per proditionem potitus est, alio tamen palàm festiuitatis titulo inducto, festum & celebrem indicit, mandatque omnibus sacerdotibus, vt postridie manè ad ineundam solennem processionem præstò sint omnes. Gestat ipse (dum per plateas veteris, nouæq; ciuitatis proceditur) diuinam eucharistiam, veniensq; ad portam, quà Geor-

Dies occupatæ Pragæ fit solennis.

gius in vrbem clam intromissus est, hymnum victoriæ, Te Deum laudamus, canere incipit, deflectitque inde ad domum regiam, prospectante Rege è fenestra, sed neque caput nudante, aut inclinante, aut vllum alium honorem solitum habente, adeò vt sui quoque illum tanti contemptus arguerent. Quibus ille: An ego, inquit, vobis tam venerandum omnibus Christianis sacramentum contemnere videor, quem cotidie illud per rem diuinam cernuum, prostratumque adorare cernitis? Sed non erat hîc venerationi eiusmodi locus, ne dum Christi corpus honoro, simul approbare sacrilegum sacerdotem putarer. Cæterùm altius hæc res parti alteri adhæsit, quàm vt euelli vel probabili excusatione potuerit. Nec minorem paulò post inuidiam sibi mouit, dato præsidi aulicorum mandato, vt sacrificulum factionis Rokyczanæ, qui locum sacrificandi in eo sacello, in quo Rex sacris adesse solebat, occupauerat, nec idem cedere legitimo sacellano volebat, abstractum ab aris de proxima rupe præcipitaret, quanquam ille saluti suæ fuga consuluerit: durauit tamen inuidia apud Pragenses, vt non multum dolerent de discessu illius, quem in Slesiam ad exigenda à Ducibus Slesiæ debita regibus officia parabat. Constituto igitur Pragæ in vtraque ciuitate per semet, vt moris erat, senatu præsidibusque regno duobus præpositis, Sbincone Lepore, & Henrico Strazio, cum Georgio gubernatore Vratislauiam profectus est, vbi præterea sponsalia consumauit, desponsa Elizabeth sorore sua Casymiro Regi Poloniæ quam vt ad diem, qualiter oportuit adornatam, in Poloniam mitteret. De Slesia in Austriam se transtulit, Comite Ciliæ ad omnem occasionem vigilante, per quam reconciliari Ladislao posset. Cui fortuna semper mutabilis adeò non est aduersata, vt nescias, contumeliosius ne eum paulò ante Vienna eiecerit, an gloriosius reduxerit. Quatuor clientuli eiectum comitabantur, reducem mille equites, phaleris, armis, auro, argento conspicui deducebant. Ipse Rex eum proceribus venienti obuiam extra vrbem factus, honorem vt auunculo habuit, restitutumque in pristinum dignitatis gradum, gubernatorem Austriæ constituit. Vnde rursus inter triumuiros, Hunniadem, Podiebradium, Comitem, inita societas plus valuit, quàm iuuenis Regis imperium. In hoc fortunæ ludibrio Eyneingerus tempestiuiter cũ amicis elapsus, quod vix sperandum erat, id industria sua assecutus est, vt apud Cæsarem, quem grauissimè offenderat, rursus se in gratiam reponeret, ne sibi, etiamsi vellet, aduersarius nocere posset. Funestissimum hoc tempus atq; infaustissimum Christianis, expugnata à Mahometo Amurathis filio, Constatinopoli incidit, adeò vt in præsens quoque animus horreat, recordatione tam luctuosi funeris, quo tot Christianorum in tanta[a] vrbe millia cædibus Turcarum funerata aut insepulta fuerunt. Dum enim omni sæuitię genere in omnes, spurcus ille & immanis hostis desæuit, nullum pietati, nullum misericordiæ, nullum precibus inermium, seque vltro dedentium locum relinquens, sed passim vt quemque sors obtulerat, sine vllo populique discrimine sternens, pueros puellasque rapiens, & inter raptus ætate illarum abutens, sacras virgines incestans, honestas matronas ludibrio habens, seque & suos, quibus ciuitatem in prædam dedit, ad omne libidinis sanguinisque facinus impellens. Hoc interim dolo in delenda quoque nobilitate vsus, vt palàm pronunciaret, Nobilibus fieri potestatem pecunia redimendi salutem, libertatemque suam. Quo illi lenocinio illecti, ex latibulis in apertum prodibant, captique, & ad Mahometum adducti, in conspectu eius crudelissimè trucidabantur.[b] Allatum postremò & caput Constantini Imperatoris, intra portas oppressi ei fuit, quo ille viso, hasta illud affigi, & ad terrorem Christianorum per omnia castra circumferri iussit. Vertit deinde ab hominibus ad numina violanda rabiem, aliorum enim aras diruit, aliorum ossa & reliquias canibus suibusque obiecit, aliorum

Rex nullum honorem defert sacrificulis Hussitarum.

Hussitam sacerdotē rex ab ara deturbari iubet.

Magistratibus Boiemorū constitutis, in Slesiam pergit Ladislaus.

Anno 1454. sexta Decemb. Casimiro regi Poloniæ pacta soror Ladislai.

Vlricus Ciliæ comes fortuna in melius mutata redux dignitati pristinæ restituitur.

rum imagines luto & stercore fœdauit. Templa verò illorum adeò profanauit, vt lupanaria meretricum in illis & stabula equorum constitueret. Id porrò omnium acerbissimum atque impiissimum, quòd cùm ipsi Christo, à quo Christiani censentur, aliter illudere Turcæ nescirent, sublato è templo Sophiæ illius simulachro in formam crucis transformato, omnibus illud modis, quibus quondam impia gens Iudæorum, illudendum susceperunt, denuò Christum, quanrum in illis fuit, patibulo affigentes, addito furcæ elogio: Hic est Christianorum Deus. Agnoscimus libenter, ô impij, Christum esse Deum & Dominum nostrum, simulque confiremur, tam miserandam tantæ vrbis ruinam secundum peccata maiorum nostrorum contigisse, dum viam disciplinamq; Domini non tenerent, nec vnitatem ecclesiæ Christi seruarent, sed vana animi elatione & ambitione inflati, illam temerè scinderent, sibimet mercenarium pro legitimo pastorem constituentes, cum quo extra pascua tota via errarent. Ab hoc successu Mahometes in Hungariam expeditionem plus quàm biennium apparare cœpit, quo magis instructus ab omnibus rebus ad bellum pertinentibus esset, Hungaris crebrò ad Ladislaum Viennam concursantibus, petitum vt Budam reuisat, rebusque suis & regni consulat, præsertim magnis impendentibus & periculosis motibus, vt omnes intelligant, salutem fortunasq; & liberos ipsorum Regi suo esse charissimas. Liberaliter legatis per Comitem responsum: Affuturum breui regem, ipsumque communiter cum illis regni negocia veteri regum consuetudine curaturum. Nam si quis alius plurimum, plus adhuc Ciliæ Comes cupiebat, vt Hunniade de gubernatione deiecto, regimen ad Regem perueniret, quem ipse Comes regebat. Facilè autem Comiti erat, dare verba iuueni Regi, sed difficile annosa vulpis, qualis Hunniades erat, laqueo capi solet. In hancautem suspicionem apud Regem Comes Hunniadē adduxerat, vt suspectus haberetur tanquam regni æmulus. Quippe sine Regis imperio in arces & oppida regia inuaserat, vectigalia regni vsurpauerat, homines, arma, equos in potestate sua habuit, ac solo nomine excepto, Regem potentia gerebat. Ne igitur Ladislaus velut pictus adumbratusque rex Hungariam introiret, suadebat ei Comes, vt prius Hunniadem sub colore aliquo Viennam euocaret, euocatumq; caperet, atq; in carcerem conijceret. Rara in aulis taciturnitas inter tot linguaces, qui linguam suam feliciorib. libenter venditant. Ab ijs Hunniades de insidijs certior factus, cùm accepisset literas euocatorias, rescripsit, se intra regnū obedienter Regi appariturum, vltra fines progredi non esse obnoxium. Ergo rursus vt ad fines appareat vocatur. Venit duobus millibus equitum delectorum stipatus, obtulitque in campo colloquium. At Comes eum in castellum, quod præsidio munierat, pertrahere conabatur, nobilitatem & cum Rege cognationem obtendens: contrà Hunniades magistratum suum ei opponens, cui Comes quoque in Hungaria cedere loco cogeretur. Ita per rixam & mutuum metum re infecta vtrinque discessum. Mox Hunniades de consilio amicorum arces nonnullas Regi sua sponte restituit, atq; cum illo de securitate pepigit, antequam Budam introijt. Budæ de nulla re prius crebriusq; quàm de bello Turcico consultatum fuit, accurrentibus alijs post alios nuncijs, terribiliā de copijs Mahometis eiusq; minis nunciantib. quo modo videlicet regno Hungariæ par exitium atq; imperio Costantinopolitano interminaretur, paratamque se iam victoriam habere iactaret. Factum senatusconsultum, vt oratores ad Romanum ᶜ Pontificem (Calixtus Pontifex erat) mitterentur, oratum, vt curā adhortandi Christianos Principes ad ferenda contra Turcas auxilia sua authoritate susciperet, quando Hungarorū precibus clausas illi aures haberent, spe tantùm & vanis promissis Hungaros lactantes. Nihil in Calixto defuit: nam ipse continuò sedecim triremes, quibus maritima hostium

Immanis rabies Turcarū tam in res sacras quàm profanas.

Apparatus Mahometis in Hungariam.

Regem suum uocāt Hungari

Simultates inter Comitem & Hunniadem.

Patule susurronibus regiæ aures.

Gubernator à rege euocatus regni limites excedere non uult.

Eluduntur insidiæ Ciliensis.

Rex Ladislaus Budam uenit Anno 1456. 13. Februarij.

Calixtus III. pontifex in bellum Turcicum Christianos principes accendit.

vexarentur, aduersus Turcas transmisit, & Caruaiam S. Angeli Cardinalem in Hungariam ire iussit, qui vnà cum Capistrano ad commouendam miserationem ad vnguem facto, quantum numerum possent militum cruce signatorum conflarent. Eorum pars vix tertia armis militaribus instructa fuit, cætera turba, vt mos in Hungaria habet, falces, & sudes portabat. Vis autem tota in exercitu regis erat, quem sibi raptim ex regnis suis contraxerat, cui Huniadem præfecit, sed nihil cum Turcis simile, qui omnes circum Bellegradum, à veteribus Taururum appellatum, campos & agros innumerabilibus copijs compleuerant. Non eo tamen territi, quia pauci erant, ferre obsidionem fortissimo animo Huniades & Capistranus, qui suis cruciferis signum crucis præferebat, decreuerunt. Nam Rex consilio eiusdem Huniadis Budæ substiterat. Idem paulò pòst suasu Comitis per speciem venationis Buda elapsus, Viennam ad locum tutiorem se contulit. Mahomethes, quia primo impetu quemadmodum sperauerat Bellegradum non cepit, sed præter castra nauium quoque stationem, quam in Danubio habuit, vt ab obsessis peti turbariq; vidit, dentibus infrendens gemitu, tantulum oppidulum sibi ad cętera quæ con ceperat peragenda impedimento fore, admoueri mœnibus ænea tormenta, quorum neque plura neq; maiora vnquam aliàs habuisse dicitur, iussit, murosq; & turres sterni, diruiq;. Deinde per strata ruinis, tota suorum mole aggredi obsessos impellit. Ingens mali vis Christianos vrgebat, multitudine Turcarum nimis premente: sed mirum dictu, quòd pauci nulli malo cedebant, præsertim cum oppugnatio per diem noctemq; continuata fuerit, sed illam Christiani tam strenuo atque constanti animo cum Huniade & Capistrano ducibus suis, egregiè munera ducum pro functione vterq; sua fungentibus, sustinuerunt, vt ad extremum hostes maxima strage prostratos à mœnibus repellerent. Inter autem duces reddendus est militi quoq; Boiemo debitus gloriæ titulus, qui cùm vidisset Turcam cum signo vexilloque Turcico murum iam conscendisse, eoq; metu plerosque militum perculsos, fugam in arcem parasse, complexus lucta Turcam, rogat Capistranum inferius stantem. Si, inquit, sponte mea cum cane isto me de muro præcipitauero, illi commoriturus, quid de anima mea censes futurum? Illo respondente, Saluam sine dubio fore: eiecit se protinus & Turcam, morteq; hostis & sua vitam socijs incolumem reliquit, ita vt persequi quoque Turcas fugientes, rebusque illos suis spoliare auderent, quæ ab igne manserunt integrę. Tanta namq; post rem malè gestam Mahometis animum desperatio inuasit, vt castris, quæ facilè tueri poterat, ignem subijcere indeq; fugere maluerit: illum inter alios insequente signifero cum signo crucis, quod signum ille nuper contumeliosissimè tractauerat, vt maiore vicissim contumelia ipse confunderetur. Memor enim Dominus etat opprobriorum eorum, quæ ab insipiente fiunt tota die. Sed nec amplius idem cladis ignominiæque suæ obliuisci potuit, quin ad mentionem illius barbam manu demulcens, & caput quassans, pugnam diemque fuerit detestatus, qua cum Christianis certamen ad Bellegradum inierat, & plus quàm centum ænea tormenta raræ magnitudinis illis reliquerat. Certè, quæ ex ijs Budam aduecta in arce vsque ad Ludouici Regis obitum iacebant, facilè certare de magnitudine cum alijs huius ætatis, ac vincere illa poterant. Modico post hanc victoriam interiecto tempore, gloriosi victores, quemadmodum in vita se dilexerunt, ita in morte non sunt separati. Prior Huniades, procurante funus eius Capistrano obijt: mox ipse Capistranus in choro suorum sodalium, inter hymnos Deo decantatos, senilem emisit spiritum. Porrò Huniades duos superstites filios reliquit, Ladislaum atque Matthiam, Ladislaumque Bellegrado cum firmissimo militum præsidio præfecit. Is Regem Ladislaum cognoscendi loci pugnæque cum Turcis initæ auidum illò ve-

Alba Græca uel Nandor alba à Mahomete oppugnata defensoribus Huniade et Capistrano 13. Iunij anno 1456.

Boiemi militis uirtus.

Mahometes repulsus à Belgradi obsidione.

Iohannes Huniades obijt 10 Septembris. Capistranus 26. Octobris: ille in Alba Transsyluanica, hic Vylaci sepultus.

nientem eum purpuratis & alijs insignioribus aulicis intromisit, cæteram turbam(ad quatuor millia hominum erant) tentoria extra mœnia tendere iussit, Comite indignante, quòd suum militem intra oppidum contineret, regium autem foras extruderet, vnde vetus inter eos simultas paternaq; offensio recruduit, ita vt vterque ad primam occasionem ad omne facinus videretur esse paratissimus. Fortè Comes dum cubiculum egreditur, obuiam fit Ladislaô Huniadi iræ imparienti, sed nec ipse illius continens: subitò igitur post rixam ad gladios, Comes duos Ladislao digitos amputat, Ladislaus Comitem loricatum frustra ferit, donec illum accurrentes Hungari crudeliter interficiunt. Nullus magis acerbus casus Regi contingere potuit, tam alta in iuuene tamen animi moderatio fuit, vt summum illum dolorem intra se penitus cōtineret, mœstitiamq; nec in vultu ostenderet, nec proderet gemitu; deniq; non dubitauit (quoniā ita Hungaris videretur) Comitem, qui loricatus inter rogatos incedere ausus fuerit, iure cæsum profiteri. Cæterùm omnem exequiarum honorem auunculo habuit, iussitque funus Ciliam efferri, vt in maiorum suorum conditorio conderetur. Nec vltrà Bellegradi moratus, Budam reuertebatur, comitantibus eum Ladislao & Matthia fratribus vsque ad arcem Hunniadam, in qua mater eorum vidua mœrore anxia delitescebat. Mira rursus animi indoles in tam tenera Regis ætate emicuit, postquam arcem ingressus, omnia ibi luctu plena, ipsamque viduam lacrymabundam, ac veste lugubri indutam vidit, quanquam ipse satis mœstus, reuocare tamen illam à mœrore ad lætitiam incipit. Eam, inquiens, mortem esse dolendam & deflendam, quæ vitam penitùs auferat, non verò illam, quæ nos ad meliorem vitam transferat. Maritus, inquit, tuus vtique etiamnum viuit, & cum Christo proculdubio regnat, qui pro Christo tot se periculis obiecit, maxima interim solatia tibi relinquēs, Ladislaum istum & Matthiam filios, quibus quoties volueris refici poteris: anteuertāt igitur luctib. gaudia quibus maritus fruitur, vt simul cum illo gaudere videamur, ac protinus funebris iste habitus deponatur: mandatque aurum, purpuram, sericum afferri, & per totum Gynecæum distribui. Mutata veste læti omnes ad epulas & conuiuia dilabuntur. Quibus rebus vehementer exhilarati, suique velut iam valde securi Hunniades, Budam ambo regem prosequuntur. Ibi Regem, qui à consilio ex ipsis Hungaris quoque præcipui erant, circumsistunt, audaciamque Ladislai commemorant, indignamque Comitis atque crudelem mortem deplorant, & si inulta diutius manserit, quònam euasura sit ostendunt, ante oculos fastum Ladislai ambitumq;, incessum, & clientium apparatum proponentes, quo potentiam Regis iam eum plecteretur, nomen tantùm remitteret, quod auidissimè concupisceret. Ad quæ Rex: Viderent, ne quid ipse regnumque detrimenti caperet, sibi eam facultatem non adesse, vt æmulum maiore factione subnixum in potestatem suam redigat, quando nullos ad manum armatos habeat. Bonum animum habe Rex, inquit Palatinus regni, Ladislaus Garai cognominatus, cuncta adsunt, postquam Giscra adest, qui ex altera Danubij ripa in oppido Pestho diuersabatur; præpositus ei numero externorum, qui Regem in itinere comitabantur. Hic admonitus vt occultus cum fortissimis in arcem penetratet, in vestibulo arcis Ladislaum Hunniadem comprehendit, & eum eodem Episcopum Varadiensem, Sebastianum Rosgonium, Ladislaum Cantsium, & quosdam alios ex eadem factione proceres. De Hunniade capitale sumptum supplicium, Carnifice succlamante: Sic perire illos, qui suis dominis sunt rebelles. Cæteri in carceres coniecti, quibus ruptis breui pòst inde euasêre omnes. At Matthias adolescens Ladislai frater, adhibitis custodibus, Viennam cum Rege adductus est, ibique sub custodia habitus. Duodeuigesimum ætatis annum Rex attingere inchoabat, matrimonio satis habilem, de

Ladislaus Albam Græcam inuisit.

Simultates paternæ in liberis conspicuæ.

Læsa fit furor sæpius patientia.

Comes Ciliæ obtruncatus.

Absoluuntur Regis sententia sicarij.

Viduam Hunniadianam consolatur rex.

Patrocinium suscipit rex liberorum.

Fratres Hunniades regem Budam deducunt.

Consilium de Ladislao interficiendo.

Ladislai Garæ filiam ducturus erat Ladislau.

Giscra Ladislaum capit & complices.

Capite plexus Ladislaus Hunniades ætatis anno 26.

Matthias Viennam in carcere detrusus

duodecim annos natus.

quo maturè conciliando ſæpius aliàs inter ſe Hungari, Boiemi, Auſtriaci diſſerebant: tum verò in concilium Viennam coacti, ſententiam ſuam regi palàm aperuerunt, placere omnibus dicentes, vt Rex ducat vxorem, hoc ſolùm ſcilicet ac maximè neceſſarium reſtare ad conſummandam regnorũ felicitatem, vt videant ex Rege ſuo liberos procreatos, qui ius ſuccedendi legitimum in regno habeant. Quo audito Rex, haud ſanè alienus à re vxoria, iubet illos hanc quoque ſententiam promere, quæ nam ei ſponſa, & ex qua domo eſſet eligenda, vt eò melius ſecum de matrimonio deliberare poſſet. Vna rurſus voce omnes nobilitatem, formam, opes, Magdalenæ Regis Galliarum filiæ prædicare, nec aliam digniorem connubio nobiliſſimi Regis oſtentare, nihil dubitante Rege, quin illam cæteris præferret, ſed maximè ambigebatur de loco nuptijs legendo. Hungari Budam, Boiemi Pragam, Auſtriaci Viennam appoſitiſſimam ad eam celebritatem peragendam eſſe contendebant, qua in re non ſatis conuenientibus, in aliud tempus dilata fuit conſultatio. Interim grauiſſima inter Fridericum Cæſarem & Ladiſlaum Regem diſſenſio amiciſſimè cum ingenti Auſtriæ commodo & vtilitate compoſita fuerat. Quæ Georgius Gubernator audiens, cum octingentis expeditis equitibus in Auſtriã ire properat, habere ſe arcana, inquiens, nemini niſi Regi credenda. Iuſſus traijcere Danubium, atque vrbem ingredi, vt coràm quę vellet, Regi in aurem diceret, Viennam ſibi ſuſpectam eſſe reſpondit. Feruntq; inde ei ortam ſuſpicionem fuiſſe, quòd clanculum inaudiuerit, chirographa poſt interitum Ladiſlai Hunniadis non pauca eorum eſſe reperta, qui cœpta conſiliaque aduerſus Regem eiuſdem Ladiſlai approbabant, inter quæ Georgij quoque chirographum extare aiebant. Veritus itaque ne inauditus, indictaque cauſa, aut inimicorum ſuorum factione, quorum plerique tunc in aula Regis erant, periculum aliquod adiret, ex tuto alloqui Regem deſtinauerat. Id verò maximè indignum cunctis videri, exigere à rege, vt contra maieſtatem ſuam extra mœnia ad ſubditum ſuum prodeat, nugas fortaſſe illius auditurus. Rex nihilominus authoritate gubernatoris, quam ſibi in Boiemia apud factionem potentiorem conciliauerat, motus, ſepoſito dignitatis reſpectu, ſeruire tempori in animum induxit, ſibique tentorium non procul à Gubernatore conſtitui iuſſit. Ad tria ferè millia equitum Regem proſequebantur, ſed inermia, colloquiumque in diem quartum protractum eſt, pernoctante rege ſemper in vrbe. Ac cæteris quidem diebus, ſermoni vtrinque habito, duo ex conſilio regis teſtes affuerant. Quarto, excluſis omnibus arbitris, quid inter ſe collocuti fuerint, id ſcilicet ipſi nouerant. Verùm quia vultu vterque turbido & indignationis manifeſto ex tentorio diſceſſerant, ex ea re ſtatim innotuit, Gubernatorem cum Rege egiſſe de nuptijs in Boiemia celebrandis, & poſtquam non impetrauit, indignabundum minabundumque abijſſe. Pœnitentia mox rex ductus, quòd illum malè animatum, qui ipſas quoq; nuptias impedire poſſet, à ſe dimiſiſſet, reuocari illum mandat, & ſi pertinax in propoſito abeundi fuerit, polliceri aduentum ſuum Pragam, ibidemque nuptias celebraturum. Introeunti cum inſigni pompa equeſtrium pedeſtriumq; copiarum Pragam, Nicolaus quidam ex eorũ numero, qui pronunciandi ſcientiam ex decretis aſtrorum profitentur, malè fauſtum ingreſſum planeq; ſtellæ crinitæ regibus horrendæ, quæ eodem anno apparuit, congruentem pronunciauit, quale vaticinium apud paucos curam, apud reliquos riſum, velut vanitate plenum excitauit. Omniſque ſolicitudo omnium, ac maximè regis intenta fuit in apparatum nuptiarum, vt quàm ſplendidiſſimè atque ornatiſſimè illæ quamprimùm adornarentur. Ac ſine mora decretum vt legati ad Carolum Galliæ regem pro adducenda in Boiemiam ſponſa omni rerum copia inſtructi proficiſcantur. In ea legatione primas partes tenuerunt

Vdalri-

Deliberatio de regio cõiugio.

Magdalena, alijs Margaretha, Caroli VII regis Galliæ filia ſponſa regi eligitur.

Georgius gubernator non niſi data fide publica regẽ extra Viennã cõpellare uult.

Colloquium regis cum gubernatore.

Offenſum gubernatorẽ Ladislaus placat.

Ladislaus in Boiemiam.

Aſtrologi præſagium.

Legatio in Galliam pro ſponſa.

Vdalricus Pataninus Episcopus, & alter quidam ex Hungaria Episcopus, tertius Zdeneo Sterenbergius, magnificentia clarus. Iis additi septingenti equites, vno colore vestiti, marronæ ac virgines gemmis vnionibúsque exornatæ. Quadrigæ auratæ, atque octoginra equi candidi, & præterea alia dona, & dante & accipiente digna, sponsæ missa sunt. Ininnxerat item Rex Helcelio, quem à secretis intimum habuit, vt Zdenconi quadraginta millia auri pro viatico adnumeraret. At ille à Gubernatore, cui haud bene cũ Zdencone conueniebat, petsuasus, viginti tantùm millia repræsenrauit, quam summam Zdeneo ne attingere quidem voluit, sed stomachabundus regem adiens, aut integrum viaticum aut nullum reperebat. Ita profectò, inquit Rex, iusseram, vt tibi in solidum summa redderetur; sed pereat Helcelius, si quid de illa defraudauit, tibi ne quid desit curabimus. Interim Helcelins iratum metuens regem, in alienas incidit manus, regeq́ue inscio tortus, occultiora quædam regis consilia Georgio prodere coactus fuit. Delecti mox & alij legati, qui hospites ad nuptias inuitarent, Cæsarẽ in primis cũ coniuge Leonora, dein regem Poloniæ, qui vnam, & Vilhelmum principem Saxoniæ, qui alteram Ladislai regis sororem in marrimonio habuit, postea Bauariæ Rhenique principes & Marchiones Brandeburgenses vocati. Trabesque & asseres Pragam conuecti, vt ex illis rheatrum & orchestra exrrueretur, in quibus ludos spectarent, & cum tripudijs subsultarent. Allatæ etiam tunc ex Gallia literæ, significanres, quàm amplissimo honore, quantaque liberalitate opulentissimus Rex legatos Boiemos tractatet. Ad hæc tantam ibi adesse principum illustrium frequ entiam, qnantam antea nunqnam vidissent, horumque maiorem partem in Boiemiam venturam. Hîc demum animo fluctuari Gubernator ac serò perpendere, infinitas in hospites non sine gtaui onere regni futuras impensas. At Rokyezanns aliud magis periculum vereri, ne scilicet tot Christiani principes, ad abolendas Boiemorum sectas tantò studiò Pragam venire festinarent. Inter hæc subito langnore tentari Rex, ipseque de recuperanda salute modicam spem habere, vt ex verbis eius patnit. Nam cùm Hinco à Vetoüiá, vnus de consiliarijs, regi ad fenestram stanti, nondum abstersis lacrymis inreruenisset, ac mœrotis causam requisinisset, non sine gemitu respondisse dicitur, mortem sibi certam instare, ne qnam tamen cæteris suspicionem infirmiratis datet, more solito cœnauisse, & cum purpuratis satis hilares sermones in multam noctem miscuisse. Eunti deinde in cubiculum, rappulas, cuiusmodi cibi auidissimus erat, oblaras fuisse, à quarum esu totam noctem cruciatu doloribusque vigilem exegisse, nihil amplius medicis proficientibus, donec post sex & triginta horas, quàm ægrotare cœpit, sanctam innocentemque animam Deo optimo traderet. Crudirate ne an veneno extinctus fuerit, illo statim tempore inter medicos variatum fuir, quibusdam illam accusantibus, cæteris manifesta veneni signa se deprehendisse fatentibus: sed quis incerta audeat pro certis affirmare? Illud palàm fuit, etiam ab ijs qui suspecti habebantur, mœrore tristi completam fuisse domnm in qua funus iacuit, quippe in vrbe, non autem in arce obijt, in qua deinde regia pompa elatus, iuxta Carolum Cæsarem proauum suum, ranto ploratn eiulatuque condirus est, vt totnm templum Diui Venceslai lamentis & planctibus personaret. Maxima pars immaturam inexpectaramq; adolescentis adhuc regis mortem deplorabant. Multos regni quoque ipsius miseratio subijt, quod desertum certo hærede ad nouas rursus calamitates expositum cernebant. Aduenæ verò omnes communem reipublicæ Christianæ fortunam quasi vnà cnm Ladislao intercidisset, anre alia dolebanr, vt qui cognitum habetent, tot & tantos principes non tam ad ornandas sua præsentia nuptias, quàm ad consultandum de expeditione contra Turcas suscipienda venturos fuisse. Hæc igi-

Munera splendida.

Helcelius secretarius dimidium viatici numerat iussu gubernatoris.

Conuiuæ inuitantur ad nuptias.

Boiemi in Gallia benignè excepti.

Malè sibi metuit Rokiczanus ob aduentum tot principum.

Ladislaus rex moritur Pragæ anno 1458. 23. Nouembris ætatis 18.

Luctus ingens ob regis mortem.

tur omnia crudele mortis fatum disturbasse, tantamque spem & certissima regni Galliæ præsidia ad nihilum adduxisse, victi dolore tantũ non impiè queritebantur. Porrò Gubernator funerato rege ab exequijs, eodem confestim die omnes ordines in domum Regiam seuocat, & ad illos refert, magistratũ suum per obitũ regis, qui in diem Clementis inciderat, nõ esse extinctum, quoniam ita sibi à rege mandatum fuerit, vt in administrando regno vsque ad Pentecosten perduraret. Subticentibus alijs, Pragenses sine vlla dubitatione gubernationi eius se commiserunt, deinde amici & fautores, cæterorum silentium pro approbatione acceptum. Et quis armatis circumsepto apertè contradiceret? Idem Gubernator ea hora qua Rex emisit spiritum, detracto ei annulo literas Viennam ad Matthiam Hunniadem scripsit, vt eum sub spe libertatis assequendæ Pragam eliceret. Quippe hac conditione alligatus erat, ne liber fieret, nisi Rex ipse manu sua ei oblata, liberum pronunciaret. Proin facilè eiusmodi illecebra iuuenis illectus, Pragam cum deductoribus venit, ad nouam custodiam illum deducentibus, ex qua (nisi magno precio se redimeret) excundi potestas non aderat. Missi præterea in Galliam ad legatos nuncij, qui illos domum, siue negotium confectum, siue adhuc infectum fuerit, reuocarent, sponsa in Gallia relicta. Hoc nuncio prorsus inexpectato vehementer tota regia conturbata fuit. Quippe cuncta, quorum gratia legati venerant, melius etiam quàm sperauerant, cum rege Galliæ transegerunt. Omnes denique iam in procinctu erant, tanquam postridie abituri, qui sponsam in Boiemiam deducere debebant, ingens is & illustris comitatus fuerat. In hac omnium rerum confusione Zdenco Sterenbergius sumpta audacia Regem Galliæ adit, secum afferre dicens, quibus præsens ista eius animi ægritudo sanari quear, promere iussus remedia: Da, inquit, alterum ex filijs regem nobis Boiemiæ atque Hungariæ, postquam regnum vtrumque hærede careat: longè maiora per hæc quàm perdidisti assequi poteris. Demulctus istis, & planè persuasus rex, legatos super hac re in Boiemiam mittete non procrastinauit.

Prorogat sibi petit Georgius potestatem gubernandi.

Matthias à Georgio Pragam uocatur.

Reuocati oratores in Galliã profecti.

Galliæ rex ambit regnũ Boiemiæ, persuasus à Sterẽbergio.

[a] *Constantinopolis à Mahomete 2. Turcarum Imperatore expugnata anno 1453. 29. Maij, ab vrbe à Constantino condita anno 1122. & mense tertio.*

[b] *Flauius Constantinus XV. Palæologus Manuelis iunioris filius, in quo desiit imperium Orientis.*

[c] *Nicolaus V mortuus dicitur reliquisse in bellum Turcicum 1200000 aureorum.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRICESIMVS.

NVnquam maiore, quàm tum ambitu comitia regis creandi in Boiemia caluerunt, adeò multi magnique competitores erant, qui illa calefaciebant. Cæsar in petitione sua, ius, quod nunc feudatarium vocant, à Ladislao neglectum & contemptum prætendebat. Mox Alberto aut Sigismundo Austriæ ducibus, ex antiquo fœdere inter Boiemiæ & Austriæ principes icto, regnum illud alteri eorum asserere tentabat. Casymirus Poloniæ Rex, cui soror Ladislai nupta erat, & Vilhelmus

Potentes multi candidati circa regnum Boiemiæ. Cæsar, Albertus et Sigismundus Austrij, Casimirus rex Poloniæ, Vilhelmus dux Saxoniæ.

inns Saxoniæ dux, qui alteram sororem natu maiorem in matrimonio habuit, regnum ad se iure successionis pertinere dicebant. At Rex Gallus non iure aut ambitiosa petitione, sed auro & opibus, quibus etiam parta regna debellantur, audacter prensabat, spondens omnia regni debita suo ære se persoluturum, omniaque à regno alienata suo Marte recuperaturum, & ad annum vsque septimum nullum planè tributum à quoquam exacturum. Si admissi & in comitijs auditi oratores Galli fuissent, opinio erat, ablaturos illos suffragiorum calculum fuisse. Sed non defuit Gubernatori prouidentia, ad cauendum, ne prius vlli oratores in Senatum vocarentur, quàm Rex futurus deligeretur. Locus eligendo Regi in domo prætoria veteris vrbis constitutus, cohortibusque armatis circumdatus, in eum antequam conuenirent, per speciem religionis templum Rokyczanæ ingressi, concionantem audiuêre. Ne quem externum regem ac minimè omnium Germanum declararent, experti toties quàm animati sint Germani in Boiemos, tantum videlicet, vt si possent, hodie potius quàm cras perderent omnes, nulla nostra, inquit, culpa, nisi quia veritatem agnouimus, quam illi hæresin vocant, & nos per contumeliam hæreticos, vt ita nos traducant per ora hominum, & tantam nobis conflent apud cœtus piorum inuidiam, vt quasi impij & piaculum meriti à sedibus concilijsque eorum abigamur. Sed si nos Boiemos esse meminimus, nulla tanti ignominia erit, vt propter illam à maioribus acceptam multoque sanguine partam religionem prodamus. Et quis tandem melior eius custos fuerit, quàm ille, qui in ipsa religione natus educatusque, & qui ad eandem defendendam promptus paratusque sit, nempe ipse Gubernator, consilijs & armis iuxtà conspicuus, & vobis iam pridem omnibus domi militiæque satis notus. Aut hunc regem nominandum esse, aut si nemo inter Boiemos tanto fastigio dignus censeatur, Hebræo more duodecim Iudices assumendos, qui populum Boiemum æquo iure gubernarent. Hinc in prætorium itum & tam foris quàm intus prius acclamatum, quàm decretum: Viuat Rex Georgius. Eodem ferè tempore apud Hungaros inter magnam etiam armorum vim Matthias Huniadis filius opera & contentione Michaelis Zylagij auunculi sui bene armati Rex Hungariæ declaratus fuit. Hunc Georgius, facti illius inscium, mensæ suæ adhibet, ad quam præter vxorem & filiam Catharinam, forma elegantem, nemo aderat, crebroque ad hilaritatem & epulas conuiuam inuitans, Tandē si quid ego, inquit, te adiuuero, & ab hac captiuitate liberauero, ita vt ad regnum Hungariæ conscendas, ecquid erit præmij? Magnas, inquit, res magna præmia sequi decet. Interpellat Georgius: Nullius ego pecuniæ, inquit, sed amicitiæ potius & concordiæ per affinitatem recum ineundæ cupidus sum. Proin si cordi est filia ista mea, hanc tibi desponsam mea matrisque voluntate habeas. Datæ inuicem dextræ, sponsaliaque protinus iure legitimo confecta. Inde cura Georgium de futura sui coronatione satis anxia subijt, propterea quòd Archiepiscopo sedes Pragensis vacabat, & Prothasius, qui ad Olomucensem cathedram electus erat, nondum confirmatus Episcopus à Romano Pontifice fuerat. Solenne autem Boiemia habet, idque Cæsarum diplomatibus comprobatum, vt Rex Boiemiæ ab Archiepiscopo Pragensi, aut Episcopo Olomucensi, si Pragensis non adesset, inungi coronarique debeat. Auctaque cura fuit, quòd nullus è Germanis Episcopis falcem in alienum agrum, ac præsertim vt dicebant, zizania Hussitarum infectum, mittere voluit. Postquam deinde patuit, Georgium præ se ferre nolle, nisi per ostium, more videlicet aliorum regum Christianorum, in aulam regiam ingredi, præstito prius iureiurando à Romano Pontifice Calixto sibi oblato, missi ex Hungaria sunt à Matthia genero duo Episcopi, Iaurinus & Vaczouiensis in Boiemiam, qui munere illo coronandi fungerentur. Affuit & Prothasius Olomu-

Magnifica pollicentur Galli oratores.

Legatis dicendis potestas negata.

Rokiczanæ concio electioni præmissa.

Consilium Rokiczanæ.

Georgius à Kunstat Podiebradius xiiij. rex Boiemiæ.

17. annorum fuit tum Matthias cùm rex Hungariæ dieeretur.

Matthiam ab Hungaris electum regem Georgius filiâ coniuge traditâ liberum dimittit.

Georgius de sua coronatione solicitus.

Episcoporum nullus coronare audet Georgium.

cij electus, vt testimonium de iuramenro perhiberet. Iuramentum Latinè primùm recitatum palàm fuit, dein vernacula lingua Georgio per regni Cancellarium, vt vocant, perlectum, quo audito, schedam ille in manus sumit, nec dubitat, in omnia illa verba, quæ ibi concepta & scripta fuerant, ore suo iurare.

Calixtus Papa coronationi consentit.

Formula iuramenti à Georgio præstiti.

Obedientiam videlicet sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ in vnitate fidei, quam eadem Romana Catholicaque & Apostolica Ecclesia profitetur, prædicat, ac retinet, custodire, & illam tueri & propugnare pro virili enixè velle, ac populum sibi subiectum ab omnibus erroribus, sectis, hæresibus, atque ab alijs articulis Romanæ atque fidei Catholicæ contrarijs reuocare, & ad ritum cultumque veterem reducere, ac restituere.

Georgius coronatus 7. Maij anno 1459.

Conciliat sibi hoc iuramento subditorum animos.

Hæc ab ore eius audita & mox per regnum inuulgata, magnam ei gratiam apud optimum quemque conciliauerunt, sperantem illorum quemlibet, bene iactis principijs bonum exitum consecuturum: quam opinionem confirmare videbatur, humanius quàm prius tractans, & faciliùs ad magistratus admittens eos, qui Romanæ essent religionis. Eandem opinionem secuta apud Morauos pleraque nobilitas antea non satis illi propter religionem æqua, venienti in Morauiam, vt mos habet ad accipiendam illius possessionem, officiosè occurrit, Regémque salutauit, ac se imperio eius commisit.

Morauia Georgium dominum agnoscit, excepta Iglauia oppido.

Ciuitates præterea Morauiæ priores, Olomucium, Brunna, Znoyma, Noua ciuitas, Gradirium, Hussitis fem per inimicissimæ, portas ei aperuerunt, extra Iglauiam ciuitatem, quæ claudere ausa fuit, nolens fidem suam à fide Catholica alieno, vt dicebat, eredere.

Iglauia à Georgio obsessa.

Intercedit Cæsar.

Exeanduit vehementer Georgius, & cum his copijs quas secum habuit obsideri Iglauiam ciuitatem statim iussit, quas cùm Iglauienses præsidio Austrialium muniti contemnerent, validiora ex Boiemia auxilia suis submisit, durauitque obsidio ad quartum vsque mensem, Friderico Cæsare deinceps se interponente, vt illam transactione dissolueret, qua Georgius bene contentus fuit.

Hinco à Vuetouia regi rebellis.

Maiore inde impetu in eadem Morauia Hinconem à Werouia, qui nullis minis nulloque terrore adduci potuit, vt obedientiam Christianis regibus solitam Georgio vellet exhibere, aggressus est, atque totos decem menses vano conatu propter situm arcis & strenuam illorum operam, qui in arce (Corensteynam appellabant) cum Hincone se tuebantur, postremò deditione magis quàm vi expugnata & mox demolita fuit, Hincone per tempus elapso.[a] Sed maximè rebelles & contumaces aduersus Georgium animos Slesia atque Lusatia extulerat, Principibus Slesiæ cum ipsa Vratislauia vrbe insigni, cumque Suidnitio: dein & in Lusatia alijs quibusdam ciuitatibus, summa cum pietate fideque & constantia Romanæ Ecclesiæ adhærentibus, vicissimque constantissimè Romanis Pontificibus illis patrocinantibus apud omnes Christianos principes. Ii cùm pressius tum à Georgio tum à regno Boiemiæ ad officium regis debitum exhibendum vrgerentur, ita sibi respondere permiserunt:

Responsum Georgio regi à Silesiis datū.

Si Georgius se regnumque suum in statu regio asseruare, subditosque sibi dicto audientes habere cupiat, eò intendat animum, vt ipse obedientiam, quam paulò antè Pio Romano Pontifici, qui Calixto successit, per legatos obtulit, adimpleat, omnia ei absque vlla dubitatione pro voto successura apud omnes qui ad regnum pertinent. Vnde namque tot mala, quæ fiunt & quotidie instant, nisi ex inobedientia & contemptu religionis Romanæ conflantur? à qua illis, salua ipsorum conscientia, saluoque honore, nullo pacto discedere liceat, ne de albo principum ciuitatumque Christianarum velut impij deleantur. Vrgebat porrò ille eò acrius, quo se contumacius Slesitæ gerebant, ac iam plerosque metu armorum imperata facere coegerat.

Pontifex regē Poloniæ instigat contra Georgium.

Sed nec Romanus Pontifex curam solicitandi vicinos, ac præcipuè Casymirum Regē Poloniæ remisit, ne Slesitas pro religione Christiana certantes auxilio destitutos relinqueret. Qua in re Pontifici Rex studiū suum tunc probauit

bauit, dum fine armis cōfilio litem ad tempus componit. Quo vix transacto, armat Georgius copias, ducitque illas ad obſidendam Vratiſlauiam, ſed non adeò, vt rebatur, expugnatu facilem. Itaque non diu ibi moratus, ſuburbanis ædificijs ferro & flamma, dein agris populatione cum inſigni Vratiſlauienſium detrimento vaſtatis, Pragam rediјt, aliam inſuper viam contra aduerſarios ſibi muniens, coniunctione videlicet Germaniç principum per mutuam beneuolentiam, amicitiamque & affinitatem. Aderatque mirifica occaſio, frequentibus tunc principibus, Egram ad fines Boiemiæ conuenientibus, atque illis præſertim, qui arces & oppida à regno Boiemiæ iure, quod vocant feudatario poſſidebant, inter quos tres Electores imperij erant, Ludouicus Bauariæ, Fridericus Saxoniæ princeps, & Marchio Brandeburgenſis, qui Pragam non ſatis per religionem pacatam venire grauabantur, rogabantque Georgium, vt Egram ciuitatem ſuam ingredi ne dedignaretur, quorum ille precibus libenter acquieuit, habuitque hoſpites Egræ lautiſſimè. Rerum quas ibi gerebant ſumma in hoc conſiſtebat, vt Rex, ſi dignitatem ſuam incolumem retinere cuperet, à Romana eccleſia ne diſcederet, à qua ipſi omnes cum toto imperio penderent, ſed quemamodum ſemel iurauit, ita deinceps obedientiam Romano Pontifici, reuerentiamque cum vniuerſis ſuis ſubditis perpetuò vt exhiberet, cætera illi expedita fore, ad eaque expedienda conſilia ſtudiaque ſua, & opes ſe polliceri. Grato animo à Georgio accepta, pollicente viciſſim ſe ita facturum vt ſuaderent. Ibi dein affinitas cum Alberto Principe Miſniæ, Ducis Saxoniæ Friderici filio, per filiam Georgij nondum nubilem, contracta: nonum enim duntaxat annum agebat, ſed ne à teneris ſtatim hæreſi aliqua imbueretur, tranſlata ante tempus in Miſniam fuit. Georgius memor eorum quæ ſibi à Principibus Electoribus dicta erant, oratores ad Romanum Pontificem Pium delegit, obedientiam ei renouaturos, & ſimul petituros, vt pacta concilij Baſilienſis ab eo confirmarentur. Legatione functos collaudat ore ſuo Pontifex, quòd rex eorum portam Domini videatur inquirere, per quam iuſti intrarent, & ſine qua iter ad cœlum non pateret. Cæterùm quod ad pacta, & ad communionem vtriuſque ſpeciei idioris communicandam attineret, de hac concilium Baſilienſe verbis diſertis definiſſe, illam non eſſe de neceſſitate ſalutis, nec alijs conceſſam, niſi ijs, qui in vſu eius & vſurpatione ætate iam matura fuiſſent, quique à cæteris ritibus & ceremonijs ab eccleſia Catholica inſtitutis non diſcrepaſſent, contra præſcriptum concilij non videri æquum quicquam aliud concedi, ſed conandum Boiemis eſſe, ne plus pars eorū ſapere velit, quàm totus ferè orbis Chriſtianus. Ac ne quid ad declarandam pactorum illorum ſententiam deſideretur, miſſurum ſe in Boiemiam oratores ſuos, qui mandata ſua perferant, & ita vt ſe res habet, totum negotium exponant, dentque operam, vt cum bona potius gratia, cauſa Vratiſlauienſium, quàm cum mala componatur. Miſſi cum pleno mandato Hieronymus Archiepiſcopus Cretenſis, & Franciſcus Toletanus ſacrarum literarum profeſſor. Eos Georgius, nè loqui quidem paſſus eſt de pactis concilij, quæ Boiemi Compactata vocant, poſtquam à ſuis oratoribus comperit, illa à Pontifice non eſſe comprobata. Vnde omnis exiſtimationis dignitatiſque ſuæ incolumitatem ſperabat. Nam ſi Pontifex illa rata habuiſſet, Regis quoque ſectam ratificaſſe videbatur: aliter igitur ſpem cecidiſſe cum magno videlicet animi dolore accepit: facilè tamen permiſit, vt ſe illi Vratiſlauiam conferrent, atque in eam pacificationem darent, quæ ſalua Regis maieſtate tolerari poſſit, quam induſtria ſua & authoritate, ita ex ſententia vtriuſque partis confecerunt, vt induciæ prætereà triennij Vratiſlauienſibus conceſſæ eſſent, priuſquam in verba Georgij iurarent. Redi erat eodem tempore ex curia Romana Venceſlaus eccleſiæ Pragenſis De-

Vratiſlauia fruſtra obſeſſa Georgius Rex populatur ſuburbia.

Principes imperij ratione oppidorū accipiunt feudū à Georgio tanquam legitimo Rege Boiemiæ.

Hortantur Georgium principes ad reſipiſcentiam.

Georgij filia Alberto Saxoniæ Ducis filio pacta.

Legati ad Pontificem à Georgio miſſi.

Decreti concilij Baſilienſis de cœna Domini explicatio.

Legati Pontificij in Boiemiā miſſi nō auditi

Tentatur conciliatio cū Vratiſlauienſib. Triennij induciæ inter Regē et Vratiſlauienſes cōſtitutæ

Venceslao Pragensi Decano Archiepiscopatus administratio à Pontifice tradita.

canus, cum literis pontificijs, quibus sua sponte Pius curam administrandi Archiepiscopatus Pragensis ad eum deferebat. Hinc rursus indignatio in Pontificem adeò succensa, vt clamore & conuitio tota Praga iactaretur: inflamatore Rokiczano, cuius item mox opera concursus ad Regem factus, fidem illius implorantium, ne pateretur communem sibi cum ipsis religionem proculcari ab Antichristo, sic scilicet pontificem Romanum cognominabat Rokiczanus. Aderat Zdenco Sterenbergius cum nonnullis ex nobilitate catholica Proceribus nouo administro, illiusque causam summa dicendi facultate, summoque studio, & tanta contentione agebat, vt ausus fuerit Regi, intercedere actioni illamque impedire paranti, iusiurandum obijcere, quò se ad defendendam religionem Romanam, illique addictos obligauerit. Rex offensionem malè simulans: Fateor, inquit, ita esse, vt dicis, sed fateare & tu promissa mea tibi bene cognita, quæ alteri parti promiserim, illa me quoq; scias integra & inuiolata seruare velle. Atque ita Rokiczanus præualuit aduersus Venceslaum, vt ille Pragæ administraret omnia, iste ferè nihil. Nam cùm ad hunc ipsum Venceslaum questum venissent sodales Franciscani, templo, cui Rokiczanus præfuit, vicini, querentes contumeliam sibi iniuriamque ab eo in omnibus suis concionibus inferri: admonuit Rokiczanum Venceslaus, vt à contumelijs abstineret. At ille exagitatus querelà, multò deinceps quàm prius, magis insolentiusque ad vexandos miseros fraterculos, cum sua administratione incubuit, vetans, ne præter præscriptum suũ sermocinarentur, ne ægrotos cum sacramento Eucharistiæ sub vna specie visitarent, ne mortuos à calice abhorrentes sepelirent. Itaque multi sine viatico decedebant, & ad sepeliendum extra portas ciuitatis efferebantur. Disposuit idem in omnibus domibus, qui perscrutarentur, si quem inuenirent inquilinum à secta illorum dissentientem, vt eum vrbe exturbarent. Nec iniuriam passis vllum propius quàm Romæ perfugium: quippe solius Romani Pontificis censuram Georgius aliquantisper reuerebatur. Sed hunc quoque metum exuit, postquam Fantinus de Valle, orator Pontificis Pragam, ad conuentum à Georgio omnibus prouincijs ad regnum respicientibus indictum venisset, vt certum apertumque ab eodem Georgio responsum referret, an sibi constaret in eo quod per legatos promiserit, velit, filialem videlicet obedientiam, & reditum ad vnitatem ecclesiæ Catholicæ. In frequentissimo omnium ordinum conuentu assidente sibi coniuge, & liberis circumstantibus, Georgius ipse ore suo infit dicere: Quo modò legatos de concilio illorum ad Romanum Pontificem miserit, qui honorificè ab illo dictis bonis rem prorsus iustam peterent, vt nobis Boiemis, compactata à concilio Basiliensi concessa confirmaret. Quid ille renunciari iusserit, animos, dum ipsimet legati ordine omnia exponunt, aduertite: legatis auditis, iam diu ira æstuans Georgius, Quid satis, inquit, dici potest de impudentia istius Pontificis? quem non pudet, acta concilij, pactaque irrita velle facere, quæ Eugenius Papa non temerè, sed de sententia omnium patrum, qui in concilio aderant, ritè nobis comprobauit? Nec leuitate sua contentus obijcit nobis iuramentum, quo iurauimus hæreticam prauitatem velle abijcere; & omnes hæreses de regno nostro tollere. Nunquam nobis hæretici, qui verè digni hoc nomine sunt, cordi fuêre, nec hodie sunt. Sed tantum abest vt eos qui compactata, & communionem vtriusque speciei obseruant, pro hæreticis habeamus, vt libentissimè nos inter illos tanquam Christianos, illæso vt credimus nostro iuramento, vnà cum coniuge & liberis numeremus. Si igitur Papa, vt cœpit, Compactata oppugnare perrexerit, scire ex vobis cupimus, num propugnare nobiscum illa volueritis? Exclamat factio Regia, volumus. Ab altera parte Iodocus è familia Rosensium Episcopus Vratislauiensis aliorum quoque nomine, respondit. Quod ad regni gloriam

Regi iuramentum obijcitur.

Venceslaus à Rokiczano compescitur.

Rokiczanus omnia Pragæ pro arbitrio gerit.

Conuentus Pragæ, quo mentem suam Georgius aperit contra Fantinum de Valle legatũ Pontificium, anno 1462 mense Iulio.

Compactata à concilio Basiliensi Boiemis concessa.

Inuehitur rex in Pontificem.

Hussitæ non sunt hæretici.

Iodoci Rosenbergij Episcopi Vratislauiensis oratio in consessu habita.

gloriam, & communem vtilitatem attineret, omnium ipsorum in tuendo & regno & Rege promptam adesse voluntatem, sed quod alienam religionem tueri debeant, nec se teneri, nec sibi videri tutelam eiusmodi salutarem. Et quid, ait Rex, de Compactatis? Excipit Iodocus: Qui illis egent, ij sibi illa defendant, nos illorum nihil indigemus, præsertim cùm Pontifex illa penitus abrogat. Vtinamq; ait, & tu Rex sine illis, candidam simplicemq; obedientiam ecclesiæ Romanæ præstares. Nullo responso ille reddito, surgit, & postero die ad horam redire iubet omnes. Conuenientibus, mittit pro Fantino oratore Pontificis, quem seuero vultu excipit: rogat ille indignabundum, vt sibi ea libertate securitateque mandata Pontificis perorare liceat, qua Boiemis oratoribus licuit apud Romanum pontificem, alioqui silere, quàm loqui malle. Audiemus, inquit Rex, te, vti oratorem Pontificis, & procuratorem nostrum: cupiens explorare Fantinus, cuiusmodi esset procurator Regius, interpellat ille, cras se indicaturū ei. Ergo ore intrepido Fantinus, à salute & benedictione Apostolica incipit, bonis dictis tam Morauos quàm Boiemos compellans, qui obedientiam debitumq; honorem Ecclesiæ catholicæ retinerēt. Alios deinde, ad hoc ipsum studium, ad eundemque consensum adhortans hoc argumento, quòd dicat Dominus, Omne regnum in se diuisum stare diu nō posse. Enumerat postea beneficia à Pontificibus in Boiemos profecta, quorum maximum esset ipsa religio, quę authoritate Romani Pōtificis per Cyrillum & Methudium Episcopos, primùm fuit introducta. Mox ab Ecclesia Romana confirmata, & ad summum vsq; honoris fastigium ita perducta, vt ipsis quoque regibus in Boiemiam aditus pateret, qui vtique legitimè non coronantur, nisi de sententia Romani Pontificis. Nihil autem in præsens illum aliud à Boiemis exigere, quàm vt facta verbis respondeant, quæ Boiemorum legati in curia Romana loquuti sunt, simplici atque aperto animo, Regis regnique obedientiam Pio Pontifici offerentes. Excusat ad extremum Pontificem, cur non approbauerit Campactata, impedimenti causas allegando, idq; plurimis verbis, sed ista erant, quæ Boiemos maximè offendebant, cùm diceret, concessa ex pacto concilij, nunquam illos asseruasse, sed inconcessa, ac planè hæretica mordicus adhuc retinere, in hoc videlicet, quòd plerique affirmēt plus inesse gratię in sacramēto duplici, quàm simplici, dein quòd sub specie panis tantū corpus, & sub specie vini duntaxat sanguis contineatur, quòd que post verba consecrationis panis remaneat, & vinum, non autem corpus & sanguis Christi. Quæ omnia in Constantiensi & Basiliensi concilijs, euidentissimis rationibus dicebat esse cōfutata. Vnum hoc ex mandatis dicendum adhuc superesse ait, Romanum pontificem, Rokiczano interdicere omnibus sacris, & alijs quibuslibet functionibus sacerdotalibus tantisper, dum resipiscat, & ad vnitatem Ecclesiæ, à qua sacerdotium habet, redeat. Ad quæ omnia benignum scilicet à Rege se responsum petere. Iussus cras ad eundem locum reuerti: id verò ne faceret, fautorū prudens quisq; dissuadebat. Sed tantus Fantino animi vigor, tamq; imperterritus aderat, vt vitam potius, quàm mandatam sibi à Pontifice legationem deserere præoptaret. Venienti in conspectum regis, crimini datum, quòd & præuaricator, & acerrimus dissuasor, vnà cum Procopio regni Cancellario Romę fuerit, ne Compactata ratificarētur. Cancellarius in domo sua sub custodibus habitus. Fantinus in prætorium abductus, & de nocte in carcerem raptus. Eodem die Episcopo Vratislauiensi, & Zdencone Sterenbergio Praga se subducentibus, ne periculosis dignitati suæ implicarentur consilijs. Substitit autem ibidem Prothasius Olomucensis Episcopus cognatione Regi iunctus, cuius fiducia, adiuncto sibi Ioanne Rosensi, enixè laborabat, vt Fantinum carcere eximeret, sed laterem vt dicitur, lauit. Amplius tres menses in carcere Pragensi fuit, atque ægrè inde,

Fantini oratio publico conuentu ad Boiemos habita.

Pontifices & religionis & regij splendoris in Boiemia auctores.

Causæ quo minus approbet Pontifex compacta.

Sacris Rokiczano à legato interdictum.

Fantinus liberatus Ratisbonæ moritur.

Ludouico Bauariæ principe deprecatore abstractus. Mox Ratisbonæ mortuus, ex veneno, vt dicebat, tabifico. Quo minus autem Pius Pontifex, vti cœperat, censuris & execrationibus ptopter violatum ius gentium fulminare in Georgium perseuetatet, obstitit precibus Fridericus Cæsar, beneficio recenti Georgio deuinctus. ª Obsidebatur Cæsar Viennæ in arce cum Leonora coniuge, & Maximiliano filio à ciuibus & frarre suo Alberto: cui Georgius subsidia ad se tuendum submisetat: postquam vetò eum præualere vidit, milites suos reuocauit. Ipseq́; in Austriam cum octo millibus armatorum profectus est, arte tamen magis, quàm viribus negocium confecit. Sequestri enim personam inter partes suscipiens, Cæsarem ad colloquium euocauit, atque ita eum cum vxore & filio de manibus obsidentium eripuit, & in tuto collocauit. Huius operæ precium quadraginta millia auri à Cæsare abstulit, & pro auctario, Victorino, Henrico, Hinconi filijs Georgij, honos prætereà principalis habitus, delata ad eos principum dignitate. Pragæ item Georgio statua lapidea cum ense & calice inaurato, honoris gratia, à Rokiczano & Pragensibus, in ædificio templi foro imminentis, loco posita. Sed & Rokiczano iurisdictio amplificata, vt posset in Morauia quoque sacerdotes suæ sectæ constituere, id quod Prostanni primùm fecit, ac deinceps in alijs locis. Cùm igitur ad morem, vt dici solet, Mandrabuli, res in Boiemia procederet, indies scilicet in peius religione Christiana labante, non amplius Pontifex Romanus expectandum ratus, dum meliora, vt Cæsar sperabat, succederent, Vratislauienses & Namyslauienses, quibus Georgius infestissimus erat, palàm in suam tutelam & protectionem recipit, atque ab omni illos vinculo fidei Georgio datæ absoluit, prohibetque edicto, neu quis illis dicto aut facto noceat, néue contra illos arma cum hæreticis ferat. Qui alitet fecerit, Pontificem & Senatum Cardinalium decernere, eum contra rempublicam Christianam facturum, pœnasque olim debitas luiturum. Deridens ista Georgius: Nos, inquit, perfidos interim Vratislauienses pro merito illorum puniemus: pòst viderit Pontifex quando velit, vel à quo debitas sibi pœnas exigere: & pleraque alia contemptim de Pontifice loqui, cùm fideret viribus suis, & principum vicinorum fœderibus: ignarus quòd Pontifex, Matthiam Hungariæ regem ab ipso auerterat, disturbatis omnibus sponsionibus & veteribus obligationibus, quæ per affinitatem, vel aliter intercesserant, inquiens, non obligari Christianum Regem, vt fidem ei seruet, qui Deo & ecclesiæ fidem non seruaret. Matthias igitur suscepto Vratislauiensium patrocinio, illos aduersus Georgium strenuè tutatus est. Moritur inter hæc Pius Pontifex Anconæ, ybi classe comparata, obite ipse per se bellum Turcicum destinauerat: in locum eius Paulus Venetus suffectus. Longè acrior, acerbiorque in Georgium apparuit interdictis, censuris, execrationibus in eum desæuiens, postremò anathemate eundem feriens abrogata ei Regia dignitate, Regisque Boiemiæ titulo ad Matthiam Regem Hungariæ, conniuente ipso quoque Cæsare, translato. Magna hinc malorum, vt dicitur, Panegyris consecuta, cum perpetuo, velut tenore malum malo succedeter, alijs post alios à Georgio ad Matthiam deficientibus. Conuenerant in vnum locum primotes viri ex ptoceribus, qui Catholici cognominantur, Ioannes Rosensis, Zdenco Sterenbergus, Ioannes & Vlricus fratres germani à Leporibus, Henricus à Plauen, Bohuslaus Suambergius, Henricus à Noua domo, Vilhelmus ab Ilburga, Dipoldus Wissenburgus, Buryianus Guttsteynus, & Dobrohostius, atque pleri quo alij nobilitate, & opibus insignes. Ii post longam consultationem, literas ad Georgium dederunt, adhortantes eum, vt omissis malis consultoribus, rationes tandem suas ad pietatem, quam Romana ecclesia colit, animo sincero adiungeret, quàm ptimumque in gratiam cum Romano Pontifice rediret,

Fridericus Cæsar à Viennensibus in arce obsidetur, ciuibus auxiliãte Alberto fratre Friderici. Sed ope Georgij liberatus Cæsar.

Georgij filij principes creati, anno 1463.

Statua Regis Georgij.

Rokiczanus Prostannæ sacerdotes creat

Pontifex absoluit Vratislauienses à fidei sacramẽto Regi debito.

Pontificem aspernatur Rex.

Matthias rex Hungariæ à Põtifice Georgio opponitur

Paulus II. pontifex M. vehementior in Georgium, eum proscribit, anno 1466.

Proceres Boiemi Regem ad obedientiã Romanæ sedis reducere conantur.

ret, si otio dignitatique suæ, si ipsorum fortunis & saluti optimè consultum velit. Postquam nec adhorrando, nec rogando, abstrahi eum à persuasionibus Rokiezani posse vidissent, cum Pelsinensibus, & Buduicensibus, qui religionem Romanam gratiæ regis prætulerant, se coniunxerunt. Zdenconem cæteris omnibus peius oderat Georgius, quoniam lingua & manu audax, & dicere verum cuiuis promptus erat. Huius aliquot simul arces sine vlla belli denunciatione oppugnandas suscipit, Sterenbergiam, ad quam Victorinus Georgij filius castra habuit. Konopistiam, Raudnitiam, Lestnam, Costeliciam, inuitatus occasione, quia Zdenco aberat Viennæ apud Cæsarem negocium suum procurās. Sed confestim ad hunc nuncium ad fines Boiemiæ Iglauiam reuolauit, quæ ciuitas, sicut aliæ in Morauia ciuitates, Olomucium, Brunna, Znoyma à Georgio decidentes, ad fidem & imperium regis Matthiæ se applicuit. Ibi Zdenco nactus milites Matthiæ, & mox amicorum suorum auxilia, effusè bona regis circum Chorieboriā, Czaslauiam, & montes Curhnenses populatur, vt damnorum acceptorum vicem illi redderet. Nec cæteri ex eius factione proceres, in Pelsinensi, Bechinensi, Prachensi regionibus, à vastandis regijs agris, spoliandisq; & pellendis colonis cessabant. Ex qua calamitate, magna breui annonæ caritas subsecuta est. Durauit nihilosecius artium obsidio ex quibus Raudnitia vi expugnata, oppidumq; incensum: Costelicia verò arx etiam demolita. Interim nihil minus expectanti, quàm quòd in Slesia, à Vratislauiensibus, Nisensibus, Budisinensibus, oppugnari debuerit oppidum Minsterbergium, vnde titulum Principis filij regis deducebant, vt Minsterburgenses Duces appellarentur, delectu ex ijs, qui ad manus erant militibus raptim habito, Henricum filium cum illis aduersus oppugnatores mittit. Sed illi aduentum Boiemorum non expectantes, adeò discedere inde festinabant, vt aliqnot machinas in castris relinquerēt. Vertit hinc agmen Henricus ad oppidum Frankensteynum, illudq; captum incendit, at oppidum Episcopi Vratislauiensis Pascouo, totum diripuit, eaq; rapina stipendiū militi dissoluit abireq; quò vellet, permisit. Ipse Oppauiam deflexit, quam nō diu antè pater à vidua per quandam transactionem adeptus fuerat. Sed cùm Matthias immi nete tanta cupiditate in Morauiam videretur, vt ad expugnādam Graditiam ciuitatem, quæ sola ex ciuitatibus Regijs fidem Georgio mutare noluit, ipse cum Hungaris suis venire non grauaretur, robustissimum Georgius ciuibus veteranorum militum subsidium per tempus submisit, addiditq; Victorino filio quinq; millia armatorum, cum quibus in locis opportunis excubaret, ne quid improuisum accidere possit ijs, qui partes regis sequerentur. Matthias ab altera oppidi parte castra sua in pratis collocauerat, ab altera, occupatis suburbanis ædificijs mandat, proximè mœnia aggerem excitari, castellaq; erigi, quoniam circumuallari propter Moram fluuium oppidum non poterit, situ omnino ab omnibus insultibus egregiè munitum. Consilium igitur erat, fame illud in potestatem redigere. Sed ea veteranorum virtus atque præstantia animi fuit, vt auderent acie intra oppidum instructa, in castra Regia erumpere, præliumq; tam strenuum inire, vt Matthiam, quod ei nunquam antea cōtigerat, in fugam verterent, nullibi in via subsistentem, priusquam Brodam oppidum penetraret. Miro gaudio Georgius ad hunc successum exultauit. At Matthias modica interposita mora, rursus exercitum, sed iam contra Georgium cogit, eumque in Austriam, vbi arx vocabulo Stosko, Morauiæ & Boiemiæ vicina eminet, adducit. In eandem Austriam ad oppidum Lauam Georgius copias suas contrahit, quas Misnensis Princeps auxilio mille equitum ei adauxit, Cæsare tunc Lincij per summum ocium, summamque dissimulationem commorante, nec se inter partes dicto aut facto interponente. Sed dum pauore mutuo propius accedere, præliumque inter

Fœdus percutiunt contra Regem.

Rex Sternbergij arces inuadit.

Morauia ad Matthiam deficit.

Sternbergius regios agros populatur.

Silesij Minsterbergium oppugnant, anno 1467. 15. Maij

Frankensteinum Henricus Regis filius exurit.

Matthias Graditiam oppugnat.

Graditia Moravia cingitur.

Matthias Brodam vsq; pulsus.

Inter Staxium & Lauam exercitus Regū in castris locatus, anno 1468.

Insolentes Boiemi in Misnenses. se committere differunt, seditio in castris Georgij exoritur, Boiemis ex vetere odio Misnensibus acrius insultantibus, quàm vt tantam petulantiam ferre possent. Vt ergo patuit, quantum mox discrimen adeundum foret, priusquam ferro cum ijs, quibus subsidio venerant, decernerent, maior eorum pars, impetrata à Rege venia discedere maluit. Sequuti mox Regem alij, qui & ipse pertæsus tumultuosa suorum castra, in Boiemiam redibat, Victorino filio cum satis valida manu relicto, qua Morauiam tutaretur. Quem vt Matthias ad Trebicense cœnobium in oppido Trebitio statiua sibi delegisse accepit, eò copias conuertit, Victorinumque obsidione premit. Metu vrgente occupat ille cœnobium, paulum à mœnibus seiunctum, & ad defendendum facilius, rogatque insuper à parente auxilium, quo celeriter comparato, adest ipse pater cum frequentibus agminibus, aliquotque leuia prælia cum Hungaris æquo successu committit, Matthia non tantùm suis fidente, vt eis aciem summamque belli credere vellet. Incenso itaque oppido, soluit obsidionem, & per Morauiam in Hungariam regreditur, quoniam hyems appropinquabat. Incidit inter hæc Victorinus, dum è Trebitio Crumlouiam vadit ad Henricum à Lippa, qui sororem ipsius in matrimonio habuit, in manus Hungarorum, captusque ab illis, Budam perductus est, & omnibus miseris modis ab Hungaris habitus. [c] In eam siquidem turrim illum proiecerant, quæ in hunc diem tecto caret, vt die, noctuque niuibus aut pluuijs complueretur, ac cæteris aeris tempestatibus vexaretur, quasi parum esset famem & sitim eum siccissimã tolerate. Repetita ipso statim vere à Matthia expeditio in Boiemiã fuerat, sed nec illa ex vtraq; parte memorabilis, nisi quòd Georgius, cùm Matthiam intra montes, quos ferreos cognominant, ita cõclusum stratis per vias à carbonarijs arboribus haberet, vt euadere inde sine magno periculo nõ posset, circumscribi se ab eo, vanisq; de pace pollicitationibus circumueniri passus fuerit, vt eum aggredi in locis angustis vincereq; supersederet. Sanè Georgius, tot & tam continnis bellis defessus, atque omni pecunia, qua bella sustentantur exhaustus, adeò animum ad pacem inclinabat, vt illius conciliandæ, imprimis apud Romanum Pontificem, omnes vias quæreret, vltrò se offetens ad dicendam causam, fideique suæ reddendam rationem (id quod aliàs sæpius faciebat) vbi ei Pontifex locum idoneum, & securum præscripserit. Qua de re Prothasius Episcopus Olomucensis, qui Regis intima familiaritate propter cognationem vtebatur, bellè ei respondit. Quid agis, inquit Rex? vtrum de fide docere, an doceri cupis? Primum valde præposterum, vt doctoris partes inter doctissimos ille suscipiat, qui sit literarum omnium ignarus. Alterum etiam absurdum, Regem Christiano more vnctum, ætate ingranescente primum imbui velle Christianæ religionis elementis. Tertium restat, vt dicas tui expurgandi causa te cupere vt publicè audiaris. Quid hîc opus verbis? satis superque ab omni infamia purgatus eris, si reipsa obedientiam promissam Romano Pontifici, Romanæque ecclesiæ præstiteris, quam nullus hactenus Regum superauit, nec vnquam superabit. Quantò liberius, tantò gratius consilium erat, sed effectu vt careret, veterator ille maximus obstitit Rokiczanus. Porrò Matthia Rege in proposito nocendi, regniq; Boiemiæ potiundi persistente, dolorem vltra non ferens Georgius, sed magis suis (vti dicebat) ne velut pecora trucidarentur & spoliarentur, quàm saluti suæ consulens, prouocat Matthiam ad singulare certamen, hanc ei conditionem proponens, vt inter duos exercitus ad spectandum contractos, paribus armis, pariter induti, cancellisq; angustioribus septi, propterea quòd ipse abdomine grauis, procursare longius nequeat, ipsorum solùm capite decernerent, & vter vicerit, in alterum vt victoria ex arbitrio suo vteretur. Aut si malit acie confligere, deligatur locus idoneus, ad quem exercitus conueniat, qua-

Castra soluta nullo facto operæpretio.

Trebitio conclusum Victorinum Matthias oppugnat.

Victorinus Regis filius capitur, anno 1469. 29. Iulij.

Matthias astu elabitur.

Conciliationi studet Rex.

Consilium Prothasij Episcopi Olomucensis Regi datum de Pontificis promerenda beneuolentia.

Obstat Rokiczanus.

Prouocat Georgius Matthiam ad duellum vel ad iustam aciem.

quattidui spacio vtrinque concesso, vt liberum sit; vtrique sine alterius impedimento locum adire, & inde abire. Cæterùm inprimis necesse esse, ne ex acie alterutrer Rex ante prælium initum diffugiat. Ad quæ Matthias, se prouocationi libenter annuere, illamque obire pro Christiana religione ex animo velle, legatis respondit, sed ita vt Christianum Regem decet, in loco non angusto, sed ad pugnam apposito, deinde armatus militaribus armis, vt cùm armato militari more congrediatur. Hæc si conditio placet, se locum vtrique commodum breui nominaturum. Nam quòd nimis arroganter aciem Georgius iactat, vidit ille, ait, aliquoties Matthiam & exercitum ipsius, à conspectu eius haud fugientem, quemadmodum ille nondum hoste viso ex Austria turpissimè fugerit. Atque hæc irritamenta potius, quàm piamenta erant. Cęterùm Georgium maximè terruit, cùm in conuentu Pragam à se indicto, miram nobilitatis infrequentiam vidisset. Splendidissimus enim quisque validissimusque alienus à Georgio fuit, aut Matthiam apertè fouebat, & quæ tunc nobilitas conuenerat, pleraque non tam fauore in Regem, quàm spe præmiorum & prædarum in officio continebatur. Denique haud aliud illi magis fidum, quàm ciuitates, eandem cum illo sectam affectantes, fuerat. Sed vt in illis vis inerat, ita dignitas absuit, cuius iacturam tum primùm sentire cœpit, postquam ad animum reuocauit, quid domi amiserit, quos foris principes à se abalienauerit, quas prouincias à regno auulserit, nempe Lucemburgiam, Slesiam, Lusatiã, & maiore ex parte Morauiam, ac solum sibi Boiemiam (quid aliud? quàm caput mẽbris abscissis deforme) reliquerit. Solantem eum qui tum fortè aderat, Rokiczanum, vt bono firmoque animo esset, ac virum fortem agere perseueraret, infesto tandem sermone à se abigit, serò damnãs insolens atque impotens illius magisterium. Rursus tamen illi obsequens, Monasterium S. Crucis in vetere Praga, ad ripam Vultauiæ situm, thesauris magni precij expoliauit. Quo lucro inuitatus, cupiditatis oculos ad aliorum quoque Monasteriorum bona adiecit, partim vt illa suis donaret, partim vt ipse frueretur. Præter autem curas alias, valde eum anxium habuit regni successor, quisnam ille futurus post mortem suam esset, vnúsne è filijs, quod omnium maximè desiderabat, an externus aliquis nihil ad se pertinens. Hunc scrupulum vt sibi de animo eximeret, tum fortè etiam corpore imbecillior, vocat ad se primores ex omnibus ordinibus, & illis coràm: Sentio, inquit, finem vitæ, quem mihi natura constituit, appropinquare. Nollem autem, quàm tum in me situm est libenter committere, vt post obitum meum, ipsum regnum in aliquod discrimen adduceretur, propter dubium regni successorem. Proin scire aueo, quidnam in hac causa agere, quémue Regem vobis legare destinaueritis? Respondentibus nullã, ipso Rege superstite, successons faciendam esse mentionem, instabat auidus, donec ab illis extorqueret, non admodum sibi gratam sententiam, qua se dicerent sentire, apud Polonos Regem esse quærendum, cum quibus & lingua cõuenirent, & moribus non multum dissentirent. Adesse prætereà vires Polonis, quibus regnum Boiemiæ tutari possent. Georgius ea spe, quam velut certam de successione suorum conceperat, deiectus, in rem suam aliena conuertere, arces, oppidáque regni, & aliorum bona filijs suis attribuere, omne argentum ex montibus Cuthnensibus, quos loculum suum cognominabat, in arcem Podiebradam conuehere, id denique agere, vt dites atque opulentos filios relinqueret. Prius tamen Rokiczanum, omnium malorum architectum mors oppressit, quàm Georgius suum diem obiret. De sepultura contentio suborta, quibusdam vetantibus, ne ad ædem diui Viti, Romanæ religioni deuotam sepeliretur: sed vicit factio valentior, vt in illa ipsa æde, iuxta Regum conditoria conderetur.

Cõditiones duelli vel prælij. *Responsum Matthiæ.* *Vrit Georgiũ Matthias.* *Cõuentus Pragæ solito minus frequens.* *Sero sapere incipit Georgius.* *Repellit Rokiczanum.* *Monasteriã consultore Rokiczano diripit.* *Sollicitus sub vitæ finem de successore Georgius.* *Non gratum accipit responsum.* *Locupletandis liberis vacat Rex.* *Mors Rokiczani quam et Regis sequitur mors quintodecimo die hyẽ dròpe defuncti, anno 1470, alij 1471. die 22. Martij.*

[a] *Principes & ordines Silesiæ, Lignitij 22 Martij contra Georgium fœdus fecerunt, quod Vratislauiæ 19 Aprilis renouatum est.*

[b] *Lis erat inter fratrueles Albertum & Sigismundum de portione Ladislai in Austria, quam Fridericus occupauerat. Hinc origo belli quod morte Alberti diremptum.*

[c] *Turrim mancam seu mutilam adhuc dicunt perduellium carcerem. Atqui non indignè tractatum Bonfinius asserit.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRIGESIMVS PRIMVS.

Cuthnæ inaudito exemplo Regalia comitia habita. Factio Matthiæ, sed vicit Polonica. Vladislaus XV. rex Boiemiæ Casimiri regis Poloniæ F. Rex renunciatus 25 Maij 1471. ab Episcopis Nicolao Camenecensi, Vincentio Ennensi, Paulo Laodicensi coronatus vix 15 ætatis anno.

Solenne erat, vt comitia Regis creandi Pragæ celebrarentur, sed in tam varijs omnium tunc ordinum voluntatibus, ac Pragam valde suspectam habentibus, placuit comitia ad montes Cuthnenses transferri, data omnibus fide publica, vt quisq; ad illa liberè veniret ac rediret, summaq; cum libertate suffragia perageret. Ioannes Rosensis, Zdenco Sterenbergius, Henricus à noua domo, contentissima suffragatione Matthiam iuuabant. Sed maior numerus Vladislaum, Casimiri Poloniæ Regis filium, etiamtum adolescentem, nullarumq; partium factionibus per ætatem infectum, Regem poscebant, numeroque prævaluerunt. Septem millia equitum, & duo peditum Polonorum iuuenem comitati sunt, lateri eius ex eadem Polonia Episcopis adhærentibus, qui eum simulatque Pragam venisset, statim inungerent, & coronarent. Matthias, vt se præteritum cognouit, armis rursus in Boiemos debacchatur, vi regno potiri, quando aliter non poterat, cupiens. Sed violentiæ eius parem vim Boiemi cum Rege suo opposuerunt: qui Rex adeò animosus initio statim apparuit, vt cùm adesse Matthias cum multis agminibus diceretur, & ille tria duntaxat armatorum millia circum se haberet, suadentibus cæteris tempestiuam ac securam fugam, respondens ille: Nondum, inquit, video, quem fugiam, nec me terret multitudo, cùm sæpius aspiciam vnum accipitrem multas fugare columbas. Itaq; sensim progressus, eum locum castris delegit, quem Matthias oppugnare non fuit ausus, sed deflectens ad loca eorum, quos sibi aduersari maximè accepit, illa hostiliter deprædatus est. Abiensq; minitabatur breui se in Boiemiam rediturum, vt melius castiget rebelles. At Vladislaus ne interim omitteret reddere Cæsari, quæ Cæsaris sunt, sed ab omni parte, vt firmum stabileque regnum haberet, Viennam ad Fridericum Cæsarem profectus est, vt de manu eius, vexilla regni, prouinciarumq; ad regnum pertinentium, tanquam Elector Imperij sumeret. Quæ res summa cum dignitate, pariq; celeritate confecta fuit, ita vt facilè omnibus appareret, habitam fuisse rationem cognationis, quæ Cæsari cum Vladislao intercedebat, cuius mater è domo Austriaca, Ladislai Regis soror fuerat. Vladislaus domum reuertens, Cuthnas diuertit, ibiq; nouam excudi monetam iussit, omnibus probatam, à pondere & valore. Cæterùm quàm grauissimè factum Cæsaris Matthias Rex tulerit, vastatione & incendijs in Austriam & Stiriam perpetratis apertè declarauit, à maleficijs non prius militem reprimens, quàm extorqueret à Cæsare, vt ei quoq; regalia de regno Boiemiæ, & certam quandam pecuniam se daturum promitteret, sed neutrum postea præstitit. [a] Interim præcipua Vladislao in Vratislauienses ita, quòd se iam legitimè regnante, sacramentum

[a] Matthias repulsam passus vastat Boiemiam. Animosus Vladislaus. Fridericus Cæsar Vladislaũ Regem Boiemiæ cõfirmat. Hoc anno 1477 factum narrat Polonus scriptor. Cæsar Vladislao sanguinis propinquitate iunctus. Matthias à Cæsare extorquet inuestituram Boiemiæ.

tum fidei Matthiæ renouauerant in sui contumeliam. Sic enim Casimirus quoq; Vladislai parens interpretabatur, authorq́, fuit, vt filius ad illam vlciscendam, vnà cum patre incumberet: vtriq; enim communis hostis Matthias erat. In exercitu Poloniæ Regis, Poloni, Lithuani, Tarthari erant, quorum omnium numerus ad sexaginta millia hominum explebat, statiuaq; propè Olauiam tenuit, expectans Vladislai aduentum, qui circiter viginti millia Boiemorum, maiore ex parte peditum adducebat. Fortè, aut data opera, pabulatores Poloni propius Vratislauiam, in qua Matthias ipse aderat, pabulatum accesserant, qualem insolentiam Rex non tolerans, iubet populatoribus occurri. At Poloni ne tentato quidem certamine in castra refugiunt, nimis audè Hungaris eos insequentibus, seq; Tartharis & Lithuanis, quos Casimirus cum aulicis quibusdam, & vexillo maiore subsidio miserat, immiscentibus: qui sicut numero, ita vi superiores, in fugam persecutores Hungaros vertunt, instantq́; fugientium tergis, & cædunt, ac paucos ex ijs nobiliores [b] capiunt, ad mille omnino desiderati feruntur. Atq; hactenus fortuna secunda Polonis adfuit. Superueniente mox Vladislao, vtraq; castra ab Olauia sunt Vratislauiam versus promota, non tamen mœnibus coniuncta, quoniam Matthias rex tormentis & machinis longè superabat. Rarus igitur dies intercessit, quo non eruptio ex vrbe in Polonos fieret, quorum castra non fossa, non vallo, nec diligentibus vigilijs munita erant, licenterq; ab signis & ordinibus per agros prædæ gratia vagabantur, ideoq; nullo negotio passim intercipiebantur, tanta frequentia, vt captiuis Polonorum Vratislauienses tota ergastula, omnesq; turres complerent. Ex quo ita aucta est Matthiæ audacia, vt auderet interea dum Polonus Vratislauiam oppugnat, ad maiorem Poloniam infestandam ex Glogouiensi & Opoliensi regionibus submittere militem, qui vsque ad ciuitatem Posnaniensem spolijs & incendijs fœdault omnia. In vtroque tandem exercitu, Boiemorum & Polonorum, commeatus inopia, fames, dysenteria, postremò lues incessit, vt Rex vterq; non quas volebat, sed quas Matthias offerebat conditiones accipere cogeretur. [c] Induciijs duorum annorum impetratis, Vladislaus Pragam reuersus, impias in caput suum à veneficis insidias reperit, comprehensis duobus, altero Pragensi, altero Cuthnensi ciuibus, Regi Matthiæ addictis, qui venenum ex Venetijs Pragam attulisse conuincebantur: de altero in arce Carlosteyna supplicium sumptum, alter Pragæ in arce mortuus, suppresso in eum indicio, à quo subornati ad hoc facinus erant. In tanto autem odio, inuidiaque & infamia tunc temporis Senatus vtriusque Pragæ apud populum fuit, accusantem, quòd nulla in iudicijs religio, nullæ leges, nulla iustitia seruaretur, sed cupiditas sola, & auaritia in illis regnaret, modò vndecunque appareat corruptor, & iudicum emptor, cùm interea nemo senatorum vel nocentissimus, reus peragerētur, & plerique eorum modò egentes, repentè dites facti, cum tanta, inquam, inuidia ante oculos obuersarentur, vt idem populus primùm nouæ Pragæ, hanc sibi licentiam in Senatores suos permiserunt, vt bonam illorum partem de magistratu proturbarent, partim etiam ære mulctarent, atque omnes solum protinus vertere coegerunt. Mox imitata vetus Praga, eundem per omnia cum Senatu suo ludum lusit, nisi quòd præterea duos ex ijs capitali pœnæ destinauit, si non Rex interuentu suorum, illos à damnationis periculo subtraxisset, castigato vtriusque vrbis populo, quòd iudicia sibi temerè sumeret, non ad multitudinem, sed ad Regem pertinentia. Sed apud indomitam turbam perfidi apostatæ seditiosa vox, plus quàm Regis authoritas valebat, quoniam nimia Regi probitas, nimiaque patientia inerat: qua apostatæ abusi, cùm nihil planè haberent quod ei vitio dare possent, in concionibus gentis vocabulum, quasi probrum ei obiectabant, Polonum per

Bellū Vladislai regis Boemiæ et Casimiri regis Poloniæ aduersus Matthiam in Silesia gestū, anno 1473.

Matthias à Polonis fugatur.

Vladislaus patri se coniunxit 24. Octob.

Poloni carceres Vratislauienses replēt.

Siradiensem regionem cum maiori Polonia vastat Matthias.

Vitæ Ladislai insidiatum.

Cōiuratio plebis aduersus Senatores Pragenses, 21. Nouembris anno 1473.

Rex compescit tumultuantes.

Conuicijs proscinditur Rex.

contumeliam vocitantes, ablegandumque rursus ad Polonos vociferantes, vt cum illis Romanam colat religionem, quando Boiemum calicem bibere abnuit. Proximè instabant dies carnisprivij adipales, non tam dapibus, quàm tripudijs & vsurpatis saltibus celebres, ad hos dies Vladislaus in domū suam Regiam ciues Pragenses cum ipsorum coniugibus frequentes inuitat, & totum ijsdem triduum epulas in conspectu suo præbet, ad hilaritatem prouocat, simulque choreas & tripudia obit. Nihil minus opinans, quàm vt publica eiusmodi gaudia, in priuatam sui contumeliam à præuaricatoribus trahi deberent: at illi odio in Regem inflammati, maxima voce, Videte, inquiunt, fructus religionis, quam Rex vester adorat, petulantiæ videlicet, luxuriæque & libidinum plenos: ac retinete diutius talem regem, vt super vos pluat ignis, sulphur, & spiritus procellarum. Atq; hæc tam importuna, tamq; insolens censura, magis Pragensibus quàm Regi acerba fuit: quippe illi expellendos statim vrbe huiusmodi nebulones, qui de virtute locuti, turpius ipsi multò viuerent, censuerant: contrà Rex, ne id in præsens fieret intercessit, ac satis monere illos habuit, vt deinceps ori suo adponerent custodiam. Non infacetè tunc [d] Bohuslaus Hasisteynus, genere & doctrina præcellens, lusit Pragenses, postquam in arce sua illos audiuit lupanar publicum incendisse. Hoc non est, inquit, tollere vitia Veneris, sed totam vrbem malo Veneris ardore implere, ex vno igne, scintillis per singulas domos concitatis. Post hæc Vladislaus conuentum ordinibus, & inter illos filijs quoque Georgij Pragam indixit, ad quem cùm illi non venissent, transtulit illum in aliud tempus, quo Victorinus & Hinco affuêre, debita à regno exigentes, quæ sibi patris nomine deberi iactabant, prolatis tabulis è syngraphis, quibus se pecuniam mutuam dedisse ostendebant. Et quanquam satis constaret, omnes filios Georgij ex ærario Regiò victitasse, pacis tamen & concordiæ causa placuit, vt dissoluendis debitis tributum certum constitueretur. In eodem conuentu ab ijs quos ad perturbandum regnum inopia atque mali mores stimulabant, secretum componendæ nouæ aduersus Regem coniurationis, in domo, quam Collegij vocant, quæsitum, allatis in medium pactis & conuentis concilij Basiliensis, de communione vtriusque speciei, quasi illa per Regem infirmaretur, quia totum se à calice seditioso auerterat, Romanam sectatus religionem. Inter se igitur sub prætextu pactorum tuendorum, noua in Regem consilia consociant, ad vrgendum illum, vt eodem cum illis bibat poculo, aut inde in Poloniam rursus abeat. Atque hæc intra Pragam vbi præuaricatorum, seditiosorumque sacerdotum maximus numerus inerat, imprimis agunt, vehementer concionatores instigantes, perinde quasi malè sani stimulis egerent, vt Regi tantam apud plebem Pragensem conflarent inuidiam, quantam ille non facilè restinguere posset. Eoque insani illi impudentiæ processerant, vt ore illoto, Regem appellarent Suem Polonum, haris ineundis, quàm atis, in quibus calix propinatur adeundis, aptiorem. Qualem impudentiam, cùm neq; senatus Pragensis, neq; ipse Rex comprimere valuerint, multitudine indomita præualente, quæ probrosis concionibus applaudebat, cessit tempestati Rex ad tempus, seque ex vrbe in secessum arcis Gradecæ contulit, atque inde ad Cuthnenses profectus est, de Charybdi, quod dici solet, in Scyllam. Nam apud Cuthnenses quoq; velut canes, fœdo latratu aduersus maiestatem suam latrantes audiuit, ac præcipuè Sutorem quendam, natione Polonum, quem mox arripi, & in domum in quam diuerterat (altā curiam vocant) pertrahi carcerādum iussit. Conuolant subitò operæ quæ in officinis metallicis operabātur & viri amplius quingenti domum Regiam circūsident, vociferantes se ferro in illam & igne grassaturos nisi protinus illis Sutor incolumis restituatur. Quo restituto, sine cuiusquam iniuria

Bacchanalia Vladislaus cū matronis Pragensibus celebrat.

Reprehenditur ab Hussitis concionatoribus quod illis impunè abijt.

Hasisteynij Epigramma in Pragenses.

Conuentus Pragæ.

Satisfit liberis Georgij de mutuo quod exæquauit aureorum CCC.M.

Cōiuratio aduersus Regem ob dißidium religionis.

Maledictis incessunt regem.

Declinat vulgi furorem Rex.

Sutor Polonus Cuthnæ in Regem debacchatur.

iniuria ad suum quisque opus reuertitur. Rex item postero statim die Pragam redibat, certior factus, audaciores quosdam de plebe, à Senatu Pragensi exilio punitos esse: censuram autem in sacerdotes contumeliosos sibi reseruari, quando neq; Archiepiscopus, neq; vllus Episcopus in Boiemia censor sacerdotum extaret. Itaq; adnuentibus nonnullis ciuibus, Rex censuram Archiepiscopi induit, notans sacerdotes ob petulantiam linguæ, notari dignos, eosq; à sacris ædibus remouens, vnum ab æde diui Galli, alterum ab Egidij, tertium ab æde Nicolai minoris Pragæ, omnesq; vinculis in arce Carlosteyna includens, præbitis ad mensuram pane & aqua, ne saturi ferocirent. Attenuatos deinde ex fame,[c] Ioannes Varadiensis Episcopus, natione Morauus, à rege Matthia ad Vladislaum missus, precibus suis in integrum restituit. Nihil enim Vladislao ad deponendam offensionem mollius, nihil eodem ad exhibēdam clementiam & misericordiam promptius. Miserat autem ad Vladislaum Matthias, satis superque bellis Turcicis implicitus, Ioannem Episcopum, vt eum ad colloquium de pace transigendum inuitaret, eiq; rei certum locum, certumq; tempus constitueret. Placuit vtrinq; mense Iunij in Morauia ad vrbem Olomuciū coiri. Non decedebat Matthias de more suo ambitioso, sed itа tardè iter faciebat, vt xv. dies Vladislaus, in Nouo, quod vocant, oppido expectare coactus fuerit, antequam Olomucium ille ingrederetur. Inde quoq; cum noua ambitione obuiam prodibat, nudo videlicet capite, ac viridi tantùm serto coronato, ne ipse caput suum hospiti detegeret, sed eum potius honorem ab illo sibi haberi ambiret. Qua in re bellè falsus est, siquidem Boiemi & ipsi satis ambitiosi, cognita Matthiæ arte, Regi suo insusurrant, vt tegmen capitis sui, zona sic planè innodet, vt nodos ipse explicare nequeat. Quo facto euenit, vt præter omnem opinionem voluntatemq; suam, Hungarus nudus capite, salutaret tectum capite Boiemum, deduceretq; vt hospitem in hospitium, prospectante è fenestra Beatrice Regina, amoremq; tacitum, ex conspectu noui hospitis forma conspicui hauriente. Porrò Matthias non videri solùm, sed haberi etiam lautus & magnificus vbiq; studuit, ac præsertim in excipiendis illustrioribus hospitibus, singularem prę se tulit liberalitatem, nulli sumptui parcens, siue in conquirendis epularū conuiuiorumq; apparatibus, siue in ædendis quotidie spectaculis, siue in donis mittendis, non ipsi Vladislao modò, verùm etiam comitatui eius pro cuiusque dignitate: denique omnes ad infimum vsque largis alimentis sustentans.

Plebs castigata.

Sacerdotes linguaces loco moti.

Benignitas Vladislai.

Conuentus Regum Matthiæ & Vladislai vrbe Olomucio, anno 1479

Moram ingenti apparatui Hungari tribuunt.

Sic ars deluditur arte.

Beatrix Ferdinādi regis Neapolitani filia notha coniunx Matthiæ.

Conditiones siue articuli pacis Olomucensis.

Vt dein ad seria ventum est, sic pax inter Reges conuenit, vt Vladislaus vniuersam sibi retineret Boiemiam, & in Slesia Suidnicensem, atque Iauoriensem Principatus: Matthias verò Morauiam, Slesiam cum reliqua parte Lusatiæ, hac conditione possideret, vt si prior ipse mortem absque liberis obiret, possessa omnia, vt sine vlla controuersia, sine vllaque pecunia ad Vladislaum regnumq; Boiemiæ reciderent. [f]Hærede autem relicto, vt is tantisper dictas prouincias regeret, dum ei ducenta millia aureûm nummûm à rege Boiemię in limitibus Hungariæ adnumerarentur.

Quod si contingeret, vt Boiemi eundem sibi Regem, quem Hungari delegerint (eligi autem ipse maximè cupiebat) rursus sine illius precij interuentu, vt auulsa à corpore regni membra, Boiemiæ coniungerentur. Rebus ad hunc modum transactis, Matthias Budam, Vladislaus verò Pragam redibat. Cæterùm cognito per viam, quid plebs Pragensis in Senatum suum, quid in patres religioni consecratos designauerit, Melnicum deflexit, quo in oppido, primū lachrymas Regis viderunt qui illum comitati sunt, tantus videlicet dolor animum illius incessit ex tam immani Pragensium audacia, qua curiā vtramque nouæ ac veteris Pragæ multorum Senatorum sanguine fœdauerunt, Monasteriaq; instaurata, pulsis monachis, rebusq; omnibus spoliatis profa-

Noua plebis Pragensis contra Senatum & religiosos seditio magna Regis indignatione.

narunt,non ob noxam aliquam,sed quia monachi religionē acceptam mordicus retinebant,& nonnulli Senatorum patrocinio illos suo,Rege ita iubente protegebant. Qua de re anxio,ambiguoq; Rege, quánam via, ad expetendas ab audacibus pœnas procederet, veniunt ad illum placādum Henricus & Hinco filij Georgij, muneribus ciuium corrupti, Sed cùm tam atrox facinus illorum esset, tamq; euidens læsæ maiestatis crimen contineret,vt nulla prorsus excusatione potuerit excusari,qui placatū venerant Regem deuotissimum religioni, ad exemplum misericordiæ Dei prouocant,dicentis:Nolo mortem peccatoris,sed magis vt conuertatur & viuat,idq; tandem obtinent proposita quadam satisfactione,vt scelus illorū dissimulatione potius,quàm vltione sensim obliteraretur. Reuertente Pragam Rege,Pragenses multorum regimine factionibus inter se dissidentium,ac nihil in cōmune consulentium prægrauati,legitimū Senatum requirebant,sed enm nisi Rex, alius legere non poterat,ne vel factione ciuium, vel mala electione,homines seditiosi,aut administrandis rebus parum apti,publicis negotijs præponerentur. Eunt igitur ad regem quidam eorū, priuato magis quàm communi consilio,rogantq; vt magistratibus orbæ reipublicæ Pragensi nouos sufficiendo senatores succurreret. Indignabundus adhuc ille: Et vbinam, inquit,sunt ij,quos paulò antè vobis dedimus? Respondent: Malum sibi quæsiuerunt, malum inuenerunt. Aequúmne fuit,inquit,vt vos accusatores pariter & iudices ageretis?illorum quos pro libidine vestra insimulastis,vitaq; crudelissimè spoliastis. Atq; auersus ab illis in cubiculū secretius secessit. Rursus itaq; Hinconē Podiebradium sibi aduocant,eoq; aduocato impetrant,vt in vtraq; Praga integer à Rege Senatus restitueretur. Interim vnus & alter veterum Senatorum, qui nuper cædem fuga effugerant,clàm Pragam regressi,in apertum,nisi personati,nō prodibant. Eorum alter Caudula cognomine,quamuis personatus ambularet, cùm nihilominus tamen à quibusdam agnosceretur, dedit se in pedes,rectáque domum regis,tanquam Asylum petijt. Ac primò Rex minis armisq; supplicem,contra persequutores tueri,postquam furens multitudo crescere,nec iam probra sola in regem,sed saxa etiam & tela iacere,scalasq; afferre cœpit, suadente Gescone Boscouicio, egregio bellatore, vt contentione impari Rex omissa,daret se ad mitigandam verbis benignis turbam. Eamq; prouinciam ipse nomine Regis suscipit, Pragensibus tum familiariter notus,tum eidem cum illis religioni obstrictus, quod illi vinculum magni æstimabant. Nulla tamen re alia furore percitos Gesco mitigare potuit, nisi vt per communem fidem illis promitteret, Caudulam se in ipsorum potestatem redacturum, cùm primùm ex latebris extractus,in illisq; repertus fuerit. Dilabentibus inde turbis non defuit vltimæ fecis homuncio, qui viso Rege, dum ex fenestra abeuntes prospectat, clamare ausus fuerit, occidatur Polonicus iste porcus, calicis osor, intentoq; arcu, propius fenestram accedens,in illam,declinante iam Rege,telum dirigit. In tanto discrimine constitutus Rex,consilium mutandarum ædium capit,ac vix se continet,quin statim hora illa domo infausta emigret. Vesperam expectans ob tenebras ad tacitè elabendum tutiorem. qua adueniente cum paucis clientulis ad ripam fluminis pedibus vadit,con scensísque nauiculis, flumen traijcit, ac se protinus in arcem diui Venceslai transfert, tangens & adiurans aram eius,se nunquam amplius ab arce ad aulam Pragensem delapsurum. Conuersusq; ad ædificandam & muniendam arcem vallo ac fossis, atq; propugnaculis illam circumdedit, & ante omnia palatio eandem prorsus Regio adornauit,vt quantò ornatior appareret,tantò libentius illam Reges Boiemiæ inhabitarent. Nunquam tot insidijs vita cuiusuis Boiemiæ Regis,quot Vladislai appetita fuit,tam veneno,quàm ferro, semper tamē frustrante insidiatores euētu, vel quia occasio veneni dandi nō aderat,

Demulcetur Rex à filijs Regis Georgij.

Petunt à Rege nouum senatū Pragenses.

Expostulatio Regis cū Pragensibus.

Senatus exoratore Hincone Podiebradio Pragæ institutus.

Caudula senator ne Regis quidem præsidio tutus.

Effrænis vulgi Pragensis licentia.

Rex in periculo vitæ est.

Fugit ex vrbe in arcem superiorem, quam sibi domicilium posterisq; constituit.

aderat, vel quia conspiratio ante tempus detecta fuit, vt validissima tunc illa in vrbe Pragensi conflata, quam Hrabanius ciuis Pragensis proditionis conscius patefecit. Venit item tempestiuissimè in lucem, & altera illa occultissima nobilitatis coniuratio per Alexandrum, & quendam alterum ex ordine equestri virum, in tormentis prodita, qua Rex ferro ab ipsis occidi debuit. Qui dum ad supplicium de proditoribus haberi solitum ducerentur, conspicerentque regem in ambulacro ambulantem, Vide, inquiunt, ò Rex, quàm cautè agas, qui discipulos proditionis punis, magistros autem honoras. Erántque ambo Hinconis Bodiebradij clientes. Sed nec Matthias rex ea tempestate sine malo rumore ab hominibus suspiciosis transmissus est, eum insimulantibus, quasi pecunia sua coniurationes in Boiemia aleret, vt vel per illas regno Boiemiæ potiretur, crebro dicere solitus, hoc sibi ad deterrendos quoslibet in orbe hostes deesse, quòd Boiemos Hungaris adiunctos sub regno suo non haberet, [g] adeò in re militari exercita, & assiduis bellis inuicta vtraque tunc gens fuit, Boiema videlicet atque Hungara. Cæterùm Vladislaus natura & consuetudine lenissimus vsq; eo remotus ab omni mala aduersus Matthiam suspicione post talem etiam rumorem fuit, vt se iterum fidei ipsius committeret, veniretque Iglauiam, quam tunc Matthias possidebat, sine vlla publica sibi fide data, ibique ex animi vt libuit sententia reliquas controuersias, de quibus Olomucij decidi non potuit, composuit, præsertim de bonis gladio vtrinque interceptis, vt illa ijs ab vtroque rege gratuito restituerentur quorum antea fuerunt, ne cum damno suo officium & fidem erga reges suos coluisse viderentur. Plurimi enim nobilium dum fideliter regi suo adhærent, omnibus bonis à diuersa factione exuti fuerant, inter quæ cœnobiorum quoque habita ratio est, vt ab vtroque rege illa cœnobitis, quibus erepta erant, redderentur. Sensit tamen paulatim Vladislaus magnum incommodum, magnamque regnandi pro maiestate regia difficultatem ex Morauia, Slesia, Lusatia abalienata, quippe tanta per illam alienationem de vectigalibus censibusque & ex tributis deductio facta fuit, vt ne numerum quidem equitatus solitum rex suo sumptu alere posset. Quin etiam ijs, quos reliquos circum se habebat, stipendium imminuere in animum induxit, ne extra ordinem tributo aliquo ordines oneraret. Solatio in malis fuit, quòd tranquillitatem in Boiemia ab hoste externo obtinuit, Matthia in Cæsarem Fridericum hostilia conuertente, qui iure quodam suo Hungariæ regnum sibi vindicabat, quod Matthias Ioanni filio extra matrimonium nato relinquere destinauerat. Prælium inter Cæsareos Regiosque in Austria prope oppidum Cornombergam atrox & cruentum factum, in quo victor Matthias, deducendum sibi exercitum de Austria prius non existimauit, quàm Viennam Austriæ caput reciperet. Qua recepta, non diu superuixit, ibidem ex apoplexia mortuus, tardè Morauis quibusdam proceribus nuncio [h] mortis credentibus: quoniam memoria tenebant, aliquoties famam mortis eius antea sparsam fuisse, ac semper illum magno alicuius malo resurrexisse. Postquam certo apparuit sepultum, vnus è proceribus illis, à centum, inquit, annis malus thesaurus melius tempestiuiusque in terram conditus non est: malè enim ille mulctatus à Matthia fuerat: regium funus Regina Beatrice exequias procurante, Albam celeri pompa transferri placuit. Inde Beatrix Budam reuersa, authoritate, qua apud Hungaros post mariti quoque obitum pollebat, obtinuit, vt interregno durante ipsa potissimum regnaret, liberalitateque mox & sermonis etiam Latini elegantia, tum itē arte mulcendi aures hominum hactenus se insinuauit, vt sibi à compluribus concederetur potestas deligendi maritum, quem ad regnandum sciret maximè appositum. Atque illa non occultè Vladislaum Boiemiæ regem, cuius specie in conuentu Olomucensi capta fuit,

Vita Vladislai multis insidijs exposita.

Perduellibus uita adempta.

Matthias & Podiebradij subornant sicarios.

Conuentus regum Boiemiæ & Hungariæ habitus Iglauiæ.

Definitiones conuentus.

Aerario Vladislai multum decessit ob prouincias Matthiæ concessas.

Bellum Matthiæ contra Cæsarem Frider.

Vienna capta anno 1485. Calendis Iunij.

Beatrici datur potestas eligendi regis & mariti.

Alij Hungarorum Albertum Vladislai fratrē, Beatrix ipsum Vladislaum poscit.

maritum sibi destinauit. Sed aderat alia factio, quæ Albertum Polonum regis Vladislai fratrem in regno præferebat, quoniam ferocior & armis promptior esse videbatur. Huic ita in secretiore consultatione, quam nonnulli in arce Budensi habebant, acclamatum est, vt nullius alterius nomen audire voluerint. Exarsit ita Beatrix, seuocatoque Iohanne Varadiensi Episcopo, qui sua sponte causam Vladislai enixa fouebat, ire eum continuò extra arcem ad circum, quem Sancti Georgij vocant (in quem tunc omnes Hungarorum ordines coiuerant) iubet, pollicerique reginæ nomine militibus donatiuum, & populo congiarium, si Vladislaus Hungariæ Rex ab illis pronunciatus fuerit.

Auro Beatrix milites corrumpit.

Ingenti omnes voce exclamant: Viuat Vladislaus Rex Hungariæ. Vterq; deinde frater, tum Vladislaus, tum Albertus, ius suum armis persequitur, illum non Boiemi iam soli, sed & Morauí & Slesitæ iuuabant, vt rursus cum regno Boiemiæ copularentur, istum parens Casimirus rex Poloniæ copijs instruebat, grauissimè ferens, quòd maior natu filius vno diademate contentus esse nollet:

Vladislaus electus 15. Iunij, coronatus 14. Septembris.

Certant fratres de regno Hungariæ.

Qui tamen quàm libenter ad arma descenderit, hinc liquet, quòd plures conditiones rei fraternæ componendę vltro obtulerit, & cùm neq; patrem neque fratrem mouere posset, ipse in castris, quæ aduersus fratrem parabantur, adesse noluit. Magna præterea cura præfectis militiæ, quorũ vnus Petrus Sterenbergius, alter ex equestri ordine Venceslaus cognomine Lupulus erat, iniunxit, vt si ventum ad manus esset, recordarentur, ab altera parte Albertum fratrem stare, quem fratri violare fas non esset.

Pietàs Vladislai in fratrem Iohannem Albertum regni æmulum.

Sed parum abfuit, quin violaretur ob nimiam animi audaciam, qua post confossum sub se vnum equum, altero rursus in aciem inuectus est, ægreque inde elapsus inter fugam suorum, quos retinere non potuit, insequentes Boiemos frustratus. Occursum mox ab eodem Vladislao Iohanni notho Matthiæ filio ad occupandam Budam festinanti, quasi illegitimi filij legitimam in regnis habere deberent successionem. Opes addebant animum, quas Matthias ei cum toto patrimonio suo reliquerat, magna vi auri & argenti adiecta, vt facilè militem scribere, exercitumque conflare potuerit. Susceptis illius partibus, inter alios Valachos quoque, ex qua gente Matthias ortus erat: atque ij acerrimum prælium diu sustinuerunt, tandem cum duce victi, aut cæduntur, aut dilabuntur castris desertis, supellectili preciosa opulentis, quæ à milite, cui præda concessa erat, vt cupidius pugnaret, variè distracta fuit, adeoque vili precio diuendita, vt vnus orbis argenteus vno aureo nummo permutaretur, lanx, peluis, trulla, phiala, etiam inaurata, carissimè decem aureis nummis redimebatur.

Dux Iohannes Matthiæ spurius ab Vladislao profligatus

Interim Fridericus Cæsar non satis post stragem nuper acceptam milite instructus, legationibus & literis ius suum, quod ad regnum Hungariæ habuit, repetebat, & quia Viennæ inprimis recuperandæ auidus erat, de illa ei Vladislaus concedebat.

Vladislaus Viennam Cæsari restituit.

Sed ea re minimè contentus Maximilianus, quem parens consortem imperij fecerat, armat militem, auxiliaque vndique à principibus & amicis contrahit, atque validissimo agmine ad inuadendam Albam, quam Hungari Regalem cognominant, ire infestus pergit, datque ciuitatem militi in prædam, si illam expugnasset, excepto tamen templo, in quo reges Hungariæ & coronantur & sepeliuntur. Illud ne quis attingeret, edicto prohibuit. Expugnata & crudeliter direpta Alba fuit, iamque miles edicti immemor, templo etiã in Hungaria ditissimo admouere manus cœperat, cum ecce tibi Maximilianus equo cataphracto insidens aduolat, aliquot cohortes secum trahens, cum quibus magna vi turbam à templo remouet. Hoc item super omnia pietatis continentiæque eius opera prædicandum, quòd templum ingressus, donis & monumentis, gemmeis, aureis, argenteis refertissimum, quibus reges Hungariæ locupletissimi eum locum, in quo auspicia regni, auspice Deo, auspicabantur, exornatum illustratumque esse voluerunt, nihil ex tantis copijs extulerit,

Maximilianus Albam Regiã diripit intacto templo sacro, 20. die postquã coronatus esset Vladislaus.

cùm

cum iure victoriæ omnia auferre posset, nisi vnicam crucem auream, illamq; perparuam, quæ maiorum suorum principum Austriæ fuisse dicebatur, cui rei testimonium insigne gentilitium præbebat.

Crucem aufert Maximilianus

Budam exercitum ab Alba deducenti Vladislaus copias suas longè maiores in via obiecit, quibus cùm cedere de campo Maximilianus sine certamine nollet, aduersam in prælio fortunam expertus est, victoriamque de regno Vladislao concessit.

Maximilianus cæsus.

[k] Qui statim rursus Alba recepta, regium in illa diadema ritu solenni suscepit. Visusq; est, non solùm de viuis competitoribus, sed de mortuo etiam æmulo triumphasse. Deficiente namque regni vexillo, quod regi inter coronandum offerri solebat, detractum est Matthiæ vexillum supra sepulchrum eius suspensum, illudq; in manus Vladislai velut triumphantis traditum.

Vexillum è sepulchro Matthiæ auulsum Vladislao traditur.

Egressus templo vix prandium absoluerat, cùm baiuli in ordinem compositi, scyphos, phialas, pateras, & alia vasa præclaro opere grandique pondere insignia, & nonnulla ex ijs aureis nummis plena manibus gestarent, vt illa pro munere dominorum suorum nomine regi offerrent, quibus postquam mensæ & scamna essent ornata, innuit Rex vni & alteri è proceribus Boiemis vt propius accederent, inquiens, Multò culina vnctior in Hungaria quàm in Boiemia apparet: captusq; nidore eius Pragam rarius frequentabat, accusante illum assiduò Beatrice, vt ingratum, vt accepti beneficij immemorem, quòd nihil eorum, quæ ante regnum adeptum spoponderat, præstiterit.

Munera regi ab Hungaris tradita.

Hungaria opulentior Boiemia.

Sua erga illum merita in confesso esse, sed & promissa eius de contrahendo matrimonio testes multos habere. Si magni æstimet regnum, non minus æstimare illum debere fidem & sacramentum, quo sibi ad matrimonium ineundum obligatus est, vt interim secreta intra tacitam duorum conscientiam lateant, quorum Deus solus testis esset.

Beatrix ingratitudinis regē insimulat.

Quæ sæpius frustra iterata deplorataq; coegerunt Beatricem, vt Vladislaum Romam in ius vocaret, ibique consuetudine Romana causa de anno in annum diu ampliata, & ad extremum multo auro redempta dicitur, vt Vladislao aliam quamcunque vellet, ducere vxorem liceret. Duxit autem apud Vascones, filiam Herois de Gandala, cui nomen Annæ fuerat.

Repudiata Beatrice rex Annā Gandalā ducit.

Quies aliquantisper à Turcis post obitum Matthiæ durauerat, donec Basaythes motu terræ commotus, qui tam acer Constantinopoli extitit, vt octingentas domos ruina prosterneret, ac homines plus minus ter mille vel obrueret, vel fulmine excitato adureret, rursus arma in Hungaros resumeret, eam calamitatem, quam acceperit, Mahomethi prophetæ sui furori attribuens, ob id furenti, quòd nimis diu vacationi militiæ aduersus Christianos vacauerit.

Baiazethes II Turcarum imperator religione tactus bellum molitur Hungariæ.

Ab hoc submissi Turcæ, agros in Bosna ad Hungariam pertinentes vrunt vastantque, & omnia fuga & terrore complent. Eunt dein ad expugnandam arcem Sabatiam, quam nuper Matthias recuperauerat. Qui in præsidio arcis erant, Budam confugiunt, orantes ne se in rebus tam trepidis Hungari deserant, sibi nequaquam tantum virium esse, vt resistere tantæ vi hostium queant. Consultant illi rege coràm, fuitq; omnium consilium, vt maturè obsessis succurratur, ne arx multo labore & sanguine recepta, per ignauiam turpiter amitteretur. Delecti confestim præfecti militiæ, periti hostium bellorumq; cum Turcis, quos equitatus peditatusq; robustissimus sequebatur, prælium meditans, quod futurum cum hostibus præsagiebat, non falso præsagio. Adeò autem fortuna in certamine Hungaris adfuit, vt primum vix illorum impetum Turcæ sustinuerint, ac mox inde præcipites fugæ se mandarunt, non arcis modò oppugnationem deserentes, sed è tota Bosna retrò fugientes.

Turci ad Sabatiam cæsi duce Paulo Kinisio anno 1492.

Sabatia arx firmiore quàm prius firmata præsidio, atque in primis commeatu largo instructa fuit, ad tolerandam diutius obsidionem, si opus foret. Inter hæc in Boiemia, vt fieri solet, rege multo tempore absente, factionibus, seditionibus, latrocinijs, corruptis ad spem rapinarum paganis militibus omnes vias

In Boiemia ob regis absentiã tã sacra quàm profana miscentur.

Augustini episcopi extrema uox.

insidentibns,res vehementer turbabantut, Pragam quoque solitis motibus inquieti concionatores suis concionibus commouebant,donec eò conatum suum perducerent, vt haberent Episcopum de secta sua. Is erat præuaricator, Augustinus nomine, ex eo numero Episcoporum, qui titulares vocantur, quia titulum sine ditione præferunt,senex,auarus,& delirus,vt qui in hac voce animam exhalauerit:Si non possum salutem assequi vt malus Christianus, saltem seruari queam vt bonus Marranus,quasi bonus Marranus vsquam locorum inueniatur.Collegia præterea attificum in eadem Praga per factiones diuisa,cædibus inter se mutuis dimicabant, non tam imperito, quam inualido ad cohibendã audaciam,Ioanne Genezone, quẽ Rex summum arcis Prag. præfectum reliquerat.

Metalla Cuthnensium improbitate præfectorũ minus abundant.

Sed & in argentarijs Cuthnensibus res pessimè administrabantur,tantum cupiditate progressis,qui montib. & operis præerant,vt furta illorum ne operæ quidem ipsæ amplius tolerare quiuerint, nimirum offensæ,sibi quoque operæ precium ab illis diminui detrahique. Signo igitur sublato,ad montem oppido vicinum armati secedunt, armis iniuriam vindicare parati. At furtorum conscij ad proximas ciuitates confugiunt, Czaslauiam atque Coloniam,docentque quanto in discrimine sit thesaurus regni, qui ex montibus Cuthnensihus coacervatur, quem seditiosi quidam ex plebe promiscua prodere, & ad nihilum redigere pergerent, nisi subueniatur,& quamprimùm audacia illorum comprimatur.

Vulgus consurgit aduersus quæstores rapaces.

Ab vtraque ciuitate ad arma conclamatur, vt Cuthnensibus extemplo suppetias ferant, atque vtrinque prompto studio ad montem, quem pats aduersa occupauerat, occurritur. Obsessi superante aduersariorum multitudine, cui quantumuis innocentes essent, facile succumberent, ad iudicium prouocant, seque in illo furta, quæ fiunt,& à quibus, demonstraturos recipiunt,interim Coloniensibus, & Czaslauiensibus decem ex suo numero honoratiores dant obsides, hac conditione, vt incolumes in futuro iudicio sistantur. Verùm malè sibi conscij Cuthnenses,iudicio anteuertere cupientes, Budam ire præfestinant,obsidesque apud regem falsò rei capitalis accusant, ita miseri illi causa indicta damnati, pœnas indebitas luerunt, extra vnum, qui carnifice prostrato maleque mulctato superstes euasit.

Obsides Cuthnenses regis mandato innocentes uita plectuntur.

Hæc igitur atque alia pleraque regni incommoda præsentiam regis desiderabant,quibus ille tandem euictus constituit Boiemiam inuisere.

[a] *Præterit auctor bellum contra Polonos à Matthia gestum ob euocationem Casimiri II in Hungariam à coniuratis, vbi licet Boiemorum nulla sit mentio, tamen exacerbati sunt animi ad bellum hoc maiori ardore persequendum.*

[b] *Captum dicunt Vilhelmum à Pernstein, & Petrum Hauguizium Silesium.*

[c] *Auro corruptos asserunt fuisse Poloni consiliarios.*

[d] *Extant huius volumina tam soluta oratione quàm metris, ingenium & eruditionem hominis testantia.*

[e] *Hic est Episcopus etiam Olomucensis administrator, Prostanna ignobilibus parentibus ortus, qui principium familiæ Baronum à Kunouicz in Morauia dedit, cuius virtutes toti orbi notissimas Bonfinius passim tum Dec. 4. lib. 10. sub finem copiosè describit. Hunc cum Iano Pannonio Episcopo Quinqueecclesiense confundit Silesiacorum annalium scriptor.*

[f] *Imò successoribus Matthiæ CCCC M. aureorum fuêre pendenda, quicunque essent futuri reges Hungariæ iuxta pacta Vratislauiensia, quæ hîc fuêre confirmata.*

[g] *Imò ad Vratislauiam conspecto agmine Polonorum & Boiemorum fremebundus dixit, se totius orbis imperio potiturum, si tanti exercitus imperator esset.*

[h] *Matthias rex Hungariæ humanis rebus cessit Viennæ anno 1490. 5 Aprilis: ætatis anno 47. regni 37.*

[i] *Inter*

[i] *Interregni tempore Dux Iohannes ab Hungaris cæsus est, cum aspiraret ad regnum.*

[k] *12. Septembris capta Alba à Maximiliano. Recepta verò 19. Iulij anni sequentis, id est, anni 1491. Ergo ante captam Albam coronatus fuit Vladislaus.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRICESIMVS SECVNDVS.

VT magnificus ita fauorabilis Vladislai regis Pragam reditus fuit, magnificentia in celebri comitatu emicuit, ex viris dignitate conspicuis coacto. Tres enim præsules eum assectabantur, Agriensis, Varadinus, Vaciensis, tum procerum insignium & primorum nobilium ingens numerus, cultu omnes ornatuque & elientulorum & equorum splendidissimè instructi. Fauorem Pragenses obsequio declararunt, ex omnibus tribus ciuitatibus obuiam cum signis & vexillis effusi, gratiam Regis venantes, eumque ad arcem vsque cum pompa illa prosequentes. Rex in arce nullum prius, quàm templi Diui Venceslai tectum subijt, gratias Deo agens, tanquam salutis suæ prosperitatisque authori. Mox ad referendam gratiam deflexus, multam vestem sacram preciosamque, multa tapetia varijs coloribus picta, vim præterea magnam auri & argenti templo dedicauit, accitis aurificibus, qui diuorum reliquias, ac præcipuè sanctorum patronorum capita thecis vilioribus inuoluta, cælato argento includerent, desuperque inaurarent. Et vt cultus quoque diuinus in templo adaugeretur, Chorales instituit, qui in conuentu coronaque canentium, hymnos Deo tum die tum nocte psallerent, atque vtroque tempore, dum per otium licuit, libenter illis interfuit, vt religionem sanctis vocibus pasceret, spem erigeret, fiduciam in Deo figeret, simulque oraret pro rerum quiete, quam rantum dilexit, vt quoties vel cubitum iret, vel è lecto surgeret, nulla eius vox alia audiretur, nisi, Da pacem Domine in diebus nostris. Hinc de arce Pragam descendit, & tam in noua quàm in vetere ciuitate Senatum valde imminutum suppleuit, atque vtrobique de regendis ciuibus constituit, vt in suæ quisque ciuitatis ius eiues redigerentur. Sumpsit etiam supplicium de Cuthnensibus, qui, quòd in alijs insontibus reprehendebant damnabantque, in eo ipsi manifestò deprehensi sunt. Ad coercendos autem grassatores, edictum promulgatum fuit, vt cuiuis liceret in cuiusuis fundo latroni manifestario liberè manus inijcere, illumque ad supplicium pertrahere. Mox in conuentu ordinum actum de tabulis publicis in arcem transferendis: hactenus enim Pragæ in domo regia asseruabantur, cùm iam iudices quoque in arcem fuissent translati. Sed & in iudicibus atq; ipsis iudicijs pleraq; tunc in melius mutata, indies magis ac magis ad ius quàm ad vim inclinantibus omnium animis post tam inquieta & violenta tempora, & postquã Rex addictissimus tranquillitati esset. Cuius turbandæ cùm præcipuam materiam dissensio de religione suppeditaret, quòd alij Romanam, alij Pragensem acriter tuerentur, sic in eodem conuentu inter vtrosque controuersiam Rex composuit, vt quæ loca veteri vsurpatione cuique eorum ex hac vel illa factione hactenus obtigerunt, ea vt

Rex Pragam reuersus magno applausu excipitur.

Ornat Rex templa & reliquias sanctorum.

Pacis studiosus Rex.

Supplementa senatui data.

Lex contra prædones.

Forum iudiciarium restitutum.

Lis de religione composita.

quisque pro suis teneret, aliena ne appeteret, aut occuparet, néne alteri alteros contumelijs conuitijsque incesseret, sed darent vtrique operam, ne pax communis quouis modo læderetur. Conatus est præterea gymnasium Pragense in antiquam dignationem restituere, conductis ex Italia claris doctrina & eloquentia professoribus, nullo non propositum regium mirificè laudante, extra senem quendam, cui Coranda vocabulum cum paucis magistellis gymnasium occupantibus, qui metuentes ne bolus eis è faucibus eriperetur, clamare apud suos occipiunt: Actum est de religione vestra Pragenses, ni vigilaueritis: conatumq; per hæc regis irritũ faciunt. Is in Hungariam reuertens, aliquantulum in Morauia substitit. Olomuciumque ingressus, cognitioni nouæ ac vix auditæ præsedit. Ciuis Vratislauiensis, honesto domi loco natus, copijsque rei familiaris locuples, & existimatione inter primos habitus, negocij cuiusdam sui gratia in Poloniam profectus, diuertit in oppido quodam in domum meritoriam. Ibi Caupo quingentos hospiti aureos clam subducit, accusatusque furti, crimen metu tormentorum fatetur, reddere ablatum paratus, nec aliud quicquam hospes petebat. Cæterùm iudex & decuriones oppidi instare, vt legibus illorum satisfiat, quæ sanciunt, vt accusator furti suis manibus furem in furca suspendat, aut si ad manus carnificẽ suum non habeat, ipse à fure suspendatur, si fur id exequi voluerit, quod ille promptissimè se facturum recepit. His verbis exanimatus metu hospes, ignominiam infamiamq; supplex deprecatur, donatq; gratuitò iudicibus totã illam summam sibi ereptam, modò abire incolumi illi liceat. Negant illi fas esse legũ custodib. contra leges quicquam agere. Quid multa? quando nihil æqui impetrat, facere quàm pati quod necessitas iubebat maluit, continuoque Cracouiam ad Regem Poloniæ perrexit, qui legis huius barbaræ non solùm testem se exhibuit, sed literis prætereà suis regijs ab omni infamia illũ purgauit, quas Vladislaus quoque rex suo diplomate confirmauit, addita mulcta, si quis factum illud illi opprobrare auderet. At nemo tutius quisquam extabat, qui facinus illud seriò excusaret, sed metu mulctę omnes mussabant. Hanc demum Vratislauienses rationem, hominis in pristinam dignationem restituendi, inueniunt: creant eum præfectum, quem ipsi Capitaneum vocant, qui nobilitati ad iurisdictionem Vratislauiensem pertinenti tanquam iudex præesse solet, quem honorem si ille assecutus fuisset, cætera omnia salua esse videbantur. Sed nobilitati valde turpe erubescendumque visum, subire iudicium hominis, aut ei in subsellijs assidere, in cuius vita tam manifesta hęreret infamiæ macula: contrà ciues literas regias opponebant, quibus omnis prorsus nota detergebatur. In hac igitur difficultate Rex medium quiddam censuit, vt tum præfecturam vrbis ille gereret, posteaquam à ciuibus rursus in senatum allectus fuerit: remouerant enim illum è senatu. Sed nec post hanc Regis sententiam eum in locum restituerunt, ita nec senator, nec præfectus, sed vt priuatus tandem mortuus. Per idem tempus Stanislaus Thurso Roma Olomucium veniens, regem suum qua decuit reuerentia salutauit, pontificatumq; Olomucensem inijt, aliquandiu pontifice vacuum, eoq; gratior aduetus eius omnibus fuit, auxitq; ipse gratiam in tantum ornatus cunctis dotibus pontifice dignis, in quantum ornari capit humana vita pastoris casti, sobrij, pij, atque ea simplicitate simplicis, qnam cũ prudentia Dominus miscuit, inquiens: Estote simplices sicut columbæ, & prudentes sicut serpentes. Meritò itaque non solùm apud domesticos fidei, sed etiam apud eos, qui extra domum Dei in speluncis versantur ob vitę innocentiam gratiosus fuit. Rex Budam reuersus, non multò pòst factus est pater ex Regina vxore, quæ filiam ei nomine Annam primo tum partu edidit, non omnibus hac re lætis, qui videlicet regni spem, si absque liberis decessisset Rex, iam dudum deuotauerant, quanquam ne tum

Academiam Pragensẽ amplificaturus impeditur à Coranda.

Disceptationi causæ inauditæ præsidet Rex urbe Olomucensi.

Barbara lex.

Sententia à rege lata.

Stanislai Thursonis Episcopi Olomucensis laudes.

Anna filia regi nata prius Elizabeth dicta anno 1500 23. Iulij.

he tum quidem spem illam fouere desistebant, verbis se consolantes, quòd filia, non autem filius, qui legitimus regni hæres haberetur, nata esset. Altero deinde partu appropinquante, & nonnullis ex illa factione suspectam reginam habentibus ne puerum supponeret, si puellam enixa fuisset, iussit illa partui ex ijs suspiciosissimum vnà cum obstetricibus interesse, vt oculatus esse testis posset, mas an fœmella nasceretur, natusq; est Ludouicus, matre ex illo nixu fato functa, quoniam non ita vt debuit procurari ab obstetricibus potuit, arbitro præsente, cui fas non erat puerperijs se admiscere. Quàm verò grauem iacturam Rex immaturo reginæ interitu fecerit, mox sensit, redactus ad priorem fortunam, in qua ab alijs, prout illis aut expediret aut liberet, non ipse alios, vt principem decuit, regebat. Id autem, Regina incolumi, nemini concessum est, vt plus quàm Rex vlla in parte polleret, sed si quando partes regiæ suscipiendæ erant, præsertim in tuendis vectigalibus censibusque, & arcibus regijs conseruandis, in quas proceres inuadebant, vilissimo obtruso precio, ipsa munere regis aduersus tales fungebatur, breuique insignem thesaurum coaceruauit, ac prima reginarum abacum regis ex solido auro planè regium instruxit, aggressa dein mensas argenteas adornare, ne quid aliud in cœnaculo regio nisi aurum & argentum purum putumque resplenderet. Sed in ista post obitum reginæ, sicut in alia regis bona, impetus, non quidem festinus, sed lentus factus est ab harpijs aulicis, qui tempora rapiendi obseruare, nimiaque regis bonitate ad suum quæstum abuti probè nouerant. Huius à deò reginæ decessum cùm diutius lugeret, mœrorisque insignia vestes pullas deponere, aut barbam incanam abradere non sustineret, circumstat eum magna consolantium frequentia ex Hungaris, Boiemis, Morauis, Budam aggregata, ex quibus pro se quisque consolatorem agit, alius alio modo, atque in hoc omnes conueniunt, Nihil regem amisisse, saluo Ludouico filio, in illo omnia inesse, illumque regi pro omnibus esse, vt non solùm lugere deceat, sed etiam gaudere oporteat. Quibus auditis Rex, solita sibi in rebus ad stomachum non facientibus taciturnitate omnes transmittit. Redeunt postridie Hungari, quorum nomine Archiepiscopus Strigoniensis: Ad lætum, inquit, exoptabilemque nuncium lætus decet regem habitus, quem si induis, exoptata feres, vt Ludouicum regem Hungariæ tibiq; consortem vel in hac puerili ætate confestim videas. Tam grato, inquit, nuncio libenter in habitu quoque mutando subscribimus, proditq; mox purpuratus lautusque & attonsus ad prandium, cùm subitò Hungari mutant voluntatem de Ludouico coronando patre adhuc superstite, quoniam huius rei exemplum inquirendo se nondum inuenisse aiebant. Sed rursus à Boiemis & Morauis facturos se quæ Hungari negarent, prolixè pollicentibus, in priorem mentem impulsi, vt Ludouicus antea Hungariæ rex quàm Boiemiæ haberetur, coronandum eum in Alba regali susceperunt. Biennio dehinc pòst, in Boiemia Pragæ coronatus est, intra quod temporis spacium multa apud Boiemos seditiosissima turbulentissimaque contigerunt, diuisis per factiones & coniurationes inter se ordinibus, alijsque auctoritatem iudicum defendentibus, alijs iuri & sententijs latis non obtemperantibus, alijs latrocinari quàm iudicari malentibus, vnde plena insidiarum, plenaque armorum Boiemia erat. Ab omnibus enim ferè arma sumpta fuerant, contra proceres iudicio rebelles, quos Schlicones cognominant. Illorumq; oppidum munitissimum, vocabulo Cubitum, diu oppugnatum, non tamen expugnatum fuit. Capti mox per insidias Heinrici Guttsteini duo fratres è familia Schuambergensium ornatissima, abductiq; in Bauariam, libertatem aliter nisi grandi summa adnumerata recuperare haud potuerunt, nec interim Georgius Kopytlansky, grassatorum grege stipatus, quem aduersus Pragenses contraxerat, igne, cædibus, rapinis, inter-

Ludouicus filius Regi natus matre mortua anno 1505.

In re domestica amplianda & redditibus percipiendis peritissima fuit regina.

Rex mœstus ob coniugis obitum.

Hungari solantur regem promissa Ludouici filij coronatione.

Biennis Ludouicus rex Hungariæ coronatur.

In Boiemia fusq; deq; omnia fiunt.

Cubitum oppidum Schliconum oppugnatur.

dum membrorum mutilationibus insultare Pragensibus acerrimè destitit, atque ita illos premere, vt pedem è mœnibus vix efferre auderent. Eisdem molesti & sacerdotes erant, more suo inter se rixantes, ciuiumque concordiam distrahentes, dum alij Calixtinorum, alij Piccardorum factionem magna contentione præferunt, fouentque.

In Pragenses seuitum à Kopitlansko.

Regis implorátur præsentia.

Continuæ ad regem literæ, frequentes item legationes missæ, orantes, vt aduentum suum in Boiemiam celeraret, vix aliàs vnquam magis necessarium: aut si adhuc negocijs regni Hungariæ impediretur, quò minus ipse statim venire possit, legatos cum plena potestate ad componendos præsentes motus præmitteret, qui simul viam quoque commodam domino suo præpararent, quam sine animi molestia libenter paulò pòst obiret. Delecti ad hoc duo Episcopi, partibus minimè suspecti, quia à studio illarum contentioneque alieni, Stanislaus Olomucensis, & [a] Iohannes Varadiensis, qui quanquam vestem religiosam induit, curas tamen aulicas non planè exuerat, quibus ab ineunte ætate innutritus, ac sub rege Matthia peritissimo magistro edoctus, exercitusque, quoties opus erat, multum arte in illis pollebat. Frequentissimus omnium ordinum conuentus Pragæ tunc adfuit, cùm legati mandata Regis exposituri suggestum conscenderent, quibus breuiter initiò expositis, iubet ante omnia Varadiensis literas cum signis exhiberi eas, quibus nomen quisque suum fidemque in societatem noui fœderis obligauit.

Memorabile Varadiensis facinus.

Tacentibus primùm vniuersis, mox non paucis tergiuersantibus, & nonnullis extare illas negantibus, instat Varadiensis, vrgetque, & se authoritate regia virorum minatur, nisi dicto mandatoque regio audientes fuerint: quo audito, vadunt, rollunt, afferunt literas, quibus ille acceptis, explicat pellem longam latamque: sed neque quid in illa scriptum est legit, neque signa circumquaque pendentia considerat, sed cultro sumpto per medium illam discindit, signaque amputat, ac mox ea dispergit, vnde recolligi illa non potuerint. Cùm hæc fierent, aderat non nemo in illo conuentu qui diceret: Quin detrahimus huic monacho bardocucullum, & imponimus ei trabeam palmatam, quãdo tam insignem de nobis egit triumphum. At Varadiensis ab hoc facto hilari vultu ordines affatur, spem illis dans optimam, omnia ex vsu regni ipsorum vtilitate successura: postquam res huc adducta sit, vt liberè omnibus in medium consulere liceat. atque ita sanè euenit, vt communi intercedente consilio, adhibitaque ab vtroque legato medicina, quæ vitiosas partes sanaret, totum inde regni corpus bellè conualuit.

Præter spem pacata omnia.

Lex de Piccardis, ut Romanis uel Calixtinis se coniungant.

Ab ijsdem legatis, mandato Regis peculiari, hoc quoque de Piccardis actum fuit, vt ne in cœtus publicè aut priuatim coirent, synagogas suas omnes occluderent, à concionibus scriptisque de sua secta plane abstinerent, & intra certum tempus, vt ad alterutram partem Romanam aut Calixtinam discederent. Conuenit inter omnes ordines, vt mandatum istud ad publicas tabulas, cum mulcta transgressoribus imposita referretur, eiusque exequendi potestatem arcis præfectus cum iudicibus haberet. Hinc Regi opportunitas adesse visa est eundi in Boiemiam, quam protinus etiam arripuit, Ludouicum regem paulò amplius triennium agentem, & Annam filiam aliquanto natu maiorem secum adducens. Cumque omnia instructa apparataque inuenisset, quæ ad festa coronationis gaudia apparanda erant, iamq; Marchio Brandeburgensis cum liberis & vxore sua, quæ Vladislai regis soror germana fuerat, cumque alijs principibus & hospitibus Pragam venisset, nulla mora interposita ad regnum Boiemiæ Ludouicum, augure Stanislao pontifice Olomucensi, inaugurandum curauit.

Ludouicus xvi rex Boiemiæ coronatur Pragæ.

Iocus de Anna regis filia coronam fratri inuidente.

Non tenuit Anna puella lacrymas, viso Ludouico corona aurea redimito, interrogataq; à parẽte, cur fleret? quia corona, inquit, regia careo, cũ æquè ac Ludouicus regis sim filia. Vladislaus subridens, post solennia peracta coronam sibi afferri iubet, illamq; capiti puellæ

puellæ imponit, atq; ita læti inde omnes ad conuiuium ineundum procedebant. Digressis hospitibus, atrox facinus à Boiemis in Hungaros, in ea vrbis parte, quam Minorem vocant, perpetratum, rixam nebulone quodam suscitante, ob ereptum sibi prostibulum: diu proeaeiratis, & petulantiæ certamen stetit, concurrentibus ad clamorem vtrinq; Boiemis & Hungaris, atque vtrisq; stricto ferro se turbæ suorum miscentibus. Validior Boiemorum manus trucidatis circiter xiiij Hungaris, cæteros in fugam auertit, sed nullum tutum fugæ aderat perfugium, in ipsis diuersorijs sauciabantur, & fœdè spoliabantur sine vllo discrimine domini seruiq;. aucta mox rapiendi licentia fuit, aucto prædonum numero, ex veteri nouaque Praga affluentium, adeò vt Stephanus Batori inter primos apud Hungaros dignitate conspicuus ægrè è manibus illorum elapsus fuerit, Medæam imitatus, vt enim illa sparsis per viam liberorum suorum membris, ita Stephanus aureis nummis passim proiectis se insequentes remoratus est, donec in arcem penetraret. Sedata post hac turba, à magistratibus, & saniore parte plebis omnium trium ciuitatum, authores tumultus comprehensi, varijs pœnis subdebantur. Lenissima erat pœna capitis, frequentissima autem pellium detractio, excoriatioq; quã passi sunt ferè omnes, qui vestium Hungaricalium preciosis exuuijs sua corpora induerant. Vocati deinde sunt Principes Germaniæ ad præstandam debitam Regibus Boiemiæ obedientiam, Palatinus Rheni, & Dux Saxoniæ. Nam Marchio Brandeburgus ante discessum Praga suum, illo munere solenniter cum sacramento functus est. Compari ceremonia isti quoque similia sacra regibus in throno considentibus iurati peregerunt. Ac ne, post reditum in Hungariam suum regni status malè staret, curam in primis iurisdicendi, iustitiæq; omnibus ex æquo administrandæ habuit, monitis iudicibus, vt ad legitima iudiciorum tempora Pragam coirent, actuique rerum & cognitionibus sine vlla cuiusuis interpellatione vacarent, eisdem armis quoque ipsum ius & sententias exequendi concessit aduersus eos, qui per audaciam aut potentiam res iudicatas illudere audebant. Ad eosdem transtulit arcium censuumq; Regiorum procurationem, cũ accepisset eum, quem Regijs negocijs præfecerat, magis suum marsupium, quàm Principis fiscum procurare. Ad plurium itaq; conscientiam confugit, deditq; illis potestatem, tam præficiendi, quàm submouendi ab officijs quos idoneos esse non iudicarent, atq; inter præcipua illis iniunxit, vt crebrò cum eis rationes putarent, ne dilati prò nummis repræsentarent ratiocinatium, nummos denique ne in alio loco quàm in arce Pragensi deponerent, nullius nisi Regis mandato dispensandos: quos quidem ille breui pòst discedens ita dispensauit, vt ne teruntius quidem maneret reliquus, sed tot præterea & tantis debitis regnum inuolueretur, quantis nunquam aliàs, multis videlicet æruscatoribus pro vno succedentibus, qui in æs varijs artibus inuaderent. Extat verò prouerbium, Multis ictibus deijcitur quercus: cuius naturæ cùm Vladislaus videretur esse affinis, durus interdum in assentiendo ac inflexibilis, & quem vnico ictu non prosterneres, quid mirum, si crebris multorum ictibus tandem procumberet, vt tædium & molestiam vel cum iactura aliquã redimeret. Vrgentibus reditum Hungaris, indulgendum iam illis quoque tempus adesse ratus, itinere per Morauiam solito progrediebatur, diuertitque Cremsirium ad Stanislaum præsulem, & vsque in tertium diem ibidem substitit non sine cura, quæ animum illius angebat ob pestem in Hungaria pululantem, cui liberos committere nolebat. Aderam præsens ego, cùm Regem ita affectum Stanislaus in cubiculo istis verbis alloqueretur: Video maiestatem vestram esse solicitam periculo liberorum, quod illis ex aura in Hungaria ob morbum suspecta imminere videatur: Nihil maiestati vestræ opus est hac cura, maneant ambo

Leui principio ingens rixa inter Boiemos et Hungaros orta.

In authores sat seuerè animaduersum.

Principes feudum ab Vladislao accipiũt.

Armat supremã magistratus auctoritatẽ rex: illis etiam reduuum curã commissa.

Mandata de fisco.

Prodigus Vladislaus.

Guttã cauat lapidem non ui sed sæpe cadendo.

Reuertitur rex in Hungariam.

Rex Cremsirium exitineri diuertit.

Ob pestem in Hungaria liberis rex metuit.

cum suis in Morauia, aut hîc Cremsirij, aut in vicina arce Viscouiensi, cui hortus satis amœnus adiunctus est, libentissimè ego illis de altero loco concedam, vt quoad maiestati vestræ placuerit, in illo commorentur. Ducens ex alto Rex spiritum, gratias, inquit, agimus. Ac multis præterea huius officij tam prompta exhibitio grata fuit.

Ioannes comes Trenziniensis urget liberorũ adductionem.

Sed disturbauit totam rem Ioannes Comes Sepusiensis è Trencinio Cremsirium ducentis equitibus comitatus superueniens, regiq; coràm minas proponens, quibus Hungari minarentur, se illum Budam non intromissuros, si absque liberis in Hungariam redeat. Cum liberis itaque reuersus est. Tranquillæ tunc res in Hungaria à Turcis fuerant, rege continenter pro pace orante, & vt multorum opinio habebat, precibus suis, Basaythen à Christianis aduersus Persas auertente.

Selymus Baiazethem patrẽ non solum imperio, uerum etiam ueneno ab Hebræo medico propinato è uiuis sustulit.

A quibus Turcæ iam tertia insigni clade prostrati, casum suum apud filium Selimum miserabantur, inculantes patrem, quòd omissis in Thracia, Misia, Pannonia felicibus prælijs, infaustissimum apud Persas concitauerit bellum, multisq; eum exhortationibus cõtra eundem patrem accendentes, ad extremum effecerunt, vt filius illi imperium extorqueret, ac deductis ex Persia reliquijs, fines regni Hungariæ infestare cœperit.

Strigoniensis Archiepiscopus à Leone Papa x. cruciatam impetrat.

Erat tunc Romæ Thomas Archiepiscopus Strigoniensis, eoque facilius præsens impetrauit, vt crucis tuendæ contra Turcas, crucis militiam in Hungaria promulgandam Romanus Pontifex concederet, facta promulgatione, vexilloque crucis subleuato, cùm præter spem magnus hominum ad arma confluerert numerus, multoque adhuc maior fama eius apud Turcas increbresceret, adsunt protinus Turcæ à Selymo Budam missi, vltrò fœdus postulantes.

Fœdus ictum cum Turcis

Id verò valde ex voto regis pacis cupidissimi cecidit, oblatumque sibi fœdus, nulli nisi Deo optimo acceptum retulit, quale ad vitam vsque suam cum hoste percussit.

Bellum rusticanum in Hungaria.

Anno 1514.

At multitudo plebis collectitia impium nacta caput, bona deposita, malam crucem (nempe latronis à sinistra pendentis) induit, signoque libertatis afferendæ proposito, bellum seruile in dominos suos commouet, in quo non minore vi ac rabie quàm Turcæ solent omni sæuitiæ genere debacchata est, tam in agros quàm in homines, qui dominationem potestatemque reuerebantur, defendendamque suscipiebant aduersus Georgium Cæclum, sic ducem suum nominabant, dignum scilicet, vt in prouerbio habetur, patella operculum. Is igitur regnandi libidine præceps, in omnem nobilitatem, quæ malesanæ eius audaciæ obsistebat, infestus ferebatur, agresti prorsus implacabilique odio illam persequens: nullum enim dignitati, nullum religioni, nullum misericordiæ precibusque locum relinquebat, sed quoscunque nobilitate insignes comprehendir, eos capite statim adempto, mulctauit, vnum etiam ex Episcopis in palo suffixit.

Immanis crudelitas Georgij Cæcli ducis rusticorum

Vnde mox adeò terribilis factus, vt ipsi quoque regi, quis vnquam crederet? metuendus videretur. Qua indignitate Boiemi | Moraui, Slesitæ commoti, agmina peditum equitumque celeriter comparant, cum illisque ad opem principi suo ferendam maturè Budam perueniunt. Horum tandem aduentu latronum audacia fracta, etiam duci pauorem intulit, vt cogeretur vltra Tibiscum fluuium tutiora castris loca quærere.

Strages magna rusticorũ edita à Ioanne Vuayuoda Transyluaniense.

In hac trepidatione Ioannes Trencinensis, qui præfecturam Cisalpinam obtinebat, cum delecto equitum robore improuisus superuenit modicaque cæde turbam agrestem ad fugam impulit, Georgio duce eorum intercepto, cui coronam ex ferro iussit fieri, ignitamq; capiti illius imponi, ac tum demum ceruicem noui regis amputari, cùm ipse tamen regni cupidine inter primos incensus esset, quam spem indies acrius fouebat, senectam Vladislai considerans & pueritiam Ludouici non magnifaciens, sed vni Annæ, quæ soror Ludouici erat, oculum adijciens, si eam sibi pacto matrimonij vincire posset.

Posteau-

Posse autem id se efficere eo facilius sperabat, quòd soror sua cum [b] Sigismundo rege Poloniæ Vladislai fratre nupta erat. Indicata sunt ista regi, simulque datum consilium, vt cum intimis ex vtroque regno contractis de summa rerum tempestiuè deliberaret: qui Budam conuenientes post multas & varias consultationes hanc postremò sententiam Hungari Boiemique approbauerunt, quæ censuit, vt cum Maximiliano Cæsare, cui nepotes & neptes essent, affinitas rege liberisque regijs digna conciliaretur, ita cæteros omnes tanquam impares studium regni ambiendi posituros. Huic sententiæ & Rex præbuit aures, si frater eius Sigismundus eidem subscriberet: nōn enim valde regi Poloniæ cum Cæsare tunc conueniebat. Missi igitur in Poloniam legati, regem docent quid Vladislaus de liberis suis constituerit, & an constitutio eiusmodi placeat, aut displiceat togāt, vt Rex planè respondere dignaretur. Ille vt erat aperto candidoq; pectore: Nihil, inquit, mihi obstare debet offensarum quantumuis grauis acerbitas, quò minus rectè sanctéq; meis consulam: itaque planè vobis respondeo, quòd consilijs fraternis vehementer assentior. Non latuit hæc animi prorsus regia moderatio Maximilianum ad omnia circumspectum & vigilantem, de qua modestia ne regi concederet, spontè illi eam reconciliationem obtulit; qua ille bene contentus fuit. Ambos dein fratres reges Viennam benignissimis atq; humanissimis verbis inuitauit ad perpetuam inter ipsos amicitiam, beneuolentiamq; & pacem confirmandam. Ad hunc verò conuentum interturbandum non deerant, qui rumorem spargerent, Turcas fines Hungariæ incursare. Ibi Ianus Trencinensis rapere arma & se milites sequi ad pellendos finibus hostes iubet, sed cùm nulli hostes foedere adhuc durante, in agris inuenirentur, fingit metu cessisse, hortaturq; vt arcem hostium in vicino sitam, quam Zernouice vocant, recipiant, gloriam ambiens, & apud Hungaros fauorem, si res è sententia successisset. Sed contrà euenit, vt non solum cùm ignominia, sed cum multa etiam suorum strage inde repelleretur, ita Vladislaus citra vllum impedimentum cœptum iter Posonium vsque cum liberis continuauit, fratrem inibi manens, vt vnà cum illo Viennam ingrederetur. Quo iam præsente nouum rursus commentum excogitant pacis disturbatores, exploratum se habere dicentes, insidias à Cæsare esse regibus præparatas, vt Viennam venientes caperentur, quibus verbis Vladislaus deterritus, exequi profectionem non properabat, verùm Sigismundus sine vlla cunctatione se profecturum respondit, adijciens malle vitā excedere, quàm fidei Cæsaris se nō committere. Traxit igitur hac cōstantia secum fratrem, & ipsum Cæsarem incredibili fauore sibi deuinxit. Satis adhuc longo itineris ab vrbe interuallo, Cæsar obuiam Regibus progressus cum cohortibus & turmis per partes dispartitis, vt seorsum equites, seorsum starent pedites, omnes pulchris armis resplendentes. Ipse togata purpuratorum caterua stipatus, ad salutandos reges hospites adequitabat, primumq; Vladislaum ob pedum dolorem in lectica desidentem vt patrem salutauit, mox Sigismundum vt fratrem, dein Ludouicum vt filium, & Annam vt filiam, eumq; charitatis ordinem, quem titulis præ se tulit, & tum & postea semper coluit. Cœptum dehinc agi, de conciliandis vtrinque matrimonijs, hanc conditionem Cæsare offerente, vt alteri ex nepotibus suis aut Carolo aut Ferdinando filiā Vladislai Anna desponsaretur, & vicissim Ludouicus vt stipularetur, se neptē Cæsaris Mariam in matrimonium ductum iri, Nec dum enim sponsis ætas habilis coniugio erat, quanquam Anna proximè ad maturitatem accedere videbatur. De hac liberum Cæsari vterque frater facit, vt eam vel sibi copulet, vel vtri nepotum destinauerit in matrimonium tradat. Ad hæc Cæsar, Viuam, inquit, adhuc memoriā Friderici Cæsaris parentis teneo, dicere soliti: Si quis honesta ratione senem vita priuare velit, obtrudat ei puellam iuuenem: id e-

Ambit Iohannes regnum et nuptias Annæ.

Deliberatio procerum de affine regi adoptando.

Affinitas cum Cæsare contrahenda uidetur consensu Sigismundi.

Candor Sigismundi.

Inuitantur reges Poloniæ et Boiemiæ Viennam.

Ioann. Vueyuoda seu Dauus turbare conatur nuptias.

Suspectum Cæsarem regibus facere student maleuoli.

Ad Prukum Maximilianus excepit reges anno 1515. die 16. Iulij.

Viennæ coniugia stipulata.

Liberum Cæsari uel ducere Annam, uel nepotibus è rege Philippo natis concedere.

Apophthegma Maximiliani Cæsaris. *Turpe senex miles, turpe senilis amor.* *Anna Germanicum sermonem discit Viennæ.*

nim senibus præsens esse venenũ. Quo dicto ego monitus, valde seniliter desiperem, si sciens volensq; periculũ mortis adirem: dein vehementer in puellam peccarem, si breui moriturus viduam relinquerem, non statim post Cæsarem maritum alium inuenturam. Proin consilium placet, quod puellis dedit ille qui cecinit, Si qua voles aptè nubere, nube pari: optimè enim iuueni cum iuuene conuenit. Annam tamen Viennæ retinet, vt simul cũ nepte Maria in eodem Gynœceo educaretur, sermonemq; Germanum perdisceret, donec ambo adolescerent, sponsus & sponsa. Atq; ita rebus omnib. ex voto confectis, reges magna cum lætitia in regna sua remigrant. Vladislaus cum Ludouico rectà in Hungariam, Sigismundus per Moraviã & Slesiam in Poloniam. Tam verò in transitu quàm in reditu in Morauia à Stanislao præsule hospitio exceptus est cum frequentissimo procerum & ornatissimo comitatu: primũ Cremsirij, dein Viscouiæ, atq; in vtroq; loco quàm hospitaliter, nullius tantũ valeat testimonium, quantum ipsius regis ingenuè tunc fatentis, à Vienna vsq; Cracouiam à nemine quoquam se lautius liberaliusq́; tractatum fuisse, quàm ab Episcopo Olomucensi. Vladislaus Budam rediens, molitiones procerum quorundam sinistras, dilatas potius quàm sublatas reperit, quas ipse tamen omnes mira patientia aut dissimulauit, aut contempsit. In tantonamq; silentio quo consilia sua obtegebat, difficile erat diuinare, quid secum cogitaret, aut quali animo hoc vel illud ageret, sic videlicet taciturnitatẽ amplexus, vt à plerisq; mutum idolum cognominaretur, quod aliud proloqui nesciret vel nollet, nisi bene aut **dobře**. Hunc enim morem habuit, vt Hungaris, quorum linguæ ignarus erat, vocabulo Latino, Bene, Boiemis aũt vernaculo ipsorũ verbo **dobře**, quod idem cũ priore sonat, responderet, cùm vtriq; illi compendio suo studentes sibi quidẽ bene, cæterùm regi malè consulerent. Nihil itaq; mirum, si per hæc duo verba regnum vtrunq; miserè afflictũ fuerit, amissis regijs oppidis, arcibus, vectigalibus, & quibuscunq; alijs reditibus, adeò vt in Morauia rex nullum planè reliquum censum haberet, tenuissimum verò in Boiemia. Nam illud omnem fidem excesserit, quòd in Hungaria tam dite, & omni com meatu regio abundante ad eam non semel penuriam peruenerit, vt nihil in penu esculenti, nihil in cella vini reperiret, cogereturq; aliunde sibi prandium emendicare. Videram Budæ, quando ministri aulici cũ aliquot lagenis vacuis ad domum Georgij Episcopi Quinqueecclesiensis currerent, vinum pro regisprandio impetratum, interrogat Episcopus, an vinũ in arce non haberent? Ne vllum quidem, obsonium, respondent. Indignitate rei ille concitus, ad regem properat, accersitoq; mox quæstore, cum illo rege coràm grauissimis verbis expostulat, quòd præ quæstu suo officium turpissimè deserat, regnumque ad indignam tum infamiam, tum inuidiam adducat, quasi non haberet vnde regem suum aleret, cùm ipsius quæstoris tam plena sint promptuaria, vt ex hoc in illud cotidie eructent, iussitq; protinus cõplura vini vasa de domo sua in arcẽ transuehi, vt vini interim adesset copia, dum alia obsonantur. Redacta & in Boiemia res ad esuriem, nunquam saturis, qui se annona regis ex montibus censibusq; aurea & argentea saturabant, tantamq; authoritatem sibi assumebant, vt pro libidine sua honores, magistratus, officia, inscio plerunq; & ignaro rege, quibuscunq; placuit, distribuerent, vt eò procliuius ærarium cum multis manibus exhaurirent. Negari non potest, quin Rex senecta & valetudine, qua ex podagra sæpius, nonnunquam etiam ex apoplexia tentabatur, lentus, tardusque & rerum suarum incuriosus haberetur, non autem sponte voluntateque, sed summa importunitate eorum, qui iniustè petere non desinebant, quòd iustè eis negabatur. Factus est sine modo profusus, vt vel per hæc modum se molestantibus imponeret. Sera dein pœnitentia ductus, in vltimo tandem vitæ actu omnes eiusmodi iniquas largitiones extortas in oppidis & arci.

Sigismundus rex Poloniæ ab Episcopo Olomucẽsi humaniter exceptus. — *Vno eodemq; uerbo tam Boiemis quàm Hungaris respondet rex.* — *Eget Vladislaus.* — *Episcopus Quinqueecclesiensis quæstorem ob rem malè administratam accusat.* — *In Boiemia eadem rerũ series.* — *Negligentia regis excusatur.*

& arcibus Regijs hæreditates,tum in monasterijs, noui generis tutelas,quas sibi lupi in oues impetrabant, voce scriptoque reuocauit, sed post mortem parum valido. Cætera in illo iure optimo laudaueris,pietatem summam,clementiam singularem, amorem in sibi subiectos,ciuilitatemq; insignem,mirificam ab alieno abstinentiam, & pacis studium incomparabile. Mortuus est Budæ,& Albæ conditus, cùm regnasset in Boiemia XL V, & apud Hungaros X XIIII annis.

Sera in fundo Regis parsimonia.

Anno 1516. die 13 Martij, ætatis 61.

a *Huius superius facta mentio Varadiensis qui Pantheo Olomucij extructo Diui Francisci regulam Bernardinorum acceperat eandem professus religionem pluribus in Silesia cœnobijs extructis Vratislauiæ cœnobio se dicauit.*

b *Sigismundus postea rex Poloniæ ducit sororem Iohannis Sepusij.*

HISTORIÆ BOIEMICAE LIBER TRIGESIMVS TERTIVS.

PAternum regnorum decus Ludouicus excepit, impar adhuc per ætatem tanto oneri sustinendo, quod per se satis graue,insuper factionibus Hungaricis pregrauabatur:non nulli enim gubernacula regni statim ad Ludouicum deferenda censebant, alij gubernatorem requirebant, cuius authoritate & consilio tantisper regnum administraretur, dum Ludouicus paulò ad ætatem maturiorem adolesceret, atque in hanc partem Iani Trencinensis familiatium vehemens studium apparebat. Sed missi per tempus à Cæsare,& à Rege Sigismundo in Hungariam legati, dignitate ac nobilitate conspicui, facilè in hanc sententiam Hungaros adduxerunt, vt regimen penes Ludouicum esse finerent,vsque ad publicum Hungarorum concilium, in eo quod omnium consensu fuerit definitum, id meritò vt præpolleat. Discedentibus legatis,vocat concilium Ludouicus,cui Boiemos prætereà,Morauosq; & Slesitas, consultandi gratia interesse iubet,congregatur in loco solito ad oppidum Pesthum,maxima Hungarici populi multitudo,non sine armis, vt mos est illi genti. Aderat quoque Ioannes Trencinensis cum sexcentis equitibus. Cæteri Proceres & Pontifices cum Rege in arce Budensi erant, ibique periculi rationem habentes, Regi persuadent, ne se turbæ tumultuosæ credat, sed euocet potius Budam omnes, quibus in publicis consilijs versari liceret. Nolunt illi consuetum consilij locum mutare, sed conscensis mox nauibus, numerus maior quàm trium millium, Danubium traijcit, totumque hoc spacium quod ante arcem patet, strictis gladijs complent, Proceribus minitantes, ni vltrò Pesthum veniant, se illos vi eò pertractutos. Talique furore inflammati, in portam arcis faciunt impetum, cui custos præpositus erat Paulus Tomori miles strenuus cum validissimo præsidio. Is reserata audacter porta, oppositisque bombardis, complures de ponte in fossam proturbat, cæteros metu tormentorum longius summouer, donec à Rege missi, qui furorem illum compescerent, nomine Regio spondentes, si postridie manè in eundem locum inermes redeant, ipsum quoque Regem cum suis absque armis ad illos progressurum, idq; factum fuit, constitutumque Regi tribunal, in quod cum consiliarijs conscenderer. Proximus Regi Thomas Archiepiscopus

Vndecim annorum rex Ludouicus regendi imperitus.

Gubernator quæritur.

Ianus Trencinius Vayuoda ambit gubernandi munus.

Res in conuentum ordinum reiecta.

Conuentus Hungarorum ad Pesthum.

Rex se Hungaris non committit.

Paulus Tomoræus ab arce Budensi Hungaros repellit.

Consultatio de gubernatore.

Rex et Archiepiscopus recusant gubernatorem. Strigoniensis assedit: eum Rex vti puer rogat, quid hoc nominis esset, aut quę illius authoritas, quem gubernatorem vocant? tanta, inquit ille, vt in ipsum Regem & regnum habeat imperium, qualis ergo, ait Rex, ego futurus? picto, inquit, similis, qui nullam exercet iurisdictionem. At ego, ait, ferre talem non possum: dabitur, inquit, opera, vt ne nos etiam illum feramus. Vacabat tunc morte Perenij summus apud Hungaros magistratus, quē regni Palatinum appellant, qui vt cæteris omnibus magistratibus honore antecellit, ita imperio tamen Regis sicut alij subiectus est. Huic cùm & Rex intendere, & omnes Proceres eundē cupere viderentur exploso gubernatore, Stephanus Batori, Palatinus regni declaratus fuit, atq; ita maiestas Regia apud Ludouicum incolumis mansit. *Stephanus Bathoreus regni Palatinus creatus.* Qui si nactus fuisset educatorē, qualem oportuit Regem habere, qui non solùm corporis vitæque curam suscepisset, sed multò magis optimam viuendi rationem menti eius indidisset, tam bona indoles, quæ in puero emicuit, sopita nunquam fuisset. *Egregia in Ludouico indoles mala educatione extincta.* Nunc altor, morumque formator ei patris voluntate Georgius Marchio Brandeburgensis obtigit, bonus ille quidem princeps, sed cui conuiuia, theatraque & arena, in qua hastis concurritur, ludique & choreæ magis cordi erant, quàm seria studia, quæ mox delitiæ Ludouicum sic prosecutæ sunt, vt consultationes de regno grauiores vitaret cane peius & angue. *Georgius Marchio pædagogus Ludouici.* Aduenerant in Boiemiam quoque à Ludouico missi legati, qui liberam regni Boiemiæ administrationem ei, tanquam Regi coronato concedi peterent, simulque cohortarentur omnes ordines, vt postitis intestinis seditionibus, mutuam inter se pacem & concordiam fouerent, latrocinijs obuiam irent, iudicia celebrarent, quanquam ætas adhuc non satis regni capax esse videretur, ne tamen Hungaris cedentibus, ipsi contrà contenderēt Ludouico regimen liberum hac lege promittunt, vt cùm primùm in Boiemiam veniret, iura libertatesque ordinum omnium suo ore per sacramentum Regibus Boiemiæ solenne confirmaret: prætereà operam se daturos pollicentur, ne quid interim intestini motus oriatur, & si quid exortum sit, vt intercipiatur. *Ludouicus regnū Boiemicum petit.* *Annuunt Boiemi.* Nolebant videlicet expectare Boiemi, dum externi illos peregrinis legibus in concordiam fortasse non valde omnibus gratam reducerent, sed ad præstitutam diui Venceslai diem, Pragam coeuntes, incredibili facilitate difficilimas controuersias amicè inter se ac domesticè composuerunt: cæterùm de Regijs debitis, sine authoritate Regis transigi non potuit. Denuò itaq; legati in Boiemiā remissi, qui hanc causam Regis mandato transigendam susciperent, in qua tamen aliud proficere nequiuerunt, nisi vt dilata in certum tempus sortis solutione, fœnus interim à debitore sine vlla intercapedine creditori repræsentaretur. *Ante aduentum Regis Boiemi rebus in tranquillo constituendis vacant.* Seorsum hinc ciues rebus suis consulere, atque in primis ipsi Pragenses id agere cœperunt, vt ex duabus ciuitatibus vnam facerent, serins licet secum reputantes, quod adunata quàm diuisa virtus & fortior & tutior esset. Vnum igitur ius, vnumque magistratum in vtraque ciuitate constituunt, fossas complanant, portas reserant, pœnamque exilij perpetui contra eum sanciunt, quisquis constituta turbare ausus fuerit. *Duæ ciuitates Pragenses in vnā coalescūt.* Aliæ dein ciuitates, diu multumque à latronibus & grassatoribus vexatæ, cùm vagos per vias persequi difficilè esse viderent, coniunctis in vnum viribus, latibula illorum & receptacula aggrediuntur, partimque illorum comburunt, partim demoliuntur, nec loca ignobilia erant, sed quæ à nobilitate possidebantur, vocabulis vernaculis, Tochouice, Macice, Calenice, Nestanice, Ianouice nuncupata. *Grassatorum receptus & arces solo æquantur.* Querelæ nobilium minæque, postquam vis ad vlciscendum deerat, paulatim cum cæteris regni erroribus euanuêre, ac ciues interim maiore quàm prius cum securitate degebant. Ea tempestate [a] Selimo Turcæ, qui interfecto Soldano Syriæ potitus erat, Solimannus filius successit, bella à Parthis auspicans, vt illorum etiam imperium sibi adiungeret, sed nimis

mis aduerso & cruento prælio ab illis acceptus est, siquidem amissis plus centum millibus suorum, cum octoginta solùm equitibus Constantinopolim redijt, tanto ex hac clade Turcarum odio sibi conflato, vt deijciendum protinus imperio tanquam infaustum, maleq; ominatum censerent. At ille ad preces & promissa versus, quòd totam Misiam, Bulgariam, Bosnam, cum ipso Bellegrado reductus breui in potestatem Turcarum esset, gratiam tandem recuperauit. Audita hæc Turcæ promissa Budæ erant, sed pauci illis animum intenderunt, reliqui cum lætitia stragem hostium præsentem accepêre, nihil de futuro solliciti, quasi cum vno prælio tota vis Turcæ interijsset. Per incuriam igitur, perque epulas & conuiuia, vitam amœnam Hungari transigebant, Regemq; iuuenem, qua quisque arte nouerat circumueniebant. Quis vnquam carius emptam vulturem auem audiuit, quàm fuit à Ludouico redempta? Secesserat Agriam, quam morte Episcopi vacuam, ipse per præfectum suum aliquandiu tenuit, eratq; præfectus Regi familiarissimè cognitus. Is vulturē cicurem, & ad aucupium edoctā habuit, ipsum præterea aucupem vario præstigiarum genere, quo Rex maximè delectabatur, insignem petit vtrumque sibi dari Rex. Ad hæc Præfectus, hac, inquit, conditione dono, vt liber sim à ratione villicationis reddenda. Annuit Rex, nutumq; literis & annulo suo roborat, vt à quadraginta millibus aureûm nummûm, quæ penes Præfectum reliqua erant, liber esset. Vide quàm longè viliori argento Augustus coruum præstinauerit, qui tamen humana voce Cæsarem eum salutauerat, qua meruit, vt precio aliquo dignus existimaretur. Ab eiusmodi igitur leuioribus studijs, vt Ludouicus abstraheretur, de vxore ei maturius adducēda deliberatum. Nihil autem horū nesciebat Turca exploratoribus illum de omnibus quæ in Hungaria fierent certiorem facientibus, ideoq; prouidentissimè copias paulatim colligit, vt illas ad manus semper habeat, interimq; ab omnibus excursionibus abstinet, expectans nuptiarum tempus, vt improuisos & festis diebus occupatos Hungaros adoriatur, Bellegrado potissimum imminens, quòd id quoq; compertum haberet, arci præpositum esse non virum aliquem maturum, militiæq; gnarum, sed prorsus adolescentem, Turcam Valentinū cognominabant, quem Hungari, quasi hæreditaria esset præfectura, in patris locum substituerant, obliti Bellegradū Regni Hungariæ clauem esse, quæ portam in regnum patefaceret hosti, quisquis illius clauis potiretur. Proin ante alias omnes arces, firmiore præsidio diligentioreq;, & maturiore custodia indigebat. Sed tantum abfuit vt à quoquam cura aliqua adhibita fuerit, vt ipse etiam præfectus per causam petendi stipendij Budam pergeret, relicta arce sine capite, mansitq; Budæ vsq; ad nuptias, Quæstore tam diu illum frustrante, & ad extremum nihil adnumerante. Constat plerisque (nec enim adhuc omnes mortui sunt) centum tantummodo aureis pro stipendio adnumeratis Bellegradum retineri potuisse, ne in potestatem Turcæ veniret: sed cùm Præfectus absque nummis regredi ad suos non audet, & illi sine duce inter se diuersi ac discordes agunt, & mox circumfuso pauore, quem eis Turca modico exercitu incussit, ita torpent, vt ad defensionem nec animus, nec vires superessent, priusquam illis succurri potuit, deditionem fecerunt. Ad hunc modum Bellegradum aliorum quoq; regnorum præter Hungariam munitissimum propugnaculum, ad confluentem Saui, Danubijq; inclytorum fluminum situm, turpissimè est amissum. Turca in præsens hac victoria contentus, relicto Bellegradi validissimo præsidio, Adrianopolim retro iter conuertit, vt è propinquo suis adesset, si ad recuperandam arcem Hungari exarsissent. At illi metu exoluti, quem de progressu Turcæ in vlteriorem interioremque Hungariam conceperant, satis habebant fortunam amissæ arcis miserari, & inter se potius hostilia, quàm aduersus Turcas exercere,

Solimannus cum Patribus aduerso prælio concurrit.

Expeditione in Hungariam damna sarcire vult.

Luditur in castris, ocia miles agit.

Vultur à rege Ludouico magno emptus.

Regis nuptiæ accelerantur Budæ.

Eodem ferè tempore Linzij Ferdinandi nuptiæ celebratæ.

Valētinus Tœrök præfectus arcis Belgradensis.

Belgradum olim Turcis in Hungariam irrumpentibus.

Stipendiorum inopia Belgradi causa fuit deditio.

Belgradum à Turcis occupatū, anno 1521. 21. Augusti.

Hungaris recuperandi Belgradi deficit animus.

adeò à virtute & militia maiorum degenerare cœptabant, iuxta Romanorum dictum, defunctis patribus, successit praua, aut verius ignaua iuuentus. Nam in Rege nihil erat, quòd eum de militia accusasses, qui per ætatem nullis consilijs bellicis interfuerat, nullaq; adhuc arma, nisi ludicra tractauerat, vt veris præluderet: ad quæ si vel tum vocatus fuisset, illa seriò contra hostes sumere non detrectasset. Nam suo ipsi arbitrio agere nihil ferè licebat, tandem tum imperium sibi in principem suum subditi arripuerunt. Post nuptias tamen frenum mordere, suoq; interdum arbitrio currere audebat, calcar ei vxore Regina subdente, hortanteque vt Regem aliquando non semper ministrum ageret. Ea tempestate Lutherus apostata malo bonorum morum publico exortus est, Monachus audax, vafer, subdolus, varius, vt qui pugnantibus & contrarijs, tum studijs, tum consilijs semper vteretur: in hoc solùm intentus, vt ad suam apostasiam traduceret quàmplurimos, idq; fieri vix aliter posse cùm videret, nisi religione euersa, quæ præuaricatores, periurosq; & transfugas abominaretur, nouam instituit religionem, quæ & vota & periuria, continentiamq; & castimoniam, tum preces & ieiunia, aliaq; pia opera confidentissimè contemneret. Cumq; à bono ad malum facilis sit lapsus, breui temporis spacio totum illum terræ angulum, in quo morabatur, fidefragis, periuris, adulteris, incestuosis, sacrilegis compleuit. Talium colloquia praua, ne bonos mores apud Hungaros corrumperent, submonitus Rex, edicto vetuit, ne quis externus in Hungaria quidquam in religione nouaret. Nec diu post à Boiemis multis precibus rogatus, vt profectionem in regnum Boiemiæ aliquoties dilatam, cum ipsa regina, nondum regio diademate in Boiemia coronata susciperet, Pragam tandem vterq; venit, amboque lætis excepti ominibus. Nihil autem Rex apud Boiemos pro auctoritate Regia prius agere potuit, quàm conceptis verbis inter sacra iurans, libertates illorum confirmasset. Præibat iuramentum, Zdenco Leo, arcis Pragensis Præfectus, vicissimq; cum omnibus ordinibus obsequium Regi debitū stipulata manu exhibuit. Sequi postridie coronatio Reginæ debuit: huic moram in octauam vsque diem, Procerum & Equitum de insignibus Regijs gestandis, nempe corona, sceptro, malo, ense, dissensio obtulit, vtrisque ad se decus illud trahentibus, tanta Procerum pertinacia, vt ne vel vnum ensem gestandum equitibus permittere voluerint, cùm nullus contentionis finis appareret. Rex de consilio suorum coronam capiti suo imponit, dextrâque sceptrum, ac leua manu aureum malum gestat, ensem verò Marchioni præferendum tradit. Mox Stanislaus Olomucensis Præsul celebritatem coronationis ritè peragit. His rebus confectis Rex, ad ordinandum regni statum, cum consiliarijs ac tribus potissimum, in consilium ingreditur, cum Andrea Siculo, Barone cognomine, Cæsaris legato, & cum Alberto Marchione Brandeburgensi, à Rege Poloniæ Pragam misso, cumque Ladislao Episcopo Vaciensi, sine quo rarò quicquàm ardui deliberabat. Is consuetudinis Boiemorum magis cæteris gnarus, docet in manu Regis, qui tunc primum regnum auspicaretur, omnia sita esse iudicia, tabulasque publicas, & quosuis summos magistratus, ideoque occasionem egregiam adesse, quos oportet ex dignitate & vtilitate regni, tam iudices quàm magistratus deligendi, creandique, cùm antea per gratiam aut factiones priuato cuiusque compendio crearentur. Nullam autem esse rem, quæ vehementius statum regni incolumem contineat, quàm rectus iustusque magistratus. Deliberatum inde fuit, num omnes an aliquos mutare expediret? placuit omnes mutandos, ne cum pudore & verecundia pauci reijcerentur. Ac quò cum minore inuidia summa arcis Pragensis præfectura ad alium transferretur, nullus ad illam Procerum, sed Carolus dux Minsterbergensis, natione Boiemus, delectus est, nouo Capitanei nomine. Cæteri

Dissolutè viuunt Hungari neq; Rex sui iuris.

Stimulum addit Regi vxor.

Martini Lutheri dogma cœpit.

Mentitum.

Edictū in Hungaria contra Lutheranos propositum.

Rex cum Regina Pragam concedit.

Iurat rex Boiemis.

Disceptatio inter proceres & nobiles de regni insignijs circumferendis.

Regina Maria Pragæ coronata.

Eludit eorum conatus rex.

E consilio prudentissimorum virorum omnes Boiemiæ magistratus rex mutat.

vocabula antiqua vſurpataq; retinuerunt, vt ipſe etiã Cancellarius,ad quem magiſtratum Adamus à noua domo allectus fuit.Aſcripti in album iudicum ex vtroque ordine viri fama integra, conſcientia bona,authoritate magna. Sed & minora per arces Regias officia idoneis hominibus diſtribuebantur, nouuſque magiſter monetæ argentarijs Cuthnenſibus præpoſitus, qui pecuniam Regi ſuppeditaret. Sed apud Regem ſic interim in ipſa aula cuncta erant diſſoluta, vt nullus ordo, nullus diſpenſandi modus ineſſet,ſed profuſio intemperantiſſima, nullo prorſus modeſto diſpenſatore exiſtente,ſed omnibus ad ſe omnia rapientibus, dieſque & noctes in aula cum grege ſuorum comeſſantibus, aut perpotantibus, quando nulli cella,nulli coquina clauſa eſſet. Inuentum & ab aulicis nouum tunc rapiendi genus. Vt enim quemque à prima nobilitate,ornatum torque vel cathena,vel aurea veſte conſpexerant, Regem continuò adibant,impudenter petentes, vt Rex alios decore illorum ſpoliaret, & aulicos ſuos adornaret. Nemo ſanè erat,quem iuuenis Rex de re ſatis precioſa appellaret, quin ſtatim ei donaret,rurſus è veſtigio ille donum ad aulicum transferebat. Vocat deinde ad ſe Henricum Tunkel exuuijs murium Ponticorum, quales pelles apud nos in magno precio habentur,indutum, darique ſibi veſtem illam petit. Has ego,inquit,ille pelles,honoris mei cauſa, vt in conſpectu maieſtatis tuæ ex dignitate mea apparerem,haud paruo ære permutaui,& ex illis ita concinnari mihi veſtem iuſſi,vt corpori meo apta eſſet, illudque accedente iàm ſenecta calefaceret. Iſti autem qui illam venantur iuuenes ſunt, poſſuntque adhuc ſanguinis & pellis ſuæ calore eſſe contenti, at ſi pellibus indiguerint, bene pulchrè & honeſtè pro ætate illorum vulpinis contegentur. Quo reſponſo audaciam cæteris negandi indidit, & pudorem aulicis petendi aliena incuſſit. Rex præpoſito,vt diximus Boiemiæ, Carolo duce, rurſus in Hungariam temonem vertit, tranſienſque per Morauiam Olomucij ſubſtitit, dum Iglauienſes ad ſe accerſitos ſæuiſſimis verbis caſtigat, quòd leuitate ingenij,nouarumque rerum ſtudio veterem religionem deponere inciperent, à Sperato quodam planè deſperato faſcinati, vt non crederent veritati,ſed attenderent pſeudoprophetarum mendacio,à quo niſi reſipiſcerent, pœnam perfidiæ debitam, Regem à ciuitate exacturum eſſe: captuſque interim Speratus & in vincula coniectus. Inde Rex cum Regina Cremſirium flexit, ſuaq; ibi manu literas ad ducem Opolienſem ſcripſit, vt fidem orationi haberet, quam Staniſlaus Epiſcopus ad eum miſſus oraturus eſſet, de Teſtamento videlicet agebatur,ne Dux orbus & ſenex, ac bene locuples, alium quàm Regem bonorum ſuorum hæredem relinqueret. Audita per idem tempus Rhodi, clariſſimæ inſulæ oppugnatio, quam Solimannus Turca ingentibus viribus oppugnabat,adeò obſurdeſcentibus cæteris Chriſtianis ad preces & clamores militum Rhodiorum, vt ne per ſex quidem menſes, per quos difficillimam atq; grauiſſimam obſidionem ſtrenuiſſimè ſuſtinuerunt,exaudire voces clamantium,auxiliumq; implorantium vllus Chriſtianorum voluerit, donec ope humana diuinaq;ue deſtituti milites Rhodij concedere de inſula Turcis coacti ſunt, quanto Chriſtianorum malo,ſatis in hunc diem ſentimus. Non defuerant qui ſtatim tunc dicerent: Prænunciat hic Rhodiorum fumus incendium Hungarorum, niſi maturè cauerint. At Hungari velut ſenſibus omnibus capti, animoque torpentes, ocio præſenti perfrui, quàm metu futurorum torqueri maluerunt, ſi tamen ocium appellari debet, in quo omnis dies, omnis hora, negocium turbidum, ex inſidijs rapiniſque, & latrocinijs mutuis concitatum afferebat. Credat aliquis Budam,in qua Rex præſidebat,& magnus ſemper Pontificum,& Procerum numerus aderat, furta, cædes,ſpolia,quæ intra illam fierent,ſpectare coactã fuiſſe. Non ſpectauit modò,ſed inuita etiam fortunam

Carolus dux Manſterbergenſis capitaneus Boiemiæ.

ἀταξία in Regis aula.

Nouum aulicorum aucupij genus.

Petacitas aulicorũ perſtringitur à Tunkelio.

Iglauienſes à rege reprehenſi ob mutatam religionem.

Speratus concionator captus.

Ludouicus petit ſe ſcribi hæredem à duce Opolienſe.

Rhodus inſula in poteſtatem Solimanni venit, anno 1522. menſe Iunio obſeſſa, 25 verò Decembris ſe dedit.

Veterno oppreſſi Hũgari.

Budæ omnium ſcelerum et flagitiorum ſentina.

Spreta Regis authoritas.

ἴδιος καιρός.

suam perinde ac si capta esset, tolerauit: nam in tumultu Regi nihil authoritatis affuit, & qui munia Regia obibant, ipsi magis à suis quoque sibi timebant, quàm timebantur. Inter alias domos Emerici cuiusdam, nuper Iudæi, tum Christiani, saltem nomine, domus direpta fuit, quàm diuitiarum plena, vel vnus eius angulus indicium facere potest, in quo sexaginta millia aureûm nummûm reperta sunt. Meliore fortuna vsi cæteri Iudæi, qui Christianismum non simulabant. comparato enim sibi firmo validoque præsidio vim vi audacter repellebant. Sed nihil indignius, quàm quòd Adamum à Noua domo, regni Boiemiæ Cancellarium, cùm domuitionem pararet, ac per vrbem sine cuiusquam iniuria curru veheretur, ad portam aggressi, omnibus rebus despoliauerunt, verùm maximam omnium inuidiam Hungari à Germanis hinc sibi contraxerunt, quòd omne æs Cyprium, labore & sumptu Fuggarorum conflatum, ex omnibus regni locis, ad quæ depositum ab illis fuit, per improbam cupiditatem violenter abstulerunt, & inter se pro libidine sua partiti sunt. Damnum non vana ad augendum oratione, sed re & veritate à fidelibus ratiocinatoribus, amplius quater centum millibus aureorum æstimatum fuerat, missique à Cæsare & fratre eius Ferdinando oratores, qui hanc tam insignē iniuriam cum Ludouico Rege expostularent, ad quem tamen nihil eius prædæ peruenerat. Imò ipse potius præda omnibus erat ad paternam redactus penuriam, vt neque in arca, neque in penu aliquid ei superesset, ideoque sæpius alienam messem coactus est metere. [b] In hoc tria peculiaria sunt adnotata, cuncta nimis præcocia, quòd citò adoleuerit, ante tempus barbam emiserit, & vix annum decimum octauum ingressus, canos ostenderit. Quale ingeniorum præcox genus, vt quidam dixit, non temerè peruenire solet ad frugem. Idem porrò cùm nemini planè noceret, ac ne verbo quidem molestus cuiquam esset, habuit tamen vitæ suæ insidiatores, qui illam veneno ex Venetijs in Boiemiam allato appetere dicebantur. Diues & præpotens reus erat, qui de veneficio accusabatur, & quanquam innocentiæ satis fideret, ne tamen recenti inuidiæ propter opes impar esset, formidabat, præsertim cùm in Hungaria cognitio, & apud iudices de auaritia suspectos celebraretur, nec secus atque cogitaret euenit, vt iudicium hoc, non ob causæ difficultatem, sed emungendi reum gratia aliquoties prorogaretur, vsque dum plena cruoris hyrudo cutem dimitteret, reumque absolueret. Quum igitur hæc, atque alia multa indigniora, acerbioraque apud Hungaros existerent, & ipsi inter se magnis odijs & simultatibus conflictarentur, rumor turbidus de aduentu Turcarum sensim serpere, indiesque augescere incipit, à senioribus Hungaris, & multa expertis grauissimè acceptus, quòd nec duces vllos, nec multos centuriones, militesque bellorum peritos viderent. Regémne igitur iuuenem, qui nondum hostilem gladium conspexerit, tantam belli molem à regno propulsaturum esse, inuicem alter alterum interrogabat. At reliqua turba curam seniorum irridere, vires & opes suas tam superbe iactare vt inuenirentur, qui palàm gloriari auderent, solis annulis quos haberent, gestarentque potentiam Turcæ se obruturos. Accessit ad hanc linguæ vanitatem tantus animi stupor, vt sana externorum consilia admittere nulla vellent, sed ipsi inter se de alijs quibuslibet friuolis, quàm de regni arduis rebus consultarent, nullo ferè consultandi die prætermisso: & quocunque Turcæ incidisset mentio, ille dies aliquot missus de prandio Regis detrahebat, sublatisque lancibus maioribus, modicis patellis cibum sumere absque vllis conniuis cogebatur, vt vel per hæc fucus populo fieret, tanta scilicet sollicitudine tractari negocia regni, vt ne prandere quidem præ cura liberat, cùm nullus tamen interim eiusmodi cura conatus appareret, non commeatus prouisus, non stipendium promptum, non miles delectus, non tormenta.

Emerici Iudæi Christiani domus direpta.

Adamus à Noua domo bonis in vrbe exutus.

Fuggarorum æs Cyprium direptum.

Venenum paratum in necē Ludouici.

Reus absolutus.

Solymannus parat expeditionem in Hungariam.

Terror senioribus incussus.

Arrogantia Hungarorum.

Plebi fucum faciunt.

menta,non nitrum,non sulphurei pulueres comparati,quodque caput rei erat, ipse dux belli adhuc in monasterio priuatus inter idiotas latitabat,aliam iam ibi quàm nuper in arce Budensi militiam meditans. Supra enim Pauli Tomori meminimus, qui in arce illa tuenda, strenui militis functus est officio.Hunc igitur plerisque placuit ducem creari:illis denique fautoribus exuitur Paulus cucullo,& infula Archiepiscopi Colocensis coronatur, vt cum dignitate authoritas quoq; ei accederet. Erant qui in contumeliam Iani Trencinij, Paulum esse antelatum existimarent, quoniam Ianus nimis impotenter se gereret, vt qui præ se vno cæteros valde contemneret:non enim alium parem opibus atque viribus habuit, & fortissimæ Hungariæ regioni, quam Transyluaniam vocant, quæ minimum quadraginta millia equitum armare solet,præfedit:cum quibus si prælio Turcico interfuisset,nunquam tanta clades accepta esset. Porrò Tomori verissima excusatione vsus,cur ducis partes assumere detrectaret,quoniam parere tantùm,& manu strenuè facere,vt miles didicisset,sed nullas vnquam legitimi ducis artes,à quibus salus exercitus pendet,attigisset: cum excusando se nihil promoueret, consilium dat, vt externa propere auxilia quærantur:parum enim domesticas vires aduersus tam præpotentem hostem profuturas. Hactenus illi consilio parent,vt Boiemorum,Morauorum,Slesitarum auxilia requirant, sed moderata,adeò immodica in viribus proprijs fiducia adfuit. Dixit me coram primæ in Hungaria authoritatis dignitatisque Pontifex hęc ferè verba Stanislao Præsuli tum meo: Nihil opus est vt multos nobis subsidio mittatis milites,cæterū famam hanc spargite, tanquam plurimos extrudatis, cuiusmodi famam bellè subornabitis,si complura vexilla militibus admiscueritis. Ad vexilla enim militum nostratium Turcæ numerum ineunt. A prudente viro parum prudens oratio, sed illam metus ei dictasse videbatur,meruenti,ne si externorum auxilio Rex victoria potitus esset, aliorum quàm Hungarorū arbitrio deinceps regnaret, neue à nonnullis regni malè administrati, rationem victor reposceret.Cæterùm dictu mirum quanta cum fiducia quantoq; Turcarum contemptu auxiliares quoq; milites in Hungariam festinabant, tanto prorsus; vt in omnibus symposia mutua inirent, & inter potandū alius alios ad pocula inuitans, hic pro cęde quinq; Turcarum, ille alter pro decem alteri prębiberet,cum nulli tamen temulentorū vnquam in mentem venerit,qua ratione hostes superati possent, sed quemadmodum victoria vti vellent,id solùm ostentabant. Non vno autem agmine auxilia ibant, sed sparsa per vias diuersas,alia celerius,alia tardius veniebant.Turca iam Bellegradi eum incredibilibus copijs pręsente,vocatis raptim ad concilium Hungaris,consulitur,expectandumne sit,dum gentes subsidio aduentantes conuenirent,an contatione sublata,occurrendum in via hosti cōsultius fuerit?ne ab illo velut ignaui mœnibus Budæ inclusi deprehenderentur. Conclamant obuiam hostibus eundum esse,locumq; prælio futuro idoneum occupandum,hortanturq; Regem ad celerem profectionem.Rex modico apud Reginā præsidio Budæ relicto,dat se in viam non lęto omine, quòd ante portam statim equus sub eo Phrisius, in genua procubuerat,insessorē, si non succursum fuisset,deuoluturus,Regem Pontifices,Proceres,equites,per se quisq; cum numero suo sequebatur. Sic enim mos exigit, vt Rege in castris degente, omnis in campo nobilitas,capite suo militet.Qua necessitate Georgius quoque Iani Trencinij frater natu minor, adductus Regem comitabatur vsq; ad vicum Mohatium, iuxta quem locus pugnæ destinatus fuit. Ibi Fatis iam vrgentibus regnum Hungariæ,pœnamq; veterum & nouorum erratorum reposcentibus,tanta mentibus Hungarorum caligo infusa est. vt nihil dilucidè expędire,quod oportuit,possent.De duce autem inter illos, deq; opperiendis auxilijs rursus certamen ortū fuit,ducem pręPau-

Paulus habitu & religionem diui Francisci assumpserat, qui Archiepiscopus factus summæ rerum præficitur.

Potentia Iani Vayuodæ.

Excusat Tomoreus.

Auxilia quæruntur.

Stolidum Episcopi consilium.

Secus quę cogitata fortè interpretatum.

Vana auxiliorum iactantia.

Turca Belgradi apparet.

Turbulenta consultatio.

Leuum omen Regi Buda egresso obuenit.

Georgius Trētinus Paulo collega additus.

lo,ipſum Georgium multis præferentibus. Sed Georgius hunc honorem to-
to capite abnuebat,inquiens,adeò ſe bellorum eſſe inexpertum,vt nunquam
gladium aduerſus hoſtē ſtrinxerit. Nihilo ſecius collega Paulo adiunctus eſt,
cum quo moribus & voluntate diſſentiebat. Sed nec illi auditi ſunt,qui dila-
tionem maximè eſſe neceſſariam dicerent, vt peditum atq; equitum grauio-

Ambroſij Sarkanij conſiliū repudiatum.

ris armaturæ copiæ augerentur. Reiectum deniq; conſilium Ambroſij Sar-
cani, de prohibendo traiectu Draui fluminis,quod haud dubiè conſultiſſi-
mum erat,ſi id exequi illum ſiuiſſent. Poſcebat non amplius quàm ſex millia
equitum,illoq; numero ſe impediturum,ne hoſtis Drauum tranſmittere poſ
ſet receperat,reddiditq; conſilij ſui hanc rationem, quòd proximè Drauum
loca reſtagnarent vliginoſa, quæ nullum tranſitum propter voraginem ad-
mitterent,niſi vna illa via,quæ ramis arborum velut pontibus ſtrata eſſet,ſed
eam nimis arctam videri,facileq; tueri poſſe. Cuncti ſimul ore fremebant,cla
mantes,à ſeculo non eſſe auditum,vt conſpectum Turcarum Hungari decli-
nauerint. Ita hoſtis nemine obſtante ſecurus flumen traiecit,caſtraq; caſtris

Præcipites ad vicinam mortem ruunt Hungari.

contulit,paratus vel ſtatim cum Hungaris confligere. At illos ne vltimi qui-
dem diſcriminis tempus à malè conſultis deterrere potuit. Adhuc multa au-
xilia in via erant,ſed de proximo à caſtris adhuc tormenta, puluetes ænei glo-
bi ad Danubium in nauibus cuſtodiebantur, & iam duces aciem inſtrue-

Rex in prima acie collocatus

bant promiſcuam confuſamque, omnia videlicet in vnum permiſcentes, e-
quites,pedites,lixas, calones. Cumque Turca in tertio demum militum ag-
mine à ſuis conſtitueretur, iſti in prima acie,ad quintum equitum ordinem,

Franciſcus Perenus falsè Proteruiam Pauli ridet.

Regem cum Pontificibus ſtare iuſſerunt. Hic ſe, Varadienſis Epiſcopus Pe-
renij filius, non tenuit, quin clara voce diceret,Ferunt, inquit, maiores no-
ſtros, decem millia martyrum, quorum diem in Eccleſia celebramus, neci
quondam dediſſe, multò plures vt ego perſpicio hic Monachus hodie mar-
tyres ex Hungaris conſecrabit. Inter funeſtas ipſius poſtremò Regis vox nu-
merata,qua prægustatori roganti,vbínam cœnare vellet,in caſtris,an in vico?

Ominoſa Regis vox.

reſpondit:Deus nouit vbi hodie cœnabimus. Ac paulò pòſt fremitus,vlula-
tusq; Turcarum appropinquantium exaudiebatur, quem mox tormento-
rum tonitrus conſecutus eſt, cum tanto fumo, ex ſulphureis pulueribus ex-
citato,vt mutuus vtrinq; conſpectus exercitibus eriperetur. Sed admodum
parua ex bombardis Hungarorum ſtrages facta eſt,telis exercitum præteruo-
lantibus. Plures cæco fumi beneficio vſi,ante hoſtem viſum pedibus fugaciſ-
ſimis,qui lingua tamen paulò antè pugnaciſſimi videri volebant, fugam arri-

Fuga Hungarorum.

puerunt. Vnde fumo repentè diſcuſſo,tam ingens metus ex hac fuga alios in-
uaſit, vt & illi nondum tentato certamine paſsim diſſiparentur, extra pede-
ſtrem externorū aciem, cui vt ad fugam nullus patebat locus,ita ad pugnam
non magna vis aderat, propterea quòd ruptos turbatoſq; ab equite ſuo ine-
pte ſibi admixto ordines habebat, gradum tamen ſtabili hoſtium impetum

Tomoreus interfectus, caput Cæſari Turcæ oblatū.

excepit,ſuſtinuitq; vſque dum ab hoſtibus cæſa eſſet. Non procul ab illa Pau-
lus Tomori cum equitibus,quos circum ſe habuit,interfectus,caputq; eius à
ceruice deſectum, ad Turcam eſt perlatum, miraculo tam repentinæ victo-
riæ obſtupefactum,magiſq; adhuc mirantem,quòd pauciſſimi in acie:cætera
autem omnis nobilitas aut in fuga trucidata,aut ſua ſponte ſubmerſa fuerit,
quorum capita Georgins Trencinenſis, & Ladiſlaus Archiepiſcopus Strigo-

Proceres Danubio abſorpti.

nienſis erant,ambo à Danubio hauſti. De Ludouico autem Rege diligenter
Turca iniunxerat, vt incolumis caperetur,dignum vita & ipſo regno exiſti-
mans propter animi magnitudinē,quèm adoleſcente adhuc iuuenta gerebat,
auſus cum paucis apparere contra infinitam multitudinem. Sed iam is quoq;
deceſſerat in proxima alluuie Danubij cum equo,in aquis collapſo,priuſquā
caſum deductor conſpiceret, ferreq; opem poſſet,ſubmerſus. Interim fugæ
inſe

insequendique fugienres non ante noctem finis. Quis hîc occisorum numerum, in tam confusa omnium, nocturnaque etiam dispersione facile inierit? Sed orta mox luce videre licebat, plenas cædibus vias, castra vbique cruenta, ferro corpora lacerara, & omnia ferè capitibus trunca, atque in vnum cumulum ingentem capita coacceruata, mox igne concremata. In captiuos deniq; sæua & immania exempla edita, quæ pro rei indignitate, luctuosissimum spectatoribus præbuerunt spectaculum. In hoc tam acerbo funestoq; & calamitoso Hungarorum casu, vnicum id solarium affuit, quòd Turca cum exercitu in regno hybernare, atque reliquos sibi subdere ausus non fuit. Inter quæ Regina Ludouici Regis vxor, magna eura ad vestigandum scrutandumque corpus mariti adhibita, illud tandem in stagno illo, vbi fluctus Danubij stagnare solent, reperit, sepeliriq; in Alba Regali in conditorio Regum Hungariæ iussit, annum ætatis nec dum vigesimum attingentem, adeò immatura morre è medio sublarus est, si ramen is moritur, qui per gloriam, quam sibi ob pietatem apud posteros peperit æternùm viuit. Non defuerunt, qui diem diui Ruffi pugnæ Regum Boiemiæ, vt antèà diximus, tristi omine infamem, necis Ludouici reum citarent. Post occasum Ludouici, Ferdinandus Austriæ tunc princeps; infansque Hispaniarum, cui Anna soror ipsius Ludouici desponsa fuit, vtriusque regni gubernacula excepit. Dextra prorsus manu, & adeò tenaci, vt ad extorquenda illa ipsa gubernacula, neque insidiæ, neque arma sumpta quidquam hactenus valuerint, sed nec postea valebunt, quoniam regnis gubernator contigit prudentissimus, de quali Salomon diuinitùs: Et intelligens (inquit) gubernacula possidebit. Frustrà videlicet (vt idem ait) iacitur rete, ante oculos pennatorum, qui intelligentiæ pennis subnixi, facilè retia transuolant, & ab omnibus sibi laqueis cauent. Nemo autem quisquam Regum Ferdinando caurior, quia nemo ad cauendum solertior, vigilantiorque: nemo vigore ingenij, atque animi præstantior: nemo aduersus omnes humanos casus fortior, infractiorque. Cæterùm quando lubricus locus sit, & ab historicis vitatus, superstites adhuc Reges laudibus celebrare, propter adulandi suspicionem melius est, me in præsens silere, quàm de tanto Rege, qui magnitudine sua omnibus Regibus caliginem sit inducturus parum dicere. Itaque alijs post nos, longè me disertioribus, quæ de Rege Ferdinando memoranda erunt, relinquimus.

Ludouicus rex aquis mergitur clade Mohaziana, anno 1526, die 29 Augusti.

Regina cadauer Regis disquiri iubet.

Ruffi dies nefastus trium regum Boiemiæ cruenta morte

Ferdinandus Archidux Austriæ XVII. rex Boiemiæ, Hungariæ, idē Imperator Romanorum. Pragæ coronatus 24 Februarij, anno 1527.

a *Selymo Turcarum Imperatori Aegypti Victori regni Mamaluchorum euersori mortuo, anno 1520 mense Septembri ætatis 46 Regni 8. succedit Solimannus filius ex filia Tartari Præcopitæ natus.*

b *Aliter referunt alij: Natus epidermide, seu extrema cuticula caruit, qua linio mentis fuit de nouo producenda. Ante statum tempus partus in lucem editus. Præter ætatem barbam adeptus. Statim canos emisit.*

c *Hungari Regè in aciem prodeunte per capita omnes militant.*

CATALOGVS EPISCOPORVM OLOMVCENSIVM.

AD REVERENDISSIMVM PATREM AC DOMINVM STANISLAVM OLOmucensis ecclesiæ Pontificem, Augustinus decretorum Doctor eiusdemque ac Brunensis ecclesiarum Præpositus, & Secretarius Regius S. P. D.

CORRIPVIT me nuper, Reuerendissime præsul, nescio an curiosior vel religiosior potius (vt ita dicam) scabies ecclesiæ nostræ Pontifices, in eum quem reuerendissimæ dominationi tuæ nuncupatim dedico ac mitto, catalogum referendi, quidue per eorum tempora memorabile gestum sit, non ingratum veluti auctarium addendi. Dolebam enim eos per quos orthodoxæ Christianæ religionis apud nos exordium cœpit, & tanquam per manus tradita, ad hæc vsque tempora defluxit, aui iniuria obsolescere, nullisque annalibus, seu literarijs monumentis commendatos, cæca nocte ac obliuione inuolui debere, quò nihil infelicius in rebus humanis accidere reor. Quale enim hominis ac beluæ discrimen, si terra & corpora simul & nomina obruuntur? Quod ne his qui ecclesiæ tuæ olim præfuêre accidat, pro virili mea prouidi, breueq́; id licet, ac compendiarium opusculum in tui gratiam congessi. Nolim tamen reuerendissima D. tua mihi succenseat, de ea me pauca in præsens scripsisse, quæ maiore longè præconio quam quisquam eorum quos retuli, pensanda foret. Nouit enim ea ecclesiæ præscripto, neminem nisi mortuum, in diuorum Apotheosim referendum fore. Nescio ergo an tanta gloria huius dulcedo reuerendissimam D. tuam capiat, vt pro ea emori velit: arbitror sanè viuentis à me potius præconia expectare, quàm mortua, quantumuis diuturniora perenniorá que elogia expetere: quin etiam vetus est Græcorum adagium, Herculem nemo laudat quem nemo vituperat. Ita ergo, optime ac sanctissime Præsul, eorum quorum & ordinem & sedem tenes, exempla oculis tuis subijce, vt ad bonorum veluti ideam quandam, te (quod hactenus egisti) componas, & formes, prauorum autem sacrilega opera vt pestem quandam declines. Vale ex Buda vij. Nonas Decembris.

STANISLAVS DEI GRATIA EPISCOPVS OLOMVCENSIS, R*euerendo ac excellentissimo Iurispontificij Doctori, domino Augustino Olomucensis & Brunnensis ecclesiarum Præposito, ac Regio supremo Secretario, S. P. D.*

ACcepi cum multa voluptate, & perlegi diligenter, charissime doctor Augustine, priscorum Pontificum Olomucensium & maiorum meorum actę vitæ instituta sanctissima, & quęnam quisque eorum pro sua liberalitate, & munificentia in suam sponsam memoratu digna cõtulerit, quantúmue non solùm obseruan-

obſeruandæ, verùm etiam amplificandæ religionis Chriſtianæ: cui que ſtudium inſederit, eleganter & accuratiſsimè tua cura & induſtria conſcripta: quæ mihi indigno præſuli ex tenebris in lucem te duce educta, dicare ex humanitate tua voluiſti: habeo tibi chariſsime Auguſtine pro tanto munere non immeritò ampliſsimas gratias, & pręſertim propterea quòd nominis & famę meæ bonæ ſtudioſiſsimus publicis & priuatis continuè occupatus negocijs, eorũ nihil omittis quę virtuti, honori atq; nomini tuo optimè ſeruiunt. Quantum itaq; tibi debebunt patres illi celeberrimi, quos admiranda ſanctitate præpollẽtes commemoras, & quos ſquallore obſitos, precioſos & conſpicuos facere voluiſti, ipſemet tibi hæc merite reuoluito. Multa proculdubiò precatione & ſuis ſanctiſsimis votis, ob tuam huiuſmodi pręclaram eis relictam memoriam, te plurimum hîc & in futuro ſeculò iuuabunt. Facis igitur (vt compendio dicam) chariſsime Auguſtine, quæ te decent: vtpote qui præclara eruditione, doctrina, & ſcribendi gratia multum potes & vales. Quod autem me tua eleganti præcurſoria epiſtola hortaris & inuitas, vt maiorum meorum (qui rectam vitæ ſecuti ſunt viam) documenta & veſtigia imiter & ſequar, agis iterum probi & integerrimi fratris, & amici officiũ, atq; vtinam tui ſimilimos complures fratres haberemus, ſtaret ſponſa mea (quæ cœleſti prouidentia adhuc benigniſsimè fouetur) longè illuſtrior, precioſior, ornatiórque. Vt igitur tuis ſalutaribus conſilijs obſecundem, enitar, dilecte Auguſtine, & elaborabo maximè, vt ad eorum pontificum conſuetudinem & morem me pręſtem, qui ampliorem & magis gratam ſui memoriam reliquerunt. Tuoq; recto conſilio confirmatus, libenter ea præſtabo, quæ in mea poteſtate fuerint, nõ ignarus eum qui gloriam virtutis & bonarum rerum geſtarum memoriam reliquerit, meliorem hęreditatem, & præſtantius patrimonium relinquere non poſſe. Vale feliciter, & præſulem tuum diligito, qui mori potius cum virtute, quàm viuere cum dedecore iam pridem animo conſtituit. Datum Olomucij xi. Ianuarij.

EIVSDEM AVGVSTINI Decaſtichon.

Clauditur hoc paruo ſeries numeroſa libello
Pontificum, per quos gratia larga venit
Chriſticolis, qui ſancta fides & myſticus ordo
Hoc numero (vt cernis) ſacra regenda dedit.
Nec te vel Bauarus moueat vel Mrazo prophanus,
In ſpinas flores degenerare ſolent.
Illorum potius mireris candida facta
Quos decorat priſcæ religionis honos.
Nam vitæ meritis redolet, fulgétque, beátque,
Vileſcit vicijs pontificalis apex.

OLOMVCENSIVM EPISCOPORVM SERIES.

PRimus Archiepiſcopus Morauiæ Cyrillus natione Græcus prius Conſtãtinus philoſophus dictus,à Nicolao primo Pontifice maximo,anno Chriſti octogeſimo ſepitmo ſupra octingenteſimum ſedem Velegradenſem ſuſcepit,poſtquam Triballos primùm, inde Swatoplukum Morauorũ regem cum vniuerſa gente (quæ Viſtula,Danubio ac Vago fluuio terminabatur)in fide Chriſti initiarat. Fuere hi Marcomanni veterum quondam hiſtorijs celebratiſſimi. hic quum eccleſiæ quinque fermè annis præſediſſet, Archiepiſcopatui ceſſit, Adrianiq; pontificis nutu Methodium fratrem eccleſiæ Velegradenſi præfecit. Qui cùm à iuniore Swatopluko multis iniurijs ac contumelijs cum clero ſuo afficeretur, eccleſiæ huic ſacris interdixit, Romamque conceſſit, reuocatuſque non multo pòſt, quum nihilo remiſſius rex in clerum ſęuiret,omnibuſque ſceleribus & vitijs homo ſanguinarius flagraret, beatus Methodius gregis ſui perditionem ferre non valens Romam iterum redijt, atque illic anno Chriſti Noningenteſimo ſeptimo, ex hac luce migrauit, in eccleſia diui Clementis (cuius corpus Cyrillus ex Cherſona ponti Romam attulerat) ſepultus, poſt cuius obitum ſedes Epiſcopalis quinquennium ferè vacauit.

IOannes ex Morauiæ epiſcopis primus beato Methodio in pontificatu ſucceſſit, Epiſcopalemque ſedem in oppido Poleſſowicz, in eccleſia ſanctorum Petri & Pauli apoſtolorum, annis ſexdecim ferè rexit, religioſeque adminiſtrauit. huius tempore Venceſlaus quum ducatum Boiemiæ moderaretur, ab impio Boleſlao fratre (qui virtutibus ipſius vitæque ſanctimoniæ regnandi cupiditate æmulabatur) occiſus, glorioſam martyrij lauream ſuſcepit, inter diuos non multo pòſt relatus. Otho verò Cæſar qui tum Germanis præerat, tam immane parricidium ferre non valens, Boleſlaum vſque adeò perſequutus eſt, vt bello contra eum moto, hunc caſtris exuerit. Eoque miſerabiliter extincto, Boiemiam etiam ditioni ſuæ ſubiecerit. Tradunt nonnulli ſedem Epiſcopalem non in Poloſſowicz, ſed in Kunowicz fuiſſe.

SIlueſter Morauorum Epiſcopus ſecundus, Ioanne vita defuncto, epiſcopales infulas, anno Chriſti quadrageſimo ſecundo ſuprà noningenteſimum ſuſcepit, Epiſcopatuique decem & nouem annos præſedit: poſt cuius mortem Epiſcopatus Ratiſponenſi eccleſiæ (quæ tum Baioariorum erat metropolis) vſque ad annos triginta quinque fuit vnitus: inde verò per Benedictum ſeptimum tempore beati Adalberti Pragenſis Archiepiſcopi, opera Boleſlai pij eccleſiæ Pragenſi annexus, quæ vnio nonaginta duobus annis durauit, vſque ad Seuerum Epiſcopum Pragenſem, ac Vratiſlaum regem Boiemiæ primum, cuius opera, annuente Alexandro Pontifice maximo, Epiſcopatus redijt ad Morauos. Sub hoc Silueſtro, Hungari gens Scythica Pannoniam infeſtant, exactiſque inde Gepidis & Auaribus occupant, ad Belgicam vſque Galliam omnia ferro ac flammis vaſtantes. Hoc etiam tempore Ricinenſis Epiſcopatus Sleſiæ, Vratiſlauiam tranſlatus eſt. Electuſque eſt hic Hieronymus Romanus primus Epiſcopus Vratiſlauienſis.

IOannes Morauorum Episcopus tertius, sancti Stanislai Cracouiensis Episcopi coętaneus, cõsentiente Seuero, ex Canonico Pragensi à Segefrido Maguntino episcopo ordinatus, anno sexagesimo tertio supra millesimum pontificatus curam suscepit. Hic pro arce podium Iaromiro seu Gebhardo Pragensi Episcopo Vratislai regis fratri germano (qui non eam solùm, sed & episcopatum violenter occupare conabatur) se viriliter opposuit, episcopatuque suo cum omnibus prædijs rursum reintegrauit. Moritur anno Christi millesimo octogesimo sexto, septimo Calendas Decembris: post cuius mortem episcopatus quinque fermè annis vacauit, occupante eum iterum Gebardo Episcopo Pragẽsi: qua etiam tempestate sanctissimus Carthusiensium ordo in Gallijs excitatur, & Cistercienfium alter apud Burgundos auspice Bernardo de Clara valle.

ANdreas Morauorum Episcopus quartus, ex Pragensi Canonico Ioanni sufficitur, anno Christi millesimo nonagesimo primo, & à Richardo Maguntinensi Episcopo consecratur. Huius pontificatu Vratislaus primus rex Boiemiæ episcopalem sedem ex Polessowicz transtulit in Olomucz, atque illic ecclesiam cathedralem sub titulo sanctorum Apostolorum Petri & Pauli in suburbanis erexit: cui quum Andreas quinque annis præfuisset, moritur, atque in ecclesia sua sancti Petri sepelitur. Sub huius exitu Hierosolymæ ingenti Saracenorum Turcarumque strage per Gottifredum Gallorum regem capiuntur, Christianique denuò iuris efficiuntur.

PEtrus Episcopus Olomucensis secundus, quintus in Morauorum episcoporum ordine, Canonicus regularis Strahouiensis cœnobij, in pontificatu Andreæ successit. Huius electionem Bretislaus Dux Boiemiæ Vratislai regis filius vsque adeò approbauit, vt deinceps statuerit neminem nisi eiusdem cœnobij Canonicum in Episcopum Olomucensem eligi debere: quod etiam decretum literis suis ac diplomatibus perpetuò duraturum firmauit: idque in Episcopi & Pragensis capituli contemptum, qui sibi electionem Olomucensis ecclesiæ violenter vsurpare nitebantur: quæ quidem electio Canonicorum regularium de Strahow continua serie centum & quinque annos durauit. Moritur Petrus anno Christi millesimo centesimo quarto, Nonis Iulijs, sepultus in Strahow.

IOannes episcopus, dictus Ventrosus, in ordine Episcoporum sextus, Canonicus in Strahow, concordi voto ecclesiæ Olomucensi præficitur, non tàm religione vitæque sanctimonia clarus, quàm de ecclesia bene meritus. Hic enim Cremsirium cum foro & omni iure ab Othone Marchione Morauiæ pro trecentis marcis argenti emit, ecclesiæque bonis adiecit: insuper Lubacum in Boiemia à Sobieslao duce episcopatui incorporandum obtinuit. Moritur anno Christi vigesimo sexto supra millesimum ac centesimum, nono Cal. Martij, in Strahow sepultus.

HENRICus cognomine Zdik, illustris Vladislai Ducis Bohemiæ frater, ac Strahouiensis cœnobij professus, Iohanni succedit: miræ sanctitatis ac innocentiæ pontifex, miserorumque singulare profugium. Huius pontificatu, anno scilicet tricesimo supra millesimum ac centesimum, Venceslaus Othonis Marchionis Morauiæ filius, cultum diuinum

amplificare studens, & episcopium (quod paruis continebatur angustijs) gloriosis structuris euehere, templum sub honore & titulo diui martyris & penatis Venceslai in arce sua Olomucensi erexit, sedemque illuc episcopalem ex ecclesia Sancti Petri permisiione summi Pontificis Innocentij secundi transferri curauit, duodecim ibi Canonicis institutis. Hic etiam corpus sancti Christini pro ecclesia sua recens constructa obtinuit, ibidemque religiosè recondidit. Addidit eidem & ecclesiam Diui Mauritij intra ciuitatem Olomucensem, quæ antehac ad monasterium Gradicense pertinebat. Moritur tandem gloriosus hic pontifex anno Christi M. C. L. VII. Calendas Iulij, in monasterio Strahouiensi sepultus.

IOannes ex numero Episcoporum octauus, Henrico viam vniuersæ carnis ingresso, pontificatum Olomucensem suscepit, Canonicus regularis de Lythomisl. Hic dum episcopatui septem annis præsedisset, moritur: & in ecclesia sua Olomucensi ante introitum chori sub albo marmoreo lapide sepelitur. Eà tempora insignes cùm philosophos tum medicos tulêre, Auicennam Hispalensem, & Auerroem Cordubensem, cognomento Commentatorem: cœpit & hac tempestate Lugduni pestifera Valdensium insania, quæ alibi iam pridem extincta, virulenta tabe Boiemos tandem ac Morauos corripuit, longeque ac latè infecit.

IOannes nonus, sextus verò Olomucensis Episcopus, cognomento Caluus, cathedræ Olomucensis concordi omnium voto præficitur, Strahouiensis & ipse cœnobij professus: vir magnæ prudentiæ, eximiæ largitatis, ac singularis in omnes humanitatis & beneuolentiæ. Qui quum sedi suæ miro omnium fauore bene & laudabiliter quindecim annis præfuisset, anno Christi M. C. LXXII. moritur, & in monasterio Gradicensi prope Olomucz honorificè sepelitur.

DIetlebus in ordine Episcoporum decimus, ex Strahouiensi monasterio pontificatum inijt, beneque hunc & religiosè administrauit. Moritur anno Christi octogesimo primo supra millesimum & centesimum, & in monasterio Strahow tumulatur: post cuius decessum sedes anno vno vacauit.

PEregrinus vndecimus, Episcopus Olomucensis octauus, Dietlebo successit, ordinis & ipse Canonicorum ex Strahow, vir integer & pius. Hic nondum expleto pontificatus sui quadriennio moritur, & fratribus suis episcopis in Strahow attumulatur, quo mortuo sedes biennio integro viduata est præsule & pastore.

CAyn, in catalogo Episcoporum duodecimus, ex Strahouia procurante Conrado Marchione Morauiæ pontificias infulas, opponentibus se iterum Episcopo & Canonicis Pragensibus, suscepit: Pontifex, qualem Paulus esse voluit, hospitalis ac modestus, profusæque in omnes largitatis, in clerumque suum potissimum. Hic quotiescunque Olomucium venit, non Canonicos solùm, sed totum ecclesiæ suæ clerum ex mensa & quadra sua pauit, facilem & benignum se omnibus exhibuit, religioni mirificè vacauit, de quo id vulgo ferebatur, quòd vox eius sonora vt tuba Dei, & quasi vox angelorum. Moritur pius & religiosus pontifex anno Christi M. C. XCIIII. pridie Idus Ianuarias.

ENgelbertus, natione Brabantinus, Canonicus & ipse regularis de Strahow, in ordine episcoporum tertius decimus, Olomucensem sedem, vbi pridem Archidiaconus & Canonicus fuerat, obtinuit, magniconsilij vir, & ob hoc à principibus & optimatibus in maximo precio & existimatione habitus. Canonicos suos miro amore & beneuolentia complexus, & ab eis vicissim paterna veneratione cultus, nulli noxius, quin potius erga subditos suos mirificè benignus: sciens boni pastoris esse, tondere oues non deglubere. Moritur plenus dierum xvi. Calend. Ianuarij: anno Christi centesimo nonagesimo nono supra millesimum. Hic totum ecclesiæ tectum plumbo vestiuit.

BAuarus Boemus, nobili genere natus, ex Strahouiensi cœnobio, Engelberto in pontificatu sufficitur: vir gulæ & ventri totus immersus, seditionibusque & turbis plus quàm quieti intentus: helluo & prodigus, miserabili ob hoc exitu vitam finiuit. Nam quum in monasterio Milewsk sacris operaretur, intraque canonem primam supra calicem benedictionem extenderet, apoplexia correptus concidit, omnique membrorum destitutus officio, infelicem animam Calendis Octobris exhalauit anno Christi ducentesimo primo supra millesimum, in Strahouia sepultus: post quem series electionis episcoporum ex Strahow cessauit. Fuit ea tempestate memorabilis ille vir Balduinus, Decanus Olomucensis, natione Romanus, perpetuo præconio ob ipsius in ecclesiam bene merita celebrandus, qui ordinem cantus & psalmodiæ, quæ hodie in ecclesia Olom. obseruatur, primus distinxit, libris antiphonarijs ad id proprijs sumptibus coemptis: omnibus insuper se humanum & facilem præstitit, & Italici licet sanguinis, hospitalem se ac liberalissimum & externis & domesticis præter modum exhibuit. Moritur anno Christi ducentesimo tertio supra millesimum, sexto Calend. Decembris.

RObertus, natione Anglicus, quintus decimus in Episcoporum ordine, Olomucensem cathedram (quum prior in Nepomuck fuerat) obtinuit, homo excellenti literatura præditus, magna prudentia ac morum grauitate insignis. Hic Sarcophagum Diui Christini auro & argento vestitum, gemmis preciosis vndique distinctum, pulcherrimo opere cœlatum magnis sumptibus & impensis ecclesiæ suæ contulit, crucemque preciosissimam duodecim marcarum auri à Vladislao Marchione filio Przemisl, seu Ottagari tertij regis Bohemiæ pro ecclesia similiter dari obtinuit. Multis beneficijs & sacerdotijs peculium Diui Venceslai augendo: namque præposituram de bonis suis in ecclesia Olomucensi primus instituit, villam Miedwiezy ecclesiæ perpetuò possidendam tradidit, compluribusque priuilegijs & diplomatibus principum indulgentia adauxit. Moritur dijs & hominibus gratus præsul decimo sexto Calendas Nouembris, anno Christi ducentesimo tricesimo secundo supra millesimum in Velegrado sepultus. Quo anno Diuus Antonius Vlyxiponensis in Apotheosim cælitum Patauij refertur. Sub hoc duo illa clarissima religionis Christianæ lumina Franciscus Assisiates, & Dominicus Calaguritanus ordinis mendicantium architecti, paupertatisque veri sectatores illuxêre, miroque sanctitatis & doctrinæ fulgore, totum orbem illustrauêre. Claruit & Diua Elizabeta Andreæ Pannoniarum regis illustris filia hac eadem tempestate.

Frideri-

FRidericus sextus decimus, Roberto vita functo, ecclesiæ Olomucensi præficitur. Nihil de hoc memorabile legitur. Moritur anno Christi ducentesimo quadragesimo primo supra millesimum: post cuius mortem Vilhelmus quidam per Capitulum erat electus, aduersus quem Venceslaus Re[illegible]iemorum Conradum de Fridebergk violenter intrusit: verùm Decanus & Capitulum, spontaneum pro ecclesiastica libertate subeuntes exilium per septennium ferè contra Conradum in Romana curia causam egerunt, iura ipsorum & electionem defendentes, qnousque anno Christi ducentesimo quadragesimo septimo supra millesimum in Brumonem de Schoenbergk vnanimi voto fuit consensum, Vilhelmo in potestatem ac manus summi pontificis Adriani quarti iuri & electioni suæ cedente. Ea tempestate Scythæ & Sarmathæ profunda paludis Meothidos egressi, Poloniam & Hungariam latè peruagati, in Germaniam vsque penetrauêre, omniaque cædibus igne ac ferro populati, miserabilem stragem vndique edidêre.

BRVmo Comes de Schoenbergk, natione Saxo, præsul nunquam satis laudarus, cedenre Vilhelmo, pontificias infulas, ac Olomucensis ecclesiæ moderamen suscepit: homo præstanti ac liberali forma, singulari consilio ac heroicis quibusque virtutibus egregiè dotatus, dijsque & hominibus iuxtà acceptus. Hic ecclesiam suam renuem & inopem adeò auxit & locupletauit, vt eam de nouo visus sit & instituisse & erexisse. Cremsirium enim in primis muro cinxit, & ex pago in ciuiratem rurribus & propugnaculis munitam euexit, collegium in ea Diui Mauritij, institutis illic Decano, Præposito, & Canonicis, ex fundamentis erexit, ac liberalissimè dotauit. Comitatum Hukenwaldt, cum arce & oppido Ostrauia, nec non comitatum Schoenbergk, cum arce & oppido Kelcz, cumque multis prædijs & villis ecclesiæ suæ adiecit, oppidumque insuper Hulyn ac Prawczize & Niemczize cum antiqua villa à rege Ottocharo obtinuit. Præterea Scolastriam & quatuor præbendas in Vitonicz & Friczonicz de nouo creauit. Insuper pro ornamento & tutela ecclesiæ complures insignes Vasallos instituit, variaque his bona & prædia in feudum concessit, adeò vt Olomucensis Episcopus antehac pauco cleri sui comitatu contentus, iam militaribus etiam viris honestissimè stipatus procedat, ecclesiasticaque ac militari æquè præfulgeat dignitate. Moritur gloriosissimus hic pontifex anno Christi ducentesimo octuagesimo primo supra millesimum, duodecimo Calend. Martij, in collegio Cremsiren. quod ipse extruxerat, sepultus. Floruêre ea tempestate Albertus cognomento Magnus, ac Thomas Aquinas, viri & vitæ innocentia clari, ac præstanti ingenio & eruditione illustres.

THeodoricus octauus decimus, Morauiæ Episcopus, mortuo Brumone in pontificatu successit, non minus grauitate quàm religione ac vitæ innocentia clarus. Hic missam gloriosissimæ Deiparæ virginis ante auroram singulis diebus in ecclesia Olomucensi solenniter decantari instituit, præbendam in Powla per illustrissimum principem Otthocarum ac Venceslaum ipsius filium de nouo fundari obtinuit, & alias insuper quatuor in Slatina de redditibus proprijs adiecit. Mortuus anno millesimo trecentesimo secundo, sexto Idus Octobris: Olomucij in ingressu chori sepultus. Fuit hoc tempore in precio Scotus, argutissimus ille Sophista, cui posteri Subtili cognomen indidêre.

Iohan-

IOhannes dictus Haly, ex cathalogo pontificum nonus decimus, Olomucensem cathedram post Theodoricum obtinuit, vir magnæ prudentiæ optimeque meritus de ecclesia sua: namque parochialem ecclesiam in Slapanicz scolastriæ Olomucensi contulit ac vniuit, statuitque vt deinceps Atchidiaconatus, scolastria & custodia non nisi præbendatis ecclesiæ Olomucensis Canonicis conferantur. Mortuus est Nonis Octobribus, anno Christi cccxj. supra millesimum, in ecclesia Olomucensi ante altare Sanctæ Ludmillæ sepultus.

PEtrus cognomento Bradawicze, ex famigerabili procerum de Lomnice familia ortus, pontificales insulas post Iohannem suscepit, vigesimus in Episcoporum ordine. Hic cùm ecclesiæ triennium laudabiliter præsedisset, moritur Pragæ, in ecclesia metropolitana sancti Viti sepultus.

COnradus ex cathalogo pontificum vigesimus primus, comitijs publicis ecclesiæ Olomucensi præficitur: magnanimus ecclesiæ tutor & defensor. Hic villam Chrzenowicze prope oppidum Cogetin emit, ecclesiæque & Capitulo perpetuò possidendam tradidit: constitutiones saluberrimas clero suæ diocesis sanciuit, plurimisque ecclesiam ornamentis auxit. Mortuus Idibus Augusti anno Christi cccxxvj. supra millesimum, ante altare sanctæ Cordulæ in ecclesia sua humatus.

HEnricus Berka, ex vetusta & insigni familia procerum de Duba, Conrado in pontificatu suffectus, Olomucensem cathedram in ordine Episcoporum vigesimus secundus, sanctè & religiosè administrauit, villam Chrzenowice ex manibus Ioannis de Lucemburgk Bohemiæ & Poloniæ regis vendicauit, ecclesiæq; reddidit: ecclesiam parrochialem in Wischow Decanatui vniuit. Moritur Pragæ quarto Calendas Ianuarij anno Christi trecentesimo trigesimo tertio supra millesimum, ibidem in ecclesia sancti Viti sepultus.

IOhannes cognomento Wolko, filius Venceslai regis Bohemiæ, vigesimus tertius in pontificum cathalogo, Henrico successit, moxque religionis zelo succensus, monasterium sanctimonialium in Pustimlt à fundamento non paruis sumptibus erexit, copiosisque redditibus dotauit, vasisque insuper ac supellectili argentea magnificè ornauit. Ibidem illustris ac religiosus pontifex insigni pompa & apparatu sepultus.

IOhannes cognomento Oczko, ex clara procerum de Wlassim familia: in Episcoporũ ordine vigesimus quartus. Wolkone vita functo ex Præposito omnium sanctorum in arce Pragensi fauore inuictissimi principis Caroli Romanorum & Bohemiæ regis, Episcopatum Olomucensem sortitur: non multò pòst ad metropolitanam ecclesiam Pragensem translatus, cardineóque culmini ascriptus, ac rubri galeri honore sub titulo Basilicæ duodecim apostolorum à summo pontifice insignitus, magna auctoritate ecclesiam sibi commissam administrauit: postque multa laudabiliter gesta ex hac luce feliciter migrauit: sepultus in ecclesia Pragensi. Ferunt huic genitricem Dei Mariam in arce Raudnik visibiliter apparuisse.

IOannes de nouo foro, episcopus Lythomyslensis, ac Caroli Augusti cancellarius, ad ecclesiam Olomucensem postulatus, ipsius curam non inuitus suscepit. Hic monasterium Heremitarum sancti Augustini in Lythomisl à fundamentis erexit ac liberaliter dotauit: ecclesiam Olomucensem per familiares Iodoci Marchionis ignis consumptam ininria restituit. Moritur anno Christi ccclxxx. supra millesimum, in Lythomisl humatus, in monasterio quod ipse fundauit.

PEtrus cognomento Gelyto, vigesimus sextus in episcoporum ordine, ecclesiæ Olomucensi præsedit, ex Chorensi primum sede in Magdeburgensem ecclesiam translatus: deinde Venceslai Romanorum & Bohemiæ Regis ductu: Olomucensi cathedræ præfectus: homo magni animi, deque ecclesia sua & religione optimè meritus: monasterium Canonicorum regularium in Lantzkrona magnis sumptibus proprijsque impendijs extruit: ornamentis ecclesiasticis egregiè decorauit. Insuper altare sancti Briccij in ecclesia Olomucensi erexit. Hic etiam munitionem Drzewczíz cum villa Popowicz pro se & suis successoribus fauore regis Venceslai emit. Moritur pius pontifex Idibus Febr. Anno Christi ccclxxxvij. suprà millesimnm: in monasterio Lantzkronensi humatus.

IOannes Iodoci & Procopij Marchionum Morauiæ frater germanus, ex ecclesia Lythomislensi violenter ac renitente capitulo cathedræ Olomucensi præficitur, Iodoco & Procopio bona ecclesiastica præter fas occupantibus, miserabiliterque distrahentibus. Quo audito, Vrbanus sextus Pontifex maximus Ioannem confirmare renuit, sed paci & tranquillitati ecclesiasticæ consulere cupiens, ad patriarchatus apicem ecclesiamque Aquilegiensem promouit, Nicolaum verò de Prussia ex ecclesia Constantiensi Episcopatui Olomucensi, in cathalogo pontificum vigesimum octauum, præfecit, dissipatorem ecclesiasticorum bonorum, magisque principum commodis quàm ecclesiæ suæ vsibus fauentem. Nam arcem Modriz & Melicz cum oppido Vuisehau Iodoco Marchioni pignoris nomine tradidit, dissipatisque bonis ecclesiæ in Bohemia Pragam ac munitionem Drzeuicz incoluit, vbi & mortuus est, & in ecclesiam suam Olomucensem translatus.

IOannes dictus Mraz, nunquam sine honoris præfatione nominandus, Iuris Pontificij Doctor, ex præposito Zderasiensi ordinis Cruciferorum sacri sepulchri, ad ecclesiam Olomucensem primùm electus, inde verò ad Olomucensem postulatus, non episcopum gessit, sed sacrilegum, furem atque prædonem: non contentus enim ecclesiasticis bonis, oppida & arces per libidinem distrahere, à sacris etiam vasis supellectileque ecclesiastica non abstinuit. Sed dum se ob religionem sanctorum ossa & reliquias veneraturum fingit, in ædes sacras matricis ecclesiæ se intromitti prope noctis crepusculum petijt, satellitumque stipatus caterua, res ecclesiæ (ductu Smilonis de Wyczow Canonici & Vicarij sui in spiritualibus) abstulit, ac capsas quæ pro tuta & fideli custodia ad sacras ædes repositæ erant, effregit, magna inde vi auri & argenti subducta. Hic etiam postquam arcem Hukenwald contra inhibitionem summi Pontificis Sigismundo Cæsari tradidisset, maioremque partem bonorum ecclesiæ vel alienasset vel oppignorasset, arcem Mytow duntaxat, pro vsu suo & molendinum in Cremsir retinuit: vnde & prouerbium inoleuerat, ex Episcopo Olomucensi molitorem Cremsirensem effectum. Moritur anathemate damnatus, ac corio bubulo inuolutus, in domo sua Episcopali sepeli-

sepelitur, obtenta tamen post mortem absolutione, exhumatus ante eum locum, vbi sacrilegium commiserat, in ecclesia reconditur.

LAdislaus, aliàs Laczko, nobilis de Crawar in episcoporum ordine vigesimus nonus, sacrilego Mrazoni concordibus suffragijs sufficitur, retinente Iodoco Marchione Morauiæ, & Smilonem illum sacrilegum de Wyczow aduersarium eidem subornantem: Cui & octo milia numûm aureorum tradidisse fertur, ad causam contra eum in Romana curia instituendam. Verùm Smilone Romę turpiter & probrosè vita functo, Ladislaus episcopatu pacificè potitur, redemptisq; nonnullis bonis, quę Mrazo oppignorarat, ac ecclesiæ redditæ, Suirauiaque ex manibus Sigismundi recuperata, toxico (vti fertur) anno Christi M cccc viij necatur: in ecclesiá collegiata sancti Mauricij Cremsirii sepultus. His temporibus Emanuel Chrisoloras Bizanzius literas Latinas & Græcas, á quingentis fermè annis fœda barbarie occupatas, in Italiam veluti postliminio reduxit, miraque felicitate auxit, vt Varronis Marciique Tullij secula redijsse videantur.

COntadus natione Westphalus, humili genere natus, regni Bohemiæ Subcamerarius, Laczkoni succedit, homo vanus & prodigus, artibusq; necromanticis ac sortilegijs contra professionem suam (vti aiunt) infamis: Hic bona ecclesiæ iterum diripuit, in duplaque quàm prædecessores ipsius pecuniarum summa partim Venceslao regi, partimq; alijs Marchionatus proceribus oppignorauit, fauore tandem Venceslai ad metropolitanam Pragensem sedem translatus: cuius bona, æquè atque in Morauia fecerat, distraxit, in Hussitarum insaniam (quæ tum pullulare cœpit) non multò pòst prolapsus; postquam duo etrorum architecti, Iohannes Hus & Hieronymus, patrum Concilij Constantiensis decreto igni traditi fuissent.

WEnceslaus cognomento Kralik, Patriarcha Antiochenus, post Conradum ecclesiæ Olomucensis curam in commendam (sicut vulgo aiunt) suscepit: homo ventosus, gloriæque, suprà quàm religioso homini conuenit, cupidus, quique dum sacris operaretur, spectari præ alijs voluerit, populumq; in admirationem sui pertrahere, altiore in ecclesia suggestu (quod ad id parare iusserat) conscenso. Hic etiam sub obtentu adeundi sacri Constantiensis Concilij magnam argenti vim à Capitulo mendaciter extorserat, quam Pragam vsque procedens, abliguriuit, neque vlterius (prout pollicitus erat) processit, redire tandem volens in Suitauia oppido Episcopali, pridie Idus Septembris defecit anno Christi quadringentesimo vicesimo sexto supra millesimum, in ecclesia Olomucensi sepultus.

IOhannes de Praga in episcoporũ ordine trigesimus secundus, ex Lythomissensi sede ad Olomucensem postulatus, variam fortunam expertus est, aduersante sibi Venceslao Romanorum & Bohemiæ rege, ad cuius importunitatem quidam Also Canonicus Vissegradensis fauore hæreticorum & Conradi Archiepiscopi Pragensis pro Olomucensi Episcopo per factiosos quosdam Canonicos fuit electus. Verùm quum ea de re coram sacro Concilio Constantiensi controuersum esset, Iohannis electio approbatur, adeò vt in Cardinalium etiam cœtum sub titulo Sancti Ciriaci fuerit aggregatus. Qui tandem nutu Martini quinti Pontificis max. anno Christi quadringentesimo vigesimosexto supra millesimum vniuerso clero & populo sibi occur-

rente & applaudente, in sedem suam reponitur, infulaque & Cardinea & pontificali decoratus, postquam laudabiliter ecclesiæ præsedisset, Strigonij moritur, Vaciæ sepultus, anno Christi tricesimo supra millesimum ac quadringentesimum. Hic non pontificem modò gessit, sed fortissimum & militem & Imperatorem, hæreticorum copijs ipsius auspicijs sæpe fusis. Cùm is cataphracto etiam equo insidens, instructis eorum aciebus identidem occurrere haud dubitarit, ob id vulgo Ferreus nuncupatus.

CONradus qui & Kunzo, ex familia procerum de Zwola, Iohanni successit, pontificij iuris professus, ac sacri palatij apostolici causarum auditor. Hic ecclesiæ suæ cura neglecta Sigismundum Cæsarem passim per Pannoniam & Germaniam comitabatur, duorum tantùm aut trium famulicio ob auaritiam contentus: quamuis præter episcopatum multis sacerdotijs abundasset. Mortuus Vlmæ in Sueuia, quum tribus annis ecclesiæ præsedisset.

PAulus nobili genere de Miliczin natus, ex Præposito Pragensi ob memorabilem hominis probitatem ecclesiæ Olomucensis pontificatum suscepit, tricesimus quartus in Episcoporum ordine. Multa hic ecclesiæ bona ab iniustis possessoribus vel vindicauit, vel redemit, ecclesiæque denuò reddidit: grauissimis ob hoc hæreticorum persecutionibus attritus, quorum insidias pro comitijs in Mezerzioz, & Prostanno bis egrè effugit: armatis eum hostibus concitatissimè insequentibus, quamuis corpore obeso esset, & ob ætatem inualido & imbecilli, singulare in pauperes pietatis exemplum: quorum greges quocunque ibat ipsum consequebantur, pro foribus hospicij ipsius continuè excubantes. Moritur tandem pius Pontifex sexto Nonas Maij anno Christi millesimo quadringentesimo quinquagesimo, Brunnæ in collegio Sancti Petri sepultus.

IOhannes dictus Haz de Brunna, Paulo vita functo, pontificatum obtinuit: quem ipsi prius quàm vita excederet destinasse fertur, cùm Præpositus Olomucensis fuisset: vir magni consilij, iurisque pontificij egregiè peritus. Hic Ladislaum Alberti filium regio diademate imposito in Bohemorum regem inunxit. Mortuus non multò pòst in Muglycz oppido Episcopali, ac in ecclesia sua Olomucensi sepultus. Huius tempore anno scilicet salutis quinquagesimo secundo supra millesimum ac quadringentesimum, Bizantium seu Constantinopolis ab Amurate Turcarum imperatore magna Christianorum principum ignominia capitur, insigni summæ Sophiæ templo prophanis vsibus polluto, captis postridie etiam Galathis, quam hodie Peram appellant.

BOhusius tricesimus sextus in pontificum cathalogo, Conradi de Zwola gentilis, Episcopales infulas Iohanne nuper extincto suscepit, iuris & ipse pontificij professus, regiq; Ladislao (cuius consiliarius erat) ob rerum agendarum peritiã apprimè acceptus. Hic 8000. aureũm nummũm à clero acceptis, Cremsirium oppidũ redemit, ecclesiæq; rursum restituit: nõ multò pòst temporibus ita exposcentib. iterũ id oppignorare coactus. Pauco is tẽpore ecclesiæ præfuit, hæreticorũ odio veneno (vti fertur) Viennæ necatus. Ita enim medici interanea ipsius scrutantes asseuerasse prodi ntur. Sepultus Olomucij eo

loci,vbi Mrazo ille sacrilegus humatus erat, quem viuens vt inauspicatum semper cauebat.

PRothasius de Czrnahora, ex illustri Bozkowiceorum gente, quum in Ticinensi gymnasio ageret,ad pontificatum ascitus,ecclesiæ Olomucensi præficitur: & ab Iodoco episcopo Vratislauiense ex Rosensibus regulis Georgio Podiebratio Bohemiæ rege præsente insigni pompa ac magna procerum frequentia in ecclesia sua coronatur:homo excellenti ac procero corpore,facie liberali, miraque prudentia, ac singulari eloquentia præditus, sacrorum curam diligentissimam gessit, nihilq; episcopalium cerimoniarum vnquam obmisit. Hic arcem Wisthaw regijs structuris euexit,ecclesiamque illic à fundamentis magnis sumptibus extruxit. Moritur peste nono Calendas Septembris, anno Christi octogesimo secundo supra quadringentesimum ac millesimum: in ecclesia sua Olomucensi sepultus. Per eius tempora floruère viri omni ætate memorandi,Laurentius Valla, Theodorus Gaza; Guarinus Veronensis,Leonardus Aretinus,Pogius,Franciscus Philelphus,latinæ linguæ egregij vindices & assertores.

MOrtuo Prothasio, ecclesia Olomucensis longo tempore antistite suo caruit: quindecimque ferè annis apud administratores ad hoc per capitulum designatos,administratio & spiritualium & temporalium fuit. Interea Mathia Coruino Pannoniæ & Bohemiæ rege prouidente, vt Iohannes Episcopus Varadiensis eius curam susciperet,Pontificemque gesserit.ex obscuro hic oppido Morauiæ Prostanno processit, ingenio tamen & industria sua ad id culminis euectus,vt neminem per ea tempora inter sui ordinis homines parem habuerit, breui administrationis suæ tempore gloriosis structuris arcem Vischaw & Mirow ornauit,cœnobium omnium sanctorum Canonicorum regularium in suburbanis Olomucensibus ex fundamentis erexit, oppidum Muglicz ex episcopalibus sumptibus redemit; ecclesiæque restituit, verùm eo familiæ diui Francisci non multo pòst ascripto, quum episcopatus ad sedem Apostolicam deuolutus fuisset, Innocentius octauus pontifex maximus Cardinali Allerienſi hunc contulit, eoque extincto, Alexander sextus ad eum rursus episcopatum Cardinalem Montis regalis suffecit. Quousque impensa ac fidelissima opera Stanislai Thurzonij (qui ecclesiæ nunc sanctè, integrè ac religiosè præsidet) libertati pristinæ restitutus est, capitularique rursum electioni permissus. Ea tempestate clarissimi illi philosophiæ triumuiri effulsère, Iohannes Picus Mirandulanus, Hermolaus Barbarus Patricius Venetus, & Platonicæ philosophiæ assertor Marsilius Ficinus Florentinus.

FINIS.

Ite leues procul hinc moneo, procul ite prophani,
Neu fœdent veſtri limina ſancta pedes.
Quadraginta ſenes habitant hæc clauſtra domúmque:
Omnibus iis cingit infula ſacra caput.
Nulli fas caſtum ſcelerato inſiſtere limen:
Nam chorus hic ſacer eſt: ſit procul ergo ſcelus.

DOCTISSIMO AVGVSTINO MORAVO, SVpremo Regis Hung. Secretario, Ioachimus Vadianus.

Pontificum, quòd ſancta refers memorandáque ſeclis
Nomina, & ex ſacris nobile ducis opus.
Auguſtine tibi tantùm proba pectora debent,
Elyſio quantum hæc turba ſacrata ſenum.
Te ſiquidem ductore cedit vtriuſque fidéſque
Et redit exculta relligionis amor.
Nam dum clara legit præſul monumenta ſuperſtes
Nimirum virtus gratior inde ſibi eſt.
Hæc facis vt vigeat cultis mandata libellis:
Cætera cuncta dies longior interimit.

AD IVRECONSVLTISS. D. AVG. REGIVM AVricularium, Petri Aperpacchi Hendec.

Auguſtine ſacri decus ſenatus
Rex quem Pannonius fouet probatq́;
Potens, belliger, integer, beatus,
Quod tu pontifices ſacris vetuſtos
Duris viuere vinculis relictis
Crede, magna manet pium laborem
Nullis gloria diluenda ſeclis.
Quantum clarus equis, celerq́; curſu
Caſtor: morigero pioq́; fratri
Debet perpetuæ fauore fratris
Vitæ redditus, ac redemptus horco.
Quantum Threitio reducta Vati
Felix Euridice, Stygios palude
Quondam debuit. Herculiq́; quantum
Thæſeus, Cecropiæ ſalus iuuentæ
Tantum turba tibi ſacrata debet
Vitæ reddita nunc perenniori.
At pro munere Neſtoris ſenectam
Factus te duce corpori ſuperſtes
Ab ſummo chorus hic Deo rogabit
Virtutis celebri ſuæ patrono.

INDEX RERVM ET VERBORVM LOCVPLETISSIMVS IN HAC HISTORIA Bohemica contentorum.

Bellum

Cæſar

noui

D

Iaro

N

O

P

Pre-

S

T

Cu-

F I N I S.